

RAHANDUSMINISTEERIUM

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

2020. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSE SELETUSKIRI

Tallinn 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. OSA ÜLEVAADE MAJANDUSPROGNOOSIST AASTATEKS 2019–2023	7
1.1 MAKROMAJANDUSPROGNOOS AASTATEKS 2019-2023	7
1.2. VALITSUSSEKTORI EELARVEPOSITSIION	10
2. OSA ÜLEVAADE 2019. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSEST	20
2.1. Riigieelarve tulud	20
2.2. Riigieelarve kulud	28
3. OSA ÜLEVAADE 2020. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSEST	
PÕHISEADUSLIKE INSTITUTSIOONIDE JA VALITSEMISALADE LÕIKES	52
3.1 Riigikogu	52
3.2 Vabariigi Presidendi Kantselei	55
3.3 Riigikontroll	57
3.4 Õiguskantsleri Kantselei	59
3.5 Riigikohus	60
3.6 Vabariigi Valitsus	63
3.7 Riigikantselei	67
3.8 Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	73
3.9 Justiitsministeeriumi valitsemisala	123
3.10 Kaitseministeeriumi valitsemisala	133
3.11 Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	152
3.12 Kultuuriministeeriumi valitsemisala	170
3.13 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	189
3.14 Maaeluministeeriumi valitsemisala	229
3.15 Rahandusministeeriumi valitsemisala	246
3.16 Siseministeeriumi valitsemisala	276
3.17 Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	296
3.18 Välisministeeriumi valitsemisala	341
4. OSA 2020. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSE TEKSTIPARAGRAHVIDE	
SELGITUSED	353
LISAD	359
LISA 1 Riigi eelarvestrateegia 2020-2023 uuendatud rahastamiskava	359
LISA 2 Valitsemisalade ja põhiseaduslike institutsioonide kulutused administratiivselt majandusliku sisu järgi (eurot)	366
LISA 3 Ülevaade täiendavatest vahenditest valitsemisalade lõikes	377
LISA 4 Välistoetused fondide lõikes ja CO2 kvoot	379
LISA 5 Riigieelarves planeeritud investeeringute, investeeringutoetuste ja Riigi Kinnisvara AS-i kaudu tehtavate kinnisvara investeeringute nelja-aastane kava	379
LISA 6 Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud	384
LISA 7 Tegevustoetuste saajad valitsemisalade kaupa	394
LISA 8 Palgapositsioonide ja vabatahtliku personalivoolavuse ülevaade ministereeriumide haldusalade kaupa 2019. aastal	398
LISA 9 Valitsussektori kulude võrdlus valitsemisfunktsioonide lõikes	418
LISA 10 Tulemusvaldkondade, programmide ja meetmete eesmärgid ja eelarved	421
LISA 11 Sotsiaaltoetused	434
LISA 12 Rail Balticu ehitamise tegevuskava 2020. aastal	440
LISA 13 Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliste vahendite jaotus tegevuste lõikes 2019-2023* (tuhandetes eurodes)	441

SISSEJUHATUS

Iga-aastase riigieelarve koostamise õiguslikuks aluseks on põhiseadus¹ ja riigieelarve seadus². 2020. aasta riigieelarve koostamisel lähtutakse „Riigi eelarvestrateegiast 2020–2023“³, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist, Euroopa semestri raames antud Euroopa Komisjoni soovitudest ja Rahandusministeeriumi suvisest majandusprognoosist ning kavandatakse tegevusi nendele vastavalt.

Eelarve valmimise protsess

2019. aasta märtsis esitas Rahandusministeerium valitsemisaladele ja põhiseaduslikele institutsioonidele riigi eelarvestrateegia koostamise lähtealused ning indikatiivsed kontrollsummad aastateks 2020–2023.

Esimest korda toimus riigieelarve koostamine riigi eelarvestrateegia koostamisega ühel ajal. Uue valitsuse ametisse asumise järgselt toimusid riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve arutelud aprillis ning mais Vabariigi Valitsuses. Riigi eelarvestrateegia koostamise raames võeti vastu enamik pikaajalisi otsuseid ning kiideti heaks esialgne eelarve. Viimased eelarvet puudutavad otsused tegi Vabariigi Valitsus septembris, suvise majandusprognoosi järgselt. Eelnõu kiideti heaks 24. septembri istungil.

Riigieelarve on esimest korda täielikult tegevuspõhine.

2020. aastast on riigil uue ülesehitusega eelarve. Varasema, kulude lõikes kirjeldatud eelarve kõrval koosneb riigieelarve ministrite juhitud programmidest. See tähendab, et valitsus seab tulemusemärgid programmidele ja nende saavutamiseks osutavad riigiasutused teenuseid, mille kvaliteet, maht ja hind on kokku lepitud. Iga euro programmis on seotud teenusega, igal eurol on eesmärk.

Uut eelarvestamise formaati, mis ühendab strateegilise planeerimise ressursside finantsjuhtimisega, on valmistatud ette alates 2007. aastast. Tulemustest lähtuv vahendite planeerimine on osa riigireformist, mille tulemusena on kavas saavutada mõjusam ja tõhusam riigiülesannete täitmine, kvaliteetsem avalike teenuste pakkumine, valitsussektori kulutuste ja töötajate arvu vähenemine ning valitsussektori paindlikum ja vähem bürokraatlikum töökorraldus.

Tegevuspõhisele eelarvele ülemineku üheks eelduseks oli üleminek tekkepõhisele eelarvestamisele 2017. aastal, millega viidi eelarvestamise ja raamatupidamise ühtsetele arvestuspõhimõtetele. See võimaldas suurendada aruandluse usaldusväärsust. Tekkepõhise eelarvestamise aluseks on põhimõte, et eelarve tulud ja kulud kajastuvad majandustehingute tegemise hetkel, mitte siis, kui raha laekub või tehakse väljamaksed. Tekkepõhine eelarvestamine tõi eelarvesse täiendavat informatsiooni näiteks põhivara amortisatsioon, mis annab võimaluse võrrelda senisest paremini erinevaid riigi teenuseid omavahel ja ka erasektoriga. Tegevuspõhine eelarvestamine võimaldab aga eelarvet vaadelda riigi poolt pakutavate teenuste lõikes koos tulemuste ja eesmärkidega.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/107072017041>

³ Riigi eelarvestrateegia 2020-2023: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/riigi-eelarvestrateegia>

Valitsemisalade, tulemusvaldkondade, programmide ja teenuste lõikes planeeritud eelarve annab võimaluse paremini jälgida, et riigi raha kulub sinna, kus seda kõige rohkem vaja on. Nii saame leida üles dubleerivad tegevused või teenused ja hinnata, millise teenuse osutamine on mõistlikum välja delegeerida või millise teenuse osutamine ei aita kaasa eesmärgi täitmisele. Selline, klotsideks lahti võetav eelarve on suurema läbipaistvusega ja võimaldab ministriumidel teha koostööd ühiste eesmärkide saavutamiseks ning vajadusel asutuste funktsioone ümber tõsta, et paremini arvestada kodanike vajadustega.

Infot tuleb juurde, mitte ei jää vähemaks. Säilib ka eelnevatel aastatel kasutatud kulupõhine informatsioon, mille alusel saame ülevaateid kogu riigi personalikulude mahust, investeringutest, antavatest toetustest ja Euroopa Liidu vahendite kasutamisest.

Arengudokumentide vähendamiseks on kokku lepitud strateegilised dokumendid, mis on seotud eelarvega – need on poliitika põhialused, valdkonna arengukavad ja programmid. See vähendab olukorda, kus valdkondades on mitmeid arengudokumente, mille eelarve maht ületab mitmekordselt valdkonna vahendite hulga riigieelarves. 400 eesmärgist ühes valdkonnas on saanud mõnikümmend mõõdetavat eesmärki, millel on määratletud vastutajad ning nende saavutamiseks ette nähtud vahendid.

Finantsarvestust on korrastatud ja võetud kasutusele kõigile riigiasutustele pakutav tarkvara teenustepõhise eelarve planeerimiseks ning täitmise jälgimiseks. Ühtne kuluarvestuse ja aruandluse keskkond võimaldab tulemusinfo, eelarve-, raamatupidamis- ja personaliandmed integreerida ning koostada juhtimisaruandeid, kus tulemused ja ressursid on omavahel seotud.

Üleminek tegevuspõhisele eelarvele on olnud edukas, kuid keerukas ja aeganõudev protsess. Välja on töötatud ning hinnastatud on 150 riigiasutuse ca 1400 avalikku teenust (ei sisalda tugiteenuste arvu), mis aitavad ellu viia 45 programmi eesmärgi. Programmid aitavad ellu viia 21 valitsuse tasandi üldeesmärgi. Tulemusi mõõdetakse mõõdikutega, millel on omakorda määratud vastutaja. Sellise korrastatud ja läbipaistva tulemus- ja eelarve info põhjal saab teha paremaid juhtimisotsuseid ning kujundada riigi teenuseid kodanikukeskseks, töötada välja nutikaid lahendusi ja elukaarepõhiseid teenuseid ning seada riigi edasiseks arenguks ühiseid pikaajalisi eesmärgi.

Riigieelarve ülesehitus

Riigieelarve ülesehitus on jaotatud neljaks osaks: riigi konsolideeritud eelarve, riigieelarve liigendus, rahavoogude eelarve ja muutused bilansis.

2020. aastal jõustuva riigieelarve seaduse muudatuste kohaselt⁴ alusel liigendatakse riigieelarve vahendid administratiivselt põhiseaduslike institutsioonide, Vabariigi Valitsuse ja ministriumide kaupa ning majandusliku sisu järgi tuludeks, kuludeks, investeringuteks ja finantseerimistehinguteks. Kulud liigendatakse täiendavalt tulemusvaldkondade ja programmide kaupa.

Riigieelarve vahendid jagunevad piirmääraga ja piirmäärata vahenditeks ning piirmääraga vahenditele tuleb riigieelarve seadusega määrata kasutamise limiit. Seetõttu on riigieelarves ettenähtud rahalised vahendid esitatud kahes veerus: „Eelarve kokku“ ja „sh piirmääraga vahendid“. Veerus „Eelarve kokku“ on kajastatud nii piirmääraga kui piirmäärata eelarve

⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/107072017041>

vahendid. Piirmäärata vahenditeks on:

- a) Kulu, investering ja finantseerimistehing, mille tegemise võimalikkus sõltub konkreetse tulu tekkimisest (tuludest sõltuvad vahendid, nt välistoetuste arvelt tehtavad kulutused);
- b) Kulu, investering ja finantseerimistehing, mille suurus tuleneb seadusest (arvestuslikud vahendid, nt pensionid);
- c) Mitterahalised kulud (nt põhivara amortisatsioon).

2020. aasta riigieelarve koondtuludes on maksutulude juures välja toodud mittekäibemaksukohustuslastest riigiasutuste ja põhiseaduslike institutsioonide poolt hankijatele tasutud käibemaksukulu, mis arvestuslikult jõuab käibemaksukohustuslaste poolt tasutud sisendkäibemaksu kaudu riigi maksutuludesse. Samad arvestuslikud käibemaksukulu summad on välja toodud vastava majandusliku sisu koondosas st kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute juures.

Riigieelarve vahendid on liigendatud administratiivselt ja majandusliku sisu järgi. Tulud ja finantseerimistehingud on kajastatud ministeeriumi valitsemisala kohta kokku ning kulud ja investeeringud on jaotatud tulemusvaldkondadesse ja programmidesse. Programmidega viiakse ellu tulemusvaldkonna alaeesmärke ja programmid sisaldavad selleks vajalikke meetmeid, mõõdikuid, tegevusi ja rahastamiskava. Programme juhivad ministeeriumid. Sujuvaks üleminekuks tegevuspõhisele eelarvele ja programmide paremaks juhtimiseks on programmide all välja toodud sellega seotud investeeringute mahud.

Riigieelarve liigenduses on arvestuslikud käibemaksukulu summad välja toodud ühes summas valitsemisala kohta. Tegevuspõhise eelarve programmid koosnevad teenuste maksumustest ning teenused on arvestatud ilma siseriikliku käibemaksukuluta. Sellise muudatuse eesmärk on viia riigiasutuste poolt osutatavate teenuste maksumuse meetodika võrreldavaks erasektori teenuste maksumusega. Kuigi põhiseaduslikud institutsioonid ei ole üle läinud tegevuspõhisele eelarvele on ühetaolisuse tagamiseks nende kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute eelarvetes siseriiklikud käibemaksulud samuti eristatud.

Erinevused tekkepõhiselt arvestatud sissetulekute ja väljaminekute ning kassapõhiste laekumiste ja väljamaksete vahel on esitatud rahavoogude eelarves.

Bilansi muutustena on esitatud investeeringute ja laenukohustuste muutused.

Eelarves kasutatud lühendid

JUM – Justiitsministeerium	NATO - Põhja-Atlandi Lepingu
HTM – Haridus- ja Teadusministeerium	Organisatsioon
KAM – Kaitseministeerium	WTO - Maailma Kaubandusorganisatsioon
KEM – Keskkonnaministeerium	MAK – Maaelu Arengukava 2014-2020
KUM – Kultuuriministeerium	EMKF – Euroopa Merendus- ja
MKM – Majandus- ja	Kalandusfond 2014-2020
Kommunikatsiooniministeerium	ESF – Euroopa Sotsiaalfond
MEM – Maaeluministeerium	EAFRD – Euroopa Maaelu Arengu
RAM - Rahandusministeerium	Põllumajandusfond
SIM – Siseministeerium	ERF – Euroopa Regionaalarengu Fond
SOM – Sotsiaalministeerium	ÜF – Ühtekuuluvusfond
VÄM – Välisministeerium	RKAS – Riigi Kinnisvara AS
EL – Euroopa Liit	T&A – teadus- ja arendus

MFF 2020+ - EL mitmeaastane finantsraamistik	PÄA – Päästeamet
OSCE - Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon	ELSF – Euroopa Sisejulgeolekufond
EIF - Euroopa Investeerimisfond	PPA – Politsei – ja Piirivalveamet
EAS – Ettevõtluse Arendamise SA	MDFT - mitmedimensiooniline pereteraapia
VV – Vabariigi Valitsus	MTO - keskpika perioodi eesmärk (<i>medium-term objective</i>)
ESA - Euroopa Kosmoseagentuur	RES- Riigieelarve strateegia
CERN - Euroopa Tuumauuringute Keskus	mln – miljon
KOV – Kohalik omavalitsus	mld – miljard
RTK – Riigi Tugiteenuste Keskus	v.e.a. – võrreldes eelmise aastaga
RMK - Riigimetsa Majandamise Keskus	

Riigieelarve seletuskirja struktuur koosneb neljast osast ja lisadest

Esimene osa annab ülevaate majandus- ja fiskaalprognoosist aastateks 2019–2023 lähtuvalt augustis-septembris valminud suvisest Rahandusministeeriumi majandusprognoosist.

Teine osa annab ülevaate seaduses kajastatud tuludest, kuludest, välisvahenditest, investeringutest, tegevuskuludest ja sotsiaaltoetustest.

Kolmas osa annab ülevaate valitsemisalade 2020.–2023. aasta riigi eelarvestrateegias kinnitatud valdkondade 2020. aasta eesmärkidest, olulisematest tegevustest ja nende vahetutest tulemustest tulemusvaldkondade, programmide ja meetmete lõikes. Esitatud on ülevaade §-s 1 sätestatud tuludest, kuludest, investeringutest ja finantseerimistingutest põhiseaduslike institutsioonide, Riigikantselei ja ministeeriumide lõikes. Ülevaates on toodud muudatused võrreldes 2019. aasta jooksva seisuga võrdlusandmete olemasolul. Kõik tulud ja kulud on valitsemisalades näidatud konsolideerimata kujul.

Neljandas osas on esitatud 2020. aasta riigieelarve seaduse tekstiparagrahvide selgitused.

1. OSA ÜLEVAADE MAJANDUSPROGNOOSIST AASTATEKS 2019–2023

1.1 MAKROMAJANDUSPROGNOOS AASTATEKS 2019-2023

Käesoleva prognoosi väliseeldused on fikseeritud 2019. aasta augusti alguse seisuga. Täpsemalt saab oodatavate majandusarengutega tutvuda Rahandusministeeriumi 2019. aasta suvise majandusprognoosi seletuskirjas

<https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/majandusprognoosid>

Viimase teadmise järgi oli Eesti majanduskasv 2017. ja 2018. aastal kiirem kui varem arvatud, vastavalt 5,7% ja 4,8%. Kiire kasv jätkus ka 2019. aasta esimeses pooles, kuid järgnevatel kvartalitel jooksul aeglustub kasv kardetavasti oluliselt. **Majanduskasvu peatsest aeglustumisest on juba üle aasta märku andnud majanduskonjunktuuri näitajad** nii Eestis kui ka meie kaubanduspartnerite juures. Selle taga on rahvusvahelise kaubanduse aeglustumine ning süvenev majanduspoliitiline ebakindlus, mis paratamatult jõuab varem või hiljem ka meie majandusse.

Järgmise aasta majanduskasv jääb 2% juurde, ehk varem arvatust madalamaks. 2019. aasta kasv aga kujuneb pigem kiiremaks kui eelmises prognoosis, kuna **Eesti eksport on kasvanud endiselt kenasti** vaatamata kiire palgatõusu jätkumisele. Praeguste väljavaadete kohaselt normaliseerub väliskeskkond paari aasta jooksul, mis võimaldab ka Eesti töövõljakuse kasvutempol kiirenedada.

Kui majanduskasvu aeglustumine jääb, nagu prognoositud, ajutiseks, siis ei tohiks see anda olulist tagasilööki tööturule, mille näitajad on praegu väga head. **Töötus järgmistel aastatel siiski marginaalselt kasvab**, kuid selle taga on osaliselt ka töövõimereformi jätkumine. Aeglasem kasv ja ärevad majandusuudised võiksid palganõudmisi siiski tagasi hoida ja palgakasv peaks hakkama aeglustuma, langedes mõne aasta jooksul 5% lähedale. **Olulist hõive kasvu ei tohiks enam toimuda** ja mõne aasta pärast hakkab töötajaid pöördumatult vähemaks jääma, mis piirab ka majanduskasvu võimalusi.

Palgakasvu aeglustumist kompenseerib osaliselt **hinnatõusu pidurdumine viimase paari aasta 3,4%-lt 2% lähedale**. Sellel aastal saab keskmise palga ostujõu kasv olema eelmise aasta omast isegi kiirem, kuna palgakasv aeglustub inflatsioonist vähem.

Kui ettevõtjate seas, eriti tööstuses ja ehituses, on meeletud juba mõnda aega muutunud pessimistlikumaks, siis tarbijate hulgas kindlus tuleviku ees kasvab endiselt. Sellele vaatamata jätkub juba seitsmendat aastat olukord, kus **elanike tarbimine kasvab aeglasemalt kui sissetulekud**. Kriisi puhkemine tekitas inimestes loomupärase reaktsiooni suurendada säästmist ja see käitumismuster ei ole siiani muutunud. Erinevates elanikkonna rühmades võib säästmiskäitumine olla siiski väga erinev ja agregeeritud pilt võib jätta paljugi varju. Tervikuna aga eestimaalasi pillavas tarbimiskäitumises pärast kriisi süüdistada ei saa.

Investeeringute kasv on viimastel aastatel olnud äärmiselt hüplik, kuid esimese poolaasta põhjal võib see 2019. aastal tulla vahelduseks kiire. **Jõuliselt on sel aastal investeeringuid kasvatanud ettevõtted**, kuid jätkuvalt nõrgenev konjunktuur ei luba oodata selle tempo püsimist. Käesoleval aastal toetab investeeringute kasvu veel valitsussektor, kuid järgnevatel aastatel juba õige vähe.

Eesti majanduses ei tohiks endiselt olla sisemisi põhjuseid majanduskasvu oluliseks aeglustumiseks, kuid nõrk väliskeskkond ei luba meil lähiaastatel rakendada oma täit kasvupotentsiaali.

Tabel 1. Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2019–2023 (protsenti)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. SKP reaalkasv	4,8	3,3	2,2	2,6	2,5	2,3
1a. SKP püsivhindades (mld eurot)	23,6	24,4	24,9	25,6	26,2	26,8
2. SKP nominaalkasv	9,5	6,8	5,1	5,2	5,0	4,6
2a. SKP jooksevhindades (mld eurot)	26,0	27,8	29,2	30,7	32,3	33,7
2b. RKP jooksevhindades (mld eurot)	25,5	27,2	28,6	30,0	31,5	32,9
Kasvuallikad						
3. Eratarbimiskulutused (sh MTÜd)	4,2	3,6	2,8	2,4	2,4	2,5
4. Valitsussektori lõpptarbimiskulutused¹	0,9	1,6	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Kapitali kogumahutus põhivarasse	1,7	11,0	1,5	4,5	3,4	3,0
6. Varude muutus (% SKPst)	2,4	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4
7. Kaupade ja teenuste eksport	4,3	3,4	2,4	3,3	3,3	3,2
8. Kaupade ja teenuste import	5,7	4,4	2,1	3,4	3,1	3,1
Panus SKP kasvu¹⁾						
9. Sisemajanduse nõudlus	2,8	4,7	1,8	2,4	2,1	2,1
10. Kaupade ja teenuste bilanss	-0,8	-0,6	0,3	0,1	0,2	0,2
Lisandväärtuse kasv						
11. Primaarsektor	-1,2	10,9	-3,2	2,0	1,7	1,7
12. Tööstus	6,8	2,0	2,3	3,3	3,2	2,7
13. Ehitus	18,4	-1,0	-2,2	1,8	2,5	2,3
14. Muud teenused	3,8	4,2	2,7	2,5	2,4	2,3

1) Panus SKP kasvu näitab, kui suure osa majanduskasvust konkreetne valdkond moodustab. Arvutatakse, korrutades valdkonna kasv tema osakaaluga SKPst. Valdkondade panuste summa annab kokku majanduskasvu (väikese erinevuse põhjuseks on statistiline viga – osa SKPst, mida ei ole olnud võimalik valdkondade vahel ära jagada).

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 2. Hindade prognoos 2019–2023 (protsenti)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. SKP deflaator	4,5	3,4	2,8	2,6	2,4	2,2
2. Eratarbimise deflaator	3,7	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1
3. Harmoniseeritud tarbijahinnaindeks	3,4	2,2	2,3	2,2	2,2	2,1
3a. Tarbijahinnaindeks	3,4	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0
4. Valitsussektori tarbimiskulutuste deflaator	7,2	6,5	2,8	3,6	3,5	2,1
5. Investeeringute deflaator	3,4	4,0	3,0	2,7	2,5	2,4
6. Ekspordi deflaator	2,4	0,4	1,2	1,7	1,9	2,0
7. Impordi deflaator	2,0	0,5	0,9	1,7	1,9	1,9

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 3. Tööturu prognoos 2019–2023 (15–74-aastased) (protsenti)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Tööhõive (tuh inimest)	664,7	671,1	671,9	672,0	671,3	670,0
1a. Tööhõive kasv	0,9	1,0	0,1	0,0	-0,1	-0,2
1b. Tööhõive kasv tööhõivereformita	0,3	0,7	0,0	-0,1	-0,2	-0,3
2. Tööpuuduse määr	5,4	5,0	5,2	5,4	5,5	5,6
2.a Tööpuuduse määr töövõimereformita	4,9	4,5	4,7	4,9	5,0	5,1
3. Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	3,8	2,3	2,0	2,5	2,6	2,5
4. Keskmise palga reaalkasv	4,0	4,8	3,4	2,9	2,9	2,8
4a. Keskmise palk (eurot)	1 310	1 404	1 484	1 560	1 638	1 719
4b. Keskmise palga nominaalkasv	7,6	7,2	5,7	5,1	5,0	4,9

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 4. Maksebilansi prognoos 2019–2023 (% SKPst)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Võlgnevus välismaailma suhtes	3,1	2,4	2,9	2,0	1,9	1,6
1a. Jooksevkonto	1,8	0,6	0,9	0,7	0,7	0,6
2. Kaupade ja teenuste bilanss	3,5	2,6	3,0	2,9	3,1	3,2
3. Esmase ja teisese tulu bilanss	-1,7	-2,0	-2,0	-2,3	-2,4	-2,6
4. Kapitalikonto	1,3	1,8	1,9	1,4	1,2	1,0

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Pank, Eesti Statistikaamet.

1.2. VALITSUSSEKTORI EELARVEPOSITSIOON

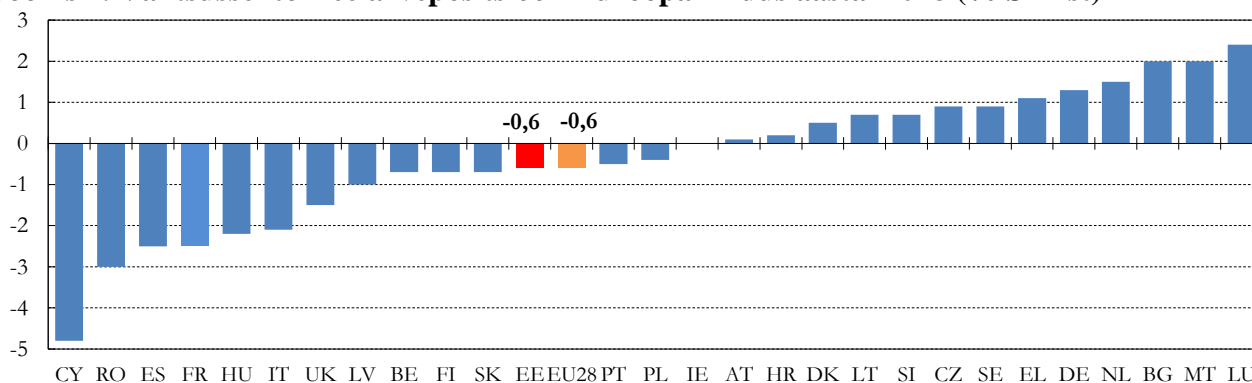
Valitsussektori eelarve nominaalne positsioon

Kõikide valitsussektori tasandite institutsioonide eelarvetest moodustub kokku valitsussektori eelarvepositsioon, mis on oluliseks riigi fiskaalolukorda kirjeldavaks indikaatoriks, mida seiratakse muuhulgas Euroopa Komisjoni poolt.

2018. aastal oli valitsussektori eelarve puudujäägis, mis moodustas Statistikaameti esialgsete andmete kohaselt 120 mln eurot ehk 0,5% SKPst. Puudujäägis oli keskvalitsus (0,9% SKPst), mida osaliselt tasakaalustas kohalike omavalitsuste ja sotsiaalkindlustusfondide ülejääk (vastavalt 0,2% ja 0,3% SKPst). Keskvalitsuse puudujääk tulenes peamiselt hoogsalt kasvanud investeerimistegevusest, suurenenud sotsiaalkuludest ja ka aktsiiside alalaekumisest. Sotsiaalkindlustusfondide tulem ületas ootusi nii Haigekassa kui ka Töötukassa osas, mida põhjustas sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksu hea laekumine.

2018. aastal oli Eurostati esialgsetel andmetel kõikide Euroopa Liidu liikmesriikide seas valitsussektori eelarveülejäak 13 riigil. Iiri eelarvepositsioon oli tasakaalus ning kõik ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriigid olid eelarvepuudujäägis, sh suurima puudujäägiga oli Küpros (4,8% SKPst). Eesti valitsussektori eelarvepositsioon langes kokku Euroopa Liidu keskmisega, moodustades 0,6% suuruse defitsiidi SKPst. Võrreldes 2017. aastaga on eelarvedistsipliin veidi paranenud, puudujäägiga riikide arv on vähenenud (sh pikka aega suures puudujäägis olnud Kreeka on jõudnud ülejäägini) ning Euroopa Liidu keskmine puudujääk on samuti vähenenud. Euroopa Komisjoni viimase prognoosi (mai 2019.a) kohaselt suureneb Euroopa Liidu keskmine eelarvepuudujääk 2019 ja 2020. aastal 1,0%le SKPst.

Joonis 1. Valitsussektori eelarvepositsioon Euroopa Liidus aastal 2018 (% SKPst)

Allikas: Eurostat

2020. aasta riigieelarve kohaselt on valitsussektori nominaalne eelarve positsioon tasakaalus (0,0% SKPst).

Tabel 5. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon 2020. aastal

	2020
Valitsussektor (mln EUR)	-6
Keskvalitsus	-1
Sotsiaalkindlustusfondid	42
Kohalikud omavalitsused	-47
Valitsussektor (% SKPst)	0,0%
Keskvalitsus	0,0%

	2020
Sotsiaalkindlustusfondid	0,1%
Kohalikud omavalitsused	-0,2%

Allikas: Rahandusministeerium.

Riigieelarve tulude arvestuses eristatakse kassapõhist ning tekkepõhist lähenemist. Olenevalt valitud meetodikast võib eelarvepositsiooni hindamise lõpptulemus oluliselt erineda. Alates 2017. aastast muutus riigieelarve tekkepõhiseks, mis ühtib Euroopa Liidus tunnustatud aruandluse meetodikaga. Sellist meetodikat kasutades avaldab andmeid valitsussektori tulude, kulude ja eelarvepositsiooni kohta ka Eesti Statistikaamet.

Tulude tekkepõhise arvestuse korral kajastatakse üldpõhimõtte kohaselt maksutulud juba vastava maksukohustuse tekkimisel (näiteks palga väljamaksmise hetkel), mitte maksutulu laekumisel. Välistoetuste puhul lähtutakse põhimõttest, et need ei mõjuta eelarvepositsiooni, mistõttu laekumise korral ei arvestata saadud tulu koheselt, vaid alles siis, kui tehakse välistoetusega seotud kulutus (investeering). Olenevalt vaadeldavast perioodist võivad erinevused kassapõhise ja tekkepõhise arvestuse vahel olla märkimisväärsed. Tavapäraselt kaasnevadki suuremad vahed seoses välisabi laekumise ja kulutamise perioodide erinevuse tõttu tehtavate kohandustega.

Keskvalitsus

Valitsussektorist ca 3/4 moodustava keskvalitsuse suurimaks osaks on riigieelarve, kuid keskvalitsuse hulka kuuluvad ka riigi asutatud sihtasutused (suurima mõjuga on haiglad ja Keskkonnainvesteeringute Keskus), äriühingud (sh Riigi Kinnisvara AS ja Elron) ja avalik-õiguslikud institutsioonid (nt ülikoolid, Eesti Rahvusringhääling). Riigieelarve positsioon on enim seotud majandustsükliga, seda lähtuvalt finantseerimisest – suure osa riigieelarve tuludest moodustavad majandusarengu suhtes sensitiivsed maksud. Sellest lähtuvalt on majandustsükli langusfaasis suurem osa eelarvepuudujäägist tulnud just riigieelarvest.

Riigieelarve positsiooni mõjutab oluliselt ka riiklik pensionikindlustus. 2020. aastal ületavad riikliku pensionikindlustuse kulud 114 mln euro võrra sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osast saadavaid tulusid.

Riigieelarve maksutulude ja samuti ka mittemaksuliste tulude prognoos baseerub Rahandusministeeriumi 2019. aasta suvisel majandusprognoosil ning riigieelarve menetlemisel langetatud tulusid puudutavatel otsustel.

Muu keskvalitsuse eelarvepositsioon moodustub sihtasutuste, äriühingute ja avalik-õiguslike institutsioonide koondsummana. Üks peamisi eelarvepositsiooni mõjutavaid tegureid on suuremahulised investeeringud, mis ületavad jooksva aasta tulusid. Sõltumata sellest, kas neid finantseeritakse eelmistel aastatel kogunenud reservidest või laenu abil, on mõju eelarvepositsioonile negatiivne.

Sotsiaalkindlustusfondid

Sotsiaalkindlustusfondide sektorisse kuuluvad Haigekassa ja Töötukassa. 2018. aastal oli **Haigekassa** tänu heale sotsiaalmaksu laekumisele ning mõnede kululiikide oodatust väiksemas mahus realiseerumisele ligi 28 mln euro suuruses ülejäägis. Käesoleval aastal on oodata 19 mln euro suuruse ülejäägi tekkimist. Positsiooni parandab suur sotsiaalmaksulaekumise ootuse paranemine. Aastatel 2020–2021 on oodata tasakaalulähedast väikese ülejäägiga eelarvepositsiooni, vastavalt Riigikogu poolt kinnitatud Haigekassa eelarvepositsiooni

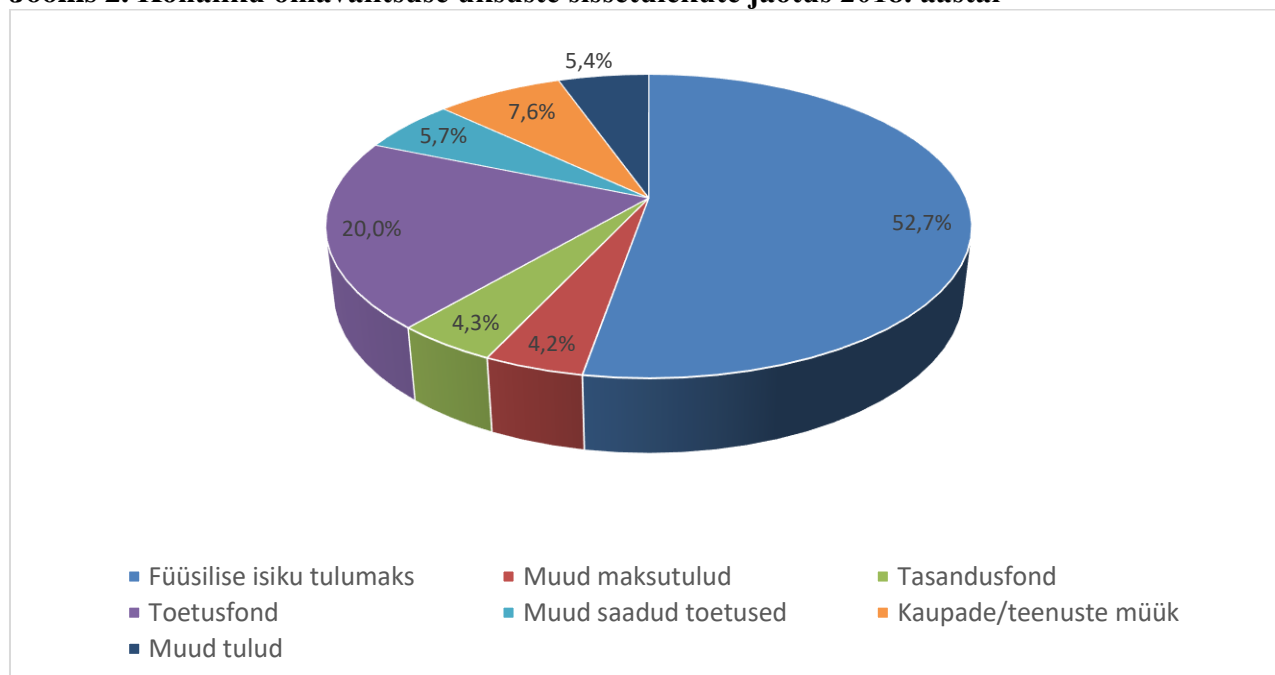
eesmärgile nimetatud aastate kohta. 2019. aasta prognoosi aluseks on Haigekassa eelarve ning Rahandusministeeriumi sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa prognoos. 2022. ja 2023. aasta kohta on eeldatud tasakaalu.

Töötukassa ülejääk oli 2018. aastal 45 mln eurot, mis on sarnane 2017. aasta ülejäägiga ning ligi 24 mln parem kui eelmise aasta suvise majandusprognoosi ootus. Põhjuseks oli oodatust väiksem kulude maht pea kõigis kulukategooriates: hüvitistes, teenustes ning tegevuskuludes. Käesoleva aasta Töötukassa eelarvepositsioon püsib suurena, oodatav ülejääk 2019. aastal on 34 mln eurot. Suurim kulude kasv on tegevuskuludes ning teenustes, kuid sarnases mahus kasvavad ka tulud. Töötukassa eelarvepositsioon jääb sarnasele tasemele ka lähitulevikus, jäädes vahemikku 34-37 mln eurot aastatel 2020-2022. Seoses praeguse struktuurivahendite perioodi lõppemisega on 2023. aasta kohta eeldatud, et töövõimereformi sihtrühma meetmeid rahastatakse Töötukassa vahenditest, mitte välisvahenditest, nagu seni, mis tekitab eelmiste aastatega võrreldes kehvema, kuid siiski arvestatava, 19 miljoni euro suuruse, ülejäägi.

Kohaliku omavalitsuse üksused

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise eelarvete koostamise üle. Nende peamisteks tuludeks on tulumaks ja toetused riigieelarvest. Laekumine tulumaksust moodustab üle poole kogu laekumistest. Kokku ületavad prognooside kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuse sissetulekud 2020. aastal 2,3 miljardi euro piiri.

Joonis 2. Kohaliku omavalitsuse üksuste sissetulekute jaotus 2018. aastal

Kohaliku omavalitsuste üksuste eelarved on olnud tasakaalus või on ületanud tulud kulused perioodil 2014–2016. 2017. aastal toimunud valimiste, ühinemiste ja välisabi meetmete suurema avanemise toel oli nende eelarve defitsiidis 2017. aastal. Tulude hea laekumise tõttu jäädigi ülejääki, kuid alates 2019. aastast jõutakse prognooside kohaselt väikesesse defitsiiti.

Jooksvalt on kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvete ja eelarve täitmise andmetega võimalik tutvuda Rahandusministeeriumi kodulehel või <http://riigiraha.fin.ee>.

Tabel 6. Kohaliku omavalitsuse üksuste koondnäitajad (mln EUR)

	2017	2018	2019	2020
TULUD KOKKU	1 822	2 085	2 259	2 345
- Tulumaks	983	100	1 219	1 302
- Tasandusfond	77	90	102	107
KULUD KOKKU	1 879	2 062	2 276	2 392
Tasakaal	-57	23	-23	-50
Tasakaal koos kohalike omavalitsuste valitsussektorisse kuuluvate muude üksustega	-58	44	-17	-47
Võlakohustused	731	742	754	813
Likviidne vara	168	199	188	198

Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise nende koostamise üle. Riigieelarvest edasikantavad maksutulude (tulumaks ja maamaks) ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada kohaliku omavalitsuse üksustele piisavad vahendid kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks.

Tasandusfond on mõeldud nende eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks. See jaotatakse riigieelarve seaduses toodud valemi alusel.

Toetusfondi vahendid on ette nähtud üldhariduse andmiseks (õpetajate ja koolijuhtide tööjõukulud, õppevahendid, koolilõuna jne), toimetulekutoetuse maksmise kulude hüvitamiseks, kohalike teede hoiu toetuseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitamiseks, raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenuse toetuseks, asendushooldusteenusteks, matusetootuseks, huvitegevuse toetuseks ja koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks. Toetusfondi vahendite jaotuse kehtestab Vabariigi Valitsus.

Valitsussektori eelarve tsükliline ja struktuurine positsioon

Struktuurine eelarvepositsioon on 2020. aastal puudujäägis (vt Eelarvepoliitika üks eesmärke on tasakaalustada majandustsüklit. Kui SKP tase on potentsiaalsest madalam (SKP lõhe on negatiivne), peaks riik lõdvendama eelarvepoliitikat. Ja vastupidi, kui SKP on tase on potentsiaalsest kõrgem (SKP lõhe on positiivne), peaks riik vähem kulutama ehk eelarvepoliitikat tuleks karmistada. Seega on eesmärgiks vastutsükliline eelarvepoliitika.

Hindamaks, kas eelarvepoliitika karmistub või lõdveneb, lähtutakse eelarvepositsiooni muutusest. Lisaks tuleb arvestada ka välisvahendite muutusega, sest need on eelarvepositsiooni osas neutraalsed – tulud on alati võrdsed kuludega – seega näiteks vahendite kasutamise kasv ei peegeldu eelarvepositsiooni muutuses. Samas majanduskriisi ajal võimaldab see täiendavalt majandustegevust stimuleerida, mis on olemuselt vastutsükliline poliitikameede.

Arvestades välisvahendite muutusega on Eesti **eelarvepoliitika vastutsükliline aastatel 2019–2020** (vt Tabel 7).

Tabel 7), mida planeeriti ka RES-s. Kuna möödunud aasta struktuurseks puudujäägiks kujunes uuendatud hinnangu kohaselt 1,7% SKPst, siis riigieelarve seadusest tuleneva igaaastase pooleprotsendilise parandamisvajaduse kohaselt tuleb 2020.a eelarve koostada mitte suurema puudujäägiga kui 0,7% SKPst. Käesolev riigieelarve eelnõu selle nõude täidab.

Võrdlusena on ka Euroopa Komisjoni 2019. aasta kevadise prognoosi järgi Eesti struktuurine eelarvepositsioon aastatel 2019–2020 puudujäägis. Erinevused prognooside vahel tulenevad

eelkõige SKP lõhe hinnangust ja sellest, millised meetmed võetakse arvesse ühekordsete teguritena. Eelarvepoliitika hindamisel ja soovitude andmisel EL institutsioonide poolt lähtutakse Euroopa Komisjoni prognoosist.

Majanduse maksimaalselt soovitava kogutoodangu taseme ehk potentsiaalse SKP⁵ hindamiseks kasutab Rahandusministeerium tootmisfunktsiooni meetodit⁶. Rahandusministeeriumi hinnangute kohaselt on Eesti majanduse kasvupotentsiaal praegu 3,5% lähedal, kuid kahaneb lähiaastatel alla 3%. Majanduse kasvuvõimekust piirab kõige rohkem tööjõu panuse vähenemine. Samas investeeringute ja tootlikkuse panus kasvupotentsiaali suureneb.

Majanduskasvu kiirenedes 2017. aastal ületas meie majanduse maht potentsiaalse taseme ning toodangulõhe⁷ muutus positiivseks ja ulatus 2018. aasta lõpuks 2,1%ni SKPst. Prognoosiaastatel jääb oodatav majanduskasv potentsiaalsele veidi alla, mistõttu toodangulõhe väheneb ning sulgub prognoosiperioodi lõpuks.

Eelarvepoliitika üks eesmärke on tasakaalustada majandustsüklit. Kui SKP tase on potentsiaalsest madalam (SKP lõhe on negatiivne), peaks riik lõdvendama eelarvepoliitikat. Ja vastupidi, kui SKP on tase on potentsiaalsest kõrgem (SKP lõhe on positiivne), peaks riik vähem kulutama ehk eelarvepoliitikat tuleks karmistada. Seega on eesmärgiks vastutsükliline eelarvepoliitika.

Hindamaks, kas eelarvepoliitika karmistub või lõdveneb, lähtutakse eelarvepositsiooni muutusest⁸. Lisaks tuleb arvestada ka välisvahendite muutusega, sest need on eelarvepositsiooni osas neutraalsed – tulud on alati võrdsed kuludega – seega näiteks vahendite kasutamise kasv ei peegeldu eelarvepositsiooni muutuses. Samas majanduskriisi ajal võimaldab see täiendavalt majandustegevust stimuleerida, mis on olemuselt vastutsükliline poliitikameede.

Arvestades välisvahendite muutusega on Eesti **eelarvepoliitika vastutsükliline aastatel 2019–2020** (vt Tabel 7).

Tabel 7. Tsükliliselt ja struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon aastatel 2018–2020 (% SKPst)

	2018	2019	2020
1. SKP reaalkasv (%)	4,8	3,3	2,2
2. Valitsussektori eelarvepositsioon	-0,5	-0,1	0,0
3. Intressimaksud	0,0	0,0	0,0
4. Potentsiaalse SKP reaalkasv (%)	3,4	3,5	3,3
5. SKP lõhe (output gap)	2,7	2,6	1,5

⁵ Potentsiaalne SKP – maksimaalne kogutoodangu (SKP) tase olemasolevaid tootmissisendeid kasutades (tööjõud, kapital, tootlikkus/oskused), mille korral ei tekitata ülemääraseid hinnatõususurveid.

Potentsiaalne majanduskasv – potentsiaalse SKP muutumine ajas. Sõltub tootmissisendites toimuvatest muutustest.

⁶ SKP lõhe ja tsükliliselt tasandatud eelarvepositsiooni hindamise põhimõtetest võib lugeda Eesti 2004. aasta maikuu Konvergentsiprogrammi lisas 3. Metoodikast täpsemalt: European Commission, 2014. The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps, Economic Papers 535, November 2014.

⁷ SKP lõhe ehk toodangulõhe– (ingl.k output gap) erinevus tegeliku SKP taseme ja potentsiaalse SKP taseme vahel.

⁸ Eelarvepositsiooni muutuse all vaadatakse tsükliliselt tasandatud primaarse positsiooni muutust. **Tsükliliselt tasandamine** tähendab, et nominaalsest positsioonist eemaldatakse majandustsükli mõju ehk eelarve nominaalset positsiooni korrigeeritakse SKP lõhe ja elastsuse korrutisega. Tsüklilise eelarve komponendi leidmiseks kasutatav poolelastsus on Euroopa Komisjoni poolt 2018. aastal uuendatud kaalude järgi Eesti puhul 0,486 varasema 0,44 asemel (vt ka https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip095_part_ii.pdf). **Primaarne** tähendab, et nominaalset positsiooni vaadatakse enne intressikulude maha arvestamist.

	2018	2019	2020
6. Tsükliline eelarve komponent	1,3	1,3	0,7
7. Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon (7)=(2)-(6)	-1,8	-1,3	-0,7
8. Tsükliliselt tasandatud primaarne positsioon (8)=(7)+(3)	-1,7	-1,3	-0,7
9. Eelarvepoliitika positsioon	Protsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.
10. Ühekordsed meetmed	-0,1	-0,1	0,0
11. Struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon (11)=(7)-(10)	-1,7	-1,2	-0,7

Allikas: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon leitakse eemaldades nominaalsest positsioonist lisaks majandustsükli mõjule ka ühekordsed ja ajutised tegurid, mis võivad eelarvepositsiooni "moonutada". Ühekordseteks ning ajutisteks meetmeteks nimetatakse neid eelarvele olulist mõju avaldavaid meetmeid, mis omavad tsükliliga kohandatud eelarvepositsioonile ainult ajutist ning mittekorduvat olulist mõju suurusjärgus vähemalt 0,1% SKPst. Ehkki on määratletud üldised printsiibid, millest lähtuvalt liigitatakse meetme mõju ajutiseks, otsustatakse iga konkreetse juhtumi arvesse võtmine eraldi.

Aastatel 2018–2019 on ühekordseks meetmeks kohalike omavalitsuste ühinemistoetused 0,1% SKPst ulatuses (vt tabel 8). Kohalike omavalitsuste ühinemist toetatakse aastatel 2017-2019 kogusummas 65 mln eurot. Antud haldusreformi kulud on ajutised, suuremamahulised ning pikas perspektiivis tulu tootvad.

Tabel 8. Ühekordsed meetmed ja nende mõju 2018–2020, mln eurot

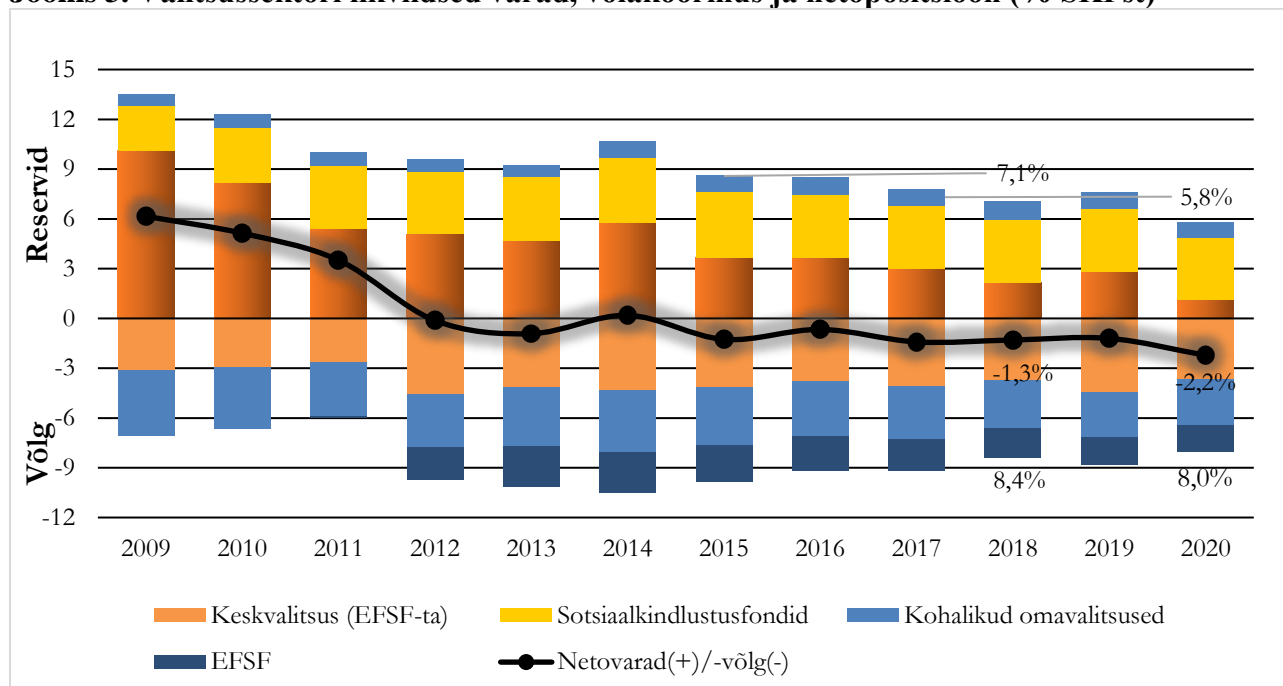
Meede	2018	2019	2020
KOV ühinemistoetused	-30	-21	0
Kokku, mln eur	-30	-21	0
Kokku, % SKPst	-0,1	-0,1	0,0

Allikas: Rahandusministeerium.

Rahavoog ja netopositsioon

2020. aasta riigieelarve kohaselt on riigieelarve positsioon nominaalses ülejäägis, kuid rahavoog kokku negatiivne. Lisaks riigieelarve positsioonile võetakse rahavoos arvesse ka teisi tegureid. Põhiliselt tuleneb järgmise aasta negatiivne rahavoog läbi kolme teguri: finantseerimistingute rahastamise; riigikassa poolt tagasimakstava võla suuruse; välisvahenditest lähtuva kohanduse. Riigieelarve negatiivset rahavoogu sel ja järgmisel aastal rahastatakse likviidsusreservi arvelt.

Valitsussektori netopositsioon ehk võla ja reservide taseme vahe tänavu veidi väheneb, kuid järgmisel prognoosiaastal muutub halvemaks. 2018. aasta lõpus moodustasid valitsussektori likviidsed reservid 7,1% SKPst, võlg oli samal ajal 8,4% SKPst. Seega ületas võlakoormus reservide taset ning valitsussektori netovõlg moodustas 1,3% SKPst. Netovarade/võla maht on otseselt seotud valitsussektori rahavooga – vastav tõus/langus viitab positiivsele rahavoole ning langus/tõus negatiivsele rahavoole – ega sõltu otsustest, kas konkreetne rahavajadus rahastatakse reservide või uute laenude abil. Prognoosi kohaselt väheneb lähiaastate jooksul reservide maht võlakoormuset kiiremini, mistõttu suureneb netovõlg 2020. aasta lõpuks 2,2%ni SKPst (vt Joonis 3).

Joonis 3. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon (% SKPst)

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet

Valitsussektori võlakoormuse areng

Eesti valitsussektori võlg vähenes 2018. aastal 8,4%ni SKPst, ulatudes nominaalselt 2 152 miljoni euroni. Võla osakaalu vähenemise peamiseks põhjuseks lisaks võla taseme nominaalsele langusele oli SKP kiire kasv eelmise aastaga võrreldes. Nominaalselt langes eelmisel aastal kohalike omavalitsuste ning riigikassa võlg. Valitsussektori võlakoormus protsendina SKPst käesoleval aastal suureneb, ulatudes prognoosi kohaselt 8,8%ni ning jõuab 2020. aasta lõpuks 8,0%ni SKPst.

Keskvalitsuse panus valitsussektori võlakoormusse ulatus 2018. aastal 5,5%ni SKPst, ilma EFSFi mõjuta 3,7%ni SKPst. Riigieelarve negatiivset rahavoogu järgmisel aastal rahastatakse suures osas likviidsusreservi arvelt, st uute laenude võtmiseks riigikassal vajadust ei teki, sealjuures väheneb keskvalitsuse panus valitsussektori võlga 2020. aasta lõpuks 5,3%ni SKPst. Kohalike omavalitsuste võlakoormus ulatus 2018. aasta lõpus 2,9%ni SKPst. 2019. aastal nominaalne võlatase tõuseb, ning 2020. aastal on samuti seoses negatiivse rahavooga ette näha nominaalse võlataseme suurenemist. Protsendina SKPst kohalike omavalitsuste võlg väheneb 2020. a lõpuks 2,7%le. Sotsiaalkindlustusfondid ehk Töötukassa ja Haigekassa Eesti võlakoormusesse ei panusta.

Tabel 9. Valitsussektori võlakoormus 2017–2020

	2017	2018	2019*	2020*
Võlg kokku (mln eur)	2 177	2 152	2 412	2 308
sh keskvalitsus	1 420	1 417	1 668	1 518
EFSFi mõju	455	455	455	455
keskvalitsus ilma EFSF-ta	966	962	1 214	1 064
kohalikud omavalitsused	756	735	743	790

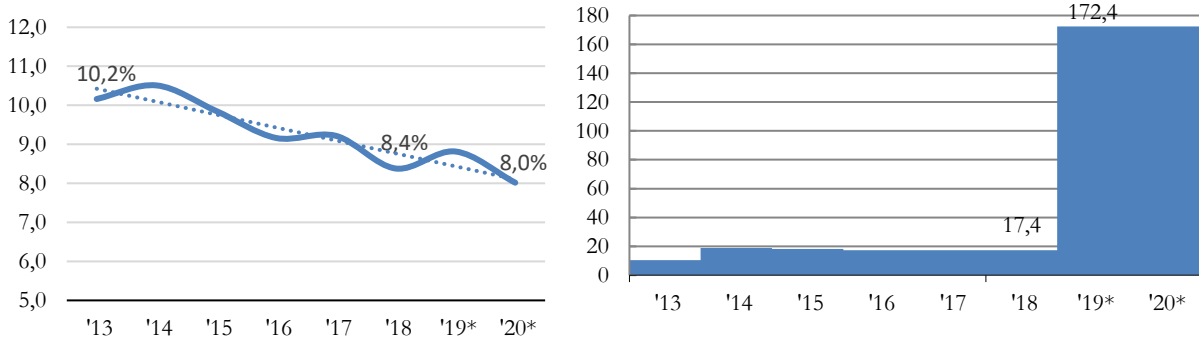
	2017	2018	2019*	2020*
Võlg kokku (% SKPst)	9,2	8,4	8,8	8,0
sh keskvalitsus	6,0	5,5	6,1	5,3
EFSFi mõju	1,9	1,8	1,7	1,6
keskvalitsus ilma EFSF-ta	4,1	3,7	4,4	3,7
kohalikud omavalitsused	3,2	2,9	2,7	2,7

* prognoos

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Joonis 4. Võlakoormuse areng

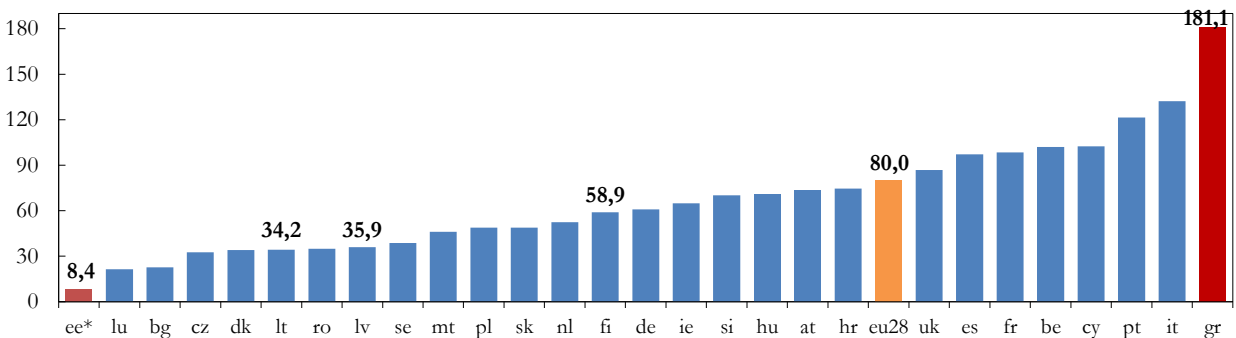
A. Valitsussektori võlakoormus (% SKPst) B. Keskvalitsuse⁹ võla tagasimaksed (mln, eurot)

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Eesti eelarvepoliitika põhieesmärk iseseisvusaastate jooksul on olnud hoida valitsussektori eelarvepositsioon keskpikal perioodil tasakaalus ning võimalusel ülejäägiga, mis on omakorda väljendunud madalas võlakoormuse tasemes. Euroala riikide keskmine võlatase on viimase kümne aasta jooksul olnud keskmiselt ca 82% SKPst, mis on 1,7 protsendipunkti võrra langenud aasta varasemaga ning ulatub 2018. aasta lõpuks 80%ni SKPst. Eesti võlakoormus on samal ajal olnud keskmiselt 9% juures, jõudes 2018. aasta lõpuks 8,4%ni SKPst. Madala võlakoormuse poolest paistavad Euroopa Liidus silma veel Luksemburg (21,4% SKPst) ja Bulgaaria (2018. aastal 22,6% SKPst), kõrgeim on võlakoormus Kreekas (181,1% SKPst).

Joonis 5. Võlakoormus Euroopa Liidus aastal 2018 (% SKPst)

Allikas: Eurostat, Rahandusministeerium

Valitsussektori likviidsete finantsvarade areng

⁹ Keskvalitsus ilma sihtasutuste ja avalik-õiguslike juriidiliste isikuteta.

Valitsussektori likviidsete finantsvarade¹⁰ (edaspidi ka reservid) maht oli 2018. aasta lõpus 1 818 mln eurot, mis moodustas 7,1% SKPst. 2020. aasta lõpuks on ette näha reservide vähenemist 5,8%le SKPst, kuna riigieelarve negatiivset rahavoogu on kavas rahastada likviidsusreservi arvelt.

2018. aasta lõpus ulatusid **keskvalitsuse reservid**¹¹ 556 mln euronni ehk 2,2%ni SKPst. Arvestuse kohaselt koosnevad keskvalitsuse reservid nii riigikassa (sh stabiliseerimisreserv ning likviidsusreserv ilma sotsiaalkindlustusfondideta) kui ka muude asutuste likviidsetest vahenditest. **Stabiliseerimisreserv** on finantsreserv kriisiolukordadeks, mida kasutatakse näiteks finantskriisides, eriolukordades ja üldmajanduslike riskide vähendamiseks. Viimati võeti reservist kasutusele 224 miljonit eurot 2009. aastal maailma majanduskriisist tulenevate üldmajanduslike riskide vähendamiseks. 31.08.2019 seisuga oli reservi maht 415 mln eurot. Reservi paigutatakse peamiselt eurotsooni valitsusvõlakirjadesse. Stabiliseerimisreservi tulusus 2018. aastal oli -0,43%. **Likviidsusreservi** kasutatakse riigi igapäevase rahavoo juhtimiseks ja selle maht muutub samuti igapäevaselt. Likviidsusreserv hõlmab arvestuslikult riigi, Haigekassa, Töötukassa, mõningate sihtasutuste ja teiste isikute (nt Pensionikeskus) raha. Seega hõlmab arvestuslikult likviidsusreserv enamasti, kui ainult keskvalitsuse likviidseid vahendeid. Seisuga 31.08.2019 oli riigi likviidsusreservis 962 mln eurot. Reservi paigutused on tehtud krediidasutuste võlakirjadesse ja hoiustesse. Likviidsusreservi 2018. aasta tulusus oli -0,08%. Reservi investeringute tulusus sõltub rahaturu intressimääradest, mis on endiselt negatiivsed Euroopa Keskpanga rahapoliitikast tulenevalt. Prognoosi kohaselt jäävad intressimäärad madalale tasemele ka 2020 kui ka 2021. aastal ning reservi oodatav tulusus on keskmiselt -0,18%.

Järgmisel aastal vähendab likviidsusreservi Euroopa Liidu toetuste väljamaksmise suurem maht võrreldes Euroopa Liidust raha laekumisega. Samuti vähendab reservi finantseerimistehingute rahastamine, näiteks riigiosalusega äriühingute (nt AS Eesti Energia) aktsiakapitali suurendamine ning võla tagasimaksud. Keskvalitsuse tasemel hoitakse vajalikku likviidsuspuhvit rahavoogude teenendamiseks ning kogu finantseerimisvajadus kaetakse sel ja järgmisel aastal likviidsusreservist.

Töötu- ja Haigekassa likviidsed varad ulatusid 2018. aasta lõpus 981 mln euronni, 2020. aasta lõpuks suurenevad sotsiaalkindlustusfondide reservid prognoosi kohaselt 1 075 mln euronni, jõudes osakaaluna SKPst 3,7% tasemele. Töötukassa kontekstis on järk-järguline reservide kasv oluline seoses keskmise palga kasvuga ning sellest tulenevate potentsiaalsete väljamaksete suurenemisega võimaliku pikaajalise majanduskriisi tingimustes. Prognoosi kohaselt suureneb Haigekassa reservide maht järgmise aasta lõpuks kokku 24 mln euro võrra. **Kohalike omavalitsuste** puhul nähakse ette reservide vähenemist 0,9 %le SKPst 2020. aasta lõpuks.

¹⁰ Likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku meetoodika alusel ning lähtub riigi majandusaasta aruandest. Likviidsete varade definitsioon raamatupidamisstandardites hõlmab ainult sellised varasid, mis on väga lühikese tähtajaga realiseeritavad, et neid saaks kasutada maksevahendina (sh sularaha ja hoiused, võlaväärtpaberid, lühiajalises kauplemisportfellis olevad noteeritud aktsiad ning investeerimisfondide osakud).

¹¹ Keskvalitsuse likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku meetoodika alusel ning lähtub riigi majandusaasta aruandest. Sotsiaalkindlustusfondide raha, mida hoitakse riigikassas elimineeritakse valitsussektori siseselt ning seega ei kajastu keskvalitsuse likviidsetes varades.

Tabel 10. Valitsussektori reservid 2017–2020

	2017	2018	2019*	2020*
Finantsvarad kokku (mln eur)	1 842	1 818	2 082	1 668
sh keskvalitsus	711	556	776	320
kohalikud omavalitsused	233	281	273	273
sotsiaalkindlustusfondid	898	981	1 034	1 075
Finantsvarad kokku (% SKPst)	7,8	7,1	7,6	5,8
sh keskvalitsus	3,0	2,2	2,8	1,1
kohalikud omavalitsused	1,0	1,1	1,0	0,9
sotsiaalkindlustusfondid	3,8	3,8	3,8	3,7

*proгноос

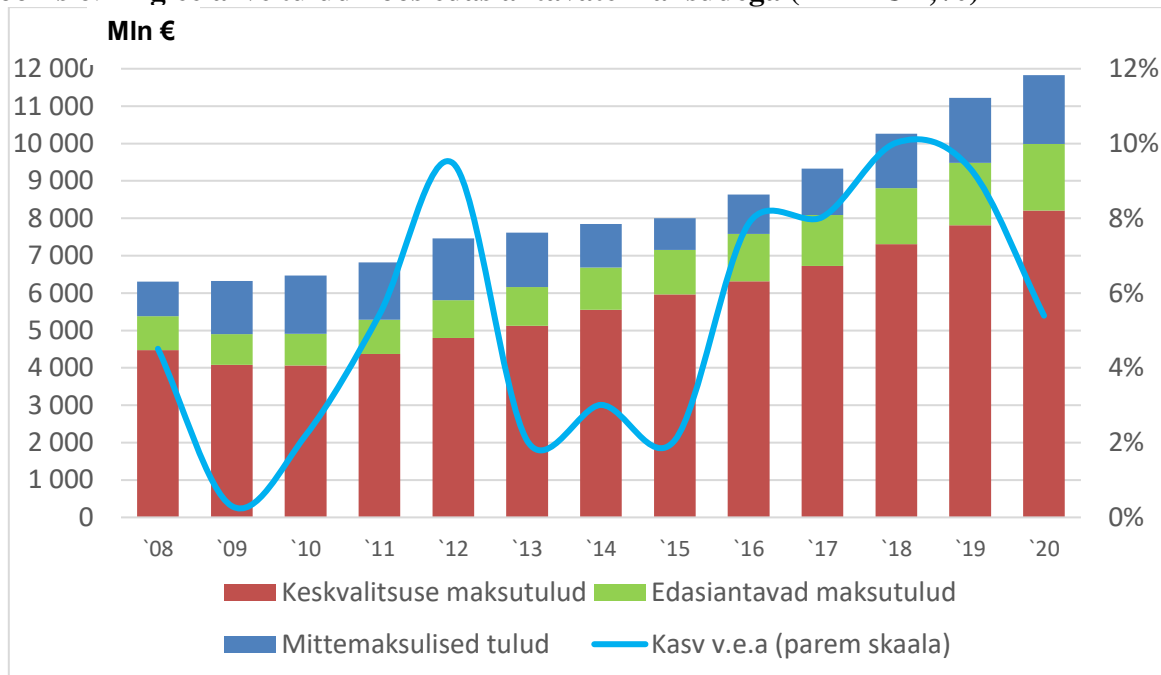
Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaameti

2. OSA ÜLEVAADE 2019. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSEST

2.1. RIIGIEELARVE TULUD

2020. aasta riigi tulude prognoos lähtub Rahandusministeeriumi 2019. aasta suvisest majandusprognoosist. Kõik tulud on esitatud tekkepõhiselt. Võrreldes 2019. aastaga kasvavad tulud koos edasiantavate maksudega (vt definitsiooni alapunkti lõpus) 2020. aastal 605,4 miljoni euro võrra ehk 5,7%.

Joonis 6. Riigieelarve tulud koos edasiantavate maksudega (mln EUR,%)

* prognoos.

Allikas: Rahandusministeerium.

Tulude mahuks 2020. aasta riigieelarves on kavandatud 11 826,4 miljonit eurot. Sellest 8 209,5 miljonit eurot ehk 69,4% moodustavad maksulised tulud, 1 841,2 miljonit eurot ehk 15,6% mittemaksulised tulud ning edasiantavad tulud 1 775,7 miljonit eurot ehk 15%. 2020. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,2% SKPst, mis on 0,1% võrra kõrgem kui 2019. aastal.

Tabel 11. 2020. aasta tulude prognoos (mln EUR)

	2019 prognoos	2020 eelarve	Kasv v.e.a. (mln eurot)	Kasv v.e.a. (%)
Maksud ja sotsiaalkindlustumaksud	7 815,6	8 209,5	394,0	5,0
Füüsilise isiku tulumaks	320,0	400,9	80,9	25,3
Juriidilise isiku tulumaks	480,2	439,2	-41,0	-8,5
Sotsiaalmaks	3 355,0	3 581,3	226,3	6,7
Raskeveokimaks	5,2	5,3	0,1	1,2
Käibemaks	2 500,0	2 648,4	148,4	5,9
Aktsiisid	1 077,6	1 054,6	-23,1	-2,1
Alkoholiaktsiis	227,1	228,9	1,8	0,8

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2019 proгноос	2020 eelarve	Kasv v.e.a. (mln eurot)	Kasv v.e.a (%)
Tubakaaktsiis	223,3	220,0	-3,3	-1,5
Kütuseaktsiis	592,0	569,0	-23,0	-3,9
Pakendiaktsiis	0,4	0,4	0,0	-1,7
Elektriaktsiis	34,8	36,3	1,5	4,3
Hasartmängumaks	28,9	29,8	0,9	3,1
Tollimaks	48,6	50,1	1,5	3,1
Mittemaksulised tulud	1 741,4	1 841,2	99,8	5,7
Toetused	1 061,6	1 162,2	100,6	9,5
Riigilõivud	81,7	84,8	3,0	3,7
Tulu majandustegevusest	248,1	267,1	19,0	7,6
Tulu põhivara ja varude müügist	19,0	14,1	-4,9	-25,7
Trahvid ja muud varalised karistused	18,8	15,9	-2,9	-15,5
Keskkonnatasud	99,3	95,1	-4,1	-4,2
Muud tegevustulud	41,0	43,8	2,8	6,8
Intressi- ja omanikutulud	171,9	158,2	-13,6	-7,9
Edasiantavad tulud	1 664,1	1 775,7	111,7	6,7
Töötuskindlustusmaks	206,0	220,5	14,5	7,0
Kogumispensionimaks	181,1	195,1	14,0	7,7
KOV füüsilise isiku tulumaks	1 219,0	1 302,3	83,3	6,8
Maamaks	58,0	58,0	0,0	0,0
Tulud kokku	11 221,0	11 826,430	605,4	5,4

Allikas: Rahandusministeerium.

Maksuliste tulude prognoos

2020. aastal laekub prognoosi kohaselt riigieelarvesse maksulisi tulusid (ilma edasiantavate maksutuludeta) 8 209,5 mln eurot, mis on 394,0 mln eurot ehk 5,0% enam kui aasta varem.

Füüsilise isiku tulumaks

Laekumine keskvalitsuse eelarvesse on kavandatud 400,9 mln eurot.

Inimesed on käesoleval aastal kasutanud maksuvaba tulu sarnaselt 2018. aastale, mistõttu on 2020. aastal oodata ka 2019. aastale sarnaseid tulumaksu tagastusi ja juurdemääramisi.

Füüsilise isiku tulumaksu tagastuse prognoos on 2020. aastal 183 mln eurot, mis jaotub järgmiselt: üldine maksuvaba tulu – 129 mln eurot, maksuvaba tulu teise ja enama lapse kohta – 23 mln eurot, koolituskulud – 14 mln eurot, pensionikindlustus – 9 mln eurot, eluasemelaenu intressid – 6 mln eurot, annetused ja kingitused – 2 mln eurot. Juurde määratud tulumaksu prognoos on 53 mln eurot.

Edasiantavate tulude alla kuuluva kohalike omavalitsuste füüsilise isiku tulumaksu laekumine on kavandatud 1302,4 mln eurot. KOV eraldise määr on 11,96% ja laekumine moodustab 76% kogu 2020. aastal tasutavast füüsilise isiku tulumaksust.

Juriidilise isiku tulumaks

Laekumine on kavandatud 439,2 mln eurot.

2020. aastal mõjutab laekumist jätkuvalt regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär.

Eelarvemeetmed suurendasid laekumist võrreldes suveprognoosiga 2,2 mln võrra riigiettevõtete dividendide tõstmise tõttu.

Sotsiaalmaks

Laekumine on kavandatud 3 581,3 mln eurot.

Laekumine sõltub suures osas palga väljamaksetest residendist füüsilistele isikutele, mis on seotud peamiselt brutopalgafondi (SKP sissetulekute meetodil komponent) kasvuga. 2020. aastal aeglustub brutopalgafondi kasv vastavalt Rahandusministeeriumi suveprognoosile 5,9%-le nii keskmise palga kui hõive kasvu aeglustumise tõttu.

Raskeveokimaks

Laekumine on kavandatud 5,3 mln eurot.

Raskeveokimaksu prognoos tugineb maanteetranspordi veosekäibe kasvu prognoosile ning raskeveokimaksu laekumise mineviku andmetele.

Käibemaks

Laekumine on kavandatud 2 648 mln eurot.

Käibemaksubaasi komponentidest, mis on prognoosimudeli sisendiks, kasvavad järgmisel aastal enim kodumajapidamiste investeeringute ja eratarbimise tase vastavalt 6,6% ja 5,2%. Kodumajapidamiste investeeringute kasv tuleneb endiselt kõrgest elanike kinnisvarainvesteeringute tasemest. Eratarbimise kasv tuleneb aeglustunud, kuid tugevast palgakasvu tingimustest ning stabiilsest tarbijakindlusest. Lisaks on prognoositud varimajanduse vähenemist. Käibemaksubaasi suurimate komponentide kaalutud keskmiseks kasvuks oodatakse 2020. aastal ligi 5% ning käibemaksulaekumise kasvuks 5,9%.

Alkoholiaktsiis

Laekumine on kavandatud 228,9 mln eurot.

Alkoholiaktsiisi laekumise prognoosimisel on arvestatud muuhulgas eratarbimise, keskmise palga ja alkoholi hinna prognoosidega ning aluseks on võetud Maksu- ja Tolliameti andmed alkoholi deklareeritud koguste kohta alkoholiliikide lõikes. 2020. aastal täiendavaid aktsiisimäärade muutuseid ei toimu ning laekumine kasvab 0,7% peamiselt piirikaubanduse muutustest tuleneva legaalse müügi mahu suurenemisest.

Alkoholiliikide lõikes jaotub alkoholiaktsiisi 2020. aastaks prognoositav laekumine järgmiselt:

- õllelt 66,7 miljonit eurot,
- veinilt 27,8 miljonit eurot,
- kääritatud jookidelt 17,9 miljonit eurot,
- vahetootelt 1,6 miljonit eurot ja
- muult (kangelt) alkoholilt 114,9 miljonit eurot.

Tubakaaktsiis

Laekumine on kavandatud 220,0 miljonit eurot.

Tubakaaktsiisi laekumise prognoosimisel on lähtutud tubakaaktsiisi igakuistest laekumise ning sigarettide vabasse ringlusse lubatud sigarettide koguste andmetest. 2020. aasta laekumine suureneb võrreldes 2019. aastaga 0,7%.

2019. aasta 1. jaanuarist tõsteti aktsiisi sigarettide 10% ja suitsetamistubakal 8% ning 2020. aasta 1. jaanuarist tõstetakse aktsiisisigarettide aktsiisi 5% ja suitsetamistubaka aktsiisi 8%.

Kütuseaktsiis

Laekumine on kavandatud summas 569,0 mln eurot.

Kütuseaktsiisi laekumise prognoosimisel on aluseks võetud kütuse deklareeritud andmed koguste kohta kütuseliikide lõikes. Samuti on kasutatud Rahandusministeeriumi hinnangut

eratarbimise reaalkasvu ja erinevate majandussektorite kohta, sissetulekute muutusi ning maailmaturu ootusi naftahinna suhtes. Lisaks makromajanduslikele teguritele mõjutab 2020. aasta laekumist 25 protsendiline kütteenena kasutatava gaasi aktsiisimäära tõstmine. 2020. aasta laekumine väheneb 3,9% võrreldes 2019. aastaga peamiselt tingituna biokütuse nõude kasvust diislikütuses alates jaanuarist 2020, mille tulemusel soetatakse eelnevalt 2019. aasta lõpus madalamate biokütuse sisaldusega varusid suurusjärgus 40-50 miljonit liitrit.

Kütuseaktsiisi 2020. aastaks kavandatud laekumine jaotub erinevate kütuseliikide vahel järgmiselt: bensiinilt – 164,1 mln eurot, diislikütuselt – 353,4 mln eurot, erimärgistatud kütustelt – 10,9 mln eurot, soojuse tootmiseks kasutatavalt maagaasilt – 32,2 mln eurot, muudelt kütuseliikidelt – 8,4 mln eurot.

Pakendiaktsiis

Laekumine on kavandatud summas 0,4 miljonit eurot.

Pakendiaktsiisi prognoosimisel on tuginetud pakendiaktsiisi laekumise andmetele ning eratarbimise kasvule.

Elektriaktsiis

Laekumine on kavandatud summas 36,3 miljonit eurot.

Elektriaktsiisi laekumise prognoos tugineb eelkõige eratarbimise reaalkasvule ja töötleva tööstuse lisandväärtuse reaalkasvule.

Hasartmängumaks

Laekumine on kavandatud summas 29,8 mln eurot.

Hasartmängumaksu laekumise prognoosimisel kasutatakse Maksu- ja Tolliameti kuulisi andmeid mänguautomaatide ja -laudade arvu ning hasartmängumaksu laekumise kohta maksuobjektide kaupa. 2020. aasta laekumine kasvab 3,1% võrra 29,8 mln euron. Laekumine loteriidelt moodustab ligikaudu 36% kogu hasartmängumaksu laekumisest.

Tollimaks

Laekumine on kavandatud summas 50,1 mln eurot.

Tollimaksu laekumisest moodustab üle 90% laekumine tööstuskaupadelt, mille prognoosimisel võetakse aluseks kaupade impordi prognoos, kuid arvestatakse ka muude laekumist mõjutavate tegurite¹² mõjuga; ülejäänud laekumise¹³ puhul tuginetakse eksperthinnangutele. Tollimaksu kogulaekumisest 80% kantakse otse edasi Euroopa Liidu omavahenditesse ning ülejäänud 20% jääb Eestile administreerimiskulude katteks.

Edasiantavad tulud on riigi finantsjuhtimise korrastamiseks riigieelarves eraldi välja toodud alates 2013. aastast. Edasiantavateks tuludeks on riigi poolt kogutavad tulud, mis antakse edasi Töötukassale (töötuskindlustusmaks), Sotsiaalkindlustusametile (kogumispensionimakse) ja kohalikele omavalitsustele (osa füüsilise isiku tulumaksust ja maamaks). Töötuskindlustusmaks prognoos on seotud brutopalgafondi kasvu prognoosiga. Kogumispensionimakse prognoos on üks osa füüsilise isiku tulumaksu prognoosist ja sõltub kogumispensionisüsteemiga liitunute arvust. Kohalikele omavalitsustele edasiantava füüsilise isiku tulumaksu prognoos sõltub eelkõige brutopalgafondi kasvust. Maamaksu prognoos sõltub kohalike omavalitsuste kehtestatud maksumääradest ja maa väärtusest.

¹² Näiteks vabakaubanduslepingute sõlmimine, keskmise maksumäära langus jm.

¹³ Laekumine põllumajandustoodetelt, dumpingu-vastane tollimaks, tasakaalustav tollimaks jm.

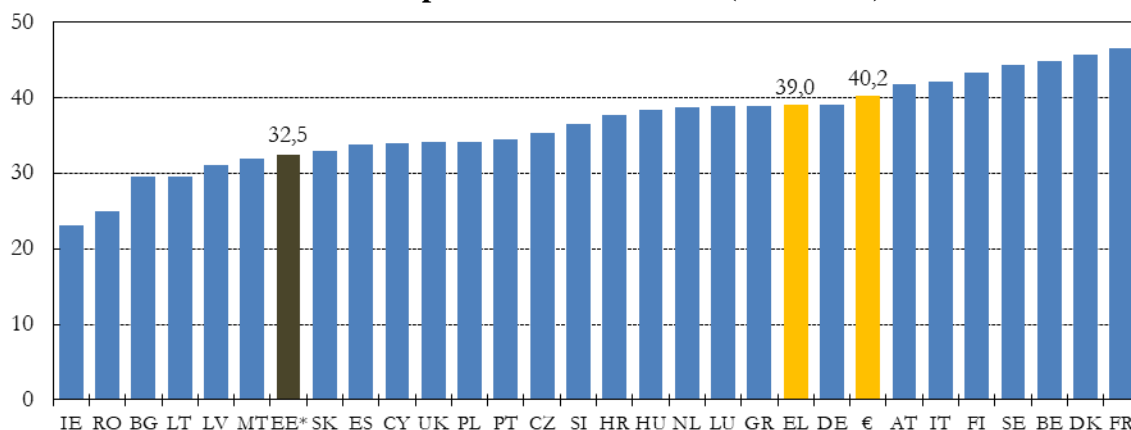
Mittemaksuliste tulude prognoos

Mittemaksulised tulud koosnevad kaupade ja teenuste müügist (nt riigilõivud ja CO2 kvootide müügitulu), saadud toetustest (peamiselt toetused Euroopa Liidust), finantstuludest (dividendid) ja muudest tuludest (nt keskkonnatasud, trahvid, varade müügitulu). 2020. aasta riigieelarve kohaselt kujuneb mittemaksuliste tulude laekumiseks 1 841,2 mln eurot. Võrreldes 2019. aasta prognoositava laekumisega suurenevad mittemaksulised tulud 5,7%. Kasvu peamiseks põhjuseks on toetuste suurenemine 100,6 mln euro võrra. Samuti kasvavad tulud majandustegevusest.

Maksukoormus ja tulevane areng maksupoliitikas

Üheks maksupoliitiliseks eesmärgiks on olnud maksude osalise ümberorienteerimise abil nihutada maksukoormus tulu maksustamiselt tarbimise, loodusvarade kasutamise ja keskkonna saastamise maksustamisele. Samas hoitakse süsteem **stabiilse, lihtsa ja läbipaistvana**, võimalikult väheste erandite ja erisustega.

Joonis 7. Maksukoormus Euroopa Liidus 2017. aastal (% SKP-st)

* Eesti näitaja on leitud 30.08.2019 avaldatud SKP aegrea põhjal.

Allikas: Taxation Trends in the European Union (2019)

Eesti maksukoormus oli 2017. aastal 32,5% SKPst, mis oli Euroopa Liidu keskmisest oluliselt madalam (vt Joonis 7). Võrreldes Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega oli meist suurem maksukoormus Slovakkias, Poolas, Tšehhis, Sloveenias, Horvaatias ja Ungaris.

2020. aasta maksukoormuseks kujuneb 33,2% SKPst (vt Joonis 8A), mis on 0,1% võrra kõrgem kui 2019. aastal. 2020. aastal suurendavad maksukoormust palgakasvu toel tööjõumaksud¹⁴. Tarbimismakse¹⁵ mõjutavad langevad aktsiisitulud ning kapitalimakse¹⁶ regulaarselt jaotatud kasumi madalam maksumäär ja vähenevad riigiettevõtete dividendid, mõlemad kasvavad aeglasemalt kui SKP (vt Joonis 8B).

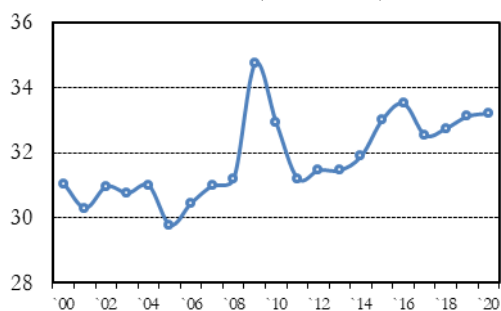
¹⁴ ESA2010 meetodika kohaselt loetakse tööjõumaksude hulka: sotsiaalkindlustusmaksed, füüsilise isiku tulumaks palgatuludelt, füüsilise isiku tulumaks sotsiaalsiiretelt ja pensionidelt, füüsilise isiku tulumaks ettevõtlusega tegelemisel.

¹⁵ ESA2010 meetodika kohaselt loetakse tarbimismaksude hulka: käibemaks, tollimaks, aktsiisid, autode registreerimistasu, müügitulud, saastetasud, kalapüügiõiguse tasu, paadimaks, saastekvootide müügitulu, vedelkütusevaru varumakse ja Tagatisfondi osamaksud.

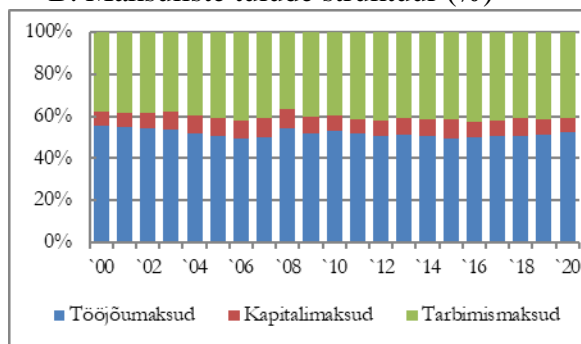
¹⁶ ESA2010 meetodika kohaselt loetakse kapitalimakside hulka: juriidilise isiku tulumaks, füüsilise isiku tulumaks kapitalitulult, hasartmängumaks, reklaamimaks, maamaks, raskeveokimaks, tegevuslubade ja litsentside riigilõiv, vee erikasutustasu, teede ja tänavate sulgemise maks, muud maksud ja tasud.

Joonis 8. Maksukoormus Eestis

A. Maksukoormus (% SKPst)

B. Maksuliste tulude struktuur (%)

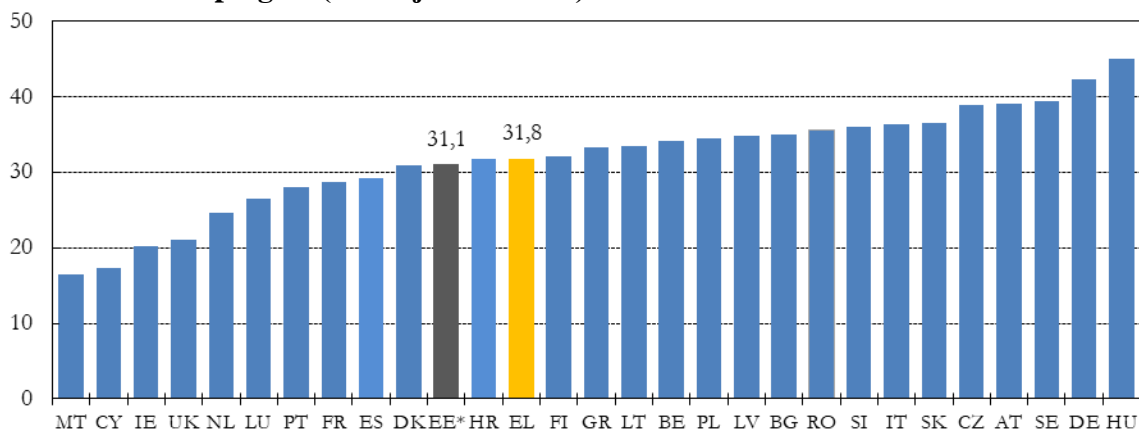

Allikad: Eurostat, Rahandusministeerium.

Töõjõu maksukiil (*labour tax wedge*) on erinevus tööandja tööjõukulude ja töötaja netosissetuleku vahel, mis sisaldab ka rahalisi toetusi (lapsetoetus, vajaduspõhine peretoetus, madalapalgaliste tagasimakse). Liiga kõrge maksukiil võib vähendada huvi töötada ning mõjuda seetõttu negatiivselt tööturu- ja seega majandusarengule.

2018. aastal jõustunud maksuvaba tulu süsteem vähendas üksiku lasteta 50% keskmisest palgast teeniva inimese maksukiilu 29,8%le. Palgakasvu mõjul tõuseb näitaja 2020. aastaks 31,1%le, mis jääb siiski veel Euroopa Liidu 2018. aasta keskmisele alla (vt Joonis 9).

Joonis 9. Töõjõu maksukiil Euroopa Liidus 2018. aastal, üksik lasteta inimene, kes teenib 50% keskmisest palgast (% tööjõukuludest)

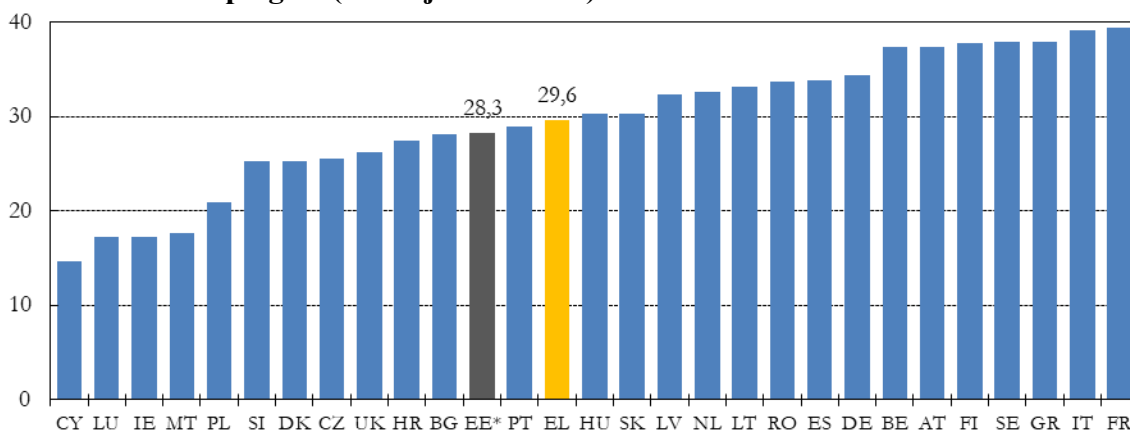

* Eesti näitaja on arvatatud 2020. aasta kohta. Tegevusalade B-N keskmine brutopalk on Rahandusministeeriumi suvise prognoosi kohaselt 2020. aastal 17 826 eurot aastas.

Allikad: Euroopa Komisjon http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/tab, Rahandusministeerium

Abielus kahe lapsega paari, kus üks vanem teenib 100% keskmisest palgast, maksukiil sõltub lisaks üldisele maksuvabale tulule ka täiendavast maksuvabast tulust teise lapse eest ning täiendavast maksuvabast tulust abikaasa eest. Maksukiilu vähendavad pere puhul lapsetoetused. Vanemahüvitist OECD metoodika järgi arvesse ei võeta. Selle pere maksukiil oli 2018. aastal 26,1% ja tõuseb palgakasvu mõjul 2020. aastaks 28,3%le, mis jääb Euroopa Liidu keskmisest madalamaks (vt Joonis 10).

Joonis 10. Tööjõu maksukiil Euroopa Liidus 2018. aastal, abielus paar, üks vanem teenib 100% keskmisest palgast (% tööjõukuludest)

Eesti näitaja on arvutatud 2020. aasta kohta. Tegevusalade B-N keskmine brutopalk on Rahandusministeeriumi suvise prognoosi kohaselt 2020. aastal 17 826 eurot aastas.

Allikad: Euroopa Komisjon http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/tab, Rahandusministeerium

Maksukulud riigieelarves 2019-2020

Järgnevalt on kirjeldatud Eesti riigieelarves aastatel 2019–2020 sisalduvaid maksukulusid. Maksukulude väärtuste hindamisel on kasutatud kaotatava tulu meetodit ning kassapõhiseid andmeid, iga maksukulu sätte puhul on arvesse võetud sätte rakendamise ja tegeliku kohaldamise vaheline viitaeg. Iga üksikut maksukulu sätet on hinnatud eraldi, arvestamata eri sätete omavahelisi koosmõjusid, ning seetõttu ei ole maksukulude koondsumma leidmine erinevate sätete kokkuliitmise teel korrektne, kuid samas võimaldab see hinnata kehtestatud maksukulude taset ning trende.

Olulised riigieelarve tulude laekumist mõjutavad maksukulud sisalduvad neljas erinevas õigusaktis – tulumaksuseaduses, käibemaksuseaduses, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses ning tööturuteenuste ja –toetuste seaduses.

2019-2020. aasta riigieelarvete laekumist mõjutab 20 erinevat maksukulu sätet. 2020. aastal kasvavad maksukulud 9,1% ja kokku moodustab peamiste maksukulude maht **2020. aastal** 268,8 mln eurot ehk 0,9% SKPst. 2020. aastal on maksukuludest suurima mahuga madalama käibemaksumääraga maksustatud ravimid ja meditsiiniseadmed ning majutusteenused, eritostarbelise diislikütuse ja kerge kütteõli soodsam aktsiisimäär ning regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär. Nelja suurima maksukulu maht moodustab 2020. aastal 69,6% kõikide kehtestatud maksukulude mahust.

Aastal 2020 kasvavad maksukulud majandusaktiivsuse ning kulude mahu suurenemise tulemusel.

Maksukulu dünaamika analüüsiks valitsemisfunktsioonide¹⁷ kaupa on iga maksukulu sätte puhul määratletud valitsemisfunktsioon, millega iga konkreetne maksukulu sätte on seotud.

¹⁷ Statistikaamet. (2008d). Valitsemisfunktsioonide klassifikaator – [WWW] http://metaweb.stat.ee/view_xml.htm?id=1129771&siteLanguage=ee.

Maksukulude kaudu toetatakse aastatel 2019–2020 kümnest erinevast valitsemis-funktsioonist kuute (majandus; elamu- ja kommunaalmajandus; tervishoid; vaba aeg, kultuur ja religioon; haridus; sotsiaalne kaitse). 2019. aastal moodustavad suurima osakaalu valitsemis-funktsioonid „majandus” 87,6 mln eurot ehk 35,6%, „tervis” 66,8 mln eurot ehk 27,1% ning „vaba aeg, kultuur ja religioon“ 31,5 mln eurot ehk 12,8%. Ülejäänud valitsemisfunktsioonide alla kuuluvate maksukulude mahud moodustavad 60,5 mln eurot ehk 24,5% maksukulude kogumahust.

Maksukulusid on hinnatud ka osatähtsusest vastava maksu laekumisest. Käibemaksu puhul moodustavad maksukulud (tabelis punktid 1–3) 2020. aastal 112,4 mln eurot ehk 4,2% käibe-maksu kogulaekumisest ning juriidilise isiku tulumaksust laekumisest moodustab maksukulu (tabeli punkt 4) 47,5 mln eurot ehk 10,9%. Riigieelarvesse laekuvast füüsilise isiku tulumaksust moodustavad vastavad maksukulud (tabelis punktid 5-11) 57,4 mln eurot ehk 14,6% ning aktsiise (tabelis punktid 12–20) jääb maksusoodustuste tõttu laekumata 51,5 mln eurot ehk 4,9% laekumisest.

Tabel 12. Maksukulud riigieelarves aastatel 2019–2020 (mln EUR)

Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2019	2020
1. Käibemaksumäära madalam tase raamatutele, töövihikutele ja perioodika väljaannetele	KMS §15 lg 2 p 1 ja 3	9	10,4	10,9
2. Käibemaksumäära madalam tase ravimite ja meditsiiniseadmetele	KMS §15 lg 2 p 2	7	66,8	70,2
3. Käibemaksumäära madalam tase majutus-teenustele	KMS §15 lg 2 p 4	8	29,8	31,3
4. Regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär 14%	TMS §4 lg 5	4	32,4	47,5
5. Täiendav maksuvaba tulu lapse ülalpidamise korral (alates teisest lapsest)	TMS §23 ¹	10	22,7	22,7
6. Täiendav maksuvaba tulu abikaasa eest	TMS §23 ⁴	10	3,4	3,4
7. Eluasemelaenu intresside mahaarvamine	TMS §25	6	5,9	6,4
8. Koolituskulude mahaarvamine	TMS §26	9	13,5	14,1
9. Kingitused ja annetused	TMS §27 lg 1	8	1,7	1,8
10. Kindlustusmaksed ning pensionifondi osakute soetamine	TMS §28	10	4,5	4,8
11. FIE täiendav maksuvaba tulu põllumajandussaaduste või metsamaterjali võõrandamisel	TMS §32 lg 4	4	4,1	4,1
12. Väikeõlletootjate 50% aktsiisimäär	ATKEAS §46 lg 1	4	1,3	1,1
13. Eriotstarbelise diislikütuse ja kerge kütteõli soodsam aktsiisimäär	ATKEAS §66 lg 7	4	37,0	38,0
14. Kalurite kütuseaktsiisivabastus	ATKEAS §27 lg 1 p 22 ²	4	1,8	1,8
15. Elektrienergia, mida kasutatakse keemilise reduktsiooni jaoks ning elektrolüütilistes, metallurgilistes ja mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p24, 28 ⁴	4	0,6	0,6
16. Elektrienergia ja kütus, mida kasutatakse elektrienergia tootmiseks ning elektrienergia, mida kasutatakse elektrienergia tootmise suutlikkuse säilitamiseks	ATKEAS §27 lg 1 p28 ²	4	4,3	4,6
17. Kütus, mida kasutatakse mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 P 24	4	1,9	2,3

Maksudulu	Säte	Valitsemis-funktsioon	2019	2020
18. Maagaas, mida kasutatakse maagaasivõrgu töös hoidmiseks	ATKEAS §27 lg 1 P 28 ⁶	4	0,0	0,05
19. Suurtarbijate elektrienergia soodustus	ATKEAS §66 lg 12 ¹	4	3,0	1,8
20. Suurtarbijate gaasiaktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 10 ³	4	1,2	1,2
KOKKU			246,4	268,8

Allikas: Rahandusministeerium

2.2. RIIGIEELARVE KULUD

2.2.1. VABARIIGI VALITSUSE PRIORITEETIDE ELLUVIIMINE

Vabariigi valitsus lähtus riigieelarvet koostades koalitsioonileppes, mille prioriteetid on Eesti majanduse, rahvaarvu, julgeoleku ja inimeste heaolu kasv. Nende eesmärkide saavutamiseks on valitsus kinnitanud tööplaani, milles kavandatud tegevusi finantseeritakse riigieelarvest. Alljärgnevalt toome ära olulisemad eesmärgid ja tegevused, mida valitsus kavandab eesmärkide saavutamiseks astuda ja mille finantseerimiseks on eelarves vahendid kavandatud.

1. PERESÕBRALIK EESTI

Summaarne sündimuskordaja on aastaks 2023 1,67 (2018. aastal 1,67).

Laste absoluutse vaesuse määr on aastaks 2023 3,1% (2017. aastal 3,2%)

Valitsus peab oluliseks, et Eesti on maa, kus luuakse oma pere ja kodu ning kuhu on oodatud tagasi kõik need, kes on siit lahkunud välismaale.

Kavandatavad tegevused:

- Valitsusel on kavas 2020. aastal **kaardistada seniste perepoliitika meetmete mõjusust** ja kulutõhusust ning vajadusel töötada välja ettepanekud peredele suunatud toetuste ja teenuste täiendamiseks.
- Perede toetamiseks ning vanemlike oskuste parandamiseks analüüsib valitsus **riikliku perelepituse süsteemi loomist**. Samuti jätkatakse **vanemlike oskuste arendamisele suunatud programmide** elluviimist.
- Jätkatakse **lasterikastele peredele kodutoetuse** eraldamist Kredexi kaasabil ning täiendavalt analüüsitakse lasterikastele peredele ja noortele peredele omafinantseeringuta laenukäenduse andmise võimalusi.
- Perevägivallaga võitlemiseks viib valitsus ellu **lähisuhtevägivalla ennetamise tegevuskava** ning analüüsib seksuaalse või füüsilise **väärkohtlemise ohvriks langenud laste abistamise süsteemi** arendamist.
- Lastele vajalike tugiteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks on kavas **korrastada erivajadusega laste tugisüsteemi** ning uuendada **alushariduse riiklikku õppekava**.
- Toetamaks laste liikumisharjumuste parandamist, koolidele suurema otsustusõiguse andmist ning koolides IT õppe parandamist töötatakse järgnevatel aastatel välja **põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava** muutmissetpanekud.
- Oluline prioriteet on laste ja noorte regulaarse terviseseisundi jälgimine ning

ülekaalulisuse, sõltuvustegevuste ja vaimse tervise probleemide vähendamine. Valitsusel on kavas koostada toitumise ja liikumise ning vaimse tervise **rohelist raamatud**, eesmärgiga probleeme koordineeritult ennetada ning tõhusalt lahendada. Laste liikumisharjumuse parandamiseks jätkatakse ka ujumise algõppe programmi elluviimisega.

- Eesti ühiskonna ja kultuuriga lõimumise toetamiseks ning välismaalt tagasipöördumise soodustamiseks on valitsusel kavas välja töötada **tagasipöördujatele, väljaspool Eestit elavatele rahvuskaaslastele ja uussisserändajatele suunatud nõustamisteenused** ning analüüsida seniseid eesti keelest erineva emakeelega inimestele pakutavaid lõimumist edendavaid teenuseid.

2. SIDUS ÜHISKOND

Suhtelise vaesuse vähendamine aastaks 2023 15%-ni (2017. aastal 22,6%).

Absoluutse vaesuse vähendamine aastaks 2023 2,8%-ni (2017. aastal 3,4%)

Valitsus panustab sidusa ühiskonna tagamiseks inimeste heaolu ja turvatunde kasvu, lühendab ravijärjekordi ja vähendab sotsiaalset ebavõrdsust. Valitsuse prioriteet on pöörata tähelepanu eakate inimeste toimetuleku ja heaolu tõstmisele ning arendada erivajadusega inimestele suunatud teenuseid.

Kavandatavad tegevused:

- Valitsus on ette valmistanud **pensioni II samba reformi**, mis võimaldab inimestel soovi korral pensioni II samba skeemist väljuda. Vastavalt riigieelarve võimalustele tõstetakse erakorraliselt pensioneid. Samuti on valitsusel kavas jätkata arutelu töötajate poolt töötajatele pensioni kogumise võimaluste soodustamiseks ning soodustingimustel vanaduspensionide ja väljateenitud aastate pensionide reformimiseks.
- Kavas on **jätkata seeniorite teenusmajade loomist**, mis tagavad eakatele nii hoolekande kui ka olmeteenused.
- Inimeste võimalikult iseseisva toimetuleku tagamiseks ning pikaajalise hoolduskoormusega omaste koormuste leevendamiseks on kavas **ajakohastada pikaajalise hoolduse korraldust ning erivajadustega inimeste poliitikat**. Ajakohastamise eesmärgiks on nii õendusteenuse kui erivajadusega inimeste teenuste ja abivahendite kättesaamise laiendamine, puude tõestamise süsteemi lihtsustamine ning teenuste omaosalusmäärade korrastamine.
- Valitsusel on kavas koostada **roheline raamat tehnoloogiliste lahenduste kasutamiseks sotsiaalkaitstes**. Uuenduslikud tehnoloogilised lahendused võimaldavad toetada hooldust vajava inimese kodust toimetulekut.
- Valitsuse eesmärgiks on parandada **elukeskkonna ligipääsetavust** kõigi valdkondade üleselt, mis toetab nii eakate kui erivajadusega inimeste vajadusi. Teema koordineeritud käsitlemist veab ministeeriumidevaheline ligipääsetavuse rakkerühm.
- **Arstiabi parema kättesaadavuse ja ravijärjekordade lühendamiseks** analüüsitakse tervishoiu rahastamissüsteemi jätkusuutlikkust, ressursside tõhusamat kasutamist ning võimalusi raviteenuste kättesaadavuse laiendamiseks ravikindlustamata inimestele (sh loovisikutele).
- Valitsusel on kavas lähiajal kinnitada **Rahvastiku tervise arengukava 2020-2030**, mis määratleb ära lähikümneni olulised prioriteedid inimeste tervisliku seisundi parandamiseks, oodatava ja tervena elatud eluea pikendamiseks ning tervises ebavõrdsuse vähendamiseks.

- Jätkatakse Ida-Viru ja Kagu-Eesti programmide elluviimist, kogumahus vastavalt 17 mln eurot ja 3,2 mln eurot aastani 2023.

3. TEADMISTEPÕHINE MAJANDUS

Tootlikkus hõivatu kohta suhtena EL keskmisest 80% (algfase: 2018.a. 76,8%)
Tööhõives osalemine (20–64 a) on üle 79,5% (algfase: 2018.a. 79,2%)

Valitsus panustab majanduskasvu, mis parandab iga inimese käekäiku kõikjal, nii linnas kui ka maal. Edasine kasv peab tuginema targal ettevõtlusel, mistõttu peetakse oluliseks investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning majanduse digitaliseerimist. Seistakse rahvusvaheliselt tunnustatud ja konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna eest ning astutakse muu hulgas samme bürokraatia ja halduskoormuse vähendamiseks. Toetatakse innovaatiliste lahenduste kasutuselevõttu, hoolitsedes selle eest, et riik ei oleks innovatsiooni pidur. Väärtustatakse eksportivaid ettevõtteid ning majandusdiplomaadid toetavad neid senisest enamatel välisturgudel.

Kavandatavad tegevused:

Teadus- ja arendustegevus, majandus, rahandus, tööturg:

- Valitsus on seadnud pikemaajaliseks eesmärgiks erasektori TA kulude kasvu 2%- ni ja avaliku sektori TA kulude kasvu 1%-ni SKP-st. **Oluliseks peetakse erasektori investeeringute osakaalu olulist tõusu senisega võrreldes**, mistõttu pannakse rõhku ettevõtete rakendusuringute toetamisele. Järgmisel aastal suunatakse täiendavalt avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutusteks 15,8 miljonit eurot. EAS jätkab tootearenduse toetuse (3 mln eurot) ning ettevõtete arenguprogrammi (13,5 mln eurot) pakkumist, lisaks pakutakse toetust rakendusuringuteks ja tootearenduseks NUTIKA meetme kaudu. Analüüsitakse võimalusi ettevõtete rakendusuringute toetamise ümberkorraldamiseks ja vastavalt võimalustele toetuse suurendamiseks tulevikus.
- Jätkatakse **ettevõtete digitaliseerimise toetamist** (2,5 mln eurot), et kasvaks investeeringud digitaalsesse tehnoloogiasse, automaatikasse ja robotitesse. Ehitussektori tootlikkuse kasvatamiseks digitaliseeritakse ehitussektori protsessid ning välja E-ehituse taristu.
- Pakutakse toetust ettevõtete haruliitudele arendusnõunike palkamiseks. Arendusnõunik aitab ettevõtjatel ühiselt leida nende tegevusala olulised teadus- ja arendussuunad ning vajalike uuringute tegemiseks teha koostööd ametnike, teadlaste ja teiste osalistega.
- Eesti liikmelisus maailma teaduskeskustes pannakse maksimaalselt tööle. Toetatakse osalemist **EUROSTARSi programmis** ning viiakse lõpule **liitumine Euroopa Tuumauuringute Keskusega (CERN)**.
- Valitsus soovib toetada **Eesti tooraine kohapeal väärindamist** ning seeläbi luua kõrge lisandväärtusega töökohti üle Eesti. Koostatakse ettevõtete vajadustest lähtuvalt ja ettevõtete huvidele vastav kohalike ressursside väärindamise (toit, puit, maavarad) teadusprogramm. Jätkatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teadusprogrammi elluviimist.
- Tööhõive suurendamiseks on valitsusel kavas **laiendada ümberõppe, täiendkoolituste ja täiskasvanuhariduse võimalusi**. Samuti töötatakse välja ettepanekud tänaste **tööturuteenuste pakkumise tõhustamiseks** ning noorte tööhõive soodustamiseks, mis toetavad mitteaktiivsete inimeste tööturule kaasamist.
- Analüüsitakse erinevaid rahastamisvõimalusi, et tagada õppejõududele konkurentsivõimeline palk ning üliõpilastele tasuta ja kõrge kvaliteediga haridus eesti keeles, mis aitab kaasa kvalifitseeritud tööjõu nappuse leevendamisele.

- Doktorioõppe efektiivsuse tõstmiseks valmistatakse ette doktorioõppe reformi doktorantidest nooremteadurite kujundamiseks, et võimalusel kujundada senised doktoranditoetused ümber nooremteaduri töötasuks ja siduda doktorandid töölepingutega. Seni jätkatakse doktoranditoetuste maksmisega.
- Nii Eesti-sisese kui väliskaubanduse elavdamiseks langetati 2019. aastal alkoholiaktsiis nii kangele kui lahjale alkoholile 25 protsenti. Lisaks tõuseb tubakaaktsiis varasemalt kokkulepitust väiksemas ulatuses – varem kavandatud 10-protsendilise tõusu asemel 2020. aastal tõuseb aktsiis 5 protsenti aastas ja aastatel 2021-2023 tõuseb aktsiis sigarettidele samuti 5 protsenti aastas.
- **Õiguskaare digitaliseerimisega kiirendatakse kriminaalmenetlust.** Arendatakse tehnoloogilisi võimalusi selleks, et menetlus oleks alates sündmuskoha tõendite kogumisest ja edastamisest kuni kohtulahendi täideviimiseni võimalikult täpne ja kiire, kulutamata aega paberdokumentide tootmisele ja edastamisele. Lisaks suurendatakse suurte andmehulkade töötlemise ja analüüsi võimekust, et küber- ja majanduskuritegusid kiiremini tuvastada.

Põllumajandus:

- Valitsus seisab Eesti põllumajandus- ja toidutootjate võrdsete konkurentsitingimuste eest Euroopa Liidus. Jätkatakse põllumeestele töuaretustoetuste ning üleminekutoetuste maksmist (2020.a 5 mln eurot).
- Puhast loodust nähakse Eesti konkurentsieelisena, mistõttu jätkatakse nii Eesti **mahemajanduse** tervikprogrammi kui turismiettevõtete toetusmeetmete elluviimist. Oluliseks peetakse **Eesti toidu ekspordi edendamist** ja toidusektorile uute turgude avamist, milleks jätkatakse toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava elluviimist.
- Põllumajandusettevõtete riskijuhtimise edendamiseks ja arenguks vajaliku krediidi kättesaadavuse parandamiseks alustatakse Maaelu Edendamise Sihtasutuse osalusel ettevalmistusi investeerimisfondi loomiseks.

Taristuinvesteeringud toetavad majanduskasvu sh:

- Investeeritakse teedeehitusse, kus suuremad projektid on:
 - Tallinna ringtee II etapp 6,4 mln;
 - Aaspere-Haljala 2+2 lõigu ehitamine 9,2 mln eurot;
 - Tallinn-Pärnu mnt Via Baltica ehitus 6 mln eurot;
 - Tallinn-Tartu mnt Kose-Mäo lõigu 2+2 ehitus 15,8 mln eurot;
 - Tallinn-Narva mnt liiklussõlmede ehitamine 8,5 mln.
- Toetatakse Tapa-Narva raudtee rekonstrueerimist ja kiiruste tõstmist lõiguti 135 km/h, renoveeritakse Tallinn-Tartu raudtee ja tõstetakse kiirusi (135 km/h) ning renoveeritakse Riisipere-Turba raudtee.
- Jätkatakse Rail Balticu ning teiste strateegiliste taristute väljaehitamist. Jätkatakse raudteetrassi tehnilise projekteerimise ja maade omandamisega, Pärnu ning Ülemiste reisiterminalide ehitusega, vanasadama ja kesklinna vahelise säästva ja integreeritud liikuvuskeskkonna arendustöid ning Narvat läbiva transiiditee rekonstrueerimisega.

Energiatõhususe ja energiapuudulikkuse kasvu toetamine sh:

- Panustatakse taastuvenergia arendamisse ning energiasäästumeetmetesse, muuhulgas jätkatakse elamute rekonstrueerimise ning tänavavalgustuse ja soojamajanduse valdkonna toetamist energiatõhususe eesmärgil. Jätkatakse kohalike omavalitsuste elamufondi investeeringute toetusmeetme elluviimist mahus 3,6 mln eurot.
- Energiapudulikkuse kindlustamiseks jätkab valitsus ettevalmistusi Eesti elektrivõrgu sünkroniseerimiseks Euroopa sagedusalasse 2025. aastaks.

- Ressursitootlikkuse suurendamiseks toetatakse energia- ja ressursiauditite läbiviimist, investeeringuid parimasse võimalikku ressursitõhusasse tehnoloogiasse ning ressursijuhtimissüsteemidesse ja neid toetavate IT-rakendustesse ning jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist ja ringlussevõttu.

4. TÕHUS VALITSEMINE

Valitsussektori töötajate osakaal tööealises elanikkonnas ei suurene 15-74 aastate vanuserühmas aastaks 2023 (2017. aastal 11,9%).

Valitsussektori kulutuste osakaal SKPst ei suurene aastaks 2023 (2017. aastal 39,3%).

Valitsus panustab heaolu ja turvatunde kasvu, tagab avalike teenuste kättesaadavuse ning astub samme liigse bürokraatia ja halduskoormuse vähendamiseks. Otsuste langetamisel kaasab valitsus senisest tunduvalt enam Eesti inimesi ning tugevdab otsedemokraatiat.

Kavandatavad tegevused:

- Riigiga suhtlemine peab olema lihtne ja sujuv, ilma liigse bürokraatia ja halduskoormuseta. Selleks lepatakse kokku, kuidas riigiameteid konsolideerida ja viia pealinnast välja ning koostatakse riigireformi tegevuskava aastani 2023.
- Viiakse läbi riigieelarve laiapõhjaline revisjon, mille käigus vaadatakse üle kõik riigi tulu- ja kuluallikad ning hinnatakse nende eesmärgipärasust.
- Otsedemokraatiat tugevdamiseks töötatakse välja eelnõud ja lahendused rahvaalgatuste ulatuslikumaks seadustamiseks ja rahvahääletuste lihtsustamiseks.
- Avalike teenuste kättesaadavuse parandamiseks tuleb suurendada kohalike omavalitsuste võimekust. Selleks analüüsitakse ja tehakse ettepanekud, kuidas suurendada kohalike omavalitsuste eelarvelist iseseisvust ja nende rolli kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamisel.

5. VABA JA KAITSTUD RIIK

Sõjalise kaitse kulude suurus SKPst, millele lisanduvad täiendavad Eesti kui vastuvõtja riigi kulud ja täiendava riigikaitseinvesteeringute programmi kulu on vähemalt 2%

Eestit turvaliseks riigiks pidavate elanike osakaal on vähemalt 94%

Kaitsetahe ehk Eesti elanike valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda, kui Eestile tungitakse kallale püsib üle 54%.

Valitsuse olulisim ülesanne on kindlustada Eesti rahva ja iseseisva ning kaitstud Eesti püsimine. Vaba riigi oluliseks alustalaks on kuulumine rahvusvahelistesse organisatsioonidesse. Tugevad kahepoolsed ja regionaalsed suhted tagavad Eesti jaoks soodsa väliskeskkonna.

Kavandatavad tegevused:

- Julgeoleku tagamiseks ja üleilmsete väljakutsete lahendamiseks **edendatakse koostööd** rahvusvahelistes organisatsioonides, kahe- ja mitmepoolsetes suhetes ning regionaalsetes formaatides.
- **Suureneb riigi ja ühiskonna vastupanuvõime kriisideks.** Fookuses on elanikkonnakaitse valdkonna arendamiseks vajalikud tegevused, millega luuakse paremad võimalused elanike kaitsmiseks erinevate kriiside korral ning parandatakse elanike teadlikkust ning oskusi kriisisituatsioonides käitumiseks.
- Kasvatatakse ja tugevdatakse **küberjulgeoleku** võimet.
- 2017. aasta kevadest Eestis paiknev **NATO eFP pataljoni lahingugrupp** osaleb täiemahulisel Eesti kaitseväge väljaõppetegevustes. Liitlaste siinviibimist toetav taristu

on 2022. aastaks valminud koostöös NATOga. Arendatakse vägede vastuvõtmise ning väljaõppega seotud taristut. Väljaõppe parandamiseks analüüsitakse **Keskpolügooni ja Soodla harjutusvälja** ulatuslikumat kasutuslevõttu. Eesti mehitab **Põhjadiviisi staabi** Adažis (Läti). Staabi ülesandeks on Eesti ja Läti territooriumi kaitse koordineerimine.

- Jätkatakse liitlaste ja partneritega osalemist rahvusvahelistes julgeolekut ning rahu tagavates operatsioonides. Välismissioonidel osaletakse koostöös Euroopa Liiduga, ÜRO-ga ja NATO-ga ning toetatakse Ameerika Ühendriikide, Prantsusmaa ja Ühendkuningriikide missioone Afganistanis, Malis, Vahemere piirkonnas ja Iraagis. **Samuti panustatakse NATO reageerimisjõudude koosseisu.**
- Võimearenduse valdkonnas saavad eraldi tähelepanu **laskemoonahanked, liikursuurtükide** võime arendamine ja **brigaadide tankitõrjekompaniide** võime arendamine. Riigikaitseinvesteeringute programmi pikendatakse aastani 2023.
- Vastavalt Riigikaitse arengukavas kokkulepitule suureneb aastaks 2023 kaitseväge struktuur, muuhulgas luuakse **täiendavad kompaniid sõjalise maakaitse** tugevdamiseks. **Ajateenistusse** võetud kutsealuste hulk **suureneb 3500-ni**. Selle toetuseks arendatakse välja võimekus kasutada eesti.ee portaali kutsete edastamiseks.
- Kaitseväge sõjaaja üksuste lahinguvalmiduse ja mobilisatsiooni valmisoleku alalhoidmiseks ning kontrollimiseks korraldatakse **lisaõppekogunemisi.**
- **Jätkatakse idapiiri väljaehitamiseks** vastavalt võimalustele.

2.2.2. RIIGIEELARVE KULUD MAJANDUSLIKU SISU LÕIKES

Riigieelarve kulude maht 2020. aastal on kokku 11,6 mld eurot. Info valitsemisalade lõikes on lisas 2. Võrreldes eelneva aastaga kasvavad riigieelarve kogukulud 2,1% ehk 236 mln euro võrra. Valitsemisaladele 2020. aasta riigieelarvestrateegia ja eelarve protsessis täiendavalt antud vahendite kohta on tegevused koos summadega esitatud lisas 3.

Tabel 13. Riigieelarve kulud ja investeeringud majandusliku sisu lõikes (mln EUR)

	2019 RE	2020 RE	Muutus 2020/2019	Muutus (%)
Investeeringud				
Investeeringud	361	407	46	12,7%
Investeeringutoetused	493	431	-62	-12,6%
Kulud				
Antud toetused ja muud ülekanded	5 330	5 432	102	1,9%
Töäjõu- ja majandamiskulud	1 693	1 607	-86	-5,1%
Muud tegevuskulud	3 445	3 681	236	6,9%

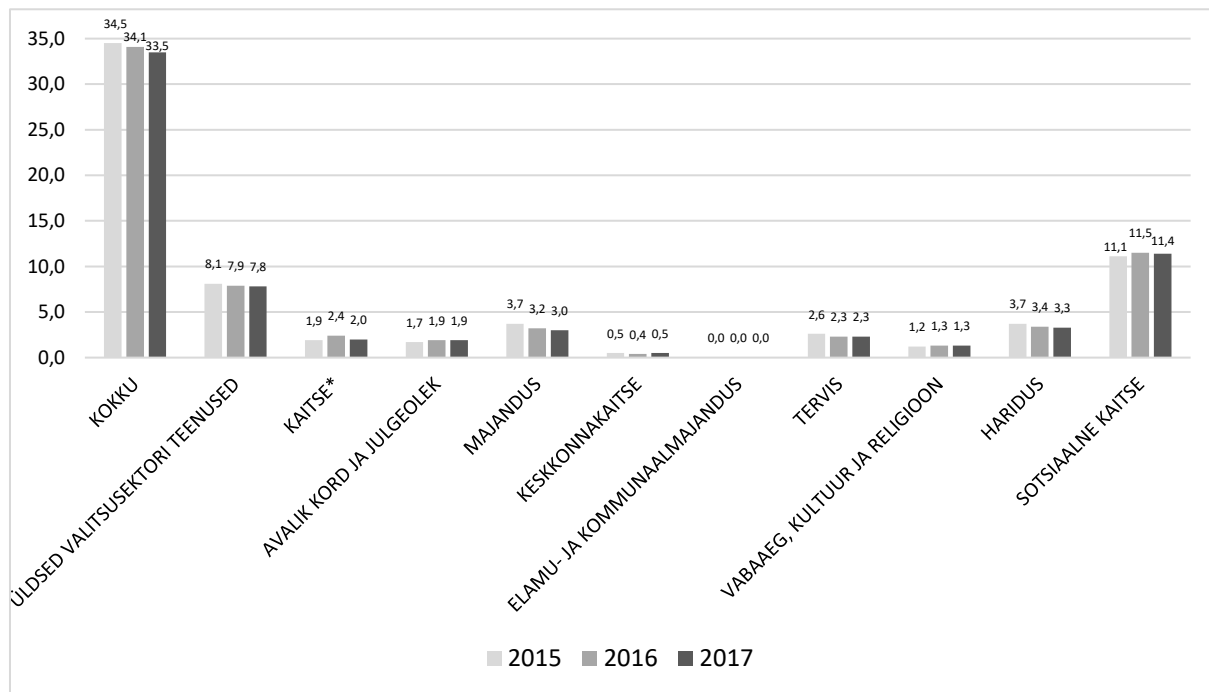
2.2.3. RIIGIEELARVE KULUD VALITSEMISFUNKTSIOONIDE LÕIKES

Lisaks majanduslikule sisule jagatakse riigieelarve kulud valitsemisfunktsioonide (edaspidi kasutatakse ka sünonüümi „tegevusala“) lõikes. COFOG¹⁸ (*Classification of the Function of Government*) on rahvusvaheline valitsemisfunktsioonide klassifikaator, mis on välja arendatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD – *Organisation for Economic Cooperation and Development*) ning on kinnitatud standardina rahvamajanduse arvepidamises.

¹⁸ Täpsem info <http://www.oecd.org/gov/48250728.pdf>

Valitsemisfunktsioonide klassifikaator võimaldab saada ülevaate valitsuse eri funktsioonide kulude suundumustest ning võrrelda valitsuste kulutusi riikide vahel.

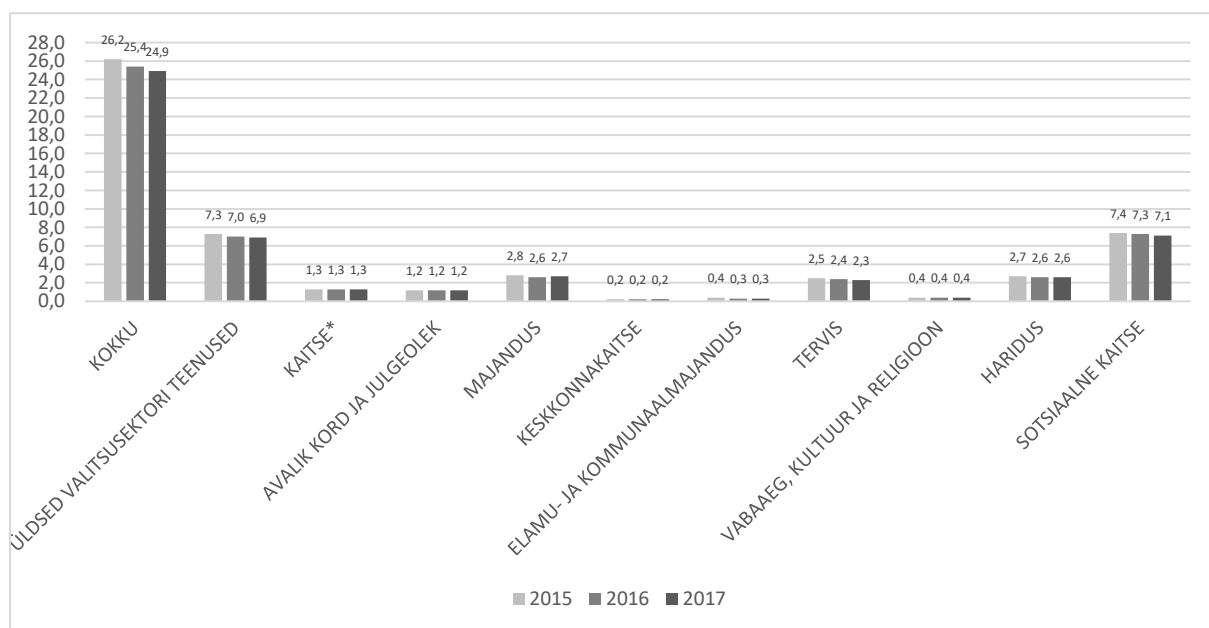
Joonis 11. Eesti keskvalitsuse tegelikud kulutused tegevusalade lõikes 2015-2017 (% SKP-st)

* COFOGi põhjal arvestatud riigikaitse kulude kogumaht ja osakaal SKPst erineb NATO meetodika kohaselt arvatud kaitsekulude mahust ja osakaalust.

Allikas: Eurostat

Joonis 12. EL kesmised keskvalitsuse tegelikud kulutused tegevusalade lõikes 2015-2017 (% SKP-st)

* COFOGi põhjal arvestatud riigikaitse kulude kogumaht ja osakaal SKPst erineb NATO meetodika kohaselt arvatud kaitsekulude mahust ja osakaalust.

Allikas: Eurostat

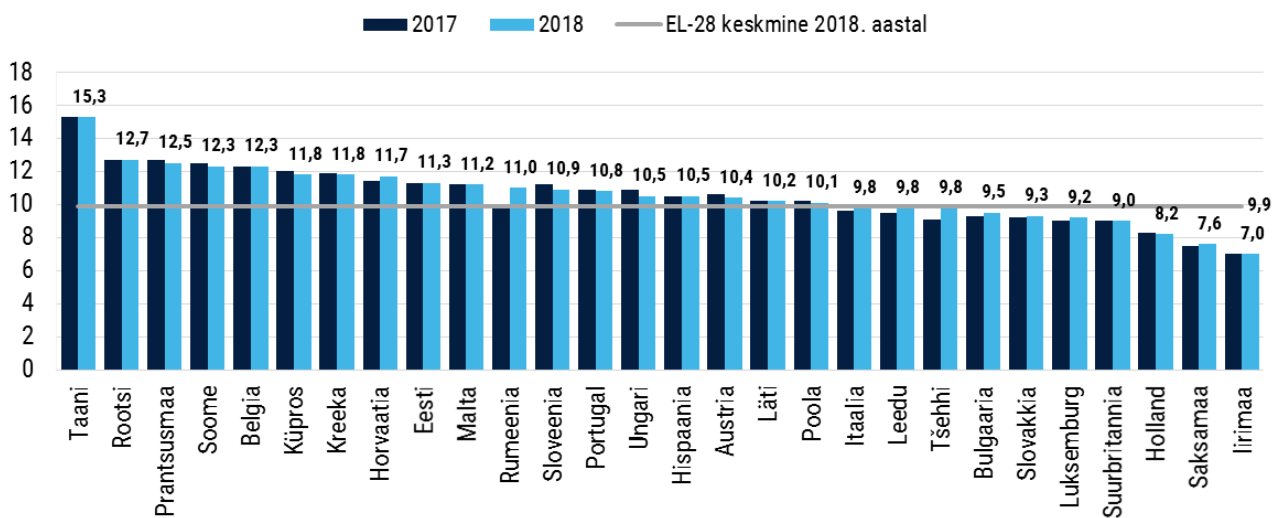
Täiendava infona on lisas 9 esitatud *Eurostati* andmed valitsussektori kulutustest iga valdkonna kohta, et võrrelda Eesti positsiooni teiste Euroopa riikide seas. *Eurostati* kõige värskem statistika on 2017. aasta kohta.

2.2.4. TÖÖJÕUKULUD

Eurostati andmetel moodustasid 2018. aastal Euroopa Liidus valitsussektori hüvitised töötajatele (sisaldab kogupalka ja tööandja sotsiaalmakseid)¹⁹ keskmiselt 9,9% SKP-st. Eestis moodustasid valitsussektori hüvitised töötajatele 2018. aastal 11,3% SKP-st. Hüvitiste osatähtsus on 2013. aastast alates kasvanud neli järjestikust aastat, kuid mullu jäi see samale tasemel võrreldes eelnenud aastaga.

Kui võrrelda Balti riike omavahel, siis Lätis on valitsussektori hüvitised töötajatele samuti jäänud samale tasemele eelneva aastaga, moodustades 2018. aastal 10,2% SKP-st. Samas Leedus on hüvitised töötajatele kasvanud 0,3 protsendipunkti võrra, moodustades 2018. aastal 9,8% SKP-st. Üleüldiselt jäid Leedus valitsussektori hüvitised töötajatele alla Euroopa Liidu keskmise ning Eestis ja Lätis ületasid valitsussektori hüvitised töötajatele Euroopa Liidu keskmise näitaja.

Joonis 13. Euroopa Liidu liikmesriikide valitsussektori hüvitised töötajatele 2017–2018 (% SKP-st).

Allikas: Eurostat

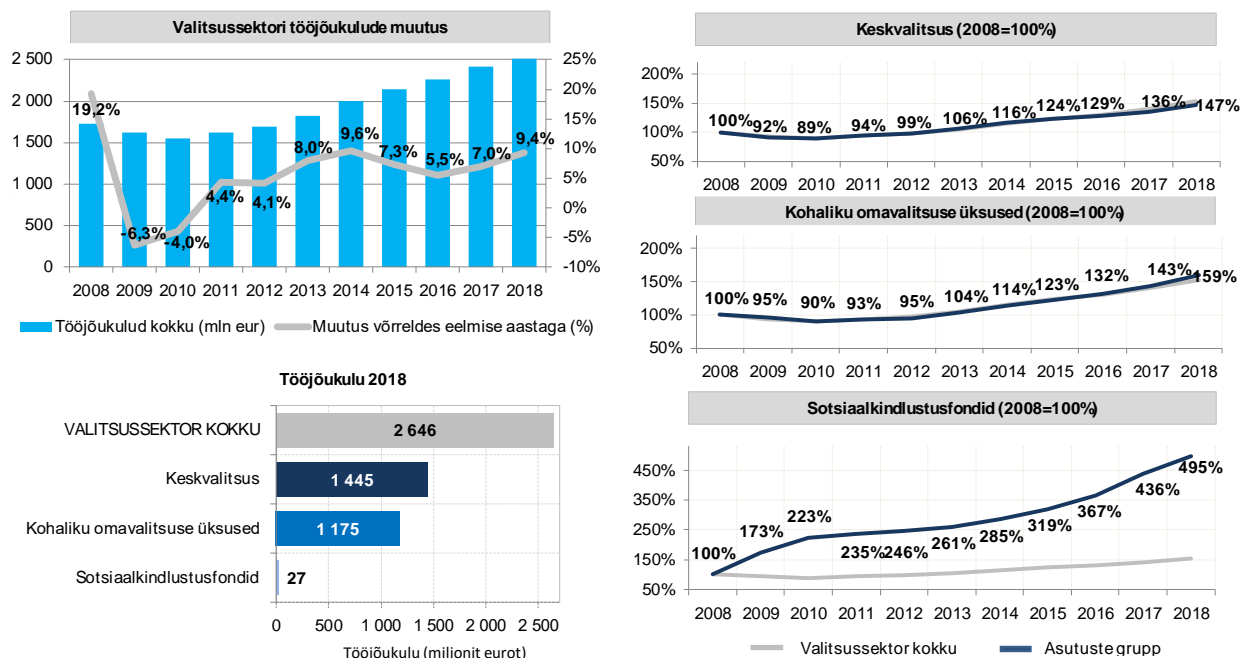
Valitsussektori tööjõukulud²⁰ kasvasid 2018. aastal 9,4%, mille näol on tegemist viimaste aastate suurima kasvuga. Kõige enam ehk 13,5% kasvasid tööjõukulud sotsiaalkindlustusfondides, kus kasv on peaaesjalikult seotud täiendava tööjõu värbamisega Töötukassasse töövõimereformi elluviimiseks. 2018. a kasvas Töötukassa töötajate arv 57 töötaja võrra. Kohaliku omavalitsuse üksustes kasvasid tööjõukulud 11,1% ja keskvalitsuses

¹⁹ Hüvitisi töötajatele määratletakse kui rahalist või mitterahalist kogutasu, mida tööandja maksab töötajale viimase poolt arvestusperioodi jooksul tehtud töö eest. Hüvitised töötajatele koosnevad järgmistest osadest: kogupalk ja tööandjate sotsiaalmaksud.

²⁰ Tööjõukulud kõikidest allikatest, mitte ainult riigieelarvest, ei sisalda eripensioneid ega pensionisuurendusi.

7,9%. Keskvalitsuse siseselt oli töajõukulude kasv võrreldes eelneva aastaga kõige suurem sihtasutustes (13,4%) ning avalik-õiguslikes asutustes (10,8%), äriühingutes ja mittetulundusühingutes kasvasid töajõukulud 7,3% ja riigiasutustes 4,9%.

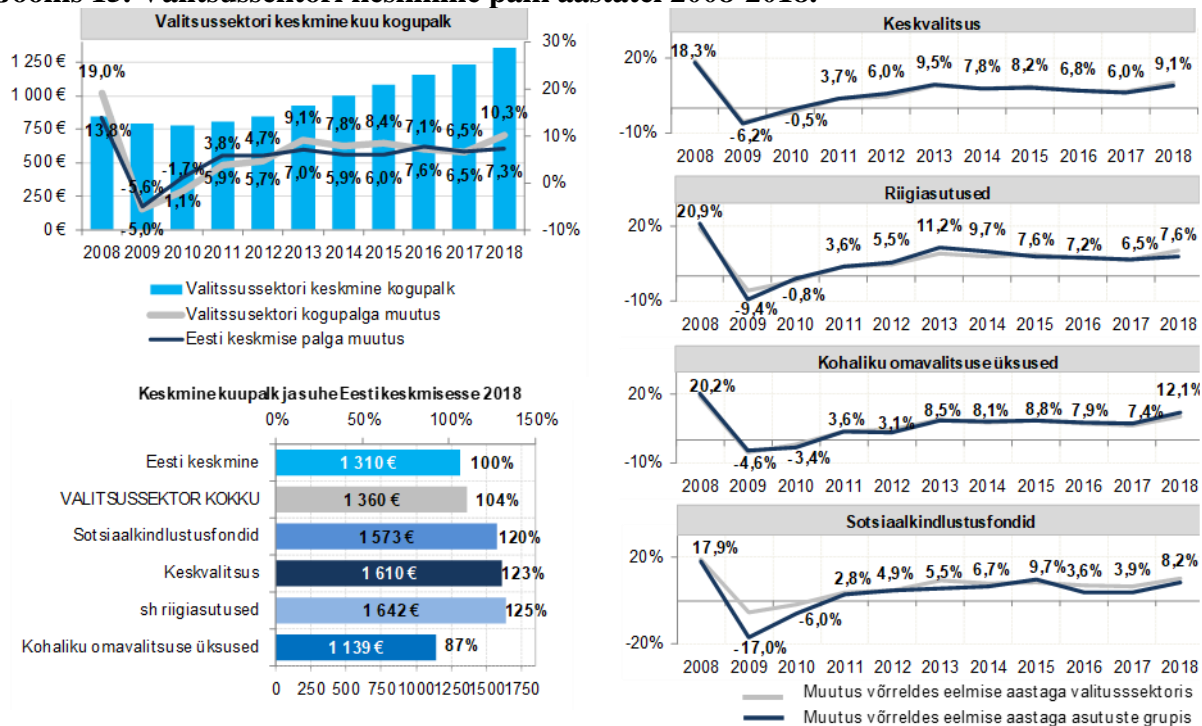
Joonis 14. Valitsussektori töajõukulud aastatel 2008-2018.

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem

Valitsussektori keskmise palga kasv oli 2018. aastal 3 protsendipunkti kiirem kui Eesti keskmise palga kasv. Eesti keskmine palk kasvas 2018. aastal 7,3% ja valitsussektori keskmine palk 10,3%. 2018. aastal eraldati valitsuse otsusega asutustele üldiseks palgakasvuks lisaraha palgafondi 2,5%. Kõige enam eraldati lisaraha kultuuritöötajate ja õpetajate palgafondi ehk vastavalt 17,6% (10 miljonit eurot) ja 13,2% (36 miljonit eurot). Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala õpetajad said lisaks eelnevale palgafondi täiendavalt juurde veel 1,5% (4 miljonit). Tervishoiutöötajate palgakokkuleppe täitmiseks eraldati lisaraha 2,8 miljonit eurot. Siseturvalisuse ja sotsiaalhoolekande valdkonnale eraldati lisaraha palgafondi 4,5%. Seega on valitsussektori üldisele palgakasvule 2018. aastal kõige enam mõju avaldanud õpetajate ja kultuuritöötajate palgakasvud, kuna neile eraldati lisaraha teistest sihtgruppidest oluliselt enam. Samas on palgakasv endiselt ka teistes valitsussektori asutustes olnud enamjaolt eraldatud lisaraha mahust suurem, mis tähendab, et on palgakasv on jätkuvalt osaliselt toimunud ka asutuste sisemiste ressursside arvelt töötajate arvu vähendades ja tööd ümber korraldades.

Joonis 15. Valitsussektori keskmine palk aastatel 2008-2018.

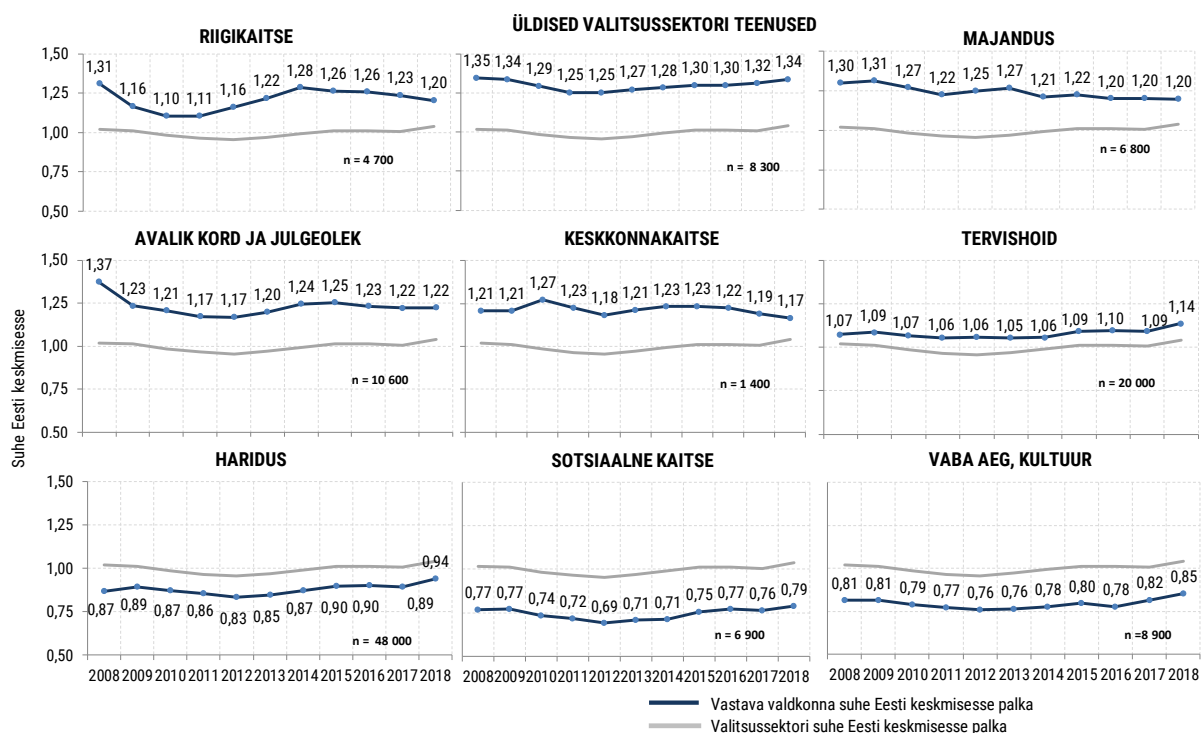
Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem

Valitsussektoris oli palgakasv kõige kiirem kohaliku omavalitsuse üksustes, ulatudes 12,1%-ni. Kohaliku omavalitsuse üksuste palgakasv on suures osas tulnud õpetajate palgakasvu arvelt. Ligikaudu 58% kohaliku omavalitsuse üksuse töötajatest töötab hariduse valdkonnas, seega õpetajate palgakasv mõjutab oluliselt kohaliku omavalitsuse üksuste üldist palgakasvu. Kõige madalam oli palgakasv riigiasutustes, kus see oli 7,6% ehk palk kasvas Eesti keskmise palgaga sarnases tempos.

Valitsussektori keskmise palga positsioon võrreldes Eesti keskmise palgaga paranes 2018. aastal enamikes valdkondades, kõige enam tervishoiu valdkonnas ja hariduse valdkonnas (5 protsendipunkti). Vaba aja ja kultuuri valdkonnas ning sotsiaalse kaitse valdkonnas paranes palgapositsioon samuti arvestatavalt (3 protsendipunkti). Kõik need valdkonnad on hõlmavad sihtgrupe, kus palgafondi kasv oli üldisest palgafondi kasvust kõrgem, seega palgapositsiooni paranemine on ootuspärane. Palgapositsioon on langenud kahes valdkonnas – riigikaitstes (3 protsendipunkti) ja keskkonnakaitstes (2 protsendipunkti).

Joonis 16. Valitsussektori keskmise palga positsioonid valdkondade lõikes aastatel 2008 –

2018.

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem

Palgad prioriteetsetes sihtgruppides

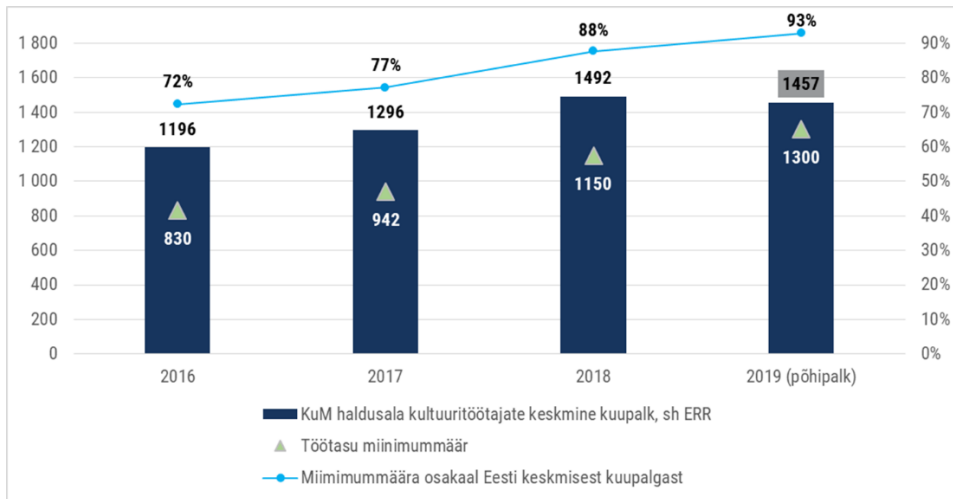
Kultuuritöötajate palgapoliitikat suunab alusdokument Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020. Selle kohaselt peavad riigiga töösuhetes olevate kõrgharidusega kultuuritöötajate ja kutsekvalifikatsiooniga atesteeritud spetsialistide miinimumtöötasud täistööaja korral tõusma aastaks 2020 Eesti keskmise palga tasemele. Sealjuures kohtleb riik riigi osalusel asutatud sihtasutusi ja avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid optimaalsete koosseisude korral samaväärselt riigiasutustega.

Kultuuriministeeriumi kõrgharidusega kultuuritöötajate palgafond kasvas 2019. aastal 5,7%, teistes valitsemisalades (Maaeluministeerium, Keskkonnaministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium) suurema palga mahajäämuse tõttu veidi rohkem ehk 7,9%.

Käesoleval aastal on kõrgharidusega kultuuritöötajate miinimumtöötasu 1300 eurot ehk see kasvas võrreldes 2018. aastaga 13%. Miinimumtöötasu moodustab Eesti keskmisest palgast seega hetkel 93%. Lisaks miinimumtöötasule suurenes palgafond 7% ka nendel kultuuritöötajatel, kelle töötasu on juba miinimumist kõrgemal või kes on tugiteenuseid pakkuvatel ametikohtadel. See tähendab, et kõrgharidusega kultuuritöötajate keskmine põhipalk on miinimumpalgast kõrgem ehk 1457 eurot.

Joonis 17. Kultuuriministeeriumi haldusala kõrgharidusega kultuuritöötaja

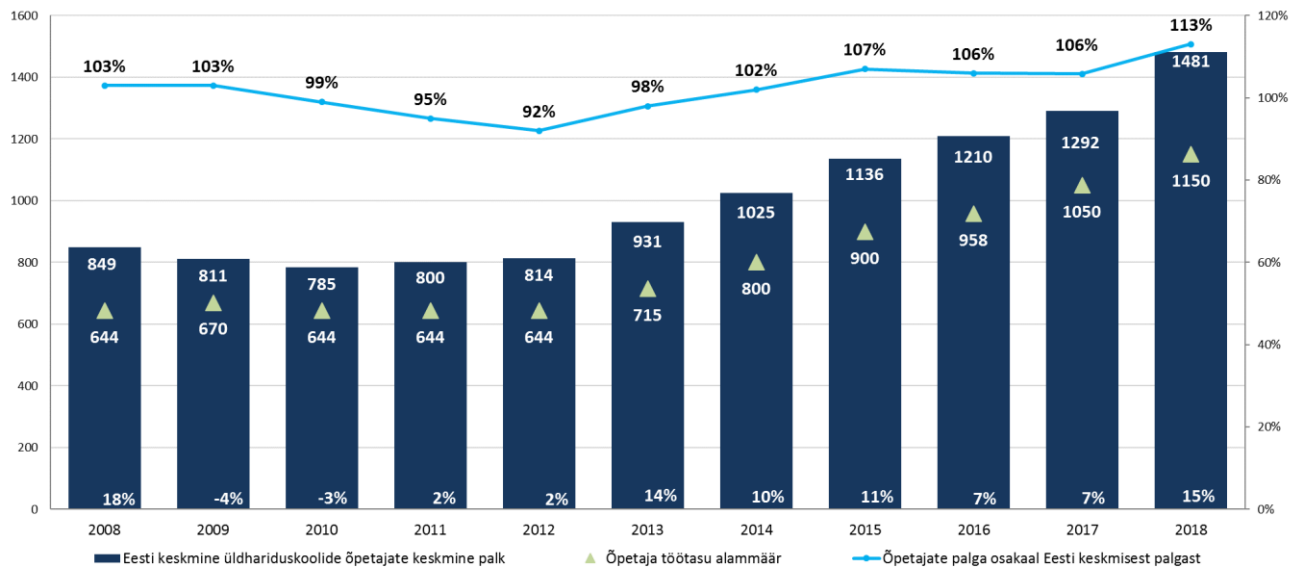
miinimumtöötasu osakaal Eestis keskmisest palgast aastatel 2016-2019.

Allikas: Kultuuriministeerium

Õpetajate puhul on seatud eesmärk jõuda 2019. aastal tasemele, kus õpetajate keskmine palk moodustab 120% Eesti keskmisest palgast. 2018. aastal moodustas õpetajate keskmine palk Eesti keskmisest palgast 113%. See tähendab, et õpetajate palgapositsioon paranes võrreldes varasemate aastatega oluliselt, kuid palga eesmärktaseme saavutamist raskendab kiire Eesti keskmise palga kasv. 2019. aastal kasvab Eesti keskmine palk rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi kohaselt 1404 euronit ehk 7,2%. 2019 aastaks eraldati koalitsioonileppega õpetajate palgatõusuks 68 miljonit. Lisaks kasvas õpetajate palgafond 2019. aastal täiendavalt 3,1%. Õpetajate arvestuslik keskmine palk peaks käesoleval aastal jõudma vähemalt 1500 euronit (6,8% kõrgem kui prognoositav riigi keskmine palk), õpetajate miinimumpalk on käesoleval aastal 1250 eurot.

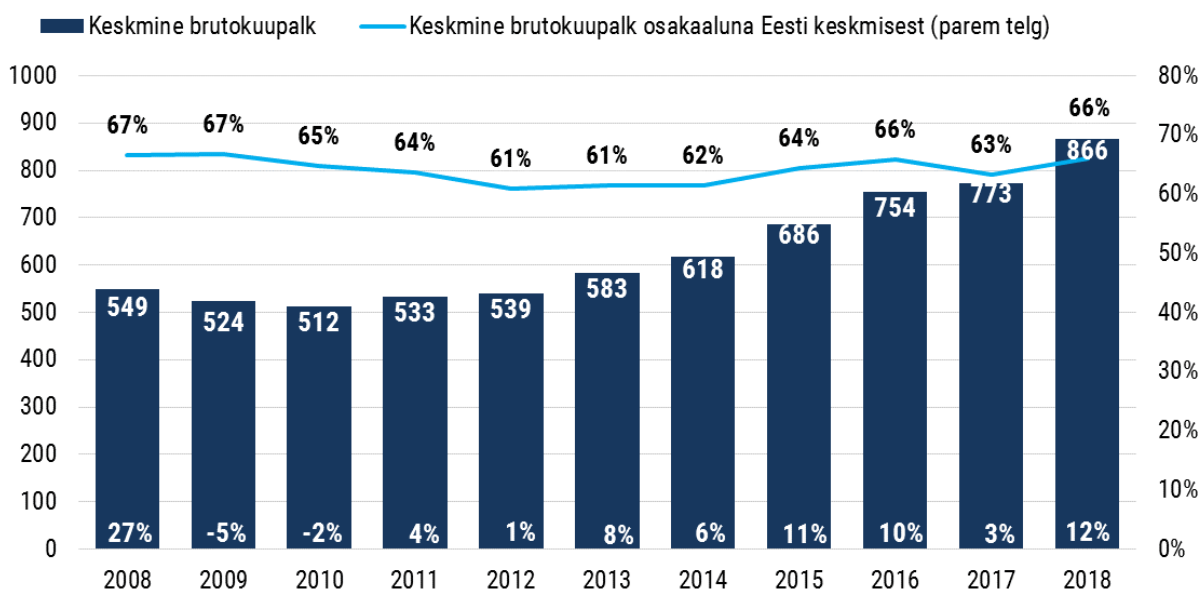
Joonis 18. Õpetajate keskmise palga osakaal Eesti keskmisest palgast aastatel 2008-2018.

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem

Sotsiaalhoolekande valdkonna palgapositsioon küll paranes 2018. aastal, kuid suhe Eesti keskmisesse palka on siiski veel protsendi võrra madalam kui 2009. aastal. Vahepealse aja jooksul ei ole seega palkade konkurentsivõime selles valdkonnas paranenud. Sotsiaalhoolekande alla kuuluvad eakate, puuetega inimeste, riskirühmade ning laste ja noorte sotsiaalhoolekandetasutused, lastekodud, muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse – erihoolekande asutused ja asenduskodud. Üleüldine palgatase nendes asutustes on madal. 2018. aastal kasvas sotsiaalhoolekande valdkonna keskmine palk küll 12%, kuid palgatase sealjuures oli vaid 866 eurot. 2019. aastaks eraldati valitsuse otsusega sotsiaalkaitse valdkonnale lisaraha 12% palgafondi, mis peaks palgapositsiooni käesoleval aastal veidi veel parandama.

Joonis 19. Sotsiaalhoolekande valdkonna keskmise palga suhe Eesti keskmisesse palka aastatel 2008–2018.

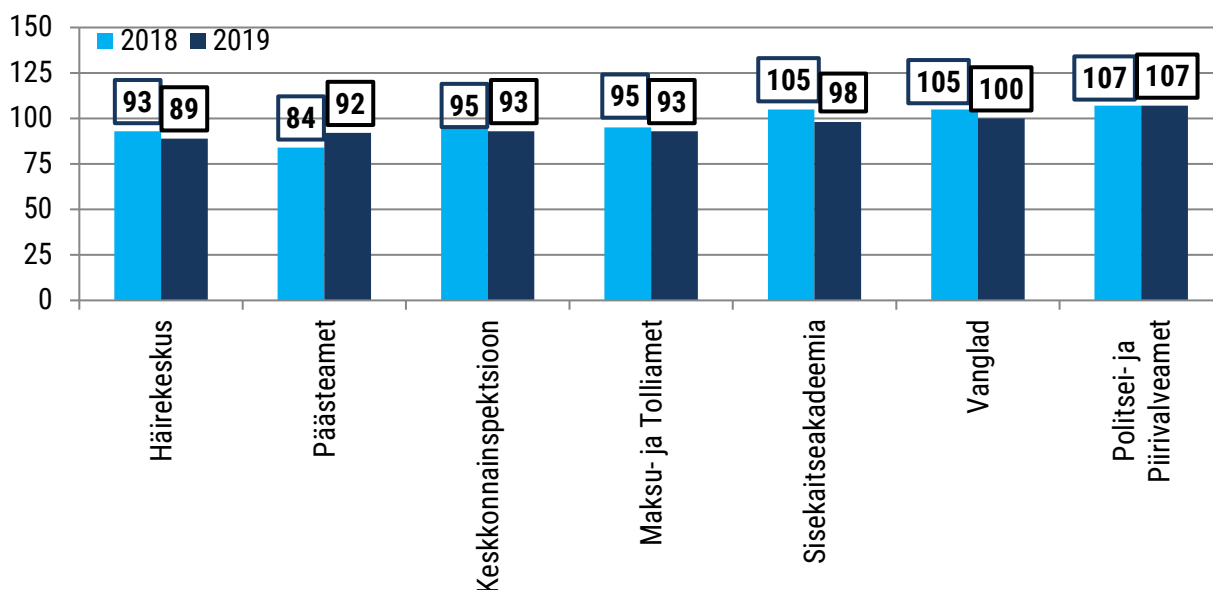

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem

Siseturvalisuse sihtgrupp käsitletakse alates möödunud aastast asutusepõhiselt ja sinna kuuluvad Politsei- ja Piirivalveamet, Sisekaitseakadeemia, Häirekeskus, Päästeamet, vanglad, Maksu- ja Tolliamet ning Keskkonnainspektsioon. Asutusepõhine lähenemine võimaldab anda asutuste juhtidele paindlikumad võimalused suunata lisavahendid neile teenistujatele, kelle palk vajab siseturvalisuse vaatest enim korrigeerimist.

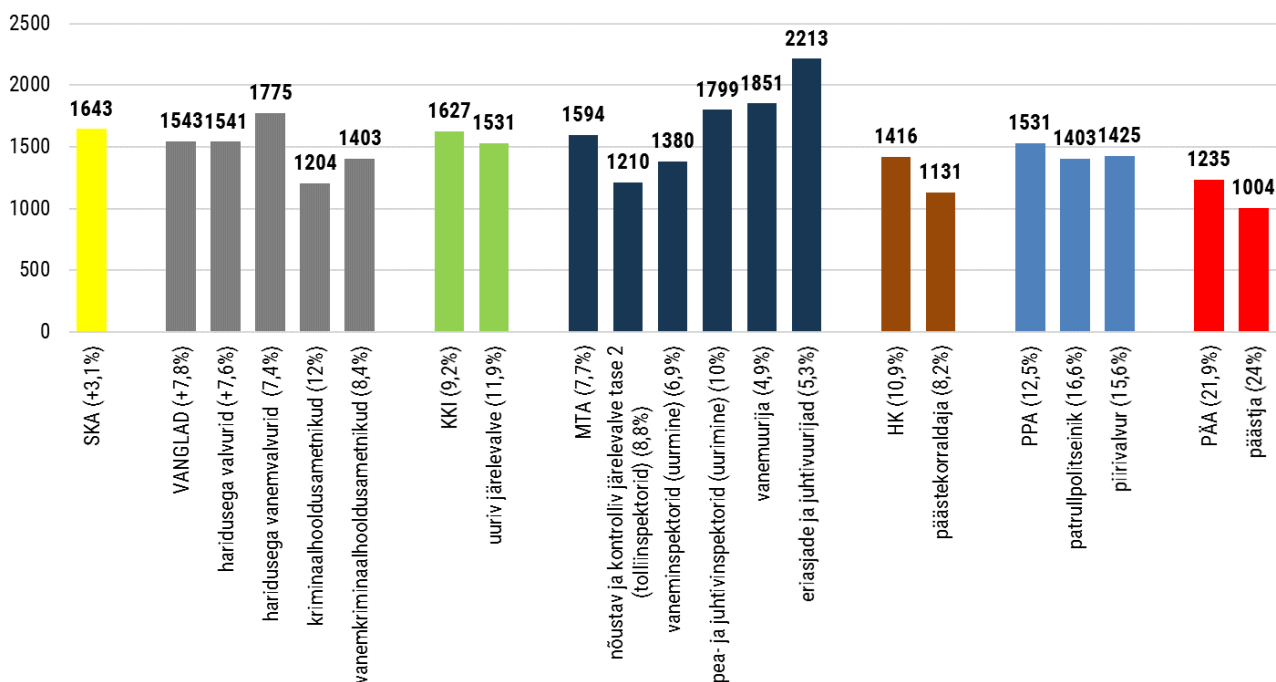
Kui võrrelda siseturvalisuse asutuste palgapositsioone, siis sarnase keerukuse töö eest maksti kõige konkurentsivõimelisemat palka Politsei ja Piirivalveametis, kus palgatase on sarnase keerukusega töö eest²¹ 7% kõrgem kui antud võrdlusgrupis tervikuna. Kõige madalam on palgapositsioon Häirekeskuses, kus sarnase keerukusega töö eest makstakse 11% madalamat palka. Võrreldes möödunud aastaga on palgapositsioon võrdlusgrupiseselt ainsana paranenud Päästeametil, kes viimaselt palgapositsioonilt on tõusnud eelviimasele, kuid palgatase sarnase keerukusega töö eest on juba ligilähedane Keskkonnainspektsiooni ja Maksu- ja Tolliametiga.

²¹ Tööde võrdlus põhineb tööperestamise meetodikal, töö väärtus kujuneb järgmiste kriteeriumide alusel: haridus, erialane kogemus, töö reguleeritus, mõtlemisülesande keerukus, juhtimine ja/või koostöö, vastutus tööprotsesside eest, otsuste mõju.

Joonis 20. Siseturvalisuse asutuste palgapositsioonid 2018. ja 2019. aastal.

Allikas: Fontese riigiasutuste 2018. ja 2019. a palgauuring

2019. aastal kasvasid põhipalgad kõikides siseturvalisuse asutustes, teistest enam Päästeametis (21,9%) ja Politsei ja Piirivalveametis (12,5%), kellele eraldati ka teistest enam lisavahendeid. Päästeameti palgafond kasvas 20% ja Politsei- ja Piirivalveametil 10,7%. Olulisematest ametirühmadest on asutuste võrdluses kõige madalam põhipalk Päästeameti päästjatel (1004 eurot) ja Häirekeskuse päästekorraldajatel (1132 eurot).

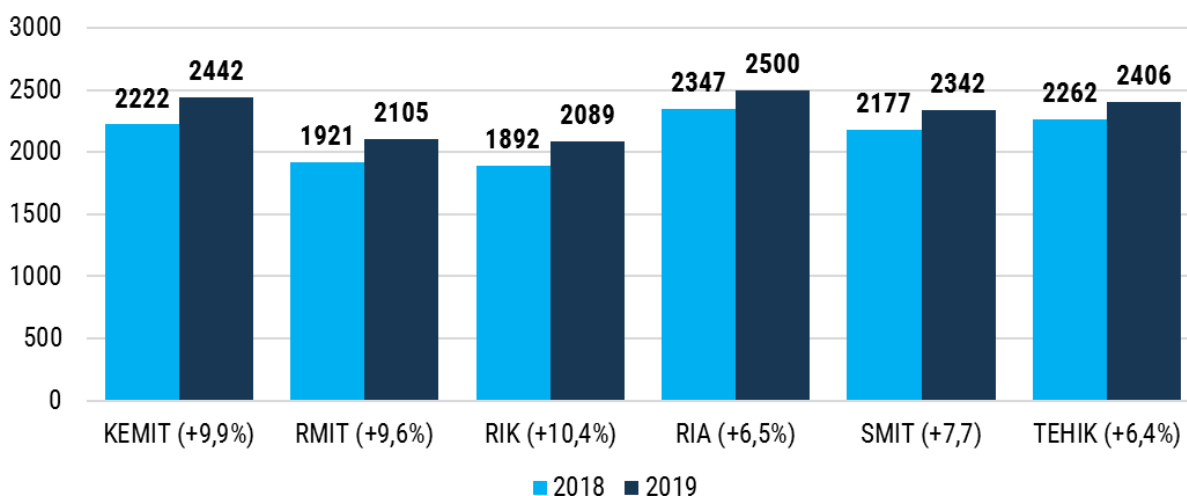
Joonis 21. Siseturvalisuse asutuste põhipalgad 2019. aastal.

Allikas: Fontese riigiasutuste 2019. a palgauuring

Möödunud aastal eraldati valitsuse otsusega 2019. aastaks **IT-asutuste palgafondi 20% lisavahendeid**, et parandada palkade konkurentsivõimet eraturuga ja vähendada personalivoolavust.

Riigi IT-asutuste IT-tööde põhipalkade mahajäämus võrreldes eraturu IT-töödega varieerub asutuste lõikes ja oli 2018. aasta andmetele tuginedes järgmine: Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (KEMIT) -28%, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK) -17%, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT) -14%, Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK) -10%, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT) -3% ja Riigi Infosüsteemide Amet (RIA) +2%. Lisaraha eraldamise tulemusena peaks 2019. a kõikide IT-asutuste palgapositsioon paranema. Kõige kõrgem oli põhipalga kasv käesoleva aasta 1. mai seisuga RIK-is (10,4%), KEMIT-is (9,9%) ja RMIT-is (9,6%). Natuke madalam oli põhipalga kasv TEHIK-us (6,4%), RIA-s (6,5%) ja SMIT-is (7,7%). Need palgakasvud ei ole käesoleval aastal lõplikud, kuna IT-asutustes muudetakse põhipalkasid sageli alles sügisel pärast eraturu IKT-sektori palgauuringu tulemuste selgumist. Lisaks on mitmed IT-asutused osa eraldatud lisarahast reserveerinud täiendavate töötajate palkamiseks. Riigi IT-võimekusest sõltub muuhulgas see, kuidas on võimalik vähendada keskvalitsuse töötajate arvu kooskõlas tööealise elanikkonna vähenemisega. Seetõttu on teatud juhtudel põhjendatud ka IT-töötajate arvu suurendamine, kui see tagab riigiteenuste kvaliteedi tõusu ning teiste töötajate arvu vähenemise võimalikkuse. Samas ei pruugi plaan täiendava tööjõu värbamiseks kavandatud mahus realiseeruda arvestades töökäte vähesust IT-sektoris.

Joonis 22. IT-asutuste põhipalgad 2018. ja 2019. aastal.

Allikas: Fontese riigiasutuste 2018. ja 2019. a palgauuring

Eesti üldisel palgaturul prognoositakse rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi kohaselt keskmise palga tõusu 2019. aastal 7,2% ning 2020. aastal 5,7%. Jätkuv palgatõus tööturul seab endiselt surve alla ka valitsussektori asutused, kuna väheneva tööjõu tingimustes on keeruline töötajaid tööl hoida ning uusi värvata. Samas tuleb tagada riigile pandud ülesannete kvaliteetne täitmine. Fontese palgauuringu andmetel oli riigiasutuste kuu põhipalga keskmine mahajäämus 2018. aastal erasektori mediaanist 14,5%.

Lisaks senistele sihtgruppidele, kellele on palgatõusuks eraldatud ülejäänud valitsussektorist rohkem vahendeid, hakkavad eristuma ka mitmed teised riigiasutused, kelle palgatase on selgelt alla jäämas sarnase keerukusega töö eest teistes riigiasutustes makstavale palgale.

Tabel 14. Kõige suurema palgamahajäämusega asutused riigiasutuste võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

Asutus	Asutuse põhipalk 2018, EUR	Prognoositav keskmise põhipalga kasv 2019, %	Turu mediaanist mahajäämus, %	Töötajate arv asutuses	Mahajäänute osakaal kogu töötajate arvust
Eesti Taimekasvatuse Instituut	986	24%	-29%	138	88%
Statistikaamet	1 388	10%	-22%	294	85%
Veterinaar- ja Toiduamet	1 238	20%	-22%	314	92%
PRIA	1 339	8%	-21%	328	85%
Keskkonnaamet	1 295	8%	-20%	327	95%
Tööinspeksioon	1 299	5%	-20%	104	85%
Põllumajandusamet	1 354	9%	-20%	185	95%

Allikas: Fontese riigiasutuste 2018. ja 2019. a palgaauring

Riigi põhifunktsioonide täitmise aspektist olulistes teenistusgruppides ehk nõustava ja kontrolliva järelevalve, poliitika rakendamise ning andmeanalüüsi- ja seire valdkonnas eristuvad madala palgataseme poolest teistest eelkõige Keskkonnaministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Maaeluministeeriumi valitsemisala asutused, aga veel ka Statistikaamet. Samuti ei ole Lennuameti palgatase vaatamata eelmisel aastal valitsuse otsusega 2019. palgafondi eraldatud lisavahenditele (5%) lennundussektoriga konkureerimiseks piisav.

2020 riigieelarve protsessis tegi Vabariigi Valitsus otsuse, eraldada siseturvalisuse, kultuuritöötajatele, õpetajatele ning sotsiaalhoolekande valdkonna töötajatele palgafondist täiendavaid vahendeid 2,5%. Lisaks said palgakokkuleppe kohaselt täiendavaid palgavahendeid Keskkonnaministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, Maaeluministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi valitsemisalade ja Välisministeeriumi töötajad.

2020. a riigieelarve seaduse seletuskirja lisa 8 on ära toodud ministeeriumide haldusalade kaupa detailsem ülevaade riigi ametiasutuste ja hallatavate riigiasutuste palgapositsioonidest 2019. aastal ning vabatahtlik personalivoolavus 2018. aastal.

2.2.5. INVESTEERINGUD

Riigieelarve kontekstis käsitatakse investeeringutena lisaks materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamiseks ja renoveerimiseks tehtavatele kuludele ka põhivara soetamiseks ja renoveerimiseks antavaid toetusi ning kaitseotstarbelist erivarustust.

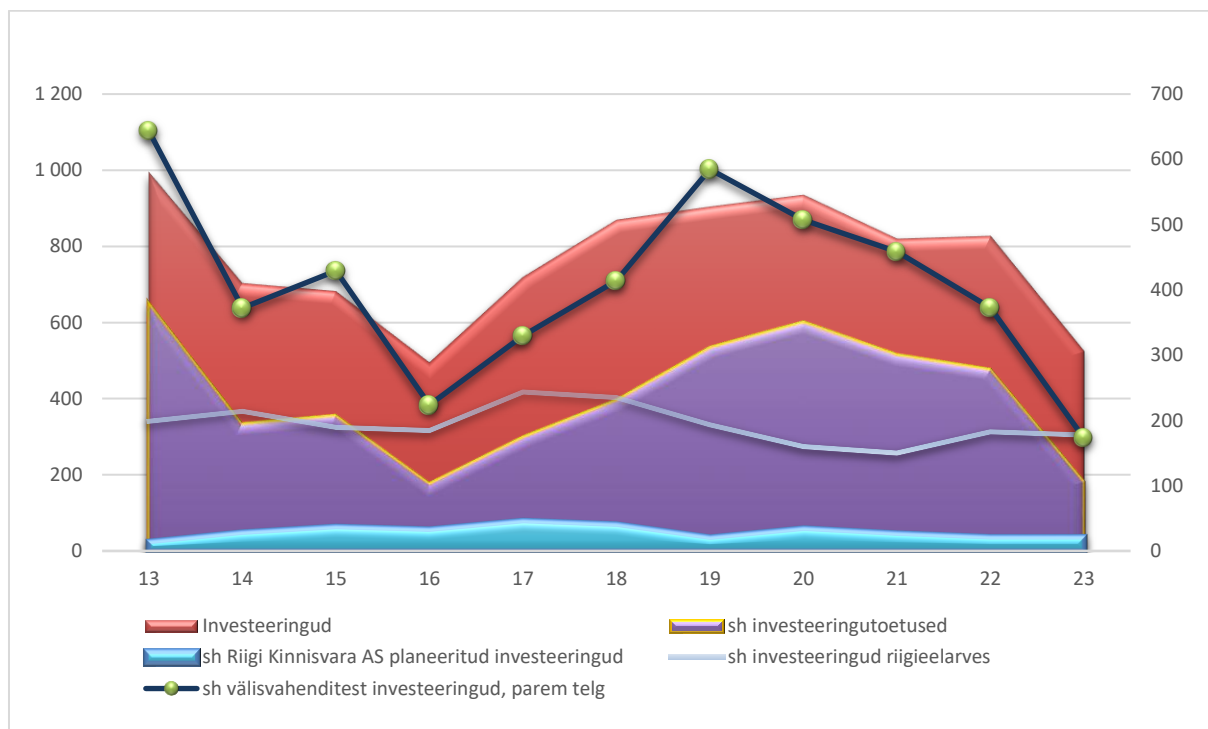
Riigieelarve vahenditest kasutatakse investeeringute tegemiseks riigi maksutulused, Euroopa Liidu toetusi, kvoodirahasid (CO₂ saastekvoot) ja riigiasutuste majandustegevusest teenitud omatulu.

Aastateks 2020–2023 planeeritakse riigieelarves investeeringuid kokku 3,2 mld eurot – sisaldab riigiasutuste investeeringuid, investeeringutoetusi erinevatesse sektoritesse ja Riigi Kinnisvara aktsiaseltsi kaudu tehtavaid investeeringuid. Keskmiselt planeeritakse 2020.–2023. aastaks riigieelarves investeeringuid ja investeeringutoetusi 804,4 mln eurot aastas, millest on riigieelarveliste asutuste investeeringuid 40% ja investeeringutoetusi 60%. Investeeringutoetuste kogumahust suunatakse keskvalitsusse umbes 50%, erasektoris 30% ja

kohalikesse omavalitsustesse umbes 20%.

Investeeringute ja investeeringutoetuste tase võrreldes 2019. aastaga kasvab, 2020. aasta kasv on seotud eelkõige välisvahendite investeerimistegevuse rakendumisega antud perioodil.

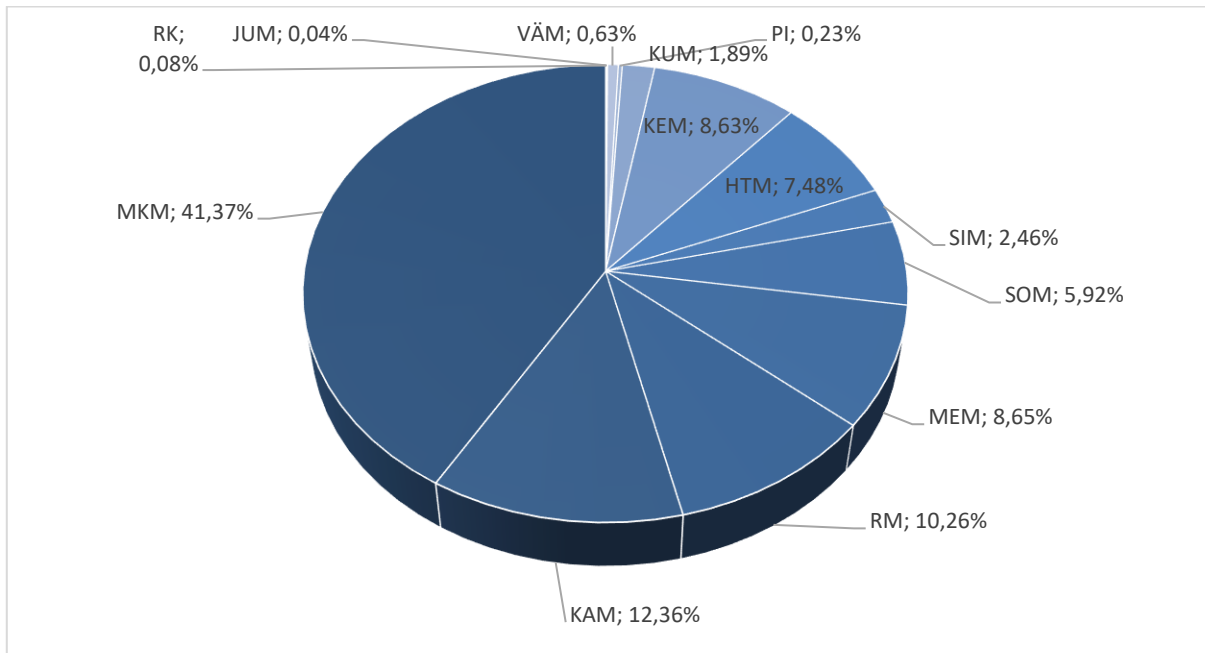
Joonis 23. Riigieelarveliste asutuste ja Riigi Kinnisvara ASi investeeringud ja investeeringutoetused 2013-2023 (mln eurot)

Suurima investeeringute ja investeeringutoetuste mahuga on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium 39,9% Kaitseministeerium 11,9% ja Rahandusministeerium 9,9%

Joonis 24. Valitsemisalade ja Riigi Kinnisvara ASi kaudu tehtavad investeeringud ja

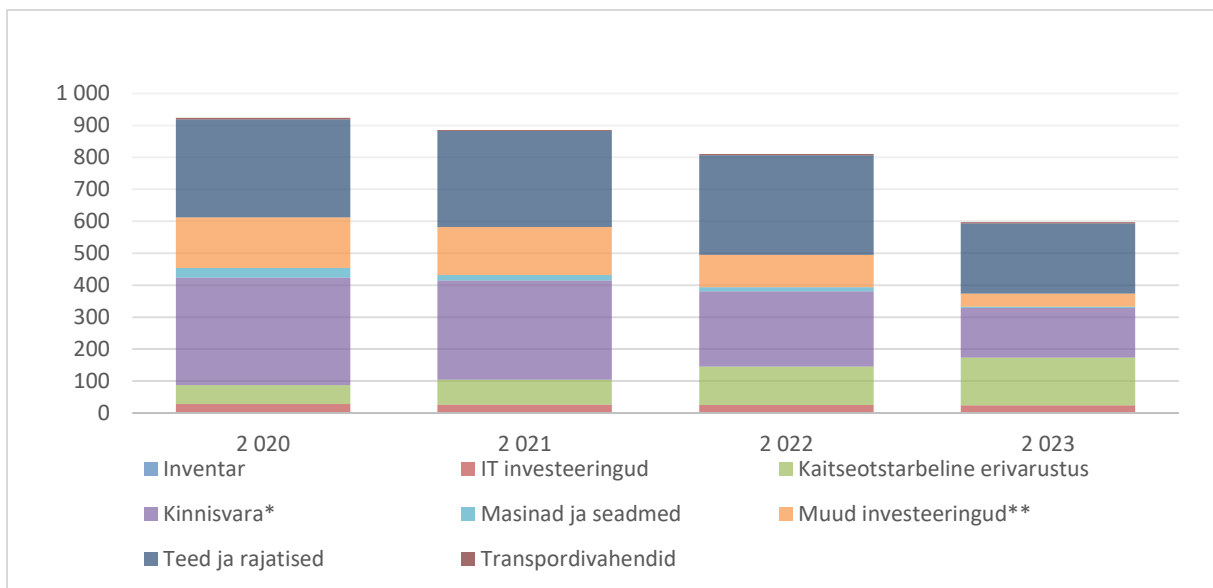
investeeringutoetused 2020. aastal (%)

Ligikaudu pool investeeringute rahastamisest tuleb välisvahenditest, millest ca 80% suunatakse investeeringutoetustena erinevatesse sektoritesse. Välisvahenditest mahukamad investeeringud on seotud koolivõrgu korrastamise, korterelamute rekonstrueerimise, esmatasandi tervisekeskuste ja transpordiga.

Riigieelarves planeeritud investeeringutest suurema osa moodustavad teed ja rajatised keskmiselt 35,5 ning kinnisvara keskmiselt 31,6%.

Joonis 25. Investeeringute ja investeeringutoetuste jaotus soetusgruppide lõikes (mln eurot)

* Kinnisvara on ilma teede ja rajatisteta.

** Muudes investeeringutes kajastatakse riigieelarve strateegia koostamise etapis investeeringuid mille täpne jaotus soetusgruppide vahel pole selge.

Hoonestatud kinnisvara investeeringud riigituludest ja Riigi Kinnisvara AS-i eelarvest

Riigieelarves planeeritud investeeringute mahust moodustavad ca 31,6% hoonestatud kinnisvara investeeringud (ilma teede ja rajatisteta).

Riigi Kinnisvara AS-i eelarvest rahastatakse nende hoonete investeeringuid, mis on Riigi Kinnisvara AS-i omandis (valitsusasutuste ja hallatavate asutuse kinnistud). Riigieelarvest rahastatakse nende hoonete investeeringud, mida Riigi Kinnisvara AS-i omandisse ei anta (põhiseaduslike institutsioonide kinnistud, välisriikides asuvad saatkonnad, avalik-õiguslike juriidiliste isikute ja riigi sihtasutuste kinnistud).

Valitsus tegi riigieelarve strateegia 2019-2023 arutelude käigus põhimõttelise otsuse, et riigi kinnisvara planeerimise ja rahastamisotsuste tegemine muudetakse süsteemsemaks ja paindlikumaks ning viiakse kooskõlla tegevuspõhise finantsjuhtimise põhimõtetega. Ühe sammuna üleminekul uutele rahastamis põhimõtetele ja nn kogumipõhisele rahastamisele kinnisvara juhtimiskavade alusel moodustati Riigi Kinnisvara AS-i positsioonis alates 2019. aastast nn optimeerimise reserv, mis loob võimaluse kinnisvarakulude kokkuhoidu võimaldavate investeeringuprojektide paindlikumaks rahastuseks.

2020. aastal jätkatakse selle rahastamis põhimõtte rakendamist, suunates Riigi Kinnisvara AS-i optimeerimise reservi täiendavalt 2,7 mln eurot aastas. Lisandunud vahendeid kasutatakse esmalt riigimajade projekti elluviimiseks. Riigi Kinnisvara AS-i 2020. aasta eelarvesse suunati ka 1,6 mln eurot (kogusumma aastatel 2020-2023 moodustab 39 mln eurot) siseministeriumi valitsemisala infrastruktuuri arendamiseks.

Suuremate üksikobjektidena rahastatakse riigieelarvest 2020. aastal Eesti Rahvusraamatukogu ja Rahvusarhiivi hoone projekteerimist summas 1,9 mln eurot ja Eesti Rahvusringhäälingu telestuudio ehitust aastatel 2020-2023 kogusummas 22,0 mln eurot. Täiendavalt investeeritakse 2020. aastal ka Riigikantselei hoonetesse 0,5 mln eurot, Riigikohtu hoonetesse 0,8 mln eurot ning 2021. aastal Kääriku spordikeskusesse 2,6 mln eurot.

Riigi Kinnisvara AS-i kaudu investeeritakse Tallinna Muusika- ja Balletikooli ehitusse aastatel 2020-2022 kogusummas 31,2 mln eurot, millele vajadusel lisandub Haridus- ja Teadusministeriumi eelarvest summa, mis täpsustub peale ehitushanke tulemuste selgumist. Haridus- ja Teadusministeriumile eraldati täiendavalt 6,1 mln eurot kooli vallasvara soetusteks.

2.2.6. SOTSIAAL- JA MUUD TOETUSED FÜÜSILISTELE ISIKUTELE

Sotsiaaltoetus on isiku või perekonna toimetuleku soodustamiseks antav rahaline toetus.

- Sotsiaalkindlustustoetused kokku 2 361,6 mln eurot
- Sotsiaaltoetused avaliku sektori töövõtjatele 66 mln eurot
- Sotsiaalabitoetused ja muud toetused füüsilistele isikutele 1 294 mln eurot

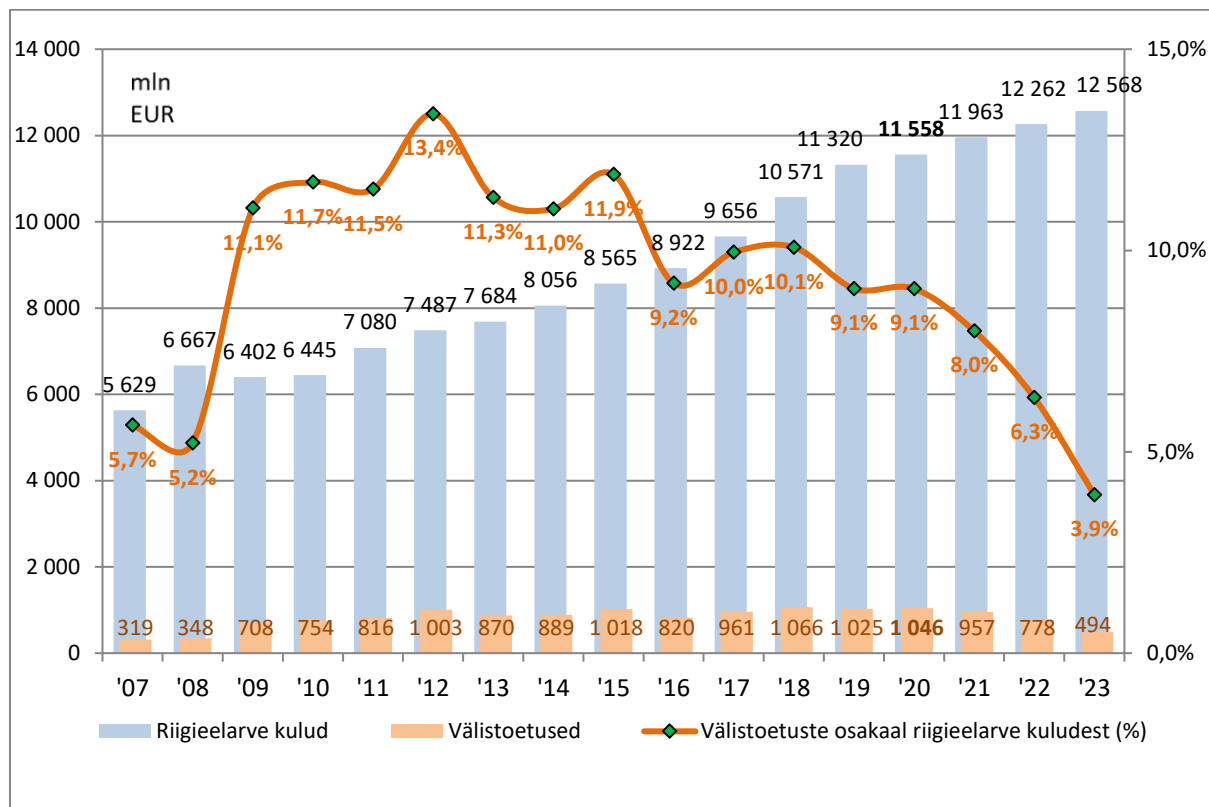
Detailsem ülevaade sotsiaaltoetustest on lisas 11.

2.2.7. VÄLISTOETUSED

2020. aasta riigieelarve kogukuludest moodustavad välistoetused 1046,1 mln eurot, millele

lisandub 78,1 mln eurot välisloetuse kaasrahastamist ehk riigipoolset lisatoetust, mis vähendab toetuse saaja panust projekti kulude rahastamiseks. Välisloetused on viimastel aastatel riigieelarvest moodustanud 9–12% (vt joonis välisvahendite osakaal riigieelarves).

Joonis 26. Välisvahendite osakaal riigieelarves (mln eurot)

Ühtekuuluvuspoliitika (ÜKP) fondide rakenduskava 2014–2020²² raames eraldatav summa Eestile on 3,5 mld eurot, millele lisandub Eesti riigi kaasfinantseering ja toetuse saajate omapanus kokku 1,2 mld eurot. EL vahendite kasutamise põhimõtetest lähtuvalt investeeritakse struktuurivahendid arenguhüpete tegemisse ja struktuursete reformide läbiviimisesse. Investeeringud fookuseeritakse piiratud hulga olulise mõjuga probleemide terviklikuks lahendamiseks ning rahastatakse jätkusuutlikke investeeringuid, mis toovad kaasa positiivse järelmõju. Rakenduskava keskendub järgmiste eesmärkide saavutamisele: tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine; ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul; sotsiaalse kaasatuse suurendamine; kasvuvõimeline ettevõtetus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus; väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine; energiatõhususe, veekaitse ja roheline infrastruktuuri ning hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine; jätkusuutlik linnapiirkondade ja transpordi areng; IKT-teenuste taristu ja haldusvõimekuse arendamine.

2019. aasta 30. juuni seisuga oli Ühtekuuluvuspoliitika fondide toetuse mahust kohustustega kaetud 2673,3 mln eurot (80,6%) ning toetuse saajatele makseid tehtud 1221,1 mln eurot (36%).

²² Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 on kättesaadav struktuurifondide kodulehel: https://www.struktuurifondid.ee/sites/default/files/uhtekuuluvuspoliitika_fondide_rakenduskava_2014-2020_211218_0.pdf.

2017. aasta tulemuste põhjal analüüsiti rakenduskava vahendite kasutamist, tulemusreservi vahe-eesmärkide täitmise edenemist ning vajadust kohustustega katmata eraldise osaliseks ümbersuunamiseks Vabariigi Valitsuse riigieelarve strateegia protsessis tehtud otsuste alusel, mille tulemusel algatas Rahandusministeerium rakenduskava muutmise, mis jõustus 21.12.2018.

Ajavahemikul november 2018 – mai 2019 viidi läbi Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 vahehindamine, mille eesmärgiks oli anda sõltumatu hinnang rakenduskava tulemuslikkusele, tegevuste asjakohasusele, mõjule ja jätkusuutlikkusele. Hindamise tulemuste kontekstis ja Eesti arenguvajadusi arvestades tehti ettepanekud ka tulemusreservi jaotamiseks.

Vahehindamise läbi viinud ekspertide hinnangul suudetakse 2023. aastaks rakenduskavas seatud eesmärgid ja näitajate sihttasemed kõikides prioriteetsetes suundades suure tõenäosusega täita ja vajadus suurte muudatuste järele puudub. Investeeringute suund on õige, kuid paljudel puhkudel avaldub mõju pikema perioodi jooksul. Tähelepanu oleks pigem vaja pöörata töökorralduse parendamisele ja tõhustamisele, et tõsta taotlejate teadlikkust ja suurendada taotlemisaktiivsust. 2018. aasta lõpuks seatud vahe-eesmärkide täitmise alusel jagatakse 6% struktuurivahendite mahust ehk tulemusreserv (210 mln eurot Euroopa Liidu toetus, millele lisandub 70 mln eurot Eesti riigi kaasfinantseering ja/või toetuse saajate omapanus), mida saab kasutama hakata alates aastast 2020. Prioriteetsed suunad ja fondid, mis eesmäärke ei saavutanud, tulemusreservi kasutada ei saa, seda osa reservist saavad kasutada edukalt eesmärgid täitnud suunad ja fondid. Rakenduskava vahehindamise tulemuste põhjal soovitasid eksperdid tulemusreservi jagamisel eelistada neid tegevusi, mis loovad ühiskonnale lisandväärtust, toetavad pikaajalist kasvu ning rakenduskava sisuliste eesmärkide täitmist – TA ja innovatsioon ettevõtluses, haridus ja regionaalne areng. Detailsemad ettepanekud on hindamisaruandes²³. Tulemusreservi kasutamise otsustas Vabariigi Valitsus 2020-2023 riigieelarve strateegia ja 2020 riigieelarve protsessi raames prioriteetsete suundade ja fondide lõikes. Lõpliku otsuse teeb Euroopa Komisjon koos rakenduskava muudatuste heakskiitmisega.

ÜKP fondidest rahastatavatest jätkuvatest ja algavatest projektidest võib välja tuua 2020. aastal jätkuv 2015. aastal käivitatud projekt „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale“, mille eesmärgiks on osutada sihtrühmale vajalikke tööturuteenuseid, soetada sobilikke abivahendeid ja pakkuda rehabilitatsiooniteenuseid. Projekti tulemusel saavad terviseprobleemide tõttu riskirühma kuuluvad inimesed võimaluse teenida endale sissetulekut, mis tagab neile parema elujärje ning sotsiaalse kaasatuse. Sobivaid teenuseid ja abivahendeid soovitakse pakkuda ligi 54 000 töövõimekaoga inimesele ja nõustada ligi 10 000 töötajat/tööandjat. Projektile eraldatud EL vahendite maht on 121,2 mln eurot.

2020. aastal algab SA Tartu Ülikooli Kliinikumi juurde ja ümberehituse III ehitusetapp, mille valmimistähtaeg on aastal 2022. Meditsiinilinnaku uues, III ehitusjärgus rajatakse uued hooned lastekliinikule, kõrvakliinikule ja päevakirurgiakeskusele. Teine uus hoone on planeeritud praeguse C-korpuse asemele ning uue ehitamiseks tuleb vana hoonetiib lammutada. Tulevasse C-korpusesse rajatakse kõrvakliinik, uus operatsiooniplokk nii päevakirurgicaliste kui ka statsionaarsete patsientide jaoks, naistekliiniku perikeskus ning samuti hakatakse seal ravima näo- ja lõualuudekirurgia eriala patsiente. Projektile eraldatud EL vahendite maht on 18,1 mln eurot.

²³ <https://www.struktuurifondid.ee/et/hindamine>

Detailsemalt on välistoetustest rahastatavad olulisemad tegevused välja toodud käesolevas seletuskirjas valitsemisalade peatükkides.

Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014–2020²⁴ raames antav toetus Eestile on 823,3 mln eurot, millele Eesti riik lisab riikliku finantseeringu näol 169,2 mln eurot. Eesmärgiks on aidata tõsta põllumajanduse konkurentsivõimet, parandada loodusvarade jätkusuutlikku majandamist, tõhustada kliimameetmeid ning tagada maapiirkondade tasakaalustatud ja territoriaalne areng. Rakenduskava kokku 16 meetmest ja 39 tegevuse liigist on rakendamata (ei ole toimunud veel ühtegi taotlusvoor) veel ainult üks. 2019. aasta 30. juuni seisuga on Euroopa Liidu vahendite osas kohustusi võetud 763,3 mln eurot (77%) ja toetuse saajatele makseid tehtud 542,5 mln eurot (55%).

Tulenevalt ELi ühisest põllumajanduspoliitikast II samba juhtimisraamistikust, oli igal liikmesriigil kohustus 2019. aasta alguses viia läbi hindamine. Eesti maaelu arengukava 2014–2020 vahehindamine toimus ajavahemikul 4. veebruarist kuni 24. maini 2019. Vahehindamise põhieesmärgiks oli hinnata arengukava seni saavutatud tulemusi, sh anda hinnang sekkumise tulemuslikkuse ja mõjude osas ning hinnata arengukava rakendamise panust Euroopa Liidu ühiste maaelu arengu poliitika prioriteetide eesmärkide täitmisesse. Hindamistulemused näitasid toetuste positiivset mõju nii toetuse saajate majanduslikele näitajatele kui ka keskkonna näitajatele. MAK 2014-2020 rakendamine toimub vastavalt planeeritule ja enamus seatud sihtväärtustest saavad suure tõenäosusega programmiperioodilõpuks täidetud.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) 2014–2020 rakenduskava²⁵ maht on 100,97 mln eurot, millele Eesti riik lisab riikliku kaasfinantseeringuna 28,7 mln eurot. Toetatakse järgmiste eesmärkide saavutamist: kalanduseks, vesiviljeluseks ja kala töötlemiseks soodsa ja jätkusuutliku keskkonna arendamist; ranna- ja sisevete kalanduse majandusliku elujõulisuse parandamist; ressursside optimaalse kasutamise tagamist; järelevalve efektiivsuse tõstmist ning koostöö edendamist teadus- ja arendusasutuste, haridusasutuste ja kalandussektori vahel. 2019. aasta 30. juuni seisuga on Euroopa Liidu vahenditest kohustusi võetud 61,3 mln euro eest (61%) ning väljamakseid on toetuse saajatele tehtud 34,1 mln euro ulatuses (34%). EMKF osas ei ole eraldiseisvaid fondi rakendamise protsessi, efektiivsuse ja mõju hindamisi veel läbi viidud. Vastavalt hindamiskavale on korraldusasutus regulaarselt jälginud tulemusraamistikus toodud finants- ning väljundnäitajate 2018.a vahe – eesmärkide täitmise poole liikumist, analüüsinud probleeme indikaatorite puhul, mille sihtväärtuste saavutamine on küsitav ning otsinud olukorra parandamiseks võimalikke lahendusi. Tulemusraamistiku väljundnäitajate vahe-eesmärkide saavutamise hindamisel on lisaks lõpetatud projektide arvule arvesse võetud ka projekte, mille rakendamisega on alustatud, kuid mille raames ei ole kõiki tegevusi veel ellu jõutud viia (aluseks Euroopa Komisjoni rakendusmäärus 2018/276). Lähtudes tehtud analüüsist esitatakse 2019. aasta sügisel Euroopa Komisjonile ettepanek tulemusreservi ümberjagamiseks prioriteetide vahel ning korrigeeritakse vajadusel perioodi lõpuks seatud eesmäärke.

Käimasolevatest projektidest väärrib esiletõstmist meetme “Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus” raames toetatav projekt, millega toetatakse Paldiskis kalakomponentide tehase rajamist. Tegemist on suurima mahuga investeeringuprojektiga, suurusjärgus 10 mln eurot (EMKF toetus 6 mln eurot). Tehase rajamine aitab ära kasutada

²⁴ Eesti maaelu arengukava 2014-2020 on kättesaadav Maaeluministeeriumi kodulehel: <http://agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eestimaaelu-arengukava-mak-2014-2020>.

²⁵ Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 rakenduskava on kättesaadav Maaeluministeeriumi kodulehel: <http://agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/emkf-2014/emkf-2014-rakenduskava-2014-10-15.pdf>.

inimtoiduks mittesobivat toorainet: püügiga kaasnev vähemväärtuslik kala ja töötlemisel üle jäävad jäätmed saab tehases töödelda kalajahuks või kalaõliks, mille järele on maailmaturul suur nõudlus.

Samuti on fondi rakendamisel prioriteetsel kohal kalavarude olukorra parandamine nii rannikumeres kui ka sisevetes läbi koelmualade ja elupaikade taastamise ning kunstkoelmute paigaldamise. Selleks rakendatakse meetet „Merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamise toetus“, mille raames on toetust saanud 26 projektile määratud EMKF vahendeid 2,5 milj. euro ulatuses.

Põllumajanduslikeks otsetoetusteks on aastateks 2014–2020 eraldatud kokku 909,8 mln eurot (168,68 mln eurot enam kui perioodil 2007–2013). Otsetoetuste sihtgrupp on aktiivsed põllumajandustootjad, eraldi toetused on ette nähtud alustavatele noortele põllumajandustootjatele ja väiketootjatele. Otsetoetusi rahastatakse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi vahenditest. Suurem osa otsetoetuste eelarvest, 630 mln eurot, on ette nähtud ühtseks pindalatoetuseks ja 240 mln eurot rohestamise toetuseks. 2018. aasta 31. detsembri seisuga oli otsetoetuste saajatele tehtud väljamakseid 597 mln euro ulatuses (66%).

Eesti osaleb programmiperioodil 2014–2020 ka **Euroopa territoriaalse koostöö (ETK) programmides ja Euroopa naabrusinstrumendi (NDICI) programmis**²⁶. Piiriülesed koostöö programmid on Eesti-Läti, Kesk-Läänemere ja Eesti-Vene programm ning piirkondadevahelise koostöö programmid on INTERACT III, INTERREG Euroopa, URBACT III ja ESPON 2020. Riikidevahelistest koostöö programmidest osaleb Eesti Läänemere piirkonna programmis. Euroopa territoriaalse koostöö programmide eesmärk on edendada koostööd Euroopa piirkondade ja riikide vahel, et ühtlustada ja arendada elukeskkonda Euroopa Liidu territooriumil. Euroopa naabruspoliitika piiriülese koostöö programmid on Euroopa Liidu välispoliitika instrument, mille erineva suunitlustega välispiiride programmide eesmärk on arendada heanaaberlikke suhteid Euroopa Liidu naaberriikidega Euroopalike väärtuste teadvustamise ja ühiste probleemide lahendamise kaudu. Toetuste maht Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest programmiperioodil 2014–2020 on kokku 55,4 mln eurot. Eesti lisab kaasrahastamisena 11 mln eurot, millest suurema osa moodustavad Eesti-Vene taristuprojektid.

2019. aastal jätkub EL järgmise finantseerimisperioodi ettevalmistamine, sealhulgas ETKd ja NDICId puudutavate EL regulatsioonide koostamine ning nende üle läbirääkimised Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide vahel. Läbirääkimised regulatsioonide üle planeeritakse lõpetada 2020. aastal. Ühtlasi alustatakse või jätkatakse 2020. aastal uute Interreg programmide programmdokumentide koostamist, mis esitatakse seejärel Euroopa Komisjonile kinnitamiseks.

Sisejulgeoleku fondi, mis koosneb kahest rahastamisvahendist (**välispiiride ja viisade rahastamisvahend** ning **politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend**)²⁷, välistoetuste maht programmiperioodil 2014–2020 Euroopa Komisjoni vahenditest on kokku 46,7 mln eurot, millele Eesti riik lisab riikliku kaasfinantseeringuna 12,2 mln eurot. Fondi üldeesmärk on aidata kaasa turvalisuse kõrge taseme tagamisele Euroopa Liidus, hõlbustada isikute seaduslikku liikumist Euroopa Liidus välispiiride ühetaolise ja kõrgetasemelise kontrolli ning Schengeni viisade mõjusa menetlemise

²⁶ Täiendav teave Euroopa territoriaalsete koostöö programmide kohta: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/interreg>

²⁷ Täiendav teave siseturvalisuse fondide kohta: <https://www.siseministeerium.ee/et/tegevusvaldkonnad/valisvahendid>.

abil. 2019. aasta 9. augusti seisuga moodustas lepingutega kaetud projektide maht 88% ja väljamaksed moodustasid 77% fondi kogumahust.

Varjupaiga-, Rände ja Integratsioonifondi välistoetuste maht programmiperioodil 2014–2020 Euroopa Komisjoni vahenditest on kokku 15,3 mln eurot, millele Eesti riik lisab riikliku kaasfinantseeringuna 3,2 mln eurot. Fondi eesmärk on aidata kaasa rändevoogude tõhusale juhtimisele ning ühise varjupaiga-, täiendava või ajutise kaitse poliitika ja ühise rändepoliitika rakendamisele, tugevdamisele ja edasiarendamisele, austades seejuures täiel määral Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud õigusi ja põhimõtteid. 2019. aasta 9. augusti seisuga moodustas lepingutega kaetud projektide maht 65% ja väljamaksed moodustasid 45% fondide kogumahust.

Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra finantsmehhanismide programmiperioodil 2014–2020 saab Eesti Euroopa Majanduspiirkonna programmist 32,3 mln ja Norra finantsmehhanismist 35,7 mln eurot. Programmid on väljatöötamisel: toetatakse konkurentsivõime tõstmist, kohalikku arengut ja vaesuse vähendamist, teadustööd ja haridust ning kliimamuutuste leevendamist ja kohanemist. Oodatava tulemusena paraneb Eesti eri piirkondade sotsiaalmajanduslik olukord ja luuakse paremad tingimused majanduskasvuks.

Muud välistoetused – riigiasutustel on võimalik taotleda otse erinevatest Euroopa Liidu fondidest lisaraha olulisteks tegevusteks, kogemuste vahetamiseks, riikidevahelise koostöö edendamiseks, riikide süsteemide ühtlustamiseks ja paljuks muuks. Välistoetust tuleb sellisel juhul käsitada täiendava panusena asutuse omavahenditele (baaseelarvele) ning nõutava omafinantseeringu jaoks tuleb leida vahendid oma eelarvest (üldjuhul otse laekuvate välistoetuste jaoks riikliku kaasrahastamist ei eraldata).

2020. aasta riigieelarvesse planeeritud välistoetuste ja riikliku kaasfinantseeringu jagunemine allikate lõikes on toodud lisas 4.

3. OSA ÜLEVAADE 2020. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSEST PÕHISEADUSLIKE INSTITUTSIOONIDE JA VALITSEMISALADE LÕIKES

Käesolevas peatükis on kajastatud riigieelarve jagunemine valitsemisalade lõikes.

Tabel 15. Valitsemisalade 2019 ja 2020 eelarved ja osakaal SKP-st

	2019 RE, tuh eur	2019.a osakaal SKP- st, %	2020 RE, tuh eur	2020.a osakaal SKP- st, %	2020/2019 muutus osakaal SKP-st, %	Muutus 2020/2019, tuh eur	Muutus 2020/2019 RE, %
KULUTUSED konsolideeritud	11 322 436	38,8	11 558 209	39,6	0,8	235 773	2,1%
Vabariigi Valitsus	621 376	2,1	2 296 155	7,9	5,7	1 674 779	269,5%
Riigikogu Kantslei	26 532	0,1	22 190	0,1	0,0	-4 342	-16,4%
Presidendi Kantslei	4 686	0,02	4 804	0,02	0,0	118	2,5%
Riigikohus	12 322	0,04	6 203	0,02	0,0	-6 119	-49,7%
Riigikontroll	5 945	0,02	5 200	0,02	0,0	-745	-12,5%
Õiguskantsleri Kantslei	2 805	0,01	2 730	0,01	0,0	-75	-2,7%
Riigikantslei	13 482	0,0	10 648	0,04	0,0	-2 834	-21,0%
Haridus- ja Teadusministeerium	666 702	2,3	754 895	2,6	0,3	88 193	13,2%
Justiitsministeerium	173 027	0,6	169 051	0,6	0,0	-3 976	-2,3%
Kaitseministeerium*	614 659	2,1	637 465	2,2	0,1	22 806	3,7%
Keskkonnaministeerium	162 383	0,6	175 210	0,6	0,0	12 827	7,9%
Kultuuriministeerium	248 989	0,9	253 545	0,9	0,0	4 556	1,8%
Maaeluministeerium	400 127	1,4	420 039	1,4	0,1	19 912	5,0%
Majandus- ja Kommunikatsiooni- ministeerium	791 812	2,7	868 310	3,0	0,3	76 498	9,7%
Rahandusministeerium	2 244 003	7,7	248 606	0,9	-6,8	-1 995 397	-88,9%
Siseministeerium	405 725	1,4	404 059	1,4	0,0	-1 666	-0,4%
Sotsiaalministeerium	4 851 199	16,6	5 869 685	20,1	3,5	1 018 486	21,0%
Välisministeerium	73 837	0,3	83 323	0,3	0,0	9 486	12,8%

*Kaitseministeeriumi eelarve kogumaht ja osakaal SKPst erineb NATO meetodika kohaselt arvatud kaitsekulude mahust ja osakaalust.

Järgnevalt on kirjeldatud detailsemalt 2020. aasta planeeritavaid kulusid valitsemisalade lõikes.

3.1 RIIGIKOGU

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, mille 101-liikmelise koosseisu valib rahvas. Riigikogule kuulub seadusandlik võim.

Riigikogu eelarve koosseisu kuulub Riigikogu liikmete seadusest tulenevaid kulusid kajastav eelarve ning Riigikogu Kantselei, mille koosseisu kuuluvad eriseaduste alusel tegutsevad struktuuriüksused Riigi valimisteenistus ja Arenguseire Keskus. Riigikogu valitsemisala eelarves kajastub Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni eelarve. Riigikogu kulude ja investeeringute koondeelarve moodustab keskmiselt 0,3% riigieelarve kulude ja investeeringute mahust.

Tabel 16. Riigikogu eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
KULUD	-19 346	-26 115	-21 555	4 560	-17,5
sh piirmääraga vahendid	-19 346	-26 115	-21 555	4 560	-17,5
INVESTEERINGUD	-1 264	-707	-635	72	-10,1
sh piirmääraga vahendid	-1 264	-707	-635	72	-10,1

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud peamiselt 2019. aastal toimunud Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimiste korraldamiseks ettenähtud ühekordsete eraldiste ning Riigikogu XIV koosseisu tegevuse käivitamisega seotud kulude tõttu.

Tabel 17. Riigikogu antud toetused ja muud ülekanded (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Sotsiaaltoetused	-2	-3	-3	0	0,0
Liikmemaksud	-125	-137	-137	0	0,0

Sotsiaaltoetused - "August Rei parlamendiuringu stipendiumi statuudile" õppetoeus teadustööde eest kahele parlamendiuringute stipendiaadile, suurus stipendiaadi kohta on 1300 eurot.

Liikmemaksud - Riigikogu on 11 rahvusvahelise organisatsiooni liige, millest suuremad on Balti Assamblee, Parlamentidevaheline Liit, Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee ja NATO Parlamentaarne Assamblee.

Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud on kajastatud lisan 6.

Tabel 18. Riigikogu tööjõu- ja majandamiskulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Tööjõu- ja majandamiskulud	-19 219	-21 469	-20 408	1 061	-4,9
Tööjõukulud	-13 778	-16 069	-15 246	823	-5,1
sh Riigikogu Kantselei	-6 587	-6 776	-6 789	-13	0,2
sh Riigikogu liikmete palgafond	-6 297	-8 338	-7 608	730	-8,8
sh Riigi Valimisteenistus	-391	-413	-336	77	-18,7
sh Arenguseire Keskus	-451	-487	-460	27	-5,5
sh Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon	-52	-53	-53	0	0,0
Majandamiskulud	-4 096	-5 400	-5 162	238	-4,4
sh Riigikogu Kantselei	-3 686	-4 903	-4 668	235	-4,8

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
sh Riigi Valimisteenistus	-160	-132	-182	-50	37,7
sh Arenguseire Keskus	-218	-256	-268	-12	4,8
sh Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon	-32	-45	-43	2	-4,3

Riigikogu Kantselei põhiülesanne on Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalike tingimuste loomine, Riigikogu ja tema organite nõustamine õigusloome ja parlamentaarse kontrolli alal ning Riigikogu teenindamine ja tema asjaajamise korraldamine.

Majandamiskulude muutus on seotud remondikulude vähenemisega ning Riigikogu 100. aastapäeva tähistamisega seotud ühekordsete kuludega 2019. aasta eelarves.

Riigikogu liikmete palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Kulud nähakse ette kuueteistkümneme alalisele komisjonile ning viiele eri- ja uurimiskomisjonile.

Riigi Valimisteenistus tagab valimiste seadusekohase korraldamise ning korraldab valimisseadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalike tehniliste lahenduste arendust ja haldust.

Muutus on seotud valimiste aastal tekkinud lisakohustustega.

Arenguseire Keskuse ülesanne on ühiskonna pikaajaliste arengute väljaselgitamine, analüüsimine ja nende põhjal arengustenaariumide koostamine.

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon kontrollib erakondade ja valimistel osalevate valimisliitude ning üksikkandidaatide raha hankimise ja kulutamise seaduslikkust ning muude erakonnaseadusest tulenevate reeglite täitmist. Komisjoni teenindab Riigikogu Kantselei.

Muutus on peamiselt seotud õigusabi kulude kasvuga.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Tabel 19. Riigikogu mitterahaliste kulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Põhivara amortisatsioon ja väärtuse muutus	-913	-976	-1 007	-31	3,2

Amortisatsiooni muutus on seotud 2019. aastal tehtud investeeringutega Riigikogu Kantselei kinnistutel asuvasse hoonetesse ja rajatistesse (sh aadressil Toom-Kooli 5 asuv hoone) ning investeeringutega tarkvarasse (sh eelnõude menetlemise infosüsteemi arendus).

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 72 tuh eurot (10,1%).

Tabel 20. Riigikogu investeeringud objektide lõikes (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Inventar	-36	-9	-39	-30	351,7
IT investeeringud	-476	-281	-324	-43	15,4

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Masinad ja seadmed	-3	0	-82	-82	100,0
Riigikogu hoonete renoveerimine	-748	-336*	-191	145	-43,2

*2019. aasta riigieelarve seaduse muudatusega on esitatud ettepanek vähendada investeeringute mahtu ja suunata vahendid 2020. aastasse. Kuni muudatuse kinnitamiseni Riigikogus, on vahendid kajastatud 2019. aasta eelarves.

Suuremate töödena on kavandatud aadressil Toom-Kooli 3 asuva hoone rekonstrueerimine ning lossikompleksi rekonstrueerimiseks vajalike muinsuskaitse eritingimuste ja eskiisi koostamine. IT investeeringutesse on kavandatud eelnõude menetlemise infosüsteemi ja häältuvastussüsteemi arendus ning seadmete soetus.

Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Riigikogule planeeritud 0,7 mln eurot.

3.2 VABARIIGI PRESIDENDI KANTSELEI

Vabariigi Presidendi Kantselei ülesandeks on Vabariigi Presidendi põhiseaduslike funktsioonide täitmise toetamine.

Kantselei kulude koondeelarve moodustab umbes 0,1% riigieelarve kulude mahust.

Tabel 21. Vabariigi Presidendi Kantselei eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
TULUD	145	28	28	0	0,0
KULUD	-4 806	-4 330	-4 344	-14	0,3
sh piirmääraga vahendid	-4 332	-3 869	-3 841	28	-0,7
INVESTEERINGUD	-5	-221	-461	-240	108,7
sh piirmääraga vahendid	-5	-221	-461	-240	108,7

TULUD

Vabariigi Presidendi Kantselei tulud jäävad võrreldes eelmise aastaga samale tasemele.

Tabel 22. Vabariigi Presidendi Kantselei tulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus (%)
Kaupade ja teenuste müük	145	28	28	0	0,0

Kajastatakse toitlustusest saadavat omatulu.

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 0,3%.

Tabel 23. Vabariigi Presidendi Kantselei antud toetused ja muud ülekanded (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Muud toetused	-286	-296	-286	10	-3,4

Eraldatakse tegevustoetuseks Presidendi poolt ellu kutsutud institutsioonidele:

- SA Eesti Koostöö Kogu
- SA Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu
- Eesti Kodukaunistamise Ühendus
- MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum
- MTÜ 20. Augusti Klubi

Muutus tuleneb 2019. aastal ühekordselt inimarengu aruande väljaandmiseks eraldatud vahenditest.

Tegevustoetuste andmise kohta valitsemisalade kaupa lisas 7.

Tabel 24. Vabariigi Presidendi Kantselei tööjõu- ja majandamiskulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Tööjõu- ja majandamiskulud	-4 399	-3 897	-3 921	-24	0,6
Tööjõukulud	-2 127	-2 183	-2 180	3	-0,1
sh Presidendi palgafond	-85	-95	-104	-9	9,5
sh eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused	-120	-134	-147	-13	9,7
sh Vabariigi Presidendi Kantselei	-1 922	-1 954	-1 929	25	-1,3
Majandamiskulud	-2 272	-1 714	-1 741	-27	1,6
sh Presidendi palgafond	-71	-79	-87	-8	10,1
sh Vabariigi Presidendi Kantselei	-2 201	-1 647	-1 654	-7	0,4

Presidendi palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele.

Majandamiskuludes kajastatakse presidendi esindustasu, mis makstakse vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüve seadusele. Presidendi esindustasu on 20% ametipalgast. Presidendi abikaasa esindustasu on 30% presidendi ametipalgast, pärast presidendi ametivolituste lõppemist 20% kuni abikaasa surmani.

Eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused makstakse vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüve seadusele.

Pensionid jagunevad:

Mittesotsiaalmaksutuludest makstav pension on presidendi surma korral igale presidendi töövõimetule pereliikmele makstav toitjakaotuspension, mille suurus on pool presidendi ametipensionist. Toitjakaotuspensionit makstakse ühele isikule.

Presidendi ametipensionit makstakse pärast ametivolituste lõppemist 75% presidendi ametipalgast. Presidendi ametipensionit makstakse kahele isikule.

Vabariigi Presidendi Kantselei korraldab Vabariigi Presidendi riigisisest ja -välist suhtlemist, juhib infovahetust meedia, avalikkuse ja teiste partneritega, valmistab ette õigusakte ning täidab teisi ülesandeid.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Tabel 25. Vabariigi Presidendi Kantselei mitterahaliste kulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Põhivara amortisatsioon ja väärtuse muutus	-121	-137	-137	0	0,0

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 0,2 mln eurot (108,7%).

Tabel 26. Vabariigi Presidendi Kantselei investeeringud objektide lõikes (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Inventar	-5	-11	-11	0	0,0
Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone	0	-210*	-450	-240	114,3

*2019. aasta riigieelarve seaduse muudatusega on esitatud ettepanek vähendada investeeringute mahtu ja suunata vahendid 2020. aastasse. Kuni muudatuse kinnitamiseni Riigikogus, on vahendid kajastatud 2019. aasta eelarves.

2019. ja 2020. aastal on planeeritud investeeringuna kantselei peahoone renoveerimise projekt.

Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Vabariigi Presidendi Kantseleile planeeritud 0,3 mln eurot.

3.3 RIIGIKONTROLL

Riigikontroll viib läbi tulemus-, vastavus- ja finantsauditeid, eesmärgiga uurida kuidas riik ja kohalikud omavalitsused on maksumaksja raha kulutanud ning mida selle eest pakkunud.

Riigikontrolli kulude koondeelarve moodustab umbes 0,05% riigieelarve kulude mahust.

Tabel 27. Riigikontrolli eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
KULUD	-5 414	-5 732	-5 192	540	-9,4
sh piirmääraga vahendid	-4 753	-4 990	-5 042	-52	1,0
INVESTEERINGUD	-58	-20	-8	12	-58,3
sh piirmääraga vahendid	-58	-20	-8	12	-58,3

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga muutunud peamiselt seetõttu, et alates 2020. aastast kajastatakse eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.

Tabel 28. Riigikontrolli antud toetused ja muud ülekanded (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Liikmemaksud	-1	-2	0	2	-100,0

Riigikontroll on kahe rahvusvahelise (Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon (INTOSAI) ja INTOSAI regionaalne töörühm Euroopa Kõrgeimate Kontrolliasutuste Organisatsioon) ja ühe siseriikliku (Eesti Infosüsteemide Audiitorite Ühing) organisatsiooni liige. Alates 2020 planeeritakse liikmemaksud majandamiskulude koosseisus.

Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud on kajastatud lisan 6.

Tabel 29. Riigikontrolli tööjõu- ja majandamiskulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Tööjõu- ja majandamiskulud	-5 369	-5 688	-5 144	544	-9,6
Tööjõukulud	-4 036	-4 315	-3 797	518	-12,0
sh Riigikontrolõri palgafond	-77	-82	-89	-7	8,6
sh eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused	-529	-608	0	608	-100,0
sh Riigikontroll	-3 430	-3 625	-3 708	-83	2,3
Majandamiskulud	-1 333	-1 373	-1 347	26	-1,9
sh Riigikontrolõri palgafond	-10	-12	-13	-1	8,6
sh Riigikontroll	-1 323	-1 361	-1 334	27	-2,0

Riigikontrolõri palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse riigikontrolõri esindustasu.

Eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused makstakse vastavalt Riigikontrolli seadusele endisele riigikontrolõrile ja 38 endisele Riigikontrolli ametnikule.

Alates 2020. aastast kajastatakse eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.

Riigikontrolli majandamiskulud on muutunud seoses halduskulude vähenemisega. Tööjõukulude kasv on tingitud vakantsete ametikohtade täitmisest 2019. aasta lõpus ja 2020. aastal.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisan 8.

Tabel 30. Riigikontrolli mitterahaliste kulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Põhivara amortisatsioon ja väärtuse muutus	-45	-42	-48	-6	15,0

Muutus on seotud 2019. aastal täiendava IT põhivara soetusega ja selle mõjuga järgmiste aastate amortisatsioonile.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 12 tuhat eurot (58,3%).

Tabel 31. Riigikontrolli investeeringud objektide lõikes (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
IT investeeringud	-58	-20	-8	12	-58,3

IT investeeringud on seotud võrguseadmete uuendamisega. Eelarve maht väheneb, kuna enamus vajaminevatest seadmetest uuendati 2018. ja 2019. aastal.

Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Riigikontrollile planeeritud 0,2 mln eurot.

3.4 ÕIGUSKANTSLERI KANTSELEI

Õiguskantsleri Kantselei ülesandeks on toetada õiguskantsleri tegevust põhiseadusest ja seadustest tulenevate ülesannete täitmisel, teostada järelevalvet õigustloovate aktide põhiseadusele ja seadustele vastavuse üle, kontrollida isikute põhiõiguste ja vabaduste järgimist avalikke ülesandeid täitvate asutuste ja ametnike poolt, täita lasteombudsmani funktsiooni, täita Eesti riikliku inimõiguste kaitse ja edendamise asutuse ülesandeid, tagada puuetega inimeste õiguste kaitse, ning olla Eesti Vabariigi kui ÜRO isikute väärkohtlemise vastase konventsiooniga ühinenud riigi ennetusasutus.

Õiguskantsler on sõltumatu ametiisik, kelle ülesanne on seista hea selle eest, et Eesti riigis kehtivad seadused oleksid kooskõlas põhiseadusega ning siinsete inimeste põhiõigused ja vabadused oleksid kaitstud.

Kantselei kulude koondeelarve moodustab umbes 0,04% riigieelarve kulude mahust.

Tabel 32. Õiguskantsleri Kantselei eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
KULUD	-2 325	-2 722	-2 730	-7	0,3
sh piirmääraga vahendid	-2 177	-2 540	-2 618	-77	3,0

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud peamiselt inimõiguste edenduseks ja teavitustegevuseks eraldatud vahenditest.

Tabel 33. Õiguskantsleri Kantselei antud toetused ja muud ülekanded (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Liikmemaksud	-2	-4	-4	0	0,0

Õiguskantsleri Kantselei on kahe rahvusvahelise organisatsiooni liige - Rahvusvaheline Ombudsmanide Instituut ja Euroopa lasteombudsmanide võrgustik ning Riiklike inimõiguste institutsioonide Euroopa võrgustik liikmekandidaat.

Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud on kajastatud lisas 6.

Tabel 34. Õiguskantsleri Kantselei tööjõu- ja majandamiskulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Tööjõu- ja majandamiskulud	-2 317	-2 620	-2 717	-97	3,7
Tööjõukulud	-1 849	-2 100	-2 027	73	-3,5
sh Õiguskantsleri palgafond	-76	-82	-89	-7	8,5
sh eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused	-52	-80	0	80	-100,0
sh Õiguskantsleri Kantselei	-1 721	-1 938	-1 938	0	0,0
Majandamiskulud	-468	-611	-690	-78	12,8
sh Õiguskantsleri palgafond	-11	-13	-14	-1	7,7
sh Õiguskantsleri Kantselei	-457	-598	-676	-77	12,9

Õiguskantsleri palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse õiguskantsleri esindustasu.

Eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused makstakse vastavalt õiguskantsleri seadusele. Endise õiguskantsleri eripension on 70% tema ametipalgast ning õiguskantsleri asetäitja-nõuniku pension on 65% tema ametipalgast.

Alates 2020. aastast kajastatakse eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.

Õiguskantsleri Kantselei eelarve kasv majandamiskuludes tuleneb peamiselt inimõiguste edenduseks ja teavitustegevuseks eraldatud vahenditest.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Tabel 35. Õiguskantsleri Kantselei mitterahaliste kulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Põhivara amortisatsioon ja väärtuse muutus	-9	-9	-9	0	0,0

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Õiguskantsleri Kantseleile planeeritud 0,1 mln eurot.

3.5 RIIGIKOHUS

Riigikohus on Eesti Vabariigi kõrgeim kohus. Põhiseaduse järgi on Riigikohus kassatsioonikohus ja põhiseaduslikkuse järelevalve kohus. Riigikohtu pädevuses on põhiseaduslikkuse järelevalve teostamine, kohtulahendite kassatsiooni korras läbivaatamine, teistmisavalduste läbivaatamine ning muude seadusest tulenevate ülesannete täitmine.

Riigikohtu kui Eesti kõrgema kohtu ülesanne on aidata kohtulahendite läbivaatamisega kaasa seaduste ühetaolisele kohaldamisele kogu riigis.

Riigikohtu kulude koondeelarve moodustab umbes 0,1% riigieelarve kulude mahust.

Tabel 36. Riigikohtu eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
TULUD	277	208	220	12	5,8
KULUD	-5 499	-6 073	-5 366	707	-11,6
sh piirmääraga vahendid	-3 302	-3 492	-3 494	-2	0,0
INVESTEERINGUD	-123	-5 160	-837	4 323	-83,8
sh piirmääraga vahendid	-123	-5 160	-837	4 323	-83,8

TULUD

Riigikohtu tulud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud, kuna planeeritakse Riigikohtu kautsjonite ning riigilõivude suuremat laekumist.

Tabel 37. Riigikohtu tulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Muud tulud	251	208	220	12	5,8

Riigikohtu tuludes kajastatakse Riigikohtule kaebuse esitamisel tasutud kassatsioonkautsjonite laekumist.

KULUD

Riigikohtu kulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud peamiselt seetõttu, et alates 2020. aastast kajastatakse eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.

Tabel 38. Riigikohtu antud toetused ja muud ülekanded (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Liikmemaksud	-10	-10	-12	-2	16,8

Liikmemaksud - Riigikohus on üheksa rahvusvahelise organisatsiooni liige, millest kuuele organisatsioonile tasutakse liikmemaksu. Suuremad organisatsioonid on EL Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse liikmemaks, Euroopa Kohtunike Koolituse Võrgustiku liikmemaks (ETJN) ning Euroopa Konstitutsioonikohtute Konverentsi liikmemaks. Viimast tasutakse üle 2 aasta.

Muutus on seotud EJTN liikmemaksu suurenemisega alates 2020. aastast ning Euroopa Konstitutsioonikohtute Konverentsi toimumisaastaga.

Riigieelarveliste asutuste liikmelisus ja liikmemaksud on kajastatud lisas 6.

Tabel 39. Riigikohtu töäjõu- ja majandamiskulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Töäjõu- ja majandamiskulud	-5 444	-6 023	-5 239	785	-13,0
Töäjõukulud	-4 835	-5 322	-4 579	743	-14,0
sh kohtunike palgafond	-1 453	-1 604	-1 741	-137	8,5
sh eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused	-685	-922	0	922	-100,0
sh Riigikohus	-2 697	-2 796	-2 838	-42	1,5
Majandamiskulud	-609	-701	-660	41	-5,9
sh kohtunike palgafond	-14	-15	-16	-1	4,6
sh Riigikohus	-595	-686	-644	42	-6,1

Kohtunike palgafond makstakse vastavalt kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusele. Majandamiskuludes kajastatakse Riigikohtu esimehe esindustasu.

Eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused makstakse vastavalt kohtute seadusele, pensionid on arvestatud 22 pensioniõiguslikule isikule.

Alates 2020. aastast kajastatakse eelarveaastal väljamakstavad eripensionid ja pensionisuurendused Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.

Riigikohtu majandamiskulude eelarve väheneb seoses hoonete renoveerimisprotsessi käigus toimunud muutustega ning protsessi lõppemisega 2020. aasta kevadel. Asenduspinnana võeti kasutusele eelnevalt planeeritud kulukama pinna asemel maksumuselt soodsam pind.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Tabel 40. Riigikohtu mitterahaliste kulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Põhivara amortisatsioon ja väärtuse muutus	-45	-40	-116	-76	190,0

Amortisatsiooni muutus on seotud Riigikohtu hoonete renoveerimisprotsessi eeldatava lõppemisega 2020. aasta kevadel.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 4,3 mln eurot (83,8%).

Tabel 41. Riigikohtu investeeringud objektide lõikes (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019	2020	Muutus	Muutus %
Lossi 17 renoveerimine	-269	-5 160	-837	4 323	-83,8

Riigikohtu hoonete renoveerimisprotsessi eeldatav lõpptähtaeg on 2020. aasta veebruaris.

Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Riigikohtule planeeritud 0,3 mln eurot.

3.6 VABARIIGI VALITSUS

Vabariigi Valitsuse koosseisu kuuluvad Vabariigi Valitsuse reserv ja omandireformi reservfondi vahendid, kohalike omavalitsuse üksuste toetusfond, tasandusfond ja kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud. Seoses tegevuspõhisele eelarvele üleminekuuga tõsteti Euroopa Liidu makse, liikmemaksud Rahvusvahelisele Arenguassotsiatsioonile (IDA) ja Euroopa arengufondile (EDF) ning kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud Rahandusministeeriumi valitsemisalast Vabariigi Valitsuse alla. Vabariigi Valitsus moodustab riigieelarvest umbes 10%. Valitsemisala siseselt moodustab Euroopa Liidu makse 13%, liikmemaksud EDF-ile ja IDA-le 0,2%, Vabariigi Valitsuse reserv ja omandireformi reservfondi vahendid 5%, kohalike omavalitsuse üksuste toetusfond 19% ja tasandusfond 15%, ja kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud 59%.

Tabel 42. Vabariigi Valitsuse eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
KULUD	-2 096 137	-2 296 155	-200 018	9,5
Sh piirmääraga vahendid	-603 142	-640 187	-37 046	6,1

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 9,7% peamiselt Euroopa Liidu makse, kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksude ja Vabariigi Valitsuse reservide suurenemistest.

Tabel 43. Vabariigi Valitsuse eelarve. Euroopa Liidu makse (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Euroopa Liidu makse	-200 404	-290 050	-89 647	44,7

Sissemakse Euroopa Liidu (EL) ühiste poliitikate elluviimiseks. EL iga-aastane eelarve koostatakse EL pikaajalise eelarveraami alusel, milles lepitakse eesmärgid ja rahamahud poliitikate lõikes kokku 7 aastaks. 2020.a. eelarve on 2014-2020 perioodi eelarveraami viimane. Kuna perioodi esimestel aastatel käivituvad programmid järk-järgult, siis kuhjuvad väljamaksud sageli perioodi viimastele aastatele. EL eelarve moodustab umbes 1% EL kogurahvatulust ning liikmesriikide sissemakse suuruski sõltub eelkõige riigi RKT suuruselt.

EL eelarve tulud (omavahendid) kogutakse kokku järgmistest allikatest:

1. RKT (rahvamajanduse kogutoodang) põhised sissemaksud – umbes 70% tuludest
2. Harmoneeritud käibemaksubaasi põhised sissemaksud – umbes 15% tuludest
3. EL välispiirilt kogutud tollimaksud 80% ulatuses kogutud summadest – umbes 15% tuludest.

Lisaks makstakse Kreekale 3,59 mln eurot. Euroala riigid kannavad Kreekale üle arvestuslikult sama palju, kui palju riikide keskpangad teenivad euroala keskpankade ühise võlakirjade ostuprogrammi Securities Markets Programme (SMP) portfellis olevatelt Kreeka võlakirjadelt. SMP kasumid laekuvad euroala keskpankadele osana eurosüsteemi kasumi jaotamisest kord aastas tehtava otsuse põhjal. Kreeka programmi lõppemisel kokkulepitud võlaleevendusmeetmete kohaselt tagastatakse 2020. aastal 2017. ja 2018. aastate kasumid. Kasumite tagastamise eelduseks on Kreeka poolt võetud eelarve- ja majanduspoliitiliste kohustuste täitmine. Seoses Kreeka programmi lõppemisega 2018. a augustis korrigeeriti tagastamise ajakava ja sellest tulenevalt muutusid ka summad aastate lõikes. Tervikuna on perioodi 2018-2023 uus graafik väiksem kui vana (9 mln vs 10,568 mln).

Oodatust aeglasem väljamaksete tempo, eelkõige struktuurivahendite puhul, on kuhjanud eeldatust rohkem maksekohustusi EL eelarvest 2020. aastale, mis suurendab kõigi liikmesriikide osamakset. Teiseks mõjutab kõigi riikide makset komisjoni prognoosist madalam tollimaksude laekumine 2018. aastal, mille põhjal komisjon vähendas selle prognoosi järgnevatiks aastateks. See omakorda suurendab proportsionaalselt RKT põhist sisse makse osa, sest tollimaksude väiksem laekumine tuleb kompenseerida (EL eelarve koostatakse tasakaalu põhimõttel). Kolmandaks kasvab Eesti sisse makse seetõttu, et Komisjon on korrigeerinud Eesti RKT ja käibemaksubaasi mõnevõrra suuremaks. Eelkõige tulenes muutus 2014-2016 RKT andmete uuendamisest ning majanduse prognoositust kiiremast kasvust 2017. aastal. 2020.a eelarve lõplik maht ja Eesti osamakse suurus selgub novembris 2019.

Kas ja millist mõju omab Ühendkuningriigi lahkumine 2020.a. EL eelarvele ning liikmesriikide sisse maksetele, pole praegu veel selge. Komisjon on koostanud 2020.a. EL eelarve eelnõu usus, et UK jätkab sisse maksetes ja kulupoliitikates osalemist 2020.a. lõpuni. Võimalikud on erinevad variandid (UK jätkab eelarves osalemist 2014-2020 eelarveperioodi lõpuni, lisatulude kogumine liikmesriikidelt või muude tuluallikate maksimaalne ammendamine, kulupoliitikate kärpimine vms).

Tabel 44. Vabariigi Valitsuse eelarve. Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud	5 314	-5 290	-10 604	-199,5

Rahvusvaheline Arenguassotsiatsiooni (IDA) liikmelisus on 1,3 mln eurot. IDA eesmärgiks on aidata kõige vaesemate riikide valitsusi vaesuse vähendamisel. IDA liikmeks võivad astuda kõik riigid, kes on Maailmapanga (IBRD) liikmed. Eesti sai panga liikmeks 1992. aastal ja IDA liikmeks 2008. aastal. Eesti osalus IDA rahastusvoorudes on kooskõlas arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavaga.

Euroopa Arengufondi (EDF) liikmelisus on 4 mln eurot. EDF on rahastamisinstrument, mille abil rahastatakse Euroopa Liidu koostööd Aafrika, Kariibi ja Vaikse Ookeani regiooni riikidega (AKV riigid) vastavalt Cotonou lepingule. EDF sisaldab mitmeid instrumente, millest tähtsamad on annetused (ingl. k grants), riskikapital ja laenu erasektorile.

Tabel 45. Vabariigi Valitsuse eelarve. Vabariigi Valitsuse reservid (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Vabariigi Valitsuse reservid	-75 186	-101 624	-26 439	35,2
sh Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfond	-2 150	-2 000	150	-7,0
sh Vabariigi Valitsuse reserv	-17 859	-14 659	3 200	-17,9
sh Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeline reserv	-55 176	-84 965	-29 789	54,0

Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist tehakse toetusi omandireformiga seotud kulude katteks. Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondist raha eraldamine ja selle kasutamine toimub Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras.

Vabariigi valitsuse reservist antakse toetusi ettenägematuteks ning sihtotstarbelisteks kuludeks vastavalt Vabariigi Valitsuse otsustele. Reservist ettenägematuteks kuludeks vahendite eraldamine ja selle kasutamine toimub Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras ning reservi kavandatakse vahendeid kooskõlas riigieelarve seaduse §-ga 58. Sihtotstarbeline reserv

kujuneb vastavalt Vabariigi Valitsuse otsustele ning vahendeid eraldatakse 2020. aasta riigieelarve tekstiparagrahvi 7 alusel. Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeline reserv on kasvanud seoses Vabariigi Valitsuse uute otsustega.

Ülevaade sihtotstarbelise reservi tegevustest asub lisas 13.

Tabel 46. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfond	-444 112	-442 547	1 565	-0,4
sh toimetulekutoetuse maksmise hüvitis	-18 234	-16 426	1 808	-9,9
sh üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus	-341 750	-341 750	0	0,0
sh kohalike teede hoid	-29 313	-29 313	0	0,0
sh huvihariduse ja huvitegevuse toetus	-14 250	-14 250	0	0,0
sh raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus	-2 650	-2 650	0	0,0
sh asendus- ja järelhooldusteenuse toetus	-17 788	-18 431	-643	3,6
sh matusetootus	-4 000	-3 600	400	-10,0
sh rahvastikutoimingute kulude hüvitamine	-1 127	-1 127	0	0,0
sh koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	-15 000	-15 000	0	0,0

Riigieelarvest omavalitsustele edasi kantavate riiklike maksutulude ning tasandus- ja toetusfondi ühtne eesmärk on tagada kohalikele omavalitsustele piisavad vahendid kohalike elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks. Kui ülejäänud vahendite kasutamise üle otsustab ainult kohalik omavalitsus, siis toetusfondi vahendid on määratud konkreetseteks otstarveteks.

Toimetulekutoetust maksavad välja kohaliku omavalitsuse üksused selleks riigieelarvest saadava hüvitise arvelt. Toimetulekusaajate arv on vähenemas seoses madala töötuse ja inimeste sissetulekute kiire kasvuga.

Toetus üldhariduskoolide pidamiseks antakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuluks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks ning tõhustatud ja eritoe tegevuskuludeks (toetatakse vajalike tugiteenuste, kohandatud õppematerjalide, -vahendite ja –keskkonna pakkumisega seotud kulude katmist). Täpsem üldhariduskoolide pidamiseks antava summa suurus sõltub õpilaste arvu muutustest ning selgub täpsemalt 10.11.2019 EHISE andmete põhjal.

Kohalike teedehoiu toetus suurendab kohaliku omavalitsuse üksuste võimekust kohalike teede jooksva hooldamisel ning ehitamisel.

Kohaliku omavalitsuse üksused katavad oma üldharidusega seotud kulud enda maksutulude, riigilt saadud üldharidustoetuse ning muude tulude arvelt. Riigi toetus kohalike omavalitsuste üldhariduskuludeks on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse all kohalikele omavalitsustele määratud toetusfondis mahus 341,75 mln eurot. Üldhariduskoolide toetust antakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuluks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks ja tugiteenusteks ning jaotatakse iga aastase Vabariigi Valitsuse määrusega „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“. Sh tugiteenuste toetust antakse omavalitsustele õpilastele tõhustatud või eritoe rakendamiseks (sh vajalike

tugiteenuste, kohandatud õppematerjalide, -vahendite ja –keskkonna pakkumiseks).

2017. aasta 1. septembrist käivitunud huvitegevuse toetuskeem panustab noorteprogrammi eesmärkide saavutamisse. Kohalikele omavalitsusüksustele suunatava toetuse eesmärk on teha huvitegevus ja huviharidus 7–19-aastastele noortele paremini majanduslikult ja regionaalselt kättesaadavaks ning pakkuda mitmekesisemaid võimalusi vähemalt kolmes valdkonnas: kultuur, sport ning loodus- ja täppisteadused ja tehnoloogia.

Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenust korraldavad sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt kohaliku omavalitsuse üksused. Kohaliku omavalitsuse üksus saab toetust kasutada raske ja sügava puudega laste lapsehoiu-, tugiisiku-, sotsiaaltranspordi- või muudeks sotsiaalteenusteks, mis aitavad vähendada raske ja sügava puudega lapse perekonna hoolduskoormust või puudest tulenevat lisavajadust.

Asendus- ja järelhooldusteenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on pika- või lühiajaliselt lapse heaolu ja õiguste tagamine, lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnaste elutingimuste võimaldamine, lapsele turvalise ja arenguks soodsa elukeskkonna loomine ning lapse ettevalmistamine võimetekohaseks toimetulekuks täisealisena. Eelarve kasvab sotsiaalhoolekande töötajate 2,5% palgatõusu tõttu. Lisaks suurendatakse kohalikele omavalitsustele asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks toetusfondi kaudu eraldatavaid vahendeid, et katta asendushooldusteenusel asendus- ja perekodus laste maksimaalse arvu vähendamisest tingitud kulusid.

Matusetootust on võimalik kohalikel omavalitsustel maksta saadud toetuse arvelt matuse korraldajale toetust keskmiselt 250 eurot. Eelarve väheneb prognoosi täpsustamise tõttu, arvestades prognoositud vahendite jääke KOV-ides .

Maavalitsuste tegevuse lõpetamisega seonduvalt anti 2018. aastast Siseministeeriumi vastusvaldkonda kuuluvate rahvastiku- ja perekonnaseisutoimingute (nt abielud, lahutused jne) täitmine maakonnakeskuse kohalikele omavalitsustele koos selle täitmiseks vaja minevate vahenditega. Ülejäänud kohaliku omavalitsuse üksuste vastava valdkonna ülesanded jäid samaks, st nende ülesandeks on sünni ja surma ning elukoha registreerimine. Hüvitist makstakse eelarveaastale eelnenud aasta juhtumite arvu alusel. Ülejäävad vahendid jaotatakse proportsionaalselt, võttes arvesse ka juhtumite koguarvu.

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetust antakse kohaliku omavalitsuse üksustele alates 1. septembrist 2017. a eesmärgiga motiveerida neid suurendama õpetajate palka. 2019.a antakse omavalitsusüksusele toetust lasteaiasõpetajate palga tõstmise motiveerimiseks juhul, kui omavalitsuse lasteaiasõpetaja töötasu alammäär on 2019. aasta 1. jaanuarist vähemalt 90% ning magistrikraadiga (või sellega võrdsustatud tasemega) lasteaiasõpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast.

Tabel 47. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksustele tasandusfond (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Kohaliku omavalitsuse üksustele tasandusfond	-102 078	-107 152	-5 074	5,0

Tasandusfondi vahendid on ette nähtud kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimaluste ühtlustamiseks. Vahendite kasutamise üle otsustavad toetuse saajad. Tasandusfondi on 2020. a kasvatatud nende tulubaasi suurendamise eesmärgil 5 mln eurot.

Tabel 48. Vabariigi Valitsuse eelarve. Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Kohaliku omavalitsuse üksustele edasiantavad maksud	-1 279 672	-1 349 492	-69 820	5,5
sh tulumaks kohaliku omavalitsuse üksustele	-1 202 000	-1 271 000	-69 000	5,7
sh maamaks kohaliku omavalitsuse üksustele	-58 800	-58 800	0	0,0
sh keskkonnatasud kohaliku omavalitsuse üksustele	-18 872	-19 692	-820	4,3

Maksu- ja Tolliamet annab seaduse alusel edasi maksutulu. Tulumaksu kandmine kohalikele omavalitsusüksustele ning arvestuslike osakaalude arvutamine toimub valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud korras. Keskkonnatasude ja maamaksu kandmine kohalikele omavalitsusüksustele toimub vastavalt seaduses ettenähtud alustel.

3.7 RIIGIKANTSELEI

1. Ülevaade Riigikantselei haldusala eelarvest

Riigikantselei toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist riigivalitsemise tulemusvaldkonnas.

Riigikantselei tegevused hõlmavad Vabariigi Valitsuse töö planeerimise toetamist, istungite ja valitsuskabineti nõupidamiste ettevalmistamist ja korraldamist, peaministri nõustamist ja abistamist, valitsuse ja peaministri kommunikatsiooni korraldamist, Euroopa Liidu asjade koordineerimist, Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni töö korraldamist, riigi julgeoleku ja riigikaitse juhtimise koordineerimist, Teadus- ja Arendusnõukogu teenindamist ning avaliku teenistuse tippjuhtide värbamise, valiku, hindamise ja arendamise korraldamist. Riigikantselei ülesannete hulka kuulub 23.septembrist 2019.a ka riigi strateegilise planeerimise korraldamine ja koordineerimine.

Tabel 49. Riigikantselei eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
TULUD	1 520	1 115	-405	-26,6
KULUD	-12 900	-10 002	2 898	-22,5
Sh piirmääraga vahendid	-11 276	-8 868	2 408	-21,4
INVESTEERINGUD	-283	-645	-362	127,9
Sh piirmääraga vahendid	-273	-620	-347	127,1

Riigikantselei kulude eelarve moodustab ligikaudu 0,1% riigieelarve kulude kogumahust.

TULUD

Tabel 50. Tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, (%)
Saadud toetused	1 519	1 114	-405	-26,7

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	1	1	0	0
--------------------------------------	---	---	---	---

Saadud toetused

Eelarvesse on planeeritud EL struktuurifondidest perioodi 2014-2020 rahastatavate tegevuste elluviimiseks toetuste laekumisi kokku 1,1 mln eurot koos riigipoolse kaasrahastusega.

Riigikantselei saab toetust tegevustele, mis aitavad kaasa riigi võimekuse parandamisele inimressursside arendamise ja institutsionaalse suutlikkuse parendamise kaudu ning arendavad poliitikakujundamise kvaliteeti. Need hõlmavad Euroopa Sotsiaalfondist finantseeritavaid projekte:

- tippjuhtide juhtimis- ja koostöövõimekuse arendamine ning tippjuhtide järelkasvu tagamine tippjuhtide värbamise ja valiku ning hindamise ja arendamise süsteemi uuendamine 0,35 mln eurot;
- poliitika kujundamist toetava analüütilise võimekuse suurendamine 0,4 mln eurot;
- kaasamise arendamine 0,06 mln eurot;
- rakke- ja ekspertrühmad teenindamine 0,24 mln eurot.

Toetuse vähenemine on tingitud tippjuhtide juhtimis- ja koostöövõimekuse arendamise projekti ning rakke- ja ekspertrühmade teenindamise tegevuste väiksemast mahust.

KULUD

Riigikantselei eelarvemaht väheneb võrreldes eelmise perioodiga.

Olulisemad muutused:

- EV100 projekt lõpeb 2020.a veebruaris, mistõttu Riigikantselei kulud vähenevad 0,9 mln euro võrra.
- 2019.a telliti IT arendusi Riigi Infosüsteemide Ametilt summas 1,1 mln eurot. Sellises mahus arendusi 2020.aastaks ei ole planeeritud.
- Avaliku sektori tippjuhtide arendamise tegevusi kavandatakse 2020.a viia ellu 0,4 mln eurot väiksemas mahus.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmi ja programmi tegevuse selgituste juures ning võrdlus varasema perioodiga administratiivse ja majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on 96% ulatuses suunatud Riigikantselei kasutuses hoonete ehitusele summas 0,6 mln eurot.

Eelarve kasv tuleneb ehitusprojekti elluviimise ajakava prognoosist, mille järgi 2020. aastal ehitatakse hooned valmis.

Investeeringute ülevaate nii riigieelarves kui Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi eelarves leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Riigikantseleile planeeritud 0,9 mln eurot.

2. Riigikantselei haldusala strateegiline raamistik

Riigikantselei panustab kõigi oma tegevustega ühte tulemusvaldkonda – riigivalitsemine. Valdkonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega.

Tegevuspõhisele eelarvele üleminekul määrati kindlaks, et riigivalitsemise tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse läbi seitsme alaeesmärgi, millest ühe eest on vastutus Riigikantseleil. Alaeesmärkide seadmise kaudu sai senisest selgemalt ja tugevamalt seotud Riigikantselei tegevused riigi ühtse strateegilise raamistikuga.

3. Tulemusvaldkond: Riigivalitsemine

Tulemusvaldkonna eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse seitsme programmiga:

- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine – vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, Halduspoliitika, Regionaalpoliitika ja Finantspoliitika – vastutavad rahandusminister ja riigihalduse minister;
- Kodanikuühiskond – vastutab rahvastikuminister;
- Arhiivindus – vastutab haridusminister.

Tabel 51. Tulemusvaldkond Riigivalitsemine: Riigikantselei mõõdik ja sihttase

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Valitsuse töö efektiivsus.	4. koht	Koht viie parema hulgas on säilinud	Koht viie parema hulgas on säilinud	Koht viie parema hulgas on säilinud	Koht viie parema hulgas on säilinud	Koht viie parema hulgas on säilinud

Valitsuse eesmärkide saavutamist võivad takistada ministeeriumide tegevuste killustatus ja kohati puudulik koostöö. Samuti on ministeeriumide koostöö ja infovahetus valitsuse otsuste ettevalmistamisel ning elluviimisel ebaühtlane ega võimalda alati tõhusat otsustamist ja lahendust.

Avalikkuse teadlikkuse kasv ja kõrgemad ootused valitsuse tegevusele soodustavad suuremat koostööd, aga ka põhjalikumate mõjuanalüüside tegemist. Ka huvirühmade oskuslik kaasamine võimaldab parandada valitsuse otsuste ettevalmistamise kvaliteeti ning soovitude ja heade tavade jagamine suurendavad otsustamise tõhusust.

Poliitika kujundamise ja elluviimise protsessi halduskoormuse vähendamiseks on vaja lihtsustada strateegilise planeerimise süsteemi ning seeläbi luua paremad võimalused horisontaalseks koostööks. Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi koostöös on alustatud strateegia „Eesti 2035“ koostamist, et anda ühtne suund eri valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele. Koostöös Statistikaametiga on algatatud andmekaeve katseprojekt, et kasutada otsustusprotsessides paremini ära olemasolevaid andmeid.

Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise järel on kasvanud Euroopa Liidu poliitika elluviimise suutlikkus ja tugevnenud Eesti rahvusvaheline kuvand, mis võimaldab Eestil olla eestkõneleja ka endale olulistes küsimustes, sealhulgas digivaldkonnas.

Toetus Euroopa Liidule on Eestis suur, aga teadlikkus selle toimimisest ning otsuste mõistmine on vähene. Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise järel tekkinud pingelangus võib tuua kaasa lüngad Eesti esindamisel ning Euroopa Liidu poliitika kujundamisel ja rakendamisel, seda muu hulgas tingimustes, kus Brexiti ja Eesti arengu tulemusel ka eelarvevahendite hulk eeldatavalt väheneb. Ühendkuningriigi Euroopa Liidust lahkumise tõttu on vaja otsida uusi koostöökohti ja -vorme oluliste Euroopa liitlastega ning tihendada suhteid Saksamaa ja Prantsusmaaga igal tasandil ja igas valdkonnas.

Riigikaitse valdkonnas lähtub Eesti laiaast käsitusest, mille kohaselt riigi kaitsmine ning selleks valmistumine on paljude asutuste ja inimeste ülesanne. Riigi tõhus kaitse tagatakse nii sõjaliste kui ka mittesõjaliste võimete, ressursside ja tegevustega nii avalikust, era- kui ka kolmandast sektorist. See eeldab Riigikantseleilt väga head tööd koordineerida riigikaitse arengukava ja riigi kaitsetegevuse kava kaudu riigikaitse võimete, ressursside ja tegevuste riigiülest planeerimist. Küberjulgeoleku valdkonna aina suurenev roll maailmas eeldab vastava riigiülese koordineerimise võime arendamist ka Riigikantseleis.

Valitsuse eesmärkide saavutamist toetavad märkimisväärselt avaliku teenistuse tippjuhtide kompetentsuse kasv ja juhtimispotentsiaali jätkusuutlikkus.

3.1 Programm: Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine

Programmi eesmärk: Valitsuse üldeesmärgid on ellu viidud.

Riigikantselei toetab Vabariigi Valitsust ja peaministrit valitsuse eesmärkide elluviimisel.

Eesmärgi saavutamise eest vastutab riigisekretär.

Programmi meetme planeerimistasand kordab programmi tasandit. Programm viiakse ellu ühe programmi tegevusega.

Tabel 52. Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamise programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
Kulud	-12 900	-10 002	2 898	-22,5
Sh piirmääraga vahendid	-11 276	-8 868	2 408	-21,4
Investeeringud	-283	-645	-362	127,9
Sh piirmääraga vahendid	-273	-620	-347	127,1

Mõõdik/Sihttase	2019	2020	2021	2022	2023
Valitsuse üldeesmärkide elluviimise edukus	Vabariigi Valitsus kinnitas tegevusprogrammi 30.05.2019	Vabariigi Valitsusel on viis üldeesmärki ²⁸	Valitsuse tegevusprogrammis 2019-2023 toodud üldeesmärgid on 2023. aastaks elluviidud ²⁹	Valitsuse tegevusprogrammis 2019-2023 toodud üldeesmärgid on 2023. aastaks elluviidud	Valitsuse tegevusprogrammis 2019-2023 toodud üldeesmärgid on 2023. aastaks elluviidud

Tabel 53. Programmi kulude eelarve majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Riigikantselei
Kulud kokku	-10 002
sh tegevustoetused	-252
sh tööjõukulud	-4 991
sh majandamiskulud	-4 573
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-186

Tegevustoetused on planeeritud Eesti Rahvusraamatukogu Euroopa Liidu infokeskuse toetuseks ning teistele riigiasutustele riiklike ekspertide, erialadiplomaatide ja ministeeriumite teenistujate roteermise ja värbamisega seotud kulude katmiseks. Tegevustoetuste all kajastuvad ka stipendiumimaksud projektile „Eesti riigijuhid 1918-1940/1941“.

Tegevuskulud on planeeritud muuhulgas järgmistele tegevustele:

- Tallinna digitaalvaldkonna tippkohtumise korraldamine;
- strateegilise kommunikatsiooni projektide elluviimine;
- riigikaitse ja julgeoleku olukorrateadlikkuse parandamine;
- valitsuse poliitika keskpika planeerimise elluviimine.

Tabel 54. Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamise programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
Rahukohtu hoonete renoveerimine	-194	-595	-401	206,7

²⁸ Vabariigi Valitsuse seatud eesmärkide algtasemed on järgmised: Peresõbralik Eesti (summaarne sündimuskordaja 1,59, laste absoluutse vaesuse määr 3,2%); sidus ühiskond (suhteline vaesus 22,6%, absoluutne vaesus 3,4%); teadmispõhine majandus (tootlikkus hõivatu kohta suhtena EL keskmisest (tunnipõhine) 74,7%, tööhõives osalemine (20–64 a) 79,2); tõhus valitsemine (valitsussektori töötajate osakaal tööealises elanikkonnas 15–74 a vanuserühmas 11,9%, valitsussektori kulutuste osakaal SKPst 39,3%); vaba ja kaitstud riik (sõjalise kaitse kulude osakaal SKPst, millele lisanduvad täiendavad Eesti kui vastuvõtja riigi kulud ja täiendava riigikaitseinvesteeringute programmi kulu 1,92%, Eestit turvaliseks riigiks pidavate elanike osakaal 94%, Eesti elanike valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda, kui Eestile tungitakse kallale [nende osakaal, kes vastasid „jah, kindlasti“ ning „tõenäoliselt jah“ (osaleks isiklikult kaitsetegevuses)] 54%).

²⁹ Peresõbralik Eesti (summaarne sündimuskordaja 1,67, laste absoluutse vaesuse määr 3,1%); sidus ühiskond (suhteline vaesus 15%, absoluutne vaesus 2,8%); teadmispõhine majandus (tootlikkus hõivatu kohta suhtena EL keskmisest (tunnipõhine) 80%, tööhõives osalemine (20–64 a) 79,5); tõhus valitsemine (valitsussektori töötajate osakaal tööealises elanikkonnas 15–74 a vanuserühmas alla 12%, valitsussektori kulutuste osakaal SKPst <39,3%); vaba ja kaitstud riik (sõjalise kaitse kulude osakaal SKPst, millele lisanduvad täiendavad Eesti kui vastuvõtja riigi kulud ja täiendava riigikaitseinvesteeringute programmi kulu ≥ 2% SKPst, Eestit turvaliseks riigiks pidavate elanike osakaal ≥ 94%, Eesti elanike valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda, kui Eestile tungitakse kallale [nende osakaal, kes vastasid „jah, kindlasti“ ning „tõenäoliselt jah“ (osaleks isiklikult kaitsetegevuses)] >54%).

IKT arendused ja soetused	-89	-25	64	-71,9
---------------------------	-----	-----	----	-------

Investeeringud on kavandatud Rahukohtu 1 ja Rahukohtu 2 ehituseks ning uue valitsusportaali arendamiseks.

Rahukohtu 1 ja Rahukohtu 2 hooned on amortiseerunud – tehnosüsteemid on vananenud, sisekliima ei ole nõuetele vastav, aknad on amortiseerunud, fassaad vajab remonti, keldri seinad vajavad veetõkke paigaldamist. Renoveerimise tulemusena lahendatakse kõik eespool nimetatud probleemid. Lisaks tekib hoonetesse juurde uusi tööruume ning töökeskkond tervikuna paraneb.

Valitsusportaal on ministeeriumitele ja riigiasutustele mõeldud avaliku veebilehe platvorm. Avaliku veebilehe pidamine on avaliku teabe seaduse alusel kohustuslik ning see on hinnatud oluliste infokandjate hulka. Ühtne platvorm aitab olulisel määral kaasa riigi terviklikkuse ja läbipaistvuse kuvandi loomisel. Olemasolev valitsusportaal vajab tehnilist ja visuaalset uuendamist, et viia lõpuni plaan platvormi rakendamiseks kõikidele valitsusasutustele ning tagada selle jätkusuutlik ning ressursisäästlik haldus järgnevateks aastateks.

Programmi tegevuse eesmärk: Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine.

Tabel 55. Programmi tegevuse kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdik ja sihttase

Eelarve		2020				
Kulud		-10 002				
Sh piirmääraga vahendid		-8 868				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Täidesaatva võimu võimekus	6,4	Kasvab	Kasvab	Kasvab	Kasvab	Kasvab

Olulisemad plaanid eesmärkide täitmiseks:

- Valitsuse poliitika paremaks planeerimiseks ja koordineerimiseks, et anda ühtne suund eri valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele, koostatakse strateegia „Eesti 2035“.
- Koostöö ja infovahetuse edendamiseks, aga ka avalikkuse paremaks kaasamiseks arendatakse uut eelnõude infosüsteemi ning uuendatakse valitsusportaali.
- Jätkatakse Tallinna digitaalvaldkonna tippkohtumise korraldamist, et kinnistada see traditsiooniks.
- Plaanis on kinnitada uus riigikaitse arengukava aastateks 2021–2030 ning viia ellu riigi kaitsetegevuse kavaga seotud tegevused. Lisaks on oluline tugevdada Riigikantselei võimet küberjulgeoleku valdkonnas.
- Avaliku teenistuse tippjuhtidele planeeritakse ellu viia digivõimekuse programm ja hinnata nende tulemuslikkust ning toetada kandideerimist rahvusvahelistesse organisatsioonidesse. Samuti on plaanis arendada välja töölaud, mille põhjal hinnata juhtimise kvaliteeti.

3.8 HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala eelarvest

Haridus- ja Teadusministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist neljas tulemusvaldkonnas: haridus, teadus, eesti keel ja eestlus ning riigivalitsemine. Hariduse tulemusvaldkonna strateegilised suunad tulenevad Eesti elukestva õppe strateegiast aastani 2020 ja noortevaldkonna arengukavast aastateks 2014–2020, teaduse strateegilised suunad arengukavast „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ ja eesti keele ja eestluse valdkonnas eesti keele arengukavast aastateks 2011–2017 (2020).

2020. aasta eelarvesse on planeeritud vahendid eesmärgiga siduda haridust tööturu arenguvajadustega, parandada tugiteenuste kättesaadavust ja erivajadustega laste õppekorraldust, korrastada koolivõrk, rakendada nüüdisaegne õpikäsitus, tõsta õpetajaameti mainet ja õpetajate kvalifikatsiooni, vähendada eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaalu, aidata kaasa digipädevuste ja digivara arendamisele ning kasvatada teadussüsteemi panust ühiskonnale sh majandusele vajalikus teadus- ja arendustegevuses.

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas on koos ministeeriumiga 70 asutust, sealhulgas riigikutseõppeasutused, rakenduskõrgkoolid, riigi üldhariduskoolid, riigi teadus- ja arendusasutused (Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Keele Instituut), valitsusasutused (Keeleinspeksioon ja Rahvusrhiiv) ja hallatav asutus (Eesti Noorsootöö Keskus).

Tabel 56. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	167 976	185 092	17 116	10,2
KULUD	-664 359	-747 290	-82 931	12,5
Sh piirmääraga vahendid	-472 305	-533 626	-61 321	13,0
INVESTEERINGUD	-11 214	-7 605	3 609	-32,2
Sh piirmääraga vahendid	-10 742	-6 936	3 806	-35,4
FINANTSEERIMISTEHINGUD	381	343	-38	-10,0

Valitsemisala kulude ja investeeringute maht moodustab umbes 6,49% riigieelarve kogu kulude ja investeeringute mahust. Lisaks eraldatakse eelarvest kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfondi kaudu haridustoetust üldhariduskoolide pidamiseks 341 mln eurot, mis kajastub Vabariigi Valitsus osas.

Olulised märksõnad 2020. aasta tegevuste ja eesmärkide kohta.

- **Venekeelsed lasteaiarühmad saavad rohkem eestikeelseid õpetajaid.** Jätkub „Professionaalne eesti keelne õpetaja igasse vene õppekeelega lasteaiarühma Venekeelsetesse lasteaedadesse ja algklassidesse jõuab üha rohkem eestikeelseid õpetajaid. Eelmisel õppeaastal osales 10 Tallinna ja 11 Ida-Virumaa lasteaiast projektis 53 rühma. Aastal 2020 laieneb programm eestikeelne õpetaja igasse vene õppekeelega lasteaiarühma ning lisaks viime edu toonud programmi ka üldhariduskooli esimestesse klassidesse. Lisaraha eraldati selleks 3,2 mln eurot.
- **Toetatakse koolirahu ja turvalisust pakkuvate programmide levikut.** Tegevusteks on eelarves üle 500 000 euro. Erilise tähelepanu all on vene õppekeelega koolid ja kutsekoolid. Uuendame kiusamisvaba haridustee kontseptsiooni.
- **Suunatakse digipööret tervikuna:** tähelepanu all on koolide IT taristute uuendamine, nutikate seadmete hankimine, e-õppevara loomine ja kasutajate digipädevuste

suurendamine. Sel ja järgmisel aastal rajatakse või uuendatakse kokku 164 üldharidus- ja kutsekooli IT võrgud, aastatel 2021–2022 ülejäänud. Koolides on digitaalsed ja nutikad seadmed IT-õppeks kättesaadavad Tagatakse põhihariduse omandamiseks vajalike digiõpikute võrdne kättesaadavus kõigile põhikooliõpilastele ja ka välismaal elavatele Eesti lastele. Uute õppevaralahenduste loomiseks toetame haridusvaldkonna iduettevõtteid. Käivitub IT Akadeemia kutsehariduse pilootprojekt, et haridus oleks IT tööturu vajadustele vastav ja soodustaks lõpetajate edasiõppimist ülikoolis.

- **Eestis lisandub juurde uusi ja renoveeritud haridustempleid:** 2020. aasta valmib Tartu Ülikooli Delta keskus, mis koosneb IT valdkonna õppe- ja teadushoonetest ning ettevõtlusmajast. Algab Tallinna Muusika- ja Balletikooli ehitamine
- **Väärtustatakse õpetaja ametit.** Õpetajate hinnang nende ameti väärtustamisel on tõusnud 5. aastaga 13%-lt 26%-ni. 40% koolist lahkunud õpetajatest asuvad uuesti koolis tööle ning viimasel viiel aastal on ametisse asunud uusi õpetajaid rohkem, kui lahkunud. **2020. aastal kasvab üldhariduskoolide õpetajate miinimumpalk 5,2% võrra 1250 eurolt 1315 eurole, selleks eraldatakse täiendavalt 9,5 miljonit eurot.** Õpetaja prognoositav keskmine palk on järgmisel aastal vähemalt **1540** eurot.
- Esimest korda tööle asuvad õpetajad ja tugispetsialistid saavad lähtetoetust ning alates **2020.a septembrist hakatakse toetust maksma ühekordse summana (varasema 3. aasta jooksul kolmes osas).** Lisaks on välja kuulutatud teist korda haridusstipendiumide konkurss õpetajatele ja tugispetsialistidele suurusega 11 tuhat eurot.
- Iga aasta toimub õpetajate motiveerimiseks tunnustusüritus Aasta Õpetaja Gala. Preemiad anti esmakordselt välja 2018. aastal. Järgmisel aastal on elutööpreemia suuruseks on 65 000 eurot ja aastapremiate suuruseks on 10 000 eurot, mis antakse välja parimale aasta kutseõppeasutuse õpetajale, aasta õppejõule, aasta lasteaiasõpetajale, klassiõpetajale, põhikooli aineõpetajale, gümnaasiumiõpetajale, tugispetsialistile ja õppeasutuse juhile kokku summas 70 000 eurot.
- **Alusharidus saab uue õppekava,** kus püütakse täpsemalt määratleda ühist õppesisu, et luua ühine inforuum nii lasteaedade, kodude kui ka lapse tulevase kooli vahel.
- **Laieneb kutsevaliku õpe pilootkoolidest teistesse kutsekoolidesse,** mille eesmärgiks on toetada õpingute jätkamist või tööturule siirdumist. Sihtrühmaks on eelkõige isikud, kes ei oska erialavalikut teha, on õpingud katkestanud või puudub neil piisav ettevalmistus kutseõpingutega alustamiseks.
- Kutsekoolide rahastamisel hakatakse üha enam arvesse võtma koolide tulemusnäitajaid. **Tulemusrahastamise** kaudu rahastatakse riigile oluliste strateegiliste eesmärkidega seotud tulemusnäitajate täitmist. Üheks peamiseks näitajaks, mis mõjutab tulemusrahastamist, on katkestamise vähendamine.
- **Luuakse võimalus uute nutikate lahenduste arendamiseks noorsootöös.** 2019. aastal käivitatakse EMP/Norra toetuste programmi „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ toel tegevussuund, mis võimaldab taotleda toetust nutikate lahenduste arendamiseks noorsootöös. Toetust antakse nutikate lahenduste arendamiseks, mis panustavad riiklikesse noortepoliitika eesmärkidesse: noorte arvamusega arvestamine, sotsiaalse tõrjutuse ennetamine ning noorsootööteenuste, sh noorteinfo kättesaadavuse ja ligipääsetavuse arendamine. Taotlusvooru eelarveline maht on 1,7 miljonit eurot.
- **Jätkub riigi toetus noorte huvihariduse ja –tegevuse arendamiseks.** Noorte huvihariduse ja –tegevuse mitmekesisuse ja kättesaadavuse suurendamiseks eraldatakse täiendavaid vahendeid 15 miljonit eurot aastas. Kohalikele omavalitsustele eraldatav toetus moodustab 95% riiklikust huvihariduse ja huvitegevuse lisarahast, teine osa on mõeldud omavalitsuste koostöö edendamiseks, kavade koostamise nõustamiseks ja edasiseks seireks ning kolmanda osa moodustab toetus huvialavaldkondade esindusühingutele huvialade kvaliteedi parandamiseks.

- Toetatakse eesti keele õpet väliseesti koolides ja kogukondades ning Üleilmakooli (kus õpib ligi 200 last ligi 20st riigist) tegevusi, jätkatakse eesti keele e-õppe lahenduste arendamisega ning eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi rakendamisega (eesti keelt ja kultuuri õpetab rohkem kui 30 erineva riigi kõrgkoolis u 100 õpetajat ja 50 lektorit). Tegevuste toetamiseks on eelarves 0,9 miljonit eurot.
- Väärtustatakse eesti keele kasutamist kõikjal informis: kujundatakse eesti keele mainet. Toetatakse keelega seotud üleriigiliste võistluste korraldamist, eesti keele uurimist, korraldamist ja õpetamist väärtustava F. J. Wiedemanni keeleauhinna ja aasta keeleteo auhinna väljaandmist. Jätkub terminitöö ja eestikeelsete kõrgkooliõpikute loomise toetamine, et igas valdkonnas oleks olemas ajakohane eestikeelne oskussõnavara. Tegevusteks on eelarves 0,9 miljonit eurot.
- **Teadus- ja arendustegevuse rahastamine kasvab riigieelarves 0,71%lt 0,74%ni sisemajanduse kogutoodangust.** Rahastamine riigieelarvest kasvab järgmisel aastal võrreldes tänavusega peaaegu **16 miljoni euro võrra**. Riigieelarvest on kavandatud teaduse rahastamiseks **216 miljonit eurot**.
- **Tallinna Tehnikaülikooli juures alustab tööd rahvusvaheline targa linna tippkeskus „FinEst Twin“**, kus koostöös Soome Aalto ülikooliga arendatakse uusi ja põnevaid lahendusi linna elu- ja toimekeskkonna kujundamiseks.
- **Panustatakse teadusasutuste ja ettevõtluse vahelise koostöö arendamisesse**, erialaliitudes asuvad tööle arendusõunikud.
- **Järgmise aasta eelarvega saab kõrgharidus 5 miljonit eurot lisaraha**, mille abil saab kaasa aidata akadeemilise järelkasvule ja õppejõudude palkade konkurentsivõime tagamisele. Täiendava rahaga on võimalik suurendada **õppejõudude töötasusid sarnaselt õpetajatele vähemalt 5% võrra**.

TULUD

Tulud sisaldavad laekuvaid välisvahendeid ja riiklikku kaasrahastust, riigilõivude laekumisi ning majandustegevusest laekuvaid tulusid. Alates 2020. aastast ei planeerita valitsemisala eelarves maksutulude (hasartmängumaks) edasiandmise tehinguid maksukoguja ja vahendite kasutaja vahel.

Tabel 57. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus 2020/2019 RE	Muutus (%)
Saadud toetused	154 974	174 906	19 933	12,9
Riigilõivud	56	56	0	0,0
Tulu majandustegevusest	9 986	10 054	69	0,7
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	32	29	-3	-9,4
Muud tegevustulud	27	27	0	0,0
Intressi- ja dividenditulud	23	20	-3	-13,0

Saadud toetused

2020. aastal laekub toetusi välisvahenditest ja riiklikust kaasfinantseerimisest järgmiselt:

- EL struktuurifondide rahastatavate tegevuste elluviimiseks laekub toetusi kokku 163,7 mln eurot, millest riiklik kaasfinantseerimine moodustab 18 mln eurot ning struktuurivahendite projektide tehniline abi Euroopa Regionaalarengufondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi vahendite jagamise koordineerimiseks 0,9 mln eurot;

- Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna tegevute elluviimiseks laekub toetusi 4,6 mln eurot, millest tehniline abi moodustab 0,1 mln eurot.

Riigilõivu tulu laekub koolitus- või tegevuslubade taotlemisest ja arhiivitoimingutest.

Tulu majandustegevusest

Majandustegevusest laekuvad tulud riigikoolidele. Riigikool võib teostada majandustegevust kooli põhimääruses kehtestatud ülesannete täitmiseks või nendega seoses ning tingimusel, et majandustegevus ei lähe vastuollu kooli põhitegevusega ja õigusaktides sätestatud nõuetega. Majandustegevusest laekuv tulu on peamiselt seotud kutse-, rakendus- ja üldhariduskoolide õppebaaside ja õpilaskodude tegevusega ning tasulise teenusena pakutava täienduskoolitusega.

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist

Kajastuvad riigikoolide ning riigiasutuste ruumide ja kinnisvarainvesteeringute üüri- ja renditulu.

Muud tegevustulud all on peamiselt kavandatud määratud sunnirahad keeleseaduse rikkumise eest.

Intressi- ja dividenditulud all on kavandatud õppelaenu nõuete intressi laekumine.

KULUD

Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve kulude kasv on võrreldes eelmise aastaga 11%, mis on seotud enamjaolt üldhariduskoolide õpilaste arvu kasvust tuleneva baasrahastuse tagamisega ja tõhustatud, eritoel olevate õpilaste tegevuskulude katmisega 9,8 mln eurot. Lisaks eraldati õpetajate palga kasvuks 9,5 mln eurot. Vahendid jaotatakse omavalitsus-, riigi-, erakoolide vahel. Lisaks uute riigigümnaasiumide loomisega seotud ettevalmistuskuludega eraldati lisaks 1,8 mln eurot ning õpetajate ja tugispetsialistide lähtetoetuse kasvuks 2,4 mln eurot.

Mitterahalised kulud sisaldavad põhivara kulumit, mis on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 6%, muudatus on tingitud Tartu Observatooriumi ja Eesti Biokeskuse liikumisest Tartu Ülikooli alla.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja programmi tegevuste lõikes ning võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisan 2.

INVESTEERINGUD

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 3,6 mln eurot.

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisan 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Laenukohustuste hulgas on kajastatud Võrumaa, Haapsalu ja Viljandi kutseõppeasutuste transpordivahendite kapitalirendi kohustused. Laenu ja liisingunõuete all on kajastatud

õppelaenu põhiosade tasumine riigile ning võlgnike poolt Haridus- ja Teadusministeeriumile õppelaenu kohustuste hüvitamine.

Tabel 58. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2 020	Muutus	Muutus %
Finantseerimistehingud	381	343	-38	-10,0
Laenukohustused	-29	-22	7	-24,1
Laenu- ja liisingunõuded	410	365	-45	-11,0

2. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

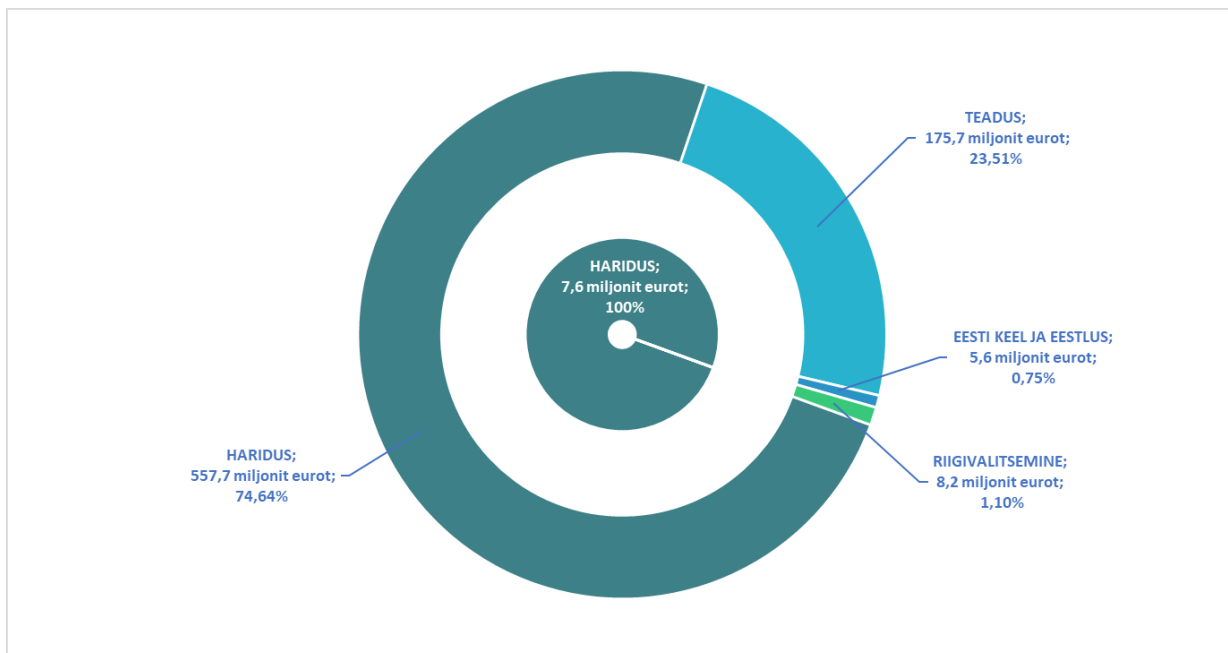
Arengukavades seatud eesmärged viiakse ellu programmide kaudu, mille abil planeeritakse ja eelarvestatakse arengukavade rakendamiseks vajalikke meetmeid ja tegevusi ning mille põhjal toimub aruandlus (tabel 59). Programmi meetmete ja tegevuste maksumuse detailsuse kinnitab minister käskkirjaga.

Tabel 59. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

TULEMUSVALDKOND	Tulemusvaldkonna arengudokument	PROGRAMM
Haridus (HS)	Eesti elukestva õppe strateegia 2020	Digipöörde programm
		Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm
		Koolivõrgu programm
		Üldharidusprogramm
		Kutseharidusprogramm
		Kõrgharidusprogramm
		Täiskasvanuhariduse programm
	Noortevaldkonna arengukava 2014–2020	Noortevaldkonna programm
Teadus (TA)	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm
Eesti keel ja eestlus (EK)	Eesti keele arengukava 2011–2017	Keeleprogramm
Riigivalitsemine (RV)	Riigi Eelarvestrateegia 2020-2023 ja Stabiilsusprogramm 2019	Arhiivindusprogramm

Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse neljas tulemusvaldkonnas (joonis 27). Tulemusvaldkondade eesmärkide elluviimiseks on loodud üksteist programmi, mille kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus.

Joonis 27. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus tulemusvaldkondade lõikes (miljonit eurot)

3. Tulemusvaldkond Haridus

Tulemusvaldkonna eesmärk: kõigile Eesti inimestele on loodud nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väerika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus.

Tabel 60. Tulemusvaldkond Haridus eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-479 414	-557 754	-78 339	16,3	
Sh piirmääruga vahendid		-364 327	-417 431	-53 103	14,6	
Investeeringud		-11 204	-7 605	3 599	-32,1	
Sh piirmääruga vahendid		-10 732	-6 936	3 796	-35,4	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Munitsipaalkoolide ³⁰ õpetajate keskmine palgataseme võrreldes riigi keskmise palgaga <i>Allikas: HTM</i>	113	108	120 ³¹	120	120	120
30-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal (%) <i>Allikas: EHIS</i>	11	12,5 ³²	12,5	12,5	12,5	12,5
Madala haridustasemega mitteõppivate	11,3	<9,5	<9	<9	<9	<9

³⁰ Kuigi antud indikaatorit arvutatakse munitsipaalkoolide baasilt, on palgataseme eesmärk laiendatav kõikidele üldhariduskoolide õpetajatele ning 2018.a. tegelik tase riigi- ja munitsipaalkoolide keskmisena samuti 113%

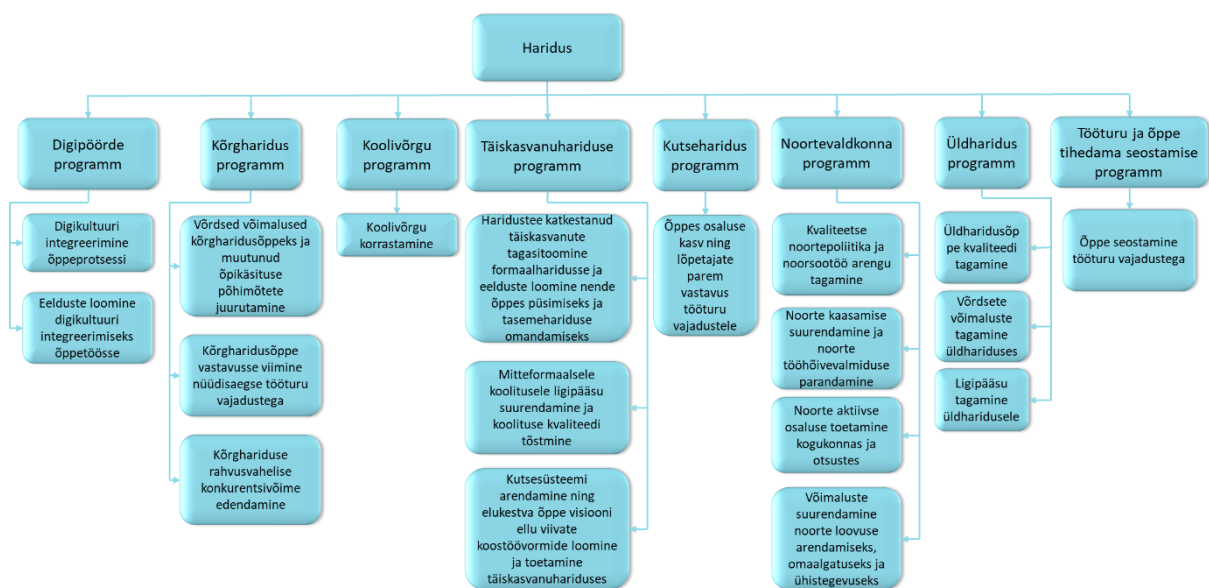
³¹ prognoositavad saavutustasemed (uendatakse iga-aastaselt) vastavalt RESis eraldatud rahalistele vahenditele on järgmised: 2020.a. - 102%; 2021 - 97%; 2022 - 93%, 2023 - 88%

³² Sihttaseme saavutamine ei ole realistlik, tõenäoliselt jääb tase samaks

18–24-aastaste osakaal (%). <i>Allikas: Eurostat</i>						
Eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25–64 aastased) osakaal <i>Allikas: Statistikaamet, HTMi arvutused</i>	27	25,5	25	25	25	25
25–64-aastaste täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	19,7	19	20	20	20	20
Kolmanda haridustasemega 30–34-aastaste osakaal earühmas (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	47,6	>40	>40	>40	>40	>40
4-aastaste kuni kooliealiste laste osakaal alushariduses (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	Selgumisel	95	95	95	95	95
Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%) <i>Allikas: HTM</i>	69,2	82	90	90	90	90
Eesti keelest erineva emakeelega gümnaasiumilõpetajate osakaal, kes oskavad eesti keelt vähemalt C1 tasemel (%) <i>Allikas: HTM</i>	14,9	25	30	30	30	30
Eesti keel teise keelena põhikooli lõpuksami ja gümnaasiumi riigieksamite keskmine sooritustulemus <i>Allikas: HTM</i>	69/76	73/74	75/75	75/75	75/75	75/75

Hariduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud 8 programmi: Digipöörde programm, Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm, Koolivõrgu programm, Üldharidusprogramm, Kutseharidusprogramm, Kõrgharidusprogramm, Täiskasvanuhariduse programm ja Noortevaldkonna programm. Kõikide programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium.

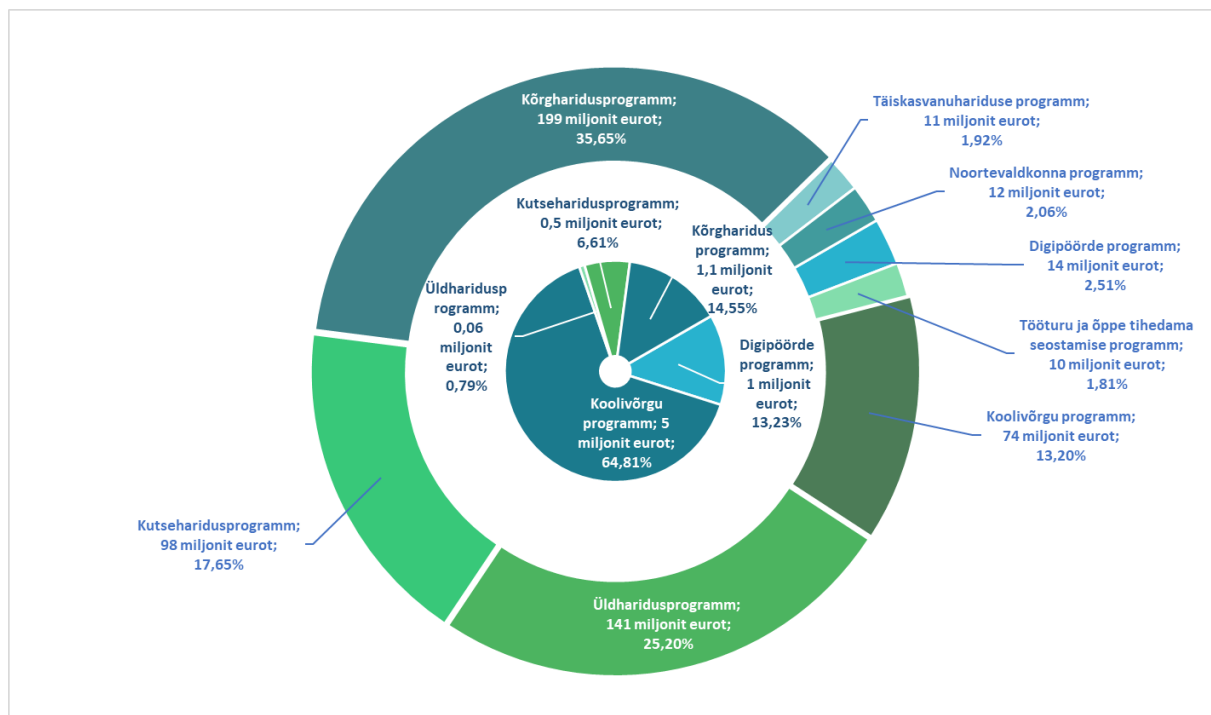
Joonis 28. Hariduse tulemusvaldkonna programm ja meetmed.

Hariduse tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Elukestva õppe

strateegias ja Noortevaldkonna arengukavas³³. Elukestva õppe strateegia on haridusvaldkonna tähtsamaid arenguid suunav dokument, mis on aluseks riigi hariduseelarve valikutele aastatel 2014–2020 ning mille põhjal töötatakse välja vajalike muutuste saavutamist toetavad programmid. Elukestva õppe strateegia eesmärgid ja meetmed toetavad konkurentsivõime kava „Eesti 2020“, Eesti säästva arengu riikliku strateegia „Säästev Eesti 21” ning Eesti julgeolekupoliitika aluste hariduse valdkonnaga seotud eesmärkide täitmist.

Joonis 29. Hariduse tulemusvaldkonna kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus programmide lõikes (miljonit eurot)

3.1. Digipöörde programm

Programmi eesmärk: rakendada õppimisel ja õpetamisel kaasaegset digitehnoloogiat otstarbekamalt ja tulemuslikumalt, parandada kogu elanikkonna digioskusi ning tagada ligipääs uue põlvkonna digitaristule.

Tabel 61. Digipöörde programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-12 081	-14 064*	-1 983	16,4	
Sh piirmääraga vahendid		-2 281	-2 636*	-355	15,6	
Investeeringud		-981	-958	23	-2,3	
Sh piirmääraga vahendid		-981	-958	23	-2,3	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023

³³ <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>; https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf

Põhikoolilõpetajate osakaal, kellel on tõendatult olemas IKT baasoskused (%)	84	-	100	100	100	100
--	----	---	-----	-----	-----	-----

Allikas: HTM

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 980 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 832 tuhat eurot

Programmist toetatakse õpilaste digipädevuste arendamist, IT õppe juurutamist kõikides koolides ning muutuvat õpikäsitust toetava ja riiklike õppekavade elluviimiseks vajaliku digitaalse õppevara, sh digitaalsete õppematerjalide, õppevahendite, e-hindamisvahendite arendamist ja kasutuselevõttu üldhariduskoolides ning kutseõppeasutustes. Digipöörde programmi toel jätkuvad hariduse valdkonna koosvõimeliste infosüsteemide arendus- ja juurutustööd ning senisest suuremat tähelepanu pööratakse õpianalüütika kasutamisele õppimise ja õpetamise võimendamiseks.

INVESTEERINGUD

Programm hõlmab endas ka hariduse e-teenuste arendus- ja halduskulusid, et tagada sihtgruppide vajalike koosvõimeliste infosüsteemide toimimine. Lisaks toimub programmi kaudu ka Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala IKT tegevuste koordineerimine, mille tulemusel hariduse valdkonna infosüsteemid on koosvõimelised ja vastavad kasutajate vajadustele ning asutuste digitaristu vastab nõuetele ning ootustele.

Tabel 62. Digipöörde programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-958

Tegevuste elluviimiseks sõlmitakse toetuslepingud SA Innove ja SA Hariduse Infotehnoloogia. SA Innove vahendab koolide ja õpetajate arendustegevusteks toetusi, viib läbi hankeid ning arendab e-hindamisvahendeid ja toetab õpilaste ning õpetajate digipädevuse arendamist. SA Hariduse Infotehnoloogia kaudu tagatakse koolidele pakutavate e-teenuste kvaliteet ja arendamine ning IT hariduse kvaliteet ja kättesaadavus kõikidel haridustasemetel. SA Hariduse Infotehnoloogia eestvedamisel jätkatakse 2016. aastal alustatud koolide võrguühenduse parendamise toetamist.

Programmi eesmärkide täitmise vahendid on planeeritud Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarves ja nende detailsem sisu on välja toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 63. Digipöörde programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Haridus- ja Teadusministeerium
Kulud kokku	14 064
Osakaal programmi eelarvest	100,0%
sh muud toetused	13 213
sh tööjõu- ja majandamiskulud	786
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	65
Investeeringud	958

Digipöörde programmi sihtrühmadeks on Eestis tegutsevad lasteaiad, üldhariduskoolid, kutseõppeasutused ja kõrgkoolid.

Meede: Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi

Programmi meetme eesmärk: õppijate ja õpetajate digipädevuse arendamine.

Tabel 64. „Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
Kulud		-1 987					
Sh piirmääraga vahendid		-1 187					
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Põhikooliõpetajate osakaal, kellel on tõendatult olemas IKT baasoskused (%)	84	-	100	100	100	100	

Meetmest rahastatakse IT-haridust alus-, üld- ja kutsehariduses ning tehnoloogia kasutamist toetavaid programme, sealhulgas Progetiiger ja IT akadeemia kutsehariduses, eesmärgiga äratada õppijates huvi loodus- ja täppisteaduste, inseneriteaduste, disaini ja tehnoloogia ning IKT valdkondade vastu, hinnatakse ja kavandatakse vajalikke tegevusi õppe läbiviimise toetamiseks (õpetajate ja juhendajate puudus), luuakse õppematerjale, viiakse läbi teavitustegevusi ja osaletakse teemakohastes rahvusvahelistes koostööprojektides kokku 0,9 mln eurot.

Õpetajate/õppejõudude digipädevuse arendamiseks ja haridustehnoloogilise toe tagamiseks (koolitused ja muud õpetajate digioskuste arendamiseks vajalikud tegevused) on kavandatud 0,5 mln eurot.

2020. aastal jätkatakse põhikooli- ja gümnaasiumilõpetajate e-hindamisvahendite väljatöötamise ning piloteerimisega, milleks on kavandatud 0,6 mln eurot. Valmistatakse ette neli gümnaasiumi e-eksamit, kuus põhikooli e-lõpueksamit, 14 e-tasemetööd ja uusi kujundavat hindamist toetavat ülesannete kogu põhikoolidele.

Meede: Eelduste loomine digikultuuri integreerimiseks õppetöösse

Programmi meetme eesmärk: kvaliteetse digitaalse õppevara oskuslik kasutamine muudab õppimise ja õpetamise efektiivsemaks ja õppija vajadusi enim arvestavamaks.

Tabel 65. „Eelduste loomine digikultuuri integreerimiseks õppetöösse“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-11 097

Sh piirmääraga vahendid						-617
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Valdkondade arv, milles on välja töötatud uuenduslik õppevara	8	10	12	12	12	12

Üld- ja kutsehariduse kaasaegse ning uuendusliku õppevara soetamiseks, arendamiseks ning selle kasutuselevõtuks on kavandatud 7,215 mln eurot. Põhikoolidele digitaalse õppekirjanduse kasutuselevõtuks on kavandatud 1,2 mln eurot. 2020. aastal jätkatakse koolide toetamist uute ja uudsete õppimisvõimaluste sisseseadmisel õppevara ühiskasutuskorralduse nn Klass+, 1,6 mln eurot abil. Samuti jätkatakse uudsete õppevaralahenduste väljatöötamist ja kättesaadavaks tegemist koolide jaoks hangete ja avatud taotlusvoorude kaudu, avatud taotlusvoor 1 mln eurot.

Jätkuvad hariduse valdkonna koosvõimeliste infosüsteemide arendus- ja juurutustööd 1,4 mln eurot.

3.2. Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm

Programmi eesmärk: viia õppimisvõimalused suuremasse vastavusse tööturu arenguvajadustega.

Tabel 66. Tööturu ja õppe tihedama seostamise programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-9 884	-10 146*	-262	2,7	
sh piirmääraga vahendid		-346	-1 164*	-818	236,4	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tööandjate rahulolu elukestva õppe toimimisega	metoodika väljatöötamisel, sihttasemed määratakse 1. mõõtmisel	rahulolu on kasvanud				

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 1 370 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 1 164 tuhat eurot.

Programmi abil arendatakse ja rakendatakse tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi (OSKA), ettevõtlikkust ja ettevõtlusõpet kõigil haridustasemetel, hinnatakse kutsehariduse kvaliteeti, viiakse läbi kutsehariduse mainet tõstvaid tegevusi ja tutvustatakse avalikkusele kutseõppe erinevaid võimalusi, arendatakse praktikasüsteemi nii kutse- kui ka kõrghariduses, laiendatakse töökohapõhise õppe võimalusi ning tööturuga seotud keeleõpet. Samuti viiakse läbi uuringuid kutse- ja kõrghariduse lõpetajate edukusest tööelus.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium, Rahandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Tabel 67. Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Haridus- ja Teadusministeerium
Kulud kokku	10 146

	Haridus- ja Teadusministeerium
sh muud toetused	8 956
sh jaotamata tegevuskulud	1 099
sh muud kulud	91

Meede: Õppe seostamine tööturu vajadustega

Programmi meetme eesmärk: õpe kutse- ja kõrghariduses vastab suuremal määral tööturu arenguvajadustele.

Tabel 68. Õppe seostamine tööturu vajadustega meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		-8 776				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tegutsevad valdkondlikud ekspertkogud ja koordineerimisnõukogu	19+1	22+1	24+1	24+1	24+1	-
Koordineerimisnõukogu poolt Vabariigi Valitsusele esitatav tööturu oskuste analüüsi ülevaade	2	3	4	4	4	-
Õppeasutuste arv, kes osalevad ettevõtlusprogrammis, et võtta kasutusele ettevõtlusmoodul	360	365	370	370	370	370
Osalenud õppeasutuste osakaal (%), kes on ettevõtlusmooduli kasutusele võtnud	58	70%	75	-	-	90
Ettevõtlusõppe täiendusõppes osalenud õppetööd läbiviivate spetsialistide arv	2225	2600	3050	-	-	-
Kutseõppeasutuste ja kutseõpet andvate rakenduskõrgkoolide õppekavariühmade kvaliteedi hindamiskordade (hindamisühikute) arv	92	190	270	270	270	-
Kutsemeistrivõistluste erialade arv ³⁴	34	30	30	30	30	-
Praktikajuhendamise koolitustel osalenud juhendajate arv	2028	5100	5350	5350	5350	5350
Programmis osalevate õppeasutuste osakaal kõigist vastavatest õppeasutustest (%)	79/60	90	90	-	-	-
Aasta tagasi Eestis kõrghariduse omandanud välismaalaste tööhõive määr Eestis tööturul (%) ³⁵	21 (2015)	25	27	-	-	-

³⁴ Aastapõhine arvestus (mitte kumulatiivne). Kutsemeistrivõistluste 2021 ja 2022 tegevusteks programmis praegu rahalist katet ei ole, samas tegevusega jätkamine vajalik.

³⁵ Arvestatud 2014. aastal lõpetanute hõivet 2015. aasta kohta „Edukus tööturul“ vaatluse andmetel.

Töökohapõhises õppes osalenute arv	4734	6200	7200	7200	7200	7200
Töökohapõhises õppes osalenutest edukalt lõpetanute määr (%) ³⁶	43,2/ 78,3	-	75	75	75	75
Töökohapõhises õppes osalevate ettevõtete arv (ettevõtted, kes on programmi kestel õpipoisiõpet pakkunud)	407	300	330	330	330	350
Täiendavas keeleõppes osalenute arv (PRÕM)	1644	-	2500	2500	2500	2500
Tegevustes osalenute arv (keeleõppe avatud vooru tegevus)	261 (2017)	-	500	500	500	-
Läbi viidud uuringuid-analüüse	5	7	8	9	9	-
Oskuste, hariduse ja tööturu seoseid kaardistavate aruannete arv	8 (2017)	10	10	10	10	-

Kuna programm sisaldab ühte meetet, siis on meetme indikaatoriteks toodud EÕSi eesmärkide saavutamist mõõtvad näitajad, mille täitmisele meede kaasa aitab.

Toetatakse töäjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi OSKA toimimist ja arengut 0,9 mln eurot, et sidustada erinevate tööturu osapoolte ekspertteadmise haridus- ja koolitusteenuste struktuuri, mahtu ja sisu planeerimist toetavaks süsteemiks. Toetatakse tööandjate, erialaliitude ja õppeasutuste koostööd õppekavade arendamisel ning ajakohase tööturuinfo jõudmist karjääriteenustesse. 2020. aasta lõpuks valmivad OSKA kõikide majandusvaldkondade raportid ning selle tulemusel saavad kõik majandusvaldkonnad tasakaalustatult analüüsidesidga kaetud.

Kõigil haridustasemetel arendatakse ettevõtlusõpet 1,4 mln eurot eesmärgiga rakendada ettevõtlikkust arendav õpikäsitus ja ettevõtlusõpe süsteemselt kõigil haridustasemetel ja -liikides ning luua vajalik metoodika ja õppevara kõigile õppijaile ettevõtlusõppe läbimise võimaluse tagamiseks. Ettevõtlusõppe raames pööratakse tähelepanu ettevõtlikkuse, juhtimise ja meeskonnatöö oskuste, finantskirjaoskuse jt ettevõtluses vajalike pädevuste arendamisele. 2020. aasta lõpuks osaleb ettevõtlusprogrammis vähemalt 370 õppeasutust, nendest võtab vähemalt 75% kasutusele tegevuse raames loodud ettevõtlusmooduli.

Viiakse läbi kutsehariduse kvaliteedi hindamist 0,4 mln eurot. Kvaliteedi hindamise protsessi usaldusväärsuse tase võimaldab hindamise edukalt läbinud koolidel saada tähtajatu või tähtajalise õppe läbiviimise õiguse õppekavarühmades. Kvaliteedi hindamist viib läbi SA Archimedes.

Kutsehariduse maine tõstmiseks on planeeritud 0,5 mln eurot. Tegevuse raames tutvustatakse kutseõppe võimalusi üldhariduskoolide õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele (nt üle-euroopalise kutseoskuste nädala raames toimub kõigis kutsekoolides oskuste öö) ja viiakse läbi oskuste festival „Noor Meister“. Lisaks toimuvad kutsemeistrivõistlused. Mainetegevusi viib ellu SA Innove koostöös kutseõppeasutuste ja tööandjatega.

Praktikasüsteemi arendamiseks on kavandatud 0,5 mln eurot. Selleks koolitavad kutse- ja kõrgkoolid kooli- ja ettevõttepoolseid praktikajuhendajaid ning kaasajastavad oma praktikasüsteeme, töötavad välja uudseid praktikavorme, kaasavad õppesse praktikuid ning saadavad õpetajaid ja õppejõude ettevõttesse praktikale. Eesti Tööandjate Keskliit tunnustab parimaid praktikaettevõtteid ja praktikante ning vahendab välisüliõpilastele praktikakohti. Koostöös töötatakse välja ja kaasajastatakse praktika korraldusega seotud juhendmaterjale ja kvaliteedikriteeriumeid. 2020. aasta lõpuks osaleb praktikajuhendamise koolitusel 5350

³⁶ Esimene number näitab kumulatiivset lõpetamist kõikidest perioodi jooksul alustanutest (PRÕM, ÜKP rakenduskava näitaja metoodika). Teine number näitab jooksvat õpingute lõpetamise määra EHISE andmete põhjal.

juhendajat.

Töökohapõhine õpe 4,5 mln eurot on tasemeõpe, kus vähemasti 2/3 õppest toimub ettevõttes (kõrghariduses 1/2 õppest). SA Innove ja Eesti Tööandjate Keskliit töötavad välja töökohapõhise õppega seotud juhendmaterjale, populariseerivad töökohapõhist õpet, et kaasata õppesse enam tööandjaid ja õppijaid ning tunnustavad parimaid ettevõtteid ja õppijaid. 2020. aasta lõpuks on planeeritud kaasata õpipoisioppesse ca 7200 õppijat ja 350 ettevõtet.

Keeleõppetegevusi toetatakse 0,5 mln euroga, mis on suunatud mitmekesiste ja paindlike võimaluste loomisele eesti keele omandamiseks eesti keelest erineva ema- või kodukeelega inimestele ja võõrkeelte omandamiseks. 2020. aastal on planeeritud keeleõppes osalejate indikaatiivseks arvuks kokku 2500 inimest.

3.3. Koolivõrgu programm

Programmi eesmärk: õpilaste arvu muutusi arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades.

Tabel 69. Koolivõrgu programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-49 261	-73 620*	-24 359	49,4	
Sh piirmääraga vahendid		-12 851	-13 543*	-692	5,4	
Investeeringud		-8 056	-4 920	3 136	-38,9	
Sh piirmääraga vahendid		-8 056	-4 920	3 136	-38,9	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tööjõukulude osakaal valitsussektori üldhariduskuludes (%), sh õpetaja tööjõukulude osakaal valitsussektori üldhariduskuludes (%) <i>Allikas: HTM</i>	Selgub 2020	59,9	60	60	60	-
Gümnaasiumiastmega koolide arv (tk)	160	-	-	-	~100	-
Haridusvaldkonna pinnakasutuse optimeerimine (m2)	3,4mln (2017)	Väheneb	väheneb	väheneb	3 mln	-

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 589 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 500 tuhat eurot.

Programm toetab põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist, riigigümnaasiumide loomist, haridustaristu optimeerimist, õppekeskkonna nüüdisajastamist, hariduse kättesaadavuse parandamist ja haridusasutuste vahelise koostöö suurendamist. Programmi toel korrastakse tuge vajavate õpilaste koolide võrk, parandatakse õppetingimusi ja teenuste kättesaadavust. Kohalikud omavalitsused ja erakoolide pidajad saavad toetust väikelahenduste loomiseks, et tuge vajavaid lapsi oleks võimalik kaasata tavakooli.

Aastal 2021 avab ukseid kaks riigigümnaasiumi: Tabasalu gümnaasium ja Saaremaa gümnaasium; 2022 avatakse riigigümnaasiumid Laagris, Rakveres, Narvas ja Tallinnas, samuti avatakse 2022 Tallinna Muusika- ja Balletikool.

Koolivõrgu programmi tegevuste eesmärgiks on parandada haridusasutuste vahelist koostööd õppija õppekorralduse paindlikkuse suurendamisel ja õppe individualiseerimisel, samuti ressursside paremal kasutamisel. Õppijakesked lahendused õpitee kujundamisel suurendavad õpimotivatsiooni, vähendavad väljalangevust, suurendavad huvi jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel või omandada muul viisil vajalikke oskusi ja teadmisi elukestvas õppes, mille tulemusel suureneb inimeste konkurentsivõime tööturul ning riigi majanduse konkurentsivõime maailmas.

Tabel 70. Koolivõrgu programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Haridus- ja Teadusministeerium
Kulud kokku	73 620
Osakaal programmi eelarvest	100,0%
sh muud toetused	4 591
sh investeringutoetused	55 475
sh tööjõu- ja majandamiskulud	13 514
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	40

INVESTEERINGUD

Koolivõrgu programmi investeringutes on planeeritud üldhariduskoolide remondikomponent, millest rahastatakse HTMi valitsemisala koolides ja teadusasutustes tehnohooldust, haridustaristu optimeerimist ning eeskätt ohutuse ning ettekirjutustega seotud remonttöid ning investeringuid.

Tabel 71. Koolivõrgu investeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Vahendid Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile	-4 920

Koolivõrgu programmi investeringutoetustega toetatakse neid omavalitsusi, kes on oma koolivõrgu ümber korraldanud või on otsustanud seda teha, arvestades õpilaste arvu muutust vähemalt kuni 2030 aastani, väljakujunenud tõmbekeskusi, omavalitsuste ühinemist, transpordivõrgustikku jms. Investeringutega hõlmatud koolihooned on säästlikud, efektiivse pinnakasutusega ja tagavad õppevõimalused erivajadustega õppijatele.

Euroopa Liidu tõukefondide 2014-2020 vahenditest finantseeritakse investeringuprojekte, mis panustavad üldhariduskoolide taristu nüüdisajastamise ja optimeerimisse. Eelistatakse investeringuprojekte, mille suhteline panus muutusesse on suurim, sh võetakse arvesse koolivõrgus tehtavate muudatuste ulatust ja mõju, investeringu ja hoone ülalpidamiskulu maksumust, taotleja omaosalust, pinnakasutust ja teisi asjakohaseid kriteeriume.

Meede: Koolivõrgu korrastamine

Programmi meetme eesmärk: demograafiliste muutustega arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades.

Tabel 72. „Koolivõrgu korrastamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		Sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Riigigümnaasiumite arv, tk	15	16	16	19	25	-
Nüüdisajastatud riigi ja munitsipaal- kutseõppeasutused (tk)	ei mõõdeta	-	24	24	24	-
Üldhariduskoolide kaasajastatud pind (m ²)	35 040	-	84 000	103 500	115 000	115 000
HEV õpilaste integreerimiseks toetust saavate koolide arv	0	20	60	60	60	-
Ruutmeetreid õpilase kohta üldharidusvõrgu korrastamisel toetust saanud objektidel (m ²)	7,82	<11,5	<11,5	<11,5	<11,5	-

Koolivõrgu korrastamine viiakse ellu koostöös kohalike omavalitsustega. Optimaalse põhikooli- ja gümnaasiumivõrgu modelleerimiseks tellis Haridus- ja Teadusministeerium Poliitikauuringute Keskuselt Praxis uuringu „Eesti põhikooli- ja gümnaasiumivõrgu analüüs aastaks 2020“. Analüüsi tulemusi saavad koolipidajad kasutada oma koolivõrgu planeerimisel ja korrastamisel.

Koolivõrgu korrastamiseks on kavandatud 58,1 mln eurot; HEV koolide jaoks 9,2 mln, põhikoolide jaoks 20,8 mln, riigigümnaasiumide jaoks 25,4 mln ja HEV koolide väikelahendused 3,8 mln. Uute riigigümnaasiumide (Tabasalu, Saaremaa, Laagri) avamine on plaanis 2021. ja 2022. aastal.

3.4. Üldharidusprogramm

Programmi eesmärk: tagada kõigile õpilastele võrdne ligipääs kvaliteetsele üldharidusele (alus-, põhi- ja üldkeskharidus) ja valmisolek edasisteks haridusvalikuteks.

Tabel 73. Üldharidusprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
		-86 626	-140 514*	-53 888	62,2 ³⁷	
Sh piirmääraga vahendid		-77 605	-126 125*	-48 520	62,5	
Investeeringud		-363	-64	299	-82,4	
Sh piirmääraga vahendid		-363	-64	299	-82,4	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Põhikoolist	0,3	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset

³⁷ 2019. aasta erakoolide tegevustoetuse kulud kajastusid tekkepõhiselt 2018. aastal. 2019. aasta eelarves neid ei kajastanud enam.

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

väljalangevus kolmandas kooliastmes (%) <i>Allikas: HTM</i>	(17/18)					
Õppetöö katkestajate määr gümnaasiumides (väljalangevus güm. 1. õppeaastal)(%) <i>Allikas: HTM</i>	1,0 (17/18)	<0,8	<1	<1	<1	<1
Erinevate osapoolte rahulolu õpikeskkonna ja –korraldusega (keskselt ja regulaarselt õppeasutustes toimuv rahuloluhindamine) <i>Allikas: HTM</i>	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel
Tavaõppes täiendavaid tugimeetmeid ja tingimusi vajavate õpilaste osakaal, kes saavad üldist tuge (%) ³⁸ <i>Allikas: HTM</i>	-	100	100	100	100	100
Tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste osakaal, kes on kaasatud tavaõppesse ³⁹ <i>Allikas: HTM</i>	-	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel	välja-töötamisel
Munitsipaalkoolide ⁴⁰ õpetajate keskmine palgatase võrreldes riigi keskmise palgaga <i>Allikas: HTM</i>	113	108	120 ⁴¹	120	120	120

* Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 2 399 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 1 994 tuhat eurot.

Programm kajastab kolme haridustaseme (alus-, põhi- ja üldkeskhariduse) saavutamiseks vajalikke meetmeid, mis aitavad kaasa Eesti elukestva õppe strateegia 2020 eesmärkide saavutamisele.

Kuludes on kavandatud järgnevad tegevused: õppekavade väljatöötamine, õppeasutuste hindamine ja õpitulemuste välishindamine, eesti keele õpe erineva emakeelega õpilastele nii koolides kui ka lasteaedades, rahvusvaheliselt tunnustatud IB (*International Baccalaureate*) ja EB (*European Baccalaureate*) õppekavade rakendamine ning Tallinna Euroopa Kooli tegevuse toetamine, üleriigiliste õpilaskonkursside korraldamine ja rahvusvahelistel konkurssidel osalemine, üldhariduskoolide õpetajate ja koolijuhtide tööjõukulud, õppevahendid ning koolilõuna, õpetajate ja tugispetsialistide lähtetoetus jt tegevused, mis on vajalikud õppekohtade tagamiseks munitsipaal-, riigi- ja erakoolides.

Kulude kasv on enamjaolt seotud üldhariduskoolide õpilaste arvu kasvust tuleneva baasrahastuse tagamisega ja tõhustatud, eritoel olevate õpilaste tegevuskulude katmisega 9,8 mln eurot ning uute riigigümnaasiumide loomisega seotud ettevalmistuskuludega 1,8 mln eurot.

³⁸ Indikaatori meetodika muutus seoses seadusandluse muutusega alates 01.02.2018. a

³⁹ Indikaatori meetodika muutus seoses seadusandluse muutusega alates 01.02.2018. aastast Uued sihttasemed töötatakse välja peale esimest mõõtmist.

⁴⁰ Kuigi antud indikaatorit arvutatakse munitsipaalkoolide baasilt, on palgatase eesmärk laiendatav kõikidele üldhariduskoolide õpetajatele ning 2018.a. tegelik tase riigi- ja munitsipaalkoolide keskmisena samuti 113%

⁴¹ prognoositavad saavutustasemed (uendatakse iga-aastaselt) vastavalt RESis eraldatud rahalistele vahenditele on järgmised: 2020.a. - 102%; 2021 - 97%; 2022 - 93%; 2023 - 88%

Vahendid jaotatakse riigi-, era- ja omavalitsuskoolide vahel ümber vastavalt õpilaste arvu muutusele EHISe andmete põhjal 10.11.2019.

Õpetajate ja tugispetsialistide lähtetoetuse kasvab 2,4 mln eurot. Lisaks on alates 2020. aastast programm „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid“ liidetud üldharidusprogrammiga. SF 2014+ meetmest 1.2 „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“ on kavandatud 3,9 mln eurot.

Eesti keele õpetajate lisakohtade moodustamiseks vene lasteaeda ja põhikooli I astmesse on kavandatud 2020 aastaks lisarahastust 3,2 mln eurot.

INVESTEERINGUD

Üldharidusprogrammi investeeringud on seotud IT seadmete ja vahendite soetamine, mis aitavad programmi tegevusi ellu viia.

Tabel 74. Üldharidusprogrammi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-64

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium, riigi üldhariduskoolid, SA Innove ja SA Euroopa Kool. Haridus- ja Teadusministeeriumi ja SA Innove koostöös on arendatud metoodilisi materjale eesti keele õppeks ja keelekümblusmetoodika, sh kahe-suunalise keelekümbuse rakendamiseks, korraldatud nõustamisi, piirkondlikke teabepäevi ja koolitusi koolieelsete lasteasutuste pedagoogidele.

Tabel 75. Üldharidusprogrammi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Haridus- ja Teadusministeerium	Riigi üldhariduskoolid(grupp)
Kulud kokku	95 467	45 047
Osakaal programmi eelarvest	67,9%	32,1%
sh sotsiaaltoetused	3 514	0
sh muud toetused	89 862	1 750
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 935	40 581
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	156	2 716
Investeeringud	0	64

*Täpsem majandusliku sisu jaotus toimub vastavalt õpilaste arvu muutusele EHISe andmete põhjal 10.11.2019.

Meede: Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine

Programmi meetme eesmärk: tagada kõigile õpilastele võrdne ligipääs kvaliteetsele ja võimetekohasele üldharidusele ning rakendada õppija vajadusi arvestavat, loovust ning innovaatsust arendavat õpikäsitus. Õpetajate ja haridusasutuse juhtide professionaalsuse arendamise kaudu toetatakse õppija valmisolekut edasisteks haridusvalikuteks ning võimekust ise kiiresti muutavas maailmas oma haridusteed kujundada. Viia üldharidusõppe sisu ja maht vastavusse riiklike õppekavade eesmärkide, õpitulemuste ja võtmepädevustega ning vastavalt muuta ka hindamis põhimõtted.

Tabel 76. „Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsid ja sihttasemed

Eelarve			2020			
			Kulud			-10 629
Sh piirmääraga vahendid			-6 728			
Moodsid/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Huvitava Kooli tegevustesse kaasatud üldhariduskoolide osakaal (%)	61	80	80	-	-	-
Turvalisuse ja väärtuskeskseid programme rakendanud päevase õppega koolide osakaal (%)	60	75	85	85	85	85
Turvalisuse ja väärtuskeskseid programme rakendanud koolieelsete lasteasutuste osakaal (%)	81	90	95	95	95	95
Osakaal koolitustel (maht vähemalt 30 akad t) osalenud õpetajatest ja haridusasutuse juhtidest, kes said koolituse lõppedes kvalifikatsiooni (%)	96,4	97	97	97	97	97
Koolijuhtide osakaal (%), kes võtsid ette meetmeid, toetamaks õpetajate koostööd uute õpetamispraktikate väljaarendamiseks (TALIS)	-	täpsustub 2019	-	-	-	-
30-aastaste ja nooremate õpetajate osakaal (%) üldhariduskoolides	11,0	12,5	12,5	12,5	12,5	-
Konkurents õpetajakoolituse õppekohtadel ⁴²	0,9	on kasvanud	on kasvanud	on kasvanud	on kasvanud	on kasvanud
Õpetajate sooline struktuur naised/mehed (%) üldhariduskoolides	85,5: 14,5	75:25	75:25	75:25	75:25	-
Õpetajate osakaal (%), kes leiavad, et amet on ühiskonnas väärtustatud (TALIS)	selgub 2019	-	-	-	-	täpsustub 2019

Riiklike õppekavade arendamiseks ja rakendamiseks on kavandatud kokku 4,2 mln eurot, sh keskkonnahariduse ja säästva arengu alaseks rahvusvaheliseks tegevuseks (GLOBE ja BSP programm), õpilasüritusteks ja ainekomisjonide tööde toetamiseks 1,2 mln eurot ning üldhariduse tegevuste ja eesmärkide elluviimiseks 4,5 mln eurot. Õpitulemuste ja õppeasutuste välis- ja sisehindamiseks ning nõustamiseks on planeeritud 0,9 mln eurot. Toetatakse testide arendustöid, tegevusnäitajate ja kvalitatiivsete hinnangute rakendamist koolide järelevalves ja nõustamisel, rahuloluhindamist koolides, järelevalve ümberkujundamist ning PISA testi läbiviimise kulusid, sh analüüse ja teavitustöid ja rahvusvahelise inglise keele C1-taseme eksami korraldamiseks kaks korda aastas.

42 Näitab õpetajakoolituse õppekavade konkursi suhet ülikoolide kõigi bakalaureuse- ja magistriõppe õppekavade keskmisesse konkurssi. Üle ühe tähendab, et konkurss on keskmisest suurem, alla ühe, et väiksem. Konkurss näitab kandidaatide arvu ühe õppima tulekut kinnitanu kohta.

Õpikäsitus rakendamist toetavate koostöövormide arendamiseks on kokku kavandatud 0,8 mln eurot, sh väärtusprogrammi toetamiseks 0,12 mln eurot, rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksuks 0,14 mln eurot, meediaväljaannete toetamiseks 0,13 mln eurot ja koolikiusamise vastase programmi toetamiseks 0,4 mln eurot.

Andekate õpilaste arengu toetamiseks on planeeritud 0,8 mln eurot. Toetatakse õpilaste üleriigiliste aineolümpiaadide ja konkursside korraldamist ning kaetakse osaliselt rahvusvahelistel olümpiaadidel ja konkurssidel osavõtu- ja korraldamiskulud. Toetatakse andekate laste loodusteaduste eriõppe õpikodade programmi.

Õpetajahariduse ja haridusasutuste juhtide täiendusõppesüsteemi arendamiseks on kavandatud 3,7 mln eurot ja õpetaja ja haridusasutuse juhi ameti atraktiivsuse suurendamiseks ja väärtustamiseks 0,2 mln eurot. Vahendid on kavandatud SF 2014+ meetmest 1.2 „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“.

Meede: Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses

Programmi meetme eesmärk: õppekorralduses arvestatakse õpilaste individuaalseid arenguvajadusi. Hariduspoliitiliste otsuste tegemisel tagatakse piisav paindlikkus, et kaasata ja lõimida õpilasi, kes haridussüsteemi sisenevad või lahkuvad sellest eri astmetel või kelle puhul on formaalharidusele juurdepääs raskendatud. Asjakohased osapooled jagavad vastastikku andmeid õpilaste kohta, et tagada õppimise järjepidevus ja edenemine ning tugimeetmete osutamine kõigi osapoolte informeeritud koostöös.

Tabel 77. „Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-15 336
		Sh piirmääraga vahendid					-11 847
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
4-aastaste kuni kooliealiste laste osakaal alushariduses, sh põhikoolis õppivad 6-aastased (%)	selgub 2020	95	95	95	95	95	
Õppenõustamise teenuseid saanud laste ja õppurite arv	35 112	40 000	47 500	47 500	47 500	47 500	
Teenusstandardites sätestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavate spetsialistide osakaal Rajaleidja keskustes (%)	97	80	85	85	85	85	
Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%)	69,2	82	90	90	90	90	
Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate	61,4 (vene)/ 63,5 (koos)	82	90	90	90	90	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1 (%)	keelekümblusega)					
Eesti keele teise keelena põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksamite keskmine sooritustulemus (Pk/G)	69/76	73/74	75/75	75/75	75/75	75/75
Eesti keelest erineva emakeelega gümnaasiumilõpetajate osakaal, kes oskavad eesti keelt vähemalt C1 tasemel (%)	14,9	25	30	30	30	30
Tipp tasemel oskustega (PISA 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga:						
Loodusteadused: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eestikeelne kool	selgub 2019	-	-	täpsust. 2019	-	-
Lugemisoskus: eesti keelest erineva õppekeelega kool/ eestikeelne kool	selgub 2019	-	-	täpsust. 2019	-	-
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste eesti emakeele ja eesti keelest erineva emakeelega noorte osakaalu (%) erinevus: -eesti emakeelega / -eesti k-st erineva emakeelega	11,2/ 12,2	erinevust ei ole	erinevust ei ole	erinevust ei ole	erinevust ei ole	erinevust ei ole

Parandatakse õpilaste eesti keele oskuse taset. Eesmärk on suurendada nende eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaalu, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1, 90%-le aastaks 2020 (69,2% 2018. aastal) ning tõsta eesti keele teise keelena põhikooli lõpueksami ja gümnaasiumi riigieksamite keskmist sooritustulemust vastavalt 75 punktini (69/76 2018. aastal).

Uuendatakse ja kaasajastatakse eesti keele kui teise keele ainekava põhikoolile, viies selle rohkem koosõlla kaasaegsete õpimeetoditega, et toetada sujuvat üleminekut eestikeelsele gümnaasiumiõppele.

Jätkatakse pilootprogrammi rakendamist, lubades pedagoogiliselt põhjendatud paindlikkust keele- ja aineõppe teostamisel kindlaks määratud mitmekeelsetes gümnaasiumides koos süvendatud eesti keele õppega, et gümnaasiumilõpetajad saavutaksid kuue aasta jooksul eesti keele C1-taseme.

Eesti keelest erineva emakeelega õpilaste toetamiseks eesti keele omandamisel on kavandatud kokku 7,3 mln eurot, sealhulgas:

- koolieelsete lasteasutuste muukeelsete laste eesti keele õppeks 3,2 mln eurot, keeleõppe võimaluste laiendamiseks muukeelsetes koolieelsetes lasteasutustes ning õpilaste valmisoleku suurendamiseks õppida eestikeelsetes põhikoolides, gümnaasiumides, kutseõppeasutustes ja kõrgkoolides.
- eesti keele õppe arendamiseks on kavandatud 3,7 mln eurot. Toetatakse õpetajate

ettevalmistust kakskeelse õppe rakendamiseks, õppevara koostamist ja õpikeskkonna arendamist osalisele eestikeelsele õppele üleminekul.

Kaasava hariduskorralduse elluviimiseks ja selle seire rakendamiseks on kavandatud kokku 4,1 mln eurot, sh Rajaleidja keskuste (15 maakondlikku keskust) kaudu osutatakse õppenõustamist noortele, samuti nõustamisteenust nägemis-, kuulmis- ja kõnepuudega lastele. Keskuste komplekteerimisel spetsialistidega on arvestatud nii laste ja noorte arvu vastavas piirkonnas kui ka piirkondlikke erisusi ja vajadusi; selleks on kavandatud SF 2014+ meetme haridustugiteenuste arendamiseks ja kättesaadavuse tagamiseks 3,7 mln eurot.

IB ja EB õppekavade rakendamiseks ja SA-se Euroopa Kool (Tallinna Euroopa Kooli pidaja) toetuseks on kokku kavandatud 1,5 mln eurot. Rahvusvaheliselt tunnustatud õppekavadel põhineva üldhariduse võimalused aitavad kaasa ekspordi- ja välisinvesteeringute tegevuskava rakendamisele ning teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumise tegevuskavade elluviimisele, diplomaatide roteerimisele ja välisspetsialistide töötamisele Eestis. Rahvusvaheliste õppekavade toetamisel lähtutakse põhimõttest, et rahvusvahelised õppekavad on üldjuhul ja eelkõige suunatud välismaalt Eestisse tööle tulnute lastele. Vahendid jaotatakse asutuste vahel vastavalt õpilaste arvu muutusele EHISE andmete põhjal 10.11.2019.

Õppursportlaste toetamiseks on kavandatud 2,1 mln eurot. Toetatakse ligi 200 õppursportlase spordikoolituse läbimist sh tippспортlaste kutse- ja kõrghariduse ja treenerikutse omandamist.

Lasteaiaõpetajate täiendkoolituseks on kavandatud 0,4 mln eurot. Toetus eraldatakse omavalitsusliitudele ja 4 suuremale linnale Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu.

Programmi tegevustesse panustab ka omavalitsustele lasteaiaõpetaja palgatoetus 15 mln eurot.

Meede: Ligipääsu tagamine üldharidusele

Programmi meetme eesmärk: luua tingimused koolikohustuse täitmiseks, tagada ligipääs üldharidusele ja vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist.

Tabel 78. „Ligipääsu tagamine üldharidusele“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsid ja sihttasemed

Eelarve			2020			
		Kulud	-112 150			
		Sh piirmääraga vahendid	-105 556			
Moodsid/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Põhikoolist väljalangevus statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%): kokku/ poisid/ tüdrukud	0,3/ 0,3/ 0,2	hoida taset	<1,0	<1,0	<1,0	<1,0
Õppetöö katkestajate määr gümnaasiumis (väljalangevus gümna. 1. õppeaastal) (%)	1,0	hoida taset	<0,8	<0,8	<0,8	<0,8

Munitsipaalkoolide õpetajate keskmine palgatase võrreldes riigi keskmise palgaga	113	108 ⁴³	120	120	120	120
--	-----	-------------------	-----	-----	-----	-----

Eesmärk on luua tingimused koolikohustuse täitmiseks ning vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist. 2020. aastal peaks õppetöö katkestajate määr gümnaasiumis (statsionaarses õppes gümnaasiumi esimesel õppeaastal) olema vähem kui 0,8% (1,0% 2018. aastal) ning põhikooli katkestajate määr (statsionaarne õpe III kooliastmes) jääma alla 1,0% (2018. aastal 0,3%).

Meetme kulude kasv on enamjaolt seotud üldhariduskoolide õpilaste arvu kasvust tuleneva baasrahastuse tagamisega ning tõhustatud ja eritoel olevate õpilaste tegevuskulude katmisega (9,8 mln eurot; vahendid jaotatakse omavalitsus-, riigi- ja erakoolide vahel). Uute riigigümnaasiumide loomisega seotud ettevalmistuskulud 1,8 mln eurot. Õpetaja tööjõukulude kasvuks eraldati 9,5 mln eurot, mis võimaldab õpetaja palka suurendada 2,5%.

Õpilaskodu toetuseks munitsipaal- ja erakoolidele on kavandatud kokku 1 mln eurot, arvestusega 2000 eurot õpilase kohta.

Õpetajate ja tugispetsialistide lähtetoetuseks on kavandatud 3,5 mln eurot. Eraldis on kavandatud esmakordselt kooli tööle asuvalle õpetajale ja tugispetsialistile makstavaks toetuseks.

Meetme kuludesse on planeeritud toetused erakoolidele, omavalitsustele vanglaõppe korraldamiseks ja rahvusvaheliste õppekavade arendamiseks (sh IBõpe) kokku 41,7 mln eurot. Meetme kuludes on üldhariduskoolide tegevuskulusid tööjõu- ja majandamiskulud 44 mln eurot (sh haiglaõppe võimalus).

Vahendid jaotatakse riigi-, era- ja omavalitsuskoolide vahel ümber vastavalt õpilaste arvu muutusele EHISe andmete põhjal 10.11.2019.

Programmi tegevustesse panustab ka omavalitsustele antav haridustoetus 341,75 mln eurot. Kohaliku omavalitsuse üksused katavad oma üldharidusega seotud kulud enda maksutulude, riigilt saadud üldharidustoetuse ning muude tulude arvelt. Riigi toetus kohalike omavalitsuste üldhariduskuludeks on kavandatud riigieelarves Vabariigi Valitsuse. Üldhariduskoolide toetust antakse õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuluks ja nende täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks ja tugiteenusteks ning jaotatakse iga aastase Vabariigi Valitsuse määrusega „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“. Sh tugiteenuste toetust antakse omavalitsustele õpilastele tõhustatud või eritoe rakendamiseks (sh vajalike tugiteenuste, kohandatud õppematerjalide, -vahendite ja –keskkonna pakkumiseks).

3.5. Kutseharidusprogramm

Programmi eesmärk: luua Eesti elanikkonnale nende vajadustele ja võimetele vastavad kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega kutseõppe võimalused, mis vastavad

⁴³ Prognoositavad saavutustasemed (uuendatakse iga-aastaselt) vastavalt RESis kavandatud rahalistele vahenditele on järgmised: 2020.a. - 102%; 2021 - 97%; 2022 - 93%; 2023 - 88%

tööturu arenguvajadustele.

Tabel 79. Kutseharidusprogrammi eelarve (tuhat eurot), moodsikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-99 511	-98 357*	1 154	-1,2	
sh piirmääruga vahendid		-79 381	-77 820*	1 561	-2,0	
Investeeringud		-498	-533	-35	7,0	
sh piirmääruga vahendid		-136	-129	7	-5,1	
Moodsik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%) ⁴⁴	11,3	<9,5	<9	<9	<9	<9
Õppetöö katkestajate määr (%) kutseõppeasutustes (kutsekeskhariduse tasemel 1. õppeaastal)	23,4	21	<20	<20	<20	<20
Eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25-64) osakaal (%) ⁴⁵	27	25,5	25	25	25	25
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (%) ⁴⁶	19,7	19	20	20	20	20
Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist	80,4	80	82	82	82	82

*Kuludes kajastuvad programmi kaussed kulud 735 tuhat eurot, sh piirmääruga kulud 665 tuhat eurot.

Õppes osalemise kasvu ning lõpetajate oskuste tööturu vajadustele vastavuse tagamiseks toetatakse kutseõppe kvaliteedi ja õppekorralduse arendamist, kavandatakse kutseõppe koolitusmahud ja õppekavariühmade üleriigiline optimaalne jaotus, tagatakse vajalikud õppekohad ja õpilaste toimetulekut toetavad meetmed, kaasajastatakse õppekeskkonda ja arendatakse rahvusvahelist koostööd.

Kutseharidusprogrammi kulude vähenemine on enamjaolt seotud jaotatavate kulude arvestusmeetodika muutusega seoses teenuste põhisele arvestusele üleminekuga.

INVESTEERINGUD

Programm hõlmab endas kutsekoolide taristu väljaarendamiseks vajalikke investeeringuid. Investeeringutega toetatakse vajaduspõhiselt riigi kutsekoolide infrastruktuuri arengut.

Tabel 80. Kutseharidusprogrammi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020
Masinad ja seadmed	-404
IT investeeringud	-129

Kutsekoolide investeeringuteks on kavandatud 0,5 mln eurot õppeotstarbelisteks soetusteks.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium,

⁴⁴ Eurostati andmed

⁴⁵ Eesti Statistikaameti andmed

⁴⁶ Eurostati andmed. Moodsiku arvutamisel lähtutakse Eesti tööjõu-uuringust ning see kajastab küsitlusele eelnenud nelja viimase nädala jooksul tasemehariduses või koolitusel osalenute osatähtsust 25–64-aastaste hulgas. Elukestvas õppes osalemise hulka loetakse nii osalemine tasemeõppes kui ka koolitustel.

rakenduskõrgkoolid ning kutseõppeasutused.

Tabel 81. Kutseharidusprogrammi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Haridus- ja Teadusministeerium	Rakenduskõrgkoolid (grupp)	Kutseõppeasutused (grupp)
Kulud kokku	10 003	818	87 536
Osakaal programmi eelarvest	10,2%	0,8%	89,0%
sh sotsiaaltoetused	0	0	10 083
sh muud toetused	9 364	0	0
sh tööjõu- ja majandamiskulud	587	818	66 401*
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	52	0	11 052
Investeeringud	0	0	533

* Vahendid jaotatakse riigi-, era- ja omavalitsuskoolide vahel ümber vastavalt õpilaste arvu muutusele EHISe andmete põhjal 10.11.2019.

Meede: Õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele

Programmi meetme eesmärk: õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele

Tabel 82. Õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		-97 622				
		sh piirmääraga vahendid				
		-77 155				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
1–3 aastat tagasi kutsehariduses õpingud lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr (%) ⁴⁷	76,6	>80	>80	>80	>80	>80
Kutseharidussüsteemi osapoolte rahulolu kutseõppe toimimisega (metoodika ja allikas täpsustamisel)	90,3/ 81,2	määratakse 1. mõotmisel				-

Kutseõppe õpilaste õppetoetuste, sõidusoodustuste ja koolitoidu toetuse riigieelarve on kokku 9,8 mln eurot. Õpilastele suunatud toetuste süsteemi eesmärk on tagada kutseõppe kättesaadavus ning vähendada õpingute katkestamist majanduslikel põhjustel. Tegevuse raames võimaldatakse õppijatele õppeedukuse alusel makstavaid õppetoetusi, õpinguid takistavate asjaolude korral eritoetusi ning kompenseeritakse sõit kodu ja kooli vahel juhul kui õppijatel puudub võimalus kasutada tasuta ühistransporti, samuti toetatakse keskhariduseta õpilaste koolilõuna kulude katmist. Meresõiduohutuse seadusega reguleeritud esmaõppe õppekavadel õppijate toitlustuse ja vormiriietuse soetamise kulud kaetakse riigieelarvest.

Kutseõppe rahastamiseks koos õpetajate ja koolijuhtide töötasuga on kavandatud 66,6 mln eurot. Kutseõppesse on järjepidavalt vaja kaasata oma eriala tippspetsialiste ja väärtustada nende panust, milleks annab aluse rahastamine, kus tööjõukulud ja kutseõppe korraldamise

⁴⁷ Eurostati andmed

kulud planeeritakse ühtsetel alustel.

Omatuludest kokku 8,5 mln eurot, kasutatakse praktilise õppega laekuvat tulu kutseõppeasutuste õppeprotsessi arendamiseks ja soetusteks (sh õppeseadmed, kaasaegne tehnoloogia, õppevahendid). Majandustegevusest laekunud tulu suunatakse samuti õppevaldkonna eripära arvestades tagasi õppetootmise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

SA Innove kaudu piloteeritakse kutsevaliku õppekavasid 0,8 mln eurot, mis kaetakse EMP/Norra toetusest. Sihtrühmaks on inimesed, kes ei oska erialavalikut teha, on õpingud katkestanud või neil puudub piisav ettevalmistus kutseõpingutega alustamiseks.

Korrastatakse õppevaldkondade jaotust kutseõppeasutustes, vähendatakse dubleerimist ning soodustatakse kutseõppeasutuste koostööd sh õppetaristu ühiskasutust.

3.6. Kõrgharidusprogramm

Programmi eesmärk: tagada igale motiveeritud ja võimekale üliõpilaskandidaadile ligipääs kvaliteetsele, paindlikule ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavale kõrgharidusõppele.

Tabel 83. Kõrgharidusprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-193 098	-198 827*	-5 729	3,0	
Sh piirmääraga vahendid		-184 054	-189 294*	-5 240	2,8	
Investeeringud		-1 293	-1 130	163	-12,6	
Sh piirmääraga vahendid		-1 183	-865	318	-26,9	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Kolmanda haridustasemega 30–34 aastaste osakaal earühmas (%).	47,6	>40	>40	>40	>40	>40

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 1 076 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 998 tuhat eurot.

Programmist rahastatakse kõrgharidusõpet ülikoolides ja rakenduskõrgkoolides (tegevustoetus) toetades kõrgkoole oma missiooni täitmisel, tagatakse õppija toimetulekut ja õppe tulemuslikkust toetavad teenused ja toetused, tagatakse teadlaskonna ja õppejõudude järelkasv, pööratakse tähelepanu kõrgharidusõppe ja tööturu ning ühiskonna vajaduste kooskõlale ning panustatakse kõrghariduse rahvusvahelistumisse.

INVESTEERINGUD

Tabel 84. Kõrgharidusprogrammi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Inventar	-200
Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-150
IT investeeringud	-30
Tallinna Tehnikakõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-750

Investeeringutega toetatakse vajaduspõhiselt riigi rakenduskõrgkoolide infrastruktuuri arengut.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium ning riigi rakenduskõrgkoolid.

Tabel 85. Kõrgharidusprogrammi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Haridus- ja Teadusministeerium	Rakenduskõrgkoolid (grupp)
Kulud kokku	176 872	21 955*
Osakaal programmi eelarvest	89,0%	11,0%
sh sotsiaaltoetused	18 158	35
sh muud toetused	157 787	0
sh tööjõu- ja majandamiskulud	844	19 461
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	78	2 459
sh finantskulu	5	0
Investeeringud	0	1 130

*Riigi rakenduskõrgkoolide tegelik eelarve täpsustub 2020. aasta alguses. Rakenduskõrgkoolide kesksed toetused asuvad Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve kulude all.

Meede: Võrdsed võimalused kõrgharidusõppeks ja muutunud õpikäsituse põhimõtete juurutamine

Programmi meetme eesmärk: kõrgharidusõppeks on tagatud võrdsed võimalused kõigile ja muutunud õpikäsituse põhimõtted on juurutatud.

Tabel 86. „Võrdsed võimalused kõrgharidusõppeks ja muutunud õpikäsituse põhimõtete juurutamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
	Kulud	-189 936				
	Sh piirmääraga vahendid	-181 729				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
1–3 aastat tagasi kolmandal tasemel õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr	89	≥88	≥88	≥88	≥88	≥88
Kõrgharidusõppe vastuvõtuks avatud õppekavade arv	661	≤690	≤690	≤690	≤690	≤690
Kõrgharidusõppe õppetöö katkestajate määr (kõrghariduse tasemel õpingute alguses) (%)	21,6	15	<15	<15	<15	<15
Doktorikraadi kaitsmiste arv õppeaastas	244	290	300	300	300	300

2020. aastal on eesmärgiks, et 1-3 aastat tagasi kolmandal tasemel õpingud lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr on vähemalt 88% (89% 2018. aastal) ja kõrgharidusõppes õppetöö katkestajate määr väheneks 15%-ni (21,6% 2018. aastal).

Meetme eesmärgi saavutamiseks eraldatakse kõrgkoolidele tegevustoetust ning rakendatakse tulemusrahastamist, et kindlustada kõrgharidusõppe hea kvaliteet. 2020. aastal tugevdatakse õpetajakoolituse ja kasvatusteaduse õpetamist, sh pöörates tähelepanu eripedagoogide ja logopeedide ettevalmistamisele. Tulemusrahastamine toetab õpingute katkestamise

vähendamist, motiveerib tähelepanu pöörama lõpetajate edukusele tööturul ning soodustab kõrgharidusõppe pakkumist kõrgkooli vastutusvaldkondades. Lisaks analüüsitakse suuremat eraraha kaasamise võimalust kõrgharidusõppesse.

2020. aastal on kõrghariduse tegevus- ja sihtotstarbeliseks toetuseks kavandatud 168,4 mln eurot, sealhulgas rakenduskõrgkoolide tegevustoetuse arvelt tehtavad investeeringud 0,9 mln eurot. Sealhulgas suunatakse programmis „pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusametuste juhid“ õpetajaameti mainekuvandi tõstmiseks mõeldud tegevuste vahendid kõrgharidusprogrammi (0,2 mln eurot).

Akadeemilise järelkasvu ning kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide tagamiseks toetatakse doktoriõppe efektiivsuse kasvu, sealhulgas makstakse doktoranditoetusi, ülikoolidele doktoriõppe tulemustasu ning rakendatakse doktoriõppe sotsiaalsete garantiide paketti. 2020. aastal on doktoranditoetuselt makstavaks sotsiaalmaksukuluks kavandatud 4,6 mln eurot.

Üliõpilastele luuakse õppes osalemiseks paremaid tingimusi. Vajaduspõhine õppetoeetus ja vajaduspõhine eritoetus tagavad kõrgharidusõppele ligipääsu neile üliõpilastele, kes on majanduslikult ebasoodsamas olukorras. Sihtotstarbeliste stipendiumidega toetatakse erivajadustega üliõpilaste ja asendushooldusel viibinud või eestkostja peres elanud üliõpilaste ligipääsu kõrgharidusõppele. Parimatel üliõpilastel on võimalik saada tulemusstipendiumi. Toetatakse eesti keelest erineva emakeelega üliõpilaste eesti keele omandamist kõrgharidusõpingute ajal. 2020. aastal on õppetoeetusteks ja stipendiumideks kavandatud 13,6 mln eurot.

Meede: Kõrgharidusõppe vastavusse viimine nüüdisaegse tööturu vajadustega

Programmi meetme eesmärk: kõrgharidus on vastavuses nüüdisaegse tööturu vajadustega.

Tabel 87. „Kõrgharidusõppe vastavusse viimine nüüdisaegse tööturu vajadustega“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-4 031			
Sh piirmääraga vahendid			-4 031			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal (%) kõrghariduses	27,7	28,5	29	30	30	30
IT õppesuuna lõpetajate arv aastas	604	750	800	850	850	850

Kõrgharidusõppe ja tööturu vajaduste vastavusse viimisel on 2020. aastal eesmärgiks tõsta LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaalu vähemalt 29%le (27,7% 2018. aastal) ja kasvatada IT õppesuuna lõpetajate arvu 800ni 2020. aastal (604lt 2018. aastal).

Kõrgharidusõppe ja tööturu vajaduste vastavusse viimiseks suurendatakse valdkondade lõimingut ja pööratakse läbivalt tähelepanu digipädevuste arengule. Kindla intervalliga

korraldatakse vilistlasuuringuid, et saada tagasisidet vilistlaste hinnangu kohta õppekvaliteedile, pakutavatele erialadele ning hilisematele tööhõive võimalustele.

Tegevustoetuse lepingutes õppeasutustega seatakse õppeasutustele individuaalseid ja konkreetseid digipöörde vajadust arvestavaid eesmärke. Laiendatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpet, et tagada tööturule suurem arv IT-ostkustega töötajaid. IT Akadeemia programmiga toetatakse IT valdkonna jätkusuutlikku arengut. 2020. aastal on IT Akadeemia programmi rakendamiseks kavandatud 3,4 mln eurot.

Meede: Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine

Programmi meetme eesmärk: Eestis antav kõrgharidus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline

Tabel 88. „Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-3 784			
Sh piirmääraga vahendid			-2 536			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Üliõpilaste lühiajaline mobiilsusränne (%)	3,4	10 ⁴⁸	10	10	10	10
Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaal (%)	11,0	>10	>10	>10	>10	>10

Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamisel on 2020. aastal eesmärgiks suurendada Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaalu üle 10% (11% 2018. aastal) ja üliõpilaste lühiajalist mobiilsusrännet 10%-ni (3,4% 2018. aastal).

Suurendatakse Eesti kõrgkoolide rahvusvahelist atraktiivsust ning toetatakse Eesti üliõpilaste ja õppejõudude õpirännet. Tagatakse välisriigi kõrgharidust tõendavate ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide (akadeemilised kraadid, diplomid, tunnistused jt) hindamine, kvalifikatsioonidele vastavuse määramine Eesti haridussüsteemis ning tunnustamiseks ettepanekute tegemine.

Tagatakse erinevate riigisiseste ja rahvusvaheliste Eesti üliõpilaste ja õppejõudude õpirännet toetavate instrumentide kättesaadavus (nt Euroopa Liidu rahastatud Erasmus+ mobiilsusprogramm, riikidevaheliste lepingute stipendiumiprogramm, Noore õpetlase programm koostöös erasektoriga, Kristjan Jaagu programm, Nordplus kõrgharidusprogramm jt).

Meetme eelarve jaotus elluvijate vahel täpsustub 2020. aasta jooksul.

⁴⁸ Metoodika muudatus – alates 2015. aastast loetakse isikuid

3.7. Täiskasvanuhariduse programm

Programmi eesmärk: motiveerida täiskasvanuid õppima ning luua kvaliteetsed ja paindlikud ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused.

Tabel 89. Täiskasvanuhariduse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-12 668	-10 686*	1 982	-15,6	
Sh piirmääraga vahendid		-1 958	-2 010*	-52	2,7	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25-64) osakaal (%) ⁴⁹	27	25,5	25	25	25	25
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (%) ⁵⁰	19,7	19	20	20	20	20

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 979 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 832 tuhat eurot.

Täiskasvanuhariduse programmis on tegevused haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomiseks formaalharidusse. Lisaks pakutakse kvalifikatsiooni tõstmiseks ja võtmepädevuste arendamiseks täiendus- ja ümberõppevõimalusi (koolituste rahastamise otsused lähtuvad OSKA soovistest), arendatakse mitteformaalõppe kvaliteeti ning varasemate õpingute ja töökogemuste arvestamise (VÕTA) süsteemi. Tagatakse kutsesüsteemi toimimine, toetatakse täiskasvanuhariduse osapoolte võrgustikutööd ja täiskasvanute teadlikkuse tõstmist elukestvas õppes ning õppimisvõimalustest.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium, rakenduskõrgkoolid ning kutseõppeasutused.

Tabel 90. Täiskasvanuhariduse programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Haridus- ja Teadusministeerium	Rakenduskõrgkoolid (grupp)	Kutseõppeasutused (grupp)
Kulud kokku	8 371	5	2 310
Osakaal programmi eelarvest	78,3%	0,0%	21,6%
sh muud toetused	7 521	0	0
sh tööjõu- ja majandamiskulud	785	5	2 310
sh muud kulud	65	0	0

Meede: Haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomine formaalharidusse ja eelduste loomine nende õppes püsimiseks ja tasemehariduse omandamiseks

Programmi meetme eesmärk: tasemeõppe paindlikkuse suurendamise (sh VÕTA

⁴⁹ Eesti Statistikaameti andmed.

⁵⁰ Eurostati andmed. Mõõdiku arvutamisel lähtutakse Eesti tööjõu-uuringust ning see kajastab küsitlusele eelnenuid nelja viimase nädala jooksul tasemehariduses või koolitusel osalenute osatähtsust 25–64-aastaste hulgas. Elukestvas õppes osalemise hulka loetakse nii osalemine tasemeõppes kui ka koolitustel.

rakendamise) ja toetavate tegevuste tulemusena on tõusnud tasemeõppes õppivate täiskasvanute arv.

Tabel 91. Haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomine formaalharidusse ja eelduste loomine nende õppes püsimiseks ja tasemehariduse omandamiseks meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud			-908	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Mittetatsionaarses üldharidusõppes õppijate arv ⁵¹	5486	≥5075	≥5075	≥5075	≥5075	≥5075
Õppetöö katkestajate määr mittetatsionaarses üldharidusõppes (% kõikidest õppijatest)	32,5	31	30	30	30	30
25+ õppijaid kutseharidusõppes (% kõikidest õppijatest)	39,6	≥ 32	≥ 33	hoida taset		

Meetme tegevus on enamjaolt seotud madalama haridustasemega täiskasvanute tagasitoomisega põhi- ja üldkeskharidusõppesse 0,9 mln eurot. Esimese meetme eesmärgiks on tasemeõppe paindlikkuse suurendamine sh varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine (edaspidi VÕTA) rakendamine.

Eesmärkide saavutamiseks toetatakse koostööd kogukonna osapooltega (KOV-i esindajad, tööandjad, Rajaleidja kesked, Töötukassa jt.) kes aitaksid sihtgruppi leida ning õppesse suunata, paindlikke täiendavaid õppimisvõimalusi (sh õpioskuste arendamist, tasanduskursuseid, keeleõpet, sotsiaalseid oskuseid, ajaplaneerimist jmt) õpivalmiduse suurendamiseks ning õpingute lõpetamiseks.

Toetatakse VÕTA süsteemi juhtimise kaasajastamist, meetodilise materjali arendamist, nõustajate ja hindajate koolitamist ning Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) arendamist VÕTA hindamise statistika koondamiseks. Varasema õpi- ja töökogemuse süsteemi VÕTA edasiarendamiseks luuakse kutse- ja kõrghariduse kõrval ka üldharidusele sobiv VÕTA kontseptsioon, et tugevdada erinevate õppeasutuste omavahelist koostööd (täiskasvanute gümnaasiumite, kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide), tagada õppijatele paindlikumad liikumised haridusliikide ja -tasemete vahel ning suurendada õppeasutuste suutlikkust arvestada inimese eelnevaid õpi- ja/või töökogemusi. Toetatakse teadlikkuse tõstmist elukestvast õppes ja õppimisvõimalustest.

Meede: Mitteformaalsele koolitusele ligipääsu suurendamine ja koolituse kvaliteedi tõstmine

Programmi meetme eesmärk: paranenud on täiskasvanute ligipääs õppija huvidest ja võimetest lähtuvalt, tema arengut toetavale ja tööturu vajadustega arvestavale kvaliteetsele

⁵¹ 2009/10. aasta oli mittetatsionaarses õppes õppijate arv 7831, mis seejärel hakkas aga aasta-aastalt langema, jõudes 2013. aastal 5075 õppijani. Eesmärk on peatada õppijate arvu langus.

mitteformaalsele õppele

Tabel 92. Mitteformaalsele koolitusele ligipääsu suurendamine ja koolituse kvaliteedi tõstmine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		-7 094				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
25–64-aastaste madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr (%) ⁵²	7,3	>6,3	>6,5	>6,5	>6,5	>6,5

Meetme tegevuseks on täienduskoolituse paindlikkuse ja kvaliteedi arendamine ning õppimisvõimaluste loomine.

Eesmärkide saavutamiseks toetatakse täiskasvanute tööalast täienduskoolitust ja ümberõpet lähtudes OSKA soovist, täienduskursuste pakkumist võtmepädevuste arendamiseks ja õpivalmiduse suurendamiseks, täiskasvanute digipädevuste arendamist ning riigikeelt mittevaldavate täiskasvanute täienduskoolitust kombineerituna riigikeeleõppega. Haridus- ja Teadusministeerium toetab aastas ca 13 000 täiskasvanu osalemist täiendus- ja ümberõppe kursustel, 2020. aasta lõpuks on osalejate arv vähemalt 73 500 täiskasvanut⁵³. Koolitustegevuste läbiviimiseks on kavandatud 5,3 mln eurot. Aastal 2020 laiendatakse täienduskoolituse tellimus kutsekoolide kõrval ka kõrgkoolidele.

Toetatakse ühtsete nõuete kehtestamist täienduskoolitusele, selle kvaliteedi tagamise põhimõtete edasiarendamist, paindlikkuse ja läbipaistvuse suurendamist, väljundipõhise õppe ja hindamise rakendamist.

Toetatakse täiskasvanute koolitajate pädevuse tõstmist, sh kutsenõuete nüüdisajastamist, kutse väärtustamist ja populariseerimist. Koolitajate pädevuse tõstmiseks korraldatakse koolitusi ja seminare. Samuti parendatakse nende teadlikkust olemasolevast digitaalsest õppevarast (sh portaalist).

Programmi kulude kasv on seotud tegevuste käivitumisega osalemaks rahvusvahelises täiskasvanute oskuste uuringus PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies), mille on välja töötanud ja mida koordineerib OECD. Uuring mõõdab 16-65-aastaste inimeste funktsionaalset lugemisoskust, matemaatilist kirjaoskust ja probleemilahendusoskust tehnoloogiarikas keskkonnas. Lisaks mittekognitiivseid oskusi: suhtlemisvalmidust, avatust, järjepidevust-sihikindlust jms. PIAAC kajastab komplekselt hariduse, koolituse, oskuste taseme, oskuste kasutamise ja tööturunäitajate seoseid. PIAAC uuringus osalemine loob võimaluse võrrelda Eesti täiskasvanute oskuseid rahvusvahelises kontekstis. Kuna osaleme uuringus teist korda (eelmine uuring toimus aastatel 2011-2012), võimaldab tulemuste võrdlemine hinnata ka vahepealsete hariduspoliitiliste otsuste ning hariduskorralduse mõju erinevas vanusegruppides inimeste oskuste arenemisele. PIAACi küsitlus viiakse läbi aastatel 2021-2022 ja uuringu esmane raport valmib 2023. aastal. Uuringu

⁵² Eesti Statistikaameti andmed. Mõõdiku arvutamisel lähtutakse Eesti tööjõu-uuringust ning see kajastab küsitlusele eelnenud nelja viimase nädala jooksul tasemehariduses või koolitusel osalenute osatähtsust 25–64-aastaste hulgas. Madala haridustaseme all mõistetakse põhiharidusega või sellest madalama haridusega inimesi (ISCED 0-2).

⁵³ Kumulatiivselt alates 2016.

andmeid kasutatakse edaspidi põhjalikumate järelduste ning lisaraportite tegemiseks.

Kutseõppeasutuste pakutavate tasuliste kursuste läbiviimiseks on kavandatud 1,7 mln eurot.

Meede: Kutsesüsteemi arendamine ning elukestva õppe visiooni ellu viivate koostöövormide loomine ja toetamine täiskasvanuhariduses rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine

Programmi meetme eesmärk: kutsesüsteemi kaudu on haridussüsteem ja tööturg paremini seostatud ning toimivad koostöövormid on parandanud täiskasvanute teadlikkust elukestvast õppest ja õppimisvõimalustest.

Tabel 93. Kutsesüsteemi arendamine ning elukestva õppe visiooni ellu viivate koostöövormide loomine ja toetamine täiskasvanuhariduses meetme kulude eelarve (tuhat eurot), määrdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud				
			sh piirmääraga vahendid				
Määrdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Täiskasvanuhariduse ja kutsesüsteemi osapoolte rahulolu elukestva õppe, sh täiskasvanuhariduse süsteemi ja kutsesüsteemi toimimisega ⁵⁴	metoodika väljatöötamisel						
			kasvab				

Eesmärk on kutsesüsteemi kaudu paremini seostada haridussüsteem ja tööturg (kutsestandardite koostamine, kutsenõukogude töö); toimivad koostöövormid parandavad täiskasvanute teadlikkust elukestvast õppest ja õppimisvõimalustest.

Toetatakse Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga kooskõlas oleva Eesti kvalifikatsiooniraamistiku rakendamist ning õpi- ja töökogemuste kirjeldamise elektroonset keskkonda rakendava Europassi keskuse tööd. Toetatakse kutsesüsteemi arendamist, sh koostöös tööandjatega koostatakse kutsestandardeid, peetakse riiklikku kutseregistrit ja korraldatakse kutsenõukogude tegevust 0,8 mln eurot, tegevusi viib ellu Kutsekoda SA.

Kutseeaduse kohaselt kaetakse kutsekoolide lõpetajate kutseeksamid riigieelarvest. Kutseharidusstandardi alusel on 2017/2018. õppeaastast vastu võetud õppijatele kutseksam kohustuslik. Kutseeksamite arenduseks ning läbiviimiseks on kokku kavandatud 0,9 mln eurot.

Luuakse potentsiaalsete õppijate, tööandjate ja laiema avalikkuse seas positiivne kuvand elukestvast õppest – nii formaal-, mitteformaal- kui ka iseseisvast õppest. Levitades elukestva õppe ideed, sh Euroopa Komisoni täiskasvanuhariduse platvormi EPAL, laiemale sihtrühmale, suureneb inimeste valmisolek ja motivatsioon elukestvas õppes osaleda või seda toetada.

⁵⁴ Keskelt, regulaarselt läbiviidav uuring, mis on aluseks EÕS-i vastava näitaja mõõtmiseks.

3.8. Noortevaldkonna programm

Programmi eesmärk: tagada noortele avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks ning selle kaudu toetada sidusa ja loova ühiskonna kujunemist.

Tabel 94. Noortevaldkonna programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-12 440	-11 540*	900	-7,2	
sh piirmääraga vahendid		-4 370	-4 839*	-469	10,7	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%)	11,3	<9,5	<9	<9	<9	<9
Noorsootöös osalenud noorte rahulolu noorsootöoga (%) ⁵⁵	87 (2017)	-	87	-	-	-

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 1 400 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 1 164 tuhat eurot.

Programmi eelarve muutus on enamjaolt seotud perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste meetme „Noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu“ rakendusperioodi järkjärgulise lõpetamise ja meetme „Õpetajate, koolijuhtide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine“ rakendusperioodi lõppemisega 2019. aastal.

Programmiga toetatakse noortele rohkemate võimaluste loomist loovuse arendamiseks, omaalgatusteks ja ühistegevusteks. Noorsootöö teenuste arendamiseks, kättesaadavuse parandamiseks ja tõrjutusriskis noorte kaasamiseks toetatakse noorsootöösutuste arengut ja teenuste mitmekesistamist, noorteinfo teenuse korraldamist ning piirkondlikku koostööd noorsootöö teenuste osutamisel. Noortele kvaliteetse ja mitmekesise huvihariduse ning huvitegevuse kättesaadavuse parandamiseks on programmi kavandatud kulud huvihariduse ja huvitegevuse toetuskeemi rakendamiseks. Jätkatakse selliste tegevuste toetamist, mis aitavad noortel siseneda tööturule ja saada töökogemust ning suurendavad teadlikkust töömaailmast. Toetatakse noorteühingute ja noortevolikogude tegevust, uusi osalusvõimalusi, noorsootöötajate koolitusi, koolitussüsteemi arengut ja kvaliteeti, uuringute ja analüüside läbiviimist. Samuti toetatakse rahvusvahelist koostööd, osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja projektides.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium ja Eesti Noorsootöö Keskus.

⁵⁵ 2017–2018. aastal viidi teist korda läbi uuring „Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga“. Võrreldes uuringus osalenud noorte rahuolu üldist määra nende noorsootöötegevuste osas, mida käsitles ka 2015. aasta uuring, osutusid kahe aasta rahulolu määrad sarnaseks (87%). 2015. aasta uuringus käsitletud noorsootöötegevustele lisaks hinnati viimase uuringuga täiendavalt noorte rahulolu noorteprojektide ja vabatahtliku tegevusega. Tabelis kajastatakse rahulolu nendel aastatel, mille kohta noorsootöös osalemisega rahulolu hinnati – 2018. aastal valminud uuringus hinnati noorte rahulolu nende tegevustega, milles nad osalesid 2017. aastal.

Tabel 95. Noortevaldkonna programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Haridus- ja Teadusministeerium	Eesti Noorsootöö Keskus
Kulud kokku	8 360	3 180
Osakaal programmi eelarvest	72,4%	27,7%
sh muud toetused	7 140	1 709
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 129	1 418
sh muud kulud	91	53

Meede: Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks

Programmi meetme eesmärk: noorel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks

Tabel 96. Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-4 247				
sh piirmääraga vahendid		-279				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Noorte kaasatus noorsootöös (% noorte koguarvust) ⁵⁶	57,8	58	60	60	60	60
Sh noorte kaasatus noorsootöös omavalitsustes, mille elanikkond on enamuses mitte-estlased võrdluses Eesti keskmisega (% noorte koguarvust nendes omavalitsustes)	44,3	41,5	45	45	45	45

Meetme eesmärk on luua noortele rohkem kvaliteetseid ja mitmekesiseid võimalusi oma annete ja huvide avastamiseks ning arendamiseks. Tegevussuuna toetamiseks on loodud nutika noorsootöö kontseptsioon, mille tegevuskava viiakse ellu toetamaks noorte ja noorsootöötajate digipädevusi. Tegevuste elluviimiseks on kavandatud 1 mln eurot, millest valdava osa moodustavad Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetuste programmi „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ vahendid.

Huvihariduses suurendatakse noorte vajaduste ja huvidega arvestamist, milleks viiakse läbi analüüsi, mitmekesistatakse huvihariduse metoodikaid, korraldatakse infoüritusi, koolitusi huvikoolide esindajatele jms. Prioriteediks on arendada tegevusi, mis soodustavad loodus- ja täppisteaduste alaste huvide teket.

Arendatakse noortevaldkonna institutsioonide võrgustikke ning toetatakse noorte sotsialiseerumist ja ühistegevust soodustavaid algatusi noorsootöösutustes ja noorteühingutes. Toetatakse, sh Erasmus+ programmist, noorte omaalgatusi ja noorteprojekte, noorte

⁵⁶ Huvihariduses, aastatoetust taotlenud üleriigilistes noorteühingutes, laagrites, malevates, osalus kogudes osalenud 7–26-aastaste noorte osakaal kõigist sama vanusegrupi noortest.

omavahelisi kohtumisi, sotsiaalseid algatusprojekte ning kogukonda kaasavat sotsiaalset ettevõtlust. Lisaks toetatakse Euroopa Solidaarsuskorpuse programmi raames noorte vabatahtlikku tegevust, praktika-, töö- ja solidaarsusprojekte ning võrgustikutegevust. Toetus noorteprojektidele on 3,2 mln eurot.

Meede: Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine

Programmi meetme eesmärk: noorel on väiksem risk olla tõrjutud.

Tabel 97. Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-3 808
		sh piirmääraga vahendid					-1 434
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Noori huvikooli kohta	369	425	400	400	400	400	
Noori noortekeskuse kohta	989	1050	1000	1000	1000	1000	

Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste meetmest „Noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu“ toetatakse 2 mln euro ulatuses piirkondlikku koostööd noorsootööteenuste kättesaadavuse suurendamiseks ja tõrjutusriskis noorte kaasamiseks. Viiakse ellu lisatuge pakkuvad teenused noortele, kes ei õpi, ei tööta ega osale koolitustel (nn NEET-noored), mis toetaksid nende naasmist õpingutesse või töösse.

Noorte tööeluga kokkupuute suurendamiseks jätkatakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest tegevuste toetamist, mis aitavad noortel (sh tõrjutusriskis noortel) siseneda tööturule, saada töökogemust ning teadvustada ja kasutada noorsootöös õpitut. Luuakse võimalused erinevate kutsealade ja tööde katsetamiseks kutselaborites. Noorte tööelus osalemise võimalusi, sh noortemalevate korraldamist, toetatakse riigieelarvest täiendavalt 0,2 mln euroga.

Koondatakse kogutavaid andmeid noorte olukorrast ning tagatakse nende kättesaadavus veebilahenduses. Koostatakse regulaarselt analüütilisi ülevaateid Eesti noorte seisundist ja tagatakse nende tutvustamine ja levik. Viiakse läbi uuringuid ja analüüse noorsootöö arenguvajaduste väljaselgitamiseks.

Noorsootööasutuste arengut ja teenuste mitmekesistamist, sh kohaliku tasandi avatud noorsootöö põhimõtetel töötavaid noorsootööasutusi ning noorteinfo teenuse korraldamist toetatakse riigieelarvest 0,5 mln euroga.

Riikliku huvihariduse ja -tegevuse lisatoetuse eesmärk on parandada huvihariduse ja -tegevuse kättesaadavust ning pakkuda noortele mitmekesisemaid osalusvõimalusi. Kohaliku omavalitsuse üksuste toetusfondi kaudu toetatakse huvitegevuse täiendavat rahastamist 15 mln eurot, millest 0,7 mln on huvialavaldkondade esindusühingutele valdkonna kvaliteedi arendamiseks, valdade ja linnade koostöö toetamiseks, nõustamiseks ja seireks ning 14,3 mln on omavalitsustele antav täiendav huvitegevuse toetus.

Tegevuste tulemusel suureneb noorsootöö teenuseid osutavate asutuste arv ja paraneb noorsootöö piirkondlik kättesaadavus. Näiteks oli 2018. aastal ühe huvikooli kohta 369 noort, 2020. aasta sihttase on 400 noort huvikooli kohta.

Meede: Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes

Programmi meetme eesmärk: noorte osalus otsuste tegemises on rohkem toetatud.

Tabel 98. Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020						
		Kulud						-862
		sh piirmääraga vahendid						-862
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023		
Organiseeritud osalusvõimaluste (noortevolikogude jm noorte osaluskoegade arv) osakaal omavalitsuste koguarvust (%) ⁵⁷	74,4	86,9	89	89	89	89		

0,9 mln eurot on kavandatud noortele võimaluste loomiseks erineva tasandi otsustes osalemiseks. Toetatakse traditsiooniliste osalusvormide (noorteühingud, valla- või linnavolikogu juures tegutsevad noortevolikogud) arengut ja arendatakse alternatiivseid osalusvõimalusi. Toetatakse heade osaluspraktikate levitamist ja kaasamisprojektide elluviimist. Tegevuste eesmärk on organiseeritud osalusvõimaluste arvu suurendamine 74,4%-lt 2018. aastal 89%-ni 2020. aastal.

Meede: Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine

Programmi meetme eesmärk: noortevaldkonna toimimine on mõjusam

Tabel 99. Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020						
		Kulud						-1 223
		sh piirmääraga vahendid						-1 100
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023		
Koolituse tulemusel pädevusi tõstnud noorsootöötajate osakaal aasta lõikes (%) ⁵⁸	15 ⁵⁹	14	15	15	15	15		

⁵⁷ Seoses KOV reformiga kahanes KOVide arv 79-le, mistõttu algselt seatud sihttasemetega saavutamine ei ole võimalik. Edaspidi (alates 2018) mõõdetakse eesmärgiks seatud noorte osalusvõimaluste taset osakaaluna omavalitsuste koguarvust.

⁵⁸ Noorsootöötajate osakaal, kes on osalenud riiklikult finantseeritud koolitustel ning tõstnud oma pädevusi, kõigist noorsootöötajatest.

⁵⁹ Indikaatori arutamise aluseks kasutatavat noorsootöötajate hinnangulist arvu on OSKA hariduse ja teaduse raportile tuginedes muudetud. Varasema 5000 noorsootöötaja asemel on 2018. aastal indikaatori tase arvatud arvestades 7500

Koostöös valdkonna osapooltega viiakse ellu noortevaldkonna töötajatele täienduskoolitusi, mis lähtuvad sihtgrupi vajadusest ja noortevaldkonna arengukavas seatud eesmärkidest. Noortevaldkonna töötajatele luuakse võimalus üksteiselt õppimiseks, kogemuste vahetamiseks, uusimate lähenemiste ja meetodite vms praktiliseks omandamiseks. Koolituse tulemusel pädevust tõstnud noorsootöötajate osakaal aasta lõikes moodustab 2020. aastal vähemalt 15% (osakaal noorsootöötajate koguarvust). Noorsootöötajate koolitustegevusteks on kavandatud 0,4 mln eurot.

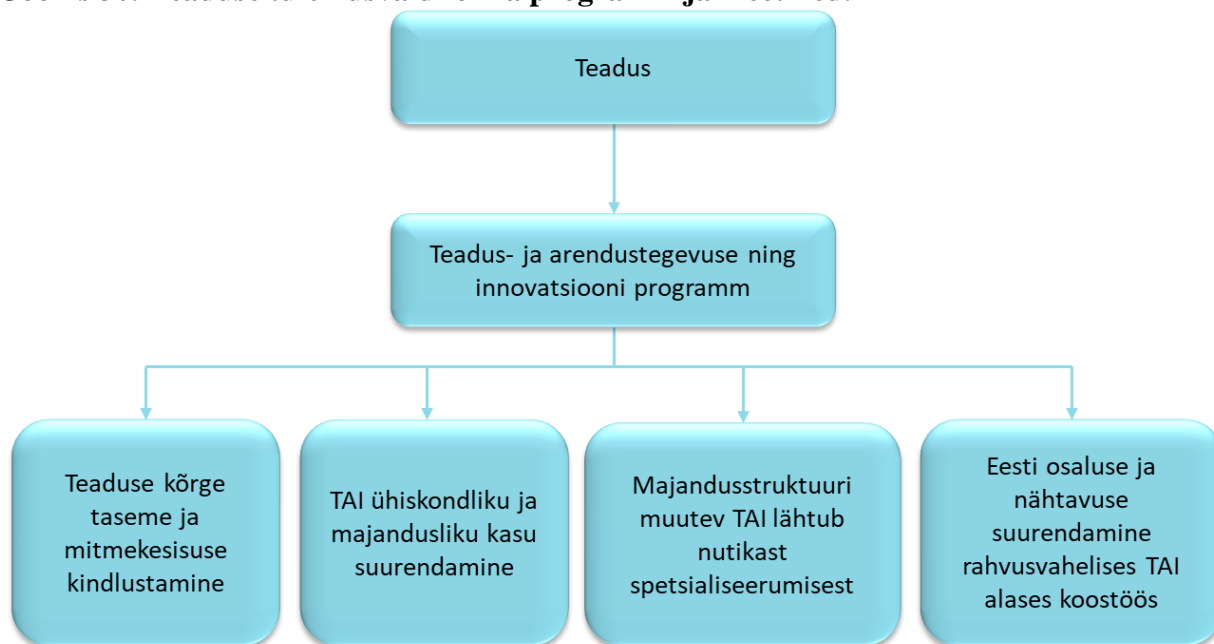
Toetatakse kohaliku tasandi noorsootöö teenuste kättesaadavust ja kvaliteedi parandamist ning käivitatakse tegevused noorsootöö ja kogu noortevaldkonna mõju esiletoomiseks ühiskonnas. Koostatakse noorteseire andmetele tuginedes terviklik analüüs noorte olukorrast ja seisundist Eestis. Tegevusteks on kavandatud 0,8 mln eurot.

4. Tulemusvaldkond Teadus

Tulemusvaldkonna eesmärk: teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise üldeesmärk on luua soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks.

Tabel 100. Tulemusvaldkond Teadus mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023
Teadus- ja arendustegevuse investeeringute tase SKPst (%), sh erasektori TA kulutused SKPst (%). <i>Allikas: Eurostat, Statistikaamet.</i>	1,29%/0,61%	2,8/ 1,8	3,0/ 2,0	3,0/ 2,0	3,0/ 2,0	-
Koht ELi innovatsiooniliidu tulemustabelis <i>Allikas: Innovatsiooniliidu tulemustabel</i>	12. (2018)	11	10.	10.	10.	-

Joonis 30. Teaduse tulemusvaldkonna programm ja meetmed.**4.1. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm**

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programmi eesmärk: teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise üldeesmärk on luua soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks.⁶⁰

Tabel 101. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-172 441	-175 694*	-3 253	1,9	
Sh piirmääraga vahendid		-96 029	-103 522*	-7 493	7,8	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023
Teadus- ja arendustegevuse investeringute tase, % SKPst	1,29	2,8	3	3	3	-
sh erasektori TA investeringute tase, % SKPst	0,61	1,8	2	2	2	-
Ettevõtete tootlikkus töötaja kohta EL27 keskmisest, %	74,4	78	80	80	80	-
Koht Innovatsiooniliidu tulemustabelis	12. (2018)	11	10	10	10	-

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 3 128 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 2 656 tuhat eurot.

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programmi eesmärgid, tegevused ja struktuur tulenevad otseselt teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (edaspidi TAI) strateegiast. Programmi raames toetatakse kõrgetasemelise ja mitmekesise teadussüsteemi arendamist läbi erinevate rahastusinstrumentide ja programmide, viiakse ellu tegevusi teaduse populariseerimiseks ühiskonnas, arendatakse koostööd ülikoolide ja ettevõtete vahel, toetatakse

⁶⁰ Programmi eesmärk kattub tulemusvaldkonna eesmärgiga.

riigiasutuste teadus- ja arendustegevuse alase võimekuse tõstmist ning rahvusvahelist koostööd teaduse ja kõrghariduse kvaliteedi kindlustamiseks.

Teadus- ja arendustegevusse (edaspidi TA) suunatavate vahendite tõstmine on vajalik selleks, et hoida Eesti teaduse kõrget taset ning tagada Eesti arenguks ja majanduskasvuks vajalik teadus- ja arendustöö, konkurentsivõimeliste teadussuundade järjepidevus ja teadlaste järelkasv sh et kasvaks doktorikraadiga töötajate hulk väljaspool teadus- ja arendusasutusi.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium, riigi teadus- ja arendusasutused (Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Keele Instituut), kõrgkoolid, sihtasutused ja Eesti Teaduste Akadeemia.

Tabel 102. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Haridus- ja Teadusministeerium	Riigi teadus- ja arendus-asutused (grupp)
Kulud kokku	174 775	919*
Osakaal programmi eelarvest	99,5%	0,5%
sh sotsiaaltoetused	422	0
sh muud toetused	167 292	0
sh investeringutoetused	4 341**	0
sh tööjõu- ja majandamiskulud	2 511	597
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	209	322

* Riigi teadus- ja arendusasutuste tegelik eelarve täpsustub 2020. aasta alguses. Riiklikud teadus- ja arendustegevuse kesksed toetused asuvad Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve kulude all.

** Investeringutoetuste tegelik jaotus selgub 2020. aasta jooksul Euroopa Liidu struktuurifondide meetmete rakendamise käigus.

Meede: Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine

Programmi meetme eesmärk: Eesti teadus on kõrgetasemeline ja mitmekesine. See on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ja nähtav ning katab põhilisi kõrgharidus- ja kultuurivaldkondi. Teadusasutuste võrk tegutseb tõhusalt. Taristu on nüüdisaegne. Teadlaste ja innovaatorite järelkasv on kindlustatud. Eesti on atraktiivne koht teadus- ja arendustööks ning teadlaskarjäär on populaarne.

Tabel 103. „Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
	Kulud		-132 575			
	Sh piirmääraga vahendid		-94 925			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Doktorikraadi kaitsmiste arv õppeaastas	244	290	300	300	300	-
10% maailmas enamsiteeritud teadusartikli hulka kuuluvate Eesti kõrgetasemeliste artiklite osakaal, %	8,2 (2017)	10,5	11	11	11	-

Kõrgetasemeliste artiklite arv miljoni elaniku kohta ⁶¹	1669 (2017)	1580	1600	1600	1600	-
--	----------------	------	------	------	------	---

Meetme kaudu toetatakse teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolide vastutusvaldkondade arendamist, asutuste struktureid muutusi ning keskendumist strateegilistele põhitegevustele (ASTRA meede – 24,1 mln eurot). ASTRA meetmest toetatakse muu hulgas Tartu Ülikooli IT õppehoone ehitamist, Eesti Kunstiakadeemia peahoone rajamist, Tallinna Tehnikaülikooli ehitusteaduskonna katsehalli rekonstrueerimist jm. Doktorikoolide toetamise kaudu pööratakse enam tähelepanu doktoriõppe arendamisele, millega tagatakse teadlaste ja inseneride järelkasv. Jätkatakse teadmussuuredealaste pädevuste arendamist, sh ekspertide koolitust ja sissetoomist, teadmussuurede korraldamist ja selle kvaliteedi parandamist. Toetatakse ülikoolide ja teadusasutuste ühtse ettevõtluskoostöö platvormi ADAPTER arendamist. Teadusinvesteeringute taseme tõstmine on vajalik selleks, et parandada ja kasutada TA potentsiaali Eesti arengu ja majanduskasvu heaks, suurendada TA süsteemi tulemuslikkust ning majanduslikku ja ühiskondlikku mõju ning aidata tagada teadlaskonna järelkasv ja järjepidevus. Lisaks toetatakse teadusasutuste võrgu korrastamist seoses nende ühinemisega 0,4 mln eurot.

Põhiinstrumentide toetuseks lisandub 2020 aastal 5,3 miljonit eurot. 2020. aastal jõutakse baasfinantseerimise ja konkurentsipõhiste uurimistoetuste omavahelise suhteni 50/50. TA põhiinstrumentide (sealhulgas baasfinantseerimine, institutsionaalsed ja personaalsed uurimistoetused, riigi teadus- ja arendusasutused jne) rakendamiseks on kavandatud 91,1 mln eurot. Lisaks toetatakse maailmatasemel teadusuuringute edendamist teaduse tippkeskustes 6,9 mln eurot.

Toetatakse teaduse andmearhiivide ja teaduskollektsioonide digiteerimist, säilitamist ja täiendamist 0,8 mln eurot. Jätkatakse riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuride toetamist, sealhulgas digitaalse taristu arendamist 5,6 mln eurot sh 4,3 mln eurot struktuurifondide toetusest.

Jätkatakse teaduse populariseerimist (noorte teadussaade Rakett69, teaduskeskus AHHAA, teadusfestivalid, noorteüritused, õppematerjalid jpm), kaasatakse rohkem ettevõtteid potentsiaalsete tööandjatena, kes aitavad kaasa teadlase ja inseneri karjääri populariseerimisele noorte seas 2,4 mln eurot.

Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) välistoetus on 2020. aastal 0,9 mln eurot. Toetatakse projekte, mis viiakse ellu koostöös Läti, Leedu ja doonorriikide projektipartneritega (nn Balti teaduskoostööprogramm). Läbi viiakse üks avatud taotlusvoor.

Samuti viiakse 2020. aastal läbi avatud taotlusvoor stipendiumifondide projektis. Tegemist on koostööprojektidega Eesti kõrgharidusasutuse ja doonorriigi kõrgharidusasutuse vahel. Kavandatud on ka avatud taotlusvoorud 2021. aastal.

Meede: TAI ühiskondliku ja majandusliku kasu suurendamine

Programmi meetme eesmärk: teadus- ja arendustegevus toimib Eesti ühiskonna ja majanduse huvides. Teadusasutused on motiveeritud rakendusuringuteks ja tulemuslikuks koostööks ettevõtjate ning valitsusasutustega. Riik on rakenduslike uuringute ja arendustööde tark tellija.

⁶¹ Allikad: EHS, EIS (European Innovation Scoreboard), EUROSTAT, Thomson Reuters Web of Science

Sotsiaalmajanduslikel eesmärkidel tehtavate uuringute korraldus on tõhus.

Tabel 104. „TAI ühiskondliku ja majandusliku kasu suurendamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-10 707
		Sh piirmääraga vahendid					-4 607
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023	
Erasektori finantseeritud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal, %	4,9	6	7	7	7	-	
Sotsiaalmajanduslikele rakendustele (v.a akadeemilised uuringud) suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest, % ⁶²	37	39	40	40	40	-	

Meetme kaudu toetatakse rakendusuuringuid riigile olulistes valdkondades. Samuti toetatakse riigiasutuste TA võimekuste suurendamist, sealhulgas teadusnõunike tegevust ministeeriumides (RITA meede - 6,1 mln eurot). 2019. aastal alustati arendusnõunike toetamist erialaliitudes, et tõsta erialaliitude võimekust koondada ja defineerida oma liikmete uuringuvajadusi. Tegevuse eesmärk on suurendada ministeeriumide TA-alast vastutust ja võimekust rakendusuuringute korraldamiseks ja nende kasutamiseks sotsiaalmajanduslike probleemide lahendamisel. Toetatakse ministeeriumide vahelist TA koordineerimist ja koostööd, lähtudes põhimõttest, et põhivastutus sotsiaalmajanduslikel eesmärkidel rahastatava TA eest on valdkonna eest vastutaval ministeeriumil. Jätkatakse Eesti Teadusinfosüsteemi arendamist, et see oleks välistele kasutajatele mugavam, et seal saaks läbi viia erinevate ministeeriumide uurimistoetuste konkursse ning et see oleks paremini teiste infosüsteemidega ühildatud.

Toetatakse eesti keele, ajaloo ja kultuuri uurimist riiklike programmide "Eesti keel ja kultuur digiajastul 2019-2027" ning "Eesti keeletehnoloogia 2018-2027" kaudu 1,4 mln eurot. Tuumiktaristu meetme abil toetatakse teadustaristute avamist välistele kasutajatele, sh taristu ühiskasutust ettevõtete, välispartnerite ja teiste teadusasutuste seas 0,8 mln. Teadusandmebaaside litsentside hankimiseks ja teadusraamatukogude toetamiseks on kavandatud 2020. aasta eelarves 2,4 mln eurot. Arvestuslikult on teadusandmebaaside ja teadusraamatukogude toetus 2019. aastal endiselt 5,6 mln eurot, kuid 3,2 mln eraldatakse 2019. aastal. Toetatakse teadusraamatukogude teavikute hankimist, elektrooniliste andmebaaside ühishankeid ning raamatukogude koondkataloogi ESTER arendamist ja käigus hoidmist.

Meede: Majandusstruktuuri muutev TAI lähtub nutikast spetsialiseerumisest

Programmi meetme eesmärk: TA muudab majandusstruktuuri teadmistemahukamaks. Nutika spetsialiseerumise meetodil valitud ja juhitud TAI investeeringud soodustavad kasvualdkondade arengut ennaktempos. Teadusmahuka ettevõtluse osakaal majanduses ja

⁶² Allikad: Eurostat, Statistikaamet. Kuni 2015. aasta andmeteni TA kulutused tegijapõhiselt, alates 2016 on Statistikaamet koostöös HTMiga rakendanud uut meetodikat ning kajastanud andmeid rahastajapõhiselt.

eksporti lisandväärtus kasvavad märgatavalt.

Tabel 105. „Majandusstruktuuri muutev TAI lähtub nutikast spetsialiseerumisest“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
			Kulud			
			Sh piirmääraga vahendid			
			-15 250			
			-450			
Moodsik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023
Kõrgtehnoloogiliste toodete ja teenuste osakaal ekspordis, %	12	14,8	15	15	15	-
Kõrg- ja keskkõrgtehnoloogiliste sektorite hõive osakaal koguhõives, %	8,3	8,8	9	9	9	-

Meetme tegevuste tulemusena tõuseks kõrgtehnoloogiliste toodete ja teenuste osakaal ekspordist 15%-ni 2020. aastal (12,0%-lt 2017. aastal) ning kõrg- ja keskkõrgtehnoloogiliste sektorite hõive osakaal koguhõivest suureneks 9%-ni (2017. aastal 8,3%). Meetme tegevuste abil aidatakse kaasa majanduse struktuurimuutustele, keskendudes nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondade toetamisele. Kasvuvaldkondades toetatakse ettevõtete ja teadusasutuste koostööd rakendusuuringute ning tootearendusprojektide läbiviimisel. Toetatakse ettevõtete tellimisel avalikes teadusasutustes läbi viidavaid rakendusuuringuid ja tootearendust, selle meetme kaudu motiveeritakse eraraha kaasamist teadus- ja arendustegevusse ning era- ja avaliku sektori koostööd, samuti tegeldakse teavitustegevustega ettevõtete ja TA asutuste koostöö suurendamiseks 4,5 mln eurot.

Toetatakse kasvuvaldkondade teadlaste ning inseneride järel- ja juurdekasvu, makstes stipendiume üliõpilastele, kes õpivad ettevõtlusele olulistest valdkondades (sealhulgas nutika spetsialiseerumise stipendiumid - 4,3 mln eurot). Eesmärk on suurendada lõpetajate arvu ettevõtetele olulistest kasvuvaldkondades, et selle kaudu parandada kvalifitseeritud tööjõu pakkumist.

IKT ja ressursside väärimise kui majanduse kasvuvaldkondade teadusvõimekuse tugevdamist ning teadus- ja arendustegevust ülikoolides toetatakse 6 mln euro ulatuses.

Läbimurdeliste teadustulemuste innovatsiooni ja turupotentsiaali arendamiseks antakse 2020. aastal välja Proof of Concept meedet 0,4 mln eurot.

Meede: Eesti osaluse ja nähtavuse suurendamine rahvusvahelises TAI alases koostöös

Programmi meetme eesmärk: Eesti on rahvusvahelises TAI alases koostöös aktiivne ja nähtav. Riikideülene koostöö aitab lahendada Eesti ja maailma ees seisvaid ülesandeid. Eesti osaleb partnerina Euroopa teadusruumi algatustes (sealhulgas teadustegevuse ühiskavandamises), Euroopa innovatsioonipartnerluses, Balti ja Põhjala ühisruumi algatustes, rahvusvahelistes teadustaristutes. Ettevõtjatele on kättesaadavad maailma uusimad TAI tulemused, avatud koostöövõimalused ja taristu.

Tabel 106. „Eesti osaluse ja nähtavuse suurendamine rahvusvahelises TAI alases koostöös“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-14 034
		Sh piirmääruga vahendid					-884
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Eesti edukus ELi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Horisont 2020: võidetud lepingute maht elaniku kohta, % ELi keskmisest, kusjuures EL = 100	148	99	100	100	100	-	
Rahvusvaheliselt koordineeritud uurimistöö osakaal riigi rahastatud TA-s, %	2,83 (2016)	2,9	3	3	3	-	

Meetme kaudu toetatakse teaduse rahvusvahelistumist, samuti tagatakse Eesti osalemine Euroopa teadusruumi algatustes (sealhulgas teadustegevuse ühiskavandamine, Euroopa innovatsioonipartnerlused, Balti ja Põhjala ühisruumi algatused) ning koordineeritakse Eesti osalemist liikmesriikide teadusprogrammides. Toetatakse rahvusvaheliste tippteadlaste Eestisse toomist (Mobilitas Plus). Jätkatakse sellise ettevalmistustoetuse maksmist kvaliteetsete taotluste koostajatele, mis toetab teadusasutuste võimekust osaleda kvaliteedikonkurentsil põhinevates koostöövormides (nt Horisont 2020). Panustatakse enam teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelisele turundustegevusele (vastavalt „Research in Estonia“ ja „Study in Estonia“), toetatakse kõrghariduse rahvusvahelistumist (DoRa Plus). Teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumise, mobiilsuse ja järelkasvu toetamiseks on 2020. aastal kokku kavandatud 11 mln eurot. Tallinna Tehnikaülikooli juures alustab tööd rahvusvaheline targa linna tippkeskus „FinEst Twin“, kus koostöös Soome Aalto ülikooliga arendatakse uusi ja põnevaid lahendusi linna elu- ja toimekeskkonna kujundamiseks, 2020. aastaks on kavandatud selleks 2,2 mln eurot.

Sellele lisaks toetatakse Eesti asutuste ligipääsu rahvusvahelistele teadustaristutele ning osalemist Euroopa strateegiafoorumi (ESFRI) tegevuskava kaudu Eestile oluliste teadustaristute rajamisel. Samuti luuakse Eesti ettevõtetele ja TA asutustele võimalusi saada tellimusi rahvusvahelistest teadustaristutest (Euroopa Tuumauuringute Organisatsioon, Euroopa Kosmoseagentuur, European Spallation Source (ESS), rahvusvaheline katsetermotuumareaktor (ITER) jm). Toetatakse Eesti teadlaste osalemist CERN-i teadustöös vastavalt Eesti Vabariigi ja CERN-i koostöölepingule 0,3 mln eurot, samuti rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemakse 0,5 mln eurot. Ülevaade liikmemaksudega seotud kuludest on toodud lisas 6.

5. Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus

Tulemusvaldkonna eesmärk: tagada eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamine, uurimine, arendamine ja kaitse ning sellega eesti keele säilimine läbi aegade.

Tabel 107. Tulemusvaldkond Eesti keel ja eestlus mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele lõpueksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100) <i>Allikas: HTM</i>	63,5	>64	>64	>64	>64	>64
Eesti keele õppes ja päevadel Eestis ja välismaal osalevate väliseestlaste arv ⁶³ <i>Allikas: HTM</i>	3828	-	4400	4600	4800	5000
Eesti keele tasemeeksami (tasemed A2-C1) sooritanute osakaal, % <i>Allikas: HTM</i>	56,4	55	55	55	55	55
Eesti keelt emakeelena mitte rääkivate ühiskonnaliikmete enesehinnangulise aktiivse eesti keele oskus (%) <i>Allikas: Eesti Integratsiooni Monitooring (EIM)</i>	37 (2015)	-	40	-	-	-

Joonis 31. Eesti keele ja eestluse tulemusvaldkonna programm ja meetmed.

5.1. Keeleprogramm

Keeleprogrammi eesmärk: eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis

⁶³ Näitaja sisse on arvestatud nii välismaal HTMi toel keelt õpivad lapsed kui ka väliskeelepäevadel osalenud. Sihttasemed alates 2018 muudeti ära rahvuskaaslaste programmi vahearuande ja uue perioodi (2018-2020) kinnitamisega valitsuses.

väärtustatakse mitmekeelsust.

Tabel 108. Keeleprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-4 765	-5 592	-827	17,4	
Sh piirmääraga vahendid		-4 523	-4 977	-454	10,0	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2016)	2019	2020	2021	2022	2023
Siht- ja sidusrühma hoiakud eesti keele suhtes. Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on:						
... eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (% vastanutest)	93	82	-	-	-	93
... vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks (%)	90	81	-	-	-	90
... osake eestimaalaseks olemisest (%)	89	80	-	-	-	89

*Kuludes kajastuvad programmi kaudsed kulud 1 614 tuhat eurot, sh piirmääraga kulud 1 497 tuhat eurot.

Programmi siht on suurendada eesti keele olulisust ning parandada hoiakuid eesti keele suhtes. See hõlmab eesti keele staatuse kinnistamist, maine tugevdamist, keeletaristu arendamist ning keelte õppimise ja õpetamise toetamist.

Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamiseks toimub nii eesti keele uurimine, keelekogude arendamine ja mainekujundus kui ka vastavate tingimuste loomine eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja väärtustamiseks haridussüsteemis, sealhulgas eestikeelsete kõrgkooliõpikute väljaandmine.

Programmi raames tagastatakse keeleõppekulud edukalt eesti keele tasemeeksami sooritanuile, pakutakse avalikus sektoris töötavatele ebapiisava keeleoskuse ja nõrgema konkurentsivõimega inimestele eesti keele õpivõimalusi ning toetatakse eesti keele ja kultuuri õpetamist välismaal, sh mitmetes riikides asuvates eestlaste kogukondade üldharidus- ja pühapäevakoolides, seltsides, lasteaedades, mudilasringides ning keelekursustel. Samuti arendatakse võõrkeeleõppe kvaliteeti, mitmekesistatakse võõrkeelte õpiviise ja -kohti ning keelte valikut, väärtustatakse keeleõpet ja -oskust.

Programmi eesmärkide täitmisesse panustavad Haridus- ja Teadusministeerium, partnerministeeriumid, riigi teadus- ja arendusasutused (Eesti Keele Instituut, Eesti Kirjandusmuuseum, Võru Instituut), kõrgkoolid, keelevaldkonna strateegilised partnerid ja Keeleinspeksioon.

Tabel 109. Keeleprogrammi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Haridus- ja Teadusministeerium	Keeleinspeksioon	Riigi teadus- ja arendus-asutused (grupp)
Kulud kokku	4 072	415	1 105
Osakaal programmi eelarvest	72,8%	7,4%	19,8%
sh sotsiaaltoetused	32	0	0
sh muud toetused	2 658	0	0
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 265	415	1 034
sh mitterahalised kulu, amortisatsioon	117	0	71

Meede: Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine

Programmi meetme eesmärk: toetada eesti keele jätkusuutlikku arengut eesti keelt emakeelena kasutajate seas.

Tabel 110. „Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsid ja sihttasemed

Eelarve			2020				
Kulud			-2 385				
Sh piirmääraga vahendid			-2 287				
Moodsid/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele kui emakeele:							
...lõpueksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100)	63,5	≥64	≥64	≥64	≥64	≥64	
...lõpueksamil 80 või enam punkti saanud õpilaste osakaal (%)	19,6	20	20	20	20	20	
...lõpueksamil 20 või vähem punkti saanud õpilaste osakaal (%)	0,14	0,26	0,26	0,26	0,26	0,26	
Elektrooniliste keele- ja keelehooldeallikate tundus ja kasutatus laieneb (sh keelenõuandepöördumiste arv)	8024	-	-	-	-	10 000	

Meetme eesmärk on toetada eesti keele arengut ning hoida emakeeleoskuse kõrget taset eesti keelt emakeelena kasutajate seas. Selle kinnitamiseks peaks gümnaasiumilõpetajate emakeele lõpueksami keskmine tulemus püsima vähemalt 64 punktil (maksimaalne on 100) ning 80 või enam punkti saanud õpilaste osakaalu tuleb tõsta 20%-ni. Nõrga sooritusega, 20 või vähem punkti saanud õpilaste protsent peab langema 0,26-ni.

Meetmega panustatakse eesti keele sõnaraamatute, ülevaadete ja käsiraamatute koostamisse, keelekorpusse ja andmebaaside täiendamisse ning vastavate uuringute tellimisse. Samuti toetatakse meetme kaudu terminoloogiakomisjonide tööd, koostatakse terminisõnastikke ja andmebaase, laiendatakse andmebaaside virtuaalset kättesaadavust ning osaletakse rahvusvahelises terminoloogiatöös ja teadustegevuses. Sellele lisaks toetatakse sugulasrahvaste keele ja kultuuri säilimist (viiakse ellu hõimurahvaste programmi) ning alusuuringute läbiviimist eesti keele seisundi hindamiseks. Tegevuste maksumus on 1,5 mln eurot.

Toetatakse õpilaste ja õpetajate õppetööväliseid keeletegevusi, arendatakse eesti keele riigieksamit ja üldhariduskoolide eesti keele õpet. Parandatakse keeleliste erivajadustega inimeste suhtlemise tingimusi. Toetatakse eestikeelsete kõrgkooliõpikute loomist. Tegevusi toetav summa on 0,4 mln eurot. 2020. aastaks on välja antud vähemalt 80 erialaterminoloogiat kinnistavat kõrgkooliõpikut, vähemalt 400 eesti keele õpetajat võtab igal aastal osa keeleinfopäevadest.

Jälgitakse keeleseaduse korrektset täitmist kõikides olulistes keeleseadusega hõlmatud valdkondades (avaliku ja erasektori töötajate keelekasutus, ametlik keelekasutus vastavalt eesti kirjakeele normile jmt). Keeleseaduse täitmise järelevalvet teostab Keeleinspeksioon, kelle tegevusi meetme eelarvest toetatakse 0,4 mln eurot.

Meede: Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides

Programmi meetme eesmärk: eesti keele õppimise võimalused välismaal on paranenud, eestlaste huvi eesti keele õppimise vastu püsib.

Tabel 111. „Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
			Kulud			
			-937			
Sh piirmääraga vahendid			-937			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Väliseestlaste osalus eesti keele õppes ja päevadel Eestis ja välismaal (inimeste arv aastas) ⁶⁴	3828	-	4400	4600	4800	5000

Meetme eesmärk on suurendada väliseestlaste osalust eesti keele õppes Eestis ja välismaal 4400 inimeseni 2020. aastal (2018. aastal 3828).

Selleks on kavandatud tegevused rahvuskaaslaste programmi 0,6 mln eurot ning eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi 0,4 mln eurot.

Toetatakse väliseestlaste tegevusi, mis on seotud eesti keele ja kultuuriga (sealhulgas eesti keele päevad välismaal) ning erinevaid haridusprojekte. Samuti toetatakse eesti keele õpetuskohti (umbes 80 kohta aastas) ning vähemalt 4200 väliseesti lapse haridust (lisatunnid, keelelaagrid, õppematerjalid Eestist) ja antakse välja vähemalt kaheksa stipendiumi Eesti kutse- ja kõrghariduse omandamiseks. Sellele lisaks koolitatakse väliseesti õpetajaid ning lähetatakse erihariduse saanud õpetajaid välismaale. Toetatakse eesti keele õppematerjalide koostamist nii vene kui ka inglise keele baasil. Koolitatakse ja lähetatakse erihariduse saanud lektoreid juba toetust saavatesse välismaa õpetuskeskustesse.

Meede: Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine

Programmi meetme eesmärk: parandada ja laiendada Eesti muukeelse elanikkonna eesti keele oskust.

Tabel 112. „Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020
		Kulud
		-510
Sh piirmääraga vahendid		-110

⁶⁴ Näitaja sisse on arvestatud nii välismaal HTMi toel keelt õppivad lapsed kui ka väliskeelepäevadel osalenud. Sihttasemed alates 2018 muudeti ära rahvuskaaslaste programmi vahearuande ja uue perioodi (2018-2020) kinnitamisega valitsuses.

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	56,4	55	55	55	55	55
B1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	67,2	62,5	63	63	63	63
B2 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	44,3	38,6	38,6	38,6	38,6	39
C1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	32,6	30,5	33	33	33	33

Meetme tegevuste tulemusena soovitakse tagada eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest vähemalt 55% aastal 2020 (2018. aastal juba 56,4%). Samuti tagada, et B1 tasemel eesti keele eksami sooritaks vähemalt 63%, B2 taseme 38,6% ja C1 taseme vähemalt 33% eksamil käinutest.

Kujundatakse täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi tagamise ja järelevalve süsteem ning vastavalt regulatsioonile hüvitatakse tasemeeksami sooritanutele ning keeleseaduse § 28 lõigete 3 ja 4 alusel keeleeksamile suunatud ja kodakondsust taotleivate inimeste eesti keele õppe kulud. Samuti toetatakse haridusvaldkonna töötajate eesti keele õpet (töötajate, kellel nende ametikohtadele kehtestatud keelenõuded ei ole täidetud).

Meede: Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine

Programmi meetme eesmärk: tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õpiviise, õpikohti ja keelte valikut. Parandada keeleõppe kvaliteeti (sealhulgas keeleoskuse hindamise kvaliteeti) nii formaalses kui ka mitteformaalses õppes.

Tabel 113. „Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-146
		Sh piirmääraga vahendid					-146
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaal (%), kes on saavutanud võõrkeele riigieksamil vähemalt B2-keeleoskustaseme ⁶⁵	71,7	72	72	73	73	73	

Meetme tegevuste tulemusena soovitakse tõsta nende võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaalu, kes on saavutanud võõrkeele riigieksamil vähemalt B2 taseme, 2020. aastal vähemalt

⁶⁵ K.a rahvusvaheliste keeleeksamite tulemused, arvestatud on statsionaarse õppe lõpetanute tulemusi. Sihttasemed muudetud. Riigieksamiks loetakse ka rahvusvaheliste keeleeksamite tulemused, mida tunnustatakse riigieksami asendusena. Arvutuskäigu täpsustamisel on tegelikud tulemused osutunud oodatust oluliselt suuremaks. Seetõttu on ka järgmiste aastate sihttasemed muudetud kõrgemaks (varasemad 2019 – 55, 2020 – 56, 2021 – 56)

72%-ni (2018. aastal 71,7%).

Toetatakse haridusasutustes erinevate võõrkeelte õpetamisega alustamist ning jätkatakse üleminekut rahvusvaheliselt tunnustatud võõrkeele riigieksamitele. Samuti toetatakse võõrkeelte õpetajate põhi- ja täiendkoolitusi ning koostöö edendamist. Eestisse vahendatakse keelepoliitika ja keeleõppe suundumusi Euroopa tasandil, jätkatakse koostööd Eestis võõrkeelteõpet toetavate kultuuriinstitiutidega.

6. Tulemusvaldkond Riigivalitsemine

6.1. Arhiivindusprogramm

Programmi eesmärk on ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine.

Programmi rakendamise ja programmis seatud mõõdikute seiramise ja saavutamise eest vastutab Rahvusarhiiv. Programmi kulud moodustuvad Rahvusarhiivi tegevustest.

Tabel 114. Arhiivindusprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-7 739	-8 250	-511	6,6	
Sh piirmääraga vahendid		-7 426	-7 696	-270	3,6	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Arhiivimoodustajate (asutuste) arv, kes on Rahvusarhiivile üle andnud digitaalarhivaale	9	Täpsustub 2019	Täpsustub 2019	Täpsustub 2019	Täpsustub 2019	Täpsustub 2019
Nõuetekohastes hoidlates säilitatavate arhivaalide osakaal Rahvusarhiivis, % Koguhulk 2018 lõpu seisuga 9 493 598 arhivaali	89	89	89	89	89	89
Arhivaalide kättesaadavus veebis, miljonit kujutist	19,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5

Rahvusarhiiv kogub ja säilitab avalikke ülesandeid täitvate asutuste ja isikute arhivaale, kokkuleppel omanikuga ja võimaluste olemasolul ka eraõiguslikke arhivaale.

Avaliku teabe hindamise, arhivaalide kogumise ja säilitamise, neile juurdepääsu võimaldamise, nende kasutamise korraldamise ja vastutuse nende kasutamiskõlbmatuks muutmise ja hävitamise eest, ning Rahvusarhiivi ja kohaliku omavalitsuse arhiivi tegevuse alused sätestab arhiiviseadus.

Tabel 115. Arhiivindusprogrammi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Rahvusarhiiv
Kulud kokku	8 250

	Rahvusarhiiv
Osakaal programmi eelarvest	100,0%
sh muud toetused	15
sh tööjõu- ja majandamiskulud	8 032
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	203

Meede: Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine

Programmi meetme eesmärk: arhiiviväärtusega (püsiva väärtusega) teabe väljaselgitamine, selle riiklikule säilitamisele vastuvõtmine, nõuetekohane säilitamine ning dokumentaalse kultuuripärandi kasutamise võimaldamine.

Tabel 116. „Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine“ meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
Kulud			-8 250				
Sh piirmääraga vahendid			-7 696				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Arhiivipedagoogilistes tegevustes osalenute arv (inimest aastas) ⁶⁶	1758	2000	2000	2000	2000	2000	
Rahvusarhiivi virtuaalse uurimissaali külastuste arv (mln korda)	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	
Rahvusarhiivi teadus-publikatsioonide arv (tk. aastas)	9	7	7	7	7	7	

Arhiiviseaduse kohaselt valib Rahvusarhiiv hindamise teel välja need avalikke ülesandeid täitvad asutused ja isikud, kelle tegevuse käigus võib tekkida arhiiviväärtusega teavet. Meetme eelarvega tagatakse arhiiviväärtusega teabe väljaselgitamine, selle riiklikule säilitamisele vastuvõtmine, nõuetekohane säilitamine ning dokumentaalse kultuuripärandi kasutamise võimaldamine, erinevat tüüpi digitaalsete arhivaalide vastuvõtt Rahvusarhiivi ja digitaalarhiivi digitaalse sisu täienemine. Programmi meetme eelarvest moodustavad suurima osa piirmääraga vahendite tegevuskulud 7,7 mln eurot sh rendimaksud RKAS-ile 2,6 mln eurot.

3.9 JUSTIITSMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Justiitsministeeriumi valitsemisala eelarvest

Justiitsministeeriumi valitsemisala tegevuse eesmärk on tagada õiguskindel, institutsionaalselt

⁶⁶ Seni kasutatud mõõdik „Arhiivimoodustajate (avalikke ülesandeid täitvad asutused, kelle tegevuse käigus võib tekkida arhiiviväärtusega dokumente) osakaal, kelle põhitegevuse dokumendid on hinnatud, %“ on arhiivindusprogrammist edaspidi eemaldatud, kuna ülesanne on täidetud (tulemus 100% lähistel). Lisatud on uus mõõdik, mille jälgimine parandab arhiivipedagoogiliste tegevuste tõhusust Rahvusarhiivis.

häftitoimiv, vähese kuritegevuse ning kvaliteetse kriminaaljustiitsüsteemiga riik.

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga 17 asutust. Valitsemisala kulude koondeelarve moodustab umbes 2,3% riigieelarve kulude mahust. Valitsemisala siseselt moodustab kohtute eelarve 25,1%, vanglate eelarve 36,9% ning Justiitsministeeriumi eelarve 11,3% valitsemisala kulude koondeelarvest. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 10%.

Tabel 117. Justiitsministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019	2020	Muutus	Muutus %
TULUD	35 554	41 624	6 070	17,1
KULUD	-169 406	-168 755	651	-0,4
sh piirmääraga vahendid	-130 126	-130 033	94	-0,1
INVESTEERINGUD	-277	-295	-18	6,5
sh piirmääraga vahendid	-193	-191	2	-1,1
FINANTSEERIMISTEHINGUD	-3	-3	0	0,0

TULUD

Valitsemisala tulud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud seoses riigilõivude ja muude tulude (kinnistusraamat, menetluskulude hüvitised) prognoosi kasvuga, välisprojektide summa suurenemisega ning omatulude (olulises osas Registrite ja Infosüsteemide Keskuse) prognoosi kasvuga.

Tabel 118. Justiitsministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019	2020	Muutus	Muutus %
Saadud toetused	2 257	3 546	1 288	57,1
Riigilõivud	18 380	22 320	3 940	21,4
Tulu majandustegevusest	5 447	5 926	479	8,8
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	0	5	5	100,0
Trahvid ja muud varalised karistused	1 383	915	-468	-33,8
Muud tegevustulud	8 087	8 913	826	10,2

Saadud toetused

Laekuvad Registrite ja Infosüsteemide Keskusele, Justiitsministeeriumile, Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile ning Patendiametile Euroopa Komisjonist, Euroopa Sotsiaalfondist, Norra finantsvahenditest ning muudest allikatest finantseeritavate projektide kaudu.

Lisaks eraldab Maailma Intellektuaalomandi Organisatsioon (edaspidi WIPO) Patendiametile vahendeid rahvusvaheliste kaubamärkide menetlemiseks.

Riigilõivud

Riigilõive koguvad kohtud, Konkurentsiamet, Registrite ja Infosüsteemide Keskus ning Patendiamet:

- äriregistri ja kommertsandiregistri toimingutelt;
- kinnistusraamatu ja laevakinnistusraamatu toimingutelt;
- mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri toimingutelt;

- kohtuasjade toimingutelt;
- elektrituru-, maagaasi- ja kaugkütteseaduse alusel teostatavatel toimingutelt;
- Konkurentsiameti toimingutelt;
- karistusregistritoimingutelt;
- Patendiameti toimingutelt (näiteks patentide-, kaubamärkide-, tööstusdisainlahenduste-, kasulike mudelite toimingutelt jne);
- tööstusomandi apellatsioonikomisjoni toimingutelt;
- Euroopa patentide toimingutelt.

Tulu majandustegevusest

Laekub:

- Kinnipidamiskohtadele personali toitlustamise, vangla transpordi ja saatemeeskonna lühiajalise väljaviimise, pildistamise, isiklike riiete pesemise eest, vangla kaupluse tulust ning kinnipeetavatega kokkusaamise toa kasutamisest saadavast tasust.
- Registrite ja Infosüsteemide Keskusele teenuste müügist (sh päringud Äriregistri ja Kinnistusraamatu teabesüsteemidest, Euroopa Äriregistri teenuste müük, muud IT-teenused).
- Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile Politsei- ja Piirivalveameti koostöökokkuleppega joobe tuvastamise ekspertiisidest; Haigekassalt haiguste tagajärjel hukkunute ning välismaalaste lahangutest; Tartu Ülikoolilt Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis residentuuril olevate tudengite palkadeks; eraisikust tellijatelt DNA analüüsides.

Trahvid ja muud varalised karistused

Laekuvad kohtute kaudu, sh:

- väärteomenetluse seadustiku alusel;
- karistusseadustiku alusel;
- äriseadustiku alusel.

Muud tegevustulud

Laekuvad Prokuratuuri ja kohtute tegevuse kaudu riigieelarvesse ja Konkurentsiameti eelarvesse, prognoos suureneb vastavalt prognoositavatele kohtuasjadele, millest võib tulu laekuda:

- oportuneeditasud;
- menetluskulude hüvitised;
- konfiskeeritud ja konfiskeerimise asendamisel saadud varadest;
- välja nõudmata deposiitidelt ja tagatistelt;
- kriminaalmenetluse tulu;
- universaalsed postiteenused.

KULUD

Kulude muutus on peamiselt seotud 2019. aastal ühekordselt eraldatud toetustega.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmi ja programmi tegevuste lõikes ning

võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 18 tuh eurot (6,5%).

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmi lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Tabel 119. Justiitsministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2019	2020	Muutus	Muutus %
Finantseerimistehingud	-3	-3	0	0
Kohustuste vähenemine	-3	-3	0	0

Kajastatakse Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi külmikute rendimakseid 10-aastase perioodi jooksul alates septembrist 2011.

Valitsemisala eelarve administratiivselt ja majandusliku sisu lõikes on seletuskirja lisas 2.

2. Justiitsministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Justiitsministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse ühes tulemusvaldkonnas ühte programmi.

Õiguskord tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud järgnevates arengukavades: õigusloomepoliitika põhialused aastani 2030 (eelnõu)⁶⁷, kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030 (eelnõu)⁶⁸ ning esimese ja teise astme kohtute arengukava 2020-2023⁶⁹.

3. Tulemusvaldkond Õiguskord

Tulemusvaldkonna eesmärk: Õiguskindel, hästi toimiv, vähese kuritegevuse ning kvaliteetse justiitssüsteemiga riik.

⁶⁷ <https://www.just.ee/et/oiguspoliitika-pohialused-2030>

⁶⁸ <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kriminaalpoliitika-arengusuunad/kriminaalpoliitika-pohialused-aastani-2030-eelnou>

⁶⁹ <https://www.kohus.ee/et/eesti-kohtud/eesti-kohtususteen>

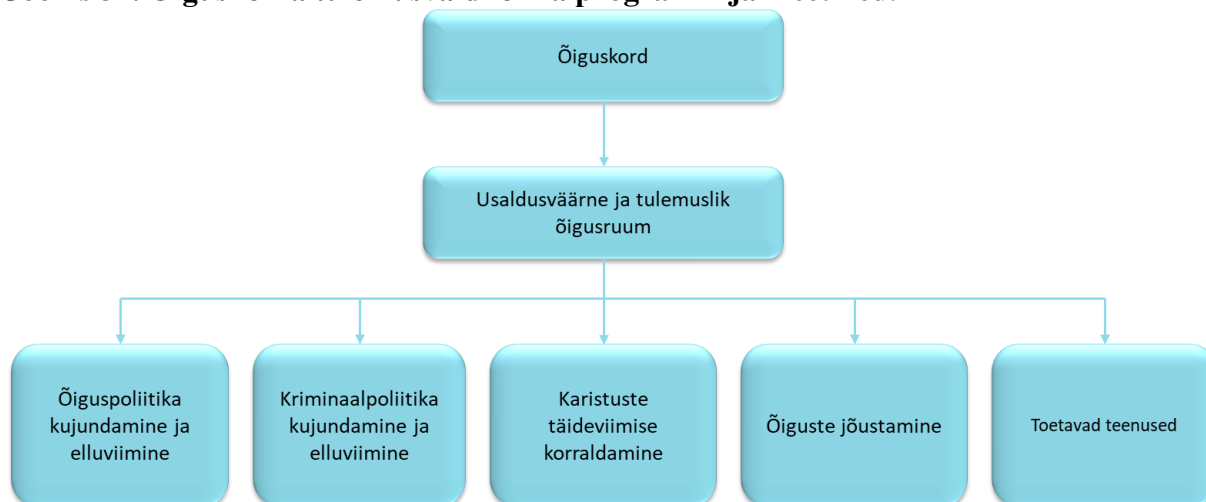
Tabel 120. Tulemusvaldkond õiguskord mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Transparency International korrupsiooni tajumise indeksi väärtus ⁷⁰	73	≥71	≥71	≥71	≥73	≥73
Viimase 12 kuu jooksul kuriteohvriks langenud elanike osakaal, %*	6%	<6%	<6%	<6%	<5%	<5%
Tõhusam õigusemõistmine kohtumenetluses (menetluse kestvus ja jõudlus)*	Enamikes I ja II astme kohtutes on asjade lahendamise jõudlus positiivne või sellele lähedane. Üle aasta kestvate menetluste osakaal kohtutes on kuni 15% menetluses olevatest asjadest	Kõigis kohtutes ning menetlusliikides on kohtuasjade lahendamise jõudlus positiivne, mitte üheski maakohtus, halduskohtus ega teises kohtuastmes apellatsioonmenetlused ei kesta reeglina kauem kui 365 päeva				
World Justice Project õigusriigi indeks ⁷¹	0,81 (2019.a)	>0,81	>0,81	>0,81	>0,81	>0,81
Vägivaldse ründe tagajärjel hukkunuid*	26	<25	<25	<25	<25	<25
Alaealise kannatanuga ja alaealise kahtlustatavaga kriminaalasja kohtueelse menetluse pikkus*	Kannatanuga: 6,3 kuud Kahtlustatavaga: 2,9 kuud	Kannatanuga: alla 6 kuu Kahtlustatavaga: alla 2,5 kuu				

*Mõõdikute allikas: Justiitsministeerium

Õiguskord tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud üks programm: [Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum](#). Programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Justiitsministeerium.

⁷⁰ <http://www.transparency.ee/>⁷¹ <http://www.transparency.ee/>

Joonis 32. Õiguskorra tulemusvaldkonna programm ja meetmed.**1.1.1 Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum programm**

Programmi eesmärk: Luua tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks ja põhiõiguste tasakaalustatud kaitse tagamiseks ning vähendada õigusrikkumisi ja nende poolt tekitatud kahju.

Tabel 121. Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud		-169 406	-168 755	651	-0,4	
sh piirmääraga vahendid		-130 126	-130 033	94	-0,1	
Investeeringud		-277	-295	-18	6,5	
sh piirmääraga vahendid		-193	-191	2	-1,1	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Koht Maailma vabaduse edetabelis	Staatus „vaba“					
Eesti konkurentsivõime positsioon	32	31	30	29	28	27
Inimeste hulk, kes tunneb end oma kodukandis pärast pimedat saabumist turvaliselt	76%	>77%	>77%	>77%	>79%	>79%

Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum programm keskendub selge ja tervikliku õiguskorra tagamisele, kus inimeste põhiõigused on kaitstud, riik toimib läbipaistvalt ja tõhusalt ning kuritegevust on vähe.

Programmi moodustavad viis omavahel tihedalt seotud meetet:

1. Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine;
2. Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine;

3. Karistuste täideviimise korraldamine;
4. Õiguste jõustamine;
5. Toetavad teenused.

2020. aasta olulisemad tegevused:

- Tõhusa valitsemise tagamine rakendades digitaalset „õiguskaart“ kogu justiitsüsteemi ulatuses;
- Riigi institutsionaalse toimivuse paremaks ja paindlikumaks muutmine ning õigusloome arendamine ja ühiskonna õigusteadlikkuse suurendamine selleks, et põhiõigused oleksid paremini kaitstud ja õigusriigi põhimõtted järgitud;
- Teaduspõhise majanduse toetamine arendades ettevõtluskeskkonda läbi nüüdisaegse, atraktiivse ja majanduse konkurentsivõimet tagava keskkonna;
- Sidusa ühiskonna loomine võimaldades abivajajatele mõistlikku ja õigeaegset ligipääsu jõukohasele ja kvaliteetsele õigusabile läbi süsteemi tõhustamise ning jätkusuutlikkuse ja läbipaistvuse tõstmise;
- Sõltumatu, kvaliteetse ja kättesaadava õigusemõistmise tagamine läbi kohtupidamise ressursi jõudluse suurendamise ning kohtupidamise paindlikumaks ja tõhusamaks muutmise;
- Ühiskonna õiguskultuuri ja turvalisuse suurendamine ühelt poolt ennetades õigusrikkumisi ja teiselt poolt tegeledes nende tagajärgedega.

Investeeringud

Tabel 122. Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020
IT investeeringud	-217
Masinad ja seadmed	-78

Programmis investeeritakse peamiselt IT infrastruktuuri.

Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

Programmi viivad ellu Justiitsministeerium, Registrate ja Infosüsteemide Keskus (edaspidi RIK), Prokuratuur, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (edaspidi EKEI), Patendiamet, Andmekaitse Inspeksioon (edaspidi AKI), Vanglad, Esimese ja teise astme kohtud, Konkurentsiamet, Notarite Koda, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Eesti Advokatuur ning Patendivolinike Koda.

Tabel 123. Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Justiits- ministeeriu m	RIK	AKI	EKE I	Prokura -tuur	Konkurentsi -amet	Patendi -amet	Kohtu d (grupp)	Vangla d (grupp)
Kulud kokku	19 119	15 870	733	7 054	15 160	3 130	3 051	42 309	62 330
Osakaal programmi eelarvest	11,3%	9,4%	0,4 %	4,2 %	9,0%	1,9%	1,8%	25,1%	36,9%

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

sh sotsiaaltoetused	5	0	0	0	0	0	0	0	8
sh tegevustoetused	7 832	12	0	4	7	1 215	0	0	0
sh tööjõukulud	6 807	7 778	620	3 686	12 435	1 572	1 542	33 700	34 984
sh majandamiskulud	4 472	4 929	113	3 106	2 681	343	457	8 572	27 216
sh muud tegevuskulud	0	0	0	0	0	0	1 050	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	3	3 150	0	258	37	0	2	38	122

Suurima eelarvemahuga asutused on vanglad, kes teostavad kinnipeatava suunamist õiguskulekale käitumisele ja tagavad õiguskorra kaitse, et selle kaudu vähendada kuritegevust.

Tegevuskuludelt on suurim samuti vanglate eelarve, kes panustavad programmis peamiselt karistuse täideviimise korraldamise meetmesse.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Meede: Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine

Meetme eesmärk: Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine väärtustab põhiõigusi, riigisisese õiguskorra süsteemsust, õigusloome kvaliteeti ning konkurentsivõimelist majanduskeskkonda.

Tabel 124. Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud				-9 102	
sh piirmääraga vahendid						-6 670	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023	
World Justice Project õigusriigi indeks	0,81 (2019.a)	0,81	>0,81	>0,81	>0,81	>0,81	
Eesti positsioon konkurentsivõime raportis avaliku sektori soorituse osas	28	28	28	28	27	27	
Õigusloome toimub õiguse koosloome keskkonnas	N/A	N/A	Valmib süsteemi struktuur	Valmib mõjude hindamise moodul	Liidestatakse Riigikantselei ja Riigikogu kantseleiga	Süsteemi stabiliseerimine	
Koht Doing Business tabelis: üldine	16	16	16	15	15	15	

Õiguspoliitika kujundamises pööratakse enim tähelepanu avaliku õiguse, eraõiguse ning intellektuaalse omandi ja konkurentsivõime valdkonnale.

Õigusloome valdkonnas on eesmärk tagada kvaliteetne ja ühtlustatud tasemega õigusloome. Lisaks on õigusloomeliselt märksõnaks ka üha suurem rahvusvaheline (sh Euroopa Liidu tasandi) koostöö.

Meede: Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine

Meetme eesmärk: Kriminaalpoliitika eesmärk on ennetada kuritegevust, tagada menetlusosaliste (kannatanute, kahtlustatavate ja kolmandate isikute) põhiõiguste kaitse ning kaitsta kriminaaljustiitsüsteemi sõltumatust.

Tabel 125. Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-28 783			
sh piirmääraga vahendid			-18 176			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Justiitsüsteemi sõltumatus	5,7	>5,7	>5,7	>5,7	>5,7	>5,7
Kuritegude arv <i>Allikas: Justiitsministeerium</i>	27 125	<27 000	<27 000	<26 000	<26 000	<26 000

2020. aastal pööratakse kriminaalpoliitika kujundamise ja kuritegevuse ennetamise meetmes enim tähelepanu kaasaegsetele meetoditele ning tehnoloogia võimalustele, et luua nutikaid lahendusi nii õigusrikkumiste prognoosimisel, ära hoidmisel ja avastamisel kui ka ekspertiiside läbiviimisel.

2020. aasta eesmärk on hoida kuritegude arvu alla 27 000 kuriteo, enim tähelepanu pööratakse rasketele vägivallakuritegudele, sh inimkaubandus ning lähedaste (nt perevägivald) ja alaealiste vastu toime pandud tegudele ning suure mõju ja kahjuga kuritegudele (nt majandus-, finants, küberkuriteod jne).

Samuti keskendutakse laste ja noortega seotud ennetustegevusele ning korduvkuritegevuse vähendamisele, mille üks olulisemaid osasid on tagada vangistusest vabanemisel tugi- ja majutusteenus.

Kriminaalpoliitika valdkonnas pööratakse 2020. aastal enim tähelepanu kriminaalmenetluse digitaalsuse suurendamisele ning infosüsteemide kaasajastamisele, et tagada kõigile arusaadav ning tõhus menetlus.

2020. aastal on märksõnaks ka üha suurem rahvusvaheline (sh Euroopa Liidu tasandi) koostöö, sh rahvusvaheline koostöö kriminaalasjade menetlemisel.

Meede: Karistuste täideviimise korraldamine

Meetme eesmärk: Karistuste täideviimine vastab tänapäevastele nõuetele ning väheneb korduvkuritegevus ja kinnipeetavate arv.

Tabel 126. Karistuste täideviimise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020
Kulud		-66 793
sh piirmääraga vahendid		-64 484

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Ametniku poolt süütegude toimepanemine vangis vastu	0	0	0	0	0	0

Vanglates tuleb tagada kõigi seal viibivate isikute turvalisus ning inimväärikad vangistamistingimused, sh täiskasvanulikkude otsustusõigust tagav keskkond, mis hõlbustab hilisemat ühiskonda taassisenemist. Selle eelduseks on, et vanglates oleks tööl piisaval arvul nõuetele vastavaid vanglaametnikke ja kriminaalhooldajaid. Õigusrikkujate positiivne mõjutamine oleneb kõige rohkem valvurite ja kriminaalhooldajate tööst.

2020. aastal pööratakse seetõttu enam tähelepanu vanglateenistuse personalile, et tagada motiveeriv töötasu ja vähendada volavust. Nende töö väärtustamiseks tõstetakse sisejulgeolekutöötajate palka 0,8 mln eurot ehk 2,5%. Lisaks vaadatakse üle võimalused tsentraliseerida vanglateenistuse põhi- ja tugiteenuseid eesmärgiga tegevusi tõhustada ja efektiivistada ning parandada juhtimiskvaliteeti.

Kriminaalhoolduse töö tõhustamiseks suunatakse 0,7 mln eurot elektroonilise valve tagamise võimekuse tõstmisesse.

Meede: Õiguste jõustamine

Meetme eesmärk: Inimesed ja ettevõtjad saavad oma õigusküsimused tõhusalt lahendatud.

Tabel 127. Õiguste jõustamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud		-62 407		
sh piirmääraga vahendid					-39 032		
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Positiivne jõudlus kohtuasjade lahendamisel <i>Allikas: Justiitsministeerium</i>	Kolme aasta perspektiivis on kohtuasjade lahendamise jõudlus kõigis kohtutes ja menetlusliikides positiivne						
Rahulolu esmatasandi õigusabi teenusega <i>Allikas: Justiitsministeerium</i>	Vähemalt 90% abisaajatest rahul või pigem rahul						

Eesmärk on tõhusa kohtupidamise, sh hästitoimivate registrite tagamine. Enim tähelepanu pööratakse esimese kohtuastme kohtumenetluse läbipaistvuse ja kvaliteetsuse tagamisele, et tagada menetlusosaliste rahulolu ja kohtumenetluse kestvuse lühendamine. 2020. aasta märksõnaks on kaasaegsed infotehnoloogilised lahendused, mis lisaks lihtsate ja ühetaoliste menetlustoimingute automatiseerimisele aitavad läbi registrite vähendada ka ettevõtete halduskoormust.

Õigeaegse ja kvaliteetse õigusabi tagamiseks arendatakse riigiõigusabi süsteemi. Õigusteenuse kättesaadavuse ja tõhusa toimimise tagamiseks arendatakse ka vabade õiguselukutsete teenuseid (advokaadid, notarid, kohtutäiturid, pankrotihaldurid, vandetõlgid, patendivolinikud).

Meede: Toetavad teenused

Meetme eesmärk: Sisuprogrammide tegevused on toetatud.

Tabel 128. Toetavad teenused meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-1 671				
sh piirmääraga vahendid		-1 671				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Sisuprogrammide tegevused	N/A	On toetatud				

Kajastatakse keskseid IT-teenuseid, mida RIK osutab teistele valitsemisaladele. IT-teenused sisaldavad erinevaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tegevusi, sh arvuti töökoha ning sise- ja välisveebi haldus, infosüsteemide arendus ja haldus jne.

Samuti on kajastatud Justiitsministeeriumi vahendatavad toetused mitmetele MTÜ-dele, sihtasutustele ning fondidele. Peamiselt abistatakse läbi tegevustoetuste (sh SA Mälu Instituut, Tartu Ülikool, SA Eesti Represseeritute Abistamise Fond, MTÜ Inimõiguste Instituut, Riigiõiguse Sihtkapital, SA Iuridicum), kuid panustatakse ka konkreetsematesse tegevustesse (nt läbi Advokatuuri riigi õigusabi osutamine, esmatasandi õigusabi).

3.10 KAITSEMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest

Julgeolek ja riigikaitse väljendub usutavas heidutuses sõjalise agressori vastu, iseseisva kaitsevõime väljaarendamises, võimes seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega ning vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiires ja tulemuslikus rakendumises.

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga 5 asutust ning valitsemisala eelarve sisaldab samuti Kaitseliidu teenuseid.

Valitsemisala asutuste vastutusvaldkondade jaotus on järgmine:

- Kaitseministeerium on vastutav Eesti Vabariigi riigikaitse korraldamise ja riigikaitsepoliitika kujundamise eest ning selle elluviimise eest;
- Kaitseväge peamine ülesanne on tagada valmisolek riigi sõjaliseks kaitsmiseks;
- Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus korraldab hankeid Kaitseministeeriumi valitsemisala asutustele ning haldab valitsemisala kinnisvara;
- Kaitseressursside Amet peab kaitseväekohustuslaste arvestust, mobilisatsiooniks vajalike materiaalsete ressursside arvestust, kutsub kutsealuseid aja- ja asendusteenistusse, korraldab kaitseväekohustuslaste terviseseisundi ja kutsesobivuse hindamist ameti arstlikes komisjonides;

- Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseumi tegevuseks on Eesti sõjanduse ajalooa seotud esemete ja materjalide väljaselgitamine, kogumine, säilitamine, uurimine ja üldsusele vahendamine. Muuseumil on püsiekspositsioon ja korraldatakse ajutisi näitusi.

Tabel 129. Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	32 422	21 912	-10 510	-32,4
KULUD	-528 754	-517 425	46 329	-2,1
sh piirmääraga vahendid	-445 924	-445 183	35 835	-0,2
INVESTEERINGUD	-103 342	-120 040	-6 027	16,2
sh piirmääraga vahendid	-75 835	-102 223	-15 717	34,8

Tegevuspõhise riigieelarve ja rahvusvahelise aruandluse arvestus ei ole kõiges ühetaoline. Rahvusvahelises aruandluses on oluline eelkõige kaitsekulude määratlus⁷² NATO meetodi järgi, mis ei võta arvesse riigikaitsele suunatud välisloetusi, teenitud omatulu ega aastast amortisatsiooni, vaid näitab riigi poolt riigikaitsele suunatud rahaliste vahendite suhet SKTsse. NATO kaitsekulude arvestusse kuulub ka vastav käibemaks. Tähele tasub panna ka tõsiasi, et aastate 2020 kaitsekulu suurus ja protsent on arvatud septembris 2019 Rahandusministeeriumi poolt avaldatud majandusprognoosi pinnalt. Tegelik kaitsekulu selgub alati tagantjärele, kui riigi tegelik SKT on Statistikaameti poolt kokku arvatud.

Tabel 130. Kaitsekulu ja Kaitseministeeriumi valitsemisala kasutuses olevad vahendid

		2018*	2019	2020	2021	2022	2023
1	SKT-st eraldatud 2% Riigikaitse arengukava 2017-2026 elluviimiseks ⁷³	491,8	539,8	584,4	614,6	645,4	675,0
	sh Kaitseleidele eraldatav tegevustoetus ⁷⁴	36,5	34,6	42,8	38,1	42,5	43,9
	sh Sotsiaalkindlustusameti poolt väljamakstavad eripensionid (sisalduvad SKA eelarves)	9,0	8,3	11,5	12,5	13,7	14,9
	sh Sotsiaalkindlustusameti poolt väljamakstavad ajateenija lapsetoetused (sisalduvad SKA)	0,02	0,02	0,09	0,09	0,11	0,11

⁷² Riigieelarve kulud jagatakse ka valitsemisfunktsioonide lõikes. COFOG (*Classification of the Function of Government*) on rahvusvaheline valitsemisfunktsioonide klassifikaator, mis on välja arendatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD – *Organisation for Economic Cooperation and Development*) ning on kinnitatud standardina rahvamajanduse arvepidamises. Valitsemisfunktsioonide klassifikaator võimaldab saada ülevaate valitsuse eri funktsioonide kulude suundumustest ning võrrelda valitsuste kulutusi riikide vahel. COFOGi põhjal arvestatud riigikaitse kulude kogumaht ja osakaal SKPst erineb NATO metoodika kohaselt arvatud kaitsekulude mahust ja osakaalust, kulude hulka arvestatakse ka tuludest sõltuvad kulud.

⁷³ Rahandusministeeriumi 2019 suvise majandusprognoos (avaldatud 09.09.2019)i järgi (sisaldab käibemaksu).

⁷⁴ Tegevuspõhise eelarve vaates on Kaitseleide eraldi kajastatud erinevate tegevuste juures, vastavalt sellele, millises mahus Kaitseleide konkreetsesse tegevusse panustab. Kaitseleide tegevused kajastuvad ka programmide „Kollektiivkaitses osalemine“ ning „Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus“ all. Kaitseleide toetus kokku on (2020) 42,8 mln eurot, (2021) 38,1 mln eurot, (2022) 42,5 mln eurot, (2023) 43,9 mln eurot.

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	eelarves) ⁷⁵						
2	Liitlastega seotud kulud	21,7	15,0	10,5	10,0	9,9	9,9
	Sh liitlastega seotud ülalpidamiskulud	5,9	5,9	5,6	5,0	5,0	5,0
	Sh liitlastega seotud taristu	15,8	9,1	4,9	5,0	4,9	4,9
3	Muud täiendavad sihtotstarbelised eraldised	7,7	0,9	0,2	0,8	0,2	0
4	Riigikaitseinvesteeringute programmi (KIP)	10,0	30,0	20,0	20,0	20,0	20,0
5	Kaitsekulu kokku NATO meetodi järgi	513,9⁷⁶	585,6	615,1	645,4	675,5	704,9
6	% SKP-st	2,0%	2,11%	2,11%	2,10%	2,09%	2,09%
7	Kaitseministeeriumi valitsemisala käsutuses olevad finantsvahendid kokku koos välistoetustega ⁷⁷	545,9	614,9	622,7	646,1	668,7	696,0

NATO on lisaks 2% eesmärgile seadnud ka nõude põhihangetele (*major equipment* ehk võime loomisega seotud või üksuseid uuele kvalitatiivsele tasemele viivad hanked) vähemalt 20% kulutada, Eesti on vastav näitaja 2020 aastal 21,17%.

TULUD

Valitsemisala tulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 7,3 mln eurot. Tulude muutust on mõjutanud ennekõike välistoetuste (sh NATO julgeolekuinvesteeringute programmi vahendid) vähenemine.

Tabel 131. Kaitseministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2018 tegelik	2019 RE	2020 RE	Muutus 2020/2019 RE	Muutus (%)
Saadud toetused	8 467	29 150	18 754	-10 396	-35,7
Tulu majandustegevusest	724	118	498	380	322,0
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	485	378	153	-225	-59,6
Tulu põhivara ja varude müügist	149	355	46	-309	-87,0
Trahvid ja muud varalised karistused	211	100	150	50	50,0
Muud tegevustulud	3 000	2 321	2 311	-10	-0,4

Järgnevas on esitatud valitsemisala tulude lühikirjeldus.

NATO julgeolekuinvesteeringute programmi (NSIP) raames saadud välistoetustest investeeritakse Eestisse aastal 2020 kokku hinnanguliselt 18 mln eurot, sh:

- NATO õhujuhimissüsteemi (*ACCS Software Based Element*) väljaarendamiseks 1,45 mln eurot;

⁷⁵ Ajateenijate lapsetoetused kajastatakse alates 2020. aastast Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves, need kajastuvad küll kaitsekulu arvestuses, ent ei ole Kaitseministeeriumi valitsemisala käsutuses olevad finantsvahendid.

⁷⁶ Tegelik 2018. a kaitsekulude tase SKP-st NATO meetodi järgi (%).

⁷⁷ Kaitsevæelaste eripensionid kajastatakse alates 2020. aastast Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves ning need kajastuvad küll kaitsekulu arvestuses, ent ei ole Kaitseministeeriumi valitsemisala käsutuses olevad finantsvahendid

- väljaõppevõimaluste parandamiseks (*Force Integration and Enhanced Training*) 7,35 mln eurot;
- lennubaasi võimekuse suurendamiseks Ämaris 0,4 mln eurot;
- Liitlaste vastuvõtmisvõimekuse parandamiseks (*Reception, Staging, Onward Movement*) 4,24 mln eurot;
- küberharjutusvälja edasiarendamiseks 4,64 mln eurot.
- Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna vahenditest investeeritakse küberharjutusvälja arendamiseks 0,7 mln eurot.

Tulu majandustegevusest:

- Kaitseministeeriumile laekub küberkaitse kursuste läbiviimise eest ca 0,5 mln eurot;
- Eesti Sõjamuuseumile - kindral Laidoneri muuseumile laekub tulu trükiste ja meenete müügist, ruumide lühiajalisest rendist ning piletitulust 20 000 eurot;

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist:

- Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele laekuvad tasud hoonestus- ja kasutusõiguse eest vastavalt lepingutele 6 000 eurot;
- Kaitseväele ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele laekuvad renditulud eluruumidelt ja mitteeluruumidelt ca 0,2 mln eurot. Planeeritud renditulu väheneb seoses kasarmupindade kasutuselevõttuga.

Tulu põhivara ja varude müügist:

- Vanametalli, toidupakkide ja muu vara müügist planeeritakse 46 000 eurot. Tulu vähenemine tuleneb müügiobjektide vähenemisest.

Trahvid ja muud varalised karistused:

- Rahatrahve ja sunnirahasid ajateenistusse mitteilmumise eest on planeeritud ca 0,2 mln eurot. Tulu kasv tuleneb peamiselt ajateenistusse võetavate kodanike arvu suurenemisest.

Muud tegevustulud:

- Ämari õhutorbe kulude hüvitamine vastavalt Balti riikide kokkuleppele ca 2,2 mln eurot
- Kaitseväele laekub kaotatud ja lõhutud varustuse eest ning reservõppustele põhjuseta ilmumata jäämisest sunnirahasid ca 0,1 mln eurot.

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 2,1%. Kulud vähenevad tehnilistel põhjustel, sest kaitseväelaste eripensionid viiakse 2020. a alates üle Sotsiaalministeeriumi eelarvesse. Samuti on 2020. aastal senisest suurem osa kaitseotstarbelise erivarustuse hankeid investeeringud. Välisvahendite arvelt kaetavate kulude prognoos on muutunud ca 0,7 mln eurot.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja programmi tegevuste lõikes ning võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on koostatud Rahandusministeeriumi poolt ja toodud seletuskirja lisa 2.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 16,7 mln eurot (16,2%). Välisvahenditest finantseeritavad investeeringud vähenevad võrreldes eelmise aastaga 9,7 mln eurot.

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmi lõikes ning ülevaate riigieelarve kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on valitsemisalale planeeritud 45 mln eurot.

2. Kaitseministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Kaitseministeerium valitsemisala panustab tulemusvaldkonna julgeolek ja riigikaitse eesmärkide täitmisel. Julgeolek ja riigikaitse väljendub heidutuse kasvus sõjalise agressori vastu, iseseisva sõjalise kaitsevõime kiire väljaarendamises, võimes seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega, võimes kiirelt lahendada hübriidkonflikte ja Eesti ühiskonna sidususe suurendamises ning valmisolekus seista vastu infosõjale.

Tulemusvaldkond jaguneb neljaks programmiks, mille kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus.

Kaitseministeeriumi valitsemisala pikaajaliste arengueesmärgid on sätestatud Riigikaitse arengukavaga (RKAK) aastateks 2017 – 2026 ning neid viiakse ellu Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukavaga aastateks 2020-2023.

Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava kirjeldab sõjalise riigikaitse arengueesmärgid nimetatud perioodiks ning seob need eesmärkide saavutamiseks vajaminevate ressursidega. Valitsemisala arengukava prioriteetide määramine põhineb Kaitseväe juhataja sõjalisel nõuandel, valitsemisal asutuste juhtide ettepanekutel ning võtab arvesse NATO ees võetud kohstusi.

3. Tulemusvaldkond julgeolek ja riigikaitse

Tulemusvaldkonna eesmärk: Usutav heidutus sõjalise agressori vastu. Võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega. Vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemuslik rakendumine.

Joonis 33. Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna jagunemine programmideks ja

meetmeteks.

Tabel 132. Tulemusvaldkond julgeolek ja riigikaitse eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed⁷⁸

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-517 425	N/A	N/A	
sh piirmääraga vahendid		N/A	-445 183	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-120 040	N/A	N/A	
sh piirmääraga vahendid		N/A	-102 223	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksused on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ja prioriteetidele <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH
Eestis paiknevad alaliselt liitlaste väed <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH
Sõjalise kaitse kulude tase SKP-st NATO meetodi järgi (%) <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	2,0% ⁷⁹	>2,0%	>2,0%	>2,0%	>2,0%	>2,0%

⁷⁸ Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekust alates 2020 ei ole siin ja edaspidi esitatud tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlust eelmise perioodiga.

⁷⁹ Arvestuse aluseks on Statitikaameti kodulehel septembri 2019 seisuga olnud info 2018. aasta SKT suuruse osas.

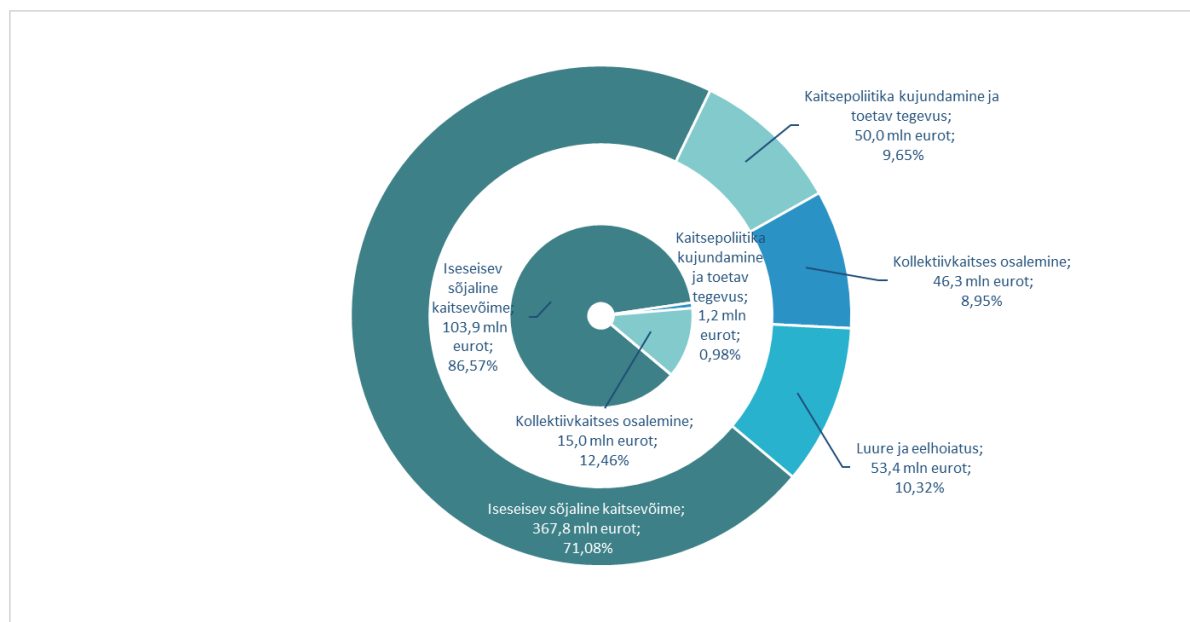
Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses <i>Allikas: Avaliku arvamuse uuring</i>	60%	>50%	>50%	>50%	>50%	>50%
Tegevväelaste arv aasta lõpul (vähemalt) <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	3442	3460	3510	3560	3610	3660

Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud neli programmi. **Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi** eesmärk on hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta. **Kollektiivkaitses osalemise programmi eesmärk** on on tõhus ja kindel NATO kollektiivkaitses, tagatud on kollektiivkaitses osalemine, sh läbi Eesti osaluse rahvusvahelise julgeoleku tagamisel ning liitlaste panuse Eesti kaitseks. **Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi eesmärk** on valitsemisala poliitikate suunamine sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagada tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele ning ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks. **Luure ja eelhoiatuse programmi** eesmärk, mõõdikud ja sihttasemed ning olulised tegevused on juurdepääsupiiranguga.

Tabel 133. Kaitseministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Julgeolek ja riigikaitse	Riigikaitse arengukava 2017 – 2026 Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukava 2020-2023	Iseseisva sõjalise kaitsevõime programm
		Kollektiivkaitses osalemise programm
		Luure ja eelhoiatuse programm
		Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programm

Joonis 34. Julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus programmide lõikes (tuhat eurot)

3.1. Iseseisva sõjalise kaitsevõime programm

Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi eesmärk: Hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta.

Programmi viivad ellu Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Kaitseliit ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus.

Tabel 134. Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-367 843			
Sh piirmääraga vahendid			-299 312			
Investeeringud			-103 917			
Sh piirmääraga vahendid			-97 466			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksused on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Programm hõlmab tegevusi, mis on suunatud iseseisva kaitsevõime edendamisele. Iseseisva kaitsevõime arendamise aluseks on Riigikaitse arengukavas (2017-2026) toodud üksuste väljaarendamine varustatud, mehitatud, väljaõpetatud ja varudega tagatud lahinguvalmis üksusteks nii, et kõnealusel planeerimisperioodil saaksid välja arendatud kõige prioriteetsemad võimed ja üksused.

Programm koosneb üheksast meetmest, mis suures osas kattuvad Kaitseväge juhataja vahetus alluvuses olevate struktuuriüksustega.⁸⁰

Tabel 135. Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Kaitseministeerium	Kaitsevägi	Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus
Kulud kokku	22 387	238 211	107 245
Osakaal programmi eelarvest	6,1%	64,8%	29,2%
sh tööjõukulud	0	107 779	3 896
sh majandamiskulud	0	81 349	83 090
sh sotsiaaltoetused	0	10 193	0
sh antud toetused	22 387	0	0
sh investeeringutoetused	0	0	1 000

⁸⁰ Kaitseväge struktuuriüksused on kirjas Kaitseväge põhimääruses: <https://www.riigiteataja.ee/akt/128062018008>.

sh mitterahalised=amort	0	38 890	19 259
Investeeringud	0	1 573	102 344

Programmi kuludest suurima osa moodustavad Kaitseväe tööjõukulud. Kaitseväe 2020 aasta tööjõukulud on arvestatud, et tegevväelaste töötasu püsib Riigikaitse arengukavas ettenähtud värbamisesmärkide täitmiseks vähemalt 30% üle Eesti keskmise. Seoses sellega suureneb tegevväelaste palgafond veidi üle 5%. Arvestatud on, et tegevväelaste arv kasvab iga-aastaselt 50 inimese võrra jõudes 2023. aasta lõpuks tasemini 3660. Tööjõukulu maksudena on arvestatud sotsiaalmaksu määra 33% (sotsiaalmaksuseaduse §7 alusel) ja töötuskindlustusmaks 0,8% (töötuskindlustuse seaduse alusel). Programmis on kajastatud ka vahendid ajateenijate toetuseks ja sotsiaalmaksuks (2020. a 9,9 mln) ning hüvitiseks hukkamise või vigastuse korral. Aastatel 2020–2022 asub iga-aastaselt ajateenistus 3500 isikut ning aastal 2023 tõuseb ajateenistus asujate arv 3800 isikuni. Arvestatud on ajateenijate ravikindlustuse tasumisega 2 kuud peale teenistuseaega.

Programmi majandamiskuludes kajastub ka majanduslikult kulude iseloomuga kaitseotstarbelise varustuse soetus⁸¹.

Programmis kajastuvad lisaks Kaitseväe toetustest tehtavad Kaitseväe objektide valvega seotud kulud ning sõjalise maakaitse üksuste väljaõppekulud ning Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse poolt tagatav Kaitseväe taristu halduse kulu.

Tabel 136. Iseseisva sõjalise kaitsevõime programmi investeeringud objektide lõikes (tuhat eurot).

	2020 RE
Muud investeeringud (välistoetused)	-6 451
Inventar	-41
IT investeeringud	-778
Masinad ja seadmed	-2 263
Muud investeeringud	-192
Kaitseotstarbeline erivarustus	-59 311
Maa soetused	-650
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-34 232

Programmi investeeringutes on kajastatud Kaitseväe ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse poolt Kaitseväe tarbeks tehtav kaitseotstarbelise varustuse soetus⁸², ehitusinvesteeringud, masinate ja seadmete soetamine, IT investeeringud ja inventari soetamine.

⁸¹ Eelarvetehniliselt on majandusliku sisu järgi on kaitseotstarbeliselt hanked ka investeeringute all. Seega koos kulude ja investeeringute reaga eraldatakse kaitseotstarbelise varustuse hangeteks iseseisva sõjalise kaitsevõime programmis kokku 170,8 mln eurot ja kollektiivkaitses osalemise programmis 1,4 mln eurot.

⁸² Eelarvetehniliselt on majandusliku sisu järgi on kaitseotstarbeliselt hanked ka kulude all. Seega koos kulude ja investeeringute reaga eraldatakse hangeteks iseseisva sõjalise kaitsevõime programmis kokku 170,8 mln eurot ja kollektiivkaitses osalemise programmis 1,4 mln eurot.

Meede: Kaitseväe juhtimine ja jätkusuutlikkuse tagamine

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid.

Tabel 137. Kaitseväe juhtimise ja jätkusuutlikkuse tagamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-9 589				
Sh piirmääraga vahendid		-8 996				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Kaitseväe peastaap omab valmidust opereerida kaitseväe informatsiooni koguja ja vahendajana 365 päeval aastas 24/7 režiimil ning väljaspool KV taristut. 2020. aasta jooksul ehitatakse välja ühendoperatsioonide juhtimise keskus. Juhtimise tagamiseks hangitakse vastavat erivarustust ning juhtimisvõime parandamiseks luuakse eeldused lahingjuhtimissüsteemi juurutamiseks, mis võimaldab vahetada üksustega täpsemat, kõrgema turvalisusega ja reaalsajas informatsiooni.

Meede: Küberväejuhatuse

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid

Tabel 138. Küberväejuhatuse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-18 429				
Sh piirmääraga vahendid		-15 795				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Küberväejuhatuse korraldab kübertegevust (küberkaitse/küberoperatsioonid) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tegevust Kaitseministeeriumi valitsemisalas, tagab juhtimistoetust juhtimispunktile väljaspool Kaitseväe taristut, korraldab sõjaaja ja reservüksuste ettevalmistamist ning formeerimist, tagab Kaitseväe teavitustöö.

Meede: Sõjaväepolitsei

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid

Tabel 139. Sõjaväepolitsei meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-6 973			
Sh piirmääraga vahendid			-5 775			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Sõjaväepolitsei teostab järelevalvet kaitseväge distsipliini üle ning määratud isikute kaitse korraldamist. 2020. aastal täiendatakse sõjaväepolitsei kompaniide alarm- ja rivisõidukite parki.

Meede: 1. Jalaväebrigaad

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid

Tabel 140. 1. Jalaväebrigaadi meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-108 019			
Sh piirmääraga vahendid			-92 425			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Scoutspataljon võtab kasutusse jalaväe lahingumasinad CV9035, Kalevi ja Viru pataljon lähevad üle SISU soomukitega. 2020. aastal alustatakse käsitulirelvade ja brigaadi tankitõrjekompaniide tankitõrjerelvade väljavahetamisega ning saabuvad esimesed kaks liikursuurtükki. Kõikidele üksustele soetatakse lahingumoon.

Väljaõppe tagamiseks arendatakse jätkuvalt keskpõlügeni jalaväe lahingumasinatele sobilike tingimuste loomiseks. Ajateenijate arvukuse suurendamiseks rajatakse Jõhvi linnakusse täiendav kasarm 2020 ning alustatakse tegevvälaste kasarmu rajamist Tapale.

Meede: 2. Jalaväebrigaad

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid.

Tabel 141. 2. Jalaväebrigaadi meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud				-40 340
Sh piirmääraga vahendid							-35 359
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	

2. jalaväebrigaadi varustamiseks hangitakse rivisõidukeid, individuaalvarustust, side- ja IT varustust. Tankitõrjekompaniides minnakse üle kaasaegsetele relvasüsteemidele. Kõikidele üksustele soetatakse lahingumoonu.

Brigaadi väljaõppetingimuste parendamiseks arendatakse edasi Nursipalu harjutusala. Hoolduse ja hoiustamise tingimuste parendamiseks plaanitakse ehitada tehnika varjualused Taara linnakus.

Meede: Merevägi

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid

Tabel 142. Mereväe meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud				-20 888
Sh piirmääraga vahendid							-18 923
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	

Mereolukorratadlikkuse võime väljaarendamise raames luuakse mereoperatsioonide keskuses võimalused riigisisese mereseirealase teabe kogumiseks, koondamiseks, analüüsiks ning jagamiseks juba 2019 ning töötatakse pildi jagamisega Balti ja NATO suunal. Kaldaradarisüsteemi radaripositsioonide teabe andmekadudeta töötlemiseks ja tuvastatud merepildi koostamiseks luuakse tehnilised lahendused 2020.

Aastal 2020 alustatakse NATO laev-kallas lühilaineside võimearendusprojekt BRASS elluviimist.

Meede: Õhuvägi

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid.

Tabel 143. Õhuväe kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		-34 241				
Sh piirmääraga vahendid		-27 977				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Radarsüsteeme täiendatakse võõras-oma tuvastussüsteemidega ning saavutatakse võimekus positiivselt tuvastada sõbralikud lennubahendid. Vahetatakse välja lennubaasi maa-õhk-maa aegunud ning uute süsteemidega mitteühilduvad raadiojaamad uute kaasaegsete raadiojaamade vastu.

Lennukit M-28 rakendatakse õhustranspordi, väljaõppe toetuse ja mereseire funktsioonide täitmiseks. Sõjaliste võimete väljaõppe toetamiseks jätkatakse lendamist renditavate õppereaktiivlennukitega.

Ämari lennubaasi 24/7/365 operatsioonivõime tagamiseks jätkatakse personali värbamist, eritehnika pargi laiendamist ja uuendamist. Lennubaasi häältraadioside süsteemid asendatakse uutega.

Meede: Toetuse väejuhatatus

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid.

Tabel 144. Toetuse väejuhatuse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		-102 445				
Sh piirmääraga vahendid		-67 673				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Tagalavedude korraldamiseks täiendatakse logistikapataljoni varustatust. Raskeveohaagiste hankimisega tagatakse vastuvõtmise, koondumise ja edasiliikumise võimekus ja suurendatakse soomusmanöövriüksuste elukaart. Täiendavate transpordivahendite ja konteinerite hankimisega suurendatakse maastikul paiknevat laomajandamise võimekust.

Rajatakse laskemoona ladustamise ja käitlemise võimalusi. Seoses suurenenud tootlustamisvajadusega laiendatakse Ämari ja Paldiski tootlustuskomplekse.

Väljaõppe ja ohutuse tõhustamiseks arendatakse edasi Kaitseväge keskpõlvügooni – laiendatakse ohuala ja rajatakse alternatiivseid liikumiskoridore. Laskeväljad kohandatakse pataljoni suuruse üksuse õppuste läbiviimiseks ja soomusmanöövervõime väljaõppe tagamiseks Nursipalu ja Klooga harjutusväljadel korrastatakse teid ja arendatakse väljaõpperajatisi.

Meede: Maakaitse

Meetme eesmärk: struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid.

Tabel 145. Maakaitse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
			Kulud			
			-26 919			
			Sh piirmääraga vahendid			
			-26 387			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Üksus on mehitatud, varustatud, välja õpetatud vastavalt riigikaitse arengukava otsustele ning prioriteetidele	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Kõik sõjalise maakaitse üksused varustatakse isikukaitsevahendite ja ravisõidukitega. Kõikidele üksustele soetatakse lahingumoonna.

3.2 Kollektiivkaitses osalemise programm

Kollektiivkaitses osalemise programmi eesmärk: NATO kollektiivkaitses on tõhus ja kindel. Tagatud on kollektiivkaitses toimimine, sh läbi Eesti osaluse rahvusvahelise julgeoleku tagamisel ning liitlaste panuse Eesti kaitsesse.

Programmi viivad ellu Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Kaitseliit ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus.

Tabel 146. Kollektiivkaitses osalemise programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020
Kulud		-46 308
Sh piirmääraga vahendid		-45 959
Investeeringud		-14 952

Sh piirmääruga vahendid		-3 586				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Eestis paiknevad alaliselt liitlaste väed	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Programm hõlmab tegevusi, mis on vahetult seotud rahvusvahelise koostöö, sh liitlassuhete ning liitlaste sõjalise kohaloleku tagamisega. Programm koosneb kahest meetmest. Esimene meede (rahvusvaheline koostöö) hõlmab tegevusi ja meetmeid, mis on kooskõlas riigikaitse arengukavas planeerituga. Programmi teine meede (liitlaste kohalolek Eestis) koosneb tegevustest ja kuludest, mis ületavad riigikaitse arengukavas planeeritud mahte ja rahalisi võimalusi ning on seotud otseselt NATO heidutus- ja kaitsehoiaku raames Eestis roteeruvate vägede taristuvajaduse ning kohalolust Eestile tulenevate ülalpidamiskuludega. Programm sisaldab ka tegevusi, mida tehakse või rahastatakse täiendavalt USA või NATO vahenditest.

Tabel 147. Kollektiivkaitses osalemise programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Kaitseministeerium	Kaitsevägi	Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus
Kulud kokku	-14 968	-29 742	-1 599
Osakaal programmi eelarvest	32,3%	64,2%	3,5%
sh tööjõukulud	-3 315	-5 436	-600
sh majandamiskulud	-4 607	-24 302	-759
sh antud toetused jur isikutele	-6 957	0	0
sh mitterahalised=amort	-88	-4	-240
Investeeringud	-275	0	-14 676

Programmi kuludes on kajastatud rahvusvahelise koostööga seotud liikmemaksud, välis teenistuskulud ning rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonide kulu. Kollektiivkaitses osalemise programmi kuludest teeb ligi 65% Kaitsevägi ja 32% Kaitseministeerium. Programmi investeeringud tehakse peamiselt Riikliku Kaitseinvesteeringute Keskuse poolt.

Tabel 148. Kollektiivkaitses osalemise programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Muud investeeringud (välistoetused)	-11 366
Masinad ja seadmed	-14
IT investeeringud	-261
Liitlaste taristu	-3 310

Investeeringud kajastavad küberlabori IKT kulusid, masinate ja seadmete soetusi, liitlaste taristu investeeringuid ning välistoetuseid.

Kollektiivkaitses osalemise programmi suuremad investeeringud on seotud liitlaste taristuga ja välistoetuste arvelt tehtavate investeeringutega peamiselt Tapale, Ämarisse ja Kaitseväe keskpõlügenile. Valdav osa välisinvesteeringuid laekub NATO julgeolekuinvesteeringute programmist (NSIP).

Meede: Rahvusvaheline koostöö

Meetme eesmärk: Eesti mõju ning tegusus NATO-s ja Euroopa Liidus on suuremad kui Eesti suurus seda eeldaks. Eesti kaitsepoliitika toetab lähedasi kahe- ja mitmepoolseid suhteid Eesti peamiste liitlas- ja partnerriikidega. Operatsioonid toetavad Eesti julgeolekupoliitika eesmärke.

Tabel 149. Rahvusvahelise koostöö meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-40 757				
Sh piirmääraga vahendid		-40 519				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Eesti mõju ning tegusus NATO-s ja Euroopa Liidus on suuremad, kui Eesti suurus seda eeldaks	N/A	N/A	JAH	JAH	JAH	JAH
Operatsioonid toetavad Eesti julgeolekupoliitika eesmärke	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

Tagatud on liikmelisus rahvusvahelistes organisatsioonides, osalus OSCE ja ÜRO julgeolekuaruandluses. Tagatakse ÜRO julgeolekunõukogu mitteamalaliseks liikme staatusega seotud kulud, mh lähetatakse 2019. aasta suvest kuni 2021. aasta lõpuni esindusse ÜRO juures New York'is Kaitseväe sõjaline esindaja.

Abikäepoliitika osas on vahendid planeeritud NATO Afganistani relvajõudude usaldusrahastusse, samuti Gruusia ja Ukraina toetamiseks ning Genfi julgeolekupoliitika teaduskeskusesse panustamiseks. Tagatakse haavatud Ukraina sõdurite taastusraviga seotud transpordikulud.

2020. jätkatakse ametikohtade mehitamist Lätis asuvas Põhjadiviisi staabis. Rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel toetab Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika eesmärkide saavutamist ning kaitsekoostöö süvendamist Eesti jaoks oluliste strateegiliste liitlasriikidega. Operatsioonidel osalemise maht lähtub kehtivatest Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu otsustest. Kasvavad Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe lähetuskulud katmaks Eesti esindatust erinevates rahvusvahelistes sõjalise koostöö formaatides.

Meede: Liitlaste kohalolek Eestis

Meetme eesmärk: Tugevdada Eesti kaitsevõimet ja NATO heidutus- ning kaitsehoiakut, võõrustades liitlaste lahingupataljoni (NATO enhanced Forward Presence - eFP), NATO Balti õhurbe missiooni (NATO's Baltic Air Policing - BAP), NATO staabielementi (NATO Force Integration Unit – NFIU) ja rahvusvahelisi sõjalisi õppusi.

Tabel 150. Liitlaste kohaloleku Eestis meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020	
Kulud		-5 551	
Sh piirmääraga vahendid		-5 440	

Möödik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Eestis paiknevad alaliselt liitlaste väed - liitlaste kohalolek Eestis vastab NATO-s kokku lepitud heidutus- ja kaitsehoiakule	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH	JAH

NATO liitlaste lennuvahendid tagavad Ämari lennubaasist Eesti ja Balti riikide õhuruumi ööpäevaringse õhuturbe 365/24/7 põhimõttel. Aastas on Eestis keskmiselt kolm rotatsiooni (igas rotatsioonis on neli õhuturbehävitajat, kokku 12 õhuturbehävitajat aastas).

Tagatud on NATO lahingugrupi ja NATO staabieleменти jm kohaloleku tegevuseks vajalikud kulud vastavalt rahvusvahelistele kokkulepetele.

3.3 Luure ja eelhoiatuse programm

Luure ja eelhoiatuse programmi eesmärk, mөөdikud ja sihttasemed ning olulised tegevused on juurdepääsupiiranguga.

Tabel 151. Luure ja eelhoiatuse programmi eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2020
Eelarve	-53 407

3.4 Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programm

Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi eesmärk: Valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele. Tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks.

Programmi viivad ellu Kaitseministeerium, Kaitsevāgi, Kaitseliit, Riigi Kaiteinvesteeringute Keskus, Kaitseressursside Amet, ja Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum.

Tabel 152. Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi eelarve (tuhat eurot), mөөdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
	Kulud					-49 867
	Sh piirmääraga vahendid					-46 505
	Investeeringud					-1 171
	Sh piirmääraga vahendid					-1 171
Möödik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Sõjalise kaitse kulude tase SKP-st NATO meetodi järgi (%) <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	2,0%	>2,00%	>2,00%	>2,00%	>2,00%	>2,00%
Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses <i>Allikas: Avaliku arvamuse uuring</i>	60%	N/A	>50%	>50%	>50%	>50%

Tegevväelaste arv aasta lõpul vähemalt <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	3422	3460	3510	3560	3610	3660
--	------	------	------	------	------	------

Programm koondab tegevused, mille eesmärk on tagada, et valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele ning tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks.

Tabel 153. Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Kaitse- ministeerium	Kaitsevägi	Riigi Kaitse- investeeringute Keskus	Kaitse- ressursside Amet	Eesti Sõja- muuseum - kindral Laidoneri Muuseum
Kulud kokku	-30 156	-8 570	-4 110	-5 592	-1 439
Osakaal programmi eelarvest	60,5%	17,2%	8,2%	11,2%	2,9%
sh tööjõukulud	-3 708	-5 292	-688	-2 887	-457
sh majandamiskulud	-2 637	-1 565	-2 543	-1 309	-451
sh sotsiaaltoetused	-84	0	0	-745	-3
sh antud toetused	-23 629	-1 713	0	-558	-174
sh investeeringutoetused	0	0	0	0	-37
sh mitterahalised=amort	-98	0	-880	-92	-318
Investeeringud	-724	-45	0	-184	-218

Kuludes on kajastatud eripensionid, asendusteenistuslaste tasud, sotsiaalmaks ja kutsealuste sõidukulud, hüvitised hukkamise või vigastuse korral, riigikaitsele õppetöötused ja toetused riigikaitseõpetuse läbiviimiseks, projekti- ja tegevustoetused, Kaitseministeeriumi, Kaitseressursside Ameti, Eesti Sõjakuuseumi ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse tööjõukulud ja majandamiskulud, teadus- ja arendustegevuse kulud ning Kaitseleidiu kuludest kaitsetahte arendamise kulud ja valveteenistuse kulud Kaitseministeeriumile ja Kaitseressursside Ametile.

Programmist kuludest üle kahe kolmandiku moodustavad kaitseministeeriumi kuuld, sh. tööjõukulud ja toetused juriidilistele isikutele (valdavalt Kaitseleidiu). Kaitseväge osakaal programmi kuludest on 15% ning Kaitseressursside ametil 10%.

Tabel 154. Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Inventar	-45
IT investeeringud	-885
Masinad ja seadmed	-83
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-158

Investeeringutes on kajastatud Kaitseministeeriumi, Kaitseväge, Kaitseressursside Ameti, Eesti Sõjakuuseumi inventari, IKT- ning masinate, seadmete investeeringud ning Vabadsusõja Võidusamba renoveerimistööd.

Meede: Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus

Meetme eesmärk: Valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele. Tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks

Tabel 155. Kaitsepoliitika kujundamise ja toetava tegevuse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020 RE				
Kulud		-49 867				
Sh piirmääraga vahendid		-46 505				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018. a)	2019	2020	2021	2022	2023
Sõjalise kaitse kulude tase SKP-st NATO meetodi järgi (%) <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	2,0%	>2,00%	>2,00%	>2,00%	>2,00%	>2,00%
Elanike valmisolek osaleda kaitsetegevuses <i>Allikas: Avaliku arvamuse uuring</i>	60%	N/A	>50%	>50%	>50%	>50%
Tegevväelaste arv aasta lõpul vähemalt <i>Allikas: Kaitseministeerium</i>	3422	3460	3510	3560	3610	3660

Programmi meetmega tagatakse julgeolekukeskkonna analüüsi tulemuste ja poliitiliste suuniste põhjal püstitatud ülesannete täitmiseks vajalike võimete olemasolu ning riigikaitsepoliitika kujundamine. Olulisemad tegevused 2020. aastal programmi ja meetme eesmärkide saavutamiseks on järgmised:

- Eesti kaitsevõime toetamiseks on tagatud inim- ja materiaalse ressursi arvestus, hindamine ja valik.
- Tagatakse tegevväelastele sotsiaalsed tagatised vigastuse korral (ühekordne hüvitis ja töövõimetuspension on välja makstud) ning parim võimalik ravi. Toetatakse tegevväelaste ümber- ja täiendõpet. Kaitsekuludest on tagatud toetusmeetmed kaitsevälase surma või vigastuse korral ka kaitsevälase pereliikmetele, sh toitjakaotuspension, ühekordne hüvitis, taastusravi, psühholoogiline ja sotsiaalnõustamine.
- Kaitseliidu tegevustoetus tagab motiveeritud ja ettevalmistatud liikmeskonna ning riiklike ja kohalike omavalitsuste struktuuride toetamise.
- Kaitseväe juhtivkoosseisu ettevalmistamine ja täiendõpe tagatakse Kaitseväe akadeemia poolt antava sõjaväelise taseme ja täiendõppe kaudu.
- Arendatakse kaitsealast teadus-arenduslikku ekspertiisi Kaitseministeeriumi valitsemisalas ja Eestis laiemalt ja toetatakse teadmiste põhist võimearendust. Planeeritakse Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe vahendid strateegiliste uuringute tellimiseks. Kaitseväge jätkab koostööd ülikoolidega. Kaitsekulust eraldatakse teadus- ja arendustegevuseks 1,07%.
- Toetused kaitsetööstusele püsivad tasemel 0,8 mln eurot aastas, sellest makstakse tegevustoetust Eesti Kaitsetööstuste Liidule ja toetatakse sihtotstarbeliselt valitud ettevõtteid.
- Jätkub tegevustoetuste andmine audio-visuaalsete projektide rahastamiseks ning MTÜde toetamiseks ning toetus mõttekodadele, sh Rahvusvahelisele kaitseuuringute keskusele. Viiakse läbi arvamusuuringuid ning üks osaluskampaania. Vahendid on

planeeritud valitsemisala meediaportaali käivitamiseks. Olulisel kohal on ajateenistust tutvustav/väärtustav kommunikatsioon ning värbamiskampaaniad. Jätkatakse naised kaitsevärke kaasamise programmi ja isamaalise hariduse programmiga.

- Jätkub riigikaitseõpetust õpetavatele koolidele toetuste eraldamine välilaagrite korraldamiseks. Olemas on toimiv protseduur toetuste eraldamiseks ja sihipärase kasutamise kontrollimiseks, sh välilaagrite ainekavale vastavuse hindamiseks ja tagasisidestamiseks, toetuste kasutamine on kontrollitud. Riigikaitseõpetuse laagrite läbiviimiseks on tagatud vajalik varustus. Jätkub riigikaitseõpetajate koolitamine ja motiveerimine, sealhulgas stipendiumite maksmine riigikaitseõpetajatele ja riigikaitseõpetuse seminaride ja teabepäevade läbiviimine.
- Suurenevad kulutused Eesti sõjaajaloo tutvustamiseks, sh Eesti sõjaajalugu kajastavate ekspositsioonide loomiseks ja eksponeerimiseks, ajutiste näituste korraldamiseks ning sõjaajaloo seisukohast oluliste esemete soetamiseks ja deponeerimiseks.

3.11 KESKKONNAMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Keskkonnaministeeriumi valitsemisala eelarvest

Keskkonnaministeeriumi valitsemisala on Eesti keskkonnavaldkonna eestvedaja, kelle põhieesmärk on vastutustundliku suhtumise kujundamine loodusesse ning Eesti inimestele puhta ja looduslikult mitmekesise elukeskkonna säilitamine. Valitsemisalas kujundatakse ja viiakse ellu kliima-, maapõue-, looduskaitse-, kalandus-, metsa-, jahindus-, õhukvaliteedi-, kiirgus-, merekeskkonna-, vee kasutamise ja kaitse ning keskkonnateadlikkuse poliitikat, keskkonnakorraldus- ja ringmajanduspoliitikat ning tööstusheite- ja kemikaalipoliitikat. Samuti kütuse valdkonna, müra valdkonna poliitikat ja riigi maapoliitikat ning tagatakse kvaliteetsete ruumindmete ja ilmainfo kättesaadavus.

Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas töötab kokku 1235 teenistajat (töötajad ja ametnikud kokku). Valitsemisala asutuste pakutavad teenused mõjutavad oluliselt teiste riiklike teenuste pakkumist (pääste, kiirabi, politsei, kaitseväge ja lennuliiklus) ning seeläbi Eesti inimeste igapäevast turvalisust, heaolu ja tervist. Valitsemisala koosneb koos ministeeriumiga seitsmest asutusest. Valitsemisala kulude koondeklarvest moodustab Keskkonnaministeeriumi eelarve 72%, Keskkonnaamet 8%, nii Keskkonnaagentuur kui ka Maa-amet 6% ja ülejäänud astuste eelarved jäävad mahult alla 5%. Keskkonnaministeeriumi osakaal kogu eelarvest on oluliselt suurem seetõttu, et seal kajastuvad ka vahendatavad toetused.

Tabel 156. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	342 238	408 239	66 001	19,3
KULUD	-202 116	-173 117	28 999	-14,3
Sh piirmääraga vahendid	-74 478	-76 974	-2 496	3,4
INVESTEERINGUD	-8 960	-2 093	6 867	-76,6
Sh piirmääraga vahendid	-3 044	-1 254	1 790	-58,8
FINANTSEERIMISTEHINGUD	4 677	5 655	978	20,9

TULUD

Valitsemisala tulude prognoos suureneb võrreldes eelmise aastaga 19,3 % võrra järgmistest prognoosi muutustest tingituna: suureneb kasvuhoonegaaside müügitulu prognoos 50% ja saadud välistoetuste ja selle riikliku kaasrahastuse prognoos 57%. Samas väheneb keskkonnatasude prognoos kaevandamisõiguse tasu laekumise vähenemisest tingituna 15% võrra, dividendide laekumise prognoos 14%, riigimaade müügist saadav tulu 13% võrra.

Tabel 157. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus 2020/2019 RE	Muutus (%)
Saadud toetused	53 706	84 544	30 838	57,4
Riigilõivud	320	313	-7	-2,1
Tulu majandustegevusest	755	762	7	0,9
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	118 088	177 401	59 313	50,2
Tulu põhivara ja varude müügist	15 500	14 700	-800	-5,2
Trahvid ja muud varalised karistused	200	200	0	0,0
Keskkonnatasud	110 444	94 309	-16 135	-14,6
Muud tegevustulud	150	150	0	0,0
Intressi- ja dividenditulud	41 875	35 860	-6 015	-14,4

Saadud toetused

Saadud välistoetused koos riikliku ja SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi kaasrahastusega järgmiste meetmete elluviimiseks:

- veemajandustaristu arendamine 35,0 mln eurot;
- kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamine ning taastamine 8,9 mln eurot;
- ettevõtete energia ja ressursitõhusus 25,3 mln eurot;
- saastunud alade ja veekogude korrastamine 9,6 mln eurot;
- Ida- ja Lääne-Virumaa veekogude seisundi parandamine 1,8 mln eurot;
- keskkonna ja kliimameede 1,3 mln eurot;
- tehniline abi 1,5 mln eurot ja
- valmisoleku suurendamine keskkonnahädaolukordadele reageerimiseks 0,8 mln eurot.

Kohanimeregistri ülalpidamise kaasrahastamine 64 000 eurot.

Tulud kasvavad peamiselt Euroopa Liidu struktuurivahendite mahukama rakendamise tulemusena 29,4 mln eurot ja muude välistoetuste rakendamise mahu kasvu tulemusena 1,8 mln eurot ning vähenevad Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna perioodi 2014-2021 finantsmehhanismi rakendamise aeglustumise tulemusena 0,4 mln eurot.

Riigilõivud

- Jäätmeseaduse alusel tehtavad toimingud 0,1 mln eurot.
- Maapõueseaduse alusel tehtavad toimingud 73 000 eurot.
- Tööstusheite seaduse alusel keskkonnakompleksloa taotlused 38 500 eurot.
- Kinnisvaratehingute statistika hinnastatistika päringukeskkonnast 33 000 eurot.

Tulu majandustegevusest

- Keskkonnaagentuur 0,5 mln eurot: lennumeteoroloogilise prognostilise, meteoroloogilise, hüdroloogilise ja klimatoloogilise info eriprognoside koostamine ning erastamisele mineva metsamaa hindamine.
- Keskkonnaamet 0,1 mln eurot: termoluminestsentsdosimeetri näidu mõõtmine, röntgenkiirgustaseme mõõtmine, kiirgustaseme mõõtmised.

- Eesti Loodusmuuseum piletite müügitulu ning loodusharidus ringide ja ürituste tulu 0,1 mln eurot.
- Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus rakendusadministraatori teenus 50 000 eurot.
- Maa-amet 12 000 eurot: Maa erastamise korraldamine.

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist

- Riigimaa kasutustasud kokku 3,5 mln eurot, mis laekub järgmiste kasutuslepingute alusel:
 - põllumajanduslik rent: 2200 lepingut kogupindalaga 25 000 ha;
 - mäetööstusmaa rent: 439 lepingut kogupindalaga 32 000 ha;
 - kasutusvalduse tasud: 1326 lepingut kogupindalaga 463 ha ja
 - hoonestusõiguse tasud: 75 lepingut kogupindalaga 318 ha.
- Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskuse käitamiseks vajaliku vara kasutamise rent 48 000 eurot.
- Kasvab põllumajanduslike maade rent 400 lepingu ja 0,3 mln euro võrra.
- Euroopa Liidus perioodil 2013–2020 kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega (edaspidi LHÜ) enampakkumiste süsteemis kauplemisel saadav tulu 173,5 mln eurot, millest suunatakse 50 % ehk 86,8 mln eurot kliimapoliitika eesmärkide täitmiseks.
- Lennunduse valdkonnas müüdavate LHÜ kauplemise tulu, millest suunatakse 100% ehk 85 000 eurot kliimapoliitika eesmärkide täitmiseks.

Kasv on tingitud rohkemate ja kõrgema hinnaga ühikute müümisest enampakkumisel.

Keskkonnatasud

Keskkonnatasud laekuvad maavara kaevandamise, kasutamise või kasutuskõlbmatuks muutmise, vee erikasutuse, kasvava metsa raieõiguse, kalapüügiõiguse ja jahipidamisõiguse (loodusvara kasutusõiguse tasu /ressursitasu) ning saasteainete välisõhku, veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmise või jäätmete kõrvaldamise (saastetasu) eest:

- kalapüügi- ja jahipidamisõiguse müügist 1,0 mln eurot;
- maavara kaevandusõiguse, vee erikasutuse ning saastetasude eest 94,3 mln eurot, millest kohalikele omavalitsusüksustele 18,1 mln eurot ja riigieelarvesse ilma konkreetse sihtotstarbeta 76,3 mln eurot. Tulenevalt keskkonnatasude seadusest eraldatakse KIKile keskkonnaprogrammiks 15,5 mln eurot, mis vastab riigieelarve koostamisele eelnenud aasta vee erikasutusõiguse tasudest riigieelarvesse laekunud rahalisele mahule.

Muud tegevustulud

Õigusrikkumistega looduskeskkonnale tekitatud kahjud, nagu ebaseaduslikud metsaraied, loata kalapüük, ebaseaduslik jahipidamine jms 0,2 mln eurot, mis antakse edasi KIKile keskkonnaprogrammi finantseerimiseks.

Intressi- ja dividenditulud

Dividenditulud laekuvad Riigimetsa Majandamise Keskuselt 35,6 mln eurot ja Keskkonnauuringute Keskus OÜ-lt 25 000 eurot. Intressitulu tasumata maa järelmaksunõuetelt laekub 0,2 mln eurot.

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kahanenud 14,3%. Kahanemine tuleneb arvestuspõhimõtete muutumisest seoses tegevuspõhisele eelarvele üleminekul. EL sisese

kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise vahenditest kavandatavate meetmete kulu kajastatakse vastutava ministeeriumi eelarves. Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja programmi tegevuste lõikes ning võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 70% ehk 7 mln euro võrra, vähenemine tingitud peamiselt välisvahenditest finantseeritavate suuremahuliste investeeringuprojektide lõppemisest. Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Tabel 158. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Finantseerimistehingud	5 846	5 655	-191	-3,3
Laenu- ja liisingunõuded	5 846	5 655	-191	-3,3

Laenu – ja liisingunõuete all kajastatakse maa erastamisest järeilmaksuga laekuvaid tulusid. Valitsemisala eelarve administratiivselt ja majandusliku sisu lõikes on toodud seletuskirja lisas 2.

2. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Keskkonnaministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist tulemusvaldkondades keskkond ning põllumajandus ja kalandus. 2020. aasta eelarvesse on planeeritud vahendid eesmärgiga viia ellu kliimaeesmäärke, tagada välisõhu kaitse ja kiirgusohutus, ringmajanduse korraldamine, merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus, eluslooduse kaitse ja kasutus, kalavarude kaitse, kvaliteetsed ruumiandmed ja ilmainfo ning maatoimingute läbiviimine ja edendada ning korraldada keskkonnateadlikkust (sh keskkonnaharidust).

Keskkonnaministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse kahes tulemusvaldkonnas.

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm on keskkonnastrateegias ja keskkonnavaldkonna arengukavades kavandatud eesmärkide elluviimiseks.

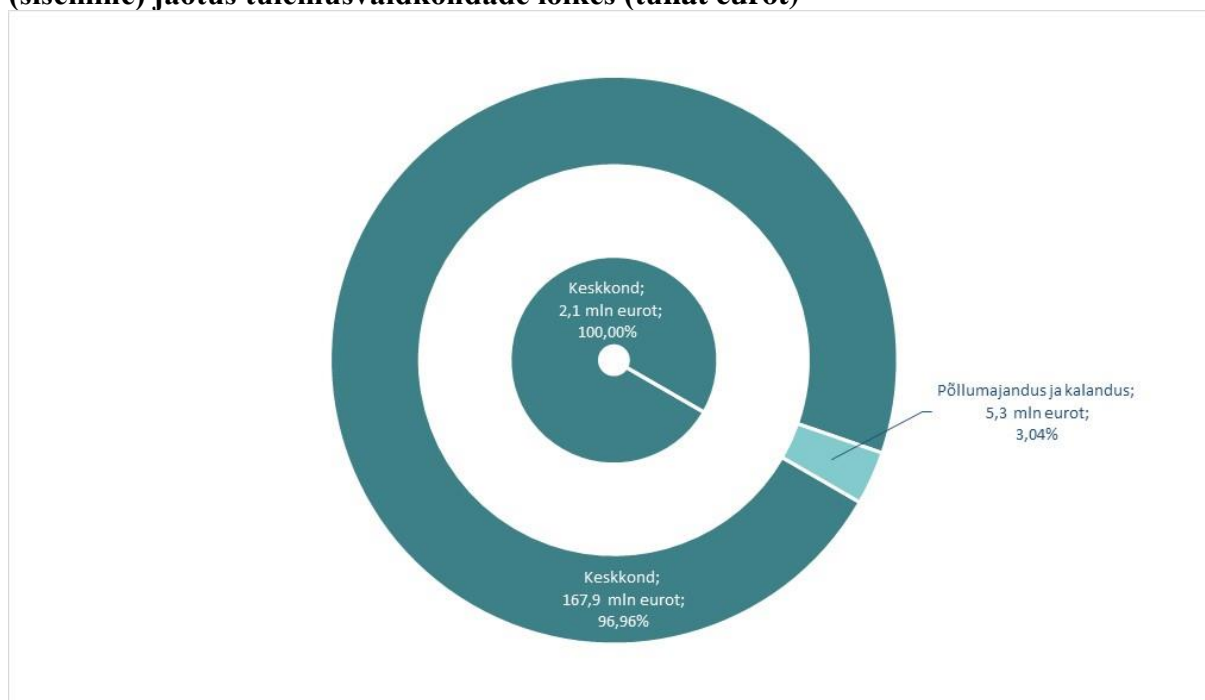
Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna pikaajaliste arengueesmärkide määratlemiseks on Maaeluministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi koostöös koostamisel Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030. Kalavarude hea seisundi saavutamiseks ja säästlikuks kasutamise tagamiseks on kalanduse programm.

Arengukavades seatud valdkondade eesmärged viiakse ellu programmide kaudu, mille abil planeeritakse ja eelarvestatakse vajalikke meetmeid, tegevusi ja teenuseid ning mille põhjal toimub aruandlus.

Tabel 159. Keskkonnaministeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Keskkond	Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 Looduskaitse arengukava aastani 2020 Põlevkivi kasutamise riiklik arengukava 2016–2030 Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 Riigi jäätmekava 2014–2020	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm
Põllumajandus ja kalandus	Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030	Kalanduse programm

Joonis 35. Keskkonnaministeriumi valitsemisala kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus tulemusvaldkondade lõikes (tuhat eurot)

3. Tulemusvaldkond Keskkond

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti inimestele on tagatud puhas ja mitmekesine elukeskkond ning suhtumine loodusesse on vastutustundlik

Joonis 36. Keskkonna tulemusvaldkonna programm ja meetmed.

Tabel 160. Tulemusvaldkond keskkond mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		<i>N/A</i>	-167 860	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääruga vahendid		<i>N/A</i>	-72 691	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Investeeringud		<i>N/A</i>	-2 093	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääruga vahendid		<i>N/A</i>	-2 093	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017 a)	2019	2020	2021	2022	2023
Soodsas seisundis loodusdirektiivi elupaigatüüpide osakaal (%)	52		>=52%	>=52%	>=52%	>=52%
Keskkonnateadlikkuse indeks	43,5		46		50	
Kasvuhoonegaaside summaarne koguheide mln tonni CO2 ekvivalenti.	20,88 (ilma LULUCFita) 2017.a andmed		18,86	18,19	17,51	16,84
Heas seisundis olevate veekogumite osakaal	60 (2016)		75	81	81	82
Jäätmete (va põlevkivitööstus)	3747 (2017)		3670	3600	3530	3460

(kg/inimese kohta)						
Ressursitootlikkus: SKP ja kodumaise toormekasutuse suhe, eur/kg	0,52 (2016)		0,53	0,54	0,55	0,56

1.1.1 Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi eesmärk: Keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutus on tagatud.

Tabel 161. Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		<i>N/A</i>	-167 860	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-72 691	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Investeeringud		<i>N/A</i>	-2 093	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-2 093	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017 a)	2019	2020	2021	2022	2023
Rangelt kaitstavate metsade osakaal, %	13,1		vähemalt 10	vähemalt 10	vähemalt 10	vähemalt 10
Kaitstavate alade pindala osakaal maismaast, %	18,8		vähemalt 18,8	vähemalt 18,8	vähemalt 18,8	vähemalt 18,8
Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus kauplemissüsteemivälistes sektorites, mln tonni CO2 ekvivalenti	6,2 (2017.a andmed)		6,02	Sõltub Euroopa Komisjoni 2020. a vastu võetavast rakendusaktist	Sõltub Euroopa Komisjoni 2020. a vastu võetavast rakendusaktist	Sõltub Euroopa Komisjoni 2020. a vastu võetavast rakendusaktist
Heitkogustega kauplemise süsteemi summaarne heitkogus, mln tonni CO2 ekvivalenti	14,68 (2017.a andmed)		Summaarne koguheid miinus ESD	summaarne koguheid miinus ESRI Eesti eesmärk	summaarne koguheid miinus ESRI Eesti eesmärk	summaarne koguheid miinus ESRI Eesti eesmärk
Tarbijate osakaal, kes saab ühisveevärgist nõuetele vastavat joogivett, %	99% (2017)		100	100	100	100
Välisõhu saasteainete sisalduse vähenemine, %	SO2 31,8 tuh tonni; NOx 30,7 tuh t; LOÜ 22,9 tuh t; PM2,5 9,2 tuh t; NH3 11,6 tuh t. (2015)		Vähennemise muutus: SO2 32; Nox 18; LOÜ 10; PM2,5 15; NH3 1.	Vähennemise muutus: SO2 32; Nox 18; LOÜ 10; PM2,5 15; NH3 1.	Vähennemise muutus: SO2 32; Nox 18; LOÜ 10; PM2,5 15; NH3 1.	Vähennemise muutus: SO2 32; Nox 18; LOÜ 10; PM2,5 15; NH3 1.
Ohtlike jäätmete taaskasutuse osakaal ohtlike jäätmete kogumassist, % (va	68% (2017)		> 68%	%-punkt suurem 2020 aasta väärtusest	%-punkt suurem 2021 aasta väärtusest	%-punkt suurem 2022 aasta väärtusest

põlevkivijäätmed)						
Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist, %	28% (2017)		41	45	50	53
Ökoinnovatsiooni indeks (% EL keskmisest)	62 2017. a		65	67	69	71

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi eesmärgiks on keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutliku ja tõhusa keskkonnakasutuse tagamine. Programm jaguneb kuueks meetmeks: 1) kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus, 2) ringmajanduse korraldamine, 3) merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus, 4) eluslooduse kaitse ja kasutus, 5) ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud ja 6) keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine.

Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele. Programm on keskkonnastrateegias ja keskkonnavaldkonna arengukavades kavandatud eesmärkide elluviimiseks.

Keskkonnaministeeriumi valitsemisala tegevus on suunatud looduskasutuse ja keskkonnakaitse, majanduse ja sotsiaalsfääri tasakaalustatud arengule ja selle saavutamiseks vajaliku hästitoimiva süsteemi tagamisele ning keskkonnakaitseks eraldatavate vahendite sihipärasele ja läbimõeldud kasutamisele. Tasakaalustatud keskkonnakaitse ja -kasutus lähtub teaduspõhistest otsustest ja kaasaegsest kvaliteetsest keskkonnaseirest.

Programmis kavandatud eesmäärke aitavad oma teenuste kaudu saavutada Keskkonnaministeerium, Keskkonnaagentuur, Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, Maaamet, Eesti Loodusmuuseum ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

Olulised tegevused 2020. aastal eesmärkide täitmiseks

- Looduskaitsepiirangute kompenseerimise suurendamine, sh riigile eramaade omandamine. Rangelt kaitstava metsa kaitse kompenseerimine ja vabatahtliku kaitse soodustamine läbi erametsaomanikega vääriselupaikade kaitse lepingute sõlmimise 0,2 mln eurot. Toetuse maksmise jätkamine väljaspool Natura 2000 alasid rangelt kaitstavate metsade omanikele.
- Puidust referentshoone (keskkonnamaja) rajamise ettevalmistamine eesmärgiga luua suurte puitehitiste ehitamise kogemus ja suurendada sellega Eesti puidusektori ekspordipotentsiaali ning edendada kohaliku tooraine väärindamist.
- „Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030“ ja „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ elluviimine kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekuse parandamiseks ning kliimamuutuste mõju leevendamiseks tagamaks üleminekut vähese süsinikuheitega majandusele, mis tähendab järk-järgult eesmärgipärasest majandus- ja energiasüsteemi ümberkujundamist ressursitõhusamaks, tootlikumaks ja keskkonnahoidlikumaks.
- Täiendavate meetmete rakendamine kasvuhuonegaaside heitkoguste vähendamiseks ELi kasvuhuonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi välistes sektorites.
- LHÜ-de enampakkumiste süsteemis kauplemisel saadava tulu kasutamine andmaks Eesti panust rahvusvahelisse kliimapoliitika koostöösse, üleujutusriskide maandamiseks, et suurendada Eesti valmisolekut üleujutuseks, ning kliimapoliitika eesmärkide täitmine

pilootprojektides (sh teadlikkuse tõstmine, kliimamuutuste mõju uuringute läbiviimine, rohetehnoloogiate arengu soodustamine jms) 3,1 mln eurot.

- Viru alamvesikonna veemajanduskava meetmeprogrammi rakendamine 8,9 mln euro ulatuses, sh Purkse jõe valgala veekogude korrastamine. 2020. a jätkub 2019. a käivitunud *Life* integreeritud veemajanduse projekti (kaasrahastus 2014–2020 *Life* programm) rakendamine, mille raames viiakse ellu Viru alamvesikonna veekogumite hea seisundi saavutamiseks vajalikud meetmed kuni aastani 2029. 10 aastat kestva projekti kogumaksumus on ligi 16,7 miljonit eurot. 2020. aastal valmib Püssi paisu eelprojekt ning ehitusprojekt, tehakse ettepanekud veemajanduskavade tegevuskavaks, tehakse uuringud Pahnimäe jääkreostusobjekti ohutustamistehnoloogia tuvastamiseks, Kohtla-Nõmme endise jääkreostusobjekti ohutustamiseks ning erinevad uuringud looduslike elupaikade taastamiseks ja kalapääsude rajamiseks.
- Puhta joogivee tagamiseks ning keskkonda juhitava reovee nõuetekohaseks puhastamiseks projektide rahastamine 35 mln euro ulatuses.
- Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpladustuspaiga rajamise keskkonnamõjude hindamiste ja nendeks vajalike uuringute elluviimine 0,6 mln euro ulatuses.
- Ringmajanduse põhimõtete rakendamise toetamine: ringmajanduse tegevuskava välja töötamine, tootjate ja tarbijate teadlikkuse suurendamine, järelevalve tõhustamine, jäätmete liigiti kogumise süsteemi parem rakendamine, keskkonnavaldkonna majandushoobade arendamine, keskkonnanahoidlike riigihangete rakendamine avalikus sektoris, ökomärgise kasutamise teadlikkuse suurendamine.
- Euroopa Majanduspiirkonna perioodi 2014-2021 finantsmehhanismi kliimaprogrammi „Kliimamuutuse leevendamine ja nendega kohanemine“ elluviimine kogumaksumusega 7,1 mln eurot. Kliimaprogrammi eesmärgiks on aidata kaasa ökosüsteemide tugevdamisele, kohalikul tasandil kliimamuutuste leevendamise ja kohanemise võimekuse suurendamisele, ringmajanduse põhimõtete tugevdamisele.

Investeeringud

Tabel 162. Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-1 088
Masinad ja seadmed	-895
Muud investeeringud	-110

Enamuse valitsemisala investeeringutest moodustavad investeeringud masinatesse ja seadmetesse ja IT investeeringud.

Tabel 163. Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Keskkonna- ministeerium	Keskkonna- amet	Keskkonna- agentuur	Ma- a- amet	Keskkonna- ministeeriumi Info- tehnoloogia- keskus	Keskkonna- inspektion	Eesti Loodus- muuseum

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Kulud kokku	-120 968	-13 522	-10 602	-10 905	-6 450	-4 563	-849
Osakaal programmi eelarvest	72,1%	8,1%	6,3%	6,5%	3,8%	2,7%	0,5%
sh sotsiaaltoetused	-10	0	0	0	0	0	0
sh muud toetused	-38 740	-1 450	0	-48	0	0	0
sh investeeringutoetused	-63 122	0	0	0	0	0	0
sh tööjõukulud	-8 118	-7 726	-5 205	-6 278	-2 456	-3 310	-466
sh majandamiskulud	-10 972	-4 266	-4 797	-3 860	-2 804	-941	-373
sh muud kulud	0	-1	0	0	0	-2	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-6	-80	-600	-719	-1 190	-310	-10
Investeeringud	-83	-83	-838	0	-1 088	0	0

Kõige suurema osa ehk 38% programmi mahust moodustavad investeeringutoetused, mis suunatakse struktuurivahenditest rahastatavate meetmete elluviimiseks. Suuremateks kuludeks on muud toetused ehk tegevustoetused moodustades 20%, mida rahastatakse riigi eelarvest, välisabist ja Euroopa Liidus perioodil 2013–2020 kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega enampakkumiste süsteemis kauplemisel saadavatest vahenditest.

Meede: Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus

Meetme eesmärk: Kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekus on paranenud ning kliimamuutuste mõju on leevendatud, välisõhk on puhas, kiirguskaitse areng on tagatud.

Tabel 164. Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
Kulud							-17 527
Sh piirmääraga vahendid							-8 505
Moodsik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Kliimariske teadvustavate ja vastavaid meetmeid võtnud inimeste %	34% (2017)			36		38	
Kliimapoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	jah		jah	jah	jah	jah	
Välisõhu kvaliteedi tase ei ületa piirnorme	välisõhu kvaliteedi piirnormid, v.a BaP on täidetud		jah	jah	jah	jah	
Kiirgusallikatega seotud intsidentide arv aastas	≤10		≤9	≤8	≤8	≤8	

Poliitikakujundamisel ja õigusloomes on arvestatud IAEA kiirgusohutuse standarditega (GSR)	Osa 2016. a soovitusi on rakendatud, kuid vajalik arvesse võtta ka 2019.a ette-panekuid		2019.a IRRS-follow up ja ARTEMIS ette-panekute rakendamiseks on olemas tegevus-plaan ja alutatud on selle rakendamist	Jätkatakse ette-panekute plaani-kohast rakendamist	Jätkatakse ette-panekute plaani-kohast rakendamist	2019.a IRRS-follow up ja ARTEMIS ette-panekud on rakendatud
--	---	--	---	--	--	---

Kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekuse suurendamiseks ja kliimamuutuste mõju leevendamiseks tagatakse kliimapoliitika kujundamine ja rakendamine kooskõlas riigi arengustrateegiatega ning vastavalt rahvusvahelistele nõuetele. Elanike teadlikkuse suurendamiseks viiakse läbi kampaaniaid, infopäevi ja korraldatakse seminare. Samuti tagatakse toimiv ja ajakohane kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem.

Tagatakse osoonikihti kahandavate ainete ja fluoritud kasvuhoonegaaside (f-gaaside) käitlemine ja järelevalve. Samuti suurendatakse võimekust järkjärguliselt alternatiivsetele väikese kliimamõjuga külmaainete kasutamisele üle minna.

Õhu, müra ja kütuse valdkonnas rakendatakse teatavate õhusaasteainete heitkoguste vähendamise riikliku programmi aastateks 2020–2030.

Oluliseks tegevuseks on Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamise keskkonnamõjude hindamiste ja nendeks vajalike uuringute elluviimisega alustamine (0,6 mln eurot 2020.a; kogusumma aastatel 2019-2023 on 7,6 mln eurot).

Meede: Ringmajanduse korraldamine

Meetme eesmärk: Kestliku ressursside kasutamise, tarbimise ja tootmise edendamine ning ressursitõhususe suurendamine ning terviklik keskkonnamõju vähendamine

Tabel 165. Ringmajanduse korraldamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-34 694			
Sh piirmääraga vahendid			-8 419			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023
Aheraine taaskasutamine, %	40		40	41	42	43
Põlevkiviõli tootmise energeetiline efektiivsus, %	76		76	76	76	76
Plastpakendi teke inimese kohta, kg	49		49	49	48	47
Olmejäätmete tekke kasvuprotsent sisemajanduse koguprodukti (SKP)	2,57		2,57	2,57	2,57	2,57

kasvuprotsendist perioodi jooksul						
Keskkonnakaupade ja -teenuste sektori toodang, mln eurot	2589,7 (2016. a)		2589,7	2654,4	2720,8	2788,8

Ressursitõhusale ringmajandusele ülemineku strateegilise lähenemise kokkuleppimiseks vajavad paljud regulatsioonid arutelu, tõhustamist, mõju hindamist. Nendeks on nt keskkonnakorralduslike keskkonnameetmete (keskkonnatasud, keskkonnahoidlikud riigihanked, keskkonnajuhtimissüsteemid jt) arendamine ja rakendamine. Ressursitootlikkuse suurendamise eesmärgil jätkub ressursiauditite ja ressursitõhusate lahenduste investeringute toetamine.

Keskkonnamõju hindamise ja selle tõhusa maandamise ning keskkonnaseire tagamisel on oluline bürokraatia vähendamine ja tõhustamine. Selleks vaadatakse süvitsi üle keskkonnamõju hindamise süsteemi parema toimimise ning suurema efektiivsuse tagamise ning keskkonnaandmete tervikanalüüsi tagamise protsessid, sh efektiivne tervikliku keskkonnaandmestiku korje ja –seire korraldamine.

Tõhusa tööstusheite ja kemikaalipoliitika tagamisel on olulisemateks tegevusteks riigi poolt suletud prügilate järelhoolduse ja -seire korraldamine, ühtse keskkonnaloa kontseptsiooni edasiarendamine sh keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS arendamine, kuhu koondatakse kogu keskkonnalubadega seonduv menetlus loa taotlemisest ja riigilõivu tasumisest keskkonnatasu deklareerimise ja aastaaruannete koostamiseni.

Jäätmekäitluse korraldamiseks tõhusalt ja vastavalt jäätmehierarhiale töötatakse välja terviklik jäätmevaldkonna arendamise kontseptsioon, sh tootjavastutuse valdkonna analüüsimine ning valdkonna harmoneerimine. Oluline on ka jäätmepaketi ülevõtmine ja muudatuste rakendamine, tootjate ja tarbijate teadlikkuse suurendamine, järelevalve tõhustamine.

Maapõueressursside säästliku ja jätkusuutliku uurimise ning kasutamise olulisemaks tegevuseks on Harju maakonna teemaplaneeringu koostamise ettevalmistamine määramaks riigi jaoks olulisema tähtsusega tulevaste mäeeraldiste alad kooskõlastatult huvitatud osapooltega nii ruumiliselt kui ajaliselt. Hüljatud korrastamata kaevandatud maa ja maapõue korrastamise korraldamine. Eelkõige keskendutakse riigi ja kohalike omavalitsuse maadel paiknevatele hüljatud turbatootmisaladele ja ehitusmaavarade karjääridele. 2000 hektaril mahajäetud turbatootmisalade korrastamine RMK poolt 1,5 mln euro ulatuses.

Meede: Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus

Meetme eesmärk: Saavutatud ning säilitatud on merekeskkonna ja pinnavee ning põhjavee hea seisund ning inimestele on tagatud taskukohane ja kvaliteetne veeteenus.

Tabel 166. Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-62 145
Sh piirmääraga vahendid	-14 378

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023
Mere meetmekava täitmise määr	60		70	80	100	0
Eesti mereala seisund toitainete alusel väljaspool rannikuveekogumeid	1,52		väheneb	väheneb	väheneb	väheneb
Mereprügi sisaldus meres on vähenenud	50		50	75	75	100
Keskmine veeteenuse hind ja selle osa leibkonna keskmisest sissetulekust ei ületa 2,5%	jah		jah	jah	jah	jah
Reovee kogumise ja puhastamise osas nõuetele vastavate üle 2000 ie koormusega reoveekogumisalade osakaal, %	94,7		95	98	100	100

Merekeskkonna kaitse suunamiseks ja mereala hea keskkonnaseisundi saavutamiseks rakendatakse merestrategieid. Koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Maaeluministeeriumiga viiakse läbi mereressursi kasutamise projekt maksumusega 1 mln eurot, mille eesmärk on kasutada mereressurssi (vett, vetikaid, merepõhja, elustikku jms) viisil, mille tagajärjel paraneb ka keskkonnaseisund.

Vee säästliku kasutamise edendamiseks, pinna ja põhjavee kaitse ning veeteenuse osutamise tagamiseks kavandatakse meetmeid veekogude hea seisundi saavutamiseks ja ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tagamiseks. Määratakse reoveekogumisalad, kinnitatakse põhjaveevarud ning korrastatakse jääkreostusobjekte. Veekogude hea seisundi saavutamiseks ja üleujutusohu riskide maandamiseks jätkub 2020. aastal 2018. aastal alustatud uute, so perioodi 2021–2027, veemajanduskavade ja meetmeprogrammide ning üleujutusohuga seotud riskide maandamiskavade koostamine. Visiooni välja töötamine, kuidas riik peab tulevikus kujundama ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise poliitikat, et teenuse toimepidevus oleks tagatud.

Meede: Eluslooduse kaitse ja kasutus

Meetme eesmärk: Liigid ja elupaigad on soodsas seisundis, maastikud on mitmekesised ning metsa majandatakse jätkusuutlikult.

Tabel 167. Eluslooduse kaitse ja kasutus meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-29 764				
Sh piirmääraga vahendid		-22 167				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023
Asjakohaste kaitsekorralduskavade kaetud Natura loodusalaade osakaal (%)	86		vähemalt 86	vähemalt 86	vähemalt 86	vähemalt 86

pindalast)						
Liigi tegevuskavadega kaetud I kategooria kaitsealuste liikide osakaal (%)	30		50	55	60	65
Metsanduse arengu suunamise eesmärgid on kokku lepitud	jah		jah	jah	jah	jah
Pikas perspektiivis kasutatakse puitu kui taastuvat loodusressurssi puidutööstuses ning energeetikas juurdekasvu ulatuses	jah		jah	jah	jah	jah
Metsade uuendamise osakaal uuendusraiate mahust, %	50		vähemalt 50	vähemalt 50	vähemalt 50	vähemalt 50
Suurkiskjate populatsioonide reguleerimiseks on seatud küttimismahud vastavalt suurkiskjate kaitse ja ohjamise kavas toodud eesmärkidele	jah		jah	jah	jah	jah

Meetme peamiseks tegevuseks on liikide ja elupaikade soodsa seisundi ning maastike mitmekesisuse tagamine nii, et elupaigad toimiksid ühtse ökoloogilise võrgustikuna ja elurikkuse poolt pakutavad ökosüsteemiteenused oleksid jätkusuutlikud (sh taastatakse elupaiku, tõrjutakse võõrliike, võetakse loodusväärtusi riikliku kaitse alla, koostatakse ja kaitsekorralduskavasid (sh üle-euroopalise loodusväärtuste võrgustiku Natura 2000 kaitse tühaks korraldamiseks jm)). Arendatakse uut kaasaegsetele nõuetele vastavat Eesti looduse infosüsteemi (EELIS), looduskaitse ja keskkonnaga seotud andmete paremaks haldamiseks, kasutamiseks ja avalikustamiseks.

Metsanduse arengu suunamiseks on oluline metsade tootlikkuse ja elujõulisuse ning metsade mitmekesisuse, tõhusa ja jätkusuutliku kasutamise tagamine. Erametsades on eesmärgiks metsauuendusmahude suurendamine võimalikult heade pärilike omaduste ja kasvukohale sobivate kodumaiste puuliikidega, mida tehakse läbi metsauuendustööde tegemise toetamise ja metsaomanike teavitamise.

Jahinduse arengus keskendutakse jahilukiliikide mitmekesisuse ja liikide vahelise ökoloogilise tasakaalu säilitamisele.

Meede: Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud

Meetme eesmärk: Kvaliteetsete ruumiandmete ja ilmainfo kättesaadavus on tagatud ning maatoimingud on otstarbekalt läbiviidud.

Tabel 168. Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-16 428
		Sh piirmääraga vahendid					-12 989
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Valitsemise eesmärgiga maade osakaal, %	95		100	100	100	100	

Registrisse kantud osa Eesti maismaa territooriumist, %	99,1		99,4	99,5	99,6	99,7
Maakatastris oleva informatsiooni täielikkus, %	80		85	90	95	100
Klientide rahulolu maa-ameti kaardirakenduste ja teenustega, %	82		83	84	85	86
Meteoroloogilist (sh hoiatused) infot kasutavate sihtrühmade rahulolu	4,3		4,4	4,6	4,7	4,8
Seirevõrgu automatiseeritus	80		85	88	90	92
Hoiatuste õigustuvus	95		96	97	98	99

Peamisteks tegevusteks on riigi maapoliitika kujundamine ja rakendamine ning riigi maatoimingute korraldamine sh maareformi läbiviimine, riigile maa omandamise korraldamine, maa arvestuse pidamine jm.

Avalikkusele ajakohaste maakatastriandmete tagamine, sh e-katastri arendamine. Kvaliteetsete ja rohkemate ruumiandmete kättesaadavaks tegemine INSPIRE nõuetekohaste teenuste kaudu.

Samuti meteoroloogiliste andmete hõivamine, ilmaprognooside ja hoiatuste koostamine ning sihtrühmadele kättesaadavaks tegemine.

Meede: Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine

Meetme eesmärk: Keskkonnateadlik mõtteviis ja igapäevane käitumine on saanud normiks Eesti elanike igapäevaelus.

Tabel 169. Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-7 302
		Sh piirmääraga vahendid					-6 233
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Eesti elanike osakaal, kes hindab oma igapäevast käitumist keskkonnateadlikuks (keskkonnateadlikkuse uuringu andmed)	82		84		86		
Eesti elanike osakaal, kes hindab teiste tegevust keskkonnateadlikuks (keskkonnateadlikkuse uuringu andmed)	58		60		62		
Ekspert hinnang keskkonnateadlikkuse ja -hariduse valdkonna toimimisele (Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava elluviimise seire)	0		75	80	90	90	

Peamiseks tegevuseks on keskkonnateadlikkuse kujundamine ja mitteformaalse keskkonnahariduse arendamine. Eesmärgiks on toimiv, erinevaid osapooli kaasav

keskkonnahariduse võrgustik, mille tegevuse tulemusena suureneb järjepidevalt elanike keskkonnateadlikkus, usaldusväärne ja ajakohane keskkonnainfo on kättesaadav ning inimestel on võimalik igapäevaelus keskkonnateadlikke valikuid teha. Olulisemad tegevused selleks on keskkonnahariduslikke näituste ja ürituste korraldamine, muuseumikogude ja kodanikuteaduse edendamine, keskkonnaalaste õppeprogrammide ja teavitüsürituste korraldamine ning teabematerjalide koostamine ja levitamine, keskkonnaalase teabe avaldamine jm.

Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Keskkonnaministeeriumil. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Eesti Loodusmuuseum, Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus.

4. Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

Tulemusvaldkonna Põllumajandus ja kalandus eesmärged ja mõõdikuid on kirjeldatud täpsemalt Maaeluministeeriumi peatükis. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi: põllumajanduse, toidu ja maaelu programm ning kalanduse programm.

Kalanduse programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite eest vastutab Maaeluministeerium koostöös Keskkonnaministeeriumiga.

4.1. Kalanduse programm

Programmi eesmärk: Kestlik kalandus, mis tagab sektori konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise

Tabel 170. Kalanduse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-5 257	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-4 283	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023
Heas seisus varud, %/Keskkonnaministeerium	50		50	52	53	60
Lisandväärtus töötaja kohta ettevõtetes, mis tegelevad kalandusega (kutseline kalapüük, vesiviljelus ja kala töötlemine), €/Statistikaamet	24 593		24 800	24 900	25 000	25 100
Töökohtade arv ettevõtetes, mis tegelevad kalandusega (kutseline kalapüük, vesiviljelus ja kala töötlemine), €/Statistikaamet	2 049		2 052	2 052	2 054	2 054

Kalavarude hea seisundi ja säästliku kasutamise tagamiseks vähendatakse vajadusel liigse püügikoormusega piirkondades kasutada lubatud püügivahendite arvu ning ajakohastatakse kalavarude kaitsemeetmeid ja tõhustatakse järelevalvet.

Avatakse jõgedele rajatud paisudel ja ummistunud jõgede suudmetes kaladele läbipääsud kudealadele ning taastatakse elupaiku ning koelmuid, et tagada varude parem looduslik taastumine. Ohustatud kalaliikide varude taastamiseks asustatakse veekogudesse kalakasvatustes kasvatatud kalade noorjärke. Lisaks harrastuskalastajate ning kalurite teadlikkuse tõstmisele toetatakse harrastuspüügiks vajalike taristute rajamist. Lisaks muudetakse harrastuskalpüüki kättesaadavamaks, samas administratiivset koormust vähendades.

Tabel 171. Kalanduse programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Keskonnaministeerium	Keskonnataastamisamet	Keskonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus	Keskonnainspetsioon
Kulud kokku	-2 308	-172	-324	-2 454
Osakaal programmi eelarvest	43,9%	3,3%	6,2%	46,7%
sh sotsiaaltoetused	0	0	0	0
sh muud toetused	-1 479	0	0	0
sh tööjõukulud	-650	-92	-107	-1 675
sh majandamiskulud	-178	-80	-181	-638
sh muud kulud	0	0	0	-1
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	0	-36	-140

Suurimaks kuluks on Keskonnainspetsiooni tööjõukulud, et teostada kalanduse järelevalvet. Antud toetustest 48% moodustavad Keskonnaprogrammi kalanduse programmist toetatavad tegevused nagu vee-elustiku seisundi uuringud ja seisundi parendamine, kalandusuuringud ja kalavarude kasutamise seotud andmete ning teabe kogumine ja avaldamine. Välisvahenditest rahastatavad tegevustoetused moodustavad 47% ja on ette nähtud vooluveekogude tervendamiseks.

Meede: Kestlik kalandus

Programmi meetme eesmärk: kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise.

Tabel 172. Kestliku kalanduse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed (Keskonnaministeeriumi vastutusel olevad)

Eelarve		2020				
Kulud		-5 257				
Sh piirmääraga vahendid		-4 283				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018 a)	2019	2020	2021	2022	2023

Tulemiga ``vastab nõuetele`` kontrollide osakaal kalakaitses, %	81		82	82	83	85
Majanduslik mõju (sotsiaalmajanduslik mõju) harrastaja kohta aastas, €	278		278	320	320	320

Kalanduse eesmärkide ja tegevuste elluviimine on jaotatud Keskkonnaministeeriumi ja Maaeluministeeriumi valitsemisalade vahel. Keskkonnaministeerium vastutab kalavarude haldamise ja kaitse ning harrastuspüügi korraldamise eest, mille eesmärk on saavutada olukord, kus kalavarude püügitingimused ja -võimalused on aja- ja asjakohased, kalavarud on kestlikult majandatud, harrastuspüük on korraldatud ja arendatud.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi keskkonnakaitsemeetmete rakendamise tegevus sisaldab nii Maaeluministeeriumi kui ka Keskkonnaministeeriumi ja tema valitsemisala asutuse poolt taotletavaid toetusi.

Kalavarude hea seisundi saavutamiseks ja säästlikuks kasutamiseks on liigse püügikoormusega piirkondades vaja oluliselt vähendada kasutada lubatud püügivahendite arvu ning ajakohastada kalavarude kaitsemeetmeid (alammõõdu korrigeerimine, ajalis-ruumilised piirangud, selektiivset püüki toetavad meetmed). Selleks rakendatakse teadmispõhise lähenemise, tuginedes otsuste tegemisel kalavarude seisundi hindamisele ja teadussoovitustele. Lõheliste rändeteede probleemi lahendamiseks avatakse kalanduse seisukohalt olulistele jõgedele rajatud paisudel ja ummistunud jõgede suudmetes kaladele läbipääsud kudealadele. Lisaks taastatakse elupaiku ning koelmuid, et tagada varude parem looduslik taastumine. Ohustatud kalaliikide varude taastamiseks asustatakse veekogudesse kalakasvatustes kasvatatud kalade noorjärke, arvestades seejuures vajadusega säilitada looduses geneetiline mitmekesisus.

Kalavarude hea seisundi ja säästliku kasutamise tagamiseks parendatakse järelevalve süsteeme ja planeerimist olulisemate kalaliikide keeluaegadel, -kohtades, püügi aladel ja maaletulekukohtades, koostatakse kontrollkavad ning korraldatakse rahvusvahelisi ühisoperatsioone.

Ebaseadusliku kalapüügi vähendamiseks täiendatakse järelevalve elektroonilisi kontrollimise võimalusi ning hakatakse arendama uusi, riskipõhise järelevalvet hõlbustavaid infotehnoloogilisi süsteeme ja rakendusi. Selleks, et tõsta kalurite teadlikkust säästvast kalapüügist, kaasatakse neid erinevatesse kalavarude kaitse ja ebaseadusliku kalapüügi ohjamisega seonduvatesse tegevustesse. Harrastuskalapüügi edendamiseks ajakohastatakse infosüsteemi, et lubade väljastamine ja andmete esitamine oleks ladusam. Toetatakse harrastuspüügiks vajalike taristute rajamist, mis aitab tõsta teenuse kvaliteeti ja populaarsust ning vähendab keskkonnakasutusest tingitud mõjusid loodusele. Samuti on vajalik kasvatada harrastuskalastajate keskkonnateadlikkust.

Oodatavat tulemust aitavad oma teenuste kaudu saavutada Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon. Lisaks on olulised partnerid teenuste elluviimisel Riigimetsa Majandamise Keskus ning Keskkonnainvesteeringute Keskus.

3.12 KULTUURIMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarvest

Kultuuriministeerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kolmes tulemusvaldkonnas: kultuur, sport ja lõimumine.

Kultuuriministeeriumi valitsemisalasse kuulub üks valitsusasutus ja 13 hallatavat asutust, lisaks 4 avalik-õiguslikku juriidilist isikut ja 34 riigi asutatud sihtasutust. Valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud on 253 mln eurot, investeeringud kokku on 0,2 mln eurot ja tulud 8,8 mln eurot. Valitsemisala kulude koondeelarve moodustab umbes 2,2% riigieelarve kulude mahust. Valitsemisala eelarve jaguneb asutuste vahel järgmiselt: Kultuuriministeerium umbes 90%, Eesti Rahva Muuseum 4,2%, Muinsuskaitseamet 3,3% ja Rahvakultuuri Keskus 1,3%. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 1%.

Valitsemisala eelarves ei planeerita enam rahavoolisi tehinguid, mis riigieelarve ja valitsussektori üleselt konsolideeritakse. Alates 2020.a ei planeerita riigieelarvesse maksutulude edasiandmise tehingut maksukoguja ja vahendite kasutaja vahel. Maksutulud ja nendest seaduse alusel tehtavad kulud on kajastatud eelarves nii tuludes kui kuludes üks kord. Kultuuriministeerium kajastab oma valitsemisalas kulusid, mis on seotud alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumisega. Alkoholi- ja tubakaaktsiisi laekumisest 3,5% läheb Eesti Kultuurkapitalile kunstide, rahvakultuuri-, kehakultuuri- ja spordiprojektide toetamiseks ja laekumine hasartmängumaksust panustab kultuuri- ja spordiprojektidesse.

Kõikides andmestikes edaspidi on võrdlusaastad 2018 ja 2019 korrigeeritud planeeritava 2020. eelarveaasta järgi.

Tabel 173. Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	14 549	8 772	-5 776	-39,7
KULUD	-249 700	-253 305	-3 605	1,4
Sh piirmääraga vahendid	-199 854	-209 001	-9 146	4,6
INVESTEERINGUD	-426	-240	186	-43,7
Sh piirmääraga vahendid	-310	-23	287	-92,6
KÄIBEMAKSU KULU	-868	-865	3	-0,3

TULUD

Võrreldes eelmise aastaga on valitsemisala tulude laekumisi planeeritud vähem seoses välistoetustest tehtavate tegevustega 4 mln eurot väiksemas mahus, mis moodustab suurema osa valitsemisala muutusest ca 40%. Samuti väheneb oluliselt majandustegevusest planeeritud tulu 1,7 mln eurot ning kaupade ja teenuste müügist saadav tulu. Vähenemine on tingitud Kultuuriministeeriumi valitsemisalas toimuvate struktuurimuudatustega, mille tulemusel mitmetest omatulu teenivatest riigiasutustest on moodustatud sihtasutused, kelle tulud riigieelarves ei kajastu. Lisaks on Eesti Rahva Muuseum vähendanud majandustegevuse tulude prognoosi 0,5 mln eurot.

Tabel 174. Kultuuriministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019	2020	Muutus 2020/2019	Muutus (%)
Saadud toetused	10 235	6 211	-4 025	-39,3
Riigilõivud	7	30	23	328,6
Tulu majandustegevusest	4 135	2 436	-1 699	-41,1
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	166	91	-75	-45,1
Muud tegevustulud	5	5	-1	-10,0

Saadud toetuste all kajastatakse vahendid loomemajanduse ja lõimumise projektide finantseerimiseks ja toetus välisprojektide kaasfinantseerimiseks.

Riigilõivuna laekuvad Muinsuskaitseameti kaudu väljastatavad tegevuslubade eest saadavad tasud ning kultuuriväärtuste väljaveolubade tasud.

Tulu majandustegevusest teenivad peamiselt riigiasutustena tegutsevad muuseumid ürituste korraldamise, õppematerjalide ja raamatute müügist ning konverentsitasudest.

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist on seotud hoonestusõiguse tasuga ning rendituluga.

KULUD

Kultuuriministeeriumi eelarve kulude muutus on võrreldes eelmise aastaga 1,4%. Eelkõige on need seotud välisvahendite arvelt kaetavate projektide mahu vähenemisega ca 4 mln eurot.

Mitterahalised kulud koosnevad põhivara kulumist, mis on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 33% seoses valitsemisalas toimuvate organisatsiooniliste ümberkorraldustega riigiasutustest sihtasutusteks.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja programmi tegevuste lõikes ning võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisan 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 0,2 mln eurot, muutus on 44%. Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve investeeringutest ja Riigi Kinnisvara Aktiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on valitsemisalale planeeritud 0,9 mln eurot.

2. Kultuuriministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Kultuuri, spordi ja lõimumise eesmärgid on püstitatud riigi eelarvestrateegias aastateks 2020–2023 ning valdkondlikes strateegiadokumentides „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“, „Lõimuv Eesti 2020“ ja „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“. Kultuuri, spordi ja

lõimumise valdkonnad omavad tihedat seost ka teiste ministriumide juhitavate valdkondadega ning panustavad nende valdkondlike arengukavade strateegiliste eesmärkide saavutamisse.

Kultuuriministeeriumi valitsemisala elluviidavad tegevused ning prioriteedid lähtuvad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesannetest ning on kooskõlas riigieelarve strateegia protsessiga nelja aasta lõikes ja täpsustatakse ühe aasta lõikes riigieelarve protsessis. Tegevused on kooskõlas mitmete valdkondlike ja valdkondadeüleste strateegiadokumentidega ning kavandatakse ministeeriumi juhitavates nelja-aastastes programmides ning aastases ministeeriumi tööplaanis.

Kultuuripoliitika elluviimisel on lähtutud strateegiadokumendis „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“⁸³ (edaspidi Kultuur 2020) kehtestatud eesmärkidest: kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ja luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ning mitmekesise kultuuriruumi arenguks ja kultuuris osalemiseks. Riigikogus vastu võetud poliitika põhialused Kultuur 2020 on aluseks riiklike otsuste tegemisel kultuurivaldkonnas aastani 2020. Tegevuste järjepidevus tagatakse strateegiadokumendiga „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2030“, mis koostatakse eesmärgiga esitada dokument Riigikogule 2020. a esimeses pooles.

Strateegiadokument „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“⁸⁴ (edaspidi Sport 2030) määrab kindlaks Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad spordi valdkonnas. Sport 2030 kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ning sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Valdkondlik arengukava „Lõimuv Eesti 2020“⁸⁵ toetab ühiskonna mitmekultuurilisust ja selle säilitamise väärtustamist ning lähtub Eesti Vabariigi põhiseadusest, mille kohaselt on Eesti riigi ülesanne tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine ning igapäevane õigus oma rahvuskuuluvusele. Lõimumispoliitika on horisontaalse iseloomuga ning hõlmab riigi eelarvestrateegias mitut poliitikavaldkonda, aidates saavutada nende eesmäärke. Samal ajal saavutatakse ühiskonna lõimumist toetavad eesmärgid teiste poliitikavaldkondade tegevuste koostöös. Lõimumise valdkondadeüleste töttu panustavad kõnealuse arengukava strateegilise üldeesmärgi saavutamisse ka teised arengukavad ning ministriumide tegevuste planeerimiseks loodud programmid. Tulevase perioodi lõimumisvaldkonna strateegiline raamistik on veel selgumisel.

Tabel 175. Kultuuriministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Kultuur	Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020	Kultuuriprogramm
Sport	Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030	Spordiprogramm
Lõimumine	Lõimuv Eesti 2020	Lõimumisprogramm

Kultuuriministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad

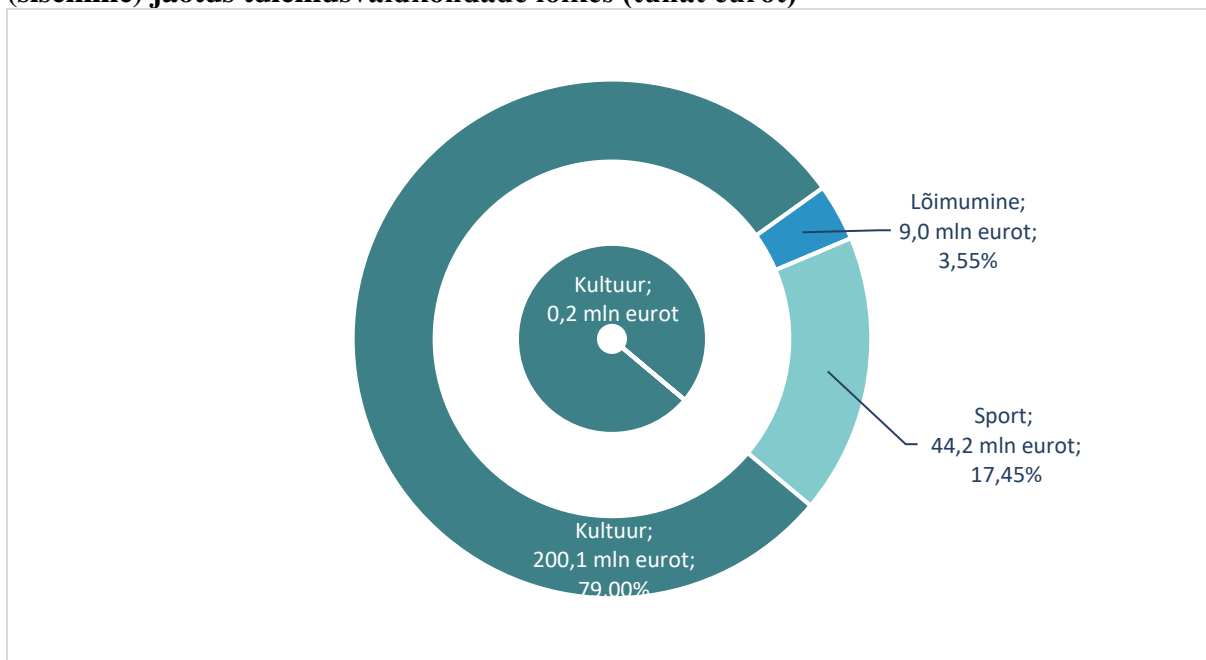
⁸³ <https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/kultuur2020.pdf>

⁸⁴ <https://www.riigiteataja.ee/akt/320022015002>

⁸⁵ https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/arengukava_loimuv_eesti.pdf

Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamise kolmes tulemusvaldkonnas (joonis 37), mis omakorda jagunevad kolmeks programmiks. Programmide kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus.

Joonis 37. Kultuuriministeeriumi valitsemisala kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus tulemusvaldkondade lõikes (tuhat eurot)

Investeeringud panustavad 100% ulatuses kultuur tulemusvaldkonna eesmärgi täitmisesse.

3. Tulemusvaldkond Kultuur ning Kultuuriprogramm

Tulemusvaldkonna ja programmi planeerimistasandid on planeeritud kokku – mõlemale tasandile on seatud sama eesmärk ja selle saavutamist näitav mõõdik.

Tulemusvaldkonna/programmi eesmärk: Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks.

Tabel 176. Tulemusvaldkond Kultuur ja Kultuuriprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed.

Eelarve		2019	2020	Muutus	Muutus %
	Kulud *	N/A	-200 102	N/A	N/A
	sh piirmääraga vahendid*	N/A	-164 809	N/A	N/A
	Investeeringud*	N/A	-240	N/A	N/A
	sh piirmääraga vahendid*	N/A	-23	N/A	N/A

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023
Elanike kultuurielus osalemine, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	78,7	78	78	78	78	78

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga (tabelis N/A).

Joonis 38. Kultuuri tulemusvaldkonna programm ja meetmed.

Eesmärgi saavutamiseks vajalike tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Kultuuriministeerium. Riigi kultuuripoliitika kujundamises ja elluviimises on oluline osa ja vastutus lisaks Kultuuriministeeriumile paljudel teistelgi riiklikel institutsioonidel. Kultuuri tulemusvaldkonna eesmärgi viiakse ellu ka läbi keskvalitsusse kuuluvate sihtasutuste (teatrid, muuseumid, kontsertorganisatsioonid jm), avalik-õiguslike organisatsioonide (Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Rahvusringhääling, Rahvusooper Estonia, Eesti Kultuurkapital) ja mittetulundussektori organisatsioonide toetamise.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Jätkatakse loomeliitude kaudu kirjaniku- ja kunstnikupalga maksmise toetamist ning võimalusel palgasaja arvu suurendamist.
- Koostatakse kultuuripoliitika põhialused aastani 2030 eesmärgiga esitada dokument Riigikogule 2020. aasta esimeses pooles.
- Tagatakse etenduskunstide regionaalne kättesaadavus ja toimiv teatrivõrgustik. Jätkub töö etendusasutuse seaduse muutmise väljatöötamisega.
- Filmitootmise järjepidevuse püsimiseks toetatakse mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide tootmist ning vähemuskaastootmist. Samuti jätkatakse filmitagasihakkfondiga Film Estonia, eesmärgiga tuua Eestisse välisriikide produktsioone.
- Kavandatakse Eesti Rahvusringhäälingu kaasaegse tehnoloogiaga ning optimeeritud mahtudega telestuudiote ehitust.

- 2019. aasta 1. mail jõustunud muinsuskaitseadusega luuakse parem tasakaal mälestiste omanike kohustuste ja õiguste vahel, tagades seeläbi kultuurimälestiste pikaajaline säilimine.
- Jätkatakse Kultuuriministeeriumi haldusala muuseumide võrgustiku korrastamise lõpule viimist ja arendatakse muuseumide infosüsteemi.
- Arendatakse edasi muuseumide ühishoidlate rajamise kontseptsiooni.
- Kavandatakse Eesti Rahvusraamatukogu hoone projekteerimist ja ehitust.
- Arendatakse raamatukogu pakutavaid e-teenuseid.
- Jätkub laulu- ja tantsupeo traditsiooni toetamine. Koostöös Tallinna Linnvalitsusega kaasajastatakse tantsupeo läbiviimise taristut –Kalevi staadioni.
- Rakendatakse toetust eraomanikele taluarhitektuuri restaureerimiseks ja kasutuses hoidmiseks või kasutusse võtmiseks. Soodustatakse väikelinnade ajalooliste keskuste hoonestuse korrastamist ja kohandamist uutele funktsioonidele.
- Toetatakse loomemajanduse valdkonna ettevõtete konkurentsivõime tõstmist ja loomemajanduse potentsiaali sidumist ülejäänud majandusega.
- Jätkatakse tegevuskava „Kultuuripärandi digiteerimine 2018-2023“ elluviimist.
- Kultuuriministeeriumi valitsemisala asutuste palgafondi (sh kõrgharidusega kultuuritöötajad ja tugitöötajad) palgafondi ja treenerite tööjõukulude toetusfondi tõus 2,5% võrreldes 2019. aastaga (kokku mahus 2,3 mln eurot).

Investeeringud

Kultuuriprogrammi eesmägi täitmiseks investeeritakse Muinsuskaitseameti mälestiste registri ja menetlussüsteemi arendamisse (0,2 mln eurot) ning soetatakse Eesti Lastekirjanduse Keskuse raamatukogule teavikuid (23 000 eurot).

Tabel 177. Kultuuriprogrammi investeeringud (tuhat eurot)

	2020
IT investeeringud	217
Muud investeeringud	23

Tabel 178. Kultuuriprogrammi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Kultuuriministeerium	Muinsuskaitseamet	Eesti Rahva Muuseum	Rahvakultuuri Keskus	Eesti Hoiuraamatukogu	Eesti Lastekirjanduse Keskus	Võru Instituut
Kulud kokku	-180 219	-6 412	-8 178	-2 586	-1 041	-759	-907
Osakaal programmi eelarvest	90,1%	3,2%	4,1%	1,3%	0,5%	0,4%	0,5%
sh tööjõukulud	-2 863	-1 872	-3 054	-685	-438	-396	-639
sh majandamiskulud	-1 546	-1 182	-3 885	-221	-586	-363	-256
sh sotsiaaltoetused	-338	-204	0	0	0	0	0
sh tegevustoetused	-141 967	-287	0	-1 681	0	0	0
sh investeeringutoetused	-6 219	-2 864	0	0	0	0	0
sh muud kulud	-27 083	0	0	0	0	0	0

sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-203	-3	-1 238	0	-17	0	-12
Investeeringud	0	-217	0	0	0	-23	0

Suurima eelarvemahuga asutus on Kultuuriministeerium, kes vahendab suurema osa valitsemisala toetusi. Ülevaade toetuste saajatest on lisas 7. Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Programmi eelarvest moodustavad suurima osa tegevustoetused 72%. Suurimad tööjõu- ja majandamiskulud on kavandatud Eesti Rahva Muuseumile., kes panustab programmis meetmesse kultuurpärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise toetamine ja arendamine.

Sotsiaaltoetusi makstakse kultuuri- ja spordistipendiumiteks, mille aluseks on riigi kultuuripreemiate ja kulturistipendiumide seadus. Antakse välja riiklikuid kultuuri- ja spordipreemiaid Vabariigi Valitsuse määratud isikutele.

Ministeeriumi muud kulud sisaldavad Eesti Kultuurkapitali poolt antavaid toetusi, mis laekuvad Kultuurkapitalile hasartmängumaksu ning alkoholi- ja tubakaaktsiisist.

Investeeringutoetustes on kavandatud Eesti Rahvusringhäälingule hoonete renoveerimiseks ja uue tehnika soetamiseks (2 mln eurot), Muinsuskaitseametile kinnismälestiste omanike toetusteks (2,9 mln eurot), SA-le Eesti Kontsert tehnoloogia uuendamiseks (0,4 mln eurot) ja muudeks Kultuuriministeeriumi valitsemisala asutuste kinnistute, tehnoloogia ja muuseumite püsiekspositsioonide väiksemamahulisteks parendusteks (1,5 mln eurot).

Meede Mitmekülglise ja kättesaadava kultuurielu toetamine ja arendamine

Meetme eesmärk: Eesti kultuurielu on mitmekülgne ja kõrgetasemeline, pakkudes võimalusi loominguks tegevuseks ja kultuurist osasaamiseks.

Tabel 179. Mitmekülglise ja kättesaadava kultuurielu toetamine ja arendamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Teatrikülastuste arv Eestis <i>Allikas: Eesti Teatri Agentuur</i>	1,2 mln	1 mln	1 mln	1 mln	1 mln	1 mln
Uuslavastuste arv <i>Allikas: Eesti Teatri Agentuur</i>	211	180	180	180	180	180
Eesti filmide publiku turuosa suurus kinolevis <i>Allikas: Eesti Filmi Instituut</i>	17,85%	10	9	9	9	9
Kinokülastajate arv <i>Allikas: Eesti Filmi Instituut</i>	3,63	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Tõlked eesti keelest teistesse keeltesse (ilukirjandus/nimetust) <i>Allikas: Eesti Kirjanduse Teabekeskus</i>	109	70	70	70	70	70

Rahvusvaheliste (välisosalusega) kunstinäituste arv <i>Allikas: Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus</i>	110	110	110	110	110	110
Rahvusvaheliste (välisosalusega) kunstinäituste osakaal kõigist Eestis korraldatud näitustest <i>Allikas: Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus</i>	17%	17%	17%	17%	17%	17%
Edasijõudmine „disainiredelil“: ettevõtete ja sihtasutuste protsentuaalne hulk, mis kasutavad disaini „disainiredeli“ IV astmel <i>Allikas: Kultuuriministeerium</i>	58%	58%	59%	60%	61%	62%
Eesti meediavabaduse indeks <i>Allikas: Piirideta Reporterid</i>	12,27	Määrat- lemata	12,27	12,27	12,27	12,27

Meetme raames kujundatakse ja viiakse ellu kunstide valdkonna valdkondlike poliitika, tõstetakse valdkonna konkurentsivõimet, toetatakse strateegiliste koostööpartnerite põhitegevuste ja projektide ning kultuuriajakirjanduse arengut, hoitakse ja arendatakse valdkonna toimimiseks ja arendamiseks vajalikku taristut.. Mitmekülgse ja kättesaadava kultuurielu toetamise ja arendamise saavutamiseks on programmi tegevusteks loovisikute toetamine ja tunnustamine (2,4 mln eurot), kirjanduspoliitika kujundamine ja rakendamine (6,8 mln eurot), etenduskunstide poliitika kujundamine ja rakendamine (36,7mln eurot), audiovisuaal- ja meediapoliitika kujundamine ja rakendamine (45,8 mln eurot), muusikapoliitika kujundamine ja rakendamine (16,6 mln eurot), kunstipoliitika kujundamine ja rakendamine (4,2 mln eurot) ning arhitektuuri- ja disainipoliitika kujundamine ja rakendamine (2,1 mln eurot).

Võimaldamaks osadel vabakutselistel loovisikutel pühenduda ainult loometööle on riik loonud süsteemi, mis loomeliitude kaudu toetab kirjanikele ja kunstnikele palkade maksmist. Kavandatakse loomeliitude kaudu igal aastal 15 kirjanikule ja 15 kunstnikule palga maksmist. 2019. a on palgasaajate arv 13 kunstnikku ja 13 kirjanikku.

Eesti kirjandusmaastikul on lugejal palju valikuvõimalusi ning Eesti ilukirjandus on rahvusvaheliselt tuntud, igal aastal osaletakse suurematel raamatumessidel Bolognas, Londonis, Frankfurdis ja Helsingis. Kirjanduspoliitika kujundamise siht on populariseerida lugemist, luua ja rakendada toetusmehhanisme, mille abil saab kirjastada omamaist väärtkirjandust, parandada raamatute kättesaadavust, tõlkida teistesse keeltesse Eesti kirjandust, tutvustada kirjanikke ning nende teoseid mujal maailmas. Riik peab tähtsaks laste ja noorte lugemuse suurendamist mida viiakse ellu Eesti Lastekirjanduse Keskuse kaudu.

Kultuuriministeerium toetab teatritegevust teatri omandivormist olenemata ning lähtudes etendusasutuste sisulisest mitmekesisusest kui ka regionaalsest kättesaadavusest. Toetatakse nii riigi osalusega sihtasutusi kui era- ja munitsipaal etendusasutusi. Eestisse tuuakse silmapaistvaid etenduskunstnikke, tutvustatakse nende loomingut ning kutsutakse produtsente ja festivalikuraatoreid vaatama siinseid lavastusi, et sünniks uued koostööprojektid. Viimasele eesmärgile keskenduvad nii etenduskunstide keskused (Vaba Lava, Sõltumatu Tantsu Lava, Kanuti Gildi SAAL) kui ka üha kasvav hulk Eestis toimuvaid rahvusvahelise haardega festivale.

Riik on loonud eeldused professionaalse filmitootmise järjepidevuse püsimiseks, kõiki olulisemaid filmivaldkonna tegevusi kattev organisatsioon on Sihtasutus Eesti Filmi Instituut (EFI), kes toetab filmide arendamist, tootmist ja turundamist. Kultuuriministeerium toetab mängu-, anima- ja dokumentaalfilmide tootmist ning vähemuskaastootmist, mis võimaldab

aastas teha keskmiselt 3 uut täispikka mängufilmi ning 8 täispikka dokumentaalfilmi, sh 2 suureelarvelist rahvusvahelist koostööfilmi. Sõltumatu ja usaldusväärse info kättesaadavuse tagamine on avalik-õigusliku meediaorganisatsiooni Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) üks peamisi eesmärke. Rahvusringhäälingul on oluline roll Eesti ajaloo ja kultuuri jäädvustamisel helis ja pildis ning aastakümnete jooksul salvestatud materjali säilitamisel ja digiteerimisel.

Muusikavaldkonnas on aktiivselt tegutsevaid kontserdikorraldajaid ja kollektiive ligi 100 ning festivale korraldatakse aastas üle 150. Kultuuriministeerium toetab tiptasemel muusikakollektiivide ja korraldajate tegevusi siseriiklikult ja rahvusvaheliselt, samuti tugistruktuuride toimimist. Toetust eraldatakse rahvusooperile Estonia, riigi osalusega sihtasutustele Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Eesti Kontsert ja Eesti Filharmoonia Kammerkoor ning lisaks veel 11 valdkonna tugiorganisatsioonile. Toetatakse Eesti heliloojate loomingulist tegevust, mille tulemusel sünnivad Eesti juhtivatele muusikakollektiividele ja interpretidele suurvormid ja kammerteosed.

Eesti kunstimaastik on sisulise võimekuse ja tegevkunstnike rohkuse poolest heas seisus: valitseb põlvkondlik ja kunstiline mitmekesisus, rahvusvaheliselt on mitmed tegijad suure läbimurde potentsiaaliga. Kunstielu rahvusvahelise konkurentsivõime säilitamiseks on oluline nii valdkondlike arenduskeskuste tegevuste jätkumine kui suurem tähelepanu kunstnike residentuurivõimalustele Eestis ja Eestist väljaspool.

Toetatakse Eesti Arhitektuurikeskuse tegevusi, mis keskenduvad muu hulgas valdkonna ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordivõimekuse tõstmisele. Riik väärtustab terviklikku elukeskkonda kui olulist komponenti säästva arengu eesmärkide saavutamisel, jätkatakse ruumiloome probleemide lahenduste otsimisega. Kultuuriministeerium toetab disainereid loovisikutena Eesti Disainerite Liidu kaudu, samuti saab ministeeriumilt tegevustoetust MTÜ Eesti Disainikeskus. Lisaks toetab Kultuuriministeerium disaini valdkondlike projekti- ja tegevustoetuste kaudu.

Meede Kultuuripärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise toetamine ja arendamine

Meetme eesmärk: Tagatud on Eesti rikkaliku vaimse ja materiaalse kultuuripärandi, sh kultuuriväärtusliku keskkonna ning eriilmeliste piirkondlike kultuuriruumide elujõulisus ja säilimine järeltulevatele põlvedele.

Tabel 180. Kultuuripärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise toetamine ja arendamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
		Kulud				
		sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Muuseumikülastuste arv (mln) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,4	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Muuseumide teenused on mitmekesised ja avalikkusele kättesaadavad (Jah/Ei) <i>Allikas: Statistikaamet*</i>	Jah	<i>Määratlemata</i>	Jah	Jah	Jah	Jah
Rahvaraamatukogude laenutuste arv	10,4	10	10	10	10	10

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

(mln)						
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						
Eesti raamatukogude füüsiliste külastuste arv (mln) <i>Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu</i>	8,3	Määratlemata	8,4	8,4	8,4	8,8
Eesti raamatukogude virtuaalkülastuste arv (mln) <i>Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu</i>	166,8	Määratlemata	167,3	167,3	168,3	168,3
Rahvakultuuriharrastajate arv <i>Allikas: Rahvakultuuri Keskuse andmekogu</i>	83 205	85 000	83 000	83 000	83 000	83 000
Kasutuses olevate ehitismälestiste osakaal (%) <i>Allikas: Muinsuskaitseamet</i>	74,5	75,5	75,5	75,5	75,5	75,5

*„Jah“ on siis, kui 80% alljärgnevatest alamõdikutest on samal tasemel või suurenevad. Alamõdikute baastase (2017. a andmed):

1. Eestis on igast liigist vähemalt 2 muuseumi: kunstimuuseum, ajaloo- ja arheoloogiamuuseum, loodusemuuseum, teadus- ja tehnikamuuseum, etnograafia- ja antropoloogiamuuseum, erimuuseum, koduloomuuseum, üldmuuseum (Statistikaameti klassifikatsioon)
2. Keskmine lahtiolekupäevade arv aastas – 226
3. Keskmine piletivabade päevade arv – 52
4. Näituste nimetuste arv – 1218
5. Ürituste nimetuste arv – 3959
6. Publikatsioonid kokku (nimetuste arv, mitte tiraaž) – 955
7. Haridusprogrammide nimetuste arv – 2573
8. Haridusprogrammide toimumiskordade arv – 25 743
9. Haridusprogrammides osalejate arv (kuni 18 aastased) – 397 733

Meetme raames toetatakse kultuurimälu edasikandmise jaoks olulisi institutsioonide (sh muuseumid, Muinsuskaitseamet, Eesti Rahvusraamatukogu, Rahvakultuuri Keskus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA) põhitegevust ja kolmanda sektori organisatsioonide projekte, kultuuripärandit, kultuuripärandi alaste rahvusvaheliste lepingute täitmise seotud tegevusi, teavikute ja infokandjate soetamist, tagamaks elanikkonnale kvaliteetne raamatukogundusteenus, ning tehakse investeringuid kultuuriväärtusi säilitavate ja vahendavate institutsioonide tegevuskeskkonna ajakohastamiseks. Meetme raames on programmi tegevusteks muuseumipoliitika kujundamine ja rakendamine (37,6 mln eurot), muinsuskaitsepoliitika kujundamine ja rakendamine (6,6 mln eurot), raamatukogupoliitika kujundamine ja rakendamine (13 mln eurot) ning rahvakultuuripoliitika kujundamine ja rakendamine (7,9 mln eurot).

Kultuuriministeriumi haldusalasse kuulub 01.08.2019. aasta seisuga 7 riigimuuseumi ja 13 sihtasutust.

Riigireformi tegevuskava aastateks 2019–2023 kohaselt tuleb muuseumivõrgu korrastamine lõpule viia 2020. aasta jooksul. Kultuuriministeriumi haldusalas on tegevusvormi ümberkujundamise ootel Eesti Arhitektuurimuuseum, Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum, Viljandi Muuseum, Tartu Kunstimuuseum ja Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum.

Muinsuskaitseamet korraldab muuseumidele koolitusi, töötab välja juhendeid, tellib uuringuid ja analüüse, haldab andmebaase, juurutab standardeid, viib läbi järelevalvet. Muuseumide ühishoidla kavandamine ning tulevikus selle juhtimine hakkab samuti toimuma Muinsuskaitseameti kaudu. Luuakse parem tasakaal mälestiste omanike kohustuste ja õiguste vahel, et tagada seeläbi kultuurimälestiste pikaajaline säilimine, hüvitaes mälestise omanikele uuringute ja muinsuskaitsejärelevalvega seotud kulusid.

Kultuuriministerium koordineerib Eesti raamatukoguvõrgu kui terviku arengut koostöös Haridus- ja Teadusministeriumi ja teiste ministeriumitega. Raamatukoguteenusega tagatakse

kõikidele kasutajatele tasuta juurdepääs informatsioonile. Eesti raamatukoguvõrgu moodustavad rahva-, kooli-, teadus- ja erialaraamatukogud ning Eesti Rahvusraamatukogu (RR). Eesti raamatukogud teevad vaatamata erinevatele ülesannetele ja erinevale valdkondlikule kuuluvusele tihedat koostööd, sest raamatukoguteenuse peamine eesmärk on väljaannete ja informatsiooni lugejale tänapäevaselt kättesaadavaks tegemine. 2020. aastal jätkatakse Eesti Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimisprojektiga ning ehituse kavandamisega.

Rahvakultuuri valdkonna üle-eestilisi tegevusi juhivad või koordineerivad Rahvakultuuri Keskus, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA (ELT SA), Võru Instituut ning riigi partneritena seitse valdkondlikku rahvakultuuri keskseltsi. Lisaks toetatakse ka muid olulisi vaimse kultuuripärandiga seotud tegevusi ja väiksemaid valdkondlike või piirkondlike institutsioone. Rahvakultuuri valdkonna kompetentsikeskus on Rahvakultuuri Keskus, kes koondab erialast informatsiooni, teeb koolitusi ning nõustab ja toetab rahvakultuuriga tegelevaid organisatsioone ja inimesi. Lähiaastate üheks oluliseks prioriteediks on koostöös Tallinna linnaga Kalevi staadioni kaasajastamine.

Meede Kultuuri valdkondadeüleline arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine

Meetme eesmärk: Kultuuri toetamise ja loomepotentsiaali rakendamise kaudu on loodud eeldused Eesti konkurentsivõime kasvuks ja tutvustamiseks maailmas.

Tabel 181. Kultuuri valdkondadeüleline arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud				-20 869
			sh piirmääraga vahendid				-9 415
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Tulu ettevõtte kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega <i>Allikas: Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus</i>	24% (2015. a)	Ei mõõdeta	-	-	-	28%	
Tulu töötaja kohta loomemajanduse sektoris võrreldes Eesti keskmisega <i>Allikas: Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus</i>	39% (2015. a)	Ei mõõdeta	-	-	-	50%	
Pikaajalise säilimise digitaalarhiivide maht (TB) <i>Allikas: Rahvusraamatukogu, Rahvusarhiivi, MuSi ja ERRi digitaalarhiiv</i>	3847	Määratlemata	6397	9302	10912	12522	

Kultuuri valdkondadeüleline arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumise meetme saavutamiseks on programmi tegevusteks kultuurivaldkonna digitaliseerimine (0,97 mln eurot), kultuurivaldkonna rahvusvahelistumise edendamine, asutuste, organisatsioonide ja sündmuste toetamine (3,7 mln eurot), loomemajanduspoliitika kujundamine, valdkonna toetamine ning arendamine (2,6 mln eurot) ja valdkondadeüleline tugi- ja arendustegevus (14,3 mln eurot).

Digiteerimine on üks parimaid ja osadel juhtudel ka ainuke vahend tagamaks, et pärand säilib ning on kättesaadav võimalikult paljudele. Hetkel puudub Eestis kõiki pärandivaldkondi terviklikult haarav digisisu. Lisaks digisisule puudub ka võimalus mäluasutuste väliselt juba digiteeritud sisu koondamiseks. Kultuuripärandi koordineeritud digiteerimine aitab vältida digiteerimise dubleerimist, toetab koostööd ja töövoogude optimeerimist.

Riik toetab rahvusvahelisi projekte, mis soodustavad Eesti kultuuri rahvusvahelistumist ja kultuurieksporti, Eesti tutvustamist maailmas kultuuri kaudu ning võimaluste loomist Eesti loovisikutele. Lisaks kaasrahastab Kultuuriministeerium Euroopa Liidu kultuuriprogrammis osalevaid Eesti projekte.

Loomemajanduse valdkonna toetamise eesmärk on siduda kultuuri- ja loomesektoris olevat potentsiaali ettevõtlusega, soodustada uute ambitsioonikate ärimudelitega ettevõtete juurdekasvu, tõsta loomeettevõtete ekspordivõimekust ja jätkusuutlikkust ning pakkuda teistele majandussektoritele lisandväärtust ärimudelite, toodete ja teenuste ning müügi ja turunduse arendamisel. Toetatakse loomeettevõtjate, piirkondlike ja valdkondlike tugistruktuuride, loomemajandusalase teadlikkuse, teadmiste ja oskuste kasvu ning sektorite ülest koostööd.

4. Tulemusvaldkond Sport

Tulemusvaldkonna eesmärk: Liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Tabel 182. Tulemusvaldkond Sport eesmärgi mõõdik ja sihttase

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste osakaal 16-64 vanusegrupist, % <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	40,2 (2018)	Ei mõõdeta	53	Ei mõõdeta	55	Ei mõõdeta

Joonis 39. Spordi tulemusvaldkonna programm ja meetmed.

Spordi tulemusvaldkonna eesmärki panustab otseselt üks programm. Spordi valdkonna riiklike tegevuste elluviimise ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Kultuuriministeerium. Spordi valdkonna eesmärk saavutatakse mitmete teiste valdkondade eest vastutavate ministeeriumide, kohalike omavalitsuste, era ja kolmanda sektori ning spordiorganisatsioonide tegevuste elluviimise koosmõjus.

4.1. Spordiprogramm

Programmi eesmärk: Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist.

Tabel 183. Spordiprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud*		N/A	-44 212	N/A	N/A	
sh piirmääraga vahendid*		N/A	-37 362	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Spordiklubides ja spordikoolides sporti harrastavate 5-19 aastaste noorte osakaal kogu vanusegrupist, % <i>Allikas: Eesti spordiregister, Statistikaamet</i>	50,15 (2019)	Metoodika muutus	51	52	53	53
Spordiorganisatsioonide arv <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	2 717 (2019)	Määratlemata	2700	2700	2700	2700
Harrastajate arv spordiklubides ja spordikoolides <i>Allikas: Eesti spordiregister</i>	181 195 (2019)	177 000	182 000	183 000	184 000	185 000

Treenerikutsete arv	3 358	Määratle-	3 425	3 450	3 475	3 500
Allikas: Eesti spordiregister	(2019)	mata				

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga (tabelis N/A).

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Koostöös Eesti Olümpiakomiteega (edaspidi EOK) ja spordialaliitudega on välja töötatud Team Estonia arendamise põhimõtted, mida analüüsitakse edasi.
- Treenerite palga viimine koos spordiorganisatsioonidega Eesti keskmisele tasemele.
- Tegeletakse kokkuleppemängude vastase võitlusega, sealhulgas kujundatakse Eesti Antidopingu Sihtasutusest keskne spordi aususe ja spordieetika keskus.
- Analüüsitakse koostöös EOK-ga rahvusvahelise või riikliku tähtsusega spordiobjektide olemasolu ning seisukorda. Jätkub Sihtasutus Tehvandi Spordikeskus – Kääriku Spordikeskuse väljaehitamine.
- Jätkatakse regionaalsete tervisespordikeskuste arendamist.
- Tõhustatakse valdkondade ülest koostööd liikumisaktiivsuse suurendamiseks.
- Toetatakse WRC tetralli „Rally Estonia“ läbiviimist (1 mln).
- Toetatakse kohalikke omavalitsusi multifunktsionaalsete aastaringset kasutatavate spordiväljakute, sh jalgpalli sisehallide rajamisel (maht 6 mln eurot).

Spordijuhtimine on Eestis detsentraliseeritud Seadusandluse, toetuste ja investeeringute kaudu luuakse spordiorganisatsioonidele tegutsemiseks ja elanikkonna liikumisharrastuse edendamiseks soodsad tingimused.

Spordiprogrammis sisalduvad Kultuuriministeeriumi teenustes sihtasutuste Tehvandi Spordikeskus ja Jõulumäe Tervisespordikeskus ning Eesti Kultuurkapitali spordiga seotud tegevused.

Spordi katusorganisatsioon on Eesti Olümpiakomitee, kellel on 2019. aasta augusti seisuga kokku 125 liiget, sealhulgas 70 spordialaliitu, 18 üleriigilist spordiühendust, 19 piirkondlikku liitu ja 18 füüsilist isikut.

Tabel 184. Spordiprogrammi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Kultuuriministeerium
Kulud kokku	-44 212
sh tööjõukulud	-550
sh majandamiskulud	-211
sh sotsiaaltoetused	-291
sh tegevustoetused	-33 572
sh investeeringutoetused	-6 497
sh muud kulud	-3 034
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-58

Spordiprogrammi tegevuste elluviimiseks suunab Kultuuriministeerium toetuste andmise funktsiooni Eesti Olümpiakomiteele ja Eesti Kultuurkapitalile. Investeeringutoetustest arendatakse SA Tehvandi Spordikeskust (sh Kääriku Spordikeskust) panustades nii tulemusspordi kui harrastusspordi edendamisse.

Meede: Saavutusspordi edendamine

Meetme eesmärk: Eesti on rahvusvahelisel tasandil tulemuslikult ja väärikalt esindatud

Tabel 185. Saavutusspordi edendamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud				
sh piirmääraga vahendid							
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Täiskasvanute olümpiamängude saavutatud kohad 1-10 tiitlivõistlustel distsipliinidel <i>(Eesti spordiregister)</i>	33 (2018)	Määratlemata	35	37	39	41	
Täiskasvanute olümpiamängude saavutatud kohad 1-10 distsipliinidel ja spordialadel <i>(Eesti spordiregister)</i>	257 (2018)	Määratlemata	260	260	260	260	
Noorte ja juunioride olümpiamängude saavutatud kohad 1-10 tiitlivõistlustel distsipliinidel <i>(Eesti spordiregister)</i>	79 (2018)	Määratlemata	82	85	88	91	
Noorte ja juunioride olümpiamängude saavutatud kohad 1-10 distsipliinidel ja spordialadel <i>(Eesti spordiregister)</i>	249 (2018)	Määratlemata	250	250	250	250	
Täiskasvanute olümpiamängude finaaltourniiridel suurekoosseisuliste võistkondade arv tiitlivõistluste distsipliinidel osalenud <i>(Eesti spordiregister)</i>	0 (2018)	Määratlemata	0	2	2	3	
Täiskasvanute olümpiamängude finaaltourniiridel võistkondade arv tiitlivõistluste distsipliinidel ja spordialadel osalenud <i>(Eesti spordiregister)</i>	1 (2018)	Määratlemata	1	1	1	1	
Noorte ja juunioride olümpiamängude finaaltourniiridel suurekoosseisuliste võistkondade arv tiitlivõistluste distsipliinidel osalenud <i>(Eesti spordiregister)</i>	2 (2018)	Määratlemata	2	2	2	3	
Noorte ja juunioride finaaltourniiridel distsipliinidel ja spordialadel osalenud võistkondade arv tiitlivõistluste distsipliinidel <i>(Eesti spordiregister)</i>	0 (2018)	Määratlemata	1	1	1	1	
Eestis läbiviidud olümpiamängude distsipliinide tiitlivõistluste arv rahvusvaheliste <i>(Eesti spordiregister)</i>	19 (2018)	Määratlemata	20	20	20	20	
Eestis läbiviidud mitte olümpiamängude distsipliinide ja spordialade rahvusvaheliste tiitlivõistluste arv	22 (2018)	Määratlemata	20	20	20	20	

(Eesti spordiregister)						
------------------------	--	--	--	--	--	--

Meetme eesmärgi saavutamist toetavad tegevused on: ausa spordi ja sporditurvalisuse tagamise poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine (0,3 mln eurot) ning saavutusspordi poliitika kujundamine, toetamine ja arendamine (36,7 mln eurot).

Kultuuriministeriumis kujundatakse ausa spordi tagamise poliitikat ja toetatakse Sihtasutus Eesti Antidopingutegevust. Sihtasutus tegeleb dopinguvastase võitlusega, teostab - dopingukontrolli ja viib läbi dopinguvastast haridustööd ning arendab rahvusvahelist dopinguvastast koostööd. Antidopingutegevuse valdkonda reguleerivad kaks konventsiooni: Euroopa Nõukogu dopinguvastase konventsioon, mille Eesti ratifitseeris 1997. aastal, ja UNESCO Spordis dopingutegevuse vastane rahvusvaheline konventsioon, millega Eesti liitus 2007. aastal. Konventsioonidega ühinedes võttis riik ülalnimetatud kohustused dopinguvastases võitluses.

Saavutusspordi poliitika kujundamine ja toetamine ning tingimuste loomine spordiga tegelemiseks on Kultuuriministeriumi spordi valdkonna peamine roll ja ülesanne. Spordialaliitude, -klubide ja -koolide ning teiste spordiühenduste näol on Eestis toimiv spordikorraldus, mis tagab võimalused nii noortele kui ka täiskasvanutele tegelemiseks harrastus- või tippspordiga. Ajakohastatud spordiinfrastruktuuri kaudu luuakse kõikjal Eestis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui ka liikumisharrastusega tegelemiseks. Kääriku spordikeskuses on välja ehitatud kunstmuruga jalgpalliväljak, ja kolme väljakuga multifunktsionaalne pallihalli, mis pakub võimalusi paljude spordialade tarvis pallimängudest sulgpalli ja vehklemiseni, rekonstrueerimisel on kergetõustiku staadion. 2020. aastal eraldatakse SA-le Tehvandi Spordikeskus Kääriku spordikeskuse väljaarendamiseks 3,9 mln eurot. Samuti toetatakse riiklikult spordiorganisatsioone harrastus-, tipp- ja noortespordi arendamiseks, rahvusvaheliste spordiürituste korraldamiseks, investeringuid uute spordirajatiste ning lähiliikumispaiakade ehitamiseks ja olemasolevate ajakohastamiseks.

Meede: Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine

Meetme eesmärk: Liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud.

Tabel 186. Organiseeritud liikumisharrastuse edendamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud				-8 322	
		sh piirmääraga vahendid				-8 269	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Liikumisharrastusega regulaarselt tegelevate inimeste osakaal, % 16-64 vanusegrupist (Tervise Arengu Instituut)	40,2 (2018)	Ei mõõdeta	53	Ei mõõdeta	55	Ei mõõdeta	

Meetme raames toetatakse regionaalsete maakondlike spordikesksusi ja terviseradade võrgustiku arendamist. eesmärgiga parandada liikumistingimusi vähemalt ühes tervisespordikeskuses igas maakonnas, et tagada kvaliteetne võimalus liikumisharrastusega tegelemiseks kõigile elanikele ja kaasata enam inimesi tegelema liikumisharrastusega. Oluliseks väljakutseks on edendada inimeste liikumisaktiivsuse tõstmisega seotud valdkondade vahelist koostööd ning tagada puuetega inimeste suurem kaasatus nii liikumisaktiivsusse kui ka saavutussporti.

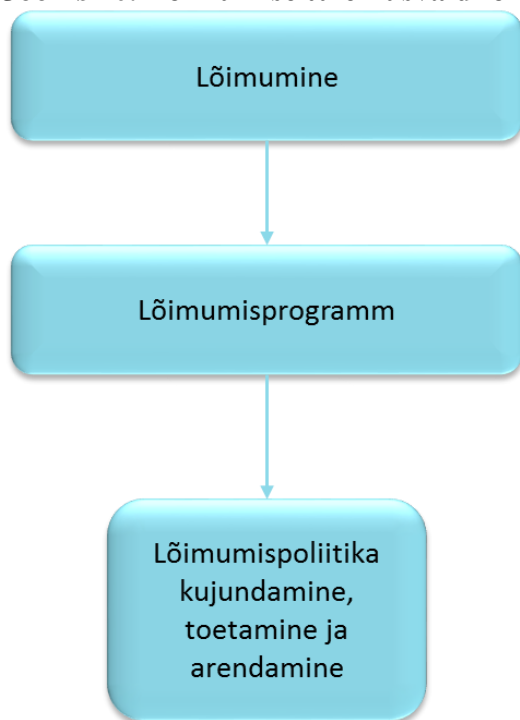
5. Tulemusvaldkond Lõimumine

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi

Tabel 187. Tulemusvaldkond Lõimumine eesmärgi mõõdik ja sihttase.

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Tugeva ja keskmise riigiidentiteediga isikute osakaalu indeks teistest rahvustest isikute hulgas, % <i>Allikas: Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring</i>	39 47 (2017)	Ei mõõdeta	38 51	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	40 55

Joonis 40. Lõimumise tulemusvaldkonna programm ja meede.

Lõimumise tulemusvaldkonna eesmärki panustab otseselt üks programm. Valdonna riiklike tegevuste elluviimise ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Kultuuriministeerium Lõimumise valdkonna eesmärgid saavutatakse aga kogu avaliku sektori tegevuste koosmõjus.

5.1. Lõimumiseprogramm

Programmi eesmärk: Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi.

Tabel 188. Lõimumise programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud*		N/A	-8 990	N/A	N/A	
sh piirmääraga vahendid*		N/A	-6 830	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Avatud hoiakuga inimeste osakaal sallivuse koordindeksi alusel. <i>Allikas: Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring</i>	eestlased 31%; teised rahvused 57% (2017)	Ei mõõdeta	eestlased: 40%; teised rahvused: 70%	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	eestlased: 45%; teised rahvused: 75%
Enesehinnanguline informeeritus Eestis toimuvast eestlaste ja teistest rahvustest elanike seas, % <i>Allikas: Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring</i>	85% eestlastest ja 83% teistest rahvustest inimesi peavad seda heaks või väga heaks (2017)	Ei mõõdeta	85% eestlastest ja 83% teistest rahvustest inimesi peavad seda heaks või väga heaks	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	85% eestlastest ja 85% teistest rahvustest inimesi peavad seda heaks või väga heaks
Aktiivse eesti keele oskusega inimeste osakaal teistest rahvustest elanikest. Eesti keele mitte oskavate inimeste osakaal teistest rahvustest elanikest, % <i>Allikas: Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring</i>	41% (valdab vabalt või saab aru, räägib ja kirjutab); 10% ei valda eesti keelt (2017)	Ei mõõdeta	42% (valdab vabalt või saab aru, räägib ja kirjutab); 9% ei valda eesti keelt	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	50% (valdab vabalt või saab aru, räägib ja kirjutab); 8% ei valda eesti keelt
Kontaktide tihedus eestlaste ja teistest rahvuste esindajate vahel (osakaal, kellel on palju kontakte), % <i>Allikas: Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring</i>	eestlased 38%; teised rahvused 64% (2017)	Ei mõõdeta	eestlased: 49%; teised rahvused: 69%	Ei mõõdeta	Ei mõõdeta	eestlased: 55%; teised rahvused: 75%

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga (tabelis N/A).

Mitmed uuringud toovad välja mitmed lõimumisalased probleemid, millele tuleb tähelepanu pöörata: teisest rahvusest isikute usaldamatus riigi institutsioonide vastu, passiivselt eesti keelt oskajate suur arv ning keelekeskkonna puudumine, erinevast rahvusest inimeste vähesed kontaktid, teisest rahvusest inimeste väike osalus vabatahtlikus liikumises ja vabakonna organisatsioonides, eestlaste vähene lõimumisvalmidus ning eestlaste ja teisest rahvusest inimeste erinevad harjumused meedia tarbimises ning ühise infovälja puudumine.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- „Lõimuv Eesti 2020“ jätkuarengukava koostamine.
- Jätkatakse tihedat koostööd Eesti Linnade ja Valdade Liidu ning ministriumidega kohalike omavalitsuste (KOV) kaasamiseks lõimumisvaldkonda.
- Tõhustatakse eesti keele omandamist (sealhulgas Eesti keele majade tegevust) täiendavalt 2 mln euroga.
- Tihendatakse erinevatest rahvustest inimeste omavahelisi kontakte.

Tabel 189. Lõimumise programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Kultuuriministeerium
Kulud kokku	-8 990
sh tööjõukulud	-507
sh majandamiskulud	-211
sh sotsiaaltoetused	-10
sh tegevustoetused	-8 233
sh muud kulud	-29

Lõimumisprogrammi tegevuste elluviimiseks suunab Kultuuriministeerium suures mahus toetuste andmise funktsiooni Integratsiooni Sihtasutusele (edaspidi INSA), panustades ühiskonna sidususe suurendamise ja erineva keele- ja kultuuritaustaga inimeste lõimumisse ühiskonnaellu. Ülevaade toetuste saajatest on lisas 7.

Meede lõimumispoliitika kujundamine, toetamine ja arendamine.

Meetme eesmärk: Tagada õiguslik ja toetav lõimumist soodustav keskkond.

Tabel 190. Eesti on rahvusvahelisel tasandil tulemuslikult ja väärilt esindatud arendamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Lõimumispoliitika on koordineeritud tulenevalt lõimumisvaldkonna arengukavast. Partnerministeeriumid panustavad pikaajalistesse eesmärkidesse ja loodud on toimiv võrgustik.	Jah	Määratl e-mata	Jah	Jah	Jah	Jah

Kaasajastatud õigusaktid ja antavad toetused vastavad sihtrühma vajadustele ja loodud lõimumist toetav info- ja väärtusruum.	Jah	Määratl e-mata	Jah	Jah	Jah	Jah
---	-----	-------------------	-----	-----	-----	-----

Meetme eesmärgi saavutamist toetavad tegevused on lõimumispoliitika kujundamine, toetamine ja arendamine (1,6 mln eurot).

Lõimumisprogrammis kajastatakse Kultuuriministeeriumi planeeritud, elluviidavaid ning rahastatavaid tegevusi, teenuseid ning antakse ülevaade olulisematest uutest algatustest. Teiste ministeeriumide elluviidavad ühiskonna lõimumist toetavad tegevused kajastatakse ministeeriumide juhitavate programmide ja tegevuste raames.

Meetme raames toimub poliitikakujundamine peamiselt õigusaktide ja regulatsioonide koostamise ning kooskõlastamise käigus. Samuti on olulisel kohal koostöö olulisemate partneritega ning avaliku kaasamise korraldamine.

Programmi poliitikaarendamise (7,4 mln eurot) tegevusi viiakse ellu peamise partneri ning teenuste rakendaja Integratsiooni Sihtasutus (edaspidi INSA) kaudu. INSA on Eesti lõimumispoliitika peamine rakendaja ja kompetentsikeskus. Enamik INSA väljakujunenud töösuundi- keele- ja kodanikuõpe, tööturuvaldkonna tugiprojektid, vähemuste identiteedi toetamine on lõimumisprotsessi olulised osad.

3.13 MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala eelarvest

Tabel 191. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	457 480	471 033	13 553	3
KULUD	-693 489	-681 358	12 131	-2
Sh piirmääraga vahendid	-288 353	-297 922	-9 569	3
INVESTEERINGUD	-155 114	-186 953	-31 839	21
Sh piirmääraga vahendid	-147 805	-156 659	-8 854	6
FINANTSEERIMISTEHINGUD	-13 740	-47 660	-33 920	247

Valitsemisalas on koos ministeeriumiga 7 asutust. Valitsemisala kulude koondeelarve moodustab umbes 7,7% riigieelarve kulude mahust. Valitsemisala siseselt moodustab Maanteeameti (MA) eelarve 38% ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) eelarve 56% valitsemisala kulude koondeelarvest. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 3%. MKMi valitsemisalas kujundatakse ja viiakse ellu transpordi-

energeetika-, ehituse-, ettevõtluse-, e-riigi ja küberturvalisuse poliitikat.

TULUD

Valitsemisala tulud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 13,5 mln eurot ehk 3%. Tulude suurenemine tuleneb peamiselt kaupade ja teenuste müügi kasvust.

Vähenevad saadud toetused välisabist põhiliselt seoses struktuuritoetuste perioodi 2014-2020 meetmete lõppemisega, samas suurenevad Rail Baltic projektitegevuste mahud, suurenevad dividenditulud põhiliselt seoses AS Operail ja AS Tallinna Sadam dividendide suurenemisega.

Tabel 192. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus 2020/2019 RE	Muutus (%)
Saadud toetused	301 601	297 818	-3 783	-1
Riigilõivud	35 036	35 366	330	1
Tulu majandustegevusest	2 494	2 525	31	1
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	37 979	50 974	12 995	34
Tulu põhivara ja varude müügist	13	24	11	85
Trahvid ja muud varalised karistused	61	263	202	331
Muud tegevustulud	18 021	20 427	2 406	13
Intressi- ja dividenditulud	62 275	63 637	1 362	2

Saadud toetused

- Struktuuritoetused, kus kajastatakse rakendusüksuste EAS, KredEx, Keskkonna Investeeringute Keskuse (KIK), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) ja Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) prognoositavaid väljamakseid, vähenemine on tingitud KIKi, KredExi, RIA ja TTJA meetmete väljamaksete vähenemisest, suurenevad EASi väljamaksed.
- Rahandusministeeriumilt laekuv riiklik kaasrahastamine, mis väheneb seoses Rail Baltic projektide kaasfinantseerimise rahastamise asendamisega kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt laekuvate vahenditega. Lisaks kajastatakse tuludes Keskkonnaministeeriumilt laekuv kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt rahastatavate projektide toetus.

Riigilõivud

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil 3100 eurot- ehitisregistri-, majandustegevuse-, väärismetalltoodete seaduse alusel nimeregistri toimingutelt ning rahvusvahelise bussiveo lubade väljastamiselt.
- Lennuameti toimingutelt 0,2 mln eurot.
- Maanteeameti liiklusregistri toimingutelt, riigisisese bussiveo toimingutelt ja vedurijuhi lubade väljastamiselt kokku 30,2 mln eurot.
- Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti majandusregistri toimingutelt, digitaalallkirja-, lõhkematerjalide-, raudtee-, kemikaali- ja elektroonilise side seaduse alusel tehtavatelt toimingutelt, meediateenustega seotud lubade väljastamiselt, mõõtevahendi tüübikinnituste väljastamiselt ning riigi eriplaneeringuga ehitiste kasutuslubade väljastamiselt kokku 4,8 mln eurot.

- Veeteede Ameti toimingutelt 0,2 mln.
- Riigilõivud suurenevad peamiselt Maanteeameti liiklusregistri toimingute prognoositava mahu suurenemise tõttu ja arvestades juhilubade vahetamise tsükli.

Tulu majandustegevusest

Tulu majandustegevusest laekub Maanteeametile Maanteemuuseumi piletitulust, raskekaaluliste ja suurekaliibriliste veokite veolubadelt ning karjäärimateerjalide müügist, mida kasutatakse muuseumi kuludeks, riigiteede remondiks ja Keskkonnaametile keskkonnatasude maksmiseks. MA tulu väheneb seoses karjääride üleandmise protsessiga Eesti Teed AS-ile. Veeteede Amet (VA) saab tulu elektrooniliste kaartide müügist ja sadamate hallatavate navigatsioonimärkide hooldusest, mida kasutatakse sama teenuse kulude katteks. Riigi Infosüsteemide Amet (RIA) saab tulu andmesideteenuse osutamisest, mida kasutatakse sama teenuse kulude katteks, tulud suurenevad teenuse kasvuga.

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist

- Veeteede Ameti veeteetasud 19,5 mln eurot;
- Maanteeameti renditulu 3200 eurot, mis vähenevad seoses hoonete üleandmisega Riigi Kinnisvara AS-le ja hoonestusõiguse seadmise tasud 1300 eurot, mis on karjääride kasutusvalduse tasud;
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi renditulu 33 000 eurot ja hoonestusõiguse tasu 0,4 mln eurot;
- Tehnilise Järelevalve Ameti sageduslubade müügist laekuvad tulud 31 mln eurot.

Tulude suurenemine tuleneb Tehnilise Järelevalve Ameti sageduste müügitulu kasvust.

Tulu põhivara ja varude müügist

Maanteeameti sõidukite ja varude müük 20 000 eurot, tulu suureneb varude müügi arvelt.

Trahvid ja muud varalised karistused

Maanteeameti, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti, Tarbijakaitseameti ja Veeteede Ameti trahvid 0,2 mln eurot, mis on määratud väärteomenetluse seadustiku alusel.

Muud tegevustulud

- Muud tulud kajastavad viivisintressitulu Veeteede Ameti nõuetelt 15 000 eurot ning nõuete rikkumiste eest laekuvaid sunnirahasid Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil 12 000 eurot;
- Maanteeameti teekasutustasud 20,4 mln eurot.

Intressi- ja dividenditulud

Dividenditulud on prognoositud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2020. aasta kevadel pärast 2019. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad dividende järgmised äriühingud: AS Tallinna Sadam, AS Eesti Loots, AS Teede Tehnokeskus, Lennuliiklusteeninduse AS, AS Operail ja Elering AS.

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 2% peamiselt välisloetuste mahu vähenemisega. Välisvahendite arvelt kaetavate kulude prognoos on vähenenud ca 48,4 mln eurot seoses struktuuritoetuste perioodi 2014-2020 meetmete lõppemisega. Rail Baltic projekti rahastus kasvab seoses suuremahuliste projekteerimistöödega ja viaduktide ehituse alustamisega.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja programmi tegevuste lõikes ning võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga suurenenud 31,8 mln eurot (21%), millest enamuse moodustavad Maanteeameti investeeringud teedesse, mis on põhiliselt tingitud välisprojektide kajastamisest Maanteeameti eelarves alates 2020. aastast. Eelnevatel aastatel olid välisprojektid kajastatud struktuuritoetuste rakendusüksuse Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti eelarves vahendatava toetusena. Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Tabel 193. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2 020	Muutus	Muutus %
Finantseerimistehingud	-13 740	-47 660	-33 920	246,9
Lühiajalised finantsinvesteeringud	-13 740	-47 660	-33 920	246,9

Vahendeid kasutatakse Rail Baltic Estonia OÜ ja AS Operail osakute märkimiseks. Osaletakse Balti Innovatsioonifond II loomisel Euroopa Investeeringufondi ja Balti riikide poolt. Fondifond paigutaks vahendid loodavatesse allfondidesse, mis omakorda investeerivad varajases kasvufaasis ja laienemise faasis olevate Balti riikide ettevõtete omakapitali või pakuvad neile mezzanine tüüpi finantseeringut.

Valitsemisala eelarve administratiivselt ja majandusliku sisu lõikes on toodud seletuskirja lisas 2.

2. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Tabel 194. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Infoühiskond	Infoühiskonna arengukava 2018-2020	E-riigi ja sideturu arendamise programm
		Küberturvalisuse programm

Energeetika	Energiamajanduse arengukava aastani 2030	Energeetika programm
Transport	Transpordi arengukava 2014-2020	Transpordi arengukava
Ettevõtlus ja innovatsioon	Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond
	Eesti riiklik turismiarengukava 2014-2020 Ehituse pikk vaade 2020-2040 (koostamisel)	

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse neljas tulemusvaldkonnas. Need jagunevad kuueks programmiks, mille kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine. ning aruandlus:

- Energeetika tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamiseks on loodud energeetika programm ja mille pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Energiamajanduse arengukavas aastani 2030⁸⁶.
- Infoühiskonna tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi: e-riigi ja side arendamise programm ning küberturvalisuse programm, mille pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Infoühiskonna arengukavas⁸⁷.
- Transpordi tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamiseks on loodud transpordi programm, mis lähtub koostamise hetkel kehtiva Transpordi arengukava 2014–2020⁸⁸ eesmärkidest, meetmetest ja tegevustest ning arvestab TAK 2021+ võimalike vajadustega.
- Ettevõtluse ja innovatsiooni tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi: konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna programm ja ehituse programm, mille pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Eesti ettevõtluse kasvustrateegias 2014-2020 ja Eesti riiklikus turismi arengukavas 2014-2020⁸⁹.

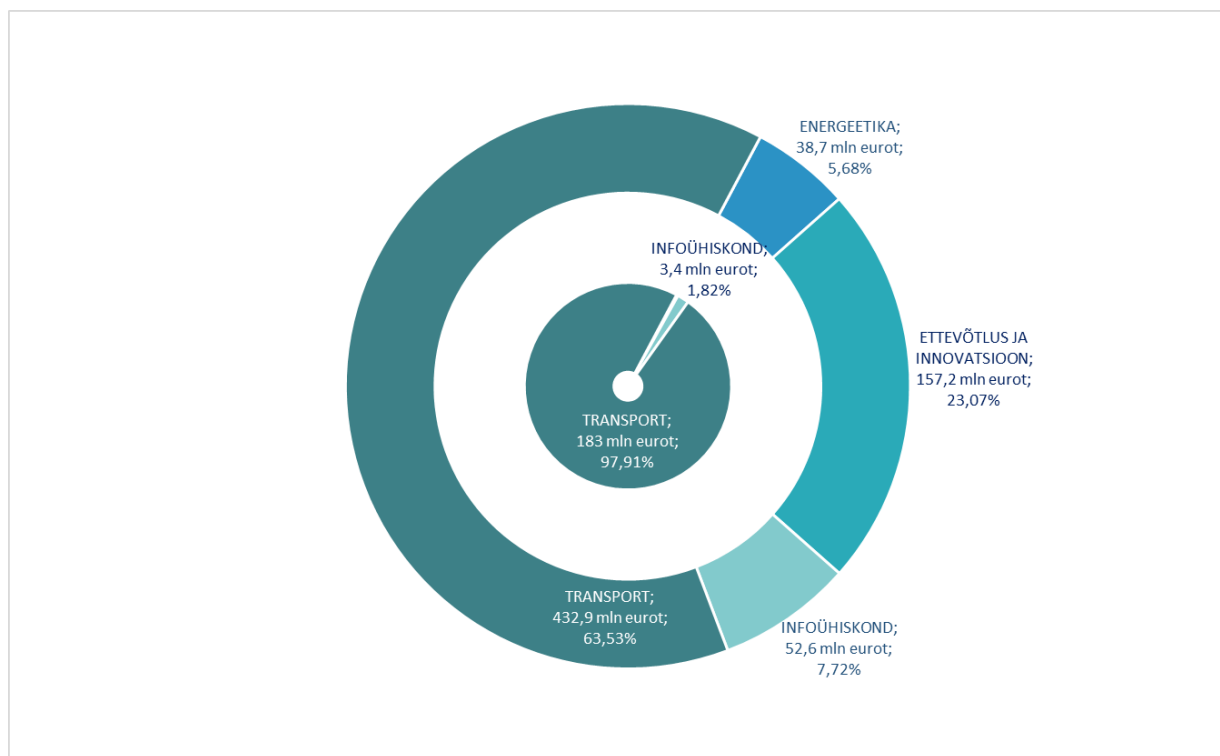
⁸⁶ <https://www.mkm.ee/et/arengukavad>

⁸⁷ https://www.mkm.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eesti_infouhiskonna_arengukava.pdf

⁸⁸ <https://www.mkm.ee/et/arengukavad>

⁸⁹ <https://kasvustrateegia.mkm.ee/> ; <https://www.riigiteataja.ee/aktiisa/3191/1201/3015/lisa.pdf>

Joonis 41. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus tulemusvaldkondade lõikes (tuhat eurot)

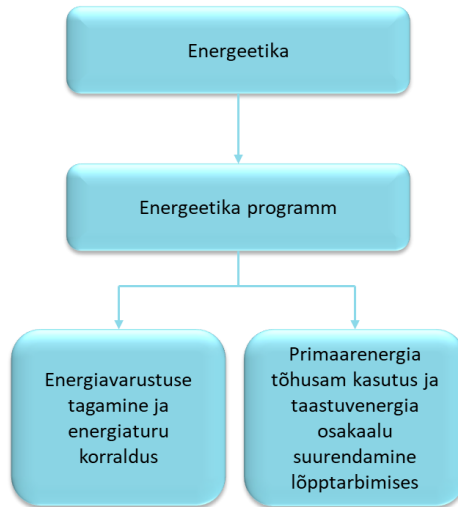
3. Tulemusvaldkond energeetika

Tulemusvaldkonna energeetika eesmärk: Eestis on tagatud pidev energiavarustus. Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum.

Tabel 195. Tulemusvaldkond energeetika mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Soodsa hinnaga ja keskkonnanõudeid arvestav kütuste ja energia kättesaadavus tarbijale	Ei ole määratud		täidetud ABD	täidetud ABD	täidetud ABD	täidetud ABD

Joonis 42. Energeetika tulemusvaldkonna jagunemine programmiks ja meetmeteks.

1.1.1 Energieetika programm

Energieetika programmi eesmärgiks on tagada Eestis pidev energiavarustus ning energiavarustuse ja -tarbimise säästlikkus, mis kindlustab tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustuse. Eesti energiamajanduse areng peab olema kooskõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, panustama Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.

Tabel 196. Energieetika programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-38 713	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-2 519	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Soodsa hinnaga ja keskkonnanõudeid arvestav kütuste ja energia kättesaadavus tarbijale	Ei ole määratud		täidetud ABD	täidetud ABD	täidetud ABD	täidetud ABD

* Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Energieetika programmi mõõdikuks on Maailma Energieetikanõukogu poolt välja arendatud komposiitindikaator *Energy Trilemma Index*⁹⁰, mis iseloomustab riigi energiamajanduse seisundit kolmest aspektist:

- energiajulgeolek;
- energia kättesaadavus ja taskukohasus;
- energieetika keskkonnamõju.

Nende aspektide seisundit iseloomustatakse klassiga, kus A on parim ja D halvim. Seisundi

⁹⁰ <https://trilemma.worldenergy.org>

klassi määramise aluseks on arvulised indikaatorid. 2018. aastal oli see komposiitindeks määratud 125'le riigile maailmas, riikide üldises pingereas oli Eesti 40.-ndal kohal. 2014. aastal oli Eesti selles pingereas 48.-ndal kohal.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Toetatakse biometaani tarnimist ja tankimist tanklates ning biometaani tarbivate liiniveobusside kasutamist (9,8 mln eurot, sh 3 mln eurot ühtekuuluvusfondi vahendeid ja 6,8 mln eurot EL CO2 kauplemise süsteemi enampakkumistulusid). Eesmärk on, et aastaks 2020 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus 10 protsenti. Toetuse tulemusena täidetakse ära taastuvenergia transpordieesmärk aastaks 2020, luues samas ka olulise baasi taastuvenergia transpordieesmärgi täitmiseks aastal 2030.
- Toetatakse amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimist ja/või uue soojatorustiku rajamist (5 mln eurot). Selle tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu.
- Toetatakse kaugküttesüsteemide asendamine lokaalsete kütelahenduste vastu (0,3 mln eurot) ning kaugküttekatelde renoveerimist ja/või rajamist ning kütuste vahetust (5 mln eurot). Eesmärgiks on energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis jätkusuutliku kaugküttesektori osakaalu suurenemine üldise energiatarbimise valdkonnas.
- Toetatakse tänavavalgustuse taristu renoveerimist energiasäästu eesmärgil (9 mln eurot). Eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine, mille selle tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele.

Tabel 197. Energeetika programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Kulud kokku	-38 713
Osakaal programmi eelarvest	100%
sh töäjõukulud	-1 015
sh majandamiskulud	-325
sh muud toetused	-14 813
sh investeringutoetused	-22 541
sh muud kulud	-2
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-18

Energeetika programmi viib ellu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Ministeeriumi peamised teenused on elektri- ja gaasi valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine ning transportkütuste turukorralduse ja soojusmajanduse valdkonna, sh vedelkütuste varu poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine.

Suure osa programmist moodustavad toetused Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK), KredExi ja Eleringi kaudu, mille eesmärgiks on primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine.

Meede: Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus

Energeetika programm koosneb kahest meetmest – energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus ning primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine.

Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korralduse meetme eesmärk: Energiamaajanduse tagamine ja energiaturu korraldus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste elektrihindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise. Meede jaguneb neljaks programmiliseks tegevuseks.

Tabel 198. Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-705			
Sh piirmääraga vahendid			-663			
Moodsik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tagatud on energiataristu n-1 kriteerium ja energiaturu tõhus toimimine	Täidetud elektri ja gaasi puhul	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud
Konkurentsiameti hinnang elektri- ja gaasituru toimimisele Eestis (lähtuvalt aruandest elektri- ja gaasiturust Eestis ⁹¹)	Elektriturg toimib hästi, gaasiturg arenemises		Elektriturg toimib hästi, gaasiturg arenemises	Valminud BalticConnector EE-FI gaasijuhe. Elektri- ja gaasiturg toimivad hästi	Elektri- ja gaasiturg toimivad hästi	Elektri- ja gaasiturg toimivad hästi

Meetmes keskendutakse järgmistele tegevustele:

- elektri- ja gaasivarustuse tagamine, kus tegeletakse peamiselt valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamisega;
- transportkütuse turu reguleerimise ja kütusevarude säilitamise tagamine;
- soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne.

Elektrivarustuse tagamise saavutamiseks toimub pidev suhtlus turuosalistega, elektriturualaste õigusaktide väljatöötamine ja uuendamine, regionaalse ning rahvusvahelise koostöö elektrimajanduse valdkonnas. Gaasi toimiv varustuskindlus loob soodsa pinnase gaasi kui kütuse kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis. Turupõhiste tuginev regulatsioon tagab kõigile tarbijatele gaasi võimalikult soodsa lõpphinna.

Transportkütuste turul on eesmärgiks tagada aus konkurents eesmärgiga võimaldada tarbijale võimalikult madal konkurentsitingimustes kujunev transportkütuste hind; tagada vedelkütuste varu olemasolu ja kasutamine lähtudes Euroopa Liidu õigusest ja IEA ees võetud kohustustest.

Kaugkütte osas on olulisel kohal saavutada olukord, kus teenuse hind on jõukohane kõigile tarbijatele, tagatud on seadmete töökindlus, kaugkütet toodetakse jätkusuutlikult ja

⁹¹ Vt näiteks https://www.konkurentsiamet.ee/public/ETI_aruanded/Euroopa_Komisjonile/13_Elektri-ja_gaasitur_uaruanne_2017.pdf

keskkonnasõbralikult.

Meede: Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Meetme eesmärk: Primaarenergia tarbimine muutub oluliselt tõhusamaks. Primaarenergia tõhusama kasutuse eesmärgiks on saavutada olukord, kus Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Taastuvenergia pole kunagi asi iseeneses vaid seda tuleb vaadata Eesti elektritootmise strateegiliste valikute kontekstis. Eesmärk on keskkonnasääste vähendamine, kasvuhoonegaaside vähendamine. Eesti taastuvenergia potentsiaal avaldub eeskätt bioenergiaal baseeravas elektri ja soojuse koostootmises ning tuuleenergiast.

Tabel 199. Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-38 008			
Sh piirmääraga vahendid			-1 855			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
CO2 heitmete absoluuttase energeetikas	Pole määrataud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu meede koosneb kahest programmilisest tegevusest – taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises ja energiatõhususe suurendamine.

Kõige otsesemalt panustavad **taastuvenergia kasutuse kasvu** soojusmajanduses ja elektrienergia tootmise arendamises, mis panustab ühtlasi ka taastuvenergia osakaalu kasvu elektrienergia lõpptarbimises. Soojuse tõhusamaks tootmiseks viiakse katlad üle efektiivsematele kütustele või vahetatakse/renoveeritakse need kasutuskütust muutmata. Vajadusel minnakse üle lokaal- või kohtkütusele. Elektrienergia tootmise arendamiseks suletakse vajadusel keskkonnanõuetele mittevastavad tootmisvõimsused, rajatakse uusi koostootmisjaamu. Olulist rolli mängivad uued, biomassil töötavad elektrijaamad.

Seadusandluse muutmine elektrienergia tõhusa tootmise tagamiseks ja taastuvelektri osakaalu suurendamiseks, seadusandluse muutmine tootmisvõimsuste piisavuse tagamiseks koos välisühendustega (N-1 1 kriteeriumi täitmine), olemasolevates elektrijaamades kasutatavate kütuste valiku võimaluste suurendamine sh biokütuste ja turba kasutamine, elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine ning teadus- ja arendustegevus, on väga tähtis.

Alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis panustab oluliselt nii taastuvenergia transpordisektoris kasutamise suurendamisesse kui ka metaankütuste osakaalu tõusu maanteesõidukite energiatarbimises. Selleks tuleb ettevõtjatele ja investoritele luua motiveeriv majanduskeskkond biokütuste ja teiste alternatiivkütuste tootmiseks ja tarbimiseks, tagada pikaajaline investeringukindlus riigi maksupoliitikaga, analüüsida avalikus sektoris alternatiivkütuste kasutamist.

Energiatõhususe suurendamise eesmärk on muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel, vähendada lõpptarbijale müüdatavat

energia kogust, riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine, parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

Programmi tegevuse „Energiatõhususe suurendamine“ olulisteks tegevusteks on lokaalsete küttelahenduste ehitamine kaugküttelahenduste asemel, energiatõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIK kaudu ja toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu.

4. Tulemusvaldkond infoühiskond

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eestis on loodud hästi toimiv keskkond IKT laialdaseks kasutamiseks ja nutikate lahenduste loomiseks, mis on seeläbi tõstnud majanduse konkurentsivõimet, inimeste heaolu ja riigivalitsemise tõhusust.

Tabel 200. Tulemusvaldkond infoühiskond eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		<i>N/A</i>	-52 553	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-23 737	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Investeeringud		<i>N/A</i>	-3 429	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-3 001	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
100Mbit/s või suurema kiirusega interneti kasutamise osakaal	13%		80%	80%	80%	80%
Rahulolu avalike teenuste kvaliteediga: 16-74-aastaste elanike rahulolu	59,68%		60%	70%	80%	90%
Rahulolu avalike teenuste kvaliteediga: ettevõtjate hulgas	65,18%		70%	75%	80%	85%
Turvalist elektroonilist identiteeti kasutavate inimeste osakaal elektroonilist identiteeti omavatest elanikest	57,60%		65%	65%	65%	65%
Interneti mittekasutajate osakaal 16-74-aastaste Eesti elanike seas	11%		10%	8%	6%	5%
IKT-spetsialistide osakaal koguhõives	6,80%		7%	8%	8%	8%

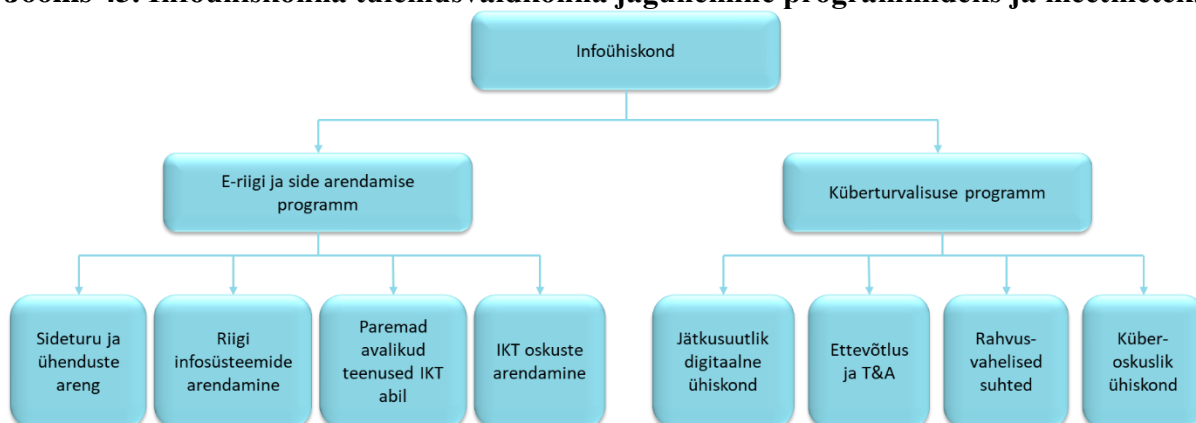
* Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020 ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Infoühiskonna tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi: e-riigi ja side arendamise programm ning küberturvalisuse programm. Mõlema programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium.

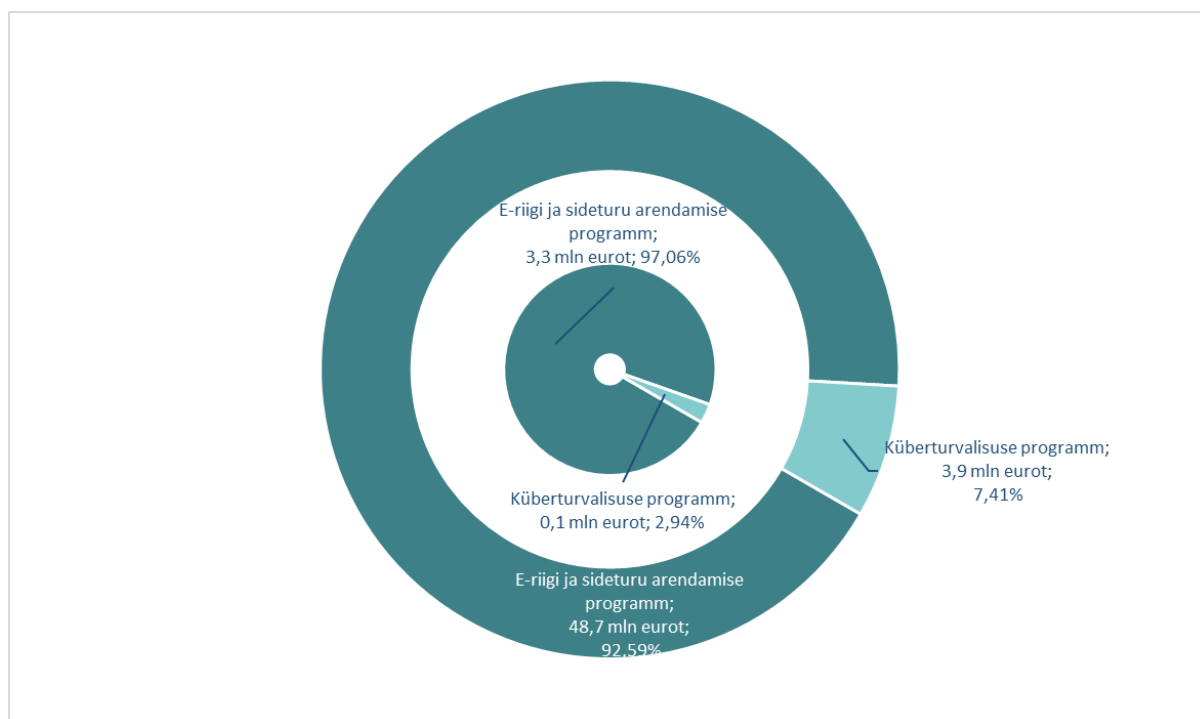
Infoühiskonna tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud

Infoühiskonna arengukavas⁹².

Joonis 43. Infoühiskonna tulemusvaldkonna jagunemine programmideks ja meetmeteks.

Joonis 44. Infoühiskonna tulemusvaldkonna kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus programmide lõikes (tuhat eurot)

1.2.1 E-riigi ja side arendamise programm

Programmi eesmärk on arendada välja tehnoloogiatrende ja elanike vajadusi arvestav ning tehnoloogilisi oskusi ja haridust soodustav taristu, mis töötab nii avaliku kui ka erasektori

⁹² https://www.mkm.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eesti_infouhiskonna_arengukava.pdf

huvides, võimaldades tootlikkuse kasvu mõlemas sektoris.

Tabel 201. E-riigi ja side arendamise programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		<i>N/A</i>	-48 691	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-20 133	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Investeeringud		<i>N/A</i>	-3 296	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-2 868	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Kaabliga interneti kättesaadavus kõigile majapidamistele.	80%		85%	90%	95%	100%
Mobiilise interneti kättesaadavus kogu Eesti territooriumil 30 Mbit/s või suurema kiirusega.	96%		97%	98%	99%	100%
Rahulolu avalike teenuste kvaliteediga 16–74-aastaste elanike hulgas.	59,68%		60%	70%	80%	90%
Rahulolu avalike teenuste kvaliteediga ettevõtjate hulgas.	65,18%		70%	75%	80%	85%
Interneti mittekasutajate ⁹³ osakaal 16–74-aastaste Eesti elanike seas.	11%		10%	8%	6%	5%
IKT- spetsialistide osakaal koguhõives ⁹⁴ .	6,8%		7%	8%	8%	8%

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekul alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Programmi tegevuste elluviimise tulemusena on Eesti elanikel ja ettevõttele juurdepääs kiirele ning kaasaegsel tehnoloogial põhinevale internetiühendusele. Tagatud on turvalist andmete liikumist ning teenuste pakkumist ja tarbimist võimaldav riigi infosüsteemi baastaristu. Nii Eesti kui ka teiste riikide elanikud ja ettevõtted kasutavad mugavaid ning tõhusaid e-teenuseid. Paremate oskuste ning haridustasemega elanikud kasutavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat oma elukvaliteedi parandamiseks ning teevad suurema lisandväärtusega tööd. Nutikat tehnoloogiat, taristut ning ettevõtlusvormi ära kasutav digiareng avab Eesti ettevõttele uksi uuteks äriühendusteks ning ekspordiks.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Viiakse lõpule lairiba baasvõrgu ehitus, mille tulemusel on 2020.aasta lõpuks Eesti maapiirkondades rajatud kokku ca 7000 km baasvõrku, mis ühendab olemasolevaid sidesõlmi ja olulisemaid avalikke asutusi ning loob eeldused juurdepääsuvõrkude ehituseks.
- Jätkatakse 2018. aastal Elektrileviga sõlmitud juurdepääsuvõrkude passiivse lairibataristu toetusmeetmega, millega 2023 lõpuks peaks maapiirkondades saama ülikiire juurdepääsuvõrguga liitumise võimaluse 40 016 aadressi (4,1 mln eurot).
- Jätkatakse täiendavate toetusmeetmete välja töötamist ja elluviimist juurdepääsuvõrkude rajamise toetamiseks järelejäänud turutõrkepiirkondades.

⁹³ Interneti mittekasutajateks loetakse 16-74. a. inimesi, kes ei ole viimase 12 kuu jooksul või kunagi interneti kasutanud.

⁹⁴ IKT-spetsialistide osakaal koguhõives aluseks on Statistikaameti iga-aastane Tööjõu-uuring. Andmepäring vastab IKT põhikutealade klassifikaatoritele (ISCO 08). IKT-spetsialistide koguarv oli 2017. aastal ca 44 800.

- e-Riigi baastaristu ja teenused: rõhk on olnud elektroonse identiteediga seotud arendustel ning ID-kaardi turvanõrkuse ületamisel (eID punktid), aga üha suurema tähelepanu all on keskselt pakutavate teenuste ja rakenduste väljatöötamine ning täiesti uue i-valimiste platvormi loomine; olulise märgilise saavutusena piiriülese andmevahetuse ja e-teenuste pakkumiseks arendatakse Soomega koos edasi x-tee tuumtehnoloogiat MTÜ NIIS raames ning otsitakse NIISi uusi partner- ja liikmesriike.
- Olemasolevate ja uute infosüsteemide nutika arendamise tulemusena peaks mh kasvama rahulolu avalike teenustega nii elanike kui ka ettevõtjate hulgas. Seda on plaanis saavutada muuhulgas nn sündmusteenuste juurutamise abil, mis hõlmavad ka eesti.ee arendusi ja integratsioone riigi ülejäänud andmebaaside ning teenustega (15,1 mln eurot). Lisaks jätkatakse avalike teenuste ja baastaristu arendamise toetamisega (6,7 mln eurot) ning avalike teenuste koosvõime loomise toetamisega.
- Uudse lähenemisena kasutatakse arendusprobleemide lahendamisel erasektori õhinapõhist kaasamist, korraldades digiriigi häkatone ning julgustatakse riigiasutusi andmeid avama ning senisest nutikamalt kasutama, toetades krattide ehk automatiseeritud töö- ja otsustusprotsesside kasutuselevõttu.
- Avalike teenuste koosvõime loomise programmi planeeritud tegevused (mh näiteks koolitused-seminarid) aitavad kaasa teenuste taristu nutikale ja turvalisele arendamisele, toimimisele ja kasutuselevõtule. Tegevused panustavad üheskoos kvaliteetsemate avalike e-teenuste arendamisse ning nende aktiivsesse kasutuselevõttu (0,5 mln eurot).
- Jätkatakse digitaalse kirjaoskuse suurendamise investeeringutega. Programmi eesmärk on suurendada Eesti elanike digitaalset kirjaoskust ja tõsta kõrgemate IKT-oskustega täiskasvanute osakaalu. Programmi tulemusena suureneb arvuti- ja internetikasutajate hulk, kuid kasvab ka IKT-spetsialistide osakaal koguhõives. Ellu viiakse näiteks koolitusi erinevatele sihtgruppidele, ümberõppeprogramme (1,7mln eurot).

INVESTEERINGUD

Tabel 202. E-riigi ja side arendamise programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-3 276
Olemasolevate ja uute infosüsteemide nutikas arendamine	-19

IT investeeringute all kajastuvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) ja Riigi Infosüsteemi Ameti IT arendusprojektid. Olemasolevate ja uute infosüsteemide nutika arendamise all rakendab MKM SF 2014-2020 perioodi välisabi projekti „Avalike teenuste koosvõime loomine“.

Tabel 203. E-riigi ja side arendamise programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Riigi Infosüsteemi Amet	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet
Kulud kokku	-33 993	-9 328	-5 369
Osakaal programmi eelarvest	70%	19%	11%
sh tööjõukulud	-1 813	-4 060	-1 004
sh majandamiskulud	-2 539	-4 141	-245
sh muud toetused	-28 875	0	0
sh investeeringutoetused	-300	0	-4 100

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Riigi Infosüsteemi Amet	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet
sh muud kulud	-403	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-63	-1 127	-20
Investeeringud	-615	-2 681	0

E-riigi ja side arendamise programmi viivad ellu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Enamiku kuludest moodustavad toetused riigiasutuste IKT arendusteks.

Meede: Sideturu ja ühenduste areng

Meetme eesmärk: Luua õiguslik raamistik sideturu ja ühenduste arenguks, mis on ajakohastatud ja üheselt mõistetav ning toetab arengut ja konkurentsi

Tabel 204. Sideturu ja ühenduste arengu meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-11 708			
Sh piirmääraga vahendid			-10 729			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Õiguslik raamistik on ajakohastatud ja mõistetav (MKM)	jah	jah	jah	jah	jah	jah

Meetmes keskendutekase peamiselt sideturu ja sideühenduste reguleerimisele ja arendamisele.

Sideturu reguleerimine ja arendamine. Sideturu st elektroonilise side turu ja postside turu arendamise eesmärk on luua õiguslik raamistik, mis oleks kooskõlas Euroopa Liidu õiguse ja rahvusvaheliste kokkulepetega ning toetaks sideturu arengut. Sellega luuakse vajalik õiguslik regulatsioon elektroonilise side turule sisenemiseks, elektroonilise side turegulatsiooni teenusele, numeratsioonihaldusele ja elektroonilise side teenuse järelevalvele. Loodav elektroonilise side regulatsioon toetab Eesti infoühiskonna arengukavaga võetud eesmärkide täitmist.

Loodava postside regulatsiooniga tagatakse universaalse postiteenuse osutamine Eestis, universaalse postiteenuse osutaja jätkusuutlikus ning nähakse ette ebamõistlikult koormavate kulude katmist. Lisaks toetatakse riigieelarvest sihtotstarbelise toetuse näol perioodika kodukannet maapiirkonnas.

Sideühenduste reguleerimine ja arendamine, mille tulemusena ehitatakse lõpuni lairibaühenduse baasvõrk ning paraneb kiire interneti kättesaadavus kõikjal Eestis. Samuti on tagatud raadiosageduste haldus ning väljaandmine, muuhulgas, et võtta kasutusele uue põlvkonna andmeside, 5G. Selleks, et hoogustada järgmise põlvkonna mobiilside võrkude rajamist ja kasutuselevõttu Eestis, töötatakse välja ja viiakse ellu Eesti 5G tegevuskava.

Meede: Riigi infosüsteemi arendamine

Meetme eesmärk on riigi e-teenuste baastaristu ja elektroonilise identiteedi jt teenuste käideldavana ning kaasaegsena hoidmine, vajaduse korral osade välja vahetamine, et tagada komponentide pidev terviklikkus, käideldavus, vastavus konfidentsiaalsuse nõuetele, tagada teabe korrektne säilimine ning andmete ja teenuste (riikidevaheline) taaskasutamine.

Tabel 205. Riigi infosüsteemi arendamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-8 368			
Sh piirmääraga vahendid			-6 233			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Turvalist elektroonset identiteeti (ID-kaart, mobiil-ID, digi-ID, Smart ID) kasutavate inimeste osakaal eID-d omavatest elanikest ⁹⁵	60%		65%	67%	69%	71%
Mitteresidentide poolt loodud ettevõtete arv	2765		20000	20000	20000	20000
Riikide arv, kellega Eesti on avanud teenuste baastaristul (nt X-teel või elektroonsel identiteedil) põhinevaid piiriüleseid avalikke teenuseid ⁹⁶	2		7	7	7	7
X-teega liitunud ettevõtete arv	236		240	240	240	240

Riigi e-teenuste baastaristu on kogum riigi infosüsteemidest ja usaldusteenustest, mis võimaldab riigiasutustel koguda ning jagada infot ja osutada kodanikele ning ettevõtetele teenuseid, samuti ka ettevõtetele kasutada teenuseid majandustegevuse teostamiseks. Baastaristu arendus toimub Riigi infosüsteemi ametis ning poliitika kujundamine ning koordinatsioon Majandus- ja kommunikatsiooniministeriumi riigi infosüsteemide osakonnas.

Meetmes keskendutakse riigiside ja riigivõrgu arendamise ning riigi e-teenuste baastaristu arendamisele.

Riigiside ja riigivõrgu arendamine. Riigivõrk on peamine andmeside teenuse osutaja avalikule sektorile (97%). Riigivõrgu baasilt teavitab CERT-EE küberohtudest ning korraldab ennetustegevusi. Riigivõrgu eesmärk on tagada võrkude omavaheline liiklus ka siis, kui ühendus välisriikidega on mingil põhjusel häiritud. Riigivõrk pakub ka andmeside teenust, mida kasutatakse andmevahetuseks EL institutsioonide ja liikmesriikide vahel. Eesmärk on magistraalvõrgu laiendamine ja andmete läbilaskevõimekuse suurendamine, kohalike omavalitsuste Riigivõrku liitmine, samuti ka dubleerimise vähendamine. Luuakse riigiside

⁹⁵ Inimeste arv, kes on viimase aasta jooksul vähemalt ühe korra kasutanud eID, sh Smart ID teenust.

⁹⁶ Baastaristu komponendiks loeme Eestis kasutusel olevate komponentide ühiseid arendusi mõne välisriigiga. Selle hulka ei kuulu eIDAS raames teiste riikide eID vahendite tunnustamine.

kontseptsioon.

Riigi e-teenuste baastaristu arendamine. Riigi infosüsteem toetab kogu ühiskonna ja majanduse arengut, kuna selle najal toimib kogu riigis ühtne e-teenuste ruum. Selleks kujundatakse ühtne poliitika, arengusuunad ja nõuded MKM-is ning arendatakse alusplatvorme Riigi Infosüsteemi Ametis (nagu x-tee ökosüsteem, eID ja usaldusteenused, riigiportaal ja riigi infosüsteemi haldussüsteem RIHA). e-Teenuste ruum peab olema seejuures avatud ja ühtne ka rahvusvaheliselt, sest ettevõtted ja inimesed toimetavad piiriüleltselt – sh Euroopa Liidu ühtse turu tingimustes.

Meede: Paremavalikud teenused IKT abil

Meetme eesmärk: Rahuolu kasv e-teenustega ettevõtjate ning elanike seas

Tabel 206. Paremavalikud teenused IKT abil meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020					
			Kulud					-26 932
			Sh piirmääraga vahendid					-2 950
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023		
Rahuolu e-teenustega ettevõtjate seas	59,68%	60%	70%	80%	90%		59,68%	
Rahuolu e-teenustega elanike seas	65,18%	70%	75%	80%	85%		65,18%	

Majanduse konkurentsivõime ja ühiskonna areng eeldavad head riigivalitsemist. Riikidel tuleb vähema ressursiga toimida üha paremini, et vastata elanikkonna kasvavatele ootustele saada mugavaid teenuseid.

IKT nutikas ärakasutamises peitub märkimisväärne potentsiaal parema riigivalitsemise kujundamiseks. Selleks tuleb luua tingimusi ja anda suund IKT kasutuselevõtuks poliitikavaldkondades ja avaliku sektori asutustes, nii avalike teenuste osutamise kui ka asutuste toimimise parendamiseks.

Eraldi prioriteetseks eesmärgiks on proaktiivsete, taustal toimivate sündmusteenuste juurutamine.

Meetme peamised tegevused:

- Ühtlustatakse ja tõstetakse avalike (e-)teenuste kvaliteeti, pakkudes tuge ja eestvedamist koostööks avalikke teenuseid pakkuvate asutuste vahel.
- Rahastatakse e-teenuste arendust, mis muudavad avalikud teenused kasutajatele lihtsamaks ja tõhusamaks – siht on osutada teenuseid moel, et kasutajate vajadused sündmuspõhiselt terviklikult ja kiirelt lahendatud saaks, võimalikult proaktiivselt ja „nähtamatult“ (s.t. minimaalse kasutajapoolse sekkumise vajadusega).

- Rahastatakse projekte, mis tõhustavad IKT-lahenduste abil avaliku sektori asutuste toimimist ja juhtimist, nt ressursside koos- ja taaskasutust (pilvetehnoloogiate, sh riigipilve kasutuselevõtt, konsolideerimine, tehnoloogiline uuendamine).
- Viiakse läbi teavitustegevusi, koolitusi, koostöövõrgustikke, edendamaks avalike teenuste arendusprotsessi ja tõhustamaks asutuste IT-juhtimist, et tõsta arendusprojektide tulemuslikkust.
- Toetatakse nõuandvalt eelnevate tegevustega seotud valdkondlike ja valdkonnaüleste IKT-arendusprojektide väljatöötamist ja elluviimist.

Meede: IKT oskuste arendamine

Meetme eesmärk: Rohkem kõrgema lisandväärtusega töökohti, suurem rahvusvaheline konkurentsivõime ja kõrgem elukvaliteet inimeste IKT-oskuste tõusu kaudu

Tabel 207. IKT oskuste arendamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud				-1 683	
		Sh piirmääraga vahendid				-221	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Interneti mittekasutajate osakaal 16–74-aastaste Eesti elanike seas;	59,68%	11%	10%	8%	6%	5%	
IKT- spetsialistide osakaal koguhõives	65,18%	6,8%	7%	8%	8%	8%	

Siht on arendada järjepidevalt digitaalset kirjaoskust, et ei tekiks või süveneks (digitaalne) lõhe ühiskonnas – et kõigil eestimaalastel oleks piisavalt teadlikkust ja oskusi IKT abil oma elukvaliteeti ja heaolu tagada, avalikke teenuseid kasutada jm. E-lahenduste kasutamise vajalik eeldus on inimeste teadlikkus infoühiskonna võimalustest ja ohtudest, sealhulgas oskused end ohtude eest kaitsta (küberturvalisuse tegevused on kaetud küberturvalisuse programmis).

Meetme peamised tegevused:

- Pakutakse võimalusi tehnoloogia süvaõppeks edasijõudnud ja andekatele õpilastele.
- Toetatakse IKT-baasoskuste omandamist täisealiste, eriti vanemaaliste kogukonna liikmete seas ning tööstus- ja meditsiinisektori töötajate seas.
- Toetatakse kõrgemate IKT-oskuste omandamist teiste kutse- ja kõrghariduse erialade raames ning teistes majandussektorites.
- Toetatakse IKT valdkonna teadussuundade arengut ning vastavasisulise teadustöö mahu suurendamist (sh IKT-välistel erialadel).

1.2.2 Küberturvalisuse programm

Eesti on kõige küberturvalisem digitaalne riik. Eesti suudab küberohtudega tõhusalt toime tulla tagada digitaalse ühiskonna turvalise ja tõrgeteta toimimise, toetudes riigiasutuste ühisele

võimekusele, teadlikule ja osalevale erasektorile ning väljapaistvale teaduskompetentsile. Eesti on küberturvalisuse valdkonnas rahvusvaheliselt hinnatud suunanäitaja, mis toetab riigi julgeolekut ja aitab kaasa valdkonnas tegutsevate ettevõtete globaalse konkurentsivõime kasvule. Ühiskond tervikuna tajub küberturvalisust ühise vastutusena, kus igaühel on täita oma roll.

Tabel 208. Küberturvalisuse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-3 863	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-3 604	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-133	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-133	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Küberintsidentide arv, mis häirib olulisel määral ühiskonna sotsiaalset ja majanduslikku toimimist või sunnib loobuma harjumuspärasest digitaalsetest lahendustest ⁹⁷ .	168 (2018)		158	148	138	128
Turvariski vältimise kaalutlustel avaliku sektori või teenusepakkujaga elektroonilisest suhtlemisest hoidunute osakaal. ⁹⁸	3,1% (2015)			≤ 3.1%		≤ 3.1%
Turvalist elektroonilist identiteeti ⁹⁹ kasutavate inimeste osakaal elektroonilist identiteeti omavatest elanikest.	57,6% (2017)			≥ 65%		≥ 65%

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekul alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Programmi tegevuste elluviimise tulemusena tagatakse Eesti riigi suutlikkus küberohtudega tõhusalt toime tulla ning tagada digitaalse ühiskonna turvaline ja tõrgeteta toimimine, toetudes riigiasutuste ühisele võimekusele, teadlikule ja osalevale erasektorile ning väljapaistvale teaduskompetentsile. Eesti on küberturvalisuse valdkonnas rahvusvaheliselt hinnatud suunanäitaja, mis toetab riigi julgeolekut ja aitab kaasa valdkonnas tegutsevate ettevõtete globaalse konkurentsivõime kasvule. Ühiskond tervikuna tajub küberturvalisust ühise vastutusena, kus igaühel on täita oma roll.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Jätkusuutliku digitaalse ühiskonna tagamine (korras kodu), mille eesmärgiks on digitaalse ühiskonna kaitsmine küberohtude eest. Sihiks on Eesti küberturbe võimekuse mudeli loomine ning piisavate ressursside tagamine küberturvalisuse valdkonnale.
- Ettevõtlike ning teadus ja arendustegevuste mahu kasvatamise (teadmispõhisus, mis täidab „kübermulli“) eesmärgiks on toimiva ökosüsteemi loomine, mis kindlustab vajaliku teabe olemasolu ning soodustab küberturbe majanduse arengut. Sihiks on rohkem poliitika- ja teadusuuringuid ning tugevaid ettevõtteid ja idufirmasid.

⁹⁷ CERT.EE registreeritud kriitiliste küberturbe intsidentide arv aastas.

⁹⁸ Viimase 12 kuu jooksul turvariskide tõttu internetitegevusest hoidunud 16-74-aastased internetikasutajad: suhtlemine avaliku sektori asutuste või teenusepakkujatega. Allikas: Statistikaamet

⁹⁹ 2017. aasta andmete puhul loeti turvaliseks elektroonseks identiteediks riigi poolt väljastatavaid identiteete.

- Rahvusvaheliselt juhtiva rolli säilitamine (sisukas kaubamärk). Eesmärgiks on tagada, et Eesti oleks arvestatav partner ja sisukas suunanäitaja. Sihiks on suurem võimekus tegeleda rahvusvaheliste küberturbe teemadega ning selle saavutamiseks on vajalik üha rohkem inimressurssi.
- Küberoskusliku ühiskonna arendamise (valdkonna mõistmine) eesmärgiks on teadlikkuse ja kompetentsi olemasolu. Sihiks on ekspertide arvu kasv, ühiskonna hea teadlikkus ning motivatsioon Eestis toimetada.

INVESTEERINGUD

Tabel 209. Küberturvalisuse programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-133

Investeering on ette nähtud RIA CEFi välisprojekti kaasfinantseerimiseks.

Tabel 210. Küberturvalisuse programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Riigi Infosüsteemi Amet
Kulud kokku	-643	-3 220
Osakaal programmi eelarvest	17%	83%
sh tööjõukulud	-133	-2 153
sh majandamiskulud	-278	-855
sh muud toetused	-228	0
sh muud kulud	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-3	-212
Investeeringud	0	-133

Küberturvalisuse programmi viivad ellu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Riigi Infosüsteemi Amet. Suurim osakaal on programmis Riigi Infosüsteemi Ameti tööjõukuludel.

Meede: Jätkusuutlik digitaalne ühiskond

Meetme eesmärk: Eesti on jätkusuutlik ja turvaline digitaalne ühiskond

Tabel 211. Jätkusuutlik digitaalne ühiskond meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-3 582			
Sh piirmääraga vahendid			-3 343			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023

Riskidele avatud teenuste ¹⁰⁰ koguarv riigivõrgus (CERT.EE seireandmete najal puudulikult konfigureeritud seadmeid riigivõrgus) ¹⁰¹	50	38	28	21	16
Riskidele avatud teenuste koguarv Eesti küberruumis (CERT.EE seireandmete najal puudulikult konfigureeritud seadmeid Eesti küberruumis) ¹⁴	26 000	19 000	14 500	11 000	8000

Antud meede keskendub ühelt poolt enim mõju omavate tänaste kitsaskohtade lahendamisele, teisalt paindliku valmisoleku tagamisele tuleviktrendidega toimetulekuks. Mõlema alus ja võimaldaja on riigiülene strateegiline tervikpilt, operatiivne koosvõime, toimiv kogukond ja kaasav planeerimine.

Toimiv küberturvalisus hõlmab kogu infosüsteemi ja teenuse elutsüklit alates arhitektuurist, mis on teenuse orgaanilise osana. Et see põhimõtte tegelikkuses rakenduks, tuleb riigi infosüsteemide ja digitaalsete teenuste arendamisel arvestada süsteemselt nii tehnilise kui ka protsessidisaini ja regulatiivsete nõuetega. Seejuures peab turbekompetents ja turvatestimine käima teenuse kujundamisega kaasas arendusprotsessi algusest peale.

2018. aastal jõustusid nii uus küberturvalisuse seadus (KTS), mis võtab Eesti seadusandlusesse üle Euroopa võrgu- ja infoturbe direktiivist tulenevad nõuded, kui ka isikuandmete kaitse üldmäärus. Kahe KTS perioodi jooksul on riigi küberturvalisuse peamine rõhk olnud ühiskonna toimimiseks vajalike teenuste toimepidevuse tagamisel ning olulise mõjuga intsidentide ennetamisel. Viimase nelja aasta jooksul on üles ehitatud ööpäevaringselt toimiv üleriigiline seire- ja intsidentide lahendamise võimekus (CERT 24/7) ning olemas on küberintsidentide ennetamiseks ja reageerimiseks vajalik raamistik nii riigi kui erasektori oluliste teenuste osas – hädaolukorra seadus ja küberturvalisuse seadus loovad tõsisemate riskide haldamiseks piisava õigusliku raami. Senini on aga probleemkohaks riskianalüüside ja teenuse toimepidevuse plaanide koostamine ning nende kõikuv kvaliteet. Käesoleval programmiperioodil adresseeritud väljakutseks on riskide haldamises uuele tasemele jõudmine, tänaseks loodud õigusliku raamistiku praktiline rakendamine ning üleminek võimepõhisele küberkriiside lahendamisele, mis tähendab, et intsidentide ja kriiside lahendamisel kasutatakse koordineeritult erinevate asutuste spetsiifilisi võimeid, tagades sellega nii optimaalse reageerimisvõime kui riigi ressursside efektiivsema kasutamise.

Optimaalsel koostööl ja koosvõimel baseeruv, kaasav, dünaamiline ja tõhus küberturvalisuse tagamine on oluliseks eelduseks kogu KTS laiema visiooni saavutamisel, võimaldades maksimaalse tulemuslikkusega kasutada Eesti piiratud ressursse. Koostöö ja koosvõime tagamisel olulisteks mõõtmeks on terviklik juhtimine, kaasav planeerimine ning toimiv kogukond.

¹⁰⁰ Avatud teenus on Eesti küberruumis pakutav teenus, mis on ligipääsetav kõigile interneti kasutajatele, kuid mis ei peaks olema ligipääsetav kõigile interneti kasutajatele (nt. administreerimisliidesed, mis ei tohiks olla kättesaadavad). Allikas: Riigi infosüsteemi amet

¹⁰¹ Telnet, POP3, NetBIOS, IMAP, LDAP, AD/SMB, MS-SQL, Oracle-DB, MySQL, RDP, UPnP, PostgreSQL, VNC, Redis, Memcached, MongoDB

Meede: Ettevõtlus ja teadus- ja arendustegevus

Meetme eesmärk: Eestis on teaduspõhine, innovaatiline ja globaalselt konkurentsivõimeline küberturbe sektori ettevõtlus, mis katab riigi jaoks olulised võtmekompetentsid

Tabel 212. Ettevõtlus ja teadus- ja arendustegevus meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		Sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023
Küberturbesektori ettevõtete ekspordi maht (mln eurot) ¹⁰²	15,86		Täpsustub 2019	Täpsustub 2019	Täpsustub 2019	Täpsustub 2019

Nii ülikoolides, eraettevõtetes kui ka avalikus sektoris on Eestil väljapaistvat kompetentsi erinevates küberturbe koolkondades, eelkõige turvalise digitaalse identiteedi, krüptograafia, andmete terviklikkuse, küberturbe oskuste, hariduse ja õppuste valdkondades. Rahvusvaheliselt eduka teadus- ja arendustegevuse ning sektori ettevõtluse arendamiseks tuleb Eestil selgelt keskenduda oma maailmas ainulaadsete tugevustele, milleks on eelkõige elektroonilisel identiteedil ja X-tee turvalisel arhitektuuril baseeruv ökosüsteem oma usaldusteemustega. Tugev valdkondlik kompetents erasektoris ja teadusasutustes tähendab Eesti jaoks nii potentsiaali majanduskasvuks läbi sektori edukuse kui ka valmisolekut kriisiolukorras hakkama saada, kuna kogu vajaliku kompetentsi avalikku sektorisse palkamine ei ole teostatav valik.

Peamiseks eesmärgiks on luua tõhus koostöö ja parem sidusus teaduse, ettevõtluse ja riigi vahel, et parandada võimet viia ülikoolides toimuv arendus rakendusteni nii erasektoris kui riigi teenustes. Eesti väikest turgu võib näha inkubaatorifaasis eelisena, kus saab ühiskonna tasemel töötava toote kiirelt valmis. Strateegilise eesmärgi saavutamise kõige olulisemaks eelduseks on toimivate koostöömehhanismide tagamine akadeemia, eraettevõtete ja riigiasutuste vahel, mis kindlustab, et strateegilised prioriteedid suunavad teadus- ja arendustegevuse fookust nii akadeemias kui ka erasektoris, tagades sellega riigi jaoks oluliste kompetentside olemasolu.

Meede: Küberoskuslik ühiskond

Meetme eesmärk: Eesti on ühiskonnana küberteadlik ning tagatud on valdkonna spetsialistide piisav järelkasv

Tabel 213. Küberoskusliku ühiskonna meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020
		Kulud
		-156

¹⁰² „Küberturbe valdkonna tööjõuvajaduse ja hariduse uuring“, Praxis 2019.a

Sh piirmääraga vahendid			-146			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Interneti kasutamisel turvaohuga kokku puutumise tulemusel kahjukannatanute osakaal (%) ¹⁰³	27,7% (2015)		≤ 20%	≤ 20%	≤ 20%	≤ 20%
Ametlikult kinnitatud IKT turvapoliitika kasutamine ettevõtetes (%) ¹⁰⁴	16,9% (2015)		<i>Uuring valmib 2019 lõpus</i>	≥ 25% (2020)	≥ 25%	≥ 25%
Hinnanguline tööjõu puudujääk ¹⁰⁵	49		153	209	267	329

Laiemat ühiskonda silmas pidades, oli Eestis 2015.aastal turvaohuga kokku puutunud 30% internetikasutajatest¹⁰⁶. Erasektori poolelt peegeldab üleüldist rünnetega toimetulekut madal teadlikkus turvapoliitika rakendamisest, mida on 2015.a seisuga teinud 17% kõigist Eesti ettevõtetest¹⁰⁷.

Selleks, et ühiskonnaliikmed saaksid turvaliselt küberruumis tegutseda, on esmatähtis tagada spetsialistide järelkasv küberturvalisuse eest vastutavate organisatsioonide jaoks, pöörates tähelepanu talendiprogrammidele, taseme- ja täiendkoolitusele. Selge ootus spetsialistide järele avaldub kolmes grupis – avaliku sektori küberturbe eest vastutavad asutused, elutähtsaid teenuseid osutavad asutused ning kübersuunaline ettevõtlus.

Laiemale ühiskonnale on vaja järjepidevalt teadvustada valitsevaid riske, jagada nõuandeid riskide maandamiseks ja rõhutada, et küberturvalisuse alaste teadmiste ja oskuste arendamine on kõigi küberruumis tegutsejate ühine vastutus.

Kiirelt muutuv küberruum loob vajaduse tegeleda erinevate sihtrühmade teadmiste ja oskuste arendamisega järjepidevalt. Selle saavutamiseks on ühelt poolt vaja jooksvalt omada ülevaadet ohutrendidest ning teiselt poolt erinevate sihtrühmade teadmiste ja oskuste tasemetest. Küberturvalisus on märksõna, mis on muutnud oluliseks mitte ainult IT-valdkonna, vaid kõikides eluvaldkondades. Erinevad osapooled rõhutavad üldharidustasemel omandatud digipädevuste¹⁰⁸ sh küberturvalisuse osaoskuste olulisust – mida paremate baasoskuste ja teadmistega noored sealt väljuvad, seda lihtsam on järgmistel haridustasemetel ja täiendkoolituste raames tegeleda spetsiifilisemate oskuste arendamisega. Varane kokkupuude IT õppega (nt programmeerimine, robotika jne) üldhariduses on aga tõendatult oluline positiivne mõjutegur IKT erialadel õpingutega jätkamiseks, sh küberturvalisuse suunal.

¹⁰³ Vähemalt ühe järgmise turvaohuga kokkupuutumine viimase 12 kuu jooksul 16-74.aastastest arvuti- ja internetikasutajatest: viiruse või muu pahavaraga nakatamine, mille tõttu läks kaotsi andmeid ja/või kulutasite aega; internetti sisestatud isikliku info kuritarvitamine või muu privaatsuse rikkumine; rahalise kahju saamine, järgides kuritahtliku e-kirja, libaveebilehe instruktsioone; kaardimaksepettuse ohvriks langemine; laste ligipääs ebasobivatele veebilehekülgedele.

¹⁰⁴ Valimis 10+ töötajaga ettevõtteid.

¹⁰⁵ „Küberturbe valdkonna tööjõuvajaduse ja hariduse uuring“, Praxis 2019.a

¹⁰⁶ Infotehnoloogia leibkonnas 2015.a www.stat.ee

¹⁰⁷ Infotehnoloogia ettevõttes 2016.a www.stat.ee

¹⁰⁸ [Õppija digipädevuse mudel](#)

Tööturul on aasta-aastalt muutunud üha kriitilisemaks sihtrühmaks keskastme- ja tippjuhid, ühiskonnale oluliste teenuste osutajate ja riigiasutuste töötajad, mh omavalitustes. Jätkuvalt on riskigrupis eraettevõtted ja eeskätt väikeettevõtted, kellel puudub sageli võimekus ise küberintsidentidega toime tulla – igakuiselt pöördub RIA poole abi saamiseks ca kümnekond eraettevõtet.

Eelneva tulemusel koondatakse parema koordineerimise ja tervikpildi omamise eesmärgil küberteadlikkuse tõstmiseks seotud tegevused ühisele platvormile ning pakutakse iseõppimisvõimalusi. Küberturvalisust käsitletakse haridussüsteemis digipädevuste arendamise raames läbivalt kõigil haridustasemetel.

2016.aastal läbi viidud OSKA info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkondlik tööjõuanalüüs¹⁰⁹ näitas, et aastas vajavad Eesti erinevad majandussektorid kokku ca 1,5 korda senisest enam IKT spetsialiste. Sama kinnitavad ka huvigruppidega peetud arutelud – kõrghariduse taseme lõpetanute kvantiteet ja kvaliteet ei vasta Eesti tööturu nõudlusele. Puudub ka täpsem ülevaade küberturvalisuse valdkonna tööjõuvajaduse ja kompetentside osas. Viimane on eriti kriitilise tähtsusega ühiskonnale oluliste teenuste osutamiseks tegelevate sektorite kontekstis – ettevõtetesse tööle asuvad spetsialistid peavad ideaalis erialased küberoskused saama tasemeõppest (nt energetika ja sideinsenerid, tervishoiuspetsialistid jt). Samas puudub ülevaade ja arusaam prioriteetsete valdkondade spetsiifilistest vajadustest küberoskustele. Probleemiks on vastavate kompetentside kirjelduste puudumine nt kutsestandardites ning need ei ole lõimitud vastavatesse õppekavadesse.

Kuigi Eesti ametnike küberhügieen on hea, näitavad aga riigiasutuste intsidendid, et ainuüksi küberteadlikkuse tõstmiseks turvalisust ei taga ning keskenduda tuleb turvalisele arhitektuurile, investeerida nõuete täitmisel ja tagada infoturbekompetentsi olemasolu asutustes¹¹⁰. Kokku tuleb leppida infoturbekompetentsis hõlmatud oskuste ja oskustasemetes sisus ning vajaduse ulatuses asutuste lõikes. Seejärel on vajalik kaardistada vastavasisulise kõrghariduse ning täiendkoolituse pakkumist Eestis ja väliriikides ning luua vajaduspõhised toetusmeetmed. Eesmärk on tagada nii riigi kui avaliku sektori jaoks vajalik kübervaldkonna tööjõud, arendades selleks andekaid noori nii formaalhariduses kui kooliväliste tegevuste kaudu ning koolitada tööturu nõudlustele vastavuses küberturvalisuse spetsialiste

5. Tulemusvaldkond transport

Tulemusvaldkonna transport eesmärk: Eesti transpordipoliitika eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele mugavad, ohutud, kiired ja kestlikud liikumisvõimalused.

Tabel 214. Tulemusvaldkond transport mõõdikud ja sihttasemed

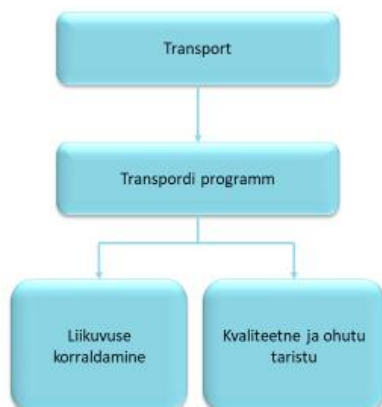
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023

¹⁰⁹ [Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia 2016.a](#)

¹¹⁰ [Riigi Infosüsteemi Amet Küberturvalisus 2018](#)

Transpordisüsteemi kasutajate rahulolu indeks. ¹¹¹	55,76	≥55,76	≥55,76	≥55,76	55,76	≥56
---	-------	--------	--------	--------	-------	-----

Joonis 45. Transpordi tulemusvaldkonna jagunemine programmideks ja meetmeteks.

1.3.1 Transpordi programm

Tagada jätkusuutlik, ohutu, turvaline, juurdepääsetav, kaasav, kiire ja tehnoloogiliselt uuenduslik transpordisektor ja taristu, mis suurendab Eesti kodanike heaolu ning edendab nende liikuvusvõimalusi, toetab konkurentsivõimelist ja tõhusat logistikat ning aitab kaasa Eesti majanduse konkurentsivõime suurendamisele.

Tabel 215. Transpordi programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-432 895	N/A	N/A	
Sh piirmääruga vahendid		N/A	-219 137	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-183 024	N/A	N/A	
Sh piirmääruga vahendid		N/A	-153 283	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)**	2019	2020	2021	2022	2023
Liiklussurmade vähenemine , 3 viimase aasta keskmine hukkunute arv (raudteel ¹¹² ja maanteel ¹¹³), algtase 2015-2017	70 (ainult MNT 60)		57 (ainult MNT 50)	55 (ainult MNT)	52 (ainult MNT)	≤50 (ainult MNT)

¹¹¹ www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018

¹¹² <https://www.tja.ee/et/valdkonnad/onnetused-ja-statistika/statistika>

¹¹³ <https://www.mnt.ee/et/ametist/statistika/liiklusonnetuste-statistika>

				48)	46)	44)
Transpordisektori energiakulu ¹¹⁴ (tuhat TJ) väheneb või jääb samaks võrreldes 2012.aastaga, algtase 2016	34 tuhat TJ		≤34 tuhat TJ	≤34 tuhat TJ	≤34 tuhat TJ	≤33,5 tuhat TJ
Transpordi osakaal leibkonna kuludest ei kasva üle 12,0%, algtase 2017 ¹¹⁵	11,6%		12,0%	12,0%	12,0%	≤12,0%
Kaubaveomaht ¹¹⁶ , tuhat tonni, algtase 2017	56 434		≥60 000	≥60 000	≥60 000	≥61 000

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

** viimane tegelik tase tabelis on erinevatel moodsikutel erinev tulenevalt selle korjamise meetodikast, sagedusest ja kättesaadavusest.

Programmi rakendamise mõjuindikaatoriks tulemusvaldkonna tasemel on transpordi kasutajate rahuloluindeks¹¹⁷. Kuni 2018.aastani mõõtis indeks kasutajate poolt neljale transpordisüsteemi valdkonnale (teede kvaliteet, raudteede kvaliteet, sadamate kvaliteet, lennujaamade kvaliteet) seitsme punkti skaalal antud hinnete keskmist. TAKi 2020.aasta sihttase (4,8) oli 2017.aasta lõpu seisuga saavutatud (4,875).

2018.aastal muutis *World Economic Forum* (WEF) indeksi mõõtmise sisu, mistõttu mõõdab indeks edaspidi kasutajate poolt kaheksale transpordi kvaliteedinäitajale (maanteed ühendused, maanteed kvaliteet, raudteede tihedus¹¹⁸, rongiteenuste efektiivsus, lennuühendused, õhustranspordi teenuste efektiivsus, liinilaevade ühendused, meresadamate teenuste efektiivsus) 100 punkti skaalal¹¹⁹ antud hinnete keskmist. 2018.aasta Eesti saavutustase on 55,76. Programmi raames on tinglikult 2023.aasta sihttasemeks seatud 56. Uue arengukava koostamise raames tuleb kokku leppida transpordi taristu ja teenuste arengu kiirus ning sihttase aastaks 2030 (2035).

Kuna taristu seisukord oli 2017.aastaks saavutanud praeguseks suhteliselt hea taseme, on indeksi uuenenud mõõtmisviisi valguses eeldada rahuloluindeksi aeglasemalt tõusvat trendi edaspidi.

Liiklussurmade vähenemine – mõõdetakse kuivõrd tulemuslik on teede korrashoid, kui hästi töötab liiklusohutusprogramm ning annab seega indikatsiooni, kas riik on oma tegevustega panustanud liiklusohutuse kasvu või mitte. Liiklussurmade vähenemine töötab nn. nullvisiooni saavutamise nimel ehk eesmärgi laiem mõte on viia liiklussurmade arv nii madalaks kui võimalik, ideaalis nullini.

Transpordisektori energiakulu samaks jäämine – energiakulu on koondindikaator, mis ühtlasi aitab mõõta kui efektiivselt transport korraldatud on (s.h sõidukipargi ökonoomsust, optimaalse liikumisviisi valikut ehk ühistranspordiga sõita on efektiivsem jne) ning ka transpordisüsteemi säästlikkust. 2020+ perspektiivis muutub keskkonnahoid aina olulisemaks osaks transpordipoliitikas, mida aitab seirata programmi ülevaates transpordi energiakulu.

¹¹⁴ Eurostat andmebaas: Simplified energy balances – [annual data](#)

¹¹⁵ Eurostat [tabel](#)

¹¹⁶ Statistikaameti tabel TS121: veondusettevõtete kaubavedu ja kaubakäive transpordiliigi järgi (kokku): <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=TS121>. Tabelis kajastub nii riigisisene kui ka rahvusvaheline kaubamaht, kuid ei sisalda sadamate ega lennujaamade kaubakäivet.

¹¹⁷ <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>

¹¹⁸ raudteede kilomeetreid ruutkilomeetri kohta

¹¹⁹ Hinded on skaalal 0-100, kus 100 tähistab optimaalset olukorda ehk „piiri“, allikas: *The Global Competitiveness Report 2018*, lk 213

Transpordi osakaal leibkonna kuludest – transpordile kuluv osa leibkonna eelarvest näitab, kui ligipäätav on transpordisüsteem. Kui kulutuste osakaal kasvab liiga suureks, siis see näitab, et ühistransport ei vasta inimeste vajadustele ehk inimesed on sunnitud kasutama liialt isiklikku sõiduautot, mis on kulukam. Eesmärgiks on kulutuste osakaalu hoidmine, mis näitab liikuvuskorralduse efektiivsust ning teisalt ka süsteemi ligipäätavust.

Kaubamaht – kaubamahtu on otstarbekas kasvatada raudteel ning merel lähtuvalt EL kliimapoliitikast ning transpordipoliitika põhialustest (ehk suuresti kaubaveo suunamine maanteelt raudteele, mis on keskkonnasõbralikum ja efektiivsem viis kauba vedamiseks). Indikaator aitab mõõta, kas riik on vastab oma taristuga ja poliitikatega vedajate ootustele ning vajadustele, et veod toimuksid osapoolte eesmärkidega paremini kooskõlas oleval viisil (lähtuvalt kulutõhususest, ajalistest piirangutest ning keskkonnaalastest kaalutlustest).

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Toetatakse Tapa-Narva raudtee rekonstrueerimist ja kiiruste tõstmist lõiguti 135 km/h kokku 8,5 mln euroga. Projekti EL poolne toetus on 3,8 mln eurot.
- Renoveeritakse Tallinn-Tartu raudtee ja tõstetakse kiirusi (135 km/h) 9,6 mln eurot.
- Jätkatakse Eesti Raudtee liiklusjuhtimissüsteemide uuendamisega lõigul „Tallinn-Keila-Paldiski, Turba“ (10,8 mln eurot)
- AS Eesti Raudtee alustab ettevalmistustöödega, et rajada Pääsküla-Keila II peatee, Tallinna lähipiirkonna reisirongiliikluse kvaliteedi tõstmiseks (võimaldab Keilaga tagada tihedamat rongigraafikut tiptundidel). Samuti on kavandamisel Balti-Jaama laiendus ning 4 peatee ehitus Paldiski maantee ja Endla tänava vahelisel lõigul.
- AS Eesti Raudtee alustab projekteerimisega, eesmärgiga jätkata raudteelõikude elektrifitseerimisega Tartu, Narva, Valga, Koidula suunal.
- Elron viib läbi hanke täiendavate elektrirongide soetamiseks.
- Toetatakse kohalike omavalitsuste teede ehitust 7 mln eurot.
- Ühistranspordi toetuseks on kavandatud kokku 109,9 mln eurot, millega tagatakse tasuta ühistranspordi jätkumine vähemalt samas mahus ja säilitatakse saarte ja mandri vahel vähemalt sama võimekus parvlaevaliikluse nõudluse tagamiseks. Paraneb lennuühendus Saaremaa ja mandri vahel seoses Kuressaare liinile suurema lennuki liinile toomisega.
- Maanteeamet jätkab kolmel põhisuunal 2+2 ja 2+1 teede arendustega.
- Uute tehnoloogiate testimisega seotud tegevused, millel on potentsiaali nii ühistransporti populariseerida kui ka ohutust suurendada (sh isejuhtivad- ja juhiabisüsteemid ning teised intelligentsed transpordilahendused) jätkuvad kuni aastani 2020. Suurimaks rahastatavaks projektiks on FABULOS (Horison 2020 rahastus), mille T&A tegevuse tulemusel finantseeritakse koos Soome partneritega 5,5 mln euro ulatuses isejuhtiva bussipargi opereerimisüsteemi arendust ja katsetamist.
- Transpordisektori efektiivsema planeerimise ja jätkusuutliku arendamise nimel alustatakse ettevalmistustega „transpordi planeerimise ja investeringute valdkondade ühendameti“ ning „transpordi järelevalve valdkonna ühendameti“ loomiseks.

INVESTEERINGUD

Tabel 216. Transpordi programmi investeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Inventar	-1 250
IT investeringud	-2 370

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Muud investeeringud	-372
E265 Tallinna ringtee ehituse II etapp	-6 417
E20 Tallinn - Narva maantee liiklussõlmede ehitamine	-8 500
Hundipea sadama rekonstrueerimise II etapp	-2 281
E67 Tallinn- Pärnu - Ikla maantee ehitamine	-5 950
Rail Baltic arendus	-4 860
Kose-Mäo maanteelõigu neljarealiseks ehitamine	-15 750
Aaspere-Haljala mnt 2+2 lõigu ehitamine	-9 167
Maanteeameti hoonete renoveerimine	-417
Veeteede süvendamine	-333
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-121 608
Maanteeameti maa ost	-2 000
Tuletornid	-300
Veeteede Ameti hoonete renoveerimine	-100
Kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt rahastatavad projektid	-1 140

Investeeringutest moodustavad enamuse investeeringud teede ehitusse ja korrashoidu.

Tabel 217. Transpordi programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Maanteea met	Veeteede Amet	Tarbijaka itse ja Tehnilise Järeleval ve Amet	Lennua met
Kulud kokku	-153 950	-256 986	-19 583	-859	-1 537
Osakaal programmi eelarvest	36%	59%	5%	0,2%	0,4%
sh tööjõukulud	-2 254	-17 485	-8 493	-738	-1 227
sh majandamiskulud	-890	-46 781	-8 516	-122	-309
sh muud toetused	-71 704	-78 803	0	0	0
sh investeeringutoetused	-78 877	0	0	0	0
sh muud kulud	-24	0	0	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-201	-113 917	-2 574	0	0
Investeeringud	-6 000	-173 351	-3 673	0	0

Transpordi programmi viivad ellu MKM, Maanteeamet, Veeteede Amet, TTJA ja Lennuamet. Suurim osakaal on programmis MKMi investeeringutoetustel, millest suurema osa moodustavad valitsemisala 2014-2020 SF perioodi välistoetused. Suurimad muutused, mida ellu viiakse:

- jätkatakse raudteeinvesteeringuid CO2 heitkoguste vähendamiseks transpordi sektoris;
- soodustatakse ühistranspordiga liikumist ja edendatakse säästvat liikuvust;
- jätkatakse kolmel põhisuunal 2+2 ja 2+1 teede arendustega.

Meede: Liikuvuse korraldamine

Meetme eesmärk: Meetme eesmärk on liikuvuskorralduse parem organiseerimine, sealhulgas tagades teenuste ja sihtkohtade kättesaadavuse läbi liikumiste asendamise, targema maa-, õhuruumi ja veeteede kasutuse ning planeerimise, efektiivsema ja ohutuma liikuvuse, transpordisüsteemi omavahelise ühilduvuse ja nutikate lahenduste kasutamise.

Tabel 218. Liikuvuse korraldamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-131 730			
Sh piirmääraga vahendid			-127 828			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017)	2019	2020	2021	2022	2023
Ühistranspordiga tööl käimise osakaalu tõus ¹²⁰	20%		≥20%	≥20%	≥20%	≥21%
Teetranspordi läbisõidu kasv pole suurem kui 75% kuni 2022. aastani, edasi 50% SKP kasvust (aastate summaarne) ¹²¹	14% (SKP kasv oli 16%) ¹²²		0	0	7% (SKP kasvu eeldatakse 2018-2022.a u 9%)	<8% (SKP kasvu eeldatakse 2018-2023.a u 11%) ¹²³
CO2-ekv vähendada võrreldes 2005.a ¹²⁴ (riigisisene maantee, raudtee, laevandus ja lennundus)	2347,2 kt		2181,0 kt	2217,5 kt	2254,7 kt	2279,7 kt
PM2,5-heidet vähendada võrreldes 2005.a tasemega ¹²⁵ (riigisisene maantee, raudtee, laevandus ja lennundus)	0,4405 kt		<0,4405 kt	<0,4405 kt	<0,4405 kt	<0,47307kt
NOx vähendada võrreldes 2005.a (riigisisene maantee, raudtee, laevandus ja lennundus)	9,239 kt		<9,239 kt	<9,239 kt	<9,239 kt	<9,46 kt

Transpordi programmi liikuvuse korraldamise fookuses on kiiremate ja mugavamate kestlike ühenduste loomine; saartega ühenduste ja regionaalse bussiliikluse mahu säilitamine ning korralduse efektiivsemaks muutmine; reisirongiliikluse rolli ja veomahu kasvatamine, sealhulgas parem integreeritus teiste liikumisviiside ja erinevate liinide vahel; paindlikum

¹²⁰ Statistikaameti tabel TT230: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=TT230&ti=H%D5IVATUD+SOO+JA+T%D6%D6LK%C4IMISE+VIISI+J%C4RGI&path=../Database/Sotsiaalelu/15Tooturg/02Heivatud/02Aastatstatistika/&lang=2>

¹²¹ Viimastel aastatel on läbisõidu kasv olnud ca 4% aastas. Perioodil 2014-2017 kasvas see kokku 14%. St 2014-2020 aasta planeeritud kasv on juba tänaseks ületatud. Kahjuks pole oodata, et liikluskoormus lähiaastatel oluliselt väheneks, mistõttu on ebatõenäoline, et ka 2020. aastaks TAK eesmärk saavutatakse.

¹²² Perioodi 2014-2017 summaarne.

¹²³ <https://www.eestipank.ee/press/eesti-majandus-liigub-vaga-headest-aegadest-headesse-aegadesse-26062018>

¹²⁴ KHG ja välisõhu saasteainete vähendamisel lähtume direktiividest (ESR ja NEC) tulenevatest üldistest kohustustest riigile ning vähendamise kohustusele läheneme loogikas, et kõik sektorid peavad solidaarselt KHG ja saasteaineid vähendama. <https://www.envir.ee/et/kui-palju-eestis-kasvuhoonegaase-tekib>

¹²⁵ http://cdr.eionet.europa.eu/ee/un/UNECE_CLRTAP_EE/

liinivõrk, mis vastab inimeste ja töökohtade paiknemise muutustele; paremad (reaalaja) infosüsteemid ja ühtsed piletisüsteemid; ühistranspordi kättesaadavuse paranemine puuetega inimeste jaoks.

Peamisteks meetme tegevusteks on liikuvusteenuse korraldamine ning arendamine, samuti liiklusvahendite, juhtide ja teiste liiklejate ning reisijate ohutuse tagamine.

Liikuvusteenuse korraldamine ning arendamine, mille tegevuste elluviimise tulemusena on (regionaalne) ühistranspordi teenus olema senisest paremini kättesaadavam. Paraneb juurdepääs sotsiaalsele infrastruktuurile ja võimalusele toimepiirkonna keskuses tööl käia. Seejuures arvestatakse liinivõrgu kujundamisel inimeste erinevaid liikumisvajadusi tulenevalt soost, vanusest või muudest teguritest. Transpordi ja kohaliku arengu kavandamisel on oluline, et need toimuksid üksteisega kooskõlas.

Liiklusvahendite, juhtide ja teiste liiklejate ning reisijate ohutuse tagamine. Programmi tegevuse eesmärk on pikemas perspektiivis saavutada transpordi taristu tehniline ohutus selliselt, et sellel hukkuks võimalikult vähe inimesi ehk lähtudes printsiibis nn **0-visionist**. See hõlmab nii taristu tehnilist parendamist, asjakohaseid liiklusmärke kui ka taristut kasutavate liiklusvahendite tehnilist korrasolekut ja juhtide teadmiste tõstmist ning liikluskasvatust.

Meede: Kvaliteetne ja ohutu taristu

Meetme eesmärk: Meetme eesmärk on kvaliteetse, ohutu ja kestliku taristu arendamine ja korrashoid, et tagada mugavad ja kulutõhusad ühendused nii Eesti siseselt kui ka rahvusvahelistelt.

Tabel 219. Kvaliteetne ja ohutu taristu meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-301 164				
Sh piirmääraga vahendid		-89 308				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Taastuenergia osakaal transpordisektori energia lõpptarbimisest	3,7%		≥3,7%	≥3,7%	≥3,7%	≥10% (2030.a 14%)
Alternatiivkütuste st metaankütuste osakaalu kasv maanteesõidukite energia tarbimises	1%		≥1%	≥1%	≥1%	3% (2030.a 10%)
Jalgsi ja jalgrattaga (sh mopeedid) tööl käimise osakaalu tõus (%) ¹²⁶	18,9% (2017)		≥18,9%	≥18,9%	≥18,9%	≥20%
Riigiteede võrgu seisundi parendamine (IRI, mm/m)	2,72		≤2,72	≤2,72	≤2,72	≤2,6 (2024.a)

¹²⁶

<http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=TT230&ti=H%D5IVATUD+SOO+JA+T%D6%D6LK%C4IMISE+VIISI+J%C4RGI&path=../Database/Sotsiaalelu/15Tooturg/02Heivatud/02Aastastatistika/&lang=2>

						mõõdetakse)
TEN-T teede arendamine aegruumiliste vahemaade vähendamiseks, 2+2 ja 2+1 teede osakaalu suurendamine (%) ¹²⁷	2+2 ja 2+1 teede osakaal 13,34%		2+2 ja 2+1 teede osakaal $\geq 13,34\%$	2+2 ja 2+1 teede osakaal $\geq 13,34\%$	2+2 ja 2+1 teede osakaal $\geq 13,34\%$	2+2 ja 2+1 teede osakaal 22,15% (2024.a mõõdetakse)
Taristust tulenevate rongiliiklust takistavate rikete arv aastas	262		222	203	183	172
Reisirongidele kehtestatud maksimaalsed sõidukiirused 120 km/h või rohkem (jaamavahedes)	82%		85%	86%	87%	88%

Transpordi programmi taristu arendamise meetme fookuses on raudteelõikude rekonstrueerimine reisirongiliikluse ühenduskiiruste tõstmiseks ja läbilaskevõime suurendamiseks; kestliku ühistranspordi veeremi soetamine; jätkuv raudteepeatuste ühendamine kohaliku liiklusega; investeeringud saarte ja mandri ning saarte omavahelise ühenduse pidamiseks; alternatiivkütuste taristu laiendamine; jalgrattateede võrgustiku välja arendamine Tallinnas; jäävaba laevaliikluse tagamine kaubasadamatesse.

Riigi maanteed rahastamise maht on 200-300 mln eurot aastas, mis tagab riigiteede säilitamise ja mõningase arendamise.

Säilitamise osas on siiani peamiseks väljakutseks olnud piiratud ressursside ja arendussurve tingimustes teekatteseisundi säilitamine. Seda on suudetud teostada vaatamata 10-20% soovitud väiksemale eelarvele odavamate meetmetega, mis on lühema elueaga. Teede üldine seisukord (IRI ehk teekatte tasetase näitaja, mis tagab sõidumugavuse ja ka ohutuse) näitab koondnumbrites paranemise märke, kuid remondimeetmed on tihti rekonstrueerimist edasi lükkava iseloomuga ja teede kandevõime taastamisega saame tegeleda ebapiisavas mahu. Enam on kannatanud väiksema liiklusega teed.

Arendamise poolel on peamiseks väljakutseks Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusest tulenevate üle-euroopalise transpordivõrgu (TEN-T) arendamise suuniste elluviimine st väljaehitamine vastavalt TEN-T teede liiklusohutuse ja keskkonnanõuetele (sh loomatarad, ökoduktid, müraseinad jm).

Suuniste elluviimiseks peavad TEN-T põhivõrgustiku maanteed Tallinn-Pärnu-Ikla ja Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa, aastaks 2030 olema väljaehitatud vähemalt 2+1 tasemele, kus ristmikud on põhiliselt eritasandilised. TEN-T üldvõrk peab olema nõuetekohaseks ehitatud aastaks 2050 (sh Narva suund). Investeeringuvajadus suuniste täitmiseks on ca 120 mln eurot aastas. Ülejäänud arendusmeetmete eelarve jääb 30 mln euro tasemele (sh katete ehitus kruusateedele ja liiklusohutlike kohtade ümberehitus).

Raudteeinfrastruktuuri osas jätkatakse ASile Eesti Raudtee kuuluval raudteel projekte, millele on rahastus kindlaks määratud. Sellised projektid on Tallinn - Keila - Paldiski ja Keila - Riisipere raudtee kapitaalremondi II etapp (3,2 mln eurot), Tallinn-Keila-Paldiski liiklusjuhtimissüsteemi rekonstrueerimine (10,8 mln eurot), Tallinn-Tartu raudtee

¹²⁷ TEN-T teid on Eestis kokku 1294 km (2018), sh 2+2 teid TEN-T võrgustikul 157 km ja 2+1 teid 15,7 km. 2023.aasta prognoos on 2+2 teid 238 km ning 2+1 teid 48,7 km.

renoveerimine ja kiiruste tõstmine (9,6 mln eurot) ja Tapa-Narva raudteel kiiruste tõstmine (8,5 mln eurot)..

Rahvusvahelistest piiriülestest projektidest on hetkel kõige aktuaalseim **Rail Balticu** rajamine (54,4 mln eurot).

Järgmisena on kavas leida RailBaltic’u põhiprojekti koostajad, selleks on käimas hangete ettevalmistamine ühisettevõtte RB Rail AS-i eestvedamisel. Põhiprojekti koostamine on jagatud 3 etappi: I Raplamaa, II Harjumaa, III Pärnumaa lõik. Põhiprojektid peaksid valmima ca 1,5 a jooksul pärast projekteerijaga lepingu sõlmimist (st esimesed 2020 a II poolel).

6. Tulemusvaldkond Ettevõtlus ja innovatsioon

Tulemusvaldkonna eesmärk: Toetada Eestis arengule ja ekspordile orienteeritud, rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist ja usaldusväärset majanduskeskkonda, kus ettevõtjatel on võimalus teenida rohkem tulu suure lisandväärtusega toodete ja teenuste eest ning sellega luua majanduskasv, mis jõuab kõigi Eesti elanikeni.¹²⁸

Tabel 220. Tulemusvaldkond Ettevõtlus ja innovatsioon eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-155 197	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-50 529	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-499	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-375	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tootlikkus hõivatu kohta EL keskmisest, %	76,8	79,1	80,0	80,0	80,0	80,0

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020 ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Ettevõtluse ja innovatsiooni tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud 2 programmi: Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond ja Ehitus. Mõlema programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium.

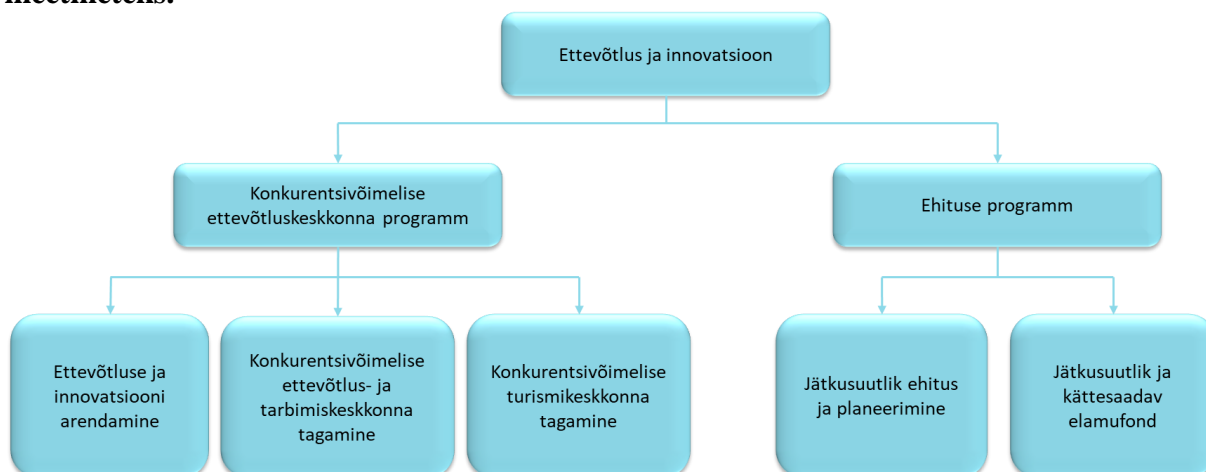
Ettevõtluse ja innovatsiooni tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020¹²⁹ ja Eesti Turismi arengukavas 2014-2020¹³⁰.

¹²⁸ Riigi eelarvestrateegias 2018–2021 on TUV eesmärk „Tootlikkus töötaja kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes on tõusnud 80%-ni“, mis on käesolevas dokumendis mõõdik. https://online.le.ee/wp-content/uploads/2017/04/RES_2018-2021.pdf lk 21

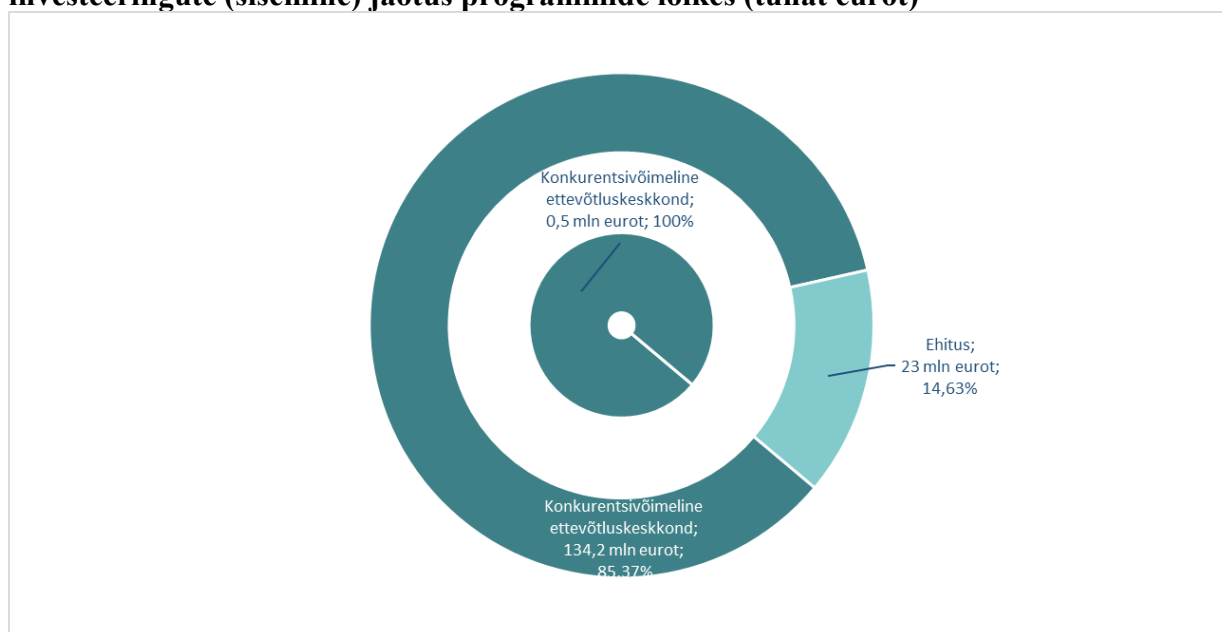
¹²⁹ <https://kasvustrateegia.mkm.ee/>

¹³⁰ <https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/3191/1201/3015/lisa.pdf>

Joonis 46. Ettevõtlus ja innovatsiooni tulemusvaldkonna jagunemine programmideks ja meetmeteks.

Joonis 47. Ettevõtlus ja innovatsiooni tulemusvaldkonna kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus programmide lõikes (tuhat eurot)

1.4.1 Konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna programm

Programmi eesmärk: Eesti ettevõtluskeskkond on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ja usaldusväärne ehk kõigi turuosalistega arvestav koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning toodete ja teenuste pakkumiseks. Siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on rahvusvaheliselt atraktiivne turismisihtkoht.

Programmi viib ellu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti Geoloogiateenistus ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.

Tabel 221. Konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna programm eelarve (tuhat eurot), moodsikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		<i>N/A</i>	-134 208	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-37 891	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Investeeringud		<i>N/A</i>	-499	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-375	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Moodsik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tööjõutootlikkus EL keskmisest <i>Allikas: OECD</i>	74,7% (2018)	79,1	80%	80%	80%	80%
Eesti positsioon maailma konkurentsivõime edetabelis <i>Allikas: WEF</i>	32		25	25	25	25
Eesti osatähtsus maailma kaubanduses <i>Allikas: WTO</i>	0,092% (2017)	0,109	0,11	0,11	0,11	0,11
Erasektori T&A kulutuste osakaal SKPs <i>Allikas: Statistikaamet</i>	0,61% (2017)	1,8%	2%	2%	2%	2%

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Eelarves on kulud kavandatud peamiselt tegevustele, mis panustavad Eesti ettevõtluskeskkonna muutmiseks ettevõtjasõbralikumaks ning aitavad saavutada koostöös erasektoriga püstitatud programmilised eesmärgid.

Tegevused, millele programmiga pööratakse tähelepanu:

- ettevõtlus soodustamine ning sellega alustamine;
- ettevõtete tootmisefektiivsuse suurendamine;
- ettevõtete ekspordivõimekuse kasvule suurema rõhu seadmine;
- usaldusväärse keskkonna tagamine ettevõtjatele.

Lisaks on programmis eraldi meede, mis keskendub turismipoliitikale, sest turism on arenev ja kasvav majandusharu kogu maailmas. Turismile suunatud tegevused on samuti peamiselt seotud turismiettevõtetel soodsa ja usaldusväärse toimimiskeskkonna loomine.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Toetatakse tööstuse digitaliseerimist ja automatiseerimist, et suurendada ettevõtete võimekust ja valmisolekut digitaalsete tehnoloogiate kasutusele võtmiseks (2,5 mln eurot).
- EAS jätkab suurinvestoritele toetuse pakkumist, mis aitab kaasa keskmiselt kõrgema palgaga töökohtade loomisele, ekspordi kasvatamisele ja Eesti maine tõstmisele innovatsiooni toetava riigina (2 mln eurot).
- Eesti ettevõtete ekspordi kasvatamiseks ning uutele turgudele sisenemiseks toetatakse Eesti osalemist Dubai EXPO maailmanäitusel (1 mln eurot).

- Jätkatakse Eesti kui reisisihituntuse ning turisminõudluse suurendamiseks suunatud tegevusi.
- Eesmärgiga edendada institutsionaalset eksporti, on Eesti aktiivne liige Euroopa Kosmoseagentuuris. Ettevõtted ja teadusasutused osalevad ESA kõrgtehnoloogiliste lahenduste hangetel ja teistes tegevustes, samuti teistes rahvusvahelistes koostöövõrgustikes (2,6 mln eurot aastas). Eesti liitumiseks CERNi ehk Euroopa Tuumauuringute Keskusega (1,4 mln eurot) ning EUROSTARS programmis osalemiseks. Tegevused panustavad ettevõtete teadus- ja arendustegevuse investeeringute tõstmisele.
- Jätkub Eesti iduettevõtluse hoogustamine ning uute innovaatiliste ettevõtete asutamise ja kasvamise toetamine (2 mln eurot).
- Jätkub ettevõtete nõustamine maakondlikes arenduskeskustes (2,7 mln eurot), mille eesmärgiks on hoogustada regionaalse ettevõtluse arendamist.

INVESTEERINGUD

Tabel 222. Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Arbavere puursüdamike hoidlad	-375
Muud investeeringud	-83
Olemasolevate ja uute infosüsteemide nutikas arendamine	-41

Suurem osa programmi investeeringutest on Eesti Geoloogiateenistuse investeeringud Arbavere puursüdamike hoidlatesse.

Tabel 223. Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	Eesti Geoloogiateenistus
Kulud kokku	-128 718	-2 820	-2 671
Osakaal programmi eelarvest	96%	2%	2%
sh tööjõukulud	-3 026	-2 306	-1 407
sh majandamiskulud	-1 008	-493	-1 168
sh muud toetused	-121 892	-20	0
sh investeeringutoetused	-2 600	0	0
sh muud kulud	-5	0	-2
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-187	0	-94
Investeeringud	0	0	-499

Konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna programmi viivad ellu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) ja Eesti Geoloogiateenistus (EGT). Suurema osa moodustavad valitsemisala sihtasutustele antavad toetused.

Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine

Programmi meetme eesmärk: Eesti on ambitsioonikate äriideede kasvulava ning siinsed ettevõtted toodavad kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid

Tabel 224. Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020					
			Kulud		-91 647			
			Sh piirmääruga vahendid		-25 310			
Mõõdik/Sihttase			Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Tunnitootlikkus eurotsooni keskmisest jooksevhindades			56,3%	65%	65%	65%	65%	65%
<i>Allikas: OECD</i>								

Ettevõtlusega alustamiseks ja ettevõtete arendamise soodustamiseks on planeeritud tegevusi, mis hõlmavad uute ettevõtete tekkimiseks ja nende edasiseks kasvamiseks soodsa kasvupinnase loomist, ambitsioonikate äriideede juurdevoolu suurendamist, alustavate ettevõtete kapitali kättesaadavuse suurendamist ning kvaliteetse ettevõtlusõppe kujundamisse panustamist (47,3 mln eurot). Samuti panustatakse ettevõtlusega tegelemiseks erinevate tagastamatute toetuste skeemidega, nagu starditoetus ning Startup Estonia programm ja kiirendid (2,3 mln eurot). Lisaks panustatakse läbi Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ettevõtete arendusvõimekuse tõstmiseks ja efektiivsuse suurendamiseks 4,2 mln eurot.

Teadlaste ja ettevõtete arendusmeeskondade mobiilsuse toetamiseks eraldatakse 3,5 mln eurot ja ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamiseks (sh rakendusuringud) 3,6 mln eurot.

Eesti Geoloogiateenistus pakub meetme eesmärkide elluviimiseks laboriteenuseid eraturule, samuti viiakse läbi ise uuringuid erinevate maavarade kaevandamise võimaluste ning keskkonnauuringutega seotult (1,5 mln eurot). Viiakse ellu avalikkuse maapõuealase teadlikkuse suurenemist ning süstematiseeritakse, kogutakse, hallatakse erinevat maapõuealast informatsiooni (1,2 mln eurot).

Meetme eesmärgi saavutamisse panustatakse eksportivate ettevõtete arvu kasvatamisele läbi uutele turgudele sisenemist soodustavate riiklike tugede ja toetusskeemide, nagu ühisstendid, välismessi toetused, sihtturu seminarid, välisesindajate nõustamisteenused (27,3 mln eurot). Lisaks panustatakse eksportivate ettevõtete arvu kasvu ka kaupade ja teenuste ekspordi toetavate poliitikaraamistikuga kujundamisega ning tööstustoodete litsentside väljastamisega seotud menetlustoimingute läbi viimisega

Meede: Konkurentsivõimelise ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna tagamine

Programmi meetme eesmärk: Eesti on hinnatud koht ettevõtluseks ja sellesse investeerimiseks ning siinne tarbimiskeskond on konkurentsivõimeline.

Tabel 225. Konkurentsivõimelise ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna tagamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud			-26 780	
		Sh piirmääraga vahendid			-10 168	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Eesti positsioon Doing Business edetabelis	16	15	15	15	15	15
Eesti positsiooni säilitamine EL jaekaubanduse piirangute indeksis	#1	#1	#1	#1	#1	#1
OECD Eesti teenuskaubanduse piirangute indeks on sektorite lõikes paranenud (STRI)	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
E-kaubanduse osakaal SKPst	1%	>1%	>1%	>1%	>1%	>1%
Burden of Government Regulation (indeks)	4,09 (2016)	>4	>4	>4	>4	>4

Meetme eesmärkide saavutamise kindlustamiseks panustatakse ettevõtete kapitali kättesaadavust soodustavale ja kapitalituru tõrkeid leevendavale poliitikakujundusele ning kapitali enda kättesaadavuse soodustamiseks riikliku toega (12,7 mln eurot). Lisaks viiakse ellu välisinvesteeringute kaasamiseks loodud toetuskeeme nagu suurinvestorite toetus (2 mln eurot), e-residentsuse programm (3,8 mln eurot) ning e-Estonia showroom (0,6 mln eurot).

Tarbijate majandushuvide kaitsmiseks ning toodete ja teenuste ohutuse ja nõuetele vastavuse saavutamiseks ning kvaliteedi infrastruktuuri tagamiseks viiakse ellu poliitikaotsuseid. Samuti kujundatakse digimajanduse õiguslikku regulatsiooni ning väljastatakse majandustegevuseks lubasid. Meetme eesmärkide saavutamiseks arendatakse ja lihtsustatakse riigi ja ettevõtjate omavahelist suhtlemist ning soodustatakse bürokraatia vähendamist, sh ühtse digivärava määruse rakendamine läbi õigusliku regulatsiooni

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet viib meetme eesmärkide saavutamiseks ellu tarbimiskeskonna ning tööstusohutuse järelevalvet ja tegevus- ja kasutusõiguse andmist tööstusohutuse tagamiseks, tarbijavaidluste lahendamist, erinevaid nõustamisi tarbijakaitsealastes küsimustes, piiriülese tarbijavaidluse lahendamisi ning teavitustegevusi tarbimiskeskonnast (3,1 mln eurot). MTÜ Eesti Standardikeskus, SA Eesti Akrediteerimiskeskus ja AS Metrosert pakuvad ettevõtjatele ja järelevalveasutustele asjakohast keskkonda toodete ja teenuste kvaliteedi hindamiseks standardimisprotsessis osalemise võimaldamise, akrediteerimis- ja vastavushindamisteenuste ning metroloogia (sh riigi- ja tugietalonide arendamine) keskasutusena tegutsemise kaudu (0,6 mln eurot).

Meede: Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine

Programmi meetme eesmärk: Eesti on rahvusvaheliselt atraktiivne turismisihtkoht, kus turismiettevõtjatel on hea tegutseda

Tabel 226. Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
---------	------

		Kulud					-15 781
		Sh piirmääraga vahendid					-2 412
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023	
Turismiteenuste eksport <i>Allikas: Eesti riiklik turismiarenduskava 2014–2020</i>	1,96		2,01	2,04	2,08	2,12	
Välituristide ööbimiste arv <i>Allikas: Eesti riiklik turismiarenduskava 2014–2020</i>	4,17		4,42	4,54	4,66	4,78	

Meetme eesmärkidesse panustavad turismipoliitika kujundamist soodustavad tegevused läbi toetusmeetmete kavandamise, valdkonna strateegiliste suundade kujundamise ja analüüside läbi viimise. Samuti panustatakse turismi valdkonna ettevõtete ja nende teenuste pakkumise konkurentsivõime kasvu läbi erinevate toetusmeetmete, sh rahvusvaheliselt huvipakkuvate turismiattraksioonide arendamise, rahvusvaheliste sündmuste toetamise ja piirkondlike turismitoodete arendamise (8,3 mln eurot). Samuti edendatakse Eesti kui reisisihi tuntust ning parandatakse turismiinfo juhtimist (4,4 mln eurot).

1.4.2 Ehituse programm

Programmi eesmärk: Programmi eesmärk on kujundada parimad tingimused ehitatud keskkonna eluterveks arenguks.

Tabel 227. Ehituse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		<i>N/A</i>	-22 988	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-12 638	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Sektori tööjõutootlikkus <i>Allikas: Eurostat</i>	46 %		50 %	52 %	54 %	57 %
Kodumajapidamiste elektri- ja soojusenergia tarbimine <i>Allikas: Statistikaamet</i>	5,6 TWh		5,4 TWh	5,3 TWh	5,2 TWh	5,1 TWh

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Programmiga luuakse keskkond ja eeldused ehitussektori ettevõtete ning ehitatud keskkonna rahvusvahelise konkurentsivõime kasvuks, sealhulgas sektori tootlikkuse kasvuks. Soodustatakse arengut seal, kus esinevad ehitatud keskkonna turutõrked, et inimesed tahaksid Eestis elada ja töötada.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Toetatakse korterelamute rekonstrueerimist energiasäästu eesmärgil (kokku 12,7 mln eurot, millest EL poolne toetus on 5,7 mln eurot ja kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt

laekuv toetus on 7,0 mln eurot). Hoonete energiatarve moodustab riigi energiatarbest umbes 50%, EL keskmine on umbes 40%. Seega on energiatarbimise vähendamine hoonetes kliima- ja energiapoliitika üks olulisemaid prioriteete.

- Jätkatakse kohalike omavalitsuste elamufondi investeringute toetamist (3,6 mln eurot). Uut ja korrastatud elamufondi lisandub eelkõige Tallinna ja Tartu mõjupiirkonnas ning vähesel määral teistes maakonnakeskustes. Elamupoliitikat on vaja riiklikult koordineerida, et vältida segregatsiooni ja ääremaastumist. Eesmärk on tagada elamufondi jätkusuutlik üle Eesti.
- Toetatakse lasterikaste perede elamistingimuste parandamist (3,2 mln eurot). Kolme- ja enamalapseliste perede eluaseme soetamise, püstitamise, ümberehitamise, renoveerimise või laiendamise, tehnosüsteemide või võrkude rajamise, asendamise või muutmise kaudu aidatakse kaasa nende perede eluasemetingimuste parandamisele.
- Töötatakse välja E-ehituse platvorm, mis hõlmab kogu ehituse elukaare alates planeerimisest kuni lammutamise ja taaskasutuseni. Luuakse liides erinevate ehituse, kinnisvara ja muu ruumilise keskkonnaga seotud infosüsteemide andmete koondamiseks. Paraneb ruumiandmete kättesaadavus, kasutamise mugavus ja tekib võimalus uute teenuste tekkeks. E-ehituse platvormi raames töötatakse välja ka Eesti ehitatud keskkonna digitaalne 3D- kaksik.
- Ehitisregister muudetakse kasutajasõbralikuks ja tõhusaks infosüsteemiks. Menetlusprotsessid muutuvad kiireks, tõhusaks ja läbipaistvaks. Ehitisregister on E-ehituse platvormi nurgakivi.

Tabel 228. Ehituse programmi kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi

	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet
Kulud kokku	-22 631	-358
Osakaal programmi eelarvest	98%	2%
sh tööjõukulud	-1 400	-283
sh majandamiskulud	-1 558	-75
sh muud toetused	-5 773	0
sh investeringutoetused	-13 711	0
sh muud kulud	-2	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-188	0

Ehituse programmi viib ellu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), kus suurema osa moodustavad SA KredExile antavad investeringutoetused.

Meede: Jätkusuutlik ehitus ja planeerimine

Meetme eesmärk: Meetme eesmärk on saavutada meie ehitussektoriga seotud ettevõtete kõrge rahvusvaheline konkurentsivõime ja parim ehitatud keskkond.

Tabel 229. Jätkusuutliku ehituse ja planeerimise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-3 235
Sh piirmääraga vahendid	-3 008

Möödik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Koht Doing Business ehituslubade andmise tõhususe edetabelis <i>Allikas: www.doingbusiness.org</i>	14		1-10	1-5	1-5	1-5

Meetmes keskendutakse peamiselt E-ehituse keskkonna arendamisele, ehitatud keskkonna jätkusuutliku arengule ning ehitiste energiatõhususe suurendamisele.

Aastaks 2021 valmiv **E-ehituse keskkond** annab usaldusväärset infot ehitus- ja kinnisvarasektorit puudutavate otsuste langetamiseks ja analüüside koostamiseks; tagab ehitise elukaarega seotud menetluste tõhususe, lihtsuse ja läbipaistvuse ning soodustab ehitus- ja kinnisvarasektori digitaliseerimist, timmitud ehituse ja BIM-i kontseptsioonide levikut. E-ehituse keskkonna moodustavad nii E-ehituse platvorm, ehitisregister kui ka muud ehitusandmete digitaalseks käitlemiseks mõeldud riiklikud süsteemid ja meetmed.

Ehitatud keskkonna jätkusuutlik areng hõlmab eelkõige Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 305/2011 lisas 1 sätestatud ehitistele esitatavaid põhinõudeid¹³¹ ning ehitusseadustiku ja selle rakendusaktides sisalduvaid nõudeid ja nende täitmise tagamist. Samuti käsitletakse ehitussektori laiemat majandusmõju ning tegevusi seoses sektori ja ehitatud keskkonna rahvusvahelise konkurentsivõime tõusuga. Ehitussektor koos arhitekti- ja inseneriteenuste, ehitusmaterjalide tootmise ning kinnisvarasektoriga moodustab ettevõtete arvu poolest umbes 22 %¹. Nimetatud tegevused panustavad riigi majandusse umbes 17 %¹. Suure mõjupotentsiaali tõttu tegeleb riik tingimuste loomisega selleks, et vastav ettevõtlus soodustaks Eesti majandusarengut parimal võimalikul moel.

Ehitiste energiatõhususe suurendamine. Enam kui 50% kõikidest loodusvaradest muundatakse ehitusmaterjalideks ja -toodeteks. Euroopa Liidus tarbitakse 40% kogu tarbitud energiast hoonetes². Eestis on see näitaja palju kõrgem, ulatudes 50%-ni riigi energiatarbest. Seega on ehitussektoril kaalukas roll kliimapoliitiliste eesmärkide täitmisel. Teenuse raames kujundatakse koostöös teiste EL liikmesriikidega hoonete energiatõhususe poliitikat, mis on ambitsioonikas, kuid riigi majanduslike huvide ja meie ehitatud keskkonna kvaliteediga kooskõlas. Hoonete kasutamisaegne energiasääst ei tohi tulla hoonete sisekliima arvelt – pigem tuleb ka sisekliima kvaliteeti paralleelselt energiatõhususega arendada. Ehitiste energiatõhususe ja sisekliima tagamise poliitika kujundamisel ollakse paindlikud tehnoloogilise innovatsiooni suhtes, et tagada kulutõhusaimad lahendused ning parandada ehitussektoriga seotud ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet.

¹³¹ EL nr 305/2011 lisas 1 sätestatud põhinõuded on mehaaniline vastupidavus ja stabiilsus; tuleohutus; hügieen, tervis ja keskkond; kasutamise ohutus ja juurdepääs; kaitse müra eest; energiasäästlikkus ja soojapidavus ning loodusvarade säästev kasutamine.

Meede: Jätkusuutlik ja kättesaadav elamufond**Meetme eesmärgid:**

- uute hoonete ja olemasoleva elamufondi kvaliteedi, jätkusuutliku uuenemise ja energiatõhususe paranemine;
- eluruumide parema kättesaadavuse tagamine kõigile Eesti elanikele;
- aktiivsetest kinnisvaraturu piirkondadest eemal olevate tõmbekeskuste eluasemeturu arengu soodustamine;
- eluasemeteenuste pakkumise parem vastavus nõudlusele, üürituru teke.

Tabel 230. Jätkusuutlik ja kättesaadav elamufond meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-19 753			
Sh piirmääraga vahendid			-9 631			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018)	2019	2020	2021	2022	2023
Otsustes tuginetakse elamumajanduse pikale vaatele	Ei		Ei	Jah	Jah	Jah

Elamumajandus hõlmab riigi elamupoliitikat, mille eesmärgiks on soodustada eluhoonete jätkusuutlikku uuenemist ning kvaliteetsete eluruumide kättesaadavust töö- ja elukohana tegusates piirkondades üle Eesti. Riigi ülesanne on luua eluasemeturul tingimused, mis võimaldavad kohalikel omavalitsustel, korteriühistel, eluruumide omanikel ja üürnikel oma eluasemeprobleeme võimalikult iseseisvalt või erasektori kaasabil lahendada. Seda tehakse õiguslike regulatsioonide, institutsionaalse korralduse ja riiklike toetusmeetmete abil. Eesmärkide elluviimisel tehakse elamusektori arendamisel koostööd valdkonnas tegutsevate ettevõtjate, institutsioonide, huvigruppide, siseriiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, samuti teiste elamumajandusega seotud valdkondade (sh regionaalpoliitika, ruumilise planeerimise, sotsiaalhoolekande, energeetika jms) ekspertidega.

Riiklike meetmete abil ja koostöös erasektoriga tagatakse eluasemepiirkondade mitmekesisus ja tasakaalustatud areng. Meetme tulemusena on Eesti elamufond kvaliteetne, jätkusuutlik ja kättesaadav. Tänu madalamatele kulutustele eluruumile ja selle kasutamisele kasvab ligi poolte Eesti inimeste tarbimisvõime. Seeläbi panustatakse majanduskasvu kõigis Eesti piirkondades.

Ehituse pika vaate arengudokumendi koostamisel lepitakse kokku nii ehitus- kui ka elamuvaldkonna tervikliku ja pikaajalise arengu põhimõtted.

3.14 MAAELUMINISTEERIUMI VALITSEMISALA**1. Ülevaade Maaeluministeriumi valitsemisala eelarvest**

Maaeluministeriumi valitsemisalas kujundatakse ja viiakse ellu maaelu-, põllumajandus- ja kalanduspoliitikat, koordineeritakse loomakaitse ja taimekaitse alaseid tegevusi, korraldatakse

põllumajanduse teadus- ja arendustegevust, toidu ohutuse ja nõuetekohasuse tagamist, koordineeritakse Eesti maaelupoliitikat ning viiakse ellu Euroopa Liidu ühist põllumajanduspoliitikat ja ühist kalanduspoliitikat.

Valitsemisala moodustavad seitse asutust: Maaeluministeerium, Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi: PRIA), Põllumajandusamet, Veterinaar- ja Toiduamet, Põllumajandusuuringute Keskus, Veterinaar- ja Toidulaboratoorium ning Eesti Taimekasvatuse Instituut (edaspidi: ETKI). Valitsemisalasse kuulub lisaks kaks riigi asutatud sihtasutust (Maaelu Edendamise Sihtasutus ja SA Eesti Maaelumuuseumid) ning kaks riigi osalusega aktsiaseltsi (Vireen AS ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS). Sihtasutuste tegevused toetavad Maaeluministeeriumi teenuste eesmärkide saavutamist ning kajastuvad Maaeluministeeriumi osutatavates tegevustes ja teenustes.

Tabel 231. Maaeluministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	333 574	363 767	30 193	9,1
KULUD	-401 721	-418 054	-16 333	4,1
Sh piirmääraga vahendid	-66 655	-53 443	13 212	-19,8
INVESTEERINGUD	-2 442	-1 985	457	-18,7
Sh piirmääraga vahendid	-2 108	-1 757	351	-16,7

Valitsemisala kulude eelarve moodustab umbes 3,8% riigieelarve kulude mahust. Valitsemisala siseselt moodustab PRIA eelarve 89%, Maaeluministeeriumi eelarve 4% ning Veterinaar- ja Toiduameti eelarve 3% valitsemisala kulude koondeelarvest. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult 1-2% juurde.

TULUD

Valitsemisala tulused mõjutab enim **saadud toetuste** prognoosi kasv 29,3 mln euro võrra, moodustades 98,8% muutusest.

Tabel 232. Maaeluministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus 2020/2019 RE	Muutus (%)
Saadud toetused	324 858	354 206	29 348	9,0
Riigilõivud	991	1 257	266	26,8
Tulu majandustegevusest	6 506	6 655	149	2,3
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	142	161	19	13,5
Tulu põhivara ja varude müügist	0	500	500	100,0
Keskkonnatasud	840	840	0	0,0
Muud tegevustulud	23	23	0	0
Intressi- ja dividenditulud	212	125	-87	-41,0

Saadud toetused laekuvad Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist Eesti maaelu arengukava 2014–2020 (MAK) meetmete rakendamiseks, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 rakenduskava meetmete rakendamiseks ning Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist otsetoetuste maksmiseks, põllumajanduse turukorralduse meetmete (sealhulgas koolikavade) rakendamiseks ja riiklike loomatauditõrje programmide elluviimiseks. Lisaks saab valitsemisala toetust Interreg projekti

"Baltic Sea Food" elluviimiseks ja Põllumajandusuuringute Keskuse testettevõtete andmete kogumiseks. Saadud toetuste mahu kasv tuleneb Euroopa Komisjoni sätestatud otsetoetuste riikliku ülemmäära kasvust.

Riigilõivudena laekuvad tulud Põllumajandusametile (1,2 mln eurot) ning Veterinaar- ja Toiduametile (22 000 eurot). Valitsemisala kogub riigilõivusid mahepõllumajanduse-, seemne ja taimse paljundusmaterjali-, sordikaitse-, taimekaitse-, väetise-, veterinaarkorralduse-, alkoholi- ning maaparandusseaduste alusel tehtavate toimingute eest. Tulude suurenemist prognoositakse peamiselt mahepõllumajanduse seaduse alusel tehtavate toimingute riigilõivu arvelt seoses mahetootjate arvu kasvuga.

Majandustegevusest tekib valitsemisalas tulu järelevalvetoimingute eest Veterinaar- ja Toiduametile (1,7 mln eurot) ning Põllumajandusametile (0,5 mln eurot). Põllumajandusuuringute Keskusele on prognoositud tulusid 1,3 mln eurot sordivõrdluskatsete, sortide registreerimiskatsete ja sertifitseeritud seemnete järelkontrolli katsete, laboriteenuste ning konsulendi kutsetunnistuse eksamite läbiviimise eest. Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi tuludeks on prognoositud 1,7 mln eurot tasuliste laboriteenuste eest. ETKI tuludeks on kavandatud 1,5 mln eurot põllumajandustoodangu müügist, tasulistest teenustest, litsentsitasudest, lepingulistest töödest. Tulude muutus on tingitud lepinguliste tööde ja toodangu müügi mahu kasvust.

Muu tuluna kaupade ja teenuste müügist prognoositakse üüri- ja renditulusid Tartu Agro maarendilt.

Varude ja põhivara müügist laekub tulu sekkumiskokkuostu läbiviimisel. Sekkumiskokkuost on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorraldusabinõu, mille korraldamine aitab toetada sekkumisega hõlmatud toodete turuhinda liigse toodangukoguse turult kõrvaldamise kaudu hooajalise ülepakkumise või turu üldise nõrkuse korral ning stabiliseerida turud sekkumiskoguste turule paiskamisega hooajast või muudest asjaoludest (nt põud) tingitud alapakkumise korral. Kuni 2019. aastani planeeriti sekkumiskokkuost PRIA eelarves finantseerimistinguna.

Keskkonnatasudena kajastatakse kalapüügiõiguse tasu.

Muude tegevustuludena laekuvad sunnirahad veterinaaria, toiduohutuse, mahe ja aianduse valdkondade seaduste alusel.

Intressi- ja dividenditulude all prognoositakse dividenditulud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2020. aasta kevadel pärast 2019. aasta tegelike majandustulemuste selgumist. Eelduste kohaselt maksavad dividende järgmised äriühingud: AS Vireen ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS.

KULUD

Kulud kasvavad peamiselt Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist rahastatavate otsetoetuste ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist rahastatavate Maaelu Arengukava 2014-2020 toetuste mahu kasvu tõttu. Piirmääraga vahendites on muutus tingitud peamiselt üleminekutoetuste mahu vähenemisest 11,9 mln euro võrra.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja meetmete lõikes. Võrdlus eelmise perioodiga administratiivselt majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 0,5 mln eurot (-18,7%).

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes. Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on valitsemisalale planeeritud 2,1 mln eurot.

2. Maaeluministeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Maaeluministeriumi valitsemisalas elluviidavad tegevused ning prioriteedid lähtuvad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesannetest ning on kooskõlas riigieelarve strateegia protsessiga nelja aasta lõikes ja täpsustatakse ühe aasta lõikes riigieelarve protsessis. Tegevused on kooskõlas mitmete valdkondlike ja valdkondadeüleste strateegiadokumentidega ning kavandatakse ministeriumi juhitavates nelja-aastastes programmides ning aastases ministeriumi tööplaanis.

Maaeluministeriumi valitsemisala kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse **põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonnas**. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid lepitakse kokku põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030¹³², mille koostamist alustati 2017. aastal. Kuni arengukava vastuvõtmiseni on valdkonna strateegiline eesmärk seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega.

Uue arengukava valmimisel seotakse ühtseks tervikuks mitme erineva taseme dokumentides seatud eesmärgid põllumajanduse, kalanduse ja vesiviljeluse, maaelu, toiduainetööstuse, toiduohutuse, põllumajandus/kalandus/toiduteaduse ja innovatsiooni valdkondades. Riigi eelarvestrateegia 2020-2023 koostamisel ühendati regionaalarengu tulemusvaldkonna maaeluga seotud tegevused põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna alla.

Tulemusvaldkond jaguneb kaheks programmiks, sealhulgas üks ühisprogramm Keskkonnaministeriumiga. Programmid on loodud paralleelselt arengukava koostamise protsessiga, võttes arvesse arengukavas seatavaid eesmärke ja mõõdikuid. Programmide kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus.

3. Tulemusvaldkond Põllumajandus ja kalandus

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti puhas toit on teadlike tarbijate poolt eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukondade

¹³² Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava on kavandatud kinnitada sügisel 2019.

elujõud kasvab.

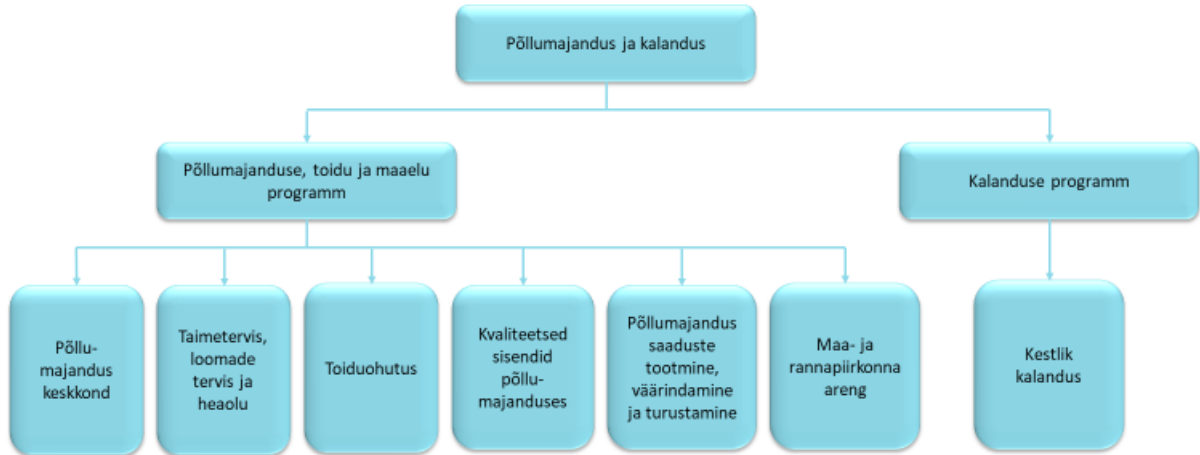
Tabel 233. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eelarve Maaeluministeriumi valitsemisalas (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-401 721	-418 054	-16 333	4,1	
Sh piirmääraga vahendid		-66 655	-53 443	13 212	-19,8	
Investeeringud		-2 442	-1 985	457	-18,7	
Sh piirmääraga vahendid		-2 108	-1 757	351	-16,7	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Põllumajanduse ja kalanduse lisandväärtus hõivatu kohta, € <i>Allikas: Statistikaamet</i>	12 264	-	12 509	12 754	12 999	13 244
Toidukaupade ekspordi ja impordi väärtuse suhe, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	0,74	-	0,75	0,76	0,77	0,78
Tarbija kindluse indeks <i>Allikas: Maaeluministerium</i>	Mõõdik on väljatöötamisel					
Maapiirkonna elanike vanuses 20–64 tööhõive määr, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	76,1	-	76,3	76,5	76,7	76,9
Keskkonnasõbralikult majandatava maa osakaal, (%) <i>Allikas: PRIA</i>	80	-	80	80	80	80

Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi. **Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi** eesmärkide saavutamiseks vastutab tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest Maaeluministerium. Programmis on kuus meetet.

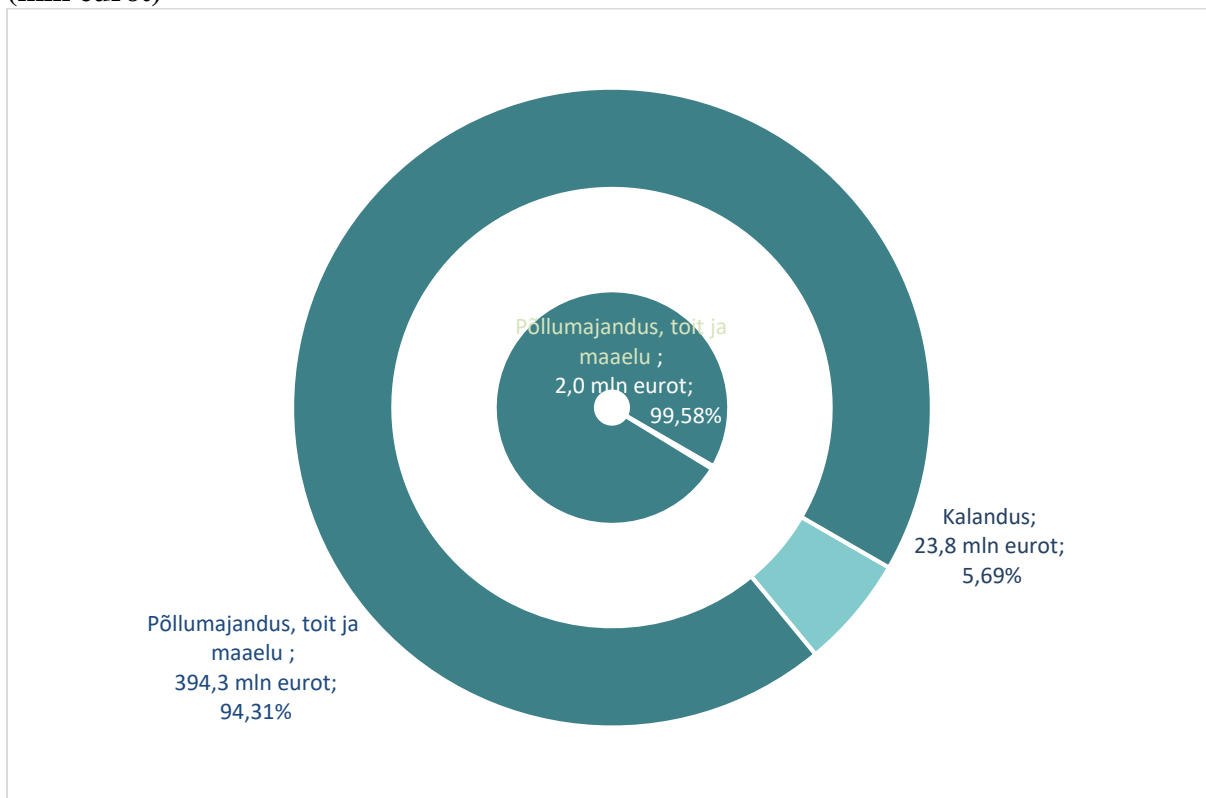
Kalanduse programmi eesmärkide saavutamiseks vastutab tegevuste ja rahaliste vahendite eest Maaeluministerium koostöös Keskkonnaministeriumiga. Programmis on üks meede. Kalanduse programmi nende kulude ja investeeringute kohta, mida teeb Keskkonnaministerium, esitatakse selgitused seletuskirja Keskkonnaministeriumi valitsemisala peatükis.

Joonis 48. Põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna jagunemine programmideks ja meetmeteks

Maaeluministeeriumi kuludest 94,3% panustab põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi, 5,7% kalanduse programmi. 2020. aasta investeeringud panustavad 99,6% ulatuses põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi.

Joonis 49. Maaeluministeriumi valitsemisala kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus põllumajanduse ja kalanduse tulemusvaldkonna programmide lõikes (mln eurot)

3.1. Põllumajanduse, toidu ja maaelu programm¹³³

Programmi eesmärk: Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond.

Tabel 234. Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve*		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		N/A	-394 261	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-51 248	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-1 977	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-1 748	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Kasutuses oleva põllumajandusmaa pindala, ha	1 001 402	1 001 402	1 001 402	1 001 402	1 001 500	1 001 500

Allikas: Statistikaamet

¹³³ Põllumajanduse, toidu ja maaelu programm on leitav Maaeluministeriumi välisveebis <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/arengukavad-ja-strateegiad>. Programm on kättesaadav veebis alates oktoobrist 2019.

Toiduohutuse baromeeter <i>Allikas: Veterinaar- ja toiduamet, Terviseamet</i>	Möödik on väljatöötamisel					
Toiduainetööstuse lisandväärtus hõivatu kohta võrreldes EL keskmisega, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	50	-	51	52	52	53
Põllumajandustootjate lisandväärtuse osatähtsus kogu tarneahela lisandväärtuses, % <i>Allikas: Eurostat</i>	28	-	31	32	33	35
Maapiirkonnas elavate noorte vanuses 21–40 osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	27,95	-	27,95	27,95	27,95	27,95

* Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020 ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga (tabelis N/A).

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Mikroobide resistentsus (AMR) mikroobivastaste ravimite suhtes on muutunud üheks inim- ja veterinaarmeditsiini tõsiseimaks ohuks. AMR vähendamiseks tõhustatakse järelevalvet veterinaarseks otstarbeks kasutatavate ravimite ja ravimsöötade kasutuse üle, tõstetakse veterinaararstide, loomapidajate, ravimsööda käitlejate ja toidukäitlejate teadlikkust antibiootikumide kasutamisest ning jätkatakse AMRi seire ning teadus- ja rakendusuuringutega.
- Toidusektori ekspordi edendamiseks¹³⁴ ja väärindatud kaupade ekspordi suurendamiseks jätkatakse eksporditurgude avatuna hoidmiseks vajalikke tegevusi. Samuti jätkatakse ettevõtjatele kontaktürituste korraldamist ning välismessidel osalemise toetamist.
- Mahepõllumajanduse arendamiseks jätkatakse rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud levinumate mahestandardite kasutamise soodustamist ja sobivaima lahenduse väljatöötamist sertifitseerimise korraldamiseks Eestis. Põllumajandusamet ning Veterinaar- ja Toiduamet jätkavad mahepõllumajanduse tõhusa järelevalve teostamist.
- Valdkonna teadustoe tagamiseks jätkatakse hästi toimiva valdkondliku rakendusuuringute programmiga, sordiaretuse programmiga ning põllumajandus-kultuuride geneetilise ressursi kogumise ja säilitamise programmiga.

Programmi eesmärkide saavutamiseks vastutab tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest Maaeluministerium. Programmi viivad ellu Maaeluministerium, Põllumajandusamet, Veterinaar- ja Toiduamet, Veterinaar- ja Toidulaboratoorium, Põllumajandusuuringute Keskus, PRIA ning ETKI.

Tabel 235. Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi kulude ja investeeringute eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Maaeluministerium	PRIA	Veterinaar- ja Toiduamet	Põllumajandusamet	Põllumajandusuuringute Keskus	ETKI	Veterinaar- ja Toidulaboratoorium
Kulud kokku	-13 595	-350 849	-12 110	-5 898	-3 891	-3 597	-4 320

¹³⁴ [„Eesti toidusektori ekspordi edendamise tegevuskava 2019–2022“](#)

Osakaal programmi eelarvest	3,4%	89,0%	3,1%	1,5%	1,0%	0,9%	1,1%
sh töäjökulud	-5 960	-5 994	-7 263	-4 101	-2 773	-2 336	-2 324
sh majandamiskulud	-3 013	-1 550	-4 801	-1 749	-950	-1 013	-1 656
sh tegevustoetused	-3 525	-280 194	-46	-41	-7	0	0
sh investeeringutoetused	0	-61 226	0	0	0	0	0
sh muud kulud	0	0	0	0	-1	-5	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-1 098	-1 886	0	-7	-160	-244	-340
Investeeringud	-1 035	-713	0	0	-100	-128	0

Programmi kuludest 87,5% on tegevus- ja investeeringutoetused. Seetõttu on programmis suurima eelarvemahuga asutus PRIA, kes vahendab põllumajandussektorile ja toidutootjatele Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020 tegevus- ja investeeringutoetusi, Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist makstavaid pindalatoetusi (Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika I samba toetused), samuti suuremat osa riigituludest rahastatavatest põllumajandustoetustest. Toetuseid rakendatakse peamiselt põllumajanduskeskkonna ning põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise meetmetes.

Tegevuskuludelt on suurim Veterinaar- ja Toiduameti eelarve, kes panustab programmis peamiselt toiduohutuse, loomatervise ja heaolu ning põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise meetmetes riskipõhise järelevalvesse ja seiresse, samuti eksporditurgude avamise.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Investeeringud

Programmis investeeritakse enim info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse, et tagada infosüsteemide töö. Põldkatsete läbiviimiseks soetatakse katsetehnikat ETKile ja Põllumajandusuuringute Keskusele ning järelevalve ja seire toimivuse tagamiseks vajalike laborianalüüside teostamiseks soetatakse laboriseadmeid Veterinaar- ja Toidulaboratooriumile ning Põllumajandusuuringute Keskusele.

Tabel 236. Põllumajanduse, toidu ja maaelu programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
Masinad ja seadmed	-200
IT investeeringud	-1 748
Transpordivahendid	-28

Meede: Põllumajanduskeskkond

Meetme eesmärk: Põllumajandustootmisega seotud väetiste, taimekaitsevahendite ning gaaside emissiooni negatiivne keskkonnamõju väheneb ja ökosüsteemi teenuste toimimine paraneb koosmõjus põllumajandusmaa elurikkuse ning maastike mitmekesisuse säilimisega.

Tabel 237. Põllumajanduskeskkonna meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud			-94 396	
		Sh piirmääraga vahendid			-3 877	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Integreeritud taimekaitse (ITK) põhimõtetele vastamine, % <i>Allikas: Põllumajandusamet</i>	95	-	95	95	95	95
Püsirohumaade osakaal kogu põllumajandusmaast, % <i>Allikas: PRIA</i>	24,68	32,0	24,6	24,6	24,6	24,6

Põllumajanduskeskkonna hea seisundi säilitamiseks rakendatakse liigirikkuse ja elukeskkonna kaitsemeetmeid ning innustatakse põllumajandustootjate veelgi keskkonnasõbralikumale tootmisele. Meetme eesmärki aitavad tagada Maaeluministeriumi, Põllumajandusameti, ETKI ning PRIA tegevused taimekaitse, väetiste ja täiendava keskkonnahoiu suunal.

Taimekaitsevahendite ohutuse tagamiseks inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale lubatakse turule taimekaitsevahendeid, mis on efektiivsed, nõuetele vastavad ja võimalikult ohutud. Tehakse järelevalvet taimekaitsevahendite turustamise ja kasutuse üle ning kontrollitakse taimekaitseseadmete tehnilist seisundit. Taimekaitsevahendite valdkonna teadusesse ja innovatsiooni ning teadmussiirdesse panustab ETKI.

Väetiste ohutu ja mõjusa kasutamise tagamiseks tehakse järelevalvet väetiste turustamise ja kasutamise üle, et tarbijal oleks kasutada soovitud omadustega ja lubamatut ohtu mitte põhjustavad väetised, samuti analüüsitakse väetisi laboratoorselt.

Keskkonnasõbralike tavade laiema kasutuselevõtu tagamiseks põllumajanduses rakendatakse ELi ühise põllumajanduspoliitika raames nõuetele vastavuse süsteemi ning kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetust ehk nn rohestamise toetust eesmärgiga tagada maa hea põllumajanduseseisund ning säilitada elurikkust. Sealhulgas on Eesti võtnud kohustuse tagada püsirohumaade ja Natura 2000 aladel asuvate 100% turvasmuldadega püsirohumaade pindala säilimine. Kui püsirohumaade suhtarv kogu põllumajandusmaa suhtes väheneb üle 5%, siis tuleb neid tagasi rajada. Ühtse pindalatoetuse ja põllumajanduslike keskkonnatoetuste raamistikus on seatud kohustus tagada rohumaade hooldamine ja põllumaade jätkusuutlik kasutamine. Suuremad toetusmeetmed on rohestamise toetus, keskkonnasõbraliku majandamise toetus ja poolloodusliku koosluse hooldamise toetus.

Meede: Taimetervis, loomade tervis ja heaolu

Programmi meetme eesmärk: Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest ning eriti ohtlikest loomataudidest ja loomade tervise tase ning loomade heaolu paraneb.

Tabel 238. Taimetervise, loomade tervise ja heaolu meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-19 740

Sh piirmääraga vahendid						-7 634
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Ohtlike taimekahjustajate puhangute arv <i>Allikas: Põllumajandusamet</i>	4	-	3	3	3	3
Rahvusvahelise kaubanduspiiranguga taudipuhangute arv <i>Allikas: Veterinaar- ja Toiduamet</i>	1	1	1	1	1	1

Taimede ja loomade hea tervis ning loomade heaolu toetavad jätkusuutlikku ja kasumlikku tootmist, võimaldavad põllumajandus- ning kalandustoodete vaba liikumist ELi siseturul ja ligipääsu välisturgudele. Meetme eesmärki aitavad tagada tegevused taimetervise, loomatervise, söödaohutuse ja loomade heaolu tagamise suunal.

Järelevalvet taimekaitseseadusega kehtestatud taimetervise, loomade tervise ja heaolu, sööda ja loomsete kõrvalsaaduste nõuete täitmise üle teeb Põllumajandusamet. Taimetervise kaitse hõlmab mitmesuguseid tegevusi, nagu taimede tervisega seotud riskide hindamine ja haldamine; standardite ja eeskirjade kehtestamine; impordi kontroll; ohtlike taimekahjustajate tuvastamine ja seire; hädaolukordadeks valmistumine; meetmete rakendamine soovimatu mõju minimeerimiseks ja vastupanuvõime suurendamiseks hädaolukordade tekkimisel. Veterinaar- ja Toiduamet viib läbi loomaheaolu, loomade tervise, sööda ja loomsete kõrvalsaaduste käitlemise nõuetekohasuse järelevalvet. Taudiennetuse ning -tõrje korraldamisse kaasatakse ka veterinaararsti kvalifikatsiooniga isikuid (sh volitatud veterinaararstid). Loomataudide diagnoosimise laboriteenust pakub Veterinaar- ja Toidulaboratoorium, söötade osas ka Põllumajandusuuringute Keskus.

Valdkonna olulisim ülesanne on tagada usaldusväärsus, rakendades taimekahjustajate ja loomataudide levikut tõkestavaid ennetus-, avastamis- ja kontrollimeetmeid ning läbipaistvaid loomaheaolunõudeid. Eesti lähenemine taimetervise, loomade tervise ja heaolu kaitsele on riskipõhine ja tugineb kõikide osapoolte jõupingutustel. Ülemaailmseks terviserisikiks kujunenud mikroobide resistentsuse (AMR) edasise leviku tõkestamine on tihedalt seotud antibiootikumide ja teiste antimikroobsete ravimite kasutamisega põllumajanduses ja lemmikloomadel.

Meede: Toiduohutus

Programmi meetme eesmärk: Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu ning tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad.

Tabel 239. Toiduohutuse meetme ja tegevuse kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-9 783			
Sh piirmääraga vahendid			-6 847			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023

Toiduohutuse baromeeter <i>Allikas: Veterinaar- ja toiduamet, Terviseamet</i>	Möödik on väljatöötamisel*
Tarbija teadlikkuse baromeeter <i>Allikas: Maaeluministeerium</i>	Möödik on väljatöötamisel*

* Mõõdikute sihttasemed avaldatakse põllumajanduse, toidu ja maaelu programmis ning põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030.

Ohutu ja kvaliteetse toidu kättesaadavus ning võimalus teha teadlikke ja tervist toetavaid toitumisvalikuid on olulised elanikkonna tervist mõjutavad tegurid. Poliitikate kujundamisel, seadusandluse väljatöötamisel ja rakendamisel võetakse aluseks teadusel põhinev riskihindamine ja tarbijakaitse. Sealjuures on oluline nii ELi kui ka ülemaailmne koostöö toiduohutuse tagamisel.

Suuri toiduohutuse kriise ei ole Eestis olnud. Elanikkonna toidutekkelistesse nakkushaigustesse haigestumus on langenud ja püsinud viimased aastad stabiilsena – alla 200 juhu 100 000 elaniku kohta. Toiduohutuse tagamiseks tehakse toiduohutuse järelvalvet, tagatakse toiduvaldkonna referentlabori volituste olemasolu ja valmisolek, kujundatakse toiduohutuse poliitikat. Samuti pakutakse tootjatele toidu ja alkoholi laboratoorse kontrollimise teenust.

Meede: Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses

Programmi meetme eesmärk: Põllumajandusmaa võimaldab mitmekesist põllumajandustootmist.

Tabel 240. Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
			Kulud				-31 249
			Sh piirmääraga vahendid				-11 464
Möödik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Toimivad riigi poolt korrashoitavad ühiseesvoolud, ha <i>Allikas: Põllumajandusamet</i>	124 500	-	144 500	148 500	151 500	153 500	
Eestis aretatud sortide arv sordilehes <i>Allikas: Põllumajandusamet</i>	263	-	265	265	265	265	
Eestis toodetud sertifitseeritud seemne kogus, t <i>Allikas: Põllumajandusamet</i>	29 605	-	27 000	27 000	28 000	28 000	
Sordilehte võetud sortide arv <i>Allikas: Põllumajandusamet</i>	681	-	700	700	700	700	
Puhtatõuliste tõuraamatu põhiosasse kantud loomade arv <i>Allikas: Veterinaar- ja Toiduamet</i>	97 000	-	98 000	99 000	100 000	110 000	

Põllumajandustoodangu kvaliteet ja pikaajaline konkurentsivõime sise- ja maailmaturul on võimalik, kui ressursse kasutatakse jätkusuutlikult ning sordi- ja tõuaretust suunatakse asjatundlikult. Samuti on tähtis kohaneda kliimamuutuste negatiivsete mõjudega, näiteks erakorraliste ilmastikunähtuste ja taimekahjustajate levikuga, ning lõigata kasu positiivsetest mõjudest, näiteks suuremast kultuuride valikust ja saagikusest. Meetme eesmärki aitavad

tagada tegevused maakasutuse, maaparanduse, sordiaretuse ja taimse paljundusmaterjali valiku tagamise ning põllumajandusloomade aretuse suunal.

Põllumajandus- ja metsamaa sihtotstarbelise kasutamise toetamiseks ning põllumajandusmaa säilimise tagamiseks viiakse läbi hea põllumajandustava alaseid uuringuid, tehakse riiklikku mullaseiret ning põllumuldade uuringuid, samuti antakse toetusi metsaalade arenguks ning Natura 2000 metsadele. Tegeletakse riigi ühiseesvoolude korrashoiuga, et aidata tagada kuivendatud põllumajandus- ja metsamaa sihtotstarbelist kasutamist. Toetatakse maaparandusega seotud taristu arendamist ja hoidmist ning maaparandussüsteemide ehitamist.

Kohalikesse oludesse sobivat, mitmekesist ja kvaliteetset põllu- ja aiakultuuride sortide ning taimse paljundusmaterjali valikut aitab tagada uute põllumajanduskultuuride sordiaretus, geneetiliste ressursside säilitamine, sortide riiklike registreerimiskatsete ja majanduskatsete läbiviimine, seemnete sertifitseerimine ning seemnete turustamise järelevalve.

Põllumajandusloomade aretust toetab ohustatud tõugu looma pidamise toetus, põllumajandusloomade aretustoetus ning aretuse järelevalve.

Meede: Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine

Programmi meetme eesmärk: Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisriigis, toidutarneahel on tasakaalus ja tootjate positsioon tarneahelas on kaitstud, mahepõllumajanduse osakaal kasvab ja tarbijad eelistavad eestimaist toitu.

Tabel 241. Põllumajandussaaduste tootmise, väärindamise ja turustamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-205 302
		Sh piirmääraga vahendid					-17 558
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
Põllumajandussektori tootmisteguritulu tööjõu aastaühiku kohta võrreldes ELi keskmisega (3 a liikuv keskmine), % <i>Allikas: Eurostat</i>	79 (<i>seisuga 24.01.2019</i>)	-	81	83	85	87	
Mahetootjate lisandväärtus aasta tööjõuühiku kohta, € <i>Allikas: Maaeluministerium</i>	17 408 (<i>2017</i>)	-	20 500	20 500	20 500	20 500	

Meetme eesmärki aitavad tagada tegevused põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime tõstmiseks, põlvkondade vahetuse toetamiseks põllumajandussektoris, riskijuhtimise ja põllumajandusturgude tasakaalu hoidmise, ühistegevuse ja koostöö toetamise, ekspordivõimekuse tõstmise ja eesti toidu kuvandi arendamise, mahepõllumajanduse konkurentsivõime tõstmise ja toiduvastupidavuse tagamisel suunal. Oluline osa meetmest on seotud ELi ühise põllumajanduspoliitika rakendamisega.

Põllumajandustootjate ja toiduainetööstuste konkurentsivõime tõstmiseks rakendatakse investeringutoetusi tulemuslikkuse parandamiseks, töötlemise toetusi mikro- ja

väikettevõtjatele ning väikeste põllumajandusettevõtete toetust. Mesindussektori arengu toetamiseks rakendatakse mesindusprogrammi ning mesilasperede toetust. Põllumajandusliku turukorraldusmeetmena rakendatakse koolikavade toetust, toetatakse nõuandeteenuse toimimist ning tehakse järelevalvet turukorralduse üle. Lisaks jätkatakse 2020. aastal üleminekutoetuste maksmisega (toetuste maht 5 mln eurot).

Noorte põllumajandustootjate osakaalu suurendamiseks ja põlvkondade vahetuse toetamiseks rakendatakse noore alustava põllumajandustootja toetust ning noore põllumajandustootja otsetoetust.

Riskijuhtimine ja põllumajandusturgude tasakaalustamine toetavad põllumajandustootjate sissetulekute stabiilsust ning riskide maandamist põllumajandussektoris, selleks rakendatakse ühtset pindalatoetust, toetatakse tootmise potentsiaali taastamist. Alkoholiregistris on registreeritud Eestis toodetava ja Eestisse toimetatava alkoholi andmed ning tehakse järelevalvet alkoholi nõuetekohase käitlemise üle.

Ühistegevuse ja koostöö arendamine aitavad tugevdada põllumajandustootjate positsiooni turul. Eesmärk on suurendada põllumajandusühistusesse koondunud põllumajandustootjate osakaalu ning kvaliteedikavadega liitunud tootjate arvu. Rakendatakse tootjarühmade tunnustamise toetust, lühikeste tarneahelate toetust ning kvaliteedikavades osalemise toetust.

Eesti päritolu põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtuse suurendamiseks ning eesti toidu positiivse kuvandi hoidmiseks nii siseturul kui eksporditurudel rakendatakse turuarendustoetust, teavitamis- ja müügiedendustoetust, ning avatakse uusi eksporditurge.

Mahepõllumajanduse konkurentsivõime tõstmiseks ning mahepõllumajanduses tunnustatud ettevõtjate arvu säilitamiseks rakendatakse mahepõllumajanduse toetust, tehakse järelevalvet mahepõllumajandustootjate ning mahekäitlejate üle. Mahetootjate arv on iga aastaga suurenenud ning moodustab 11% kõikidest põllumajanduslikest majapidamistest. Seejuures on kasvanud ka mahetootjate kogutoodangu väärtus, mis moodustab põllumajandussektori kogutoodangu väärtusest 8%.

Toiduvaretootuskindlus põhineb säästval põllumajanduslikul tootmisel ning põllumajandusturu ja toidusektori sujuval toimimisel. Toiduvaretootuskindluse poliitika kujundamine hõlmab elanike teadmiste ja oskuste ennetavat parandamist kriisiks valmistumiseks ja selle ajal ning kaupade ja teenuste varustuskindluse tagamist.

Meede: Maa- ja rannapiirkonna areng

Programmi meetme eesmärk: Maapiirkonnas on elanikkonda toetav kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus ning maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline

Tabel 242. Maa- ja rannapiirkonna arengu meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-33 790
Sh piirmääraga vahendid	- 3 869

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Maapiirkonnas elavate 21–40-aastaste noorte osatähtsus sama vanusegrupi noorte üldarvus, % <i>Allikas: Maaeluministeerium</i>	27,95	-	27,95	27,95	27,95	27,95
Maapiirkonnas töötavate inimeste arv põhitöökoha asukoha alusel <i>Allikas: Maaeluministeerium</i>	162 200	-	162 400	162 600	162 800	163 000
Maapiirkonnas töötavate inimeste osatähtsus koguhõives osalejates põhitöökoha asukoha alusel, % <i>Allikas: Maaeluministeerium</i>	24,4	-	24,40	24,42	24,44	24,46

Meetme eesmärki aitavad tagada maaelu ja kohaliku kogukonna poliitika kujundamine, majandustegevuse mitmekesistamise toetus. Maapiirkonna sotsiaal-majandusliku olukorra ja töökohtade loomise edendamiseks, sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks ning vaesuse vähendamiseks jätkatakse LEADER-tüüpi kohalikul algatusel põhineva alt üles lähenemisviisi rakendamist, selleks toetatakse LEADER tegevusgruppide tegevust ning antakse LEADER põhimõttel erinevaid kogukondlikke projekte.

Põllumajandustootjate, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega tegelevate ning maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate juurdepääsu kapitalile aitavad parandada Maaelu Edendamise Sihtasutuse vahendusel rakendatavad finantsinstrumendid. Riigieelarves kajastub 2020. aastal sihtasutusele täiendavalt rakendamiseks suunatavad vahendid investeerimislaenude andmiseks. Finantsinstrumentide rakendamise kogumahu kohta saab lisainfot sihtasutuse kodulehelt¹³⁵.

3.2 Kalanduse programm¹³⁶

Programmi eesmärk: Kestlik kalandus, mis tagab sektori konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise

Tabel 243. Kalanduse programmi eelarve Maaeluministeeriumi valitsemisalas (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Kulud	N/A	-23 793	N/A	N/A
Sh piirmääraga vahendid	N/A	-2 195	N/A	N/A
Investeeringud	N/A	-8	N/A	N/A
Sh piirmääraga vahendid	N/A	-8	N/A	N/A

¹³⁵ <https://mes.ee/>

¹³⁶ Kalanduse programm on leitav Maaeluministeeriumi välisveebis <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/arengukavad-ja-strateegiad>. Programm on kättesaadav veebis alates oktoobrist 2019.

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Lisandväärtus töötaja kohta ettevõtetes, mis tegelevad kalandusega (kutseline kalapüük, vesiviljelus ja kala töötlemine), € <i>Allikas: Statistikaamet</i>	24 593	-	24 800	24 900	25 000	25 100
Töökohtade arv ettevõtetes, mis tegelevad kalandusega (kutseline kalapüük, vesiviljelus ja kala töötlemine), € <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2 049	-	2 052	2 052	2 054	2 054

* Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020 ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga (tabelis N/A).

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks Maaeluministeriumi valitsemisalas

- Luuakse tingimused merevesiviljeluse arenguks. Selleks, et merevesiviljeluse areng ei tooks kaasa olulist negatiivset mõju merekeskkonnale, on vajalik välja töötada ja rakendada majanduslikult mõistlikud merevesiviljeluse arengut võimaldavad keskkonna leevendus- ja kompensatsioonimeetmed.
- Kutselise kalapüügi lubade taotlemise ja kalapüügiga seonduvate andmete esitamiseks juurutatakse elektroonilisi lahendusi ning parendatakse elektroonilist andmevahetust. Väheneb ettevõtjate ja kalandus-administratsiooni halduskoormus, paraneb andmete kvaliteet ja muutub tõhusamaks järelevalve ebaseadusliku tegevuse üle.
- Vee-elusressursside väärindamisel soodustatakse kõrgema lisandväärtusega toodete tootmist. Pööratakse tähelepanu tootearenduse ja tehnoloogilise võimekuse suurendamisele ning lisandväärtuse kasvule, mis tagab kohalike ja seni kasutamata vee-elusressursside (sh töötlemisjääkide) efektiivsema kasutamise. Jätkatakse ettevõtete koostöö toetamist teadus- ja arendusasutustega, sh rahvusvaheliselt.
- Ranna- ja siseveekogude püügisektori konkurentsivõime tõstmiseks edendatakse ühistegevust püütud saagile lisandväärtuse andmisel ja toodangu turustamisel. Kogukonna juhitud kohalikul arengul põhinev lähenemine edendab kalurite omavahelist koostööd ja ühistegevust nii sektori sees kui ka laiemalt kalanduspoliitika kujundamisel.
- Töötatakse välja riiklik vesiviljeluse tauditõrjeprogramm kalahaiguste tõrjumiseks ja seireks. Tauditõrjeprogrammiga saavutatav tauditõrje staatus loob ettevõtjatele paremad tingimused kauplemiseks.
- Kala kodumaise tarbimise suurendamiseks kutsutakse ellu mitmeaastane üleriigiline kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tutvustamise ja teavitamise kampaania, mis pöörab tähelepanu kõikidesse vanusegruppidesse kuuluvate elanike kalatoodete tarbimise olulisusele ning aitab kaasa Eesti kala väärindamisele ja turustamisele.

Programmi eesmärkide saavutamiseks vastutab tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest Maaeluministerium. Programmi viivad Maaeluministeriumi valitsemisalas ellu Maaeluministerium, PRIA ning Veterinaar- ja Toiduamet.

Tabel 244. Kalanduse programmi kulude ja investeeringute eelarve Maaeluministeriumi valitsemisala asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Maaelu- ministerium	PRIA	Veterinaar- ja Toiduamet
Kulud kokku	-1 944	-21 203	-646
Osakaal programmi eelarvest	8,2%	89,1%	2,7%
sh töõjõukulud	-1 046	-153	-447
sh majandamiskulud	-270	-58	-199
sh tegevustoetused	-118	-11 927	0
sh investeeringutoetused	0	-9 044	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-509	-22	0
Investeeringud	0	-8	0

Programmi kuludest **88,6%** moodustavad **tegevus- ja investeeringutoetused**. Seetõttu on suurim eelarvemaht programmi tegevuste elluviimiseks PRIA, kes vahendab kalandussektorile toetusi Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist, samuti suuremat osa riigituludest rahastatavatest kalandussektorile suunatud toetustest.

Tegevuskuludelt on suurim Maaeluministeriumi eelarve, kes panustab kutselise kalapüügi, vesiviljeluse ja kalatöötlemise poliitika kujundamisse, ning korraldab kalandussektorile suunatud finantsinstrumendi ning EMKF keskkonnakaitsemeetmete rakendamist.

Veterinaar- ja Toiduameti vastutusel on kalanduse programmis kutselise kalapüügi korraldus. Asutuse tegevused toiduohutuse ja järelevalve tagamiseks vee-elusressursside töötlemise ja kalandustoodete osas on kajastatud põllumajanduse, toidu ja maaelu programmis.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Investeeringud

Kalanduse programmis investeeritakse 8347 eurot kalanduse infosüsteemide arendamisele, et lihtsustada kutselise kalapüügi lubade taotlemist ja kalapüügiga seonduvate andmete esitamist.

Meede: Kestlik kalandus

Programmi meetme eesmärk: kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ning kalavarude säästliku majandamise

Tabel 245. Kestliku kalanduse meetme kulude eelarve Maaeluministeriumi valitsemisalas (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-23 793
Sh piirmääraga vahendid	-2 195

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Kutselise kalapüügi lisandväärtus sektori töötaja kohta, € <i>Allikas: Statistikaamet</i>	45 150	-	45 250	45 300	45 350	45 400
Vesiviljeluse lisandväärtus sektori töötaja kohta, € <i>Allikas: Statistikaamet</i>	12 459	-	13 800	14 500	15 100	16 250

Maaeluministerium vastutab kestliku kalanduse meetmes kutselise kalapüügi korralduse, vesiviljelussektori arendamise ning vee-elusressursside töötlemise eest. Ellu viiakse Euroopa Liidu ühist kalanduspoliitikat. Kutselise kalapüügi erinevates segmentides panustatakse püügivahendite, kalasadamate, kala külmutamis- ja esmatöötlemise võimekuse parandamiseks toetuste rakendamisse, samuti toetatakse investeeringuid laevastiku uuendamisse ja infrastruktuuri ning kaasaegsetesse seadmetesse ja vahenditesse. Toetatakse kalanduspiirkondade algatusrühmade tegevust ning rahastatakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi vahenditest kalanduspiirkondade projekte ning koostööd.

3.15 RAHANDUSMINISTERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Rahandusministeriumi valitsemisala eelarvest

Rahandusministeriumi valitsemisala toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist riigivalitsemise tulemusvaldkonnas.

Valitsemisala moodustavad viis riigiasutust: Rahandusministerium, Maksu- ja Tolliamet, Statistikaamet, Riigi Tugiteenuste Keskus ja Rahandusministeriumi Infotehnoloogiakeskus. Valitsemisalas on riigi eelarve-, ressursihaldus-, maksu-, tolli- ning finantspoliitika kavandamine ja elluviimine, majandusanalüüs ja -prognoos, riigiabialane nõustamine ja koordineerimine, raamatupidamise, audiitoritegevuse, riikliku statistika, avaliku teenistuse ning riigivara ja riigihangetega seotud tegevus, riigi rahavoo juhtimine, välisvahendite kasutamise korraldamine, riigi antavate laenude ja riigigarantiide korraldamine, kohaliku omavalitsuse üksuste arendamine ja nõustamine, regionaalarengu, riigi- ning regionaalhalduse kavandamine ja koordineerimine ning ruumilise planeerimise alase tegevuse korraldamine ja järelevalve.

Seoses tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga muutus Rahandusministeriumi valitsemisala eelarve struktuur, mille tulemusena kulude maht vähenes võrreldes 2019. aasta majandusliku sisu põhise eelarvega 6,1 mlrd eurolt 243 mln euronini ning tuludes saadud välistoetuste maht umbes 600 mln euro võrra. Tegevuspõhises eelarves on kulud ja investeeringud planeeritud eesmärgikeskselt ning sellest tingimusest tulenevalt on toimunud järgmised muudatused valitsemisala eelarves:

- Valitsemisala eelarves ei planeerita enam rahavoolisi tehinguid erinevate asutuste vahel, mis riigieelarve üleselt konsolideeritakse välja.
 - Maksu- ja Tolliamet annab 2019.a edasi kogutud maksutulu 3,21 mlrd eurot (näiteks sotsiaalmaks, aktsiisid) seaduse alusel määratud kulude tegemiseks teistele asutustele. Alates 2020.a ei planeerita riigieelarvesse rahavoolist

maksutulude edasiandmise tehingut maksukoguja ja vahendite kasutaja vahel. Maksutulud ja nendest seaduse alusel tehtavad kulud on kajastatud eelarves nii tuludes kui kuludes üks kord – tulud Maksu- ja Tolliameti eelarve kaudu Rahandusministeeriumi valitsemisalas ja kulud vahendite kasutaja eelarve kaudu programmis, mille eesmärgi saavutamisse vahendid otseselt panustavad.

- Samuti Keskkonnaministeeriumile laekuva kvoodimüügi tulu Rahandusministeeriumile edasiandmise tehingut enam ei planeerita.
- Saadud välistoetused koos riigipoolse kaasrahastusega on planeeritud ainult meetmete rakendajate/kulutajate eelarvetes mitte enam dubleerivalt koondatult Rahandusministeeriumi eelarves. Rahandusministeeriumi valitsemisala eelarves on kavandatud ainult valitsemisala enda tegevusteks laekuvad välistoetused ja vajalik kaasrahastus.
- Kohaliku omavalitsuse üksustele (KOV) antavad tulu- ja maamaksu laekumistest eelarved on kajastatud alates 2020.a Vabariigi Valitsuse osas KOV tulubaasi juures.
- II pensionisamba kogumispensionimakse 0,5 mlrd eurot on planeeritud Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas Sotsiaalkindlustuse programmis.
- Euroopa Liidu makse koos Liidule eraldatava tollimaksuga ning Euroopa Arengufondi (EDF) ja Rahvusvahelise Arenguassotsiatsiooni (IDA) liikmemaksud on planeeritud Vabariigi Valitsuse osas.

Kõikides andmestikes edaspidi on võrdlusaastad 2018 ja 2019 korrigeeritud planeeritava 2020. eelarveaasta järgi.

Tabel 246. Rahandusministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
TULUD	9 545 063	10 140 774	595 711	6,2
KULUD	-293 012	-242 974	50 038	-17,1
Sh piirmääraga vahendid	-141 732	-112 829	28 903	-20,4
INVESTEERINGUD	-5 856	-5 632	224	-3,8
Sh piirmääraga vahendid	-4 710	-3 505	1 205	-25,6
FINANTSEERIMISTEHINGUD	-217 181	-275 301	-58 120	26,8

Valitsemisala kulude eelarve moodustab ligikaudu 2% riigieelarve kulude kogumahust. Valitsemisala siseselt moodustab Rahandusministeeriumi eelarve 59%, Maksu- ja Tolliameti eelarve 23%, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus 8%, Riigi Tugiteenuste Keskus 6% ning Statistikaamet 4% valitsemisala kulude eelarvest.

TULUD

Valitsemisala tulude mahu suurim mõjutaja on *maksuline tulu*. Tulude kasvust umbes poole katab sotsiaalmaksutulu ja pea kolmandiku käibemaksu parem laekumine. Detailne ülevaade maksulistest tuludest on seletuskirja tulude peatükis.

Tabel 247. Rahandusministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, (%)
Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed	9 363 691	9 985 252	621 561	6,6
Saadud toetused	99 048	84 875	-14 173	-14,3
Riigilõivud	153	370	217	141,8
Tulu majandustegevusest	734	316	-418	-57,0
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	2 105	305	-1 800	-85,5
Tulu põhivara ja varude müügist	2	27	25	1 250,0
Trahvid ja muud varalised karistused	400	350	-50	-12,5
Muud tegevustulud	9 226	10 686	1 460	15,8
Finantstulud	69 704	58 593	-11 111	-15,9

Mitte maksulised tulud***Saadud toetused***

Toetustena on planeeritud laekumisi Rahandusministeeriumi valitsemisala asutuste ja Euroopa Komisjoniga kahepoolsete lepingute alusel, Euroopa territoriaalse koostöö programmide elluviimiseks, EL struktuurifondidest rahastatavate tegevuste elluviimiseks ning Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismide tehnilise abi tagamiseks.

Struktuuritoetuste meetmetest rahastatakse tegevusi institutsionaalse ja organisatsioonide võimekuse tõstmiseks, keskse koolituse programmi ning toetatakse regionaalarengut kolmes valdkonnas:

1. piirkondade konkurentsivõime tugevdamine,
2. linnapiirkondade jätkusuutlik areng,
3. kohalik ja regionaalne arendusvõimekus.

Mahu muutust mõjutab struktuurivahendite 2014-2020 programmiperioodi meetmete rakendamise lõpule jõudmine.

Riigilõivud

- Maksukorralduse seaduse ja hasartmänguseaduse alusel Maksu- ja Tolliameti tehtavate toimingute eest on kavandatud laekumisi 0,2 mln eurot.
- Riigihangete seaduse alusel Rahandusministeeriumi tehtavate toimingute eest kavandatakse tulu 0,16 mln eurot.

Kavandatud on tulu kasv peamiselt hasartmänguseaduse alusel tehtavatelt toimingutelt. 2019. aasta prognoos sisaldas laekumisi ainult lõppevate korraldus- ja tegevuslubade pikendamisel, 2020. aastal on lisaks prognoositud ka laekumisi uutelt turule tulijatelt.

Tulu majandustegevusest

- Statistikaametile on kavandanud laekumisi 0,3 mln eurot statistiliste väljaannete müügil ja tellimustöödelt.

- Maksu- ja Tolliametile on kavandanud laekumisi 30 000 eurot Tallinna Linnavalitsuselt tasu müügitasude ja reklaamitasude haldamise eest ning Eesti Liikluskindlustuse Fondiga sõlmitud koostöölepingu alusel tasu piirikindluspoliisi vormistamise eest.

Laekumise prognoos väheneb, kuna Statistikaameti eelarve sisaldas 2019. aastal kahte suuremahulist isiku-uuringut, mida 2020. aastal läbi ei viida.

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist

Rahandusministeeriumile ning Maksu- ja Tolliametile on kavandatud tulu süüteomenetluses konfiskeeritud varade müügist. Prognoosi aluseks on varasematel aastatel laekunud tulu ning 2019. aasta eelarve täitmise prognoos.

Tulu põhivara ja varude müügist

Tulu saadakse riigiasutusele mittevajalike IKT seadmete, loobutud kinnisvara, ametisõidukite ja kontorimööbli elementide müügist.

Trahvid ja muud varalised karistused

Maksu- ja Tolliametile laekuvad trahvid:

- maksukorralduse seaduse alusel 0,1 mln eurot;
- tolliseaduse alusel 0,2 mln eurot;
- hasartmänguseaduse, alkoholiseaduse, tubakaseaduse, vedelkütuse seaduse, vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja biotsiidiseaduse alusel kokku 0,1 mln eurot.

Vähenedamine tuleneb prognoositavast menetluste arvu vähenemisest.

Muud tegevustulud

Maksu- ja Tolliametile laekuvad tulud järgmiselt:

- intressitulu õigeaegselt tasumata maksudelt summas 9,2 mln eurot;
- laekumised maksukorralduse seaduse alusel: sunnirahad 0,5 mln eurot; väljanõudmata deposiidid 0,3 mln eurot; arestitud varade kanded riigituludesse, tulud kahjunõuetelt jm ebatavalised tulud kokku 0,7 mln eurot.

Muudatus tulu prognoosis võrreldes eelmise aastaga tuleneb sellest, et oli eeldatud maksuvõlgade ja intresside kiiremat kahanemist, mis tegelikult ei realiseerunud.

Finantstulud

Omanikutulu laekub Põhjamaade Investeerimispankalt, riigi äriühingutelt Levira, Eesti Energia ja Eesti Loto ning Eesti Panga kasumieraldisena.

Dividenditulud on prognoositud äriühingute majandustulemuste prognooside alusel ning lõplikud summad otsustatakse 2020. aasta kevadel pärast 2019. aasta tegelike majandustulemuste selgumist.

Lisaks on kavandatud riigikassa halduses olevate vahendite pealt realiseeritud finantstulu.

Vähenevamine tuleneb peamiselt Eesti Energia ja Eesti Loto planeeritavatest dividendidest ning intressitulust stabiliseerimisreservilt ja antud laenudelt.

KULUD

Valitsemisalale on planeeritud kulusid kokku väiksemas mahus kui eelmisel perioodil.

Olulisemad muutused:

- 2019. aastal on planeeritud Rahandusministeeriumile ühekordseid regionaaltoetusi summas 10,7 mln eurot. Vahendid kavandati kohaliku omavalitsuse üksuste kinnisvarainvesteeringute toetamiseks;
- 2019. aasta eelarve sisaldab haldusreformist tulenenud ühinemistoetusi kohaliku omavalitsuse üksustele summas 21,4 mln eurot;
- avaliku sektori hoonete energiatõhususe parandamiseks antavad investeeringutoetused vähenevad 17,2 mln eurot.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja programmi meetmete lõikes ning võrdlus varasema perioodiga administratiivse ja majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Suurim maht, 94% valitsemisala riigiasutuste investeeringutest on suunatud infotehnoloogiasse – 5,3 mln eurot, millest umbes 4 mln eurot moodustavad arendused olemasolevatesse infosüsteemidesse jätkuarenduste tegemiseks.

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Tabel 248. Rahandusministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
Finantseerimistehingud	-217 181	-275 301	-58 120	26,8
Lühiajalised finantsinvesteeringud	-144 750	-125 865	18 885	-13,0
Laenu- ja liisingunõuded	-72 431	-149 436	-77 005	106,3

Lühiajalised finantsinvesteeringud sisaldavad laenude andmist SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus ja Põhja-Eesti Regionaalhaiglale kokku 8,0 mln eurot, Eesti Vabariigi osaluse suurendamist Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas (IBRD) 0,8 mln eurot ja laenude tagasimakseid summas 7,9 mln eurot.

2019. aastaks ette nähtud võimalust suurendada Eesti Energia aktsiakapitali 143 mln euro võrra ei realiseerita ning see kantakse edasi 2020. aastasse mahus 125 mln eurot. Tegemist on potentsiaalsete Eesti Energia investeerimisprojektide kaasrahastamisega. Eelkõige võib see olla vajalik uue õlitehase investeeringu ning jaotusvõrku investeeringute kaasrahastamiseks. Kas Eesti Energia vajab riigipoolset kapitali sisse makset, millises mahus ja millistesse projektidesse selgub peale konkreetsete projektide investeerimisotsuste langetamist ettevõtte nõukogus,

misjärel saab Vabariigi Valitsus 2020. aasta riigieelarve seaduse alusel otsustada, kas vastava investeeringu tegemine on riigi huvides ning õigustab ennast ka tasuvuse seisukohalt.

Laenukohustised sisaldavad võetud laenude tagasimakseid Euroopa Investeeringuspangale 72,4 mln eurot ja 2019. aastal emiteeritud lühiajaliste võlakirjade lunastamist 100 mln eurot. Lühiajalisi võlakohustusi on planeeritud 23 mln eurot.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on valitsmisalale planeeritud 6,2 mln eurot.

2. Rahandusministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

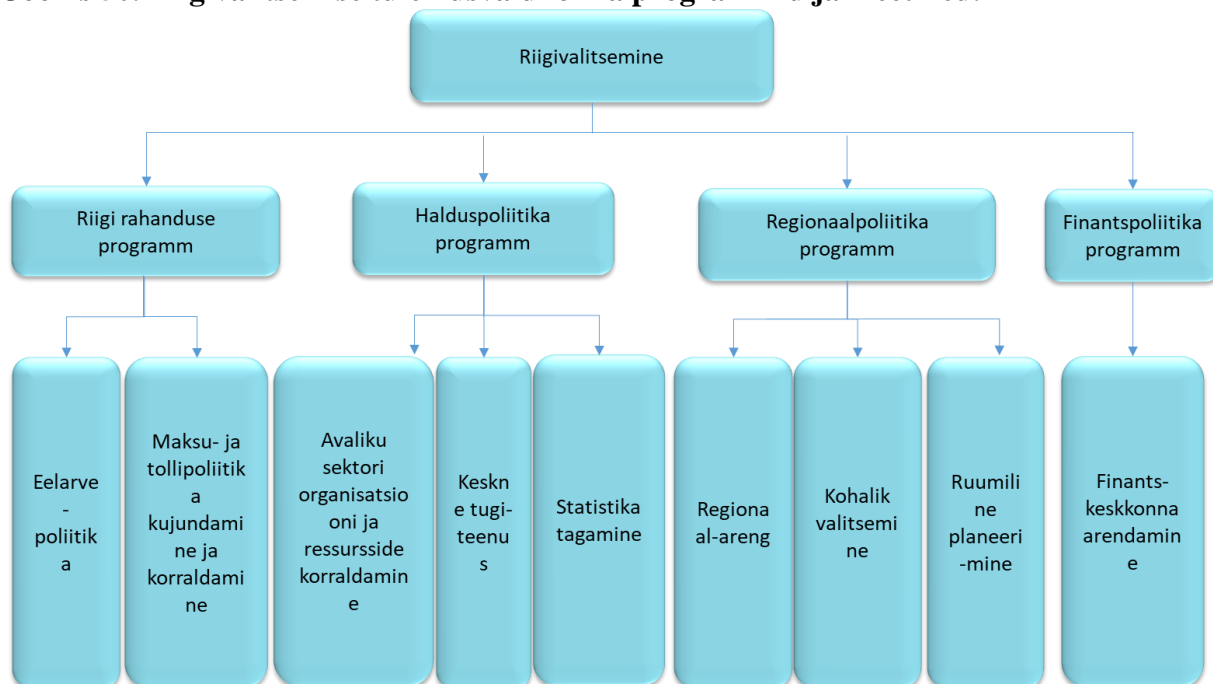
Valitsemisala panustab kõigi oma tegevustega ühte tulemusvaldkonda – riigivalitsemine. Valdonna kohta puudub arengukava. Valdonna strateegiline eesmärk on seatud riigi eelarvestrateegias koos selle saavutamist näitavate mõõdikutega.

Tegevuspõhisele eelarvele üleminekul valitsemisala strateegilise planeerimise korrastamisel ühendati varasemalt eraldiseisvad Rahandusministeeriumi valitsemisala puudutavad tulemusvaldkonnad regionaalareng ja riigi rahandus riigivalitsemise eesmärgi alla.

Strateegilise planeerimise korrastamise teise olulise tulemusena määrati kindlaks, et riigivalitsemise tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse läbi seitsme alaeesmärgi, millest nelja eest on vastutus Rahandusministeeriumi valitsemisalal. Alaeesmärkide seadmise kaudu sai finantspoliitika senisest selgemalt ja tugevamalt seotud riigi strateegilise raamistikuga. Samuti täpsustusid seeläbi haldus- ja regionaalpoliitika eesmärgid.

Lisaks Rahandusministeeriumi valitsmisalale osalevad riigivalitsemise tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamises Riigikantselei, Siseministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalad.

Rahandusministeeriumi valitsemisala jaguneb kahe ministri – rahandusministri ja riigihalduse ministri – vastutusvaldkondadesse. Riigi rahanduse ja finantspoliitika programmide eest on vastutav rahandusminister, regionaalpoliitika programmi eest riigihalduse minister. Mõlemad ministrid jagavad vastutust halduspoliitika programmi eesmärgi saavutamise eest. Programme viiakse ellu üheksa meetme ja 18 programmi tegevusega.

Joonis 50. Riigivalitsemise tulemusvaldkonna programmid ja meetmed.

Ülevaade tulemusvaldkondade lõikes programmidest ja meetmetest eesmärkide ja eelarvemahtudega on antud lisa 10.

3. Tulemusvaldkond Riigivalitsemine

Tulemusvaldkonna eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Tulemusvaldkonna eesmärk saavutatakse seitsme programmiga:

- Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine – vastutab riigisekretär;
- Riigi rahandus, Halduspoliitika, Regionaalpoliitika ja Finantspoliitika – vastutavad rahandusminister ja riigihalduse minister;
- Kodanikuühiskond – vastutab rahvastikuminister;
- Arhiivindus – vastutab haridusminister.

Tabel 249. Tulemusvaldkond Riigivalitsemine Rahandusministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %	
Kulud		-293 012	-242 974	50 038	-17,1	
Sh piirmääruga vahendid		-141 732	-112 829	28 903	-20,4	
Investeeringud		-5 856	-5 632	224	-3,8	
Sh piirmääruga vahendid		-4 710	-3 505	1 205	-25,6	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Valitsemissektori kulutuste	Kasvas (39,5%)	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva

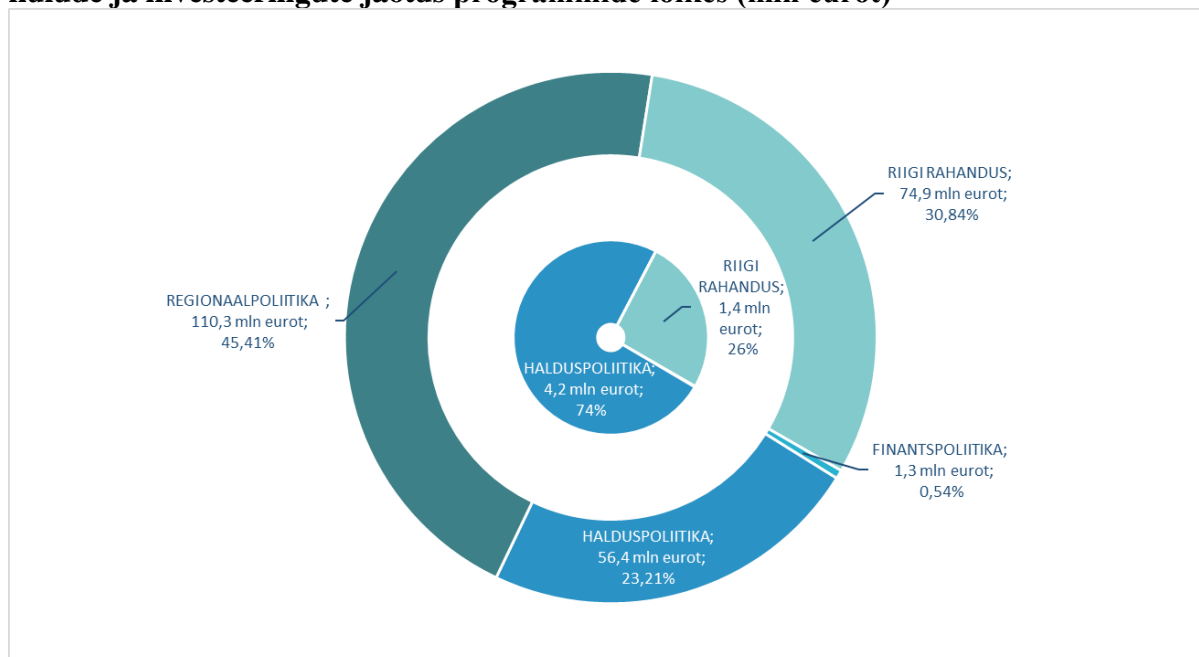
osakaal SKPs ei kasva.						
Valitsussektori töötajate osakaal tööealises elanikkonnas (20-64a).	14,8%	Kuni 15%	Kuni 15%	Kuni 15%	Kuni 15%	Kuni 15%
Elanike rahulolu avalike teenustega	Möödik on väljatöötamisel.					

Riigivalitsemise olulisemad väljakutsed on demograafilistest arengusuundumustest nagu elanikkonna vähenemine, vananemine ja linnastumine, tulenevad mõjud tööturul ning mõjud regionaalsele tasakaalule. Trendid mõjutavad oluliselt nii halduspoliitikat kui ka regionaalpoliitikat, tuues kaasa vajaduse pidevalt vähendada valitsussektori töötajate arvu ning luua tasakaalustavaid meetmeid regionaalse kasvava ebavõrdsuse ühtlustamiseks.

Haldusterritoriaalse reformi järel on järgmiseks oluliseks väljakutseks omavalitsuste otsustusõiguse suurendamine ja selleks riigilt kohalikule tasandile täiendavate ülesannete üleandmine.

Valitsussektori kulud püsivad ca 40% tasemel SKPst ning sarnaselt eelmiste aastatega püsib keskvalitsuse osa sellest ca 33% juures. Kokkuvõttes kasvavad riigi kulud koos majandusega ja riigi osakaal majanduses püsib stabiilsena.

Joonis 51. Riigivalitsemise tulemusvaldkonna Rahandusministeeriumi valitsemisala kulude ja investeeringute jaotus programmide lõikes (mln eurot)

3.1 Riigi rahanduse programm

Programmi eesmärk: Kestlik ja majandustsüklit tasakaalustav riigi rahandus.

Tõhus riigi rahanduse süsteem on hea valitsemise võtmevaldkond, mis võimaldab valitsusel prioriteetidele ressursse suunata parimal võimalikul moel, et parendada elanike elukvaliteeti.

Programmi viivad ellu Rahandusministeerium ning Maksu- ja Tolliamet (MTA). Eesmärgi saavutamise eest vastutab rahandusminister.

Tabel 250. Riigi rahanduse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE*	2020	Muutus*	Muutus, %*	
Kulud		N/A	-74 931	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-54 365	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-1 448	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-331	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Valitsusektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst	-1,7%	-1,2%	-0,7%	-0,2%	0,0%	0,0%
Valitsusektori tsüklilise eelarvepositsiooni muutuse vastavus majandustsüklile	protsükliline	vastutsükliline	vastutsükliline või neutraalne	vastutsükliline või neutraalne	vastutsükliline või neutraalne	protsükliline
Maksude osakaal SKPst, %	32,8%	33,1%	33,2%	33,2%	32,7%	32,6%
Valitsusektori kulude reaalkasv vastavalt Euroopa Komisjoni meetodikale võrreldes potentsiaalse majanduskasvuga, % ¹³⁷	2,2%	<2,8%	<2,8%	<2,8%	<2,8%	<2,8%
Võlakoormuse osakaal SKPst, %	8,4%	8,8%	<8,0%	<7,6%	<7,2%	<6,9%
Likviidsete finantsreservide osakaal SKPst, %	7,1%	7,6%	>5,8%	>5,7%	>5,4%	>5,3%
Eesti makromajanduslikud näitajad on kooskõlas ELis makromajanduslike tasakaalustamatuste identifitseerimiseks ja monitoorimiseks kokkulepitud <i>scoreboard</i> 'is toodud tasemetega või ei ületa neid	mittekooskõlas näitajate arv on 0	mittekooskõlas näitajate arv on 0	mittekooskõlas näitajate arv on 0	mittekooskõlas näitajate arv on 0	mittekooskõlas näitajate arv on 0	mittekooskõlas näitajate arv on 0

¹³⁷ Meetodika kirjeldus Box 1.11 lk 52 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip075_en.pdf

ilma mõjuva põhjusega. ¹³⁸						
Eelarvepoliitika pikaajaline jätkusuutlikkus (Euroopa Komisjoni hinnang) ¹³⁹	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Valitsussektori nominaalne positsioon on eelarvestrateegiaga võrreldes sel aastal paremas seisus, kuid järgmisel aastal 0,1% võrra SKPst halvemas seisus. Tugeva majanduskeskkonna toel kasvab maksutulude prognoos, mis mõjutab kõiki valitsussektori tasandeid. Samas eelarve koostamisel tehtud otsused kasvatavad nii sotsiaal-, tegevus- kui ka muid kulusid.

Nii käesoleva kui ka järgnevate aastate struktuurne eelarvepositsioon on eelarvestrateegiaga võrreldes negatiivsemaks muutunud, ulatudes sel aastal -1,2%ni SKPst ning järgmisel aastal -0,7%ni SKPst. Muutus on peamiselt tinginud uue SKP aegrea tõttu ümberhinnatud SKP lõhest. Kokkuvõttes vastab 2020. aasta riigieelarve eelnõu riigieelarve seadusest tulenevale positsioonireeglile.

Maksukoormus tõuseb 2020.a 0,1% võrra 33,2%le SKPst. Maksukoormuses on tulenevalt pikaajaliselt kehtinud strateegiast suur osakaal kaudsetel maksudel (tarbimisel ja keskkonna kasutusel) ning väiksem osakaal otsetel maksudel (teenimisel). Erinevates maksusüsteemi iseloomustavates indeksites ja pingeridades asub Eesti väga kõrgetel kohtadel.

Riigi laenukoormus on reitinguagentuur Fitch AA reitinguga riikide seas üks madalaim ja madalaim kogu Euroopa Liidus. Riigi välisvõlgnevus järgmisel aastal väheneb, kuid valitsussektori netopositsioon ehk võla ja reservide taseme vahe halveneb.

Tugev finantsseis on ka kohalikel omavalitsustel, kellel on kogunenud arvestatav kogus likviidseid vahendeid (2018.a lõpus ca 281 mln eurot) ja kelle netovõlakoormus on vähenenud.

Seega, riigi rahanduse seis on üldjoontes hea: Eesti võime seista vastu väliskeskkonna võimalikele negatiivsetele mõjudele on kasvanud ning majanduspoliitiline raamistik on tugev. Konservatiivne eelarvepoliitika tagab ka Eesti rahvusvahelise usaldusvääruse. Samas on vaja jätkata riigi rahanduse jätkusuutlikkust tagavate tegevuste ja valdkondlike arendustega, sealhulgas riigieelarve tulude ja kulude struktuuri paindlikumaks muutmise, reservide kasvatamise ning maksusüsteemi stabiliseerimisega.

Programmi raames kujundatakse ja rakendatakse eelarvepoliitikat ning maksu- ja tollipoliitikat, mis toetavad riigi strateegiliste eesmärkide saavutamist, tagades seejuures riigi ressursside suunamise elanikele parima väärtuse loomisse.

¹³⁸ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/macroeconomic-imbalance-procedure/scoreboard_en

¹³⁹ Vastav tase tuuakse iga-aastases stabiilsusprogrammi hinnangus. Vt p 5 - https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/06_ee_2018_sp.pdf

Programm viiakse ellu kahe meetme ja nelja tegevusega.

Olulisemad plaanid eesmärkide täitmiseks:

- Töötatakse välja riigieelarve tulemusaruandluse ja -hindamise süsteem, mis koondab senise eelarve kulude seire, valdkonna arengukavade tulemusaruandluse, tõhustamiskavad, riigi majandusaasta koondaruande ja pikaajalise mõjude hindamise. Selle alusel saab hinnata saavutatud tulemusi ja pikaajaliste eesmärkide saavutamise trende ning nõustada valitsust teadmispõhiste juhtimisotsuste tegemisel.
- Valmistatakse ette ja viiakse läbi laiapõhjaline riigieelarve revisjon.
- Tõhustatakse riigi strateegilise planeerimise raamistikku ja konsolideeritakse strateegilised tulemusvaldkonnad senisest vähematesse strateegidokumentidesse.

Investeeringud

Kavandatud investeeringutest on 0,3 mln eurot planeeritud tollitehnika soetamiseks ning 1,1 mln on planeeritud infotehnoloogiliste arenduste elluviimiseks, millest olulisemad on:

1. impordi tollideklaratsiooni töötlemise süsteem
2. SF andmekorje digitaliseerimise programmi raames tehtavad arendused.

Tabel 251. Riigi rahanduse programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
IKT arendused ja soetused	0	-1 117	-1 117	100
Tollitehnika soetamine	-518	-331	187	-36

Ülevaate riigieelarves ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi eelarves planeeritud investeeringutest saab seletuskirja lisast 5.

Tabel 252. Riigi rahanduse programmi 2020.a kulude ja investeeringute eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Rahandusministeerium	Maksu- ja Tolliamet
Kulud kokku	-21 625	-53 307
Osakaal programmi eelarvest	28,9%	71,1%
sh sotsiaaltoetused	-1 250	0
sh tegevustoetused	-7 621	-59
sh tööjõukulud	-5 975	-37 450
sh majandamiskulud	-1 965	-11 523
sh finantskulud	-4 573	-438
sh muud kulud	0	-209
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-241	-3 628
Investeeringud	-292	-1 156

Programmi eesmärgi saavutamiseks on kõige kulumahukam ressurss tööjõud – 58% kulude eelarvest on kavandatud tööjõukuludeks.

Majandamiskuludes on mahukaim kuluartikkel kinnistukulud summas 7,6 mln eurot.

Sotsiaaltoetused on õppelaenude riigitagatiste välja maksmiseks ning riigi poolt füüsilisele

isikule tekitatud kahju hüvitamiseks õigeksmõistvatest lahenditest tulenevalt.

Tegevustoetustes kajastub peamiselt struktuurivahendite tehnilise abi vahendamine sihtasutustele 7,6 mln eurot.

Muude kuludena on planeeritud Rahandusministeeriumi finantskulud, mis sisaldavad Eesti riigi poolt võetud laenudelt makstavaid intresse, laenulepingute kohustistasusid, sihtasutuste e-riigikassa konto ning Haigekassa ja Töötukassa arvelduskonto jäägi eest makstavat intresse. Maksu- ja Tolliameti muud kulud sisaldavad maksude ettemaksetelt ehk enammakstud summadel arvestatud intressikulud ja riigisaladusega seotud kulud.

Mitterahalistes kuludes kajastatud põhivara amortisatsioon näitab põhivara arvestuslikku kulumit, võimaldab hinnata lisaks rahalistele kuludele ka põhivara kasutamise kulu ja planeeritavat põhivara kasutamise eluiga.

Meede: Eelarvepoliitika

Meetme eesmärk: Paindlik ja mõjus eelarvepoliitika.

Eelarvepoliitika toetab makromajanduslikku stabiilsust turgude paindlikkuse ja efektiivsuse kaudu ning ohjab majanduse tasakaalustatud arengut ohustavaid riske.

Tabel 253. Eelarvepoliitika meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-20 265				
Sh piirmääraga vahendid		-4 653				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Eelarvepositsiooni osakaal SKPst, %	-0,5%	-0,1%	0,0%	0,2%	0,3%	0,0%
Fiskaalruum eelarves (Fiscal Space) ¹⁴⁰	Mõõdik on väljatöötamisel.					
Avatud, läbipaistva ja kaasava eelarvestamise indeks võrreldes OECD riikidega (läbipaistvus, avaandmed, kaasatus) koht riikide järjestuses. ¹⁴¹	28		26	n/a	n/a	24
Eelarvestrateegia kombineeritud indeks võrreldes OECD riikidega (MTEF Index), koht	24		22	n/a	n/a	20

¹⁴⁰ Fiskaalruum on vahendite hulk eelarves, mis mida valitsus saab kasutada, kahjustamata eelarve jätkusuutlikkust. Fiskaalruum eelarves eksisteerib, kui valitsus saab suurendada kulusid või vähendada maksukoormust, ohustamata seejuures turgu ja seadmata ohtu võlakooormuse jätkusuutlikkust (IMF).

¹⁴¹ Indeks arvestab osakaalu, millises ulatuses valitsus avalikustab eelarvedokumentatsiooni, võimaldab ligipääsu eelarve avaandmetele ning kaasab kodanikke ja huvirühmasid eelarveprotsessi. Indikaator sisaldab 16 erinevat muutujat ja kõrgem hinne tähendab, et riigil on olemas protsessid ja protseduurid eelarve läbipaistvuse tagamiseks. Indikaator ei mõõda protsesside tõhusust (allikas: OECD Budget Outlook)

riikide järjestuses. ¹⁴²						
-------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Meede viiakse ellu kahe tegevusega: eelarvepoliitika kujundamisega ning riigi rahaasjade korraldamise ja järelevalvega. Paindlik ja mõjus eelarvepoliitika võimaldab valitsusel teha tõhusaid ja mõjusaid eelarvepoliitilisi valikuid pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks ning tagab toimiva riigi rahavoogude juhtimise, sujuvad riigiarveldused ja välisvahendite eesmärgipärase kasutamise.

Eelarvepoliitika meetme raames pakutavateks teenusteks on eelarve- ja majanduspoliitilise nõu andmine, KOVide finantsjuhtimise poliitika kujundamine, majandusprognoosi koostamine, RES, RE ja stabiilsusprogrammi koostamine ja elluviimine, strateegilise planeerimise ja finantsjuhtimise raamistiku loomine, tulemusaruandlus ja hindamine, laenude ja riigigarantiide väljastamine, riigi rahavoogude juhtimine ja arvelduste korraldamine ning välisvahendite auditeerimine.

Eesmärgi saavutamiseks on olulisemate tegevustena planeeritud:

- Toetatakse valitsemisalasid tegevuspõhise riigieelarve süsteemi juurutamisel, kuivõrd seos poliitika kujundamise, valitsemisalade juhtimise ja ressurside juhtimise vahel on osaliselt veel ebäühtlane.
- Kehtiv tulemusaruandluse süsteem seostatakse eelarve otsustusprotsessiga, mis tagaks kvaliteetse tulemusinfo eelarve materjalides. Töötatakse välja tulemusaruandluse ja hindamise süsteem, täiendatakse juhtimisaruandluse võimalusi ning arendatakse aruandluse infosüsteemi kasutamise oskuseid.
- Analüüsitakse riigi finantsjuhtimise infosüsteeme ja nende kasutusvajadusi koosmõjus uuenenud eelarveprotsessiga.
- Viiakse läbi riigieelarve laiapõhjaline revisjon, koostatakse riigieelarve muutmise väljatöötamise kavatsus, pakutakse välja analüüsile tuginevad ettepanekud Eesti avaliku sektori investeeringute korraldamise tõhustamiseks.
- Koostatakse perioodi 2021- 2027 ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava.
- Kuna riigil, omavalitsustel ja avalikkusel puudub süsteemne ja ajakohane ülevaade omavalitsuste teenustest, siis töötatakse välja teenustasemete monitoorimise tööriista ministriumitele poliitika kujundamisel ja omavalitsustele teenuste arendamisel. See tähendab, et teadmispõhisus omavalitsuste teenuste olukorrast on aluseks erineva tasandi strateegiliste ja eelarveliste otsuste tegemisel. Samuti on oluline suurendada avalikkuse teadlikkust sellest, kuidas erinevad omavalitsused inimestele teenuseid osutavad.

Meede: Maksu- ja tollipoliitika kujundamine ja korraldamine

Meetme eesmärk: Stabiilne, fiskaalselt kestlik ja tõhus maksusüsteem.

Maksu- ja tollipoliitika lähtub õiglase maksustamise põhimõttest ning tagab soodsa keskkonna majanduse arenguks ja konkurentsivõimelise maksusüsteemi regioonis.

¹⁴² Indikaator arvestab, kas riigil on olemas kesk-pikk planeerimine, valitsuse ette antavate maksimaalsete limitide kestvus, ulatus, kvaliteet ja kontroll, kasutamata vahendite ülekandmise võimalus järgnevasse perioodi ning eelarvestrateegia tulemuste jälgimine ja aruandlus. Indikaatorit mõjutab kaheksat erinevat muutujat. (allikas: OECD Budget Outlook)

Tabel 254. Maksu- ja tollipoliitika kujundamise ja korraldamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
Kulud							-54 666
Sh piirmääraga vahendid							-49 712
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023	
Maksusüsteemi struktuur ehk kaudsete maksude osakaal kogu maksulaekumistes (%) ¹⁴³	42,5	42,9	42,3	41,9	41,3	40,8	
Töajõu maksukiil	32,6	33,2	33,6	34,0	34,3	34,7	
Efektiivsed maksumäärad:							
Tarbimise efektiivne maksumäär, %	27,4	28,3	28,0	27,9	27,2	26,7	
Töajõu efektiivne maksumäär, %	34,1	34,0	34,6	34,9	34,9	35,1	
Maksupoliitika stabiilsus (ennustatavus), % ¹⁴⁴	-0,3%	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	

Meede viiakse ellu kahe tegevusega: maksu- ja tollipoliitika kujundamisega ning maksu- ja tollikorraldusega. Stabiilne, fiskaalselt kestlik ja tõhus maksusüsteem tähendab valitsuse stabiilseid ja tasakaalus maksupoliitilisi valikuid pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks ning tagab riigi maksutulude kogumise ja ebaausa majandustegevuse osakaalu vähenemise.

Eesmärgi saavutamiseks on kavandatud:

- Soodsa majanduskeskkonna tagamiseks hoitakse maksusüsteemi enam stabiilsemana ja maksukoormus optimaalsena, arvestades seejuures Eesti kui sotsiaalse riigi kohustustega. Maksukoormuse jaotus peab olema majanduslikult mõistlik ja õiglane. Maksumäärade tõstmisele peaks eelistama maksusoodustuste piiramist ja viimasele juba kehtestatud maksude tõhusamat kokku kogumist.
- Arendatakse olemasolevaid maksu- ja tollikohustuste täitmise teenuseid (tulu- ja sotsiaalmaksu kohustuse täitmise teenus, füüsilise isiku tulude, maksustamine ja huvide teenus) ja võetakse kasutusele nüüdisaegseid (nutilahendused, teenusepõhisele arhitektuurile ülemineku jätkumine) lahendusi. Sealjuures kasvatatakse kliendikesksust maksumaksjale andmeid võimalikult palju ette andes.
- Üks meie väljakutsetest on muu hulgas infosüsteemi rakendamine, mis võimaldaks Euroopa Liidu liikmesriikidel vahetada infot veebist ostetud kaupade ja teenuste müügi

¹⁴³ Majanduskasvu toetav maksusüsteem arvestab maksude kahjulikkuse hierarhiaga (OECD 2010). Majanduskasvule on enim kahjulikud otsesed tuluteenimisega seotud maksud, sealhulgas kasumimaks. Kaudse (tarbimise ja keskkonna saastamise) maksustamise osakaalu suurendamine käib kas kaudsete maksude tõstmise või otseste maksude langetamise kaudu. Kuid üksnes kaudsete maksude tõstmine viib kõrgema üldise maksukoormuseni, mis ei ole hetkel ei sobilik ega taotletav tagajärg. Kuivõrd hetkel ei prognoosita maksude osakaalu vähenemist SKT-s ja pole otsustatud ka otseste maksude langetamist, siis soovitud kaudsete maksude osakaalu suurendamist maksulaekumistes ei ole hetkel ette näha.

¹⁴⁴ Maksusüsteem on piisavalt stabiilne, kui kahe teineteisele järgneva aasta võrdluses maksumuudatustest tingitud kõikumine on alla 1,5% SKPst.

ning käibe kohta. See loob olukorra, kus käibemaks hakkab laekuma riiki, kus seda toodet või teenust tarbitakse.

- Samuti vajab arendamist maksualase infovahetuse süsteem, mis tuleneb Euroopa Liidu direktiivist 2018/822/EL (DAC6) ning võimaldab maksuskeemidealast teabevahetust.

3.2 Halduspoliitika programm

Programmi eesmärk: Riigi haldusvõimekuse tõstmine - piiratud eelarvelistes tingimustes riigihalduse kvaliteedi parandamine koos ressursside kasutamise tõhususe suurendamisega.

Halduspoliitika keskseks küsimuseks on riigipidamise suutlikkus piiratud ressursside tingimustes.

Halduspoliitika programmiga mõjutatakse kõige enam keskvalitsuse sektorit tulemusvaldkonna eesmärkide täitmisel (viimases on kaasatud kogu valitsussektor).

Programmi viivad ellu Rahandusministeerium, Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK), Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT) ja Statistikaamet. Halduspoliitika programmi teemad on jagunenud rahandus- ja riigihalduse ministri portfelli vahel. Ministritel on ühine vastutus järgmiste teemade lõikes: Rahandusministeeriumi Infotehnoloogia Keskuse (RMITi) tegevused ja Rahandusministeeriumi kesksed tugiteenused, osaliselt palgapoliitika. Riigihalduse ministri vastutusvaldkonnas on riigihaldus ja personalipoliitika, riigivarapoliitika, riigihangete ja riigiabi teemad, riigihangete vaidlustuskomisjoni töö, Riigi Tugiteenuste Keskus ning Riigi Kinnisvara AS aktsionäri roll. Rahandusministri vastutusvaldkonnas on riigivarapoliitikast osaluspoliitika, statistikaga seotud õigusloome ja poliitika kujundamine, Statistikaamet ning Eesti Energia AS, Eesti Loto AS ja Levira AS aktsionäri roll.

Tabel 255. Halduspoliitika programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE*	2020	Muutus*	Muutus, %*	
Kulud		N/A	-56 404	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-39 207	N/A	N/A	
Investeeringud		N/A	-4 184	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-3 174	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Keskvalitsuse kulutuste osakaal SKPst	34,4% ¹⁴⁵	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva
Keskvalitsuse osakaal tööealisest elanikkonnast (20-64)/keskvalitsuse osakaal tööhõivest (20-64) ¹⁴⁶	6,8%/8,7%	Kuni 7%/kuni 9%	Kuni 7%/kuni 9%	Kuni 7%/kuni 9%	Kuni 7%/kuni 9%	Kuni 7%/kuni 9%
Keskvalitsuse hüvitised	6,4%	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva

¹⁴⁵ Allikas: Eurostat

¹⁴⁶ Töehõive (20-64): töga hõivatu – isik, kes uuritava perioodil töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena; töötas otsese tasuta pereettevõttes või oma talus; ajutiselt ei töötanud.

töötajatele SKP-st ¹⁴⁷						
-----------------------------------	--	--	--	--	--	--

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Valitsussektori töötajate arv on viimasel kümnendil vähenenud ca 4600 teenistuja võrra (3,8%), osakaal tööealisest elanikkonnast vanusegrupis 20-64 püsib 14,8% juures. Samal ajal on riigis tööealine elanikkond vähenenud 6,1%. Rahvastikuprognoozi järgi väheneb tööealine elanikkond pikemas perspektiivis aastaks 2040 ligikaudu 130 000 inimese võrra (võrreldes 2017. aastaga 13,3%). Samas vähenemise tempos püsimiseks peab valitsussektori töötajate arv kahanema 15 000 töötaja võrra ehk keskmiselt 650 töötajat aastas¹⁴⁸.

Oluline on tegutseda selle nimel, et piiratud ressursside tingimuses kujundada jätkusuutlikku haldusorganisatsiooni ning leida tasakaal tõhususe ja kvaliteedi vahel.

Selleks on vajalikud laiapõhjalised struktuursed muudatused, mille tulemusena saavutatakse paremad avalikud teenused, halduskoormuse vähendamine kodanike ja ettevõtete jaoks ning osaliste koostöö parandamine millega kaasneb tõhusam ressursikasutus.¹⁴⁹

Programm viiakse ellu kolme meetme ja kaheksa tegevusega.

Olulisemad plaanid lähiaastateks eesmärkide täitmiseks:

- Koostatakse ja viiakse ellu riigireformi tegevuskava. Selle raames on olulisel kohal riigiametite konsolideerimine ning riigi arvestusteenuse konsolideerimise ja allikast sõltumatu ühtse toetuste rakendusteenuse kasutuselevõtu jätkamine Riigi Tugiteenuste Keskusesse.
- IKT valdkonnas analüüsitakse arvutitöökoha baasteenuste riigiülest konsolideerimisvõimalust ning töötatakse välja toimiv mudel arvutitöökoha baasteenuse konsolideerimiseks.
- Andmehalduse valdkonnas alustatakse personaliseeritud statistika ja andmeallikate pakkumisega tarbijatele.

Investeeringud

Investeeringud on kavandatud valitsemisala infotehnoloogiliste arenduste elluviimiseks peamiselt RMITi poolt.

Olulisemad arendustööd:

1. struktuurivahendite isfosüsteem SFOS ja struktuurifondid.ee koduleht
2. riigigitöötaja iseteenindusportaali töötaja, lähetuste ja koolitusmoodul

¹⁴⁷ Hüvitised töötajatele koosnevad palgast ning tööandjate sotsiaalmaksetest https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Compensation_of_employees

¹⁴⁸ Faktileht - Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi taustamaterjal EESTI 2035 valdkondlikele töörühmadele november-detsember 2018. Materjal kättesaadaval aadressil: https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strateegiaburoo/Eesti2035/9._riigivalitsemine_2019.pdf

¹⁴⁹ OECD (2011) OECD Public Governance Reviews. Estonia. Towards a Single Government Approach. Raport ja tegevuskava kättesaadaval aadressil: <https://www.riigikantselei.ee/et/valitsuse-toetamine/oecd-riigivalitsemise-raport>

3. majandustarkvaras SAP protsesside automatiseerimine
4. füüsilise isiku tuludeklaratsiooni infosüsteem
5. tulu ja sotsiaalmaksu infosüsteem.

Tabel 256. Halduspoliitika programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus	Muutus, %
IKT arendused ja soetused	-5 337	-4 184	1 153	-21,6

Ülevaate riigieelarves ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi eelarves planeeritud investeeringutest saab seletuskirja lisast 5.

Tabel 257. Halduspoliitika programmi 2020.a kulude ja investeeringute eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Rahandusministeerium	Statistikaamet	RMIT	RTK
Kulud kokku:	-11 464	-12 336	-18 152	-14 452
Osakaal programmi eelarvest	20,3%	21,9%	32,2%	25,6%
sh tegevustoetused	-7	0	0	0
sh tööjõukulud	-4 503	-10 094	-6 369	-10 726
sh majandamiskulud	-6 660	-1 891	-5 244	-3 726
sh finantskulud	0	-6	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-294	-345	-6 539	0
Investeeringud	0	-92	-3 174	-918

Programmi kulude eelarvest 87% moodustavad riigiasutuste tööjõu- ja majandamiskulud.

Programmi eesmärgi saavutamiseks on kõige kulumahukam ressurss tööjõud – 56% kulude eelarvest on kavandatud tööjõukuludeks.

Majandamiskuludes on mahukaim kuluartikkel kinnistukulud summas 5,7 mln eurot, mille hulgas sisaldub ministeeriumite ühishoone rent 3,4 mln eurot. Teine suurem kuluartikkel on IKT majandamiskulud 5,4 mln eurot.

Mitterahalistes kuludes kajastatud põhivara amortisatsioon näitab põhivara arvestuslikku kulumit, võimaldab hinnata lisaks rahalistele kuludele ka põhivara kasutamise kulu ja planeeritavat põhivara kasutamise eluiga.

Meede: Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine

Meetme eesmärk: Tõhus haldusorganisatsioon ja ressursside korraldamine.

Tabel 258. Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), möödikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-4 418
Sh piirmääruga vahendid	-2 391

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Riigi ametiasutuste teenistujate vabatahtlik voolavus	7,2%	5-8%	5-8%	5-8%	5-8%	5-8%
Keskvalitsuse organisatsioonide arv kokku	272	≤272	≤272	≤272	≤272	≤272
Keskmine keskvalitsuse töötajate arv organisatsioonis	200	≥200	≥200	≥200	≥200	≥200
Euroopa Komisjoni tulemustabeli hinnang riigihangete korraldusele	rahuldav ¹⁵⁰	rahuldav	rahuldav	rahuldav	rahuldav	rahuldav

Meede viiakse ellu nelja tegevusega:

Haldusorganisatsiooni ja personalipoliitika kujundamine, et avaliku sektori organisatsioon oleks optimaalse suurusega ja tõhusalt toimiv, ressursid tõhusalt kasutatud ning personal kompetentne.

Riigiabi poliitika rakendamine, et planeeritav ja antud riigiabi oleks kooskõlas Euroopa Liidu ja riigisiseste õigusaktidega.

Riigihangete poliitika kujundamine ja elluviimise koordineerimine, et riigihanked toetaks valdkondlikke poliitikaid ning oleks kulutõhusad, konkurentsi tagavad ja läbipaistvad – 1,1 mln eurot.

Riigivara valitsemise tõhus korraldamine.

Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamise meetme raames pakutavateks teenusteks on riigi personalipoliitika kujundamise teenus, riigihalduse korraldamise teenus, riigiabi reeglite rakendamise koordineerimise teenus, riigihangete valdkonna poliitika kujundamise teenus, elektrooniliste riigihangete toetamise teenus riigihangete registri vahendusel, riigihangetealaste vaidluste lahendamise teenus, riigivara valitsemise poliitika väljatöötamise ja rakendamise nõustamise teenus, omandireformi lõpuleviimise teenus, riigi kinnisvara strateegilise juhtimise teenus, kinnisvararegistri pidamise teenus, riigi osaluspoliitika kujundamise ja korraldamise teenus.

Eesmärgi saavutamiseks on planeeritud järgmised olulisemad tegevused:

- Alustatakse arvutitöökoha teenuse ning seotud IKT tugiteenuste efektiivsemaks ja kvaliteetsemaks muutmise analüüsiga.
- Viiakse läbi analüüs ruumiloome kvaliteedi parandamiseks ning riigiasutuste vahelisteks institutsionaalseteks ümberkorraldusteks.
- Alustatakse analüüsiga "Omandireformi sotsiaalne mõju rõhuasetusega elamu- ja restitutsioonipoliitikale" ning valmistatakse ette vastavad ettepanekud.
- Viiakse läbi analüüs ja tehakse ettepanekud riigi kinnisvarapoliitika kohta.

¹⁵⁰ Tulemus „rahuldav“ on parim võimalik.

Meede: Keskne tugiteenus

Meetme eesmärk: Pakutavad tugiteenused on kvaliteetsed ja kulutõhusad.

Tabel 259. Keskse tugiteenuse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-39 600			
Sh piirmääraga vahendid			-26 565			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
RTK poolt pakutavate tugiteenuste kliendirahulolu keskmine (10 palli skaalal) ¹⁵¹	8,4	≥ 8,2	≥ 8,2	≥ 8,2	≥ 8,2	≥ 8,2
RMITi poolt pakutavate tugiteenuste kliendirahulolu	4,5	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
Ministeeriumide ühisosakonna poolt pakutavate tugiteenuste kliendirahulolu	4,5	≥ 4,4	≥ 4,4	≥ 4,4	≥ 4,4	≥ 4,4

Meede viiakse ellu kolme tegevusega:

RTK poolt tugiteenuste pakkumine ja korraldamine, et pakkuda kvaliteetseid ja tõhusaid tugiteenuseid enamikule keskvalitsuse asutustest.

IKT valdkonna arendamine ja korraldamine Rahandusministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi valitsemisalades.

Rahandusministeeriumi kesksete tugiteenuste korraldamine, et ühishoones asuvatele ministeeriumitele pakutavad tugifunktsioonid oleks kvaliteetsed ja tõhusad.

RTK tugiteenustena pakutavad teenused on finantsarvestuse teenus, personali- ja palgaarvestuse teenus, personaliarenduse teenus, riigi nõuete haldamise teenus, riigi raamatupidamise koondaruandluse teenus, riigihangete korraldamise teenus ja toetuste kasutamise korraldamise teenus.

Keskse tugiteenuse kujundamise meetme raames pakutavaks teenusteks IKT valdkonnas on hangete läbiviimise teenus, infoturbeteenus, keskne teenus, tehniline teenus, töökohateenus, äriteenuste toetamise teenus.

Rahandusministeeriumi kesksete tugiteenustena pakutavad teenused on dokumendihaldusteenus, haldus- ja riigivara teenus, personaliarvestuse – ja arendusteenus ja õigusteeninduse teenus.

Eesmärgi saavutamiseks planeeritud peamised tegevused:

¹⁵¹ RTK tugiteenuste kliendirahulolu indikaatoris on arvestatud personali- ja palgaarvestuse, finants- ning hangete korralduse teenuse kliendirahulolu koond kümne palli skaalal.

- Fookuses on pakutavate teenuste kvaliteedi ja tõhususe parandamine ning teenindatavate asutuste arvu kasvatamine. Kvaliteedi ja tõhususe parandamiseks arendatakse teenuste osutamise seotud tööprotsesse ja infosüsteeme ning panustatakse töötajate erialasesse arengusse. Teenuste arendamise käigus soovitakse liikuda kliendile kõrgemat lisandväärtust pakkuvate teenuste poole.
- Ühisosakonna eesmärk on saada kõigi nelja ministeeriumi loomulikuks osaks. Kõige suuremaks sisulisemaks väljakutseks on hoonestatud kinnisvara juhtimisprojekti rakendamine nelja ministeeriumi osas aastaks 2022.

Meede: Statistika tagamine

Meetme eesmärk: Usaldusväärne ja tarbijasõbralik statistika ja andmed.

Tabel 260. Statistika tagamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-12 386				
Sh piirmääraga vahendid		-10 251				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Statistikaameti usaldusväärsus, indeks	17	riigi 5 esimese asutuse seas	riigi 5 esimese asutuse seas	riigi 5 esimese asutuse seas	riigi 5 esimese asutuse seas	riigi 5 esimese asutuse seas
Statistika kasutamine, meediakajastuste arv aastas	7454	üle 7000	üle 7000	üle 7000	üle 7000	üle 7000

Meede viiakse ellu tegevusega **Statistika tegemise poliitika kujundamine ja statistika eesmärgiga**, et riiklik statistika ja teave kajastaks tarbijatele huvipakkuvaid ehk aja- ja asjakohaseid valdkondi, tagades järjepidevuse kaugemas tulevikus (aegpidevuse), ning teeks seda arusaadavalt ja võimalikult tõhusalt.

Statistika tagamise meetme raames pakutavateks teenusteks on riiklik statistikaalane õigusloome, andmekogude linkimise, isikustamata ja konfidentsiaalsete andmete pakkumise teenus, riigi andmehalduse juhtimise teenus, riikliku statistika tegemise teenus (rahvusvaheliste ja arengukavade näitajate tootmine), statistikaalaste tellimustööde tegemise teenus.

Eesmärgi saavutamiseks viiakse läbi olulisemad arengud ja ümberkorraldused andmehalduse valdkonnas. See toetab andmete paremat kasutamist, teadmuspõhise poliitika kujundamise ja juhtimisotsuste kvaliteedi parandamist, *once-only* põhimõtte ulatuslikku kasutamist ning bürokraatia vähendamist. Kesksel kohal on ka personaliseeritud statistika ja andmeallikate pakkumine tarbijatele.

Valik olulisematest tegevustest meetme eesmärgi saavutamiseks:

- Alustatakse andmete korduvkasutust toetava tehnilise ja organisatsioonilise lahenduse väljatöötamisega
- Toimub aktiivne ettevalmistus rahvaloenduse läbiviimiseks

- Ettevõtjate halduskoormuse ning bürokraatia vähendamise eesmärgil jätkub töö „aruandlus 3.0“ projekti elluviimisega, et rakendada andmete kogumisel ühekordse küsimise põhimõtet.

3.3 Regionaalpoliitika programm

Programmi eesmärk: Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond.

Programmi viib ellu Rahandusministeerium. Programmi eesmärgi saavutamise eest vastutab riigihalduse minister.

Tabel 261. Regionaalpoliitika programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE*	2020	Muutus*	Muutus, %*	
Kulud		N/A	-110 327	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-17 949	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2017.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Harju maakonna elanike osakaal Eesti rahvaarvust (%) ¹⁵²	44,5%	≤45,2%	≤45,6%	≤46,0%	≤46,4%	≤46,8%
Väljaspool Harju maakonda loodud SKP osakaal Eesti SKPst (%) ¹⁵³	36,3%	≥36%	≥36%	≥36%	≥36%	≥36%
Kinnisvara hindade regionaalne erinevus (Harju-, Tartu-, Pärnumaa vs ülejäänud Eesti keskmine, kordades) ¹⁵⁴	4,9	≤5,0	≤5,0	≤5,0	≤5,0	≤5,0
Elukeskkonnaga rahulolu haldusüksuste tasandil (mõõdik alates 2020)	-	-	Suurenemine algtasemest	Suurenemine algtasemest	Suurenemine algtasemest	Suurenemine algtasemest
Elukeskkonnaga rahulolu piirkondlikud erinevused (mõõdik alates 2020)	-	-	Vähennemine algtasemest	Vähennemine algtasemest	Vähennemine algtasemest	Vähennemine algtasemest
Kohalike omavalitsuste kulude osakaal avaliku sektori kuludest ¹⁵⁵	23%	≥23%	≥23%	≥23%	≥23%	≥23%

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistadandite

¹⁵² Allikas: Statistikaamet RV028U ja RV092. Sihttase näitab prognoosiga võrrelduna tagasihoidlikumat sisserännet Harjumaaale.

¹⁵³ Allikas: Statistikaamet RAA0050. Sihttase näitab teiste maakondade panuse kahanemise pidurdamist.

¹⁵⁴ Allikas: Maa-amet, korteriomandite (eluruumide) tehinguandmed, keskmine tehingu hind (eur/m²). Sihttase näitab regionaalsete erinevuste kasvu pidurdamist.

¹⁵⁵ OECD statistika: <http://www.oecd.org/>

võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Eesti omavalitsuste kulude osakaal valitsussektori kuludes on poole väiksem (23%) kui meile eeskujuks olevates Põhjamaades (valdavalt 40% ja rohkem) või teistes OECD riikides. Haldusreformi eesmärk oli suuremate ja tugevamate omavalitsuste loomine. Haldusterritoriaalse reformi järel on järgmiseks oluliseks väljakutseks omavalitsuste otsustusõiguse suurendamine ja selleks riigilt kohalikule tasandile täiendavate ülesannete üleandmine.

Arvestades Eesti territooriumi väiksust on Eesti-siseseid piirkondlikud erinevused ülejäänud ELi ja OECD riikidega võrdluses suured¹⁵⁶. Märgatavat nihet territoriaalselt ühtlasema arengu suunas viimastel aastatel toimunud ei ole. Tööhõive ja sissetulekute piirkondlikud erinevused on mõnevõrra vähenenud, muudes olulisemates sotsiaal-majanduslikes arengunäitajates on piirkondlike arenguerinevuste vähenemine olnud pigem väheoluline või on toimunud erinevuste suurenemine.

Demograafilised muutused nõrgestavad väljaspool suuremaid linnapiirkondi paiknevate piirkondade arenguväljavaateid. Rahvastikuprotsessidest mõjutab Eesti-siseseid piirkondliku arengupotentsiaali erinevusi enim ränne. Jätkub intensiivne suuremate linnapiirkondade suunaline siseränne (eriti nooremaealiste arvelt), keskuste valglinnastumine ning tuntav rahvastiku vähenemine toimepiirkondades väljaspool Tallinna ja Tartu linnapiirkondi.

Tänased rahvastikuprotsessid mõjutavad erinevalt eri piirkondade tööturupotentsiaali. Kui Tartumaal on lähimal kümnel aastal oodata rahvastiku vanuskoostise muutuste arvelt tööelise elanikkonna püsimum enam-vähem praegusel tasemel, siis näiteks Ida-Virumaal ja Hiiumaal on iga kümne pensioniikka jõudja kohta peale kasvamas vähem kui kuus uut tööelist.

Eesti ruumilise ja strateegilise planeerimise praktika on nii kohalikul kui ka riiklikul tasandil lähtunud rahvaarvu kasvust. Tegelikud rahvastikuprotsessid ja -prognoosid näitavad rahvaarvu kahanemist suures osas Eestist, mistõttu arengu kavandamisel, sealhulgas ka ruumilises planeerimises, peab fookusse seadma rahvaarvu kahanemisega kohanemise¹⁵⁷.

Programm viiakse ellu kolme meetme ja nelja tegevusega.

Olulisemad plaanid lähiaastateks eesmärkide täitmiseks:

- Analüüs ja ettepanekud detsentraliseerimise toetamiseks, kohalike omavalitsuste rahastamise põhimõtete muutmiseks ning kohalike omavalitsuste rolli suurendamiseks kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamisel.
- Analüüs ja ettepanekud omavalitsustele ühiste ülesannete täitmise toetamiseks ja üleandmiseks koos finantseerimisega, et läbi koostöö saavutada paremaid teenuseid kohalikele elanikele.
- Mereala planeeringu kehtestamine, mille eesmärgiks on ühtselt määratleda Eesti mereala kasutamise põhimõtted ja tingimused ning ühtse üleriigilise planeeringute registri loomine.

¹⁵⁶ Eurostat Regional Yearbook, 2018; Regions at a Glance, OECD 2018 (https://read.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-2018_reg_cit_glance-2018-en#page1)

¹⁵⁷ <https://planeerimine.ee/seadus-ja-juhendid/kahaneva-asustusega-piirkond/>

Tabel 262. Regionaalpoliitika programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Rahandusministeerium
Kulud kokku	-110 327
sh töäjökulud	-3 782
sh majandamiskulud	-581
sh tegevustoetused	-25 725
sh investeringutoetused	-80 053
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-186

Programmi kulude eelarvest 96% antakse toetusteks regionaalsete erinevuste ühtlustamiseks. Vastavalt regionaalarengu strateegiale töötatakse selle nimel, et tagada kõigi piirkondade ühtlane areng, rakendades nende eripäradest tulenevat potentsiaali. Nendeks sihipärasteks tegevusteks ja paremaks regionaalpoliitika elluviimiseks eraldatakse toetusi.

Lisainfot Rahandusministeeriumi kodulehelt:
<https://www.rahandusministeerium.ee/et/regionaalareng-ja-poliitika>

Programmi eesmärgi saavutamiseks planeeritud töäjöu- ja majandamiskulud moodustavad 4% programmi maksumusest.

Mitterahalistes kuludes kajastatud põhivara amortisatsioon näitab põhivara arvestuslikku kulumit, võimaldab hinnata lisaks rahalistele kuludele ka põhivara kasutamise kulu ja planeeritavat põhivara kasutamise eluiga.

Meede: Regionaalareng

Meetme eesmärk: Toimepiirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus

Tabel 263. Regionaalarengu meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-105 680				
Sh piirmääruga vahendid		-13 511				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Maakondade SKP kasv ¹⁵⁸ (15/15)	Kõigis maakondades	Kõigis maakondades	Kõigis maakondades	Kõigis maakondades	Kõigis maakondades	Kõigis maakondades
Keskliste sissetulekute kasv kõigis maakondades (suurem kui THI	Valga- ja Võrumaal <3,4% (13/15)	≥2,4	≥2,4	≥2,0	≥2,0	≥2,0

¹⁵⁸ Allikas: Statistikaamet, RAA0050

muutus) ¹⁵⁹ (15/15)						
--------------------------------	--	--	--	--	--	--

Meede viiakse ellu kahe tegevusega: kujundatakse riigi regionaalpoliitikat regionaalse arengu eesmärkide saavutamiseks ning arendatakse piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonda ning piiriülest koostööd regionaalmeetmete mõjusa ja nõuetekohase rakendamiseks.

Riigi regionaalpoliitika kujundamise meetme raames pakutavateks teenusteks on regionaalpoliitika kujundamine, piirkondade elu- ja ettevõtluskeskkonna meetmete kujundamine ja piiriülese koostöö edendamise meetmete kujundamine.

Valik olulisematest tegevustest meetme eesmärgi saavutamiseks:

- Väikesaarte programmi elluviimine nende kogukondadele osutatavate esmatähtsate teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi tõstmise eesmärgil
- Analüüsi ja ettepanekute koostamine inimeste tagasipöördumise soodustamiseks väljapoole pealinna piirkonda

Regionaalmeetmete rakendamisel pööratakse 2020.a tähelepanu:

- riigi regionaalmeetmete rakendamisele selliselt, et eraldatud eelarvevahendite kasutamisel saavutatakse võimalikult suur mõju riigi regionaalpoliitika eesmärkide saavutamisele;
- infosüsteemi arendamisele, mis võimaldaks taotluste esitamist ning toetuste kasutamise ja tulemuste seiret, sõltumata rahastamisallikast.

Toetusi on kavandatud anda 105 mln euro eest, sh investeeringutoetusi 80 mln eurot.

Meede: Kohalik valitsemine

Meede viiakse ellu tegevusega: Kohalike omavalitsuste ja regionaalhalduse koordineerimine

Tegevuse eesmärk: Tõhus kohalike omavalitsuste haldus ning toimiv kohanimede korraldus.

Tabel 264. Kohaliku valitsemise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-2 989			
Sh piirmääruga vahendid			-2 788			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Kohaliku omavalitsuse institutsiooni usaldusväärsus elanike seas ¹⁶⁰	63%	≥63%	≥63%	≥63%	≥63%	≥63%

¹⁵⁹ Allikas: Statistikaamet, ST08 ja IA001; RM majandusprognoos

¹⁶⁰ Eurobaromeetri aruanne (arvestatud viimase nelja aasta keskmine usaldusväärssuse näit, välja on arvatud see osa vastanutest, kes vastasid „ei oska öelda“):

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Kohalike omavalitsuste ühinemiste arv	0	0	0	>0	>0	>0
Kohalike omavalitsuste uute koostööalgatuste arv, kus täidetakse põhiteenuseid koostöös ¹⁶¹	0	0	>0	>0	>0	>0
KOV teenuste korraldamise võimekuse näitaja (alates 2020) ¹⁶²	Möödik on väljatöötamisel.					
Kohanimeregistrisse kantud kohanime osakaal	69% ¹⁶³	71%	73%	75%	77%	77%

Kohaliku valitsemise meetme raames pakutavateks teenusteks on kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse poliitika kujundamine ning regionaalhalduse poliitika rakendamine.

Valik olulisematest tegevustest meetme eesmärgi saavutamiseks:

- Töötatakse välja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus.
- Alustatakse analüüsi ja ettepanekute koostamisega detsentraliseerimise toetamiseks ja täiendavate ülesannete üleandmiseks kohalikele omavalitsustele koos vajaliku tulubaasiga.

Meede: Ruumiline planeerimine

Meede viiakse ellu tegevusega: Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine

Tegevuse eesmärk: Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi.

Tabel 265. Ruumilise planeerimise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), möödikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-1 658			
Sh piirmääraga vahendid			-1 650			
Möödik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Kehtivate üldplaneeringute ajakohasus – üldplaneeringute osakaal, mis on kehtestatud 2015. aastal või hiljem	7%	7%	7%	7%	10%	50%
Üldplaneeringut muutvate	Ca 90	püsib	püsib	püsib	langeb	langeb

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>

¹⁶¹ KOV kohustuslike ülesannete täitmine läbi ühisasutuse või muu koostöövormi.

¹⁶² Täpne indikaator seatakse kohalike omavalitsuste teenuste seire tulemuste põhjal koondnäitajana 2020

¹⁶³ Kohanimeekspertide hinnangul on ca 300 000 kohanime, mis peaksid sisalduma kohanime registris.

detailplaneeringute hulk						
Keskkes planeeringute andmekogus (loomisel digitaalselt kättesaadavate planeeringute osakaal	0	0	0	25%	50%	50%

Ruumilise planeerimise meetme raames pakutavateks teenusteks on Eesti ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja rakendamine ning maakonna-, eri- ja KOV planeeringute alane tegevus.

Valik olulisematest tegevustest meetme eesmärgi saavutamiseks:

- Tehakse ettevalmistusi mereala planeeringu kehtestamiseks.
- Koostatakse analüüs ja esitatakse ettepanekud talumishuvi edendamiseks (arendustest tulenev kohalik rahaline kasu).
- Tehakse ettevalmistusi planeeringute ühtse registri arenduseks.

3.4. Finantspoliitika programm

Programmi eesmärk: Konkurentsivõimeline ja usaldusväärne ettevõtlus- ja finantskeskkond.

Finantspoliitika ülesanne on toetada finantsvahenduse toimimist tarbijate, investorite ja kapitali kaasajate vahel, saavutades finantstehingute tegemiseks keskkond, kus võimalikult laial avalikkusel oleks piisav usaldus finantsteenuste vastu ja neil oleks finantsinstrumentide ja -toodete, sealhulgas makseteenuste kasutamisele mõistliku hinnaga ligipääs, seejuures ligipääs ka piiriülestele teenustele.

Programmi viib ellu Rahandusministeerium. Programmi eesmärgi saavutamise eest vastutab rahandusminister.

Tabel 266. Finantspoliitika programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2019 RE*	2020	Muutus*	Muutus, %*	
Kulud		N/A	-1 312	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid		N/A	-1 307	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Kapitalituru maht (börs, ühisrahastus, muu pangandusväline finantsvahendus, v.a pensionifondid ja kindlustus) SKP-sse	21% SKP-st	Suurem kui 22% SKP-st	Suurem kui 23% SKP-st	Suurem kui 23% SKP-st	Suurem kui 25% SKP-st	Suurem kui 25% SKP-st
Finants- ja kindlustustegevuse osatähtsus SKP lisandväärtuses	3,8% (2017.a)	Suurem kui 3,7%	Suurem kui 3,5%			
Eraisikute netofinantsvara (finantsvara –	9,7% (2017.a)	Suurem kui 9,8%	Suurem kui 10%	Suurem kui 10%	Suurem kui 11%	Suurem kui 12%

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

finantskohustused) suhe SKP-sse						
II samba fondide pikaajaline reaaltootlus (20 aasta libisev keskmine on võrdne või ületab 2%)	Ei (0,3%) (2018.a)	Ei	Ei	Jah	Jah	Jah
Baseli rahapesuvastase võitluse indeks (koht riikide edetabelis on esikümnes)	Jah (2) (2018.a)	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Aruandlus- ja auditeerimisstandardite kõrge kvaliteet (koht edetabelis on 30. või kõrgem) (The Global Competitiveness Report)	Jah (28) (2018.a)	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Pankadevaheline konkurents:						
- eluasemelaenude intressimäär	2,4% (2018.a)	Väiksem kui 3%	Väiksem kui 3%			
- reaalsektori ettevõtjatele antud pikaajaliste laenude intressimäär	2,0% (2018.a)	Väiksem kui 3%	Väiksem kui 3%			

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistandardite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

2019. aasta alguse seisuga on küll Eestis asutatud kaheksa pank ja kaheksa välisriigi panga filiaali, kuid samas on suurem turuosa üksikute ja suuremate pankade käes.

Konkurents investeerimisteenuste sektorite või teenuste lõikes on kohati vähene ning teenuste pakkujatele on seatud üleliigseid nõudeid turule sisenemiseks või seal tegutsemiseks. See vähendab elanikkonna võimalusi valida endale mõistlike kuludega kõige sobivam teenusepakkuja.

Üheks väljakutseks on napp konkurents elukindlustuse valdkonnas, mis ei motiveeri tegutsema efektiivselt ning võib pärssida innovatsiooni ja teenuste arengut.

Kohustusliku kogumispensioni (II samm) puhul on olnud mureks tasud ja fondide tootlikkus. Keskmised tasud on langenud 1% juurde ja langevad viimaste seadusmuudatuste jõul 2019. aasta lõpuks 0,6%-le. Fondide pikaajaline reaaltootlus on olnud seni loodetust madalam (0,3%), kuid ka siin eeldame paremaid tulemusi nii investeerimisreeglite lõdvendamise kui ka tasude langetamise mõjul (2018. aastal tehtud seadusemuudatused).

Rahapesu tõkestamise süsteem peab tasakaalukalt ent tulemuslikult suutma kohanduda ka Eesti uuskuvandist (digikuvand, e-residentsus jmt) ja prioriteetidest tulenevate uute võimalike rahapesualaste väljakutsetega.

Eesti elanikkond on OECD finantskirjaoskuse võrdlusuuringus teadmiste poolest 3. kohal, hoiakute poolest 14. kohal ja käitumise poolest 24. kohal (2016. aasta seisuga, kokku 30 riiki). Seega on rahatarkuse edendamisel Eestis suurimaks väljakutseks, kuidas headest teadmistest saaks muutus inimeste hoiakutes ja käitumises.

Programmi meetme planeerimistasand on võrdsustatud programmi tasandiga. Programm

viiakse ellu kahe tegevusega.

Programmi raames pakutavateks teenusteks on finantsteenustealase regulatiivse raamistiku kujundamine ja finantssektorit kaasavate sotsiaalkindlustus-skeemide arendamine, hasartmängupoliitika kujundamine, arvestusvaldkonna regulatiivse raamistiku loomine, audiitortegevuse korraldamine.

Olulisemad tegevused eesmärkide täitmiseks:

- Rahapesu ja terrorismi rahastamise alase riigisisese riskihinnangu läbiviimine ning Moneyval'i vastavasisulise hindamise läbimine. Rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud tegevuste ja riskide paremaks mõistmiseks ja adresseerimiseks strateegilise seire ja analüüsi võimekuse väljaarendamine.
- Pensioni II samba reformi ettevalmistamine ja elluviimine. Samaaegselt analüüs ja ettepanekud töandja poolt töötajatele pensioni kogumise võimaluste soodustamiseks, sh soodustingimustel vanaduspensionide seaduse ja väljateenitud aastate pensionide reformimiseks.

Tabel 267. Finantspoliitika programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Rahandusministeerium
Kulud kokku	-1 312
sh töäjõukulud	-988
sh majandamiskulud	-173
sh tegevustoetused	-151

Programmi eesmärgi saavutamiseks on kõige kulumahukam ressurss töäjõud – 75% kulude eelarvest on kavandatud töäjõukuludeks.

Tegevustoetusest 0,15 mln eurot on määratud audiitortegevuse järelevalve nõukogu (Audiitorkogu organ) poolt Audiitorkogu liikmete üle järelevalve korraldamiseks, audiitortegevuse arengu eelduste loomiseks, vandeaudiitori kutsetegevuse kvaliteedi tõstmiseks ja selle kaitsmiseks tehtud kulude katmiseks.

Programmi tegevus: Finantspoliitika kujundamine

Tegevuse eesmärk: Tasakaalupunkti leidmine avaliku huvi ja ettevõtjate ärihuvi vahel, läbipaistvus ja finantsstabiilsus.

Eelduste loomine konkurentsivõime kasvatamiseks ja usaldusväärse tagamiseks viisil, kus avalik huvi (tarbijad, investorid) ja ettevõtjate ärihuvi oleks omavahel tasakaalustatud, finantssektori ja ettevõtluskeskkonna läbipaistvus ning finantsstabiilsus tagatud, regionaalsed arengutrendid ning tehnoloogilised, tarbijakaitselised ja sotsiaalsed riskid arvesse võetud ning rakendusmeetmetega kohandatud.

Tabel 268. Finantspoliitika kujundamise programmi tegevuse kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-1 051

Sh piirmääraga vahendid							-1 047
Möödik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
OECD finantskirjaoskuse uuringu Eesti koht riikide edetabelis: 1) teadmised, 2) hoiakud, 3) käitumine ¹⁶⁴	1) 3. koht 2) 14. koht 3) 24. koht (2016.a)	1) 3. 2) 12. 3) 22.	1) 3. 2) 10. 3) 20.	Ei mõõdetata	Ei mõõdetata	Ei mõõdetata	
Rahvusvahelised hinnangud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alasele olukorrale (MONEYVAL)	Hinnangud olid oluliste märkusteta	Oluliste märkusteta hinnangud	Oluliste märkusteta hinnangud	Oluliste märkusteta hinnangud	Oluliste märkusteta hinnangud	Oluliste märkusteta hinnangud	
Finantsteenuste pakkujate arv / Eestis litsentsi saanud ja filiaalina tegutsevate pakkujate arv	191 (2018.a oktoobri seisuga)	Rohkem kui 195	Rohkem kui 200	Rohkem kui 200	Rohkem kui 210	Rohkem kui 210	
Finantskriisi või finantssüsteemi tõrgete esinemise korral riigile tekkiva erakorralise kulu suurus	0	0	0	0	0	0	
Tähtjaks üle võtmata EL õigusaktide arv	0	0	0	0	0	0	
II samba pensionifondide valitsemistasude ja aasta keskmine fondimahtude suhe läheneb 0,4%	1,01% (2018.a)	0,65%	0,59%	0,57%	0,55%	0,54%	
III sambas hõlmatud inimeste arv	105 000 (2017.a)	108 000	110 000	115 000	120 000	120 000	
Hasartmängusõltuvuse määr (%) ¹⁶⁵ 1) tõenäoline patoloogiline mängija; 2) mõningate probleemidega mängija	1) 2% 2) 6% (2017.a)	1) 1,5% 2) 5%	Ei mõõdetata	1)<1% 2)<4%	Ei mõõdetata	1)<1% 2)<4%	

Tegevuse sisuks on finantssüsteemi ja turu monitoorimine (muu hulgas hindamine, kus on riigi sekkumine vajalik) ja vajadusel sobivate sekkumismeetmete (näiteks õigusaktide eelnõud, selgituste jagamine jms) väljatöötamine ning nende mõju monitoorimine.

Valik olulisematest tegevustest finantspoliitika kujundamise eesmärgi saavutamiseks:

- Valmistatakse ette analüüs ja koostatakse ettepanekud investeerimisfondide seaduse, kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise kohta.
- Juurutatakse riigisisese rahapesu tõkestamise ja terrorismi rahastamise riskihindamise meetodikat.

¹⁶⁴ Mõõdetakse OECD poolt iga nelja aasta tagant.

¹⁶⁵ Mõõdetakse üle aasta toimuva uuringuga

Programmi tegevus: Arvestuspoliitika kujundamine

Tegevuse eesmärk: Usaldusväärne ja avalikule huvile vastav arvestusalane informatsioon.

Arvestusala (sealhulgas raamatupidamine ja audiitortegevus) õigusliku keskkonna kujundamine viisil, milles arvestusala seadusandlus ja aruandlusraamistik toetavad ettevõtluskeskkonna nii riigisisest kui ka rahvusvahelist konkurentsivõimet suurema läbipaistvuse ja usaldusvärsusega ning seonduva halduskoormuse vähendamist tõhusamate lahenduste kaudu.

Tabel 269. Arvestuspoliitika kujundamise programmi tegevuse kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-261			
Sh piirmääraga vahendid			-260			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Kindlustandva audiitorteenusega kaetud majandusaasta aruannete osakaal kõigist registreile esitatavatest aastaaruannetest, %	5,37	<8	<10	<10	<10	<10
Rahvamajanduse koguvarade ja kindlustandva audiitorteenusega raamatupidamise aastaaruannetes kajastatud varade suhe, %	86	≥83;	≥80;	≥80;	≥80;	≥80;
Rahvamajanduse kogu töötajate arvu ja kindlustandva audiitorteenusega raamatupidamise aastaaruannetes kajastatud töötajate arvu suhe, %	61	≥60	≥60	≥60	≥60	≥60
Järelevalveliste toimingutega aastas hõlmatavate kutseühenduse liikmete osatähtsus, %	20,5	≥19	≥17	≥17	≥17	≥17

Arvestuspoliitika kujundamise tegevuse raames tegeletakse raamatupidamise ja audiitortevuse regulatsiooni ajakohasena hoidmisega, Raamatupidamise Toimkonna teenindamisega, vandeaudiitorite ja nende ühingute ning siseaudiitorite üle järelevalve korraldamisega ning siseaudiitorite kutsetevuse korraldamisega.

3.16 SISEMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Siseministeriumi valitsemisala eelarvest

Siseministerium toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist kolmes tulemusvaldkonnas: siseturvalisus, riigivalitsemine ja perepoliitika.

Siseministeriumi valitsemisalas on koos ministeriumiga seitse asutust: Siseministerium, Häirekeskus, Kaitsepolitsei, Politsei- ja piirivalveamet, Päästeamet, Sisekaitseakadeemia, Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

Tabel 270. Siseministeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	53 321	52 699	-622	-1,2
KULUD	-389 317	-383 530	5 787	-1,5
Sh piirmääraga vahendid	-332 074	-344 116	-12 042	3,6
INVESTEERINGUD	-12 952	-20 529	-7 577	58,5
Sh piirmääraga vahendid	-12 751	-12 056	695	-5,5

Valitsemisala eelarve moodustab ligikaudu 3,39% kogu riigieelarve kulude mahust. Valitsemisala siseselt moodustab Politsei- ja Piirivalveameti eelarve 53% ning Päästeamet 18% valitsemisala kulude koondeelarvest. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad mahult alla 10% valitsemisala koondeelarvest.

TULUD

Valitsemisala tulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 1,2%. Valitsemisala suurimad tuluallikad on: saadud toetused, riigilõivud ja tulu trahvidelt ja muudelt varalistelt kahjudelt. Tulu languse suurimateks mõjutajateks on riigilõivud, tulu põhivara ja varude müügist ning trahvide ja muude varaliste karistuste laekumiste langus. Kokku on valitsemisala tulud vähenenud võrreldes eelmise aastaga 0,6 mln eurot.

Tabel 271. Siseministeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020	Muutus 2020/2019 RE	Muutus (%)
Saadud toetused	9 338	17 656	8 317	89,1
Riigilõivud	21 206	17 413	-3 793	-17,9
Tulu majandustegevusest	2 544	2 748	204	8,0
Muu tulu kaupade ja teenuste müügist	93	213	120	129,0
Tulu põhivara ja varude müügist	3 098	11	-3 087	-99,6
Trahvid ja muud varalised karistused	16 564	14 100	-2 464	-14,9
Muud tegevustulud	478	558	80	16,7

Mitte maksulised tulud

Saadud toetused

Toetuste all kajastatakse saadud välistoetusi, Justiitsministeriumi eraldisi Justiitskolledžile,

Rahandusministeeriumi eraldisi Finantskolledžile ning Rahandusministeeriumist saadavat kaasrahastust. Toetuste maht on muutunud seoses välisvahenditest saadavate toetuste mahu muutusega.

Riigilõivud

Lõivude all kajastatakse toimingute eest tasutud tulu, suurem osa riigilõivust tuleb isikut tõendavate dokumentide seaduse, välismaalaste seaduse, kodakondsuse seaduse ja EL kodaniku seaduse alusel teostatavate toimingute riigilõivudest. 2020. aastal väljastatakse väiksemas mahus isikut tõendavaid dokumente, mis tingib tulu languse. Riigilõivudest laekuvad tulud on muutunud seoses isikut tõendavate dokumentide seaduse, välismaalaste seaduse, kodakondsuse seaduse ja EL kodaniku seaduse alusel teostatavate toimingute riigilõivude muutusega. Riigilõivude prognoosi aluseks on aeguvate dokumentide prognoosid, eelnevad trendid ning muudatused õigusaktides.

Tulu majandustegevusest

Majandustegevusest saadud tulu all kajastub peamiselt Sisekaitseakadeemia täiendkoolitustelt laekuvat tulu.

Muu tulu kaupade ja teenuste müügist

Muu tuluna kaupade ja teenuste müügist prognoositakse peamiselt konfiskeeritud vara müügist laekuvat tulu.

Tulu põhivara ja varude müügist

Tulu põhivara ja varude müügist laekub peamiselt kinnistute ja sõidukite müügist. 2020. aastasse ei ole plaanitud suuremahulisi müüke, mille tõttu laekub tulu võrreldes eelmise aastaga vähem.

Trahvid ja muud varalised karistused

Trahvide ja muud varaliste karistuste all prognoositakse vääртеomenetluse seadustiku alusel saadavaid trahvitulusid (liiklusjärelvalve).

Muud tegevustulud

Muude tegevustuludena prognoositakse kohtute ja kohtutäiturite otsuste alusel laekuvaid tululusid ning tuleohutuse järelvalve inspektorite poolt määratud sunnirahasid.

KULUD

Kulud vähenevad võrreldes eelmise aastaga 5,8 mln eurot (1,5%) peamiselt eripensionite eelarve üleandmisega Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvesse.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja meetmete lõikes ning võrdlus eelmise perioodiga administratiivselt majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisa 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 7,6 mln eurot (58,5%). Kasv on tingitud välisvahendite planeerimise muutusega. Kuni 2019. aastani planeeriti välisvahendid rakendusasutuse eelarves toetusena, alates 2020. aastast planeeritakse välisvahendid toetuse saaja eelarves majandusliku sisu järgi nii nagu vahendeid plaanitakse kasutada.

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi investeeringutest leiab lisast 5.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on valitsmisalale planeeritud 19,5 mln eurot.

2. Siseministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Siseministeeriumi valitsemisala panustab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamiseks kolmes tulemusvaldkonnas (tabel 272). Siseministeerium kasutab valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimiseks, eelarvestamiseks ja elluviimiseks ning aruandluse tegemiseks kolme programmi.

Tabel 272. Siseministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Siseturvalisus	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 ¹⁶⁶	Siseturvalisuse programm
Riigivalitsemine	Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020	Kodanikuühiskonna programm
Perepoliitika	Laste ja perede arengukava 2012–2020	Laste ja perede programm

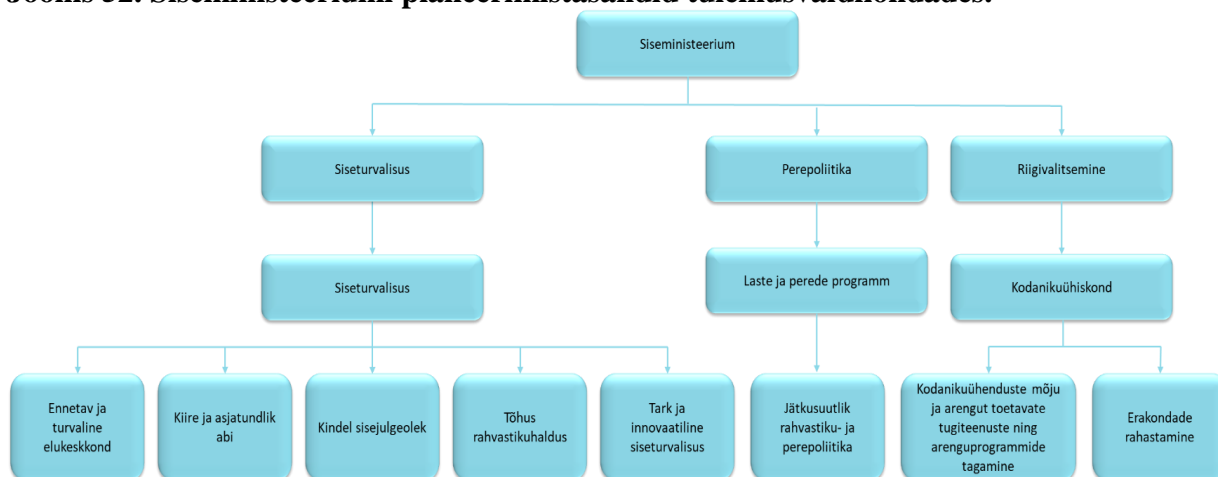
Siseturvalisuse tulemusvaldkonna strateegilised suunad on kokku lepitud valdkonna arengukavas „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“¹⁶⁷ ja üksikasjalikumalt programmis „Siseturvalisus“ (loomisel). Riigivalitsemise tulemusvaldkonna eesmärgid saavutatakse seitsme programmiga, Siseministeerium panustab riigivalitsemise tulemusvaldkonda kodanikuühiskonna programmiga. Kodanikuühiskonna programmi strateegilised suunad on kokku lepitud „Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020“¹⁶⁸ ja üksikasjalikumalt programmis „Kodanikuühiskond“ (loomisel). Perepoliitika tulemusvaldkonda panustamine on Siseministeeriumile uus ülesanne, perepoliitika tulemusvaldkonda panustab Siseministeeriumi rahvastikuminister koos Sotsiaalministeeriumiga.

¹⁶⁶ Koostamisel on „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“.

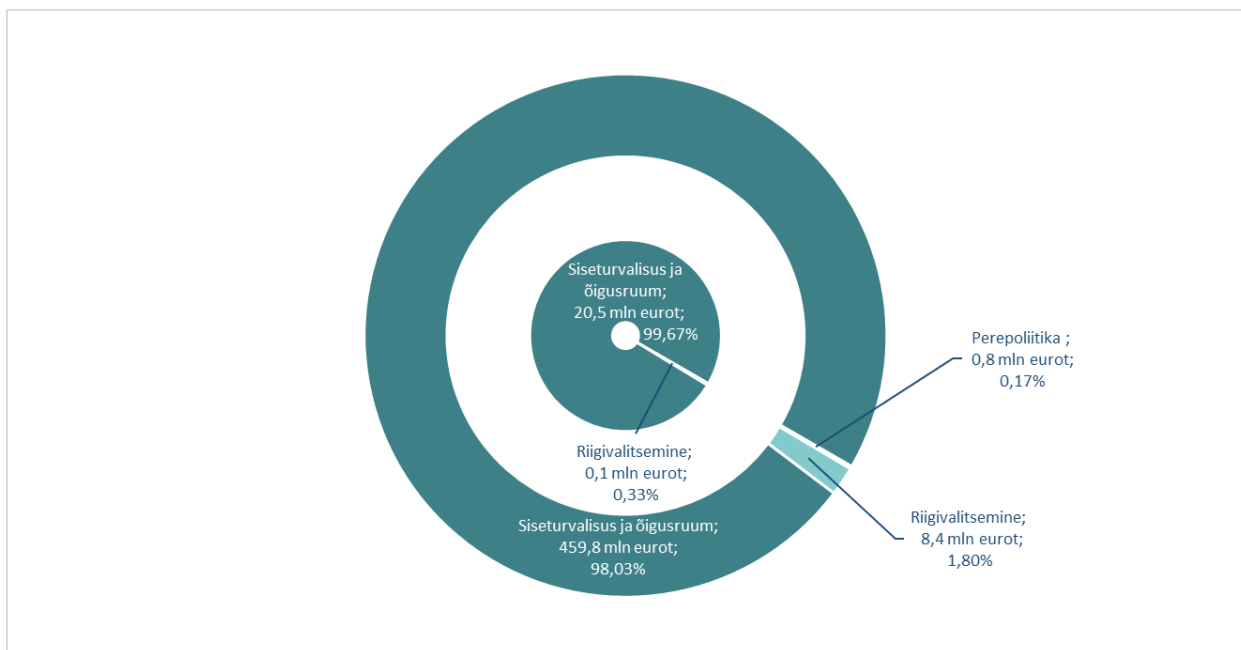
¹⁶⁷ <https://www.siseministeerium.ee/et/stak>

¹⁶⁸ https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumentid/Arengukavad/%0Akodanikuuhiskonna_arengukava_2015_2020.pdf

Joonis 52. Siseministeriumi planeerimistasandid tulemusvaldkondades.

Joonis 53. Siseministeriumi valitsemisala kulude (välisring) ja investeeringute (sisemine ring) jaotus tulemusvaldkondade lõikes (mln eurot)

3. Tulemusvaldkond Siseturvalisus

Tulemusvaldkonna ja programmi planeerimistasandid on planeeritud kokku – mõlemale tasandile on seatud sama eesmärk ja selle saavutamist näitav mõõdik.

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igäühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Tabel 273. Tulemusvaldkonna ja programm siseturvalisus eelarve (tuhat eurot), moodsid ja sihttasemed

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud	N/A	-374 291	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid	N/A	-334 893	N/A	N/A	
Investeeringud	N/A	-20 461	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid	N/A	-11 988	N/A	N/A	
Moodsid/Sihttase	2019	2020	2021	2022	2023
Eestit turvaliseks riigiks hindavate elanike osakaal, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	≥ 94	≥ 94	≥ 94	≥ 94	≥ 94
Oma elukohta turvaliseks hindavate elanike osakaal, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	≥ 96	≥ 96	≥ 96	≥ 96	≥ 96
Elanike osakaal, kes peavad - kuritegevust, - sisserännet, - terrorismi riigi peamiseks mureks Eestis, % <i>Allikas: Standard Eurobaromeeter</i>	≥ 3 ≥ 12 1	≤ 3 ≤ 12 1	≤ 3 ≤ 12 1	≤ 3 ≤ 12 1	≤ 3 ≤ 12 1
Siseturvalisuse tagamise kaasatud elanike osakaal, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	> 30	> 30	> 30	≥ 50	≥ 50
Siseturvalisuse asutuste usaldusväärsus, %: - Politsei- ja Piirivalveamet - Päästeamet - Häirekeskus <i>Allikas: Turu-uuringute institutsioonide usaldusväärssuse uuring</i>	≥ 89 ≥ 97 ≥ 94	≥ 89 ≥ 97 ≥ 94	≥ 89 ≥ 97 ≥ 94	≥ 89 ≥ 97 ≥ 94	≥ 89 ≥ 97 ≥ 94
Vigastussurmade arv <i>Allikas: SA</i>	< 760	< 760	< 740	< 720	< 680

*Tulenevalt tegevuspõhise eelarvele üleminekust alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Eesmärgi saavutamiseks kavandatud olulisemad tegevused:

Luuakse eeldusi, et hoida korrakaitseorganite ja päästevõrgustiku reageerimissuutlikkus ohtudele vastaval tasemel. Selle jaoks otsitakse võimalusi siseturvalisuse teenistujate palkade tõstmiseks, et tagada piisav arv töötajaid. Samuti parandatakse töökeskkonda, sh 2020. aastal valmib Sisekaitseakadeemia Narva kolledž. PPA laevastik, merepääste, merereostuse seire ja -tõrjega ning merepiiride valvamisega ja nende üksuste teenindamisega seotud struktuuriüksused viiakse üle Hundipea sadamasse. Lisaks palkadele ja töökeskkonnale luuakse

ka teisi eeldusi. Näiteks laiendatakse õnnetustele ja ohtudele reageerimise võrgustikku, tihendatakse koostööd võrgustiku eri osaliste vahel. Samuti suurendatakse avaliku korra tagajate hulka, kaasates turvaettevõtteid ja teisi selleks ettevalmistatud ja volitatud ühinguid ja asutusi senisest enam avaliku korra tagamisse. Jätkuvalt toetatakse ka üleriigilisi ja kohalikke siseturvalisuse vabatahtlike ühinguid nii reageerimisvõime suurendamiseks kui ennetustöö laiendamiseks.

Jätkatakse Eesti idapiiri väljaehitamistega. Tegevuste kavandamisel on arvestatud, et on vaja olla valmis, et rändesurve suund lõunast põhja võib muutuda ja asendada idast läände suunduva rändega. Samuti on arvestatud salakaubaveo survega. Eestil on oluline vastutus tagada Schengeni vaba liikumise ala turvalisus.

Tõstetakse Politsei- ja Piirivalveameti rahapesu andmebüroo võimekust. Eesti edukuse tagab ettevõtluskeskkonna usaldusväärsus ja selleks peab tegelema finantskurjategijate tabamise, kriminaalselt teenitud tulu konfiskeerimise ja rahapesu tõkestamisega.

Kasvatatakse ja säilitatakse IKT võimekust ning parandatakse siseturvalisuse valdkonna tehnilist valmisolekut. Mitmed olulised infosüsteemid riigis on vanad ja teenuste kvaliteetseks jätkamiseks on vaja neid uuendada. Uuendatakse valdkonna tehnikat, et politseinikud ja päästjad saaks oma tööd hästi teha.

Investeeringud

Olulisemate IT investeeringutena juurutatakse pidev ja paindlik IKT teenuse tootearendust ning tagatakse IKT taristu jätkusuutlikkus. Välisvahenditest rahastatakse Eesti broneeringuinfosüsteemi loomise ja rakendamisega seotud IT investeeringuid.

Transpordivahenditena soetatakse siseturvalisuse valdkonnas olulised maismaa- ja veesõidukid, nt päästetööde põhi- ja paakautod, mootorpaadid, vesiskuurid.

Masinate ja seadmetena soetatakse välisvahenditest välispiiri valvamise tehnilised vahendid maismaapiirile.

Tabel 274. Siseturvalisuse programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-5 779
Transpordivahendid	-5 410
Masinad ja seadmed	-2 576
Õhusõidukite hooldus ja varuosad	-1 533
Muud investeeringud	-2 062
Isikut tõendavate dokumentide väljaandmine	-1 125
Sisekaitseakadeemia Kase tänava kompleks	-500
Päästeameti Erika kinnistu	-1 353
Päästeameti Kose kinnistu	-65
Päästeameti Männiku kinnistu	-56

Tabel 275. Siseturvalisuse programmi 2020.a kulude ja investeeringute eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Siseministeerium	Politsei- ja Piirivalveamet	Päästamet	Häirekeskus	Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus	Sisekaitseakadeemia
Kulud kokku	-51 805	-203 189	-68 365	-6 999	-31 488	-12 445
Osakaal programmi eelarvest	13,8%	54,3%	18,3%	1,9%	8,4%	3,3%
sh sotsiaaltoetused	-2	-14	0	0	0	-1 357
sh antud toetused	-1 921	-457	-1 175	0	-2	-39
sh tööjõukulud	-13 613	-133 181	-47 765	-5 917	-13 042	-6 791
sh majandamiskulud	-3 212	-51 775	-17 811	-1 081	-13 039	-3 299
sh muud kulud	-33 032	-6 609	0	0	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-26	-11 154	-1 614	0	-5 405	-959
Investeeringud	-1 816	-7 609	-4 675	-10	-5 851	-500

Programmi eesmärgi saavutamiseks on kõige mahukam ressurss tööjõud, mis moodustab kulude eelarvest 59%.

Majandamiskulude eelarves on olulisimad kinnistute, hoonete ja ruumide majandamiskulud ning sõidukite majandamiskulud.

Sotsiaaltoetustena planeeritakse õppetoetused ja stipendiumid.

Antud toetustena planeeritakse projekti- ja tegevustoetused.

Muude kuludena planeeritakse riigisaladusega seotud kulud.

Mitterahalistes kuludes kajastatud põhivara amortisatsioon näitab põhivara arvestuslikku kulumit, võimaldab hinnata lisaks rahalistele kuludele ka põhivara kasutamise kulu ja planeeritavat põhivara kasutamise eluiga.

Meede: Ennetav ja turvaline elukeskkond

Meetme eesmärk: Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus elanikud oskavad turvalisusriske märgata, neid vältida ja vajadusel neile adekvaatselt reageerida. Tehakse mitmekesist ennetustööd, mida iseloomustab valdkondadeülesus, kogukonnakesksus ja erinevate partnerite koostöö. Igäühe kaasatus ja panus iseenda ning kogukonna turvalisusesse vähendab ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale.

Tabel 276. Ennetava ja turvalise elukeskkonna meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-49 651

Sh piirmääruga vahendid			-46 546			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Oma kodu ümbruskonda turvaliseks pidavate elanike osakaal, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	96	96	≥ 96	≥ 96	≥ 96	≥ 96
Elanike osakaal, kes hindavad oma oskusi ennast ja teisi õnnetuse korral aidata piisavaks, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	61	61	kasvab	kasvab	kasvab	75
Elanike osakaal, kel on valmidus hakata vabatahtlikuks, %						
- naabrivalves	56	56	> 56	> 56	> 56	> 56
- abipolitseinikuna	13	13	> 13	> 13	> 13	> 13
- vabatahtliku päästjana	15	15	> 15	> 15	> 15	> 15
<i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>						
Siseturvalisuse vabatahtlike usaldusväärsus,%						
- naabrivalve	78	78	78	78	78	78
- abipolitsei	78	78	78	78	78	78
- vabatahtlik pääste	87	87	87	87	87	87
<i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>						
Ennetustöösse kaasatavate partnerite arv, <i>Allikas: PPA, PÄA</i>	200	200	220	260	280	300
Eksperthinnang eesmärgi saavutamisele, <i>Allikas: SiM, RaM</i>	Sihttase selgub 2020	Sihttase selgub 2020	JAH	JAH	JAH	JAH

Meede on suunatud turvalise elukeskkonna kujundamisele ning inimeste teadmiste, oskuste, hoiakute ja käitumise mõjutamisele, et vähendada sellega ohte, ohtu sattumist ning luua eeldused turvalisuseks ja turvatundeks.

Selle jaoks kujundatakse eri osapoolte oskusi ja hoiakuid, võimestatakse inimesi ja kogukondi, täpsustatakse eri asutuste, ühingute ja kogukondade rolle ning arendatakse nende vahel koostööd.

Meede koosneb viiest programmi tegevusest:

Inimkannatanutega õnnetuste vähendamiseks tegeletakse ohtude ennetamise ning tervist ja elu säästva käitumise kujundamisega. Viiakse ellu erinevaid teavitustegevusi turva- ja ohutusnõuete tundmise parandamiseks ja ennetusabinõude kasutamise suurendamiseks. Senisest rohkem tähelepanu pööratakse traagiliste tagajärgedega äraeksimiste ennetamisele. Luuakse ka paremaid eeldusi elanike õigeks käitumiseks kriisiolukordades. Samuti luuakse riskide seire- ja hindamiskorraldus, mis võimaldab igas ohuliigis ja nende üleselt selgitada välja riskid, et kavandada nende ennetamise ja maandamise meetmeid.

Vägivalla vähendamiseks on olulisimal kohal vägivalla ennetamise ja selle riski varajase märkamisega seotud tegevused. Samuti tegevused inimeste teadlikkuse tõstmiseks vägivaldsetest ideoloogiatest, radikaliseerumisest ja selle põhjustest ning tundemärkidest. Vägivallaohvrite abistamist muudetakse terviklikumaks, lähtutakse individuaalsetest vajadustest, inimväarikuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetest.

Avaliku ruumi turvalisemaks muutmiseks suurendatakse ühest küljest inimeste teadlikkust ennetus- ja kaitseabinõudest ning teisalt pööratakse enam tähelepanu avaliku ruumi kujundamisele juurutades süütegusid ja õnnetusi ennetava ruumikujunduse põhimõtteid kohalike omavalitsuste planeerimistegevuses.

Kaitstuma vara ja ohutuma keskkonna loomiseks on samuti olulisel kohal teadmised ja oskused. Kujundatakse hindamis-, nõustamis- ja järelevalvekorraldus, mis võimaldab vara valve, kaitse ja ohutusega seotud riske välja selgitada, et neid ennetada ja maandada.

Turvalisuse tagamiseks terviklikuma ja igapäevase panusel põhineva ennetustöö jaoks on oluline tegevussuund valdkondadeülese ennetuse tõhustamine. Selle jaoks luuakse püsivad kogukonnakesksel lähenemisel ja võrgustikel põhinevad koostöövormid ja lepatakse kokku selged vastutajad kohalikul ja riiklikul tasandil, et ennetuse tegevusi kavandada, ellu viia ja tulemusi mõõta. Lisaks sellele mitmekesistatakse siseturvalisuse vabatahtlikuna tegutsemise võimalusi.

Meede: Kiire ja asjatundlik abi

Meetme eesmärk: Inimesed tunnevad ennast kaitstuna ja avalikus kohas turvaliselt. Ohtu sattumisel on abi saamine ja osutamine kiire ja asjatundlik. Suurendatud on võimekust paljude kaasabil ohule reageerida ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Järelevalvet avaliku ruumi üle ja sündmuste lahendamist toetavad vähem bürokraatlik õiguskeskkond ning jätkusuutlikud innovaatilised infotehnoloogia- ja sidelahendused

Tabel 277. Kiire ja asjatundliku abi meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-153 690			
Sh piirmääraga vahendid			-143 256			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Elanike osakaal, kes hindavad ohtu sattuda avalikus ruumis füüsilise vägivalla ohvriks madalaks, % <i>Allikas: SiM, STU</i>	73	73	75	75	75	≥ 80
Avaliku korra raskete rikkumiste arv, <i>Allikas: SiM</i>	1777	1777	< 1777	< 1777	< 1777	< 1777
Hukkunute arv väljakutsete kohta <i>Allikas: Pää</i>	Mõõdik väljatöötamisel					

Elanike teadlikkus hädaabinumbri 112, %						
- pääste	93	93	95	95	95	95
- kiirabi	95	95	95	95	95	95
- politsei	84	84	87	90	93	95
<i>Allikas: HäK</i>						
Elanike rahulolu hädaabiteadete menetlemisega, %	94	94	95	95	95	95
<i>Allikas: HäK</i>						
Elanike rahulolu päästesündmuste lahendamise ¹⁶⁹ , %	90	90	> 85	> 85	> 85	> 85
<i>Allikas: Pää</i>						

Kiire ja asjatundliku abi meede keskendub avaliku korra kaitsmisele, ühiskonnas aktsepteeritud käitumisest kõrvalekalletele reageerimisele ja abi osutamisele vees, õhus ning maismaal, eelkõige nendes olukordades, kus on ohus inimese elu ja tervis. Reageerib asjakohase pädevusega kutseline või vabatahtlik. Abi saamine ja osutamine on kiire ja vahetu. Sündmuseid lahendavad professionaalid, keda toetavad vabatahtlikud, ja teised, kellel on võimekus lahendada avaliku korda kaitsvat ülesannet.

Meede koosneb neljast programmi tegevusest:

Avaliku korra tagamise ja pääste valmisoleku planeerimiseks seiratakse pidevalt ohtude ja õnnetuste toimumise tõenäosust ning ollakse valmis sobival viisil reageerima. Riskipõhine valmisolek vähendab ohuolukordade teket. Arendatakse avaliku korra ja ohtude seisundi seire suutlikkust.

Teadete kiireks vastuvõtmiseks, abivajaduse täpselt väljaselgitamiseks ja abi väljasaatmiseks hoitakse töös eri suhtluskanaleid, et tagada suhtlemine nii abivajajaga kui erinevate abiotsijate endi vahel. Tagatakse hädaabiteadete vastuvõtmise ja menetlemise kanalite jätkusuutlikkus, et need arvestataks tehnoloogia arengu ja inimeste kommunikatsiooniharjumustega.

Reageerimine õnnetustele ja ohtudele tagatakse jätkuvalt kiirelt ja asjatundlikult, et vähendada inim-, vara- ja keskkonnakahju. Parandatakse korrakaitseorganite, kohalike omavalitsuste ning vabatahtlike valmisolekut reageerida õnnetustele nii koos kui eraldi. Esmajärjekorras reageeritakse sündmustele, kus on ohus inimelu või tervis. Arendatakse avaliku korra tagamist, CBRN sündmusteks valmisolekut, päästmist maismaal, abi osutamist Eesti merealadel ja piiriveekogudel.

Sündmuste lahendamisel keskendutakse üha enam sellele, et ohuolukorra või korrariikkumise lõpetamiseks ning avaliku korra taastamiseks valitavad lahendused vähendaksid nii inim-, vara kui ka keskkonnakahju. Sündmuste lahendamise ja korrariikkumiste lõpetamise toetamiseks arendatakse erinevaid digilahendusi ja automaatseid järelvalvesüsteeme. Eelarvesse planeeritud tegevuste elluviimiseks.

¹⁶⁹ Õnnetusse sattunud isikute kontaktijärgne küsitlus soovitusindeksi meetodil

Meede: Kindel sisejulgeolek

Meetme eesmärk: Eesti sisejulgeolek on kindel ning seda ohustavad tegurid on hästi teadvustatud ja maandatud mitmesuguste riigisiseste tegevuste ja rahvusvahelise koostöö kaudu. Eesti elanikkond ning avalik, kolmas ja erasektor on valmis tulema toime erinevate Eestit ohustavate kriisidega.

Tabel 278. Ennetav ja turvaline elukeskkonna meetme kulude eelarve (tuhat eurot), moodsid ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-123 755			
Sh piirmääruga vahendid			-113 708			
Moodsid/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Elanike osakaal, kes hindab enda või oma pereliikmete puhul ohtu sattuda terrorismiakti ohvriks Eestis madalaks, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	81	81	≥ 81	≥ 81	≥ 81	≥ 81
Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi mõjutustegevuse kasvuga heaks, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	57	57	≥ 57	≥ 57	≥ 57	60
Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud, % <i>Allikas: KaM, riigikaitse avaliku arvamuse uuring</i>	55	55	≥ 55	≥ 55	≥ 55	58
Merepiiri kaetus tehnilise seirega, % <i>Allikas: PPA</i>	100	100	100	100	100	100
Maismaapiiri kaetus tehnilise seirega, % <i>Allikas: PPA</i>	52	52	≥ 52	≥ 52	≥ 52	≥ 52
Elanike osakaal, kes tunneb end hästi informeerituna küberkuritegevusega seotud ohtudest, % <i>Allikas: Eurooplaste hoiakud küber-kuritegevuse suhtes; Special eurobarometer</i>	46	46	48	52	54	56
Täiskasvanute (15-64a) osakaal, kelle hinnangul on narkootikumid väga kergelt või küllalt kergelt kättesaadavad:	Algtase määratakse 2019					

- kanep ¹⁷⁰ - amfetamiin - rahusti/uinuti arsti korralduseta - ecstasy - kokaiin - dopingained <i>Allikas: TAI uuring</i>						
Elutähtsate ja oluliste teenuste valmisoleku indeks	Indeks töötatakse välja					
FATF /Moneyval rahapesu vastase komitee hinnang rahapesu vastase võitluse kohta, % <i>Allikas: FATF /Moneyval Hindamisraport</i>	Soovitused olid peamiselt täidetud (2015)	Soovitused olid peamiselt täidetud (2015)	Soovitused on täidetud	Soovitused on täidetud	Soovitused on täidetud	Soovitused on täidetud
Korruptsioonitajumise indeks ¹⁷¹ , punktides <i>Allikas: Transparency International</i>	73	73	≥ 73	≥ 73	≥ 73	75

Meede on suunatud põhiseadusliku korra kaitsele, Eesti riigi vastu suunatud luuretegevuse ja lõhestuspoliitika tõkestamisele, riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitsele, sisejulgeoleku tagamiseks vajaliku teabe ja olukorrateadlikkuse tagamisele, terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamisele, kriisideks ja ressursimahukateks sündmusteks (sh terroriaktideks) valmisolekule ning reageerimisele, elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisele, riigipiiri kontrollile, valvamisele ja kaitsmisele ning riigi julgeolekut enim ohustava raske ja organiseeritud kuritegevuse ennetamisele ja tõkestamisele (korruptsioon, majanduskuritegevus ja rahapesu, organiseeritud kuritegevus, küberkuritegevus, narkokuritegevus, inimkaubandus). Meede koosneb neljast programmi tegevusest:

Põhiseadusliku korra tagamisel on eesmärk, et põhiseaduslikku korda ohustavad tegurid on teadvustatud, ennetatud ja maandatud. Selle jaoks keskendutakse eelkõige majandusjulgeoleku suurendamisele, radikaliseerumise ennetamisele ja tõkestamisele ning terrorismivastasele võitlusele.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastaseks võitluseks tehakse tulemuslikumat koostööd erinevate asutuste vahel ja luuakse õiguskaitseasutustele paremad eeldused raske ja organiseeritud kuritegevusega võitlemiseks. Olulisemad tegevussuunad on seotud küber- ja narkokuritegevuse vastase võitluse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, ning korruptsiooni tõkestamise, majanduskuritegevuse vastase võitluse, kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise, inimkaubanduse tõkestamise ja kriminalistika arendamisega.

Kriisideks valmisolekuks ja nende lahendamiseks luuakse paremad eeldused, et kriisidest põhjustatud kahjud oleksid riigile ja elanikele võimalikult väikesed ning, et elutähtsate teenuste toimimine oleks tagatud igal ajal. Aidatakse kaasa, et riigiasutuste, omavalitsuste ja elutähtsa teenuse osutajate ülevaade ja teadmine võimalikest ohtudest oleks terviklik, parandatakse kriisideks valmistumise suutlikkust ja parandada erinevate osapoolte valmisolekut kriisijärgsete kahjude leevendamiseks.

¹⁷⁰ Algtasemed täidetakse 2019. TAI on läbi viinud uuringu täiskasvanute seas (raport valmib 2019. aasta jooksul).

¹⁷¹ Skaalal 1-100 punkti, kus 100 tähistab tajutava korruptsiooni puudumist. Mida suurem numbriline väärtus, seda vähem tajutakse riigis korruptsiooni.

Piirihaldus on suunatud nii Eesti kui Euroopa Liidu välispiiri valvamisele ja kaitsmisele selliselt, et see oleks piisav julgeoleku tagamiseks. Piiri valvamise ja kaitsmisega tõkestatakse piiri ebaseaduslikku ületamist, ebaseaduslikke toiminguid piiri lähedal, inimkaubandust ja salakaubavedu. Samuti tagatakse reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.

Meede: Tõhus rahvastikuhaldus

Meetme eesmärk: Eesti kodakondsus, rände- ja identiteedihaldus ning rahvastikutoimingud on usaldusväärsed, innovaatilised ja inimesekesksed, toetades Eesti arengut, ühiskonna sidusust ja toimimist ning tagades siseturvalisust.

Tabel 279. Tõhusa rahvastikuhalduse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020					
		Kulud					-33 543
		Sh piirmääraga vahendid					-19 834
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
Elanike hinnang Eesti siseturvalisusele, % <i>Allikas: SiM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring</i>	94	94	≥ 94	≥ 94	≥ 94	≥ 94	
Elanike osakaal, kes peavad sisserännet riigi peamiseks mureks ¹⁷² , % <i>Allikas: Standard Eurobaromeeter</i>	≤ 12	≤ 12	≤ 12	≤ 12	≤ 12	≤ 12	
Teistest rahvustest isikute hulgas tugeva ja keskmise riigiidentiteediga isikute osakaal, % <i>Allikas: Integratsiooni monitooring</i>	39/47 ¹⁷³	39/47	≥ 39/47	≥ 39/47	≥ 39/47	≥ 39/47	
Elanike osakaal, kes hindavad Eesti valmisolekut tulla toime ulatusliku põgenike sisserändega heaks, % <i>Allikas: STU</i>	36	36	≥ 36	≥ 36	≥ 36	≥ 36	
Turvalist identiteeti kasutavate inimeste osakaal elektroonilist identiteeti (eID-d) ¹⁷⁴ omavatest isikutest, % <i>Allikas: Eesti infoühiskonna arengukava 2020 mõõdik</i>	57	57	65	≥ 65	≥ 65	≥ 65	

¹⁷² Eestis, võrdluseks Euroopa Liidus keskmiselt.

¹⁷³ Tugev identiteet 39%, keskmine identiteet 47%

¹⁷⁴ Kasutajaks loetakse viimase aasta jooksul vähemalt 1 korra eID teenuse kasutaja (kasutamise all peetakse silmas nii autentimist kui allkirjastamist).

Teeninduses tehtavate toimingute osakaal <i>Allikas: PPA</i>	Algtase määratakse 2020					
PPA identiteedi ja rändevaldkonna teenustega, sh e-teenustega rahulolu tase ¹⁷⁵ <i>Allikas: PPA</i>	Algtase määratakse alates 2020		4	4	4	4
Rahvastikuregistris olevate elukoohaandmete tegelikkusele vastavate andmete osakaal, % <i>Allikas: SA</i>	75	75	> 75	> 75	> 75	> 75

Meetmes keskendutakse kodakondsuspoliitika, Eestisse elama asumise ja Eestis ajutise viibimise poliitika, varjupaigapoliitika, migratsioonijärelevalve ja tagasisaatmispoliitika ning uussisserändajate kohanemispoliitika kujundamisele ja elluviimisele. Samuti käsitletakse programmis rahvastiku halduse seisukohalt võtmetähtsusega identiteedihaldus- ning isikut tõendavate dokumentide poliitika kujundamist ja elluviimist ning rahvastiku toimingute korraldamist.

Meede koosneb neljast programmi tegevusest:

Tasakaalustatud rändepoliitika eesmärk on, et Eesti sisserändepoliitikat kujundatakse teadmispõhiselt ja paindlikult ning kooskõlas teiste poliitikavaldkondade eesmärkidega, Eesti arenguvajadustega ja lähtudes rahvusvahelistest kohustustest. Eesmärgi saavutamiseks viiakse tegevusi ellu kümnes kitsamas valdkonnas: Eesti arenguvajadustest lähtuva tasakaalustatud sisserändepoliitika kujundamine, sisserändepoliitika tõhus ja kliendikeskne elluviimine, Eestist kui sihtriigist ja Eesti sisserändepoliitikast teadlikkuse suurendamine, uussisserändajate kohanemist toetavate sihtrühmapõhiste tugiteenuste pakkumine, avalikkuse teavitamine rände- ja lõimumistemadel, uussisserändajate kohanemise toetamine kohalikul tasandil, tõhusa migratsioonijärelevalve elluviimine, põhiõigusi järgiva tagasisaatmispoliitika elluviimine, rahvusvahelise kaitse menetlemine, rahvusvahelise kaitse taotlejate ja saajate vastuvõtusüsteemi arendamine.

Tasakaalustatud kodakondsuspoliitika eesmärk on, et Eesti kodakondsus on väärtustatud ja kodakondsuspoliitika lähtub Eesti Vabariigi põhiseadusest, aitab kaasa rahvusriigi säilimisele ning avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamisele. Eesmärgi saavutamiseks keskendutakse Eesti kodakondsuse saamise valmiduse suurendamise ja kodanikustaatus väärtustamisega seotud tegevuste edendamisele.

Usaldusväärse ja turvalise identiteedihaldus-poliitika ülesanne on tagada, et Eesti on turvaliste digitaalsete dokumentide väljaandmises maailma liider, olemas on tõsikindel, stabiilne ja jätkusuutlik identiteedihalduspoliitika süsteem, tagatud on kasutajasõbralik ja modernne taotluskeskkond ning toetatakse tänapäevastele ja innovaatilistele lahendustele. Keskendutakse identiteedihaldusvaldkonna stabiilsuse ja turvalise ning tõsikindla isikutuvastuse tagamisele, valdkonna nutikale arendamisele, isikut tõendavate dokumentide ja identiteedihalduspoliitika valdkonna rahvusvahelise koostöö ning Eesti kui eduka e-riigi kuvandi jätkuvuse tagamisele, identiteedihalduspoliitika valdkonna tõhusa juhtimise, haldamise ja koostöö parandamisele.

Tõhusa rahvastikutoimingute poliitikaga tagatakse, et rahvastikuandmed on kvaliteetsed ning toetavad riigi, kohalike omavalitsuste, Eesti elanike avalike ülesannete täitmist ja lihsat

¹⁷⁵ Keskmise rahulolu tase 5-pallil süsteemis vähemalt tasemele 4.

asjaajamist.

Meede: Tark ja innovaatiline siseturvalisus

Meetme eesmärk: Siseturvalisuse asutused on atraktiivsed tööandjad ja inimesed teevad tähendusrikast tööd. Siseturvalisuse valdkonnas tegutsevad asjatundlikud, võimekad ja pühendunud inimesed. Siseturvalisuse tagamisel ollakse uuendusmeelsed, kasutatakse tarku ja innovaatilisi lahendusi.

Tabel 280. Targa ja innovaatilise siseturvalisuse meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020				
Kulud			-13 652				
Sh piirmääraga vahendid			-11 549				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
SIM valitsemisala töötajate üldine rahuolu: - SIM (5-ne skaala) - PPA (5-ne skaala) - PÄA (5-ne skaala) - HÄK (5-ne skaala) - SKA (5-ne skaala) - SMIT (7-ne skaala) <i>Allikas: SiM asutuste rahuloluuring</i>							
Algtase määratakse 2019							
Vabatahtliku voolavuse määr, %: - SIM (5-ne skaala) - PPA (5-ne skaala) - PÄA (5-ne skaala) - HÄK (5-ne skaala) - SKA (5-ne skaala) - SMIT (7-ne skaala) <i>Allikas: SiM asutuste vabatahtliku voolavuse määrad</i>	15 6,6 4,1 8,8 7,9 14						
Sihttasemed määratakse 2019							
SIM valitsemisala asutuste maine tööandjana <i>Allikas: SiM maineuuring</i>							
Mõõtmisvahend töötatakse välja 2020.							
Ühele õppekohale esitatud avalduste arv avalikul konkursil: 1) kõrgharidusõppes 2) kutseõppes <i>Allikas: SKA</i>	4,1 2,9						
Sihttasemed määratakse 2019.							
Innovatsiooni küpsusastme kõrgemale tasemele jõudmise määr <i>Allikas: SiM</i>							
Mõõtmisvahend töötatakse välja 2020. aastal.							

Meetmes keskendutakse personali, väljaõppe, nutikate lahenduste ja innovatsiooni teemade terviklikule käsitlemisele.

Meede koosneb kahest programmi tegevusest:

Inimeste hoidmiseks ja arendamiseks luuakse uusi ja tööturul konkurentsivõimelisi lahendusi töötajate leidmiseks, hoidmiseks ning arendamiseks.

Innovatsiooni ja tõenduspõhise poliitikakujundamise edendamiseks korraldatakse koolitusi, kutsutakse ellu võrgustikke, arendatakse siseturvalisuse valdkonna teadusvõimekust ning toetatakse teadus- ja tõenduspõhist poliitikakujundamist.

4. Tulemusvaldkond Riigivalitsemine

Riigivalitsemise tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud seitse programmi: Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuste toetamise, riigi ra.handuse, halduspoliitika, regionaalpoliitika, finantspoliitika, arhiivinduse ja kodanikuühiskonna programmid.

Kodanikuühiskonna programmi eesmärkide saavutamise, selleks tegevuste ja rahaliste vahendite planeerimise ja kasutamise eest vastutab Siseminister ja rahvastikuminister.

Tulemusvaldkonna eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine.

Tabel 281. Tulemusvaldkond Riigivalitsemine eesmärgi mõõdik ja sihttase

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Valitsemissektori kulutuste osakaal SKPs ei kasva. <i>Allikas: Eurostat</i>	Ei kasvanud (39,3%)	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva	Ei kasva
Elanike rahulolu avalike teenustega.	Mõõdik on välja töötamisel.					

Eesmärgi saavutamise eest vastutavad riigisekretär, rahandusminister, riigihalduse minister, rahvastikuminister ja haridusminister.

Tulemusvaldkonna kohta ei ole koostatud arengukava.

4.1. Kodanikuühiskonna programm

Programmi eesmärk: Tegutsemisvõimekad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud

Programmi viib ellu Siseminister.

Tabel 282. Kodanikuühiskonna programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud	<i>N/A</i>	-8 443	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid	<i>N/A</i>	-8 428	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Investeeringud	<i>N/A</i>	-68	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Sh piirmääraga vahendid	<i>N/A</i>	-68	<i>N/A</i>	<i>N/A</i>	
Mõõdik/Sihttase	2019	2020	2021	2022	2023
Kodanikuühenduste osakaal, kes saavad toetust kolmest või enamast rahastamisallikast, % <i>Allikas: Kodanikuühiskonna arengukava mõjuanalüüs</i>	33	45	45	45	45
Vabatahtlikus tegevuses osalemise määr, % <i>Allikas: Vabatahtlikus tegevuses osalemise uuring 2018</i>	49	36	36	36	36
Eesti kodanikuühenduste üldine elujõulisus <i>Allikas: Ameerika Ühendriikide arengukoostöö agentuur (USAID)</i>	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekust alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Programmi viiakse ellu kahe meetme ja kolme programmi tegevusega.

Eesmärgi saavutamiseks kavandatud olulisemad tegevused:

- Arendatakse strateegilise partnerluse koostöövormi, kus ministeerium, allasutus või kohalik omavalitsus rahastab pikemaajaliselt vabaühendust, mis panustab vastava valdkonna arengusse või pakub kokkulepitavat teenust.
- Jätkatakse projektikonkursside ja taotlusvoorude korraldamisega, et aidata kaasa kodanikuühenduste üldise elujõulisuse parandamisele.

Investeeringud

Kodanikuühiskonna programmi kogu investeeringute maht on 68 000 eurot. Investeeringutega toetatakse kodanikuühiskonna tegevusi.

Tabel 283. Kodanikuühiskonna programmi investeeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020 RE
IT investeeringud	-1
Muud investeeringud	-67

Tabel 284. Kodanikuühiskonna programmi 2020.a kulude ja investeeringute eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Siseministerium	Siseministeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus
Kulud kokku	-8 409	-34
Osakaal programmi eelarvest	99,6%	0,4%
sh antud toetused	-8 046	0
sh tööjõukulud	-277	-15
sh majandamiskulud	-78	-14
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-8	-5
Investeeringud	-67	-1

Programmi eesmärgi saavutamiseks on kõige suurema eelarvega toetuse eelarve, millest olulise osa moodustab erakondadele antavad toetused, Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile antav tegevustoetus ning usuliste ühenduste tegevuse toetamine.

Väiksema osa programmi eelarvest moodustavad tööjõukulud ja majandamiskulud.

Meede: Kodanikuühiskonna mõju ja arengut toetavate tugiteenuste ning arenguprogrammide tagamine

Meetme eesmärk: Tegutsemisvõimekad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud

Tabel 285. Kodanikuühiskonna mõju ja arengut toetavate tugiteenuste ning arenguprogrammide tagamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-3 030				
Sh piirmääraga vahendid		-3 015				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Kodanikuühenduste osakaal, kes saavad toetust kolmest või enamast rahastamisallikast, % <i>Allikas: Kodanikuühiskonna arengukava mõjuanalüüs</i>	33	33	45	45	45	45
Vabatahtlikus tegevuses osalemise määrm, % <i>Allikas: Vabatahtlikus tegevuses osalemise uuring 2018</i>	49	49	36	36	36	36
Eesti kodanikuühenduste üldine	2,1	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9

elujõulisus <i>Allikas: Ameerika Ühendriikide arengukoostöö agentuur (USAID)</i>						
Maakondade arv, kus tervise- ja turvanõukogude tegevustesse on kaasatud usuliste ühenduste esindajad <i>Allikas: SiM</i>	15	15	15	15	15	15

Meede on suunatud vabaihenduste tegutsemisvõimekuse tõstmisele, Eesti kodanikuühiskonna üldise elujõulisuse parandamisele ning vabatahtlikus tegevuses osalevate elanike osakaalu säilitamisele.

Selleks tegeletakse kaasamise, riigi ja vabaihenduste strateegilise partnerluse edendamise ja vabaihenduste rahastamise korrastamisega. Elanike vaatest tegeletakse kodanikuhariduse pakkumisega, vabatahtliku tegevuse ja annetamise toetamise ning edendamisega. Vabaihendustele nähakse ette toetused ja tugiteenused ning tegeletakse sotsiaalse ettevõtlusega ja keskkonna loomisega, et võimaldada neil osutada (avalikke) teenuseid. Samuti tegeletakse sellega, et riigi seisukohad ja huvid oleksid suhetes usuliste ühendustega esindatud.

Meede koosneb kahest programmi tegevusest:

Kodanikuühiskonna poliitika kujundamiseks kaasatakse kodanikuühendusi poliitikakujundamisse ja väärtustatakse nende mõju ühiskondlike probleemide ennetamisel ja lahendamisel. Tegutsemisvõimekate kodanikuühenduste suunal jätkab SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital projektikonkursside ja taotlusvoorude korraldamisega (1,3 mln eur). Lisaks jätkub üle Eesti pakutav tasuta nõustamisteenus vabaihendustele (0,465 mln eur) ja strateegiline partnerlus Vabaihenduste Liidu ja Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustikuga. Ühiskondlikult aktiivsete elanike suunal jätkub strateegiline partnerlus Eesti Külaliikumisega Kodukant, et edendada Eesti elanike osalemist vabatahtlikus tegevuses.

Usuasjade poliitika kujundamiseks tugevdatakse kogukondlikku turvalisust ja sidusust ning suheldes usuliste ühendustega esindatakse riigi huve ja seisukohti.

Meede: Erakondade rahastamine

Meetme eesmärk: Eesti erakonnad on tegutsemisvõimekad

Tabel 286. Erakondade rahastamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttase

Eelarve		2020				
Kulud		-5 413				
Sh piirmääraga vahendid		-5 413				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Eelarve kasutamise protsent, % <i>Allikas: SiM</i>	100	100	100	100	100	100

Meede on suunatud Eesti erakondade tegutsemisvõimekuse tõstmiseks.

Selle jaoks töötatakse välja erakondade rahastamise süsteem. Meede koosneb ühest programmi tegevusest:

Erakondade rahastamisel antakse riigieelarvest toetust erakondadele vastavalt erakonnaseadusele ning see aitab kaasa erakondade tegutsemisvõimekusele ja kaudselt kodanike ühiskondlikule aktiivsusele.

5. Tulemusvaldkond Perepoliitika

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti rahvas on kasvav rahvas ning laste ja perede heaolu ja elukvaliteet on tõusnud

Perepoliitika tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud üks programm: laste ja perede programm. Programmi panustavad Sotsiaalministeerium ja Siseministeerium.

Laste ja perede programmi eesmärgi saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite eest vastutab Sotsiaalministeerium ja Siseministeeriumi rahvastikuminister.

Tabel 287. Tulemusvaldkond Perepoliitika eesmärgi mõõdik ja sihttase

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Loomulik iive <i>Allikas: Statistikaamet</i>	Negatiivne -1384	Posi- tiivne	Posi- tiivne	Posi- tiivne	Posi- tiivne	Posi- tiivne

Valdkonna murekoht, aga ka probleem riigile tervikuna on sündide vähenemine ja 0–17-aastaste laste arvu vähenemine rahvastikus. Statistikaameti andmetel elas 2018. aasta alguses Eestis 252 117 alla 18-aastast last, mis moodustas kogu elanikkonnast 19%.

Eesti puhul on kaks kõige olulisemat tegurit, mis mõjutavad aastapõhiseid sündide arve eelseisval 15–20 aastal, sünnitusea jätkuv tõus ja pereloomeeas rahvastiku suuruse vähenemine¹⁷⁶ 2016. aastal ületas Eesti naiste lapse saamise keskmine vanus esimest korda 30. eluaasta piiri ning jätkas kasvu 2017. aastal (ema keskmine vanus lapse sünnil oli 30,38 aastat).

5.1. Laste ja perede programm

Programmi eesmärk: Laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi parandamine, söödustades seeläbi laste sünde.

¹⁷⁶ Puur, A., Põldma, A. (2014). Eesti sündimusareng ja sündimuse mõjutamise võimalused: lühianalüüs. Tallinna Ülikooli Eesti Demograafia Instituut. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Perehuvitised/puur_poldma_sundimus_ja_selle_mojutamise_voimalused_28022014.pdf

Tabel 288. Laste ja perede programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud	N/A	-795	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid	N/A	-795	N/A	N/A	
Investeeringud	N/A	0	N/A	N/A	
Sh piirmääraga vahendid	N/A	0	N/A	N/A	
Mõõdik/Sihttase	2019	2020	2021	2022	2023
Väljatöötamisel	Väljatöötamisel				

*Tulenevalt tegevuspõhisele eelarvele üleminekuga alates 2020.a ei ole tegevuspõhise eelarve planeerimistasandite võrdlusandmeid varasema perioodiga.

Eesmärgi saavutamiseks kavandatud olulisemad tegevused

Töötatakse välja strateegiline plaan, millega rakendamisel on tagatud jätkusuutlik rahvastiku- ja perepoliitika.

Tabel 289. Laste ja perede programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Siseministerium
Kulud kokku	795
Osakaal programmi eelarvest	100,0%
sh antud toetused	200
sh tööjõukulud	539
sh majandamiskulud	56

Programmi väljatöötamiseks ja eesmärkide saavutamiseks luuakse Siseministeriumisse rahvastiku- ja perepoliitika osakond. 2020. aastal on programmi eelarvesse planeeritud ministeriumi rahvastiku- ja perepoliitika valdkonnaga seotud töötajate palgafond ning töökohtadega seotud majandamiskulud.

Programmi eelarvesse on planeeritud 0,2 mln toetusteks.

Meede: Jätkusuutlik rahvastiku- ja perepoliitika

Meetme tase on väljatöötamisel.

3.17 SOTSIAALMINISTERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Sotsiaalministeriumi valitsemisala eelarvest

Sotsiaalministeriumi valitsemisala toetab Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamist-perepoliitika, sotsiaalse kaitse, tervise ja tööturu tulemusvaldkondades.

Valitsemisala eelarvet planeeritakse ja jälgitakse alates 2018. aastast tegevuspõhiselt, mis on

kooskõlas valitsemisala strateegilise raamistikuga. Tulenevalt teiste valitsemisalade üleminekust tegevuspõhisele eelarvestamisele ja meetodilistest muudatustest on muutnud sotsiaalministeeriumi valitsemisala struktuur võrreldes kehtiva eelarvega. Alates 2020. aasta eelarve planeerimisel on arvestatud järgmiste muudatustega:

- Riigieelarvesse ei planeerita maksutulude edasiandmise tehingut maksukoguja ja vahendite kasutaja vahel. Maksutulud ja nendest seaduse alusel tehtavad kulud on kajastatud eelarves nii tuludes kui kuludes üks kord – tulud Maksu- ja Tolliameti eelarve kaudu Rahandusministeeriumi valitsemisalas ja kulud vahendite kasutaja eelarve kaudu programmis, mille eesmärgi saavutamisse vahendid otseselt panustavad.
- II pensionisamba kogumispensionimakse on planeeritud (0,5 mld eurot) sotsiaalministeeriumi valitsemisalas sotsiaalkindlustuse programmis.
- Meetodilise muudatusega on tulemusvaldkonna sotsiaalse kaitse programmi „Sotsiaalministeeriumi valitsemisala tegevuste elluviimine“ eelarve vahendid (IKT tegevused) jaotatud teistesse sotsiaalministeeriumi valitsemisala programmidesse.
- Uue meetodika alusel planeerib sotsiaalministeeriumi valitsemisala kõik väljamaksmiseks vajalikud eripensioni vahendid ning need kajastatakse Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.
- Hoolekandeprogrammi on suunatud siseturvalisuse tulemusvaldkonna „Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika programmi“ eelarvelised vahendid toetades eesmärgikeskset planeerimist.
- Perepoliitika tulemusvaldkonda panustab lisaks Sotsiaalministeeriumile rahvastikuminiister, kelle ametikoht loodi siseministeeriumi valitsemisalasse. Sellega seoses on osad funktsioonid liikunud siseministeeriumi haldusalasse.
- Käibemaksukulu kajastatakse riigieelarves eraldiseisvalt põhikuludest.

Sotsiaalministeeriumi 2020 planeeritava eelarve paremaks võrdlemiseks eelnevate aastatega on andmete olemasolul viidud 2018. aasta täitmine ja 2019. aasta eelarve võrreldavaks vastavalt planeeritava 2020 struktuuri järgi, võttes arvesse toimunud muudatusi.

Tabel 290. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala koondeelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
TULUD	134 808	125 149	-9 659	-7,2
KULUD	-5 360 101	-5 867 536	-507 435	9,5
sh piirmääraga vahendid	-115 872	-122 477	-6 605	5,7
INVESTEERINGUD	-5 686	-2 149	3 537	-62,2
sh piirmääraga vahendid	-4 008	-964	3 044	-75,9
FINANTSEERIMISTEHINGUD	0	-1 500	-1 500	100,0

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud on 5 868 mln eurot, investeeringud kokku 2,1 mln eurot ja tulud 125 mln eurot. Valitsemisala koondeelarve moodustab ca 50% riigieelarve kulude mahust. Valitsemisalas on koos ministeeriumiga kümme asutust sh valitsemisala koondeelarvest moodustab Sotsiaalkindlustusameti eelarve 53% ning Sotsiaalministeeriumi eelarve 46%. Ülejäänud valitsemisala asutuste eelarved jäävad eraldi seisvalt 1%.

TULUD

Valitsemisala tulud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud kokku 9,7 mln eurot.

Riigieelarvesse ei planeerita alates 2020. aastast maksutulude edasiandmise tehingut maksukoguja ja vahendite kasutaja vahel.

Tabel 291. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Saadud toetused	128 480	118 498	-9 982	-7,8
Riigilõivud	374	362	178	47,6
Tulu majandustegevusest	5 400	5 515	682	12,6
Trahvid ja muud eelpool nimetatamata tulud	554	774	15	100,0

Saadud toetused

Toetustena on kavandatud välisvahendeid ja riikliku kaasfinantseerimist järgmiselt:

- EL struktuurifondide rahastatavate tegevuste elluviimiseks laekub toetusi (koos kaasfinantseerimisega) kokku 114,8 mln eurot, sh struktuurivahendite projektide tehniline abi Euroopa Regionaalarengufondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi vahendite jagamise koordineerimiseks 0,6 mln eurot;
- Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna tegevuste elluviimiseks laekub toetusi koos kaasfinantseerimisega 2,8 mln eurot;
- Euroopa Komisjoni projektidest ja muudest välisvahenditest koos kaasfinantseerimisega laekub vahendeid 0,9 mln euro ulatuses.

Riigilõivud

Riigilõivudena laekub tulu Ravimiametile ravimiseaduse alusel ravimite tootmise, vahendamise ja müügiloa taotlusetega toimingutelt. Terviseametile laekub riigilõivuna väljastatavate tegevuslubade eest saadavad tasud ning analüüsi- ja tervisekaitseteenuste tasud.

Tulu majandustegevusest

Tulu majandustegevusest teenivad peamiselt Ravimiamet, ravimite ekspertiisi- ja seiretasudena, kliiniliste uuringute hindamise ning ravimite müügilubade väljastamise eest. Lisaks on suurimad tulu saajad Terviseamet (analüüsitemeenuste tulud) ning Tervise ja Infotehnoloogia Keskus (TEHIK), kes saab tulu tervishoiuteenuse osutajatelt terviseinfosüsteemi kasutamise eest ning Eesti Haigekassalt IT tugiteenuse pakkumise eest.

Trahvid ja muud eelpool nimetatamata tulud

Trahvitulud laekuvad Ravimiametile väärteomenetluse seadustiku alusel.

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 9,5% peamiselt seadusest tulenevate sotsiaaltoetuste- ja tervishoiukulude prognooside suurenemisega 1 032,4 mln eurot, sh pensionid 182,5 mln eurot, sotsiaalmaksu osa ravikindlustuseks Haigekassale 117,2 mln eurot ja Eesti Haigekassale mittetöötavate vanuspensionäride ja rahvapensionäride pensionilt arvestatav eraldis 26,4 mln eurot, vanemahüvitis 39,9 mln eurot, peretoetused 5,8 mln eurot, töövõimetoetus 68,7 mln eurot ja töötuskindlustusmaks 20,5 mln eurot.

Alates 2020. aastast on pensionisamba kogumispensionimakse 0,5 mld eurot planeeritud sotsiaalministeeriumi valitsemisalas sotsiaalkindlustuse programmis, mis varasemalt oli planeeritud rahandusministeeriumi valitsemisala eelarves. Pensionisamba kogumispensioni maksed on pensionisüsteemi üks osa ja peab terviks vaatest ja sisust lähtuvalt olema kajastatud koos pensioni I sambaga sotsiaalkindlustusprogrammis.

Alates 2020. aastast kajastatakse kõik Sotsiaalkindlustusameti poolt väljamaksmiseks vajalikud eripensioni vahendid (51 mln eurot) Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves.

Kulude detailsemad selgitused on toodud programmide ja meetmete lõikes. Võrdlus majandusliku sisu järgi 2019. aastaga on seletuskirja lisa 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 3,5 mln eurot (62%). 2020. aasta investeeringud on kajastatud tööturuprogrammis ja tervisehoiusesteemi programmis kokku summas 2,1 mln. Lisaks on planeeritud infosüsteemide arendamiseks kavandatud vahendid ka rahandusministeeriumi valitsemisalas oleva Vabariigi Valitsuse reservi koosseisus sihtotstarbelises reservis. Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Tabel 292. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2020	Muutus	Muutus %
Finantseerimistehingud	-1 500	-1 500	100
Osalused avaliku sektori sidusüksustes	-1 500	-1 500	100

DigInEst AS aktsiakapitali sissemaksiks on kavandatud 1,5 mln eurot. Sotsiaalministeerium plaanib vabariigi Valitsuse heakskiidu olemasolul luua riigile kuuluva aktsiaseltsi, mille eesmärk on soodustada Eestis uute tervishoiutoodete ja teenuste teket läbi andmepõhise koostöö, suurendades tervishoiu ning teadus- ja arendustöö (TA) rahastust läbi kasvavate välisinvesteeringute.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on valitsemisalale 5 mln eurot.

Valitsemisala eelarve administratiivselt ja majandusliku sisu lõikes on toodud seletuskirja lisa 2.

2. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala 2020. aasta eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse neljas tulemusvaldkonnas, mis jagunevad kaheksaks programmiks. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala elluviidavad tegevused, teenused ning prioriteedid lähtuvad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesannetest ning on

kooskõlas riigieelarve strateegia protsessiga nelja aasta lõikes ja täpsustatakse ühe aasta lõikes riigieelarve protsessis. Tegevused, teenused on kooskõlas mitmete valdkondlike ja valdkondade üleste strateegiadokumentidega ning kavandatakse ministeeriumi juhitavates nelja-aastastes programmides ning aastases ministeeriumi ja valitsemisala asutuste tööplaanis.

Programmide kaudu toimub valdkondade eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete, tegevuste ja teenuste planeerimine, eelarvestamine, elluviimine ning aruandlus. Minister kinnitab programmi eelarve programmi detailsusega, programmidokumendis kajastatakse informatiivselt ka meetmete, tegevuste ja teenuste maksumus.

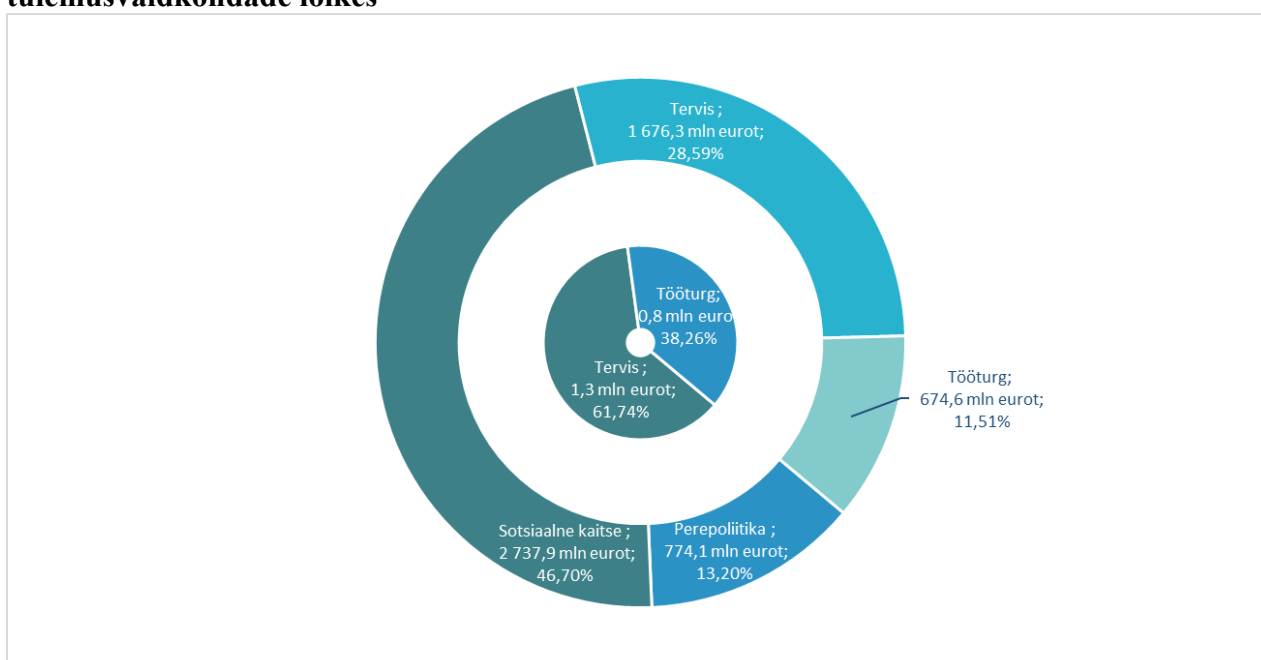
Tabel 293. Sotsiaalministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Tööturg	Heaolu arengukava 2016–2023	Tööturuprogramm
Sotsiaalne kaitse		Sotsiaalkindlustuse programm
		Hoolekandeprogramm
		Soolise võrdõiguslikkuse programm
		Sotsiaalministeeriumi valitsemisala tegevuste elluviimise programm*
Perepoliitika	Laste ja perede arengukava 2012–2020	Laste ja perede programm
Tervis	Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020	Keskkonnatervise programm
		Terviseriskide programm
		Tervishoiusüsteemi programm
Siseturvalisus	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020	Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika programm **

*Alates 2020.a on tulemusvaldkonna sotsiaalne kaitse programmi „Sotsiaalministeeriumi valitsemisala tegevuste elluviimine“ eelarve vahendid jaotatud teistesse valitsemisala programmidesse.

**Alates 2020. a on tulemusvaldkonna siseturvalisuse programmi „Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika programm“

Joonis 54. Sotsiaalministeeriumi kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus tulemusvaldkondade lõikes

3. Tulemusvaldkond Perepoliitika

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti rahvas on kasvav rahvas ning laste ja perede heaolu ja elukvaliteet on tõusnud

Tabel 294. Tulemusvaldkond Perepoliitika mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Loomulik iive <i>Allikas: Statistikaamet</i>	Negatiivne -1384 (2018.a)	Positiivne	Positiivne	Positiivne	Positiivne	Positiivne
Summaarne sündimuskordaja <i>Allikas: Statistikaamet</i>	1,67 (2018.a)	1,67	1,62	1,65	1,65	1,67
Absoluutse vaesuse määr 0-17-aastaste laste seas, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,2 (2017.a)	3,6	3,5	3,4	3,2	3,1

Perepoliitika tulemusvaldkonna Laste ja perede programm on koostatud Laste ja perede arengukava 2012–2020¹⁷⁷ elluviimiseks ja eesmärkide saavutamiseks. Programm keskendub laste ja perede heaolu suurendavate meetmete kättesaadavuse, kvaliteedi ja adekvaatsuse tagamisele. Kavandatud tegevused on vajalikud selleks, et tagada laste õigused ja heaolu, toetada perede igapäevast toimetulekut ning luua eeldused ühiskonna jätkusuutlikuks arenguks ja elanikkonna kestmiseks. Laste ja perede tulemusvaldkonna eest vastutab Sotsiaalministeerium.

Valdkonna murekoht, aga ka probleem riigile tervikuna on sündide vähenemine ja 0–17-aastaste laste arvu vähenemine rahvastikus. Statistikaameti andmetel elas 2018. aasta alguses Eestis 252 117 alla 18-aastast last, mis moodustas kogu elanikkonnast 19%.

Eesti puhul on kaks kõige olulisemat tegurit, mis mõjutavad aastapõhiseid sündide arve eelseisval 15–20 aastal, sünnitusea jätkuv tõus ja pereloomeas rahvastiku suuruse vähenemine.¹⁷⁸ Eesti naiste lapse saamise keskmine vanus ületas 2016. aastal esimest korda 30. eluaasta piiri ning jätkas kasvu 2017. aastal (ema keskmine vanus lapse sünnil oli 30,38 aastat).

Sündide üldise võimaliku saavutatava taseme määrab tänapäeva ühiskonnas soovitud laste arv. Perepoliitika olulist rolli sündimuse suurendamises nähakse sobiva, st lapse kasvatamist toetava keskkonna loojana, mis aitab seeläbi realiseerida soovitud laste sündi.

¹⁷⁷ Laste ja perede arengukava 2012–2020 <https://www.sm.ee/et/laste-ja-perede-arengukava-2012-2020>

¹⁷⁸ Puur, A., Põldma, A. (2014). Eesti sündimusareng ja sündimuse mõjutamise võimalused: lühianalüüs. Tallinna Ülikooli Eesti Demograafia Instituut. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Perehuvitised/puur_poldma_sundimus_ja_selle_mojutamise_voimalused_28022014.pdf

Joonis 55. Tulemusvaldkonna perepoliitika jagunemine programmiks ja meetmeteks**3.1 Laste ja pere programme¹⁷⁹**

Programmi eesmärk: Laste ja pere heaolu suurendamine ning elukvaliteedi parandamine, soodustades seeläbi laste sündi

Tabel 295. Laste ja pere programme eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-709 545	-774 213	-64 668	9,1	
sh piirmääraga vahendid		-14 752	-18 053	-3 301	22,4	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Soovitud laste arv ja tegelik laste arv ¹⁸⁰ <i>Allikas: Special Eurobarometer, Euroopa Komisjon</i>	naistel 0,88 ja meestel 1,55 (2011. a)	soovitud ja tegeliku laste arvu erinevus väheneb	soovitud ja tegeliku laste arvu erinevus väheneb	soovitud ja tegeliku laste arvu erinevus väheneb	soovitud ja tegeliku laste arvu erinevus väheneb	soovitud ja tegeliku laste arvu erinevus väheneb

¹⁷⁹ Laste ja pere programme 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspohine-eelarve>

¹⁸⁰ Mõõdik näitab vahet küsitlusuuringu kaudu mõõdetava soovitud ja registriandmetel põhineva tegeliku laste arvu vahel. Regulaarselt avaldatava näitaja väljatöötamiseks alustatakse tegevusi 2017. aastal, et koostöös statistikaametiga töötada välja näitaja meetodika ja regulaarne andmeallikas.

Osakaal lastest (4–12-klass), kes on eluga üldiselt rahul <i>Allikas: Lapse õiguste ja vanemluse monitooring 2012, Praxis</i>	82% (2018.a)	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb
0–2-aastaste lastega 20–49-aastaste meeste ja naiste tööhõivemäära erinevus ehk hõivelõhe <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu uuring</i>	62,9 pp (2018.a)	63 pp	61 pp	60 pp	59 pp	55 pp

Laste ja perede programmi kolme meetme kaudu tagab riik laste õigused ja heaolu, toetab perede igapäevast toimetulekut ning loob eeldused elanikkonna kestmiseks. Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Rakendusasutusteks teenuste elluviimisel on Sotsiaalkindlustusamet ja Tervise Arengu Instituut.

Programmi suurem muudatus on 2020. a aastast alates seotud Siseministeeriumi juurde loodud rahvastikuminiistri ametikohaga. Viimase tulemusel liiguvad rahvastikuminiistri vastutusvaldkonda meetmed, mille sisuks on peretoetused, elatisabi ja vanemahüvitis ning perepoliitika valdkonnaga seotud poliitikakujundus. Sotsiaalministeeriumi vastutusvaldkonda jääb laste heaolu, sh laste hoolekandeteenuste pakkumise korraldamine ja lastekaitse.

Olulisemad tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Kohaliku omavalitsuse ja riigi tasandi teenuste pakkumise korrastamiseks töötatakse välja erivajadustega laste sotsiaal-, haridus- ja esmatasandi tervishoiuteenuste integreeritud mudel.
- Keskmise ja raske puudega laste toetuse (01.01.2020) kahekordistamine ja sügava puudega laste toetuse kolmekordistamine, vastavalt 138,08 euroni; 161,1 euroni ja 241,65 euroni kuus.
- Analüüsi ja ettepanekute tegemine lastekaitsetöötajate piisavuse ning lastekaitsetöö sisulise kvaliteedi kohta, millele tuginedes tehakse juunis 2021 omavalitsuste esindusorganisatsioonidega vastav koostöökokkulepe. Eesmärgiks on kohalike omavalitsuste valmisolek panustada lastekaitsetöötajate arvu piisavusse ja rakendada soovituslikku kohaliku tasandi lastekaitse töökorralduse mudelit. Koostöökokkuleppe sisu sõltub paljuski analüüsi tulemustest.
- Analüüsi ja ettepanekute tegemine seksuaalse või füüsilise väärkohtlemise ohvriks langenud laste abistamise süsteemi arendamiseks (eesmärgiga luua ühtsed praktikad ja teenuse kvaliteedistandard). Peamised teemad, mille osas võib olla vajadus teha vajalikke täpsustusi, on tervishoiuteenuse kättesaadavus ja õiguskaitse.
- Rakenduvad vanemapuhkuste ja -hüvitiste süsteemi muudatused, millega pikendatakse isapuhkust, luuakse emapuhkus, võimaldatakse vanemahüvitise maksmist peatada ja jätkata vastavalt vanema soovile kuni lapse 3-aastaseks saamiseni.

Tabel 296. Laste ja perede programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Sotsiaalministeerium	Sotsiaalkindlustusamet	Tervise Arengu Instituut	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-2 274	-768 933	-1 369	-1 636
Osakaal programmi eelarvest	0,3%	99,3%	0,2%	0,2%
sh tööjõukulud	-776	-6 469	-632	-676
sh majandamiskulud	-397	-21 385	-733	-390
sh antud toetused	-1 100	-10	0	0
sh sotsiaaltoetused	0	-741 052	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	-17	-4	-570

Suurima eelarvemahuga asutus programmi mahust on Sotsiaalkindlustusamet kelle peamised tegevused on lastele ja peredele suunatud hüvitiste ja toetuste (nt peretoetused) väljamaksmine ning sotsiaalteenuste pakkumine. Tegevuskuludelt on samuti suurim Sotsiaalkindlustusameti eelarve.

Meede (meetme eesmärk): Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitstesüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu

Tabel 297. Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitstesüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-3 041				
Sh piirmääraga vahendid		-2 858				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Laste- ja perepoliitika arendamiseks kavandatud tegevused on ellu viidud	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
<i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>						
Hooletuses, hädaohus ja väärkoheldud lastega seotud pöördumiste arv	2021 (2017. a)	Väheneb	Väheneb	Väheneb	Väheneb	Väheneb
<i>Allikas: Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister</i>						
Perest eraldatud laste osakaal 0–17-aastastest lastest	0,1% (2017. a)	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb
<i>Allikas: Sotsiaalministeerium, Statistikaamet</i>						

Meede keskendub laste õiguste ning lastekaitstesüsteemi toimimise tagamisele, mis hõlmab endas laste- ja perepoliitika väljatöötamist ja ellurakendamist. Lisaks pakutakse väärkoheldud

lastele lastemaja-, rehabilitatsiooni- ja raviteenuseid, loodud on lasteabi- ja kadunud laste telefoni teenus ning tegeletakse lastekaitsealase ennetus- arendus ja teavitustegevuste koordineerimisega.

Oluline fookus on kohaliku tasandi lastekaitsetöö tugevdamisel. Selleks pakutakse lastekaitsetöötajatele töönoustamist ja täienduskoolitust, toetatakse keeruliste lastekaitsejuhtumite lahendamist ja pakutakse uutele lastekaitsetöötajatele mentorlust. Eritähelepanu on tõsiste käitumisprobleemidega lastele suunatud sekkumiste arendamisel.

Meede (meetme eesmärk): Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele

Tabel 298. Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-26 715			
sh piirmääraga vahendid			-11 982			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Lapsevanemad, kes tunnevad, et vajaksid nõu ja abi, ent ei tea, kuhu või kelle poole pöörduda või ei söanda kellegi poole pöörduda <i>Allikas: Laste õiguste ja vanemluse uuring, Praxis</i>	53% (2018. a)	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb
Laste kehalise karistamise aktsepteerimine vanemate poolt <i>Allikas: Laste õiguste ja vanemluse uuring, Praxis</i>	42% (2018. a)	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb
14–17-aastaste kuriteos kahtlustatavate suhtarv 10 000 samaealise inimese kohta <i>Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet, Statistikaamet</i>	120 (2018. a)	Väheneb	Väheneb	Väheneb	Väheneb	Väheneb
Nende puudega laste vanemate või peamiste hooldajate osakaal, kes ütlevad, et pole saanud kasutada üldse või piisavalt sotsiaalteenust või sotsiaalteenuseid, kuid vajaksid neid oma puudega lapse jaoks või vajaksid enam <i>Allikas: Puuetega lastega perede toimetuleku ja vajaduste uuring</i>	30% (2017. a)	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb	Langeb
Lapsevanemate osakaal, kes 6 kuud pärast lapsehoiu ja/või puuetega laste tugiteenuse saamise algust on tööturul <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	71,95% (2017. a)	44%	44%	44%	44%	44%

Mitteinstitutsionaalsele asendushooldusele paigutatud laste osakaal kõigist asendushooldusele paigutatud lastes	62% (2017. a)	64%	65%	66%	68%	68%
<i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>						
0–2-aastaste laste osakaal asutusekeskses lapsehoiuis	27,8% (2018. a)	30%	30,3%	32,5%	33,5%	34,5%
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						

Meetme eesmärgi täitmiseks pakutakse erinevaid teenuseid, mis toetavad nii lapsi kui vanemaid. Suuremad neist on puudega laste tugiteenuste arendamise ja pakkumise teenus, erivajadustega laste rehabilitatsiooni- ja abivahenditeenus saamine. Teenuste kättesaadavuse paranemine ja ühtse tugisüsteemi loomine vähendab puudega laste vanemate hoolduskoormust ning tagab paremad võimalused tööturul osalemiseks.

Asendushoolduse valdkonnas on põhiohk peregõhise teenuse pakkumise suurendamisel, et oma sünniperest eraldatud lapsed saaksid kasvada võimalikult peresarnastes tingimustes. Samuti tegeletakse asendushoolduse kvaliteedi tõstmisega, valdkonna tugiteenuste arendamisega ja järelhooldusega, et tagada laste ja teenuseosutajate heaolu ja toimetulek ning toetada noori iseseisvasse ellu astumisel.

Laste heaolu mõjutab olulisel määral see, millised on suhted pereliikmete vahel, milline on vanemate vanemlik kompetents ning kuidas on tagatud abivajaduse märkamine ja sellele reageerimine. Vanemate puudulikud teadmised lapse arengust ja kehvad kasvatusalased oskused võivad olla üheks põhjuseks, miks tekib peredes probleeme. Seetõttu paneb riik rõhku vanemlike oskuste arendamise programmidesse ning suurendab läbi selle laste ja pere heaolu.

Eraldi tegevusena luuakse lapsehoiukohti ning toetatakse teenusepakkumist 0-7-aastastele lastele. Lapsehoiukohtade loomise eesmärk on suurendada lapsevanemate osalemist tööturul, lähtudes lapse ja pere (eri)vajadustest (nt hoiukohad erivajadustega lastele, ebastandardsetel aegadel töötavad hoiukohad).

Meede (meetme eesmärk): Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut ning töö ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitsesüsteem.

Tabel 299. Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut ning töö ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitsesüsteem meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Peretoetuste ja vanemahüvitise mõju 0–17-aastaste laste absoluutse vaesuse vähendamisele, %	58% (2017. a)	Väheneb	Väheneb	Väheneb	Väheneb	Väheneb

<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>						
Meeste osakaal isikutest, kellele on aasta jooksul määratud vanemahüvitis (esmakordsed määramised), %	10,9% (2018. a)	9,5%	11,0%	11,3%	11,5%	12%
<i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>						

Meetme fookuses on lastele ja peredele suunatud hüvitised ja toetused. Eelarvemahult suurimad neist on peretoetus, vanemahüvitis, lapsevanemate pensioni- ja ravikindlustuskaitse ning puudega lapse toetus. Perede materiaalne kindlustatus ning töö- ja pereelu ühitamise võimalused mõjutavad olulisel määral laste ja perede heaolu ning laste tulevikuväljavaateid. Viimastel aastatel on perehüvitisi oluliselt suurendatud, samuti on suurendatud laste tarbimiskaalu toimetulekutoetuse määramisel. Muudatused on aidanud vähendada laste vaesust, eriti suur mõju on olnud lasterikaste perede sissetulekutele. Meetme raames jätkatakse elatisabi ning vanemapuhkuste ja -hüvitiste süsteemi arendamisega, samuti tõstetakse puudega laste toetusi.

4. Tulemusvaldkond Tööturg

Tulemusvaldkonna eesmärk: Tööhõive kõrge tase ning pikk ja kvaliteetne tööelu

Tabel 300. Tulemusvaldkonna Tööturg mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Tööhõive määr vanusegrupis 20-64 a, %	79,2 (2018.a)	75,7	76	79,3	79,4	79,5
<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>						
Tööelu kestus, aastates	39,0 (2018.a)	37,4	37,5	39,0	39,1	39,2
<i>Allikas: Eurostat, tööjõu-uuring</i>						

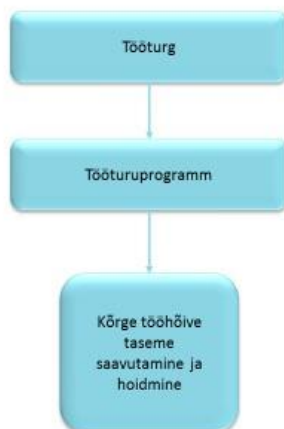
Tööturu tulemusvaldkonna tööturuprogramm on koostatud Heaolu arengukava 2016–2023 elluviimiseks ja selle eesmärkide saavutamiseks. Tööturu tulemusvaldkonna sihiks on reguleerida õiglaselt töösuhteid, tõsta tööhõivet ja kaitsta inimest töötuse korral. Tööhõive määr ületas aastaks 2020 seatud tööhõive määra eesmärgi (76%) ja suurenes 2018. aastal 79,2%-ni. Aktiivsus ja hõive suurenesid nii meeste kui naiste hulgas, enim noorte ja vanemaeliste hulgas. Tööealise elanikkonna vähenemine ja madal töötuse määr soodustavad tööjõupuuduse süvenemist. Tööjõupuudust suurendab ka ebapiisav kvalifikatsioon.

Inimeste töötuks jäämise ennetamiseks pakutakse nii töötutele kui ka töötavatele inimestele Eesti Töötukassa toel täiend- ja ümberõpet. Õppimisel on võimalik tuge saada neil töötavatel inimestel, kes on tervises seisundi tõttu töökaotamise ohus, kellel puudub eri- või kutsealane haridus või selle omandamisest on möödunud enam kui 15 aastat, kelle vanus on kõrgem kui 50 aastat või kellel on ebapiisav eesti keele oskus.

Tööhõives osalemine sõltub olulisel määral tööelu kvaliteedist. Elanikkonna vähenemine ja vananemine sunnib enam tähelepanu pöörama töötaja tervisele ning tervise hoidmisele töökeskkonnas. Töövõime vähenemist ja tööga seotud tervisekahjustusi põhjustavad töökeskkonnas esinevad ohutegurid.

Programmi eesmärkide saavutamise, tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Sotsiaalministeerium kootöös valitsemisala erinevate asutustega.

Joonis 56. Tulemusvaldkonna tööturg jagunemine programmiks ja meetmeks

4.1 Tööturuprogramm

Programmi eesmärk: Töäjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist

Tabel 301. Tööturuprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %			
Kulud		-581 962	-675 085	-93 123	16,0			
sh piirmääruga vahendid		-10 620	-8 520	2 100	-19,8			
Investeeringud		-1 064	-822	242	-22,7			
sh piirmääruga vahendid		0	-48	-48	100,0			
Mõõdik/Sihttase		Viimane tegelik tase		2019	2020	2021	2022	2023
Töäjõus osalemise määr 15–64-aastaste seas, % ¹⁸¹	Mehed	82,1% (2018.a.)	81,4%	81,5%	81,5%	81,3%	81,2%	

¹⁸¹ Mõõdik näitab tööjõu osatähtsust tööelises rahvastikus ehk seda, kui suur osa rahvastikust on tööturul aktiivne. Töäjõu moodustavad töötajad ja töötud. Töötud on need, kes on töötaja, otsivad aktiivselt tööd ja on võimelised kahe nädala jooksul

Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring	Naised	75,5% (2018.a.)	73,4%	73,5%	75,4%	75,2%	75,1%
	Kokku	78,8% (2018.a.)	77,4%	77,5%	78,5%	78,3%	78,2%

Tööturuprogrammi sisuks on toetada inimeste tööelus osalemist. Programmi teenuste kaudu rakendatakse tööturupoliitikat, et aidata kaasa tööelu kvaliteedi paranemisele ning toetada tööelise elanikkonna tööga hõivatust ja tarviliku tööjõu olemasolu tööandjatele. Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Eesmärgiga laiendada töötushüvitiste saajate ringi (nt hüvitiste saajateks on tulevikus lühiajaliselt ja ebaregulaarselt töötavad inimesed) jätkub töötushüvitiste regulatsiooni väljatöötamiskavatsuse koostamine ja esitatud ettepanekute mõjude analüüs.
- Inimeste konkurentsivõime tõstmiseks tööturul jätkatakse karjääriteenuste ühtse süsteemi rakendamist, mis on kõigile inimestele elukestvalt kättesaadav.
- NEET noorte õpingute jätkamise ja tööturul osalemise toetamise süsteemi (2018. aastal loodud noortegarantii tugisüsteem) parendamiseks teostatakse kitsaskohtade analüüs, mille põhjal tehakse süsteemi parendamiseks vajalikud muudatused.
- Vähenenud töövõimega inimeste hõivevõimaluste tõstmiseks suurendatakse sihtrühmale tööle saamist ja töötamist toetavate teenuste kättesaadavust.
- Ebasoodsamas olukorras olevate sihtrühmade (nt noored, vanemaealised, vähese eesti keele oskusega inimesed) tööturul osalemise tulemuslikumaks toetamiseks ajakohastatakse ja arendatakse erinevate meetmete (nt mobiilsustoetus, kaitstud töö ja rehabilitatsiooniteenus) pakkumist.

Investeeringud

Programm hõlmab sotsiaalteenuste IKT arenduskulusid, et tagada vajalike infosüsteemide toimimine. Lisaks toimub programmi kaudu ka Sotsiaalministeeriumi haldusala IKT tegevuste koordineerimine, mille tulemusel sotsiaalvaldkonna infosüsteemid on kaasaegsed, töökorras ja vastavad kasutajate vajadustele.

Tööturuprogrammi olulisemaks investeeringuks on tööelu infosüsteemi arendused. Investeeringuid kasutatakse ka tööturuprogrammi teenuste toimimiseks vajaliku IKT baasinfrastruktuuri tagamiseks (kasvavate andmemahude ja logide jaoks kettamassiivide laiendused, serverite uuendamine) ja infosüsteemide väikearendusteks.

Tabel 302. Tööturuprogrammi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Sotsiaalministeerium	Sotsiaalkindlustusamet	Astangu Kutse-rehabilitatsiooni Keskus	Tööinspeksioon	Riikliku Lepitaja Kantsel ei	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-653 101	-14 061	-2 992	-3 662	-130	-1 139
Osakaal programmi eelarvest	96,7%	2,1%	0,4%	0,5%	0,0%	0,2%

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

sh töjõukulud	-1 890	-543	-1 882	-2 993	-112	-534
sh majandamiskulud	-1 062	-8 311	-1 104	-626	-18	-496
sh muud kulud	-220 460	0	0	0	0	0
sh antud toetused	-429 688	0	6	1	0	0
sh sotsiaaltoetused	-1	-5 206	0	0	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	-1	0	-42	0	-109
Investeeringud	0	0	0	0	0	-822

Suurima eelarvega panustab tööturuprogrammi Sotsiaalministeerium, mille enamusi tegevusi viib ellu Eesti Töötukassa. Aktiivsete tööturuteenuste osutamise ja hüvitiste maksmise eesmärk on saavutada tööealise elanikkonna võimalikult kõrge tööhõive tase, tagada tarvilik töjõu olemasolu töandjatele ning ennetada töotust ja töoturult väljalangemist. Selleks pakutakse teenuseid nii töötutele, töotsijatele, tötavatele inimestele kui töandjatele. Hüvitisi makstakse töötutele ja tötajale koondamise korral, et kompenseerida neile töotsingute ajaks osaliselt kaotatud sissetulek.

Teenuste osutamist ja hüvitiste maksmist reguleerivad tööturuteenuste ja -toetuste seadus ning töotuskindlustuse seadus. Valdkonna poliitikakujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Aktiivsete tööturuteenuste osutamine ja hüvitiste maksmine on korraldatud peamiselt Eesti Töötukassa kaudu.

Tööinspeksioon teeb töösuhete ja töökeskkonna üle järelevalvet, pakub tasuta töökeskkonna konsultandi teenust ning nõustab töösuhete ja töökeskkonna rakenduslikes küsimustes. Tööelus tekkinud erimeelsuste lahendamiseks on tötajatel ja töandjatel võimalus pöörduda tövaidluskomisjoni poole. Kollektiivsete tötülide ennetamise ja lahenduste pakkumisega tötuli osapooltele tegeleb riiklik lepitaja.

Meede (meetme eesmärk): Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine

Tab 303. Kõrge tööhõive taseme saavutamise ja hoidmise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020 RE				
			Kulud				-675 085
			sh piirmääraga vahendid				-8 520
Mõõdik/Sihttase	Algtase	Sihttase 2019	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023	
Vanemas eas tööealiste inimeste (55–64-a) tööhõive määr, % ¹⁸²	Mehed	65,5% (2018.a.)	64,5%	65,0%	66,0%	65,9%	65,8
	Naised	71,3% (2018.a.)	66,5%	66,8%	71,2%	71,0%	71,0
	Kokku	68,7% (2018.a.)	65,6%	66,0%	68,7%	68,6%	68,6
<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti töjõu-uuring</i>							

182 Mõõdik näitab töga hõivatud inimeste osatähtsust 55–64-aastases rahvastikus.

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Noorte töötuse määr 15–24-aastaste vanuserühmas, % ¹⁸³ <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	Mehed	12,3% (2018.a.)	12,6%	11,0%	11,0%	10,8%	10,8
	Naised	11,4% (2018.a.)	9,5%	9,0%	9,0%	8,8%	8,8
	Kokku	11,8% (2018.a.)	10,8%	10,0%	10,0%	9,8%	9,8
Pikaajalise töötuse määr, % ¹⁸⁴ <i>Allikas: Eesti tööjõu-uuring Statistikaamet</i>	Mehed	1,5% (2018.a.)	2,8%	2,6%	2,6%	2,4%	2,2
	Naised	1,2% (2018.a.)	2,3%	2,3%	2,3%	2,1%	1,9
	Kokku	1,3% (2018.a.)	2,6%	2,5%	2,5%	2,3%	2,1
Tööhõive määr eesti ja teisest rahvusest elanike seas, % ¹⁸⁵ <i>Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet</i>	Eestlased	69,8% (2018.a.)	67,3%	67,3%	69,9%	69,9%	70,0
	Teisest rahvusest elanikud	64,3% (2018.a.)	61,8%	62,1%	64,9%	65,0%	65,0
Töötuse määrade erinevus kordades eesti ja teisest rahvusest elanike vahel ¹⁸⁶ <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, SoM arvutused</i>		1,5 (2018.a.)	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4
16–64-aastaste vähenenud töövõimega inimeste tööhõive määr, % ¹⁸⁷ <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, SoM arvutused</i>		51,4% (2018. a)	51,3%	51,4%	51,5%	51,6%	51,7%
Tööõnnetustega seotud haiguspäevade arv ühe õnnetuse kohta, päevade arv ¹⁸⁸ <i>Allikas: Eesti Haigekassa aastaaruanne, Tööinspektsiooni register</i>		30,3(2018. a)	26,2	26,1	26,0	25,9	25,8

Kõrge tööhõive taseme saavutamist ja hoidmist toetavad meetme erinevad tegevused. Tööturupoliitika väljatöötamise ja ellurakendamisega aidatakse kaasa tööelu kvaliteedi paranemisele ning toetatakse tööealise elanikkonna suurt tööga hõivatust ja tarviliku tööjõu

183 Mõõdik näitab töötute osatähtsust tööjõus 15–24-aastaste vanuserühmas.

184 Mõõdik näitab pikaajaliste töötute osatähtsust tööjõus (15–74-aastased). Pikaajalisteks töötuteks loetakse töötuid, kes on tööd otsinud 12 kuud või kauem.

185 Mõõdik näitab tööga hõivatute osatähtsust rahvusesti 15–74-aastaste seas.

186 Mõõdik näitab mitu korda on teisest rahvusest elanike töötuse määr kõrgem eesti rahvusest elanike töötuse määrast.

187 Mõõdik näitab tööga hõivatute osatähtsust vähenenud töövõimega inimeste vastavas vanuserühmas. Vähenenud töövõimega inimesteks loetakse püsiva töövõimekaoga 10–100% ning osalise või puuduva töövõimega inimesi.

188 Mõõdik näitab töökeskkonnapoliitika tulemuslikkust. Kui tööõnnetustega seotud haiguspäevade arv väheneb, viitab see raskete tööõnnetuste arvu vähenemisele ning kaudselt töökeskkonna paranemisele.

olemasolu tööandjatele.

Meetme eesmärgi saavutamiseks ja hoidmiseks tõhustatakse tegevusi, millega toetatakse vanemaealiste tööjõus ja tööhõives osalemist. Aktiivsus ja hõive suurenesid nii meeste kui naiste hulgas, enim noorte ja vanemaealiste hulgas. Hõivemäär 55–64-aastaste hulgas kasvas 68,7%-ni. Sellele aitas kaasa nii naiste pensioniea järkjärguline tõus kui ka vanemaealiste suurem valmidus pensionieas töötada. Seiratakse ja analüüsitakse noorte töötuse ennetamiseks ja tööhõive suurendamiseks suunatud teenuseid ja tegevusi ning vajaduse korral muudetakse või töötatakse välja eesmärkide saavutamiseks teenuste tingimusi või uusi teenuseid.

Tööelu kvaliteedi tagamiseks on oluline tõhus riiklik järelevalve. Tööinspeksioon teeb riiklikku järelevalvet töötervishoidu, tööohutust ja töösuhteid sätestavate õigusaktide nõuete täitmise üle. Samuti pakub ettevõtetele tasuta töökeskkonna konsultandi teenust ning nõustab ja teavitab tööandjaid ja töötajaid töökeskkonna- ja töösuhtealaste rikkumiste tuvastamiseks, kõrvaldamiseks ja ärahoidmiseks.

Tegevuste eesmärk on saavutada turvaline töökeskkond kõigile, kes Eestis töötavad, et säiliks töötajate töövõime ning juhtuks võimalikult vähe tööõnnetusi, eriti raskeid ning surmaga lõppevaid. Turvaline ja töötajate tervist hoidev töökeskkond aitab tööandjatel olla konkurentsivõimeline tööjõuturul, hoida töötajaid tervena ja tegusana pikki aastaid, mis on eelduseks jätkusuutlikule majandusele. Tööandjate toetamiseks on vajalik pakkuda konsultatsiooniteenust ning teavitustegevuste läbi toetada neid ohutu ja tervist toetava töökeskkonna loomisel oma töötajatele. Nõustamisteenus annab nii töötajatele kui tööandjatele võimaluse esitada töökeskkonnaga seotud küsimusi, mis aitab leida parimaid lahendusi konkreetsele olukorrale.

5. Tulemusvaldkond sotsiaalne kaitse

Tulemusvaldkonna eesmärk: Sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähenemine, sooline võrdsus ning suurem sotsiaalne kaasatus.

Tabel 304. Tulemusvaldkond sotsiaalne kaitse eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2019 RE	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud		- 2 520 493	- 2 738 729	-218 236	8,7	
sh piirmääraga vahendid		-58 561	-56 010	2 551	-4,4	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Suhtelise vaesuse määr, %	22,6% (2017.a)	15,5	15	15	15	15
<i>Allikas: Statistikaamet; Eesti sotsiaaluuring</i>						
Absoluutse vaesuse määr, %	3,4% (2017. a)	3,1	3,0	3,0	2,9	2,8
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						
Naiste ja meeste keskmiste tunnupalkade vahe ehk sooline palgalõhe, %	23,4%	20,1	19,7	19,3	18,9	18,5

Allikas: Statistikaamet, soolise palgalõhe andmebaas	(2014.a)					
--	----------	--	--	--	--	--

Eesti on vananeva ja väheneva rahvaarvuga riik, kus samal ajal on pikenenud inimeste eluiga ja inimesed elavad kauem tervena. Need trendid tõstatavad küsimused – kuidas rahuldada majanduse ja tööturu vajadusi ning tagada ühtlasi inimeste heaolu kasv ja sotsiaalkaitseüsteemi jätkusuutlikkus.

Sotsiaalse kaitse tulemusvaldkonna eesmärk on toetada Eestis sotsiaalset võrdsust ja vaesuse vähendamist ning suurendada sotsiaalse kaasatuse osatähtsust. Tulemusvaldkonna eelarve suurus on 2 738 mln eurot (2019. aastal 2 520 mln eurot), kasv eelmise aastaga 217 mln eurot.

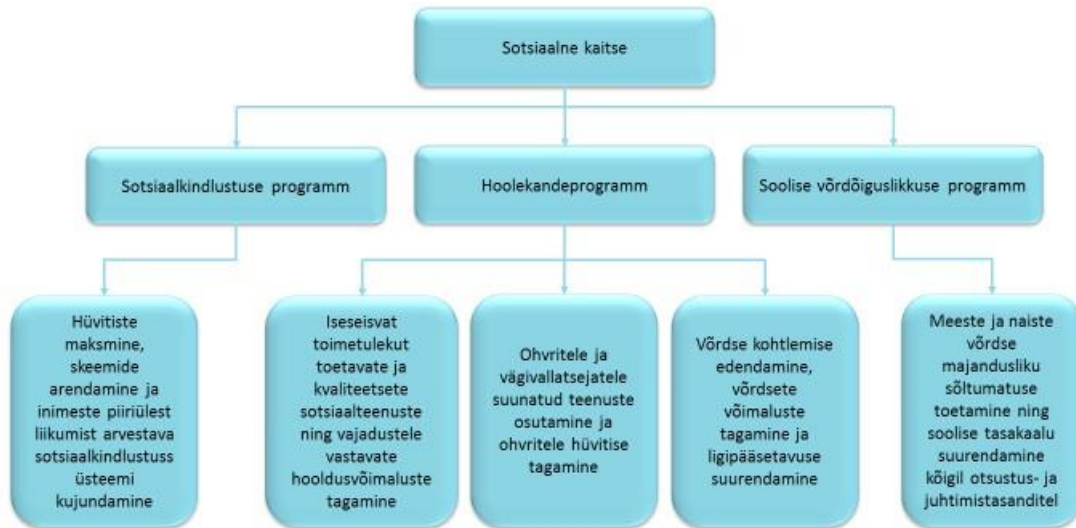
Eesti sotsiaalkaitseüsteem jaguneb sotsiaalkindlustuseks ja sotsiaalhoolekandeks. Sotsiaalkindlustus süsteemis on oluline sotsiaalkindlustushüvitiste, sh pensionide ja riiklike toetustega tagada sotsiaalne kaitse erinevate riskide korral (töö kaotus, haigus, lapse sünd, töövõimetus, vanadus) kogu elukaare ulatuses.

Sotsiaalhoolekande raames pakutakse inimestele vajaduspõhiseid iseseisvat elamist toetavaid, toimetulekut ja töötamist toetavaid ning ühiskonda kaasamist parandavaid teenuseid (nt teenused eakatele, puudega inimestele, sotsiaalmajanduslike probleemidega inimestele). Lisaks makstakse toetusi, osutatakse abi puuduse korral (toimetulekutoetus) ning pakutakse vältimatut abi. Abi andmisel lähtutakse subsidiaarsuse põhimõttest, mille kohaselt sotsiaalteenuseid ja -toetusi pakuvad ja rahastavad üldjuhul inimesele kõige lähemal seisvad võimuorganid ehk kohalik omavalitsus.

Sotsiaalse kaitse tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kokku lepitud Heaolu arengukavas¹⁸⁹ 2016–2023.

¹⁸⁹ <https://www.sm.ee/et/heaolu-arengukava-2016-2023>

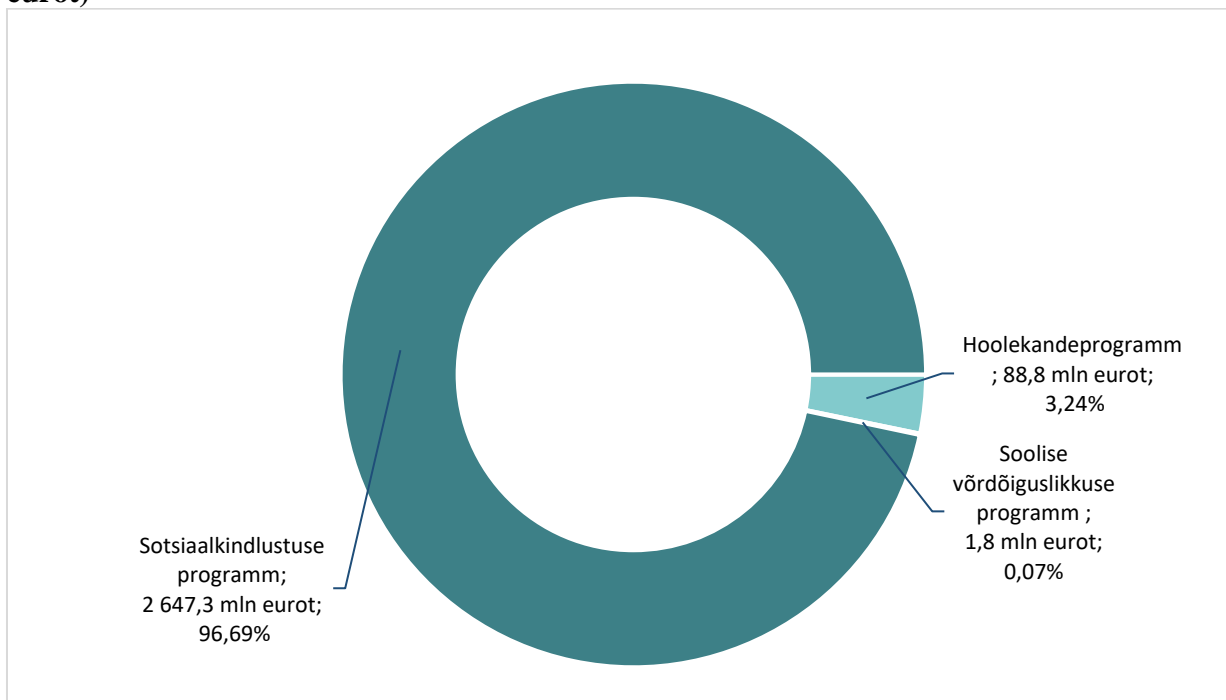
Joonis 57. Tulemusvaldkonna sotsiaalne kaitse jagunemine programmideks ja meetmeteks

Sotsiaalse kaitse tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamiseks on loodud kolm programmi: sotsiaalkindlustuse programm, hoolekandeprogramm ja soolise võrdõiguslikkuse programm.

Programmide eesmärkide saavutamise, tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise peamine panustaja ja vastutaja on Sotsiaalministeerium kootöös valitsemisala erinevate asutustega ning Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Volinikuga.

Joonis 58. Sotsiaalse kaitse tulemusvaldkonna kulude jaotus programmide lõikes (tuhat eurot)

5.1 Sotsiaalkindlustuse programm¹⁹⁰

Programmi eesmärk:

Inimeste majanduslik toimetulek on aktiveeriva, adekvaatse ja jätkusuutliku sotsiaalkaitse toel paranenud.

Tabel 305. Sotsiaalkindlustuse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku			2019 RE	2020	Muutus	Muutus %		
Kulud			-2 422 364	-2 648 232	-225 868	9,3		
sh piirmääraga vahendid			-5 433	-4 875	558	-10,3		
Mõõdik/sihttase		Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
Absoluutse vaesuse määr vanuserühmades 0–17, 18–64 ja 65+, % ¹⁹¹ <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	0–17	Mehed	3,0% (2017)	3,5%	3,4%	3,3%	3,1%	3,0%
		Naised	3,4% (2017)	3,8%	3,7%	3,6%	3,4%	3,3%
		Kokku	3,2% (2017)	3,6%	3,5%	3,4%	3,2%	3,1%
	18–64	Mehed	5,2% (2017)	4,2%	4,2%	4,1%	4,1%	4,0%
		Naised	2,8% (2017)	3,0%	3,0%	2,9%	2,9%	2,8%
		Kokku	4,0% (2017)	3,6%	3,6%	3,5%	3,5%	3,4%
	65+	Kokku	1,6% (2017)	0,9%	0,8%	0,7%	0,7%	0,7%
	Sügava materiaalse elumajäetuse määr kogu elanikkonnas, % ¹⁹² <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	Mehed	3,7% (2018)	3,9%	3,8%	3,8%	3,7%	3,7%
		Naised	3,8% (2018)	3,9%	3,8%	3,8%	3,7%	3,7%
Kokku		3,8% (2018)	3,9%	3,8%	3,8%	3,7%	3,7%	

Sotsiaalkindlustuse programm keskendub sotsiaalsete riskide korral rakendatavate sotsiaalkaitsemeetmete kättesaadavuse, adekvaatsuse ja jätkusuutlikkuse tagamisele. Programmi teenuste sisuks on sotsiaalkindlustushüvitiste, riiklike toetuste ja muu abi kaudu inimeste sotsiaalse kaitse tagamine ja miinimumhüvitiste adekvaatsuse kindlustamine. Programm hõlmab ka inimeste piiriülest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamist ning sotsiaalkindlustussüsteemi optimaalsuse ja finantsilise jätkusuutlikkuse

¹⁹⁰ Sotsiaalkindlustuse programm 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspoohine-eelarve>

¹⁹¹ Näitab nende inimeste osakaalu, kelle netosissetulek leibkonnaliikme kui tarbimisühiku kohta (ekvivalentnetosissetulek) kuus tarbimiskaalude 1:0,7:0,5 korral on absoluutse vaesuse piirist ehk arvestuslikust elatusmiinimumist madalam. Arvestuslik elatusmiinimum on inimesele vajalike elatusvahendite väikseim kogus, mis katab tema igapäevased vajadused. Elatusmiinimum koosneb arvestuslikust minimaalsest toidukorvist ja individuaalsetest mittetoidukulutustest, sh eluasemekulutused.

¹⁹² Näitab nende inimeste osakaalu, kes ei saa endale võimaldada vähemalt nelja komponenti üheksast: 1) üüri- ja kommunaalkulude tasumist, 2) kodu piisavalt soojana hoidmist, 3) ettenägematuid kulutusi, 4) üle päeva liha, kala või nendega samaväärseid valke sisaldava toidu söömist, 5) nädalast puhkust kodust eemal, 6) autot, 7) pesumasinat, 8) värvitelerit, 9) telefoni. Sügava materiaalse elumajäetuse määr ei kirjelda seega üksnes sissetulekuvaesust, vaid laiemat materiaalselt toimetulekut.

tagamist. Sotsiaalkindlustuse süsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks viiakse ellu pensionireform — alates 2021. aastast muutub pensionile jäämine paindlikumaks, mis annab inimestele võimaluse valida, millal on soov pensionile jääda.

Sotsiaalkindlustuse programmis kajastatakse alates 2020. aastast riikliku vanaduspensioni kogumisosa ehk kohustusliku kogumispensioni vahendeid ning erinevate valitsemisalade eripensionide eelarveid. Eripensionide loetelu on toodud lisa 11.

Programmi olulisemaks poliitikainstrumentiks on Sotsiaalkindlustusameti poolt väljamakstavad hüvitised, mille eelarve on ca 80 % programmi kulude eelarvest.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks viiakse ellu pensionireformiga seotud teavitustegevusi. Olulisemad muudatused jõustuvad alates 2021. aastast.
- Elamisväärsema pensioni tagamiseks analüüsib Sotsiaalministeerium toitjakaotuspensioni ja rahvapensioni skeeme ning esitab Vabariigi Valitsusele ettepaneku nende reformimiseks.
- Pensionisüsteemis on arvukalt ka eriskeeme, mis võimaldavad erialast tulenevat varasemat pensionile jäämist ja kõrgemat pensioni võrreldes tavapensioniga. Nende skeemide reformimine 2020. aastast aitab kaasa ebavõrdse kohtlemise vähenemisele pensioniskeemis, toetab tööhõive kasvu ning tagab pensionisüsteemiskeemi finantsilise jätkusuutlikkuse.
- Pensionäride õiglasemaks kohtlemiseks teeb Sotsiaalministeerium Vabariigi Valitsusele ettepaneku reformida soodustingimustel vanaduspensionide seaduse ja väljateenitud aastate pensionide seaduse pensionid, kuna pensioni saamise tingimused ei vasta enam algsele eesmärgile. Samal ajal analüüsib Rahandusministeerium koostöös Sotsiaalministeeriumiga tööandjapensioni soodustamise võimalusi.
- Sotsiaalkindlustussüsteem peab järjest rohkem arvestama inimeste piiriülese liikumisega: tööle ja elama siirdutakse nii Euroopa Liitu kui ka väljapoole. Eestis väljateenitud vanaduspensioni ja toitjakaotuspensioni eksporditakse alates 2018. aastast ka kolmandatesse riikidesse. Täiendava meetmena sõlmitakse sotsiaalkindlustusalaseid lepinguid kolmandate riikidega, mis valdavas osas puudutavad pensione. 2020. aastal jätkatakse pooleliolevaid läbirääkimisi Aserbaidžaanis ja Ameerika Ühendriikidega ning jätkatakse läbirääkimisi juba sõlmitud lepingute muutmiseks. Eeldatavasti jõustub 2020. aastal kahepoolne sotsiaalkindlustusleping Valgevene Vabariigiga.

Programmi viivad ellu Sotsiaalministeerium (SOM), Sotsiaalkindlustusamet (SKA) ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK).

Tabel 306. Sotsiaalkindlustuse programmi 2020.aasta kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Sotsiaalministeerium	Sotsiaalkindlustusamet	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-519 978	-2 127 393	-861
Osakaal programmi eelarvest	19,6%	80,4%	0,0%
sh tööjõukulud	-448	-54 796	-348
sh majandamiskulud	-1 430	-1 117	-304
sh sotsiaaltoetused	0	-2 071 458	0

sh tegevustoetused	0	-14	0
sh muud kulud	-518 100	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	-8	-209

Programmi eelarvest suurima eelarvemahuga asutus on Sotsiaalkindlustusamet 80,3%, kelle ülesandeks on tagada toetuste ja hüvitiste väljamaksmised. Sotsiaaltoetuste osakaal programmi kuludest on 78,2%, millest suurem osa on planeeritud riiklike pensionikindlustuste väljamakseteks (2 mld eurot). Sotsiaalkindlustusameti tegevuskulud moodustavad programmimahust 2,2%, millest 51 mln eurot on planeeritud alates 2020. aastast sotsiaalministeeriumi valitsemisalas eripensionide väljamakseteks. Eripensionide loetelu on toodud lisas 11. Kogumispensionide väljamakseteks on muudes kuludes kajastatud 517 mln eurot. Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse (TEHIK) kulud on seotud investeringute arendustegevusega.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Meede: Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiriülest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamine

Meetme eesmärk: Hüvitiste, toetuste ja muu abi kaudu inimeste sotsiaalse kaitse tagamine, sotsiaalkindlustuse jätkusuutlikkuse kindlustamine

Tabel 307. Hüvitiste, toetuste ja muu abi kaudu inimeste sotsiaalse kaitse tagamine, sotsiaalkindlustuse jätkusuutlikkuse kindlustamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2020					
		Kulud					
		sh piirmääraga vahendid					
Mõõdik/sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
Absoluutse vaesuse määr töötavate inimeste seas, % ¹⁹³	Mehed	2,1% (2017. a)	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	1,3%
	Naised	1,2% (2017. a)	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%	0,7%
<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	Kokku	1,7% (2017. a)	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,0%
Absoluutse vaesuse määr mittetöötavate inimeste seas, % ¹⁹⁴	Mehed	9,7% (2017. a)	7,6%	7,6%	7,5%	7,2%	7,1%
	Naised	4,0% (2017. a)	4,4%	4,4%	4,3%	4,1%	4,0%
<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	Kokku	6,2% (2017. a)	5,6%	5,6%	5,5%	5,3%	5,2%

193 Mõõdik näitab nende 18–64-aastaste inimeste osakaalu, kelle netosissetulek leibkonnaliikme kui tarbimisühiku kohta (ekvivalentnetosissetulek) kuus tarbimiskaalude 1:0,7:0,5 korral on absoluutse vaesuse piirist ehk arvestuslikust elatusmiinimumist madalam. Arvestuslik elatusmiinimum on inimesele vajalike elatusvahendite väikseim kogus, mis katab tema igapäevased vajadused. Elatusmiinimum koosneb arvestuslikust minimaalsest toidukorvist ja individuaalsetest mittetoidukulutustest, sh eluasemekulutused. Hõiveseisund – hõiveseisund, mis iseloomustas isikut aastast enam kui kuuel kuul. Töötav sisaldab nii palgatöötajaid kui ettevõtjaid.

194 Mõõdik näitab nende 18–64-aastaste inimeste osakaalu, kelle netosissetulek leibkonnaliikme kui tarbimisühiku kohta (ekvivalentnetosissetulek) kuus tarbimiskaalude 1:0,7:0,5 korral on absoluutse vaesuse piirist ehk arvestuslikust elatusmiinimumist madalam. Arvestuslik elatusmiinimum on inimesele vajalike elatusvahendite väikseim kogus, mis katab tema igapäevased vajadused. Elatusmiinimum koosneb arvestuslikust minimaalsest toidukorvist ja individuaalsetest mittetoidukulutustest, sh eluasemekulutused. Hõiveseisund – hõiveseisund, mis iseloomustas isikut aastast enam kui kuuel kuul. Mittetöötavad sisaldab nii töötuid, vanaduspensionäre kui muid mitteaktiivseid.

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	a)					
Absoluutse vaesuse määr puuetega inimeste seas, % ¹⁹⁵	4,0% (2017. a)	0,6%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%
<i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>						
50–74-aastaste tööhõive määr, % ¹⁹⁶	57,9% (2018a)	54,6%	54,7%	54,9%	55,3%	56,5%
<i>Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet</i>						
Mittetöötavate pensionäride ja hoivatute suhtarv ¹⁹⁷	41,8 (2017. a)	42,5	42,0	41,5	41,0	40,5
<i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaameti Eesti tööjõu-uuring, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>						

Sotsiaalkindlustusprogrammi meetme eesmärgi saavutamiseks on vaja kindlustada sotsiaalkindlustuse süsteemi finantsiline jätkusuutlikkus ning sotsiaalne kaitse elanikkonnale.

Majanduslike toimetulekuraskuste ulatust ühiskonnas kirjeldatakse vaesuse, eeskätt absoluutse vaesuse, ning laiemalt materiaalse ilmajäetuse näitajate kaudu. Eestis on tagatud sotsiaalne kaitse erinevate riskide korral kogu elukaare ulatuses sotsiaalkindlustushüvitiste, sh pensionide ja riiklike toetustega. Täpsem sotsiaaltoetuste ülevaade on toodud lisas 11.

Elanikkonnarühmade võrdlus näitab, et nii absoluutne kui ka suhteline vaesus ohustavad Eestis enim naisi, puudega inimesi ja töötuid. Vanemaeliste, s.o 65-aastaste ja vanemate inimeste, suhtelise vaesuse risk tervikuna on küll võrreldes koguelanikkonnaga oluliselt suurem, kuid absoluutses vaesuses elavate vanemaeliste osakaal võrreldes koguelanikkonnaga on väiksem. Vanaduspensionil on suurim mõju 65-aastaste ja vanemate elanike vaesuse näitajatele, kuna nende jaoks on vanaduspension üldjuhul peamine sissetulekuallikas.

Sotsiaalkindlustuse programm on programmidest mahult kõige suurem – ca 2,6 mld eurot, millest vanaduspensionideks on planeeritud 2 mld eurot ning 51 mln eurot on eripensionide väljamaksmiseks (loetelu vt lisast 11). Riikliku pensionikindlustuse peamine eesmärk on tagada inimestele pensionipõlveks piisav sissetulek. Pensioni suurusele seab piirid riigi rahaline suutlikkus, mis omakorda sõltub oluliselt tööealiste inimeste arvust ja nende makstud sotsiaalmaksust. Keskmise pension (ehk 44 aastase staažiga vanaduspension) kasvab 2020. aastal 45 eurot ehk 483 eurolt 528 euroni ehk 9,3 protsenti.

Puuetega täisealiste toetuseks on planeeritud 60 mln eurot, mille eelarve kulu väheneb võrreldes eelmise aastaga 1,5 mln eurot seoses isikute arvu täpsustumisega. II samba pensionikuludeks, mis varasemalt olid rahandusministeeriumi valitsemisalas kajastatud, on planeeritud 517 mln eurot. Selleks, et üksikpensionäride elukvaliteet ei langeks on toetus üksikpensionärile jätkuvalt 115 eurot aastas eelarvega 9,1 mln eurot.

195 Mõõdik näitab nende inimeste osakaalu, kelle netosissetulek leibkonnaliikme kui tarbimisühiku kohta (ekvivalentnetosissetulek) kuus tarbimiskaalude 1:0,7:0,5 korral on absoluutse vaesuse piirist ehk arvestuslikust elatusmiinimumist madalam. Arvestuslik elatusmiinimum on inimesele vajalike elatusvahendite väikseim kogus, mis katab tema igapäevased vajadused. Elatusmiinimum koosneb arvestuslikust minimaalsest toidukorvist ja individuaalsetest mittetoidukulutustest, sh eluasemekulutused. Hõiveseisund – hõiveseisund, mis iseloomustas isikut aastast enam kui kuuel kuul. Mittetöötavad sisaldab nii töötuid, vanaduspensionäre kui muid mitteaktiivseid. Soolist lõiget pole valimi piirangute tõttu võimalik välja tuua.

196 Mõõdik näitab tööga hoivatud inimeste osatähtsust 50–74-aastasest rahvastikust.

197 Mõõdik näitab mittetöötavate pensionäride (vanaduspension, ennetähtaegne vanaduspension, soodustingimustel pension, väljateenitud aastate pension ja eripension) suhtarvu hoivatutesse.

Majanduslike toimetulekuraskuste korral on inimestel võimalik täiendavalt taotleda toimetulekutoetust. 2019. aastast suurenes toimetulekupiir 140 eurolt 150 euroni kuus, igale järgnevale täisealisele liikmele 120 euroni ja igale alaealisele 180 euroni kuus. See on summa, mis peab pärast eluasemekulude katmist jääma inimesele kätte esmavajaduste rahuldamiseks. Samuti tõusis töötasu alammäär 540 eurole, lähtudes Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Töandjate Keskliidu kokkuleppest, mille alusel töötasu alammäära tõstmine on seotud prognoositava tööviljakuse kasvuga. Töötasu alammäära tõus koostoimes tulumaksuvaba miinimumi muudatustega parandab madalapalgaliste inimeste elujärge.

5.2 Hoolekandeprogramm¹⁹⁸

Programmi eesmärk: Inimeste võimalused iseseisvalt toime tulla, kogukonnas elada ning ühiskonnas osaleda on tänu efektiivsele õiguskaitsele ja kõrval abile paranenud.

Tabel 308. Hoolekandeprogrammi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2019 RE	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud		-95 989	-88 648	7 342	-7,6	
sh piirmääraga vahendid		-51 969	-49 833	2 135	-4,1	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Kodust iseseisvat toimetulekut toetavate avahooldusteenuste ehk mitteinstitutionaalsete teenuste ja ööpäevaringse institutsionaalse hooldusteenuse saajate suhtarv ¹⁹⁹ <i>Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika, Sotsiaalkindlustusamet</i>	1,2 (2017. a)	1,7	1,8	1,9	2,0	2,2

Hoolekandeprogramm keskendub inimeste iseseisva toimetuleku tagamiseks kvaliteetsete hoolekandeteenuste pakkumisele. Programmis käsitletakse ohvriabi ja võrdse kohtlemise valdkonnaga seotud teenuseid. Varem siseturvalisuse programmi kuulunud rahvusvahelise kaitse teenus on nüüd suunatud hoolekandeprogrammi, mille tegevused panustavad antud programmi eesmärkide saavutamisse.

Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Riiklike hoolekandeteenuste koordineerimise roll jaguneb Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti vahel, lisaks neile on programmi rakendajateks Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus ning Tervise Arengu Instituut.

¹⁹⁸ Hoolekandeprogramm 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspohine-eelarve>

¹⁹⁹ Mõõdik näitab avahooldusteenuseid kasutavate eakate, tööealiste puudega inimeste ja psüühiliste erivajadustega inimeste ning ööpäevaringset institutsionaalset hooldusteenust saavate inimeste suhtarvu. Eesmärk on see, et avahooldusteenuste kasutajate arv teenust vajavate inimeste hulgas kasvaks ning ületaks institutsionaalset teenust saavate inimeste arvu.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Suurimaks ülesandeks on jätkata pikaajalise hoolduse süsteemi arendamist, mille peamine eesmärk on vähendada perekonnaliikmete hoolduskoormust.
- Nüüdisajastatakse riiklike sotsiaalteenuste (erihoolekandeteenus, rehabilitatsiooniteenus, abivahenditeenus) kättesaadavust, muutes süsteemi efektiivsemaks ja vajaduspõhisemaks. Lihtsustakse töökorraldust abivahendisüsteemis, arendatakse SKAIS2 abivahenditeenus osas, vaadatakse valdkondade üleselt läbi rehabilitatsioonisüsteem ja parandatakse koostööd, sh rakendatakse psühhoosi esmahaigestunute piloodist tulevad ettepanekud. Jätkuvad välisrahastusel baseeruvad pikaajalise kaitstud töö ja erihoolekande isikukeskse teenusmudeli pilootprojektid.
- Jätkub kohalike omavalitsuste nõustamine sotsiaalteenuste osutamisel, eelkõige hoolduskoormust ja toimetulekuraskuste tekkimist või süvenemist ennetavate ja leevendavate uuenduslike teenuste arendamisel.
- Toimub ohvriabi süsteemi arendamine, et tagada kõikidele vägivalla ja kuriteo ohvritele asjakohane abi ja toetus.
- Puuetega inimeste õiguste kaitse ja ligipääsetavuse edendamise koordineerimine, sh ligipääsetavuse nõukogu töö korraldamine, puudega inimeste esindusorganisatsioonide rahastamise ja huvikaitsetegevuse analüüsi teostamise toetamine ning ühistranspordipeatuste sõlmpunktide analüüsi läbi viimine. Puuetega Inimeste Konventsiooni täitmise aruande kaitsmine ja selleks vajalikud ettevalmistused.
- Võrdse kohtlemise edendamiseks planeeritakse võrdse kohtlemise seaduse muudatuse eelnõu menetlemist, viiakse läbi teavitustegevusi ning jätkuvad tegevused seoses mitmekesise töökoha märgisega.

Tabel 309. Hoolekandeprogrammi 2020. aasta kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Sotsiaalministeerium	Sotsiaalkindlustusamet	Tervise Arengu Instituut	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-31 088	-56 198	-236	-1 126
Osakaal programmi eelarvest	35,0%	63,4%	0,3%	1,3%
sh tööjõukulud	-1 814	-4 956	-115	-463
sh majandamiskulud	-1 192	-51 049	-120	-290
sh sotsiaaltoetused	-1	-117	0	0
sh antud toetused	-12 293	-65	0	0
sh investeringutoetused	-15 788	0	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	-11	-1	-373

Hoolekandeprogrammi rahaliselt mahult suurim asutus on Sotsiaalkindlustusamet, kelle tegevuskuludest suurem osa suunatakse sotsiaalhoolekandeteenuste (erihoolekandeteenus, abivahenditeenus ning rehabilitatsiooni teenus) osutamiseks ja arendamiseks. Sotsiaalhoolekande töötajate palgafondi kasv on 2,5% .

Hoolekandeprogrammil on võrreldes teiste programmidega suur välisvahenditest finantseeritav osakaal (ca 29%), välisvahendite eelarve on kokku 26 mln eurot.

Meede (meetme eesmärk): Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamine.**Tabel 310. Meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed**

Eelarve kokku			2020				
Kulud			-83 761				
sh piirmääraga vahendid			-46 143				
Mõõdik/sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
Iseseisvat toimetulekut toetavaid teenuseid ja ööpäevaringset institutsionaalset hooldusteenust saavate eakate suhtarv	0,83 (2017)	1,18	1,23	1,26	1,3	1,35	
Iseseisvat toimetulekut toetavaid teenuseid ja ööpäevaringset institutsionaalset hooldust saavate tööealiste puudega inimeste suhtarv	2,3 (2017)	3,9	4,1	4,2	4,4	4,5	

Meetme eesmärgi täitmiseks on ühtse hoolekandepoliitika loomine. Hoolekandepoliitika kujundamise suurim ülesanne on luua jätkusuutlik pikaajalise hoolduse süsteem, mis aitaks ühelt poolt ennetada hoolduskoormuse teket ning teiselt poolt vastaks vananeva rahvastiku vajadustele.

Hoolduskoormusega koormatud pereliikmete igapäevase koormuse vähendamiseks ning hooldusteenust vajavatele inimestele parema teenuste kättesaadavuse tagamiseks on valitsus heaks kiitnud jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava. Selle tulemusena soovitakse hooldusteenuste mahtu suurendada ning inimeste omaosalust üldhooldusteenuste eest tasumisel vähendada. Riik on investeerinud inimeste iseseisva toimetuleku parandamiseks puudega inimeste kodude kohandamisse, eesmärgiga toetada igati inimeste iseseisvat toimetulekut.

Pikaajalise hoolduse süsteemi arendamisega on oluline tagada hooldusvajadusega inimeste sujuv liikumine sotsiaal- ja tervishoiuteenuste vahel, vähendada hooldusvajadusega inimeste ja nende lähedaste koormust asjaajamisel ja tagada abivajadusega inimesele abi võimalikult vara. Selleks tuleb lähiaastatel senisest paremini tööle saada valdkondade ülene hooldusteenuste koordinatsioon. Oluline on koostöö kohalike omavalitsustega, nende võimestamine ning sotsiaal- ja tervisevaldkonna poliitika integreerimine.

Meetme eesmärgi täitmiseks on vaja panustada sotsiaalhoolekandeteenuste (abivahenditeenus, rehabilitatsiooniteenus, erihoolekandeteenus) osutamisele ja arendamisele. Erihoolekandeteenustena on võimalik saada toetavaid teenuseid oma kodus elades ning kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringset erihooldusteenust teenuseosutaja pakutud elupinnal. Lisaks arendatakse uusi kvaliteetseid teenusekohti inimeste elukohas või selle lähedal. Kvaliteetse teenuse osutamiseks on vajalikud kvalifitseeritud tegevusjuhendajad, kes tegelevad inimese toimetuleku säilitamise või arendamisega. Sotsiaalhoolekande töötajate palgafondi kasv on 2,5%. Alates 2020. aastast kajastatakse erihoolekande teenusena ka seni eraldi olnud erihoolekande päeva- ja nädalahoiu teenust. Tegemist on erihoolekande alateenusega, mille eesmärk on pakkuda igapäevaelu toetamise teenust, vajadusel koos majutusega, raske, sügava, muu täpsustatud või täpsustamata intellektihäirega suure hooldusvajadusega inimestele.

Psüühilise erivajadusega inimestele paremate elamis-, õppimis- ja töötamistingimuste tagamiseks toetatakse erihoolekandetasutuste reorganiseerimist. Toetatakse ööpäevaringse erihooldusteenuse osutajate teenuseüksuste reorganiseerimist asutustes, kus ühes hoones on

enam kui 30 inimest ööpäevaringsel erihooldusel ning taristu loomist kogukonnapõhisele erihoolekandeteenusele. Ööpäevaringsete teenuste kõrval investeeritakse vajaduspõhiselt ka kogukonnapõhiste teenuste taristusse (nt päevakeskused ja kogukonnas elamise teenuse osutamiseks korterid), et ennetada inimeste sattumist ööpäevaringsele teenusele ning toetada liikumist peremajadest iseseisvalt elama.

Oluline tähtsus on meetme eesmärgi täitmisel toetada vanaduspensioniealistel inimestel abivahendi ostmist või rentimist, tagades inimeste puudest tingitud lisavajaduste kompenseerimise ning võimalikult iseseiseva kodus hakkama saamise ja ühiskonnas osalemise.

Meetme eesmärgi täitmiseks panustab ka sotsiaalne rehabilitatsiooniteenus toetades inimese võimalikult iseseisvalt elamist, võimetekohast ühiskonnaelus osalemist ning töövõime eelduste arendamise valdkonnas. Peale teenuse osutamise eakatele ja täisealistele puudega inimestele jätkatakse rehabilitatsiooniprogrammide arendamist; teenuste hindade korrigeerimist koostatud kulumudelitest lähtuvalt; arendatakse rahvusvahelisel funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioonil (RFK) põhinevaid hindamismetoodikaid ning koolitatakse teenuseosutajaid. Jätkatakse inimese teenusele suunamisel juhtumikorraldajate süsteemiga, et vajadusel suunata inimesi rehabilitatsioonisüsteemist välja neile sobivatele teenustele. Õigete inimeste õigetele teenustele suunamisega suudetakse rohkem abi pakkuda neile, kes just rehabilitatsiooni kõige enam vajavad.

Meede (meetme eesmärk): Ohvritele ja vägivaldsetejuhtudele suunatud teenuste osutamine ja ohvritele hüvitise tagamine

Tabel 311. Ohvritele ja vägivaldsetejuhtudele suunatud teenuste osutamine ja ohvritele hüvitise tagamine kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku			2020				
			Kulud		-4 437		
			sh piirmääraga vahendid		-3 240		
Mõõdik/sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023	
Ohvriabipoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>		Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	
Klientide rahulolu ohvriabi- ja lepitusteenustega <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>		Mõõdik on väljatöötamisel					

Ühtne ohvriabipoliitika tagab riikliku ohvriabiteenuse korralduse alused; lepitusteenuse ja naiste tugikeskuse teenuse korralduse; inimkaubanduse ohvrile ja seksuaalselt väärkoheldud ohvriabiteenuse korralduse; ohvriabiteenuse raames makstava psühholoogilise abi kulu hüvitamise ning vägivaldakaritegude ohvritele riikliku hüvitise maksmise korralduse. Ohvriabiteenus on avalik teenus, mille eesmärk on kuriteo, hooletuse või halva kohtlemise; füüsilise, vaimse või seksuaalse vägivalla ohvriks langenud isikute toimetulekuvõime säilitamine või parandamine ning korduva ohvrikslangemise riski vähendamine. Hinnanguliselt on perevägivaldast tingitud kulud Eestis aastas üle 116 miljoni euro, mistõttu on oluline laiendada ennetustegevusi. Eesmärgi täitmiseks tuleb lähiaastatel täiendavalt tugevdada ametkondade koostööd vägivaldas kannatanute kaitsel, käivitada regulaarselt toimuvad sotsiaalprogrammid perevägivalda toimepanijatele, luua psühhosotsiaalse kriisisekkumise süsteem, analüüsida riiklike hüvitiste maksmise korraldust ja parandada ametkondade vahelist

andmevahetust jm.

Meede (meetme eesmärk): Võrdse kohtlemise edendamine, võrdsete võimaluste tagamine ja ligipääsetavuse suurendamine

Tabel 312. Meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2020				
Kulud		-450				
sh piirmääraga vahendid		-450				
Mõõdik/sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
<i>Inimeste osakaal, kes tunnetavad, et Eesti ühiskond on vähemusgruppide suhtes salliv</i>		Mõõdik on väljatöötamisel*				

* Indikaator töötatakse välja soolise võrdõiguslikkuse monitooringu järgmise uuringu raames, eeldatavalt 2021. aastal

Meetme eesmärgi saavutamise toetavaks tegevuseks on võrdse kohtlemise edendamine ja võrdsete võimaluste tagamine. Meetme eesmärgi täitmiseks tegeletakse võrdse kohtlemisega seotud õiguste tõhustamisega ja teadlikkuse suurendamisega tulenevalt võrdse kohtlemise põhimõttest. Eesmärk on vähendada diskrimineerimist, suurendada sallivust erinevuste suhtes ja mitmekesisuse väärtustamist ühiskonnas ning inimeste teadmisi oma õiguste kaitse võimalustest.

Teavitustegevuste kaudu suurendatakse teadlikkust inimõigustest, võrdse kohtlemise põhimõttest, ebavõrdse kohtlemise tagajärgedest, samuti mitmekesisuse väärtustamise ja ligipääsetavuse parandamise vajalikkusest ja võimalustest.

Avaliku sektori institutsionaalse suutlikkuse tugevdamiseks viiakse ellu valdkondlike andmekogumis- ja analüüsitegevusi ning suurendatakse poliitikakujundajate kompetentsi, arvestamaks oma tegevustes võrdse kohtlemise põhimõtteid.

5.3 Soolise võrdõiguslikkuse programm²⁰⁰

Programmi eesmärk: Naistel ja meestel on kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus.

Tabel 313. Soolise võrdõiguslikkuse programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku	2019 RE	2020	Muutus	Muutus %
Kulud	-2 139	-1 849	290	-13,6
sh piirmääraga vahendid	-1 159	-1 301	-142	12,3

²⁰⁰ Soolise võrdõiguslikkuse programm 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspohine-eelarve>

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Matemaatika, teaduse ja tehnoloogia eriala lõpetanud naiste arv tuhande 20–29-aastase naise kohta <i>Allikas: Eurostat</i>	13,4 (2016/2017. a)	11,3	11,6	11,9	12,2	14,8
Nende elanike osakaal, kes peavad soolist palgalõhet pigem suureks või väga suureks probleemiks, % <i>Allikas: algtaase 2015 EMORi omnibuss, edaspidi soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	64% (2016.a)	-	-	74%	-	-
Soolise võrdõiguslikkuse indeks <i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE)</i>	56,7 (2015.a)	60,0	-	61,7	-	63,3

Soolise võrdõiguslikkuse programm keskendub soolise võrdõiguslikkuse edendamise erimeetmetele, mis hõlmavad muu hulgas soolõime rakendamist toetavaid tegevusi.

Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Programmi peamised poliitikainstrumendid hõlmavad eelkõige õigusloome-, teavitus-, koolitus- ja analüüsitegevusi.

Programmi raames rahastatakse ka soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku tegevust. Voliniku ja teda teenindava kantselei tegevuseks vajalikud kulud kaetakse riigieelarvest, Sotsiaalministeeriumi eelarve kaudu, iseseisva asutusena. Tegemist on sõltumatu ja erapooletu asjatundjaga.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Soolise palgalõhe vähendamiseks soodustatakse läbipaistvate ning objektiivsetel kriteeriumidel põhinevate töö hindamise ja palgasüsteemide kasutuselevõttu, sh tehakse tööandjatele kättesaadavaks organisatsiooni soolise võrdõiguslikkuse olukorra analüüsimist ning soolise võrdõiguslikkuse edendamise planeerimist lihtsustava ja toetava digitööriista.
- „Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise“ programmi (RITA) toetusel viiakse läbi laiapõhjaline uuring, mille eesmärgiks on soolise palgalõhe selgitamata osa vähendamine ning madala halduskoormusega palgalõhe arvutamise andmestiku ja meetoodika loomine.
- Stereotüüpsete hoiakute ja segregatsiooni vähendamiseks viiakse ellu osaliselt RITA programmist toetatav rakenduslik uuring, mille eesmärgiks on töötada välja ja piloteerida erinevaid nügimisi, et suurendada tüdrukute ja naiste osakaalu IKT erialadel hariduses ja tööturul.
- Viiakse ellu tegevusi toetamiseks soopõhise statistika ja andmete kättesaadavust kõigi ministeeriumide vastutusvaldkondades, avaldatakse artiklikogumik „Teel tasakaalustatud ühiskonda III“.
- Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) finantsmehhanismide programmi

„Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ raames arendatakse soolise võrdõiguslikkuse virtuaalset kompetentsikeskust, mis ühendab endas soolise võrdõiguslikkuse alast statistikat, uuringuid, koolitusmaterjale jm.

Tabel 314. Sotsiaalse võrdõiguslikkuse programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhandetes eurodes)

	Sotsiaalministeerium	Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-943	-788	-119
Osakaal programmi eelarvest	51,0%	42,6%	6,4%
sh töõjõukulud	-469	-519	-85
sh majandamiskulud	-474	-85	-30
sh tegevustoetused	0	-183	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	0	-4

Soolise võrdõiguslikkuse programmi tegevuste eelarvemaht on 1,8 mln eurot. Programmi panustav soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik on iseseisvalt tegutsev soolise võrdõiguslikkuse seaduse (SoVS) ja võrdse kohtlemise seaduse (VõrdKS) nõuete täitmist jälgiv ning muid seadusega talle pandud ülesandeid täitev sõltumatu ja erapooletu asjatundja. Volinikku teenindab kantselei. Soolise võrdõiguslikkuse poliitika kujundamise eest vastutab Sotsiaalministeerium.

Meede (meetme eesmärk): Soolise võrdõiguslikkuse edendamine

Tabel 315. Meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2020				
		Kulud				
		sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond „raha“ ²⁰¹	66,7	67,5	-	67,9	-	68,3
<i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>	(2015. a)					
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond „töö“ ²⁰²	72,1	73,0	-	73,5	-	73,9
<i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>	(2015. a)					

²⁰¹ Raha alavaldkonnaga hinnatakse soolist ebavõrdsust rahaliste vahendite jaotumisel ning naiste ja meeste majanduslikku olukorda. Soolisi erinevusi mõõdetakse sissetulekute ja vaesusriski kaudu.

²⁰² Töö alavaldkonnaga hinnatakse naiste ja meeste võrdselt juurdepääsu tööturule ning sobivatele töötingimustele. Soolisi erinevusi mõõdetakse tööturul osalemise, tööelu kestuse, tegevusalade valiku, tööaja paindlikkuse, tööalasele koolitusele juurdepääsu ning töötervishoiuga seotud riskide kaudu.

Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond „võim“ ²⁰³	28,2 (2015. a)	34,6	-	37,7	-	40,8
<i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>						

Meetme eesmärgi saavutamise toetavateks tegevusteks on soolise võrdõiguslikkuse valdkonna poliitika kujundamine ja rakendamine: tellitakse teemakohaseid analüüse ja infomaterjale ning korraldatakse teadlikkuse tõstmise üritusi ning arutelusid (sh oluline rahvusvaheline ICMEO konverents). Aastatel 2019-2022 Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) finantsmehhanismide programmist „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“ rahastatud projekti rakendamise raames arendatakse soolise võrdõiguslikkuse virtuaalset kompetentsikeskust. Tagatakse soolise võrdõiguslikkuse nõukogu toimimine ja teenindamine.

Alates 2019. aasta II poolest eraldati SVVK-le lisavahendid tegutsemaks Euroopa Liidu liikmesriikide koostöö kontaktpunktina Euroopa Liidu ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi kodanikest töötajate ning nende pereliikmete vaba liikumise õiguse teostamise toetamiseks.

6. Tulemusvaldkond Tervis

Tulemusvaldkonna eesmärk: Eesti inimeste tervena elatud eluiga on kasvanud

Tabel 316. Tulemusvaldkonna Tervis eelarve, mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2019 RE	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud		-1 548 101	-1 679 509	-131 408	8,5	
sh piirmääraga vahendid		-31 939	-39 895	-7 956	24,9	
Investeeringud		-4 083	-1 327	2 756	-67,5	
sh piirmääraga vahendid		0	-916	-916	100,0	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Oodatav eluiga (mehed ja naised eraldi), aastates	Mehed 73,7 Naised 82,3 (2017. a)	Mehed 74,5 Naised 83,6	Mehed 75 Naised 84	Mehed 75 Naised 84	Mehed 75 Naised 84	Mehed 75 Naised 84
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						
Tervena (piiranguteta) elatud eluiga sünnimomendil (mehed ja naised eraldi), aastates	Mehed 54,5 Naised 59 (2017. a)	Mehed 59,2 Naised 64,4	Mehed 60 Naised 65	Mehed 60 Naised 65	Mehed 60 Naised 65	Mehed 60 Naised 65
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						

²⁰³ Võimu alavaldkonnaga hinnatakse naiste ja meeste esindatust poliitilistel ja majanduslikel võimupositsioonidel. Seda mõõdetakse meeste ja naiste esindatuse kaudu valitsuses, parlamendis, kohalikus omavalitsuses, äriühingute nõukogudes ja juhatustes ning keskpanga otsustuskogudes.

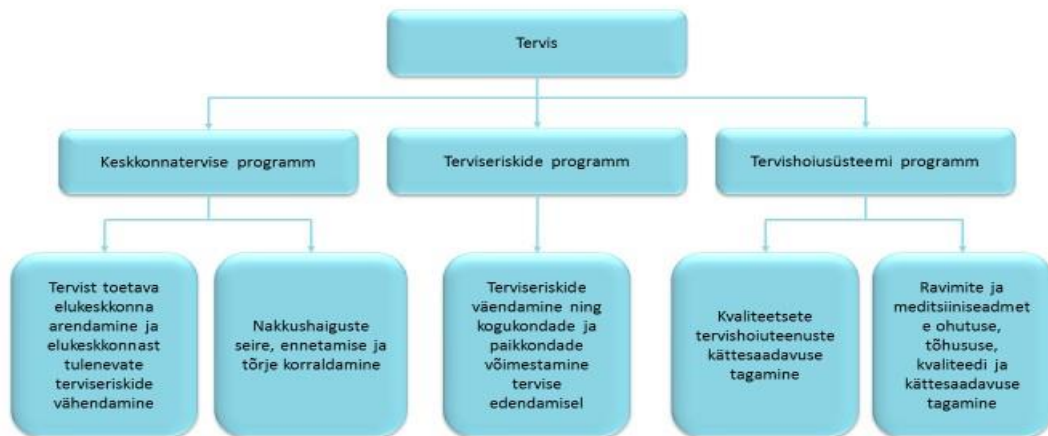
Tervise tulemusvaldkonna programmid on koostatud Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020²⁰⁴ elluviimiseks ja eesmärkide saavutamiseks. Programmid keskenduvad keskkonnatervise edendamisele, ebasoovitava tervisemõju ja riskikäitumise vähendamisele ning seeläbi rahvastiku tervisenäitajate parandamisele ning optimaalse ressurside kasutuse kaudu rahvastikule kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamisele.

Eesti inimeste eluiga on viimastel kümnenditel oluliselt pikenenud, kuid jääb endiselt alla EL-i keskmisele (2017. aastal Eestis 78,4 ja EL-is 80,9 eluaastat). Krooniliste haigete osakaalu suurenemine elanikkonnas on pidurdanud tervena elatud eluea pikenedamist – see näitaja on üks kehvemaid EL-i riikide hulgas (2016. aastal Eesti naistel 59,0 ja meestel 54,4 ning EL-is vastavalt 64,2 ja 63,5 eluaastat). Endiselt on suur välditavate varaste surmade arv ja riskikäitumisest tulenev tervisekadu.

Tervena elatud ja eeldatava eluea pikendamiseks on vajalik tagada toimiv tervisesüsteem sealhulgas tuleb tagada elanike vajadustele vastavate raviteenuste kättesaadavus, vähendada ebasoovitavat tervisemõju ja riskikäitumist ning tervist otseselt või kaudselt mõjutavate keskkonnategurite mõju. Aastateks 2020–2030 on koostamisel uus rahvastiku tervise arengukava, mille eesmärgiks on hoida ja parandada Eesti inimeste vaimset ja füüsilist tervist, pikendada eeldatavat ja tervena elatud eluiga enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu ning vähendada ebavõrdsust eri rahvastikurühmade vahel.

Tervishoiuvaldkonnas on lahendamist vajavateks kitsaskohtadeks vajadus optimeerida haiglavõrku, tugevdada esmatasandi tervishoidu ja kindlustada süsteem tervishoiutöötajatega. Esmatasandi tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamiseks on investeeritud esmatasandi tervisekeskuste rajamisse ja praeguseks on kaetud kõik maakonnakeskused. Uutes esmatasandi tervisekeskustes töötavad perearsti ja -õe kõrval füsioterapeut, koduõde ja ämmaemand ning vajaduse korral ka teised spetsialistid.

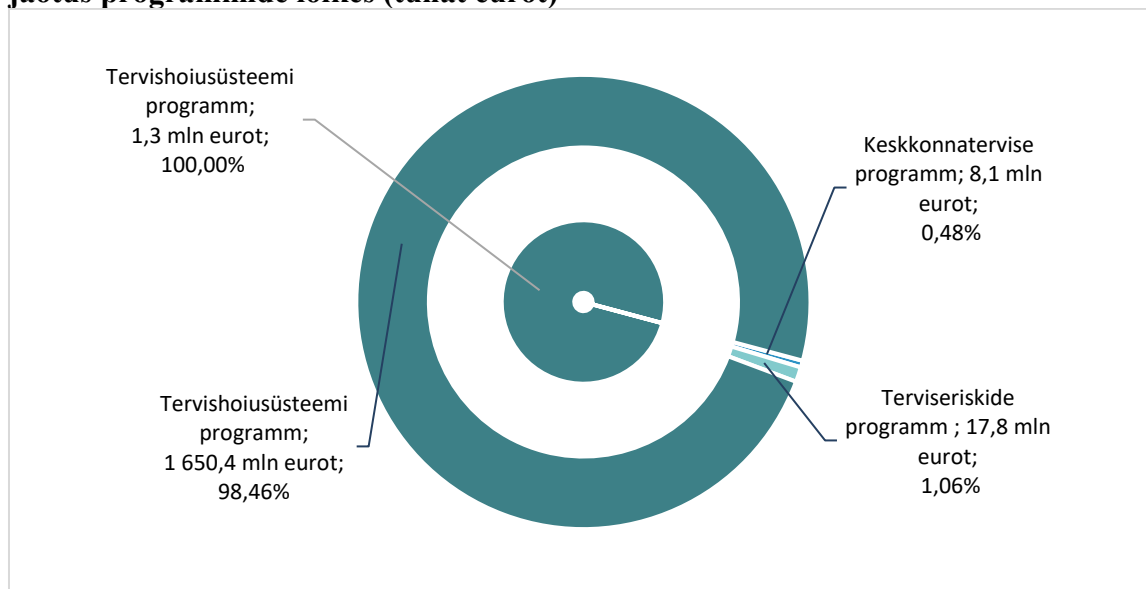
Joonis 59. Tervise tulemusvaldkonna jagunemine programm ja meetmed

²⁰⁴ Rahvastiku tervise arengukava 2009-2020 <https://www.sm.ee/et/rahvastiku-tervise-arengukava-2009-2020>

Tervise tulemusvaldkonna eesmärkide täitmiseks on loodud kolm programmi: keskkonnatervise, terviseriskide ja tervishoiusüsteemi programm. Programmide eesmärkide saavutamise, tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Sotsiaalministeerium kootöös valitsemisala erinevate asutustega.

Joonis 60. Tervise tulemusvaldkonna kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus programmide lõikes (tuhat eurot)

6.1 Keskkonnatervise programm²⁰⁵

Programmi eesmärk: Elukeskkonnast tulenevad terviseriskid on vähenenud.

Tabel 317. Keskkonnatervise programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve kokku		2019 RE	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud		-7 767	-8 095	-328	4,2	
Sh piirmääraga vahendid		-5 196	-5 726	-530	10,2	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
2-aastaste laste hõlmatus leetrid-mumps-punetised (MMR) immuniseerimisega ²⁰⁶	92,9% (2018. a)	95%	95%	95%	95%	95%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Immuniseerimiskavas näidatud sihtrühmas vaksineeritud olevate isikute osakaal	93,3% (2018. a)	95%	95%	95%	95%	95%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						

²⁰⁵ Keskkonnatervise programm 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspohine-eelarve>

²⁰⁶ Mõõdik näitab leetrid-mumps-punetised (MMR) vaktsiiniga immuniseeritud 2-aastaste laste osakaalu.

Ühisveevärgi joogiveega varustatud elanikkonna osakaal ²⁰⁷ <i>Allikas: Terviseamet</i>	88,9% (2017. a)	90%	91%	92%	93%	93%
Koolide vastavus valgustatuse nõuetele <i>Allikas: Terviseamet</i>	96% (2018. a)	97%	97%	97%	99%	99%
Nõuetele vastavaid kemikaale turustavate ettevõtjate osakaal kontrollitud ettevõtjate arvust <i>Allikas: Terviseamet</i>	54% (2016. a)	55%	56%	57%	58%	58%

Programm keskendub keskkonnatervise edendamisele, mis on rahvatervise valdkond ning on suunatud inimese tervist otseselt või kaudselt mõjutavatele keskkonnateguritele, sh ohutegurite tervisemõju hindamisele ning terviseriskide ohjamisele ja ennetamisele, sh joogi- ja suplusvee ohutuse, toiduohutuse, ohutu välisõhu ja sisekliima, kemikaaliohutuse tagamine ning toote- ja teenuseohutuse tagamisele, samuti keskkonnatervise riskide hindamisele, ennetamisele ja ohjamisele. Programmi osaks on nakkushaiguste seiramine, ennetamine ja tõrjumine ning riikliku immuniseerimiskava rakendamine.

Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Olulisemateks poliitikainstrumentideks on õigusruumi nüüdisajastamine ja rakendamine, riskide hindamine, tervisekaitse- ja ohutusnõuete täitmise tagamine ning teavitustegevused. Programmi tegevusi viib ellu Terviseamet.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Nüüdisajastatakse terviklikult rahvatervise valdkonna, sh keskkonnast tulenevate terviseriskide hindamise ja nende maandamise meetmete ja tegevuste süsteem ning täpsustatakse vastutused selle arendamisel. Lähtutakse rahvastiku tervise arengukavast perioodiks 2020-2030 ning alustatakse uue rahvatervise seaduse ja selle alamaktide rakendamisega. Juurutatakse muudatused valdkonna praktikasse, parandades kasutatavaid meetodikaid ning parendatakse elanikkonnale terviseriskide alase info kättesaadavust.
- Oluliseks eesmärgiks on ära hoida vaktsiinvälditavad nakkushaiguste puhangud ja vähendada ravikulusid. Selleks on vajalik tõsta elanikkonna vaktsineerimisega hõlmatust ja ohjata vaktsineerimise osas kõhklejate osakaalu suurenemist.
- Nüüdisajastatakse kemikaalide arvestuse kord ja koostöös partneritega töötatakse välja digitaalse kemikaalide arvestuse korra arendamise plaan. Sellega vähendatakse tulevikus ettevõtete halduskoormust ja tehakse ühtsed andmed kättesaadavaks poliitikakujundajatele ning järelevalvele.
- Koostöös partneritega koostatakse ning viiakse ellu antimikroobse resistentsuse ohjamiseks valdkondadeüleline plaan, mille eesmärk on tõkestada resistentsuse levikut Eestis.

207 Mõõdik kajastab kvaliteedinõuetele vastava ühisveevärgi joogiveega varustatud elanike osakaalu.

Tabel 318. Keskkonnatervise programmi 2020.aasta kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Sotsiaalministeerium	Terviseamet	Tervise ja Heaolu Info-süsteemide Keskus
Kulud kokku	-559	-6 868	-668
Osakaal programmi eelarvest	6,9%	84,8%	8,3%
sh tööjõukulud	-447	-4 513	-246
sh majandamiskulud	-74	-1 962	-279
sh antud toetused	-38	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	-392	-143

Suurimaks panustajaks antud programmis on Terviseamet, kelle eelarve moodustab 84,8% kogu programmi eelarvest. Terviseametile on suureks väljakutseks ohtlike kemikaalidekokkupuute, kasutusalaade ja riskijuhtimismeetmete hindamiseks ning vajadusel riskide ohjamiseks regulatiivsete meetmete ettepanekute esitamiseks vajaliku jätkusuutliku võimekuse tagamine. Terviseameti riiklike kasutajatugede kaudu nõustatakse eelkõige Eesti väikeettevõtteid kui ka avalikkust, kemikaaliohutuses kehtivatest nõuetest.

Meede Tervist toetava elukeskkonna arendamine ja elukeskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamine

Meetme eesmärk: Elu-, töö- ja õpikeskkonnast tulenevad terviseriskid on vähenenud

Tabel 319. Tervist toetava elukeskkonna arendamise ja elukeskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-6 005			
sh piirmääraga vahendid			-3 945			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Tervise säilimist ja parendamist soodustava elukeskkonna poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
<i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>						
Vee terviseohutuse infosüsteemiga liitunud veevõrkide osakaal, millel on üle 5000 tarbija	67% (2018. a)	≥80%	≥80%	≥85%	≥90%	≥95%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Joogiveest tingitud haiguspuhangute esinemine	0 (2015. a)	0	0	0	0	0
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Supluskohtade suplusvee kvaliteet („väga heasse“ ja „heasse“ klassi kuuluvate supluskohtade osakaal)	84% (2018. a)	≥85%	≥88%	≥90%	≥90%	≥90%

<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Turul ringlevat kemikaalide vastavus nõuetele, %	76% (2015. a)	79%	≥80%	≥80%	≥80%	≥80%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Teenuste vastavus nõuetele, %	90%	≥76%	≥80%	≥85%	≥85%	≥85%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Toodete vastavus nõuetele, %	60% (2015. a)	≥61%	≥62%	≥63%	≥64%	≥65%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						

Hinnanguliselt on kuni kolmandik rahvastiku tervisekaotusest otseselt seotud elukeskkonnast tulenevate teguritega, mistõttu on oluline pöörata tähelepanu keskkonna ohuteguritele, nendest põhjustatud riskide hindamisele ja juhtimisele. Keskkonna ohuteguritest tulenevate probleemide ennetamiseks ja avaldunud mõjude ohjamiseks on oluline koostöö erinevate sektorite vahel.

Meetme raames tegeletakse keskkonnatervise riskide hindamise, ennetamise ja ohjamise ning järelevalvega. Suurema eelarvemahuga teenusteks on vee terviseohutuse korraldamine ning tasuliste tervisekaitseteenuste saamine, mida koordineerib Terviseamet. Lisaks reguleeritakse säästvat ja tervist toetavat ning parendavat elukeskkonda ning tõstetakse terviseteadlikkust.

Meede Nakkushaiguste seire, ennetamise ja tõrje korraldamine

Meetme eesmärk: Ennetada nakkushaiguste levikut ja tagada nende tõrje korraldamine

Tabel 320. Nakkushaiguste seire, ennetamise ja tõrje korraldamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		-2 090				
sh piirmääraga vahendid		-1 781				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Puudub leetrite, punetiste ja poliomüeliidi kohalik levik	0 (2017. a)	0	0	0	0	0
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Gripi sentinell-seire süsteem hõlmab vähemalt 10% elanikkonnast	10,9% (2019. a)	≥10	≥10	≥10	≥10	≥10
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
7–14-aastaste hõlmatuse II revaktsineerimisega difteeria, teetanuse, läkaköha ja poliomüeliidi vastu	91,0% (2018. a)	≥90%	≥90%	≥90%	≥95%	≥95%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
1-aastaste laste hõlmatuse difteeria, teetanuse, läkaköha, poliomüeliiti, B-viirushepatiiti, Hib vaktsineerimisega	92,9% (2018. a)	≥93%	≥93,1%	≥93,2%	≥93,3%	≥93,5%

<i>Allikas: Terviseamet</i>						
1-aastaste laste hõlmatus rotaviirusnakkuse vaktsineerimisega	87,1% (2018. a)	≥80%	≥87%	≥87%	≥88%	≥88%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
14-aastaste laste hõlmatus leetrid, mumps, punetised revaktsineerimisega	88,2% (2018. a)	≥95%	≥89%	≥89,1%	≥89,2%	≥90%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
13-aastaste tütarlaste hõlmatus inimese papilloomiviiruse vastase vaktsiini 1. doosiga	59,6% (2018. a)	70%	≥61%	≥62%	≥63%	≥65%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
MRSA osakaal verekülvidest ja EARS-Net baasil Terviseameti kesklaborist aastas	-		3%	<3%	<3%	<3%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Karbapeneem resistentse Enterobacterales osakaal verekülvidest ja EARS-Net baasil Terviseameti kesklaborist aastas	-		2%	1%	1%	1%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						

Meede keskendub nakkushaiguste seiramisele, ennetamisele (sh vaktsineerimise korraldamisele) ja tõrjumisele, mille tulemusel nakkushaigustesse haigestumine on vähenenud ning immuniseerimiskava kohaste vaktsineerimistega hõlmatus on suurenenud. Suurenenud on elanikkonna teadlikkus nakkushaiguste leviku ohjamise tõenduspõhistest ennetusmeetmetest. Riiklik valmisolek nakkushaiguste leviku tõkestamiseks ning epideemiateks ja pandeemiateks on paranenud, aga selle tugevdamine ja nüüdisajastamine on jätkuvalt oluline. Meil on olemas epideemia ja hädaolukorra riskianalüüs ning plaan, mida uuendatakse. Planeerimisprotsess riskide analüüsimiseks ja valmisolekuks on järjepidev. Elutähtsa teenuse osutajatena on paranenud haiglate ja kiirabi valmisolek. Lisaks on paranenud Terviseameti laboratoorne võimekus (diagnoosida ja uurida kõrgelt patogeenseid mikroorganisme).

6.2 Terviseriskide programm²⁰⁸

Programmi eesmärk: Ebasoovitav tervisemõju ja riskikäitumine on vähenenud ning tervisenäitajad on paranenud

Tabel 321. Terviseriskide programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed.

Eelarve kokku	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Kulud	-16 440	-17 758	-1 319	8,0
sh piirmääruga vahendid	-12 728	-14 569	-1 841	14,5

²⁰⁸ Terviseriskide programm 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemissala-tegevuspohine-eelarve>

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Südame ja veresoonekonna haigustesse surnud alla 65-aastaste arv 100 000 elaniku kohta ²⁰⁹ <i>Allikas: Statistikaamet</i>	82 (2017. a)	60	56	56	56	56
Imikusuremuskordaja (alla 1-aastaste laste surmade arv aastas 1000 elussündinu kohta) ²¹⁰ <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2,2 (2017. a)	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7
Standarditud varajase suremuse kordaja kroonilistesse mittenakkushaigustesse on vähenenud (30–69-aastaste suremus kroonilistesse mittenakkushaigustesse 100 000 elaniku kohta) ²¹¹ <i>Allikas: Maailma Terviseorganisatsioon</i>	367 (2015. a)	353	345	338	338	338
0–19-aastaste laste ja noorte suremuskordaja 100 000 elaniku kohta ²¹² <i>Allikas: Statistikaamet</i>	29,5 (2017. a)	31,8	31	31	31	31
Oma tervist väga heaks hindavate 11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal ²¹³ <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	35,7 (2017/2018. a)	34,5	34,7%	34,7%	34,7%	34,7%
Maakondlikud erinevused eeldatavas elueas sännimomendil ²¹⁴ <i>Allikas: Statistikaamet</i>	4,5 (2016/2017. a)	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4
1–19-aastaste laste ja noorte psüühika- ja käitumishäirete uute juhtude arv 100 000 elaniku kohta on vähenenud ²¹⁵ <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut ja Statistikaamet</i>	2336,7 (2017. a)	1900	1900	1900	1800	1800
11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal kellel ei ole esinenud depressiivseid episoodide kasvab <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	67,2% (2017/2018. a)	70%	70%	80%	80%	80%

209 Mõõdik näitab alla 65-aastaste südame ja veresoonekonna haigustesse surnute arvu 100 000 sama vana elaniku kohta.

210 Mõõdik näitab alla ühe aasta vanuses surnud laste arvu 1000 elussünni kohta. Tegemist on rahvusvaheliselt kasutatava rahvatervise näitajaga, mis peegeldab vastsündinute ravi ning jälgimise taset (arengumaades ka ema ja lapse sotsiaalseid olusid).

211 Mõõdik kajastab 30-69-aastaste surmajuhtude arvu 100 000 sama vana elaniku kohta järgmiste põhjuste tõttu: vereringeelundite haigused, pahaloomulised kasvaja, diabeet ja alumiste hingamisteede kroonilised haigused. Tegemist on standarditud näitajaga.

212 Mõõdik näitab surmade arvu 100 000 sama vana (0–19-aastase) elaniku kohta.

213 Mõõdik näitab mitu protsenti 11-, 13- ja 15-aastastest lastest annab enda tervisele väga hea hinnangu, põhineb küsitlusandmetel.

214 Mõõdik näitab mitu eluaastat elavad eeldatavalt kõrgeima elueaga maakonna elanikud rohkem võrreldes madalaima elueaga maakonna elanikega.

215 Mõõdik kajastab ambulatoorselt konsulteeritud uusi juhte.

Programm keskendub ebasoovitava tervisemõju ja riskikäitumise vähendamisele ning seeläbi rahvastiku tervisenäitajate parandamisele. Peamisteks käitumuslikeks tervisemõjuriteks Eestis võib pidada suitsetamist, alkoholi liigtarvitamist, tasakaalustamata toitumist ja vähest kehalist aktiivsust ning riskikäitumist.

Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil, programmi tegevusi viib ellu Tervise Arengu Instituut. Koostööd tehakse Kultuuriministeeriumi (liikumisharrastuse edendamine), Maaeluministeeriumi (tasakaalustatud toitumine), Siseministeeriumi (vigastuste ning HIVi leviku tõkestamine ja narkomaania ennetamine), Haridus- ja Teadusministeeriumi (tervisekasvatuse edendamine) valitsemisaladega ning KOVidega.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Nüüdisajastatakse terviklikult rahvatervise valdkonna, sh terviseriskide ennetamise, ohjamise ja kahjude vähendamise meetmete ja tegevuste süsteem ning täpsustakse vastutused selle arendamisel ja kaitsmisel. Selleks jõustatakse uus rahvatervise seadus ja selle alamaktid.
- Oluline eesmärk on vähendada uute nakkusjuhtude arvu ja parandada nakatunute elukvaliteeti. Selleks on vajalik Vabariigi Valitsuse kinnitatud HIVi ja AIDSi riikliku tegevuskava 2017–2025²¹⁶ elluviimise jätkamine.
- Eesmärgiks on alkoholitarvitamise häire ravi ja nõustamise teenuse arendamine ning kättesaadavuse parandamine ja alkoholi liigtarvitamise varase avastamise ja lühinõustamise juurutamine esmatasandi tervishoius.
- Riskikäitumise vähendamiseks on õigusrikkujatele käivitatud karistusele alternatiivsed nõustamisprogrammid. Noorte sõltuvusravi võimalusi parandatakse läbi teenuse viimise Ida-Viru Keskhaigla koosseisu.
- Eesmärgiga vähendada narkootikumide tarvitamisega seotud surmasid, juurutatakse mobiilse kahjude vähendamise teenus (süstlavahetus), laiendatakse naloksooni kättesaadavust ning töötatakse välja ja piloteeritakse apteegipõhine teenus.
- Ülemäärase kehakaalu leviku ohjamiseks, kehalise aktiivsuse tõstmiseks ning krooniliste mittenakkushaiguste, nagu diabeet ja südame-veresoonkonnahaigused, leviku vähendamiseks alustatakse toitumise ja liikumise rohelise raamatu rakendamist.
- Laste kehalise aktiivsuse tõstmiseks laiendatakse Liikuma Kutsuva Kooli programmi ning aastaks 2023 antakse see koos metoodikaga kõikidele KOVidele üle.
- Vaimse tervise probleemide ennetamiseks ning vajaliku tugi- ja raviteenuste tagamiseks võetakse vastu vaimse tervise roheline raamat ning alustatakse selle rakendamist.
- Vastavalt tubakapoliitika rohelisele raamatule²¹⁷ on oluliseks eesmärgiks vähendada tubaka tarbimist ja nikotiini sõltuvuse levikut, sh noorte hulgas.
- Sõeluuringute (sh vähi sõeluuringute) kvaliteedi parandamine ja hõlmatuse laiendamine.

²¹⁶ HIVi ja AIDSi riikliku tegevuskava 2017–2025 https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Tervishoid/rahvatervis/hiv_riiklik_tegevuskava_2017_2025.pdf

²¹⁷ Tubakapoliitika roheline raamat https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/tubakas_2014.pdf

Tabel 322. Terviseriskide programmi 2020.a kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Sotsiaalministeerium	Tervise Arengu Instituut	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-1 163	-16 241	-353
Osakaal programmi eelarvest	6,5%	91,5%	2,0%
sh tööjõukulud	-559	-2 911	-281
sh majandamiskulud	-92	-12 851	-55
sh antud toetused	-511	-467	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	-12	-17

Programmi oodatavaid tulemusi aitab Sotsiaalministeeriumil saavutada oma teenuste kaudu Tervise Arengu Instituut, kelle eelarve moodustab kogu programmi eelarvest 91,5%.

Meede Terviseriskide vähendamine ning kogukondade ja paikkondade võimestamine tervise edendamisel

Meetme eesmärk: Vähendada terviseriske ja võimestada kogukondi tervislike eluviiside propageerimiseks

Tabel 323. Terviseriskide vähendamise ning kogukondade ja paikkondade võimestamine tervise edendamisel meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
Kulud			-17 758			
sh piirmääraga vahendid			-14 569			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Iga päev vähemalt 60 või enam minutit kehaliselt aktiivsete 11-, 13- ja 15-aastaste laste osakaal	16,4% (2014. a)	18%	19%	20%	21%	22%
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
16–64-aastaste ülemäärase kehakaaluga elanike osakaal	51,7% (2016. a)	≤50%	≤50%	≤50%	≤50%	≤50%
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Ülekaaluliste laste osakaal esimeses klassis	26,3% (2016. a)	≤25%	≤24%	≤24%	≤23%	≤23%
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Alkoholi tarbimine püsivalt alla 9,5 liitri absoluutset alkoholi 15-aastaste ja vanemate elanike kohta aastas	10,3 (2017. a)	<9,5	<9,5	<9,5	<9,5	<9,5
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
15-aastaste laste keskmine vanus esmakordsel purju joomisel on	13,7 (2014. a)	13,4	≤13,8	≤13,8	≤13,8	≤13,8

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
16–64-aastaste igapäevasuitsetajate osakaal	21,3% (2016. a)	≤19%	≤18,8%	≤18,8%	≤17,4%	≤17,4%
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Põhiharidusega suitsetajate osakaalu langus on suurem kui kõrgharidusega suitsetajate osakaalu langus (vahe kahe haridusgrupi vahel väheneb)	27,9% (2016. a)	≤28	≤27%	≤26%	≤25%	≤24%
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Illegaalseid narkootikumide proovinud 15–16-aastaste osakaal	38% (2015. a)	33%	≤38%	≤38%	≤38%	≤34%
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Narkootikumide tarvitamisest põhjustatud üledoosisurmade arv	110 (2017. a)	<100	<50	<50	<50	<50
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Surmaga lõppenud õnnetusjuhtumite, mürgistuste ja traumade arv 100 000 elaniku kohta	64,5 (2017. a)	≤65	≤61	≤61	≤61	≤61
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						
Suitsiidide suremuskordaja 100 000 elaniku kohta	17,2 (2017. a)	≤9	≤10	≤10	≤10	≤10
<i>Allikas: Statistikaamet</i>						
Uute HIV-positiivsete juhtude arv 100 000 elaniku kohta	16,6 (2017. a)	≤16,2	≤15	≤13	≤10	≤7
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Tuberkuloosi esmahaigestunute arv 100 000 elaniku kohta	11,1 (2017. a)	≤11	≤10	≤10	≤10	≤10
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						
Multiresistentsete tuberkuloosihaigete (MDR-TB) osakaal esmastest bakterioloogiliselt (külvis) positiivsetest (BK+) kopsutuberkuloosi juhtudest	21,5% (2016. a)	≤16%	≤16%	≤16%	≤16%	≤16%
<i>Allikas: Terviseamet</i>						
Terviseriskide ennetamise ja edendamise poliitika on kujundatud. Rakenduslikud küsimused on lahendatud, seisukohad esitatud	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
<i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>						
Erinevused maakondade eeldatavas eluas vähenevad	Võrreldes 2015/2016 ja 2016/2017. a erinevused suurenesid 0,05 eluaasta võrra	0,25% vähem kui 2018	0,25% vähem kui 2019	0,25% vähem kui 2020	0,25% vähem kui 2021	0,25% vähem kui 2022
<i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>						

Meetme raames tegeletakse terviseriskide vähendamise ning kogukondade tervislike eluviiside poole suunamisega. Meede sisaldab ka erinevate uimastite tarbimise ennetamiseks, mõjude

vähendamiseks ja raviks vajalikke tegevusi.

Tervisliku eluviisi soodustamiseks ja riskikäitumise vähendamiseks on eri eluvaldkondade esindajatega koostöös plaanis ellu viia abinõud terviseteadlikkuse ja tervist toetava keskkonna kujundamiseks. Oluline on suurendada vaimset heaolu ning kehalist aktiivsust soodustavate võimaluste ja täisväärtusliku toidu kättesaadavust. Tuleb vähendada füüsilist ja psüühilist sõltuvust tekitavate ainete kättesaadavust ja nõudlust nende järele ning soodustada turvalist käitumist olmes ja vaba aja veetmisel. Alkoholi liigtarvitamise, tubakatoodete tarvitamise, ülemäärase kehakaalu, vigastushaigestumuse ja -suremuse vähendamisel ning vaimse tervise edendamisel on oluline potentsiaal Eesti inimeste keskmise eluea ja tervelt elatud aastate pikendamisel.

6.3 Tervishoiusüsteemi programm²¹⁸

Programmi eesmärk: Kõigile inimestele on tagatud kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavus ressursside optimaalse kasutuse kaudu

Tabel 324. Tervishoiusüsteemi programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed.

Eelarve kokku		2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %	
Kulud		-1 523 895	-1 653 656	-129 761	8,5	
sh piirmääraga vahendid		-14 015	-19 601	-5 585	39,9	
Investeeringud		-4 083	-1 327	2 756	-67,5	
sh piirmääraga vahendid		<i>N/A</i>	-916	-916	100,0	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Ravikindlustusega kaetute osakaal rahvastikus ²¹⁹ <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti Haigekassa</i>	94,5% (2018. a)	94%	99,0%	99,0%	99,0%	99,0%
Avaliku sektori tervishoiu kogukulude osakaal avaliku sektori kuludest ²²⁰ <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	12,8 % (2017. a)	≥15%	≥15%	≥15%	≥15%	≥15%

²¹⁸ Tervishoiusüsteemi programm 2019–2022 on leitav SoM välisveebis <http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspohine-eelarve>

²¹⁹ Mõõdik näitab kui suure osakaalu moodustavad ravikindlustusega kaetud isikud kogu rahvastikust aasta lõpu seisuga. Kuna 2018, 2019. aastaks ei ole selle näitaja paranemiseks tegevusi kokku lepitud on sihttasest korregeeritud ning eesmärk on olemasoleva taseme säilitamine.

²²⁰ Mõõdik näitab, kui palju rahaliselt panustab Eesti avalik sektor tervishoiule osakaaluna kogu avaliku sektori kuludest, peegeldades avaliku sektori prioriteetsust tervishoiusüsteemile. Tervisesüsteemi rahastamine toimub peamiselt avaliku sektori vahenditest, millest ligi kaks kolmandikku moodustub sihtotstarbelisest ravikindlustusmaksust ja ligi kümnendik tuleb mujalt riigieelarvest.

Leibkonna kulutuste osakaal tervishoiu kogukuludest ²²¹ <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	23,6% (2017. a)	<25,0%	<25,0%	<25,0%	<25,0%	<25,0%
Patsiendi kulutuste osakaal soodusravimite ostmisel ²²² <i>Allikas: Eesti Haigekassa</i>	32,2% (2015. a)	≤30,5%	≤30%	≤30%	≤30%	≤30%

Programm keskendub rahvastiku vajadustele vastavate kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamisele. Valdkonna poliitika kujundamisel on juhtiv roll Sotsiaalministeeriumil. Tervishoiuteenuseid, mida osutavad tervishoiuteenuste osutajad ning patsiendile raviks või tervises seisundi parendamiseks määratud ravimeid ja meditsiiniseadmeid rahastab valdavalt Eesti Haigekassa. Riigi tasandil on teenuste elluviijad Terviseamet, Tervise Arengu Instituut, Ravimiamet ja Sotsiaalkindlustusamet.

Olulised tegevused 2020 eesmärkide täitmiseks

- Tervishoiu valdkonna eesmärk on inimkeskne tervishoid, mis eeldab kvaliteetsete ning kättesaadavate sotsiaalteenustega integreeritud tervishoiuteenuste tagamist. Selle saavutamiseks uuendatakse rahvastiku tervise arengukava perioodiks 2020-2030.
- Alustatakse inimekeskse ja integreeritud haiglavõrgu arengukava analüüsimisega, mille käigus töötatakse välja uuendatud haiglavõrgu ehk eriarstiabi tervikpilt, arendusvajadused ning koostöövormid esmatasandi ja sotsiaalvaldkonnaga aastani 2040. Analüüsi käigus töötatakse välja poliitikastenaariumid haiglavõrgu ümberkorraldamiseks, eesmärgiga pakkuda Eesti elanikele vastavalt piirkondlikele eripäradele ja vajadustele parimat ravi, et saavutada paremad tervisetulemid. Koostatavad poliitikastenaariumid võimaldavad hinnata investeringute vajadusi ja suunata riiklikke investeringuid.
- Apteegireformi rakendumine (1.04.2020) tähendab suure hulga apteekide osas omandisuhete ümberkujundamist, mis võib kaasa tuua apteekide tegevuse lõpetamise ning suures mahus tegevuslubade muutmise taotlusi. Apteegireformi rakendumine suurendab ka avalikkuse teavitamise vajadust, et inimesed ei satuks segadusse vajalike ravimite soetamisel.
- Luuakse patsiendikindlustuse süsteem, mis tagab vajadusel saadud kahju hüvitamise patsiendile, juhul kui see oleks olnud välditav ning toetab ühtlasi ohutumat ravi. Lisaks luuakse Terviseameti juurde patsiendiohutuse kompetentsikeskus tervishoiuteenuste osutajate ja tsentraalselt kogutavate andmete analüüsimiseks, vajalike sekkumiste planeerimiseks ja patsiendiohutuse alase tegevuse koordineerimiseks.
- Riigikogus vastu võetud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravikindlustuse seaduse raames hakatakse kolmandates riikides hariduse omandanud tervishoiutöötajatele tööpraktika ajal maksma tasu. Kolmandates riikides hariduse omandanud isikud peavad Eestis tervishoiutöötajana töötamiseks läbima kuni 12-kuulise tööpraktika, mille kestuse ajal puudub isikul sissetulek.

221 Mõõdik näitab elanike omaosaluskoormust tervishoiuteenuste tarbimisel ehk osakaalu tervishoiuteenuste kogukuludest, mida on teinud leibkonnad oma eelarvest. See moodustub ravimitele tehtud kohustuslikest kuludest, tasulistele teenustele tehtud kulutustest jm, samuti välismaal tarbitud tervishoiuteenuste kuludest. Mõõdikut kasutatakse tervishoiuteenuste kättesaadavuse hindamiseks.

222 Mõõdik näitab nende kulutuste osakaalu, mida patsientidel tuleb neile määratud soodusravimite ostmisel ise tasuda, ehk seda osa ravimi maksumusest, mida ei kaeta ravikindlustusest (Eesti Haigekassa poolt).

- Tagatakse tervishoiutöötajate töötasude senisest kõrgemad alammäärad alates 01.04.2020. Alammäärad on kehtestatud 30.11.2018 sõlmitud tervishoiutöötajate kollektiivlepinguga.

Investeeringud

Tervishoiusüsteemi programmi olulisimateks investeeringuteks on GDPRi nõuetele vastavate andmekorje ja –jaotuse süsteemi arendamine tervisevaldkonnale ning personaalmeditsiini arendused Investeeringuid kasutatakse ka Tervishoiusüsteemi teenuste toimimiseks vajaliku IKT baasinfrastruktuuri tagamiseks (kasvavate andmemahtude ja logide jaoks kettamassiivide laiendused, serverite uuendamine) ja tervise infosüsteemi ning tema komponentide arendusteks. Lisaks on kavandatud teha arendusi tervise infosüsteemi personaalmeditsiini osas välisvahendite abil.

Tabel 325. Tervishoiusüsteemi programmi 2020. aastal kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Sotsiaalministeerium	Sotsiaalkindlustusamet	Terviseamet	Ravimiamet	Tervise Arengu Instituut	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
Kulud kokku	-1 473 155	-166 405	-2 892	-4 067	-1 920	-5 214
Osakaal programmi eelarvest	89,1%	10,1%	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%
sh tööjõukulud	-1 997	0	-1 684	-3 288	-438	-2 947
sh majandamiskulud	-6 469	0	-1 094	-721	-599	-1 343
sh muud kulud	-1 429 108	0	0	0	0	0
sh tegevustoetused	-3 829	-164 728	-7	-8	-883	2
sh sotsiaaltoetused	-196	-1 677	0	0	0	0
sh investeeringutoetused	-31 556	0	0	0	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	0	-107	-50	0	-924
Investeeringud	0	0	0	0	0	-1 327

Suurima eelarvega asutus programmist on Sotsiaalministeerium 89,1%, kelle peamiseks ülesandeks on tervishoiupoliitika väljatöötamine ja selle elluviimise korraldamine, et tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus, kvaliteet ja ohutus ning elanike teadlikkus ja rahulolu tervishoiuteenustega ning luua eeldused tervisesüsteemi teadmispõhisele arendamisele. Samuti koordineeritakse tervisestatistika kogumist ja tervisevaldkonnale tarvilikku teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevust.

Meede (meetme eesmärk): Kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamine

Tabel 326. Kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-1 647 969
sh piirmääraga vahendid	-16 840

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Tervisehoiupoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Krooniliste psüühikahäirega patsientidele koostatud ja rakendatud kriisikaartide arv <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	-	50	75	100	100	100
Arstide arv 100 000 elaniku kohta <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	355 (2017. a)	>320	>320	>320	>320	>320
Õendusala töötajate arv 100 000 elaniku kohta <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	681,9 (2017. a)	883	900	900	900	900
Haiglavõrgu arengukava haiglate keskmine ravikestus aktiivrais <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	5,4 (2017. a)	4,8	4,6	4,6	4,6	4,6
Haiglavõrgu arengukava haiglate aktiivravi voodihõive <i>Allikas: Tervise Arengu Instituut</i>	69,4 (2017. a)	81,2	85,0	85,0	85,0	85,0
Riigi kriisireguleerimise õppus on kord 2-aasta tagant läbi viidud ja nõuete kohaselt dokumenteeritud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	-	-	Jah	Jah	Jah	Jah

Meede keskendub tervishoiuteenuste kvaliteedi ning kättesaadavuse tagamisele. Suurema osa meetme eelarvest moodustab ravikindlustuse seadusest ja tervishoiuteenuste korraldamise seadusest tulenevate kohustuste tagamine.

Tervena elatud ja eeldatava eluea pikendamiseks on vajalik toimiv tervisesüsteem, sealhulgas tuleb tagada elanike vajadustele vastavate raviteenuste kättesaadavus. Vananevas ühiskonnas ja krooniliste haigete osatähtsuse kasvuga seoses on võtmetähtsusega esmatasandi tervishoiu tugevdamine ning selle tõhusam toimimine. Tervishoiusüsteemi nurgakivi on elanikkonna vajadustele vastav perearstisüsteem ja esmatasandi tervishoiuteenused, mis on terviseprobleemide korral inimesele esmaseks kontaktiks tervishoiusüsteemiga.

Meede (meetme eesmärk): Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe, kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine

Tabel 327. Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe, kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamise meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud				
		sh piirmääraga vahendid				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe ja kvaliteedi ning kättesaadavuse tagamiseks on poliitika kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah

Rahulolu apteegiteenuse kättesaadavusega <i>Allikas: uuring „Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile“</i>	95% (2016. a)	≥98	≥98	≥99	≥99	≥99
Rahulolu retseptiravimite väljakirjutamise ja apteekidest kättesaamise korraldusega <i>Allikas: uuring „Elanike hinnangud tervisele ja arstiabile“</i>	59% (2016. a)	≥76%	≥80%	≥81%	≥81%	≥81%

Meede keskendub kvaliteetsete ravimite, verepreparaatide ja meditsiiniseadmete kättesaadavuse tagamisele ning nende ohutuse tagamisele. Eelarvemahult on meetme suuremateks teenusteks ravimitega seotud lubade ja hinnangute taotlemine ning ravimialase teabe edastamine.

3.18 VÄLISMINISTEERIUMI VALITSEMISALA

1. Ülevaade Välisministeeriumi valitsemisala eelarvest

Välisministeeriumi valitsemisala moodustab Välisministeerium koos Eesti Vabariigi välisesindustega. Valitsemisala kulude koondeelarve moodustab umbes 0,9% riigieelarve kulude mahust.

Välisministeeriumi ülesanne on Eesti julgeoleku ja heaolu kindlustamine ning huvide kaitsmine maailmas välispoliitika kavandamise ja teostamise ning välissuhete koordineerimise teel.

Tabel 328. Välisministeeriumi valitsemisala eelarve (tuhat eurot)

Eelarve	2019	2020	Muutus	Muutus %
TULUD	5 096	7 406	2 310	45,3
KULUD	-67 003	-78 088	-11 084	16,5
sh piirmääraga vahendid	-63 678	-74 750	-11 071	17,4
INVESTEERINGUD	-9 578	-5 235	4 343	-45,3
sh piirmääraga vahendid	-9 578	-5 235	4 343	-45,3
FINANTSEERIMISTEHINGUD	-39	-20 022	-19 983	51 238,5

TULUD

Valitsemisala tulud võrreldes eelmise aastaga on kasvanud 45,3% peamiselt riigilõivuseaduses kavandatavate muudatuste tõttu.

Tabel 329. Välisministeeriumi valitsemisala tulude eelarve (tuhat eurot)

	2019	2020	Muutus	Muutus (%)
Saadud toetused	0	45	45	100,0

	2019	2020	Muutus	Muutus (%)
Riigilõivud	5 000	7 265	2 265	45,3
Tulu majandustegevusest	96	96	0	0,0

Saadud toetused

Toetusena on kajastatud 2020. aastal toimuv Schengeni koolitus konsulaarteenistujatele.

Riigilõivud

Riigilõivuna on planeeritud laekumisi viisataotlustega seotud toimingute eest ning muude konsulaarteenusetega seotud toimingute eest.

Muudatused lõivudes on seotud välisesindustes lõivumäärade korrigeerimisega tegelikele teenuste hindadele vastavaks ning kehtestatakse uued riigilõivud toimingute eest, mis siamaani on lõivustamata. Riigilõivud kehtestatakse tagasipöördumistunnistuse, tagasipöördumise loa ja Euroopa tagasisaatmise reisidokumendi väljaandmise taotluse läbivaatamise eest. Eesti on üks väheseid Euroopa riike, kes siiani väljastab neid dokumente tasuta.

Lisaks tunnistatakse kehtetuks pikaajalise viisa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu tasumisest vabastamine Ukraina ja Valgevene kodanikele.

Tulu majandustegevusest

Tuluna laekub elamu- ja kommunaaltegevuse hüvitis Riia majavalitsusest, kes korraldab Riia saatkonnahoone haldamist.

KULUD

Kulud on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 16,5% peamiselt ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamalaliseks liikmeks valituks osutumise, välissteenistuse seaduse kavandatava muutmise ning välismajandustegevuse võimestamise tõttu. Märkimismäärne osa eelarvemahu kasvust on ajutise iseloomuga – Eesti liikmelisus ÜRO Julgeolekunõukogus kestab aastatel 2020-2021.

Kulud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide ja meetmete lõikes ning võrdlus 2019. aastaga majandusliku sisu järgi on toodud seletuskirja lisas 2.

INVESTEERINGUD

Investeeringud on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 4,3 mln eurot (45,3%).

Investeeringud on detailsemalt selgitatud alljärgnevalt programmide lõikes ning ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeeringutest leiab lisast 5.

FINANTSEERIMISTEHINGUD

Tabel 330. Välisministeeriumi valitsemisala finantseerimistehingute eelarve (tuhat eurot)

	2019 RE	2020 RE	Muutus	Muutus %
Finantseerimistehingud	-39	-20 022	-19 983	51 238,5
Pikaajalised finantsinvesteeringud	0	-20 000	-20 000	100,0
Laenukohustised	-39	-22	17	-43,6

Finantseerimistehingutes on kajastatud Peterburi Peakonsulaadi hoone kapitalirent lõpptähtajaga 2043. aasta.

Finantseerimistehingute kasv on seotud Kolme Mere Algatuse investeerimisfondiga. 2020. aasta riigieelarvega luuakse võimalus fondi panustamiseks.

Valitsemisala eelarve administratiivselt ja majandusliku sisu lõikes on toodud seletuskirja lisa 2.

KÄIBEMAKS

Käibemaksu tasumiseks on Välisministeeriumi valitsmisalale planeeritud 0,5 mln eurot.

2. Välisministeeriumi valitsemisala strateegiline raamistik

Välisministeeriumi valitsemisala eelarve kulud ja investeeringud panustavad Vabariigi Valitsuse eesmärkide saavutamisse välispoliitika tulemusvaldkonnas läbi Välispoliitika ning Arengukoostöö ja humanitaarabi programmide.

Välispoliitika tulemusvaldkonna pikaajalised arengueesmärgid on kindlaks määratud Eesti välispoliitika arengukavas aastani 2030²²³.

Tabel 331. Välisministeeriumi valitsemisala programmide seos tulemusvaldkondade ja arengudokumentidega

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna arengudokument	Programm
Välispoliitika	Eesti välispoliitika arengukava aastani 2030	Välispoliitika programm
		Arengukoostöö ja humanitaarabi programm

3. Tulemusvaldkond Välispoliitika

Tulemusvaldkonna eesmärk:

- Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes;
- heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil;
- Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse.

²²³ <https://vm.ee/et/vabariigi-valitsuse-valispoliitika-arengukava> - lõppversioon kättesaadav peale Riigikogus kinnitamist

Tabel 332. Tulemusvaldkond välispoliitika eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

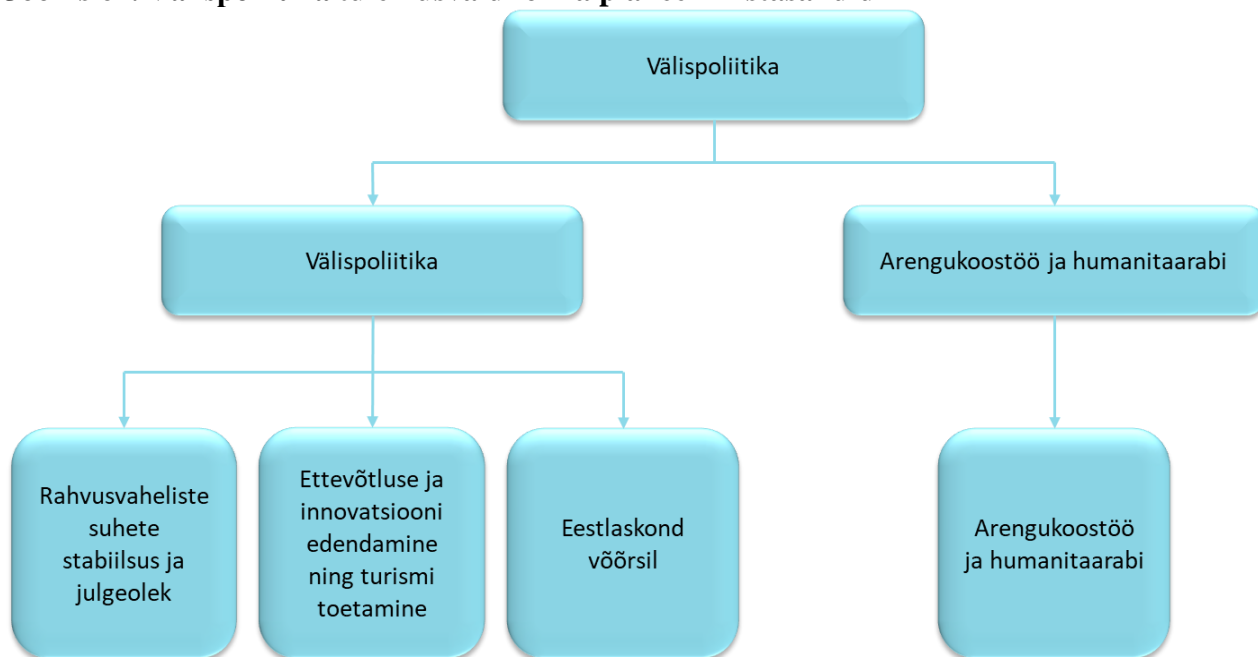
Eelarve		2019	2020	Muutus	Muutus %	
Kulud		-67 003	-78 088	-11 084	16,5	
sh piirmääraga vahendid		-63 678	-74 750	-11 071	17,4	
Investeeringud		-9 578	-5 235	4 343	-45,3	
sh piirmääraga vahendid		-9 578	-5 235	4 343	-45,3	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Regionaalne julgeolek (eksperthinnang alakriteeriumide alusel) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	stabiilne	Hoida taset stabiilne				
EL-i sidusus (hinnang skaalal 1-10 indiviidi tasandi sidususele ja positsioon) <i>Allikas: ECFR EU Cohesion Monitor</i>	6,8 (6)	≥6,8				
Eesti positsioon Maailma Majandusfoorumi globaalses konkurentsivõime edetabelis <i>Allikas: Maailma Majandusfoorum</i>	32	Eesti positsiooni parenemine				
Eesti osatähtsus maailmakaubanduses <i>Allikas: WTO</i>	0,088%	Eesti (kaupade) ekspordi osakaalu suurendamine (>0,088%)				
Eesti kohalolu ja mõju maailmas <i>Allikas: Elcano Royal Institute</i>	84	Eesti positsiooni parendamine				
Eesti panus arengukoostöösse ja humanitaarabisse, osakaaluna RKTst* <i>Allikas: OECD DAC</i>	0,16%	0,17%	0,17%	0,19%	0,21%	0,23%

*Tulenevalt EL Ministrite Nõukogu 25.05.2005 ja 26.05.2015 otsustest on Eesti võtnud eesmärgiks saavutada 0,33% tase aastaks 2030.

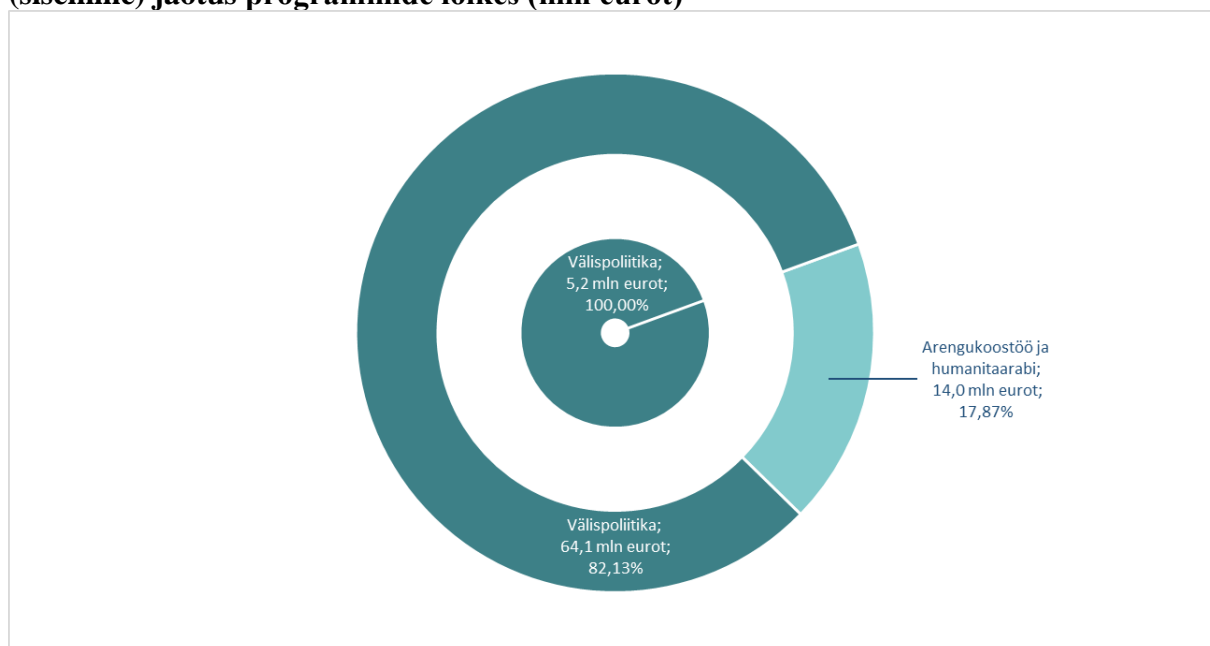
Tulemusvaldkonna eesmärk ja mõõdikud on viidud vastavusse välispoliitika arengukavas ja sellega seotud programmides esitatud mõõdikutega.

Välispoliitika tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamiseks on loodud kaks programmi: [Välispoliitika programm](#) ning [Arengukoostöö ja humanitaarabi programm](#). Mõlema programmi eesmärkide saavutamiseks tegevuste ja rahaliste vahendite kavandamise eest vastutab Välisministeerium.

Joonis 61. Välispoliitika tulemusvaldkonna planeerimistasandid

Joonis 62. Välispoliitika tulemusvaldkonna kulude (välimine) ja investeeringute (sisemine) jaotus programmide lõikes (mln eurot)

1.1.1 Välispoliitika programm²²⁴

Programmi eesmärk: Eesti inimeste ja riigi julgeolek ja heaolu kasvab.

Programmi viib ellu Välisministeerium koos Eesti Vabariigi välisesindustega.

Tabel 333. Välispoliitika programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
Kulud		-64 136				
sh piirmääraga vahendid		-60 919				
Investeeringud		-5 235				
sh piirmääraga vahendid		-5 235				
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Regionaalne julgeolek (eksperthinnang alakriteeriumide alusel)	stabiilne	stabiilne				
Eesti inimeste toetus ELile <i>Allikas: Eesti elanikkonna teadlikkus ja suhtumine EL küsimustes</i>	79% (2017)	≥79%	≥79%	≥79%	≥79%	≥79%
Eesti inimeste toetus NATOle <i>Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse</i>	76%	≥76%	≥76%	≥76%	≥76%	≥76%
Küberjulgeoleku indeks (positsioon edetabelis) <i>Allikas: NCSI</i>	2. koht	2.koht	2.koht	2.koht	2. koht	1. koht
Tööjõutootlikkus ELi keskmisest <i>Allikas: Eurostat</i>	74%	>74%	>74%	>74%	>74%	>74%
Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus välisriikides <i>Allikas: Välisministeerium*</i>	64% (2019)	64%	66%	75%	76%	79%
Konsulaarteenuste kliendisõbralikkus ja vastavus digiriigi mainele <i>Allikas: Välisministeerium*</i>	45%	46%	48%	51%	53%	55%
Eestlaskonna rahulolu konsulaarteenuste ja kogukonna kaasatusega (küsitlus; kaasatuse komponent) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	Mõõdik on väljatöötamisel					
Tagasipöördumise määr hinnangulisest diasporaa suurusest (osakaal, %) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,5	≥3,5%	≥3,5%	≥3,5%	≥3,5%	≥3,5%

*kombineeritud mõõdik, võtab arvesse asjakohaseid alakriteeriume.

Välispoliitika programm on suunatud sellele, et Eesti huvid on edendatud läbi välispoliitika ning välissuhtluse.

Välispoliitika programmi moodustavad kolm omavahel tihedalt seotud meetet:

6. Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek;
7. Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine;
8. Eestlaskond võõrsil.

²²⁴ <https://vm.ee/et/valispoliitika-programm>, kättesaadav alates oktoobrist 2019.

2020. aasta olulisemad tegevused:

- Eelarveperioodil toimuvad Eesti globaalsele kohalolule ja julgeolekule pikaajalist olulist positiivset mõju avaldavad diplomaatilised sündmused ja koostööformaadid:
 - Eesti ÜRO Julgeolekunõukogu mittealaline liikmelisus aastatel 2020-2021 3,77 mln eurot aastas;
 - Kolme mere tippkohtumine Tallinnas;
 - Eesti eesistumine Põhjamaade ja Balti riikide koostöö (NB8) piirkondlikus ning Balti 3 (B3) piirkondlikus koostööformaatides 0,2 mln eurot.
- 2020. aastal võimendatakse välismajanduse investeringute suuna tegevusi ja pakutakse Eesti ettevõtjatele uutele turgudele sisenemisel senisest enam tuge (majandusdiplomaatide võrgu laiendamine). Suurendatakse majandusdiplomaatide arvu peamistel eksportturgudel ja olulistel uutel turgudel ning võimestatakse välismajandusalast tegevust 3,13 mln eurot.
- Luuakse keskkond ja eeldused, et eestlaskonnale võõrsil rohkem kliendisõbralikumaid e-teenuseid pakkuda, sh e-notari keskkonna käivitamine ning isikut tõendavate dokumentide uuendamise kasutusmugavuse tõstmine.
- Välisteenistust reguleeriv õigusruum viiakse kaasaegsetele alustele – välisteenistuse seaduse muudatuste eeldatav jõustumisaeg on 01.08.2020 ning eelarveline mõju 2020. aastal 1,65 mln eurot.

INVESTEERINGUD

Tabel 334. Välispoliitika programmi investeringud objektiti (tuhat eurot)

	2020
IT investeringud	-400
Transpordivahendid	-330
Muud investeringud	-351
Välisministeeriumi ja välisesinduste ehitusinvesteringud	-4 154

Programmis tehakse investeringuid peamiselt Välisministeeriumi omandis oleva kinnisvara arendusse. Suurimaks 2020. aasta investeringuks on Washingtonis asuva saatkonna renoveerimistööd.

Ülevaate riigieelarve ja Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi kõikidest investeringutest leiab lisast 5.

Tabel 335. Välispoliitika programmi 2020.a kulude eelarve majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Välisministeerium
Kulud kokku	-64 136
sh tegevustoetused	-4 773
sh tööjõukulud	-27 453
sh majandamiskulud	-28 825
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-3 086

Välispoliitika programmi eelarve koosneb peamiselt välis teenistuse tööjõu- ja majandamiskuludest.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Meede: Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek

Meetme eesmärk: Julgeoleku kindlustatus ja jagamatus, rahvusvaheliste suhete stabiilsuse toetamine.

Tabel 336. Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdik ja sihttase

Eelarve			2020			
			Kulud		-37 493	
sh piirmääraga vahendid					-35 790	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Regionaalne julgeolek (eksperthinnang alakriteeriumide alusel)			stabiilne			

Mitme poolseid suhteid tugevdatakse läbi oluliste algatuste ja formaatide, sh ÜRO Julgeoleku Nõukogu, Balti 3 ja Põhjamaade ja Balti riikide koostöö. 2020. aastal osaletakse OSCE tsiviilmissioonidel Ukrainas ja Moldovas, ELi tsiviilmissioonidel Ukrainas, Georgias, Malis ja Palestiinas ning NATO tsiviilmissioonil Afganistanis.

Eesti on suutnud saavutada küberturvalisuse valdkonna globaalse eestkõneleja staatuse. Valdonna edendamiseks koostatud tervikliku küberstrateegia elluviimiseks intensiivistatakse välis teenistuse koolitamist kübervaldkonnas, luuakse uusi küberdiplomaatide ametikohti ja lüüakse aktiivselt kaasa rahvusvahelistes küberjulgeoleku töögruppides. Strateegia pikaajaliselt ettevaatavate eesmärkide elluviimiseks tugevdatakse koostöös ülikoolide ja teiste asutustega rahvusvahelise õiguse kompetentsi ning selle jätkusuutlikku arengut kübervaldkonnas.

Eesmärgiks on suurendada koostööd teiste ametkondadega ning kasvatada ühiskonna teadlikkust välispoliitikast ja regionaalsest julgeolekust. Lisaks, läbi rahvusvahelise personalipoliitika kujundamise soodustatakse eestlaste edukat kandideerimist strateegilistele ametikohtadele rahvusvahelistes organisatsioonides. Alustatakse tegevustega, mis on suunatud välispoliitika kujundamise teadmise- ja analüüsipõhisuse suurendamisele. Kavas on välja anda vähemalt 2 stipendiumit ja teostada üks suurem valdkondlik analüüs.

Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine

Meetme eesmärk: Eesti on konkurentsivõimeline koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on tuntud reisisihtkoht.

Tabel 337. Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve		2020				
		Kulud			-19 458	
		sh piirmääraga vahendid			-18 482	
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Doing business (alakriteerium business abroad) <i>Allikas: The World Bank</i>	17	17	16	16	16	16
Turismiteenuste eksport (mld, eurot) <i>Allikas: MKM; Eesti Pank</i>	1,96	1,98	2,01	2,04	2,08	2,12
Ettevõtjate või erialaliitude rahulolu (küsitlus) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	Mõõdik on väljatöötamisel					

2020. aastal suunatakse eksporditegevuse ja otseinvesteeringute soodustamiseks ja kaubandustöket vähendamiseks 12 mln eurot. Tähelepanu pööratakse Eestisse suunatud välisinvesteeringute jätkusuutlikkuse kasvule ning koostööle, mis on suunatud Euroopa Liidu siseturu ja taristu arendamisele (3 mln eurot). 5,8 mln eurot suunatakse Eesti ettevõtete toetamisele sisenemisel välisurgudele (lisandub 3,13 mln eurot majandusdiplomaatia võrgustiku laiendamiseks).

Sihiks on seatud, et Eesti ettevõtete ja riigi koostöö eksporditurgude vallutamisel on tõhus ning tagab välismajanduspotentsiaali realiseerimise. Seetõttu laiendatakse majandusdiplomaatide võrgustikku ning jätkatakse iga olulisema sihtturu lõikes riigistrateegiate loomisega, sidudes need selgelt mõõdetavate ja juhitavate tulemusmõõdikutega. Pööratakse enam tähelepanu aukonsulite, väliseestlaste ja eesti sõprade kaasamisele välismajanduseesmärkide saavutamisel. Lisaks on kokku lepitud ambitsioonikas kava topelmaksustamise vältimise lepingute sõlmimiseks. Nende tegevuste tulemusena oodatakse eksporditööride, ekspordimahu ja uute välisinvesteeringute kasvu.

Konkurentsivõimelise turismikeskkonna toetamiseks suunatakse 2020. aastal 4,2 mln eurot, sh planeeritakse arendada inimeste vaba liikumist toetavat ja kliendile senisest mugavamalt viisateenust. E-residentide kaartide väljastamiseks suunatakse 1,9 mln eurot. Kasvab nii väljastatud viisade (kasv: 5%) kui ka e-residenti kaartide (kasv: 10%) arv. Tehakse ettevalmistusi konsulaarteenuse osutamiseks kliendile senisest mugavamal ning riigile tõhusamal moel. Algas on ka uudsete kriisiteavituslahenduste juurutamine.

Meede: Eestlaskond võõrsil

Meetme eesmärk: Teenused on klientidele senisest lihtsamini kättesaadavad. Eesti inimesed on teadlikumad reisijad. Eesti side võõrsil elava eestlaskonnaga on tugev ja rahvuskaaslaste panus ühiskonna arengusse kasvab ning tagasipöördumine on soovitud ja sujuv.

Tabel 338. Eestlaskond võõrsil meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve	2020
Kulud	-7 185

sh piirmääraga vahendid			-6 648			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2019	2020	2021	2022	2023
Eestlaskonna rahulolu konsulaarteenuste ja kogukonna kaasatusega (küsitlus; konsulaarteenuste komponent) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	Mõõdik on väljatöötamisel					
Eestlaskonna rahulolu konsulaarteenuste ja kogukonna kaasatusega (küsitlus; kaasatuse komponent) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	Mõõdik on väljatöötamisel					
Välismaal elavate hääleõiguslike kodanike Riigikogu valimistel osalemise määr <i>Allikas: Vabariigi Valimiskomisjon, Siseministeerium</i>	6% (2019)	-	-	-	-	≥6%
Konsulaarabi kasutuste arv langeb <i>Allikas: Välisministeerium</i>	1300 (2018)	1284	1268	1236	1204	1172

2020. aastal suunatakse võõrsil oleva eestlaskonna toetamiseks ja kaasamiseks mõeldud teenustele 7,2 mln eurot. Enim tähelepanu pööratakse konsulaarteenuste kättesaadavuse lihtsustamisele (5,3 mln eurot), tugevama sideme loomisele Eesti ja võõrsil oleva eestlaskonna vahel (1,5 mln eurot) ning reisiinfo ja riskikommunikatsiooni arendamisele (0,3 mln eurot), et kasvatada võõrsil oleva eestlaskonna rahuolu nii konsulaarteenustega kui kogukonna kaasatusega.

1.1.2 Arengukoostöö ja humanitaarabi programm²²⁵

Programmi eesmärk: Eesti panus globaalsesse julgeolekusse ja kestlikku arengusse on kasvanud, sh arengukoostöö ja humanitaarabi mõju ning tõhusus on laienenud.

Programmi viib ellu Välisministeerium koos Eesti Vabariigi välisesindustega.

Tabel 339. Arengukoostöö ja humanitaarabi programmi eelarve (tuhat eurot), mõõdikud ja sihttasemed

Eelarve			2020			
			Kulud			
			-13 952			
sh piirmääraga vahendid			-13 830			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Võetud rahvusvahelised kohustused on täidetud (0,33% RKT'st 2030.a) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	0,16%	0,17%	0,17%	0,19%	0,21%	0,23%
Eesti elanike toetus arengukoostööle <i>Allikas: Euro-baromeeter</i>	68%	>68%	>68%	>68%	>68%	>68%

²²⁵ <https://vm.ee/et/arengukoostoo-ja-humanitaarabi-programm>, kättesaadav alates oktoobrist 2019.

Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus välisriikides <i>Allikas: Välisministeerium</i>	64% (2019)	64%	66%	75%	76%	79%
---	---------------	-----	-----	-----	-----	-----

*kombineeritud mõõdik, võtab arvesse asjakohaseid alakriteeriume

Arengukoostöö ja humanitaarabi programm on suunatud sellele, et kujundada Eestist omanäoline, rahvusvahelisi arengueesmärke toetav ning üldtunnustatud arengukoostöö põhimõtetest lähtuv doonorriik, kelle abi on partnerriikides oodatud ja nende arengule kasulik, kes on avatud koostööle ka teiste doonoritega ning kelle töö aitab otseselt saavutada kestliku arengu eesmärke. Eesti poolt teistele riikidele osutatava humanitaarabi²²⁶ eesmärk on päästa inimelusid ning abistada loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofides kannatanuid, pöörates eelkõige tähelepanu kõige haavatavamatele elanikkonnarühmadele.

Tabel 340. Arengukoostöö ja humanitaarabi programmi 2020. aasta kulude eelarve asutuste lõikes majandusliku sisu järgi (tuhat eurot)

	Välisministeerium
Kulud kokku	-13 952
sh tegevustoetused	-12 064
sh töjõukulud	-1 042
sh majandamiskulud	-733
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	-111

Arengukoostöö- ja humanitaarabi programmi eelarve koosneb toetustest ja nende rakendamise kuludest.

Palgapositsioonide ülevaade asutuste lõikes on lisas 8.

Meede: Arengukoostöö ja humanitaarabi

Meetme eesmärk: Arengukoostöö ning humanitaarabi mõju ja ulatuse kasv.

Tabel 341. Arengukoostöö ning humanitaarabi mõju ja ulatuse kasv meetme kulude eelarve (tuhat eurot), mõõdik ja sihttase

Eelarve			2020			
Kulud			-13 952			
sh piirmääraga vahendid			-13 830			
Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2018.a)	2019	2020	2021	2022	2023
Eesti arengukoostöö peamiste sihtriikide areng hinnatuna läbi BTI indeksi (hindame osakaalu prioriteetsetest riikidest, kelle	60%	-	pareneb	-	pareneb	-

²²⁶ Humanitaarabi (*humanitarian aid*) on teisele riigile antav rahaline või materiaalne abi, mille eesmärk on päästa loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofide ajal või nende järel inimelusid, kaitsta inimesi ja vähendada nende kannatusi ning tagada inimväärseks eluks hädavajalik; samuti abi, mis on mõeldud nimetatud olukordade ennetamiseks ja nendele reageerimiseks valmisoleku parandamiseks.

puhul on indeksi väärtuses toimunud positiivne areng, %)						
Allikas: Bertelsmann Stiftung Transformation Index ²²⁷						

Arengukoostöö eesmärk on aidata kaasa üleilmse vaesuse kaotamisele ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisele, keskendudes arenguriikide majandusarengu ja heaolu edendamisel eelkõige demokraatia ja õigusriigi arengule, inimõiguste ja isikuvabaduste edendamisele, keskkonnasäästliku arengu toetamisele ja teistele sihtriigi vajadustele, pöörates läbivat tähelepanu e-lahendustele.

Keskendutakse ennekõike Georgiale, Moldovale, Ukrainale, Afganistanile ja Valgevenele. Tegemist on Eesti jaoks pikaajaliselt prioriteetsete partnerriikidega, kus keskendutakse läbi erinevates formaatides koostöö Eesti tugevuste edasiandmisele.

Humanitaarabi eesmärk on päästa inimelusid ning abistada loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofides kannatanuid, pöörates eelkõige tähelepanu kõige haavatavamatele elanikkonnarühmadele.

²²⁷ BTI eesmärgiks on hinnata, kui võrd edukad on üleminekuriigid liikumisel demokraatiale ja turumajandusele tugineva riigikorralduse suunas. 2016. a ja 2018. a võrdlus: Afganistan: muutumatu; Valgevene: paremine; Georgia: paremine; Moldova: halvenemine; Ukraina: paremine. Viie prioriteetsema arengukoostöö sihtriigi lõikes saavutatud edasimineku osakaal: 60%.

4. OSA 2020. AASTA RIIGIEELARVE SEADUSE TEKSTIPARAGRAHVIDE SELGITUSED

2020. aasta riigieelarve seaduse koostamisel on kooskõlas riigieelarve seaduse §-ga 81¹ lähtunud riigieelarve seaduse 1. jaanuarist 2020 kehtima hakkavast redaktsioonist ja terminoloogiast. Põhiseaduslikele institutsioonidele ja nende haldusala asutustele kohaldatakse ministeeriumi, ministeeriumi valitsemisala ja riigiasutuse kohta sätestatud, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Paragrahvis 2 on toodud seaduste alusel kehtestatud määrad ja piirsummad, mille esitamine on kohustuslik koos riigieelarvega. Võrreldes 2019. aasta riigieelarvega ei ole 2020. aasta riigieelarve seaduses enam toodud arst-residendi koha maksimaalset maksumust. Ette on valmistatud Tartu Ülikooli seaduse muudatus, mis tunnistab vastava sätte Tartu Ülikooli seaduses kehtetuks.

Lõikes 1 toodud määrad kehtestatakse riigieelarvega õppetoetuste ja õppelaenu seaduse (edaspidi *ÕÕS*) alusel. Punktis 1 toodud üliõpilase vajaduspõhise õppetoetuse saamiseks arvestatav keskmise sissetuleku ülemmäär kehtestatakse *ÕÕS* § 5 lõike 2¹ punkti 3 alusel. Võrreldes 2019. aastaga ülemmäär suureneb 11,75%. Punktis 2 toodud kutseõppe õppekava õpilase põhitoetuse suurus õppekuus ja punktis 3 sätestatud doktoranditoetus kalendrikuus, mis kehtestatakse *ÕÕS* § 12 lõike 1 alusel, ei muutu 2020. aastal eelmise aastaga võrrelduna. Punktiga 4 kehtestatakse kooskõlas *ÕÕS* § 12 lõikega 2 igaks aastaks üliõpilase vajaduspõhine õppetoetus õppekuus kolmes suurus. Kõiki kolme sissetulekuvahemikku, millele vastavalt õppetoetuse summa kehtestatakse, on tõstetud 11,75 % võrrelduna 2019. aastal kehtinuga.

Lõikega 2 kehtestatakse tulenevalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 77 lõikest 3 õpetaja lähtetoetuse ja § 77¹ lõikest 4 tugispetsialisti lähtetoetuse suurus. Lähtetoetuste suurus 2020. aastal ei muutu.

Lõikega 3 kehtestatakse vanemahüvitise määr. Selle kehtestamine igaks eelarveaastaks riigieelarvega tuleneb pererahvitiste seaduse § 39 lõikest 1. Vanemahüvitise määr suureneb 8% võrrelduna 2019. aastaga. Kui vanemahüvitise taotleja ei saanud hüvitise saamise õiguse tekkimise päevale eelnenud kalendriaastal sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, võrdub ühe kalendrikuu hüvitise suurus hüvitise määraga.

Lõige 4. Sotsiaaltoetuste määra kehtestamine riigieelarvega igaks eelarveaastaks tuleneb puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 5 lõikest 1. Võrreldes 2019. aastaga sotsiaaltoetuste määr ei muutu.

Lõikega 5 kehtestatakse määrad tööturuteenuste ja –toetuste seaduse (edaspidi ka *TTTS*) alusel. Punktiga 1 kehtestatav ettevõtluse alustamise toetuse ülemmäär vastavalt *TTTS* §19 lõikele 9, punktiga 2 kehtestatav *TTTS* § 23 lõike 6 alusel kehtestatav tugiisikuga töötamise teenuse osutamise eest makstav tunnitasu määr ja punktiga 3 kehtestatav tööalase rehabilitatsiooni teenuse osutamise ülemmäär vastavalt *TTTS* § 23¹ lõikele 4 ei muutu 2020. aastal 2019. aastaga võrrelduna. Punktiga 4 kehtestatav töötutoetuse päevamäär suureneb seoses kuu töötasu alammäära tõusuga 7,96% 2019. aastaga võrrelduna. Tööturuteenuste ja –toetuste seaduse § 31 lg 1 järgi ei tohi töötutoetuse päevamäär 31-kordne korrutis olla väiksem kui 35% kuu töötasu alammäärast, mis kehtis eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil. Töötasu alammäär kehtestatakse töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel. Punktiga 5 kehtestav stipendiumi päevamäär vastavalt *TTTS* § 35 lõikele 6 ja *TTTS* § 37 lõike 5 alusel kehtestatavad sõidu- ja

majutustoetuse määr ühe kilomeetri kohta ja ülemmäär päevas 2020. aastal ei muutu.

Lõikes 6 on toodud sotsiaalhoolekandeseaduse (edaspidi ka *SHS*) alusel kehtestatavad määrad. Punktiga 1 kehtestatav ööpäevaringse erihooldusteenuse maksimaalne maksumus kohtumäärusega hoolekandeesutusse paigutatud isikule kuus SHS § 72 lõike 6 alusel 2020. aastal ei muutu. Punktiga 2 SHS § 73 lõike 5 alusel kehtestatavad psüühiliste erivajadustega inimeste erihoolekande kogukonnas elamise teenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus kuus, ööpäevaringsele erihooldusteenusele suunatud isiku maksimaalne omaosalus kuus ja SHS § 131 lõike 3 alusel punktiga 3 kehtestatav üksi elava isiku või perekonna esimese liikme toimetulekupiir kuus 2020. aastal ei muutu eelmisega võrrelduna. Punktis 4 toodud SHS § 139³ lõike 1 alusel kehtestatav üksi elava pensionäri toetuse määr suureneb 2020. aastal 7,78%, kuid toetuse suurus aastast ei muutu eelmisega võrrelduna.

Lõikega 7 sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva määra kehtestamine igaks eelarveaastaks riigieelarvega tuleneb sotsiaalmaksuseaduse §-st 2¹ ja see suureneb 8% võrrelduna 2019. aastaga. Riigieelarvega kehtestatav kuumäär ei või olla väiksem kui eelarveaastale eelnenud aasta 1. juulil kehtinud Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär.

Lõikes 8 on toodud muuseumiseaduse (edaspidi ka *MuuS*) alusel kehtestatavad määrad. Punktis 1 on esitatud MuuS § 28 lõike 3 alusel kehtestatav 2020. aasta jooksul eksponeeritavate näituste riigi tagatava kahjuhüvitise kogusumma piirmäär, mis on 49,28% suurem kui 2019. aastal. Kavandatav piirmäär põhineb muuseumidelt kogutud eelinfo. Punktis 2 määratakse vastavalt MuuS § 28 lõike 3 punktile 2 kalendriaastal kehtiv omavastutuse summa, mille suurus ei sõltu näituse väärtusest. Omavastutuse summa põhineb Kultuuriministeeriumi hinnangul, seda 2020. aastaks ei muudeta. Omavastutuse määra sätestamise eesmärk on rõhutada kahjuhüvitise tagamist taotleva muuseumi üldist esmast vastutust, vähendades seeläbi riske riigi jaoks, et kulukamaid kahjujuhtumeid üldse ei tekiks. Lisaks lihtsustab see rahvusvahelise näituse kahjuhüvitise süsteemi haldamist, kuna väiksemad ja tõenäolisemad kahjud katab taotleja, ostes soovi korral selle katteks erakindlustuse. Vastavalt kultuuriministri 26. septembri 2013. a määrusele nr 140 „Rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise kord“ esitatakse kahjuhüvitise maksmise tagamise taotlus Kultuuriministeeriumile vähemalt kuus kuud enne näituse üleandmist vedajale ning põhjendatud juhul võib Kultuuriministeerium erandkorras seda tähtaega ka lühendada. Punktis 3 esitakse vastavalt MuuS § 28 lõike 3 punktile 3 kümnet miljonit eurot ületava väärtusega näituste andmed. 2020. aastal planeeritakse selliseid näitusi kaks.

Lõikes 9 esitatakse riigieelarve seaduse (edaspidi *RES*) alusel kehtestatavad määrad 2020. aastaks. Punktiga 1 kehtestatav riigi võlakohustuste suurim lubatud jääk RES § 69 lõike 2 alusel sätestab riigi nimel võetud lühiajaliste ja pikaajaliste kohustuste limiidi kokku. Jäägi kehtestamisel on eeldatud, et 31.12.2019 on võetud laenude jääk 697 mln ning antud laenude ja arvelduskrediitide kasutamata jääk 41.4 mln. 2020. aasta negatiivse rahavoo võimaliku rahastamise katteks on arvestatud 255 mln, uute laenude, garantiide ja arvelduskrediitide andmise võimalikuks vajaduseks 27.6 mln, tagastatava toetuse andmiseks 20 mln, garantiikohustuste täitmise tagamiseks 700 mln ja riigi likviidsete varade mahu piisavuse tagamiseks 892 mln. Punktiga 2 kehtestatakse RES § 61 lõike 4¹ alusel Vabariigi Valitsuse antavate laenude ja riigigarantiide suurim lubatud jääk. See jääk sätestab kogu riigi poolt väljastatud laenude portfelli ja riigigarantiide mahu kokku. Nimetatud piirsummast suuremas ulatuses pole valitsusel volitusi garantiisid ega laene anda. Jäägi kehtestamisel on eeldatud, et 31.12.2019 on antud laenude jääk 61 mln ning antud laenude ja arvelduskrediitide kasutamata jääk 41.4 mln. 2020. aastal uute laenude ja garantiide andmise ning arvelduskrediitide avamise võimaliku vajaduse katteks on arvestatud 27.6 mln, tagastatava toetuse andmiseks 20 mln ning

garantiikohustuste täitmise tagamiseks 700 mln. Punktiga 3 kehtestatakse RES § 61 lõike 4² alusel limiidid, mille ulatuses on vastava valdkonna ministril õigus anda arvelduskrediidilepingu alusel Eestis asuvale või Eestis tegutsevale riigi asutatud sihtasutusele laenu punktis 2 kehtestatud Vabariigi Valitsuse antavate laenude ja riigigarantiide limiidi raames kuni kolmeaastase tähtajaga. Valdkonna eest vastutaval ministril on 2020. aastal õigus punktis 2 sisalduvast limiidist anda laene 5 mln suurima lubatud jäägi ja 0,5 mln maksimaalse ühekordse laenusumma ulatuses.

Lõikega 10 nähakse ette piirmäär välislepingutele, mida võib sõlmida Vabariigi Valitsus. Selleks piirmääraks on ka 2020. aastal 3% riigiasutuse kuludest, kelle algatusel selline leping sõlmitakse.

Paragrahvis 3 sätestatakse 2020. aasta riigieelarve seosed kohalike omavalitsuste eelarvetega.

Lõikes 1 sätestatakse kohaliku omavalitsuse üksustele tasandusfondi jaotamise põhimõtted. Kohaliku omavalitsuse üksuste arvestuslik keskmine tegevuskulu saadakse iga näitaja ühikulise maksumuse korrutamisel vastava näitaja väärtusega. Parameetrite väärtuste kujunemisel on aluseks aastatel 2016–2017 läbi viidud kohalike omavalitsuste netokulude analüüs. Lähtudes analüüsi tulemustest suurendatakse 2020. aastal tagamaalisuse komponendi arvesse võetavat osa 50%-lt 75%-le. Tulumaksu laekumised aastatel 2017–2019 võetakse arvesse kaalutud keskmisena. Arvestusliku maamaksu arvutamisel lähtutakse maamaksuseaduses sätestatud maksumäärade piirmäärade maksimaalväärtusest, arvestades seadusega sätestatud soodustusi (sh 2020. aastast kehtima hakkavad looduskaitsealade soodustused, mille mõju arvestuslike määradega on suurem kui 1000 eurot kohaliku omavalitsuse üksuse kohta).

Lõikega 2 piiratakse tasandusfondi potentsiaalset vähenemise kiirust. See võimaldab kohalikul omavalitsusel kergemini muutustega kohaneda ja lisada motivatsiooni tegeleda tulude kasvatamisega. Tasandusfondi vähenemine võib olla tingitud näiteks tulude keskmisest kiiremast kasvust või elanike keskmisest kiiremast vähenemisest.

Lõikega 3 määratletakse RES § 48 lõike 1 nimetatud toetusfondi kuuluvate toetuste liigid, mille vahel toetusfondi vahendid jaotatakse.

Lõikega 4 sätestatakse kohalike omavalitsuste rahvastikuregistritoimingutega seonduvate riiklike ülesannete täitmise korraldamisega seotud kulude hüvitamine. Hüvitamismäärade leidmisel on arvesse võetud 2018. aasta tegelike valla- ja linnavalitsuses töötavate ametnike keskmist töötasu ning majandamiskulusid, mida on korrigeeritud keskmise palga ja THI muutuse võrra. Hüvitiste jaotamisel võetakse aluseks tegelike juhtumite arv 2019. aastal.

Lõikes 5 on toodud volitusnorm Vabariigi Valitsusele määrata toetusfondi jaotamisel kasutatavad arvnäitajad, nendega arvestamise alused ja väärtused (ehk jaotamise ulatus). RES § 48 lõike 3 kohaselt peavad need olema määratud seadusega alates 2020. aastast.

Paragrahvis 4 sätestatakse riigieelarve liigendamise täpsusaste, mida järgivad kõik RES § 31 nimetatud riigieelarve liigendajad. Riigieelarve koostatakse, liigendatakse ja seetõttu ka piirmääraga vahendite limiidid valitsemisaladele seatakse euro täpsusega. Finantsarvestus (raamatupidamine) ja kuluarvestus riigieelarve kasutamisel toimub samas aga eurosendi täpsusega. Riigieelarvet ei ole otstarbekas koostada ega liigendada ümardatuna, nagu see on paremaks hoomatavuseks esitatud seaduse esimeses paragrahvis, sest see põhjustaks vahendite kasutamisel ebaefektiivsust. Näiteks, kui ühelt valitsemisalalt kavandatakse vahendite

üleandmist teisele 10 001 eurose kulu tegemiseks, siis piisava limiidi tagamiseks tuleks selleks eelarves ette näha ja üle anda 11 000 eurot. Seega peaks üks valitsemisala andma teisele üle 999 eurot rohkem, kui kulu tegemiseks tarvis ning samal ajal jääks teises valitsemisalas 999 eurot kasutamata. Majandusaasta aruanne koostatakse ja muu finantsinfo esitatakse üldjuhul samuti tuhandetes eurodes. Kõik riigieelarve liigendused esitatakse Rahandusministeeriumi riigieelarve infosüsteemis.

Paragrahv 5 käsitleb eelarvevahendite liigenduse muutmist. Sätestatakse, et riigieelarve vahendi efektiivsemaks kasutamiseks võib muuta selle liigendust kulu või investeeringu vahel, kui sellega ei muudeta vahendi riigieelarvega määratud kasutamise otstarvet. Et tegevuspõhise eelarve kasutajad peavad sealjuures kinni pidama ka RES § 56 lõikega 2¹ seatud tingimustest, tohivad ministeeriumide valitsemisalad muuta vahendite liigendust kulude ja investeeringute vahel üksnes programmi eesmärkide täitmiseks.

Paragrahvis 5 sätestatu puhul on tegemist üldise põhimõttega riigieelarve kasutamisel, millest juhinduvad kõik RES § 31 nimetatud riigieelarve liigendajad – Vabariigi Valitsus, minister ja põhiseaduslikud institutsioonid. Et RES § 31 ühtlasi määrab riigieelarve liigenduste teostamise järjekorra, tuleb ka paragrahvis 5 sätestatud õiguse realiseerimisel sellest kinni pidada. Seega ei saa näiteks valdkonna eest vastutav minister ümber liigendada vahendeid kulude ja investeeringute vahel, kui selle tulemusena ei oleks võimalik enam soetada Vabariigi Valitsuse liigendusega ettenähtud kinnisasi. RES § 26 lõike 4 tähenduses on tegemist vahendi majandusliku sisu alusel liigenduse muutmise. Riigieelarve koostatakse alati nn parima planeeringuna ja vahendid liigendatakse sellele vastavalt. Võttes arvesse riigieelarve ettevalmistamise protsessi ajalist kestust võivad asjaolud vahendite kasutuselevõtmise ajal olla aga niivõrd muutunud, et algselt kuludena planeeritud vahendeid on efektiivsem kasutusele võtta investeeringu vahenditena või vastupidi. Varasemates riigieelarvetes on vahendite liigenduse muutmise õigus kulu ja investeeringu vahel olnud üksnes kahel ministeeriumil, kes esimestena võtsid kasutusele tegevuspõhise eelarve. Sellele praktikale tuginedes antaksegi kasutamisel vastav õigus kõikidele 2020. aasta riigieelarve kasutajatele. Paragrahvi 5 sõnastamisel on lähtud RES põhimõtetest ja selle 2020. aasta 1. jaanuarist kehtima hakkavast redaktsioonist.

Vahendi riigieelarvega määratud kasutamise otstarve on konkreetne tegevus, milleks on vahend planeeritud. Seega lähtutakse otstarbe kindlakstegemisel riigieelarve koostamiseks riigieelarve infosüsteemi sisestatud andmetest. Vahendi liigendust kuluks või investeeringuks võib muuta, kui see ei too kaasa eelarveklassifikaatori alusel määratud mistahes muude arvestusobjektide muutumist. RES § 56 lõike 2¹ sätestatud tingimustest vahendi liigenduse muutmisel kulu ja investeeringu vahel tuleb kinni pidada üksnes tegevuspõhise eelarve kasutamisel. Et RES § 56 lõike 2¹ sätestab, millises ulatuses tohib valdkonna eest vastutav minister muuta vahendite mahtusid programmide vahel, võimaldab 2020. aasta riigieelarve seaduse § 5 antav õigus muuta vahendi liigendust kulu ja investeeringu vahel üksnes programmide siseselt. Sellega tagatakse, et vahendeid ka nende liigenduse muutmisel kasutatakse vastavalt programmi eesmärkidele.

Paragrahvis 6 on välja toodud institutsioonide ja üksuste eelarved, kes rahvusvahelise õiguse või seaduse alusel peavad olema sõltumatud ja iseseisvad. Sellised institutsioonid tegutsevad suurema organisatsiooni koosseisus ja riigieelarve tähenduses on nende eelarved kas osa põhiseadusliku institutsiooni või ministeeriumi valitsemisala eelarvest. Struktuurse kuuluvuse ja eelarve üldise korralduse tõttu võiks seetõttu jääda mulje eelarvelisest sõltuvusest, seetõttu tõusetuda küsimus ka tegevuse sõltumatusest ning usaldusvärsusest.

Lõikes 1 sätestatakse institutsioonide ja üksuste eelarved, kes tegutsevad Riigikogu juures. Arenguseire Keskuse eelarve, mis tulenevalt arenguseire seaduse § 3 lõikest 3 on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei eelarvest. Lähtuvalt erakonnaseaduse § 12¹⁰ lõikest 10 on Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni iseseisev juriidiline isik Riigikogu juures. Riigikogu valimiste seaduse § 14 lõige 3 näeb ette, et valimiste ettevalmistamise ja korraldamise eelarve on eraldiseisev osa Riigikogu Kantselei eelarvest.

Lõikes 2 sätestatakse ohutusjuurduse Keskuse eelarve. Keskuse sõltumatus nõue tuleneb asjaomastest EL õigusaktidest, mis reguleerivad ohutust ja sellega seotud uurimist raudteetranspordi (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivid 2004/49/EÜ ja 2016/798/EL), lennunduse (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus nr 996/2010) ja meretranspordi (2009/18/EÜ) valdkondades.

Lõikes 3 sätestatakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarve. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei on võrdse kohtlemise seaduse § 15 lõike 1 alusel sõltumatu ja iseseisvalt tegutsev riigiasutus, kes tegeleb seaduses toodud ulatuses inimeste põhiõiguste kaitsega. Iseseisva ja sõltumatu asutusena tegutsemise sõnastus tuleneb nii voliniku tegevuse aluseks olevatest Euroopa Liidu direktiividest kui ka ÜRO põhiõiguste kaitsega tegelevate riiklike asutuste kvaliteedinõuetest ehk nn Pariisi printsiipidest. Pariisi printsiipide kohaselt peab riigieelarveline rahastus olema tagatud selliselt, et volinikule oleks tagatud eelarveline iseseisvus. Selle tagamiseks tuuaksegi kantselei välja riigieelarve tekstiparagrahvi sätena. Tegevuspõhises riigieelarves on toodud vaid programmide mahud ning administratiivne liigendamise õigus valitsemisala sees on jäetud valdkonna eest vastutavale ministrile. Seetõttu on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarve kajastatud osana Sotsiaalministeeriumi valitsemisala *Soolise võrdõiguslikkuse programmi* eelarvest. Samal ajal aga tulenevalt oma ülesannetest teostab volinik diskrimineerimisjuhtumite kahtluse korral vastavaid haldusmenetlusi inimeste põhiõiguste kaitseks vajadusel ka Sotsiaalministeeriumi vastu.

Paragrahvis 7 sätestatakse, millise osa 2020. aasta riigieelarvest moodustavad kaitsekulud NATO meetodika kohaselt ja millest need koosnevad. Paragrahvis 7 sätestatud kulude ja investeeringute vahendite kasutamisel järgitakse Eesti kui NATO-liikmesriigi kohustusi.

Paragrahvis 8 sätestatakse, millises osas on 2020. aasta riigieelarve tulude laekumise korraldus erinev RES § 59 sätestatust. Mõlema ministeeriumi puhul on tegemist tuludest sõltuvate kuludega, mis tähendab, et nende eest kulutuste tegemine on lubatud alles pärast seda, kui müügist saadud vahendid on laekunud Riigikassasse

Lõikes 1 sätestatakse, et Eesti Vabariigi välisesinduse põhivara müügist laekuv tulu ei laeku riigi likviidsete finantsvarade hulka, vaid selles ulatuses tohib Välisministeerium soetada välisesindusele uut põhivara. Tegemist nn ühekordsete tehingutega, mis oluliselt mõjutavad üksnes konkreetse eelarveaasta piirmääraga vahendite mahtu ning mida seetõttu ei ole otstarbekas arvestada ministeeriumi valitsemisala kululaes. Tulenevalt sellest, et tegemist on erandiga ja samuti sellest, et teabe enneaegne avalikustamine võib mõjutada tehingute asjaolusid, ei planeerita neid vahendeid 2020. aasta riigieelarvesse ning sätestatakse kohustus kooskõlastada tehingud eelnevalt Rahandusministeeriumiga.

Lõikes 2 sätestatakse, et Tallinnas Süsta tänaval asuvate kinnistute müügist laekuvate vahendite eest võib Siseministeerium teha kuni 4 320 000 euro ulatuses kulutusi sealsamas asuva Piirivalvesadama kaldabaasi ehituseks. Eelarves planeeritud vahendite abil viiakse ehitus

lõpule. Võõrandatavad kinnistud ei ole vajalikud riigivõimu teostamiseks.

Paragrahv 9 on esitatud Eesti Haigekassa eelarvepositsioon põhitegevuse tulemina. Eesti Haigekassa eelarvepositsiooni aluseks on 19. september 2018 valitsuskabinetis otsustatu, millega korrigeeriti Haigekassa nõukogus 17. augustil 2018 kinnitatud positsiooni ettepanekut, et viia haigekassa positsioon kooskõlla riigi eelarvestrateegiaga 2019–2022 ning arvestada majandustsükli mõju haigekassa eelarvele. Paragrahv arvestab RES § 6 sätestatuga.

LISAD

LISA 1 RIIGI EELARVESTRAATEEGIA 2020-2023 UUENDATUD RAHASTAMISKAVA

	2 020	2 021	2 022	2 023
Riigikogu	22 190 421	22 454 623	22 614 095	26 966 070
Kulud	21 554 996	22 019 025	22 282 417	26 634 392
sh piirmääraga vahendid	12 939 996	12 912 025	12 806 417	14 897 392
sh piirmäärata vahendid	8 615 000	9 107 000	9 476 000	11 737 000
Investeeringud	635 425	435 598	331 678	331 678
sh piirmääraga vahendid	635 425	435 598	331 678	331 678
Vabariigi Presidendi Kantselei	4 804 805	4 300 205	4 381 205	4 401 205
Kulud	4 343 972	4 289 372	4 370 372	4 390 372
sh piirmääraga vahendid	3 840 972	3 745 372	3 745 372	3 745 372
sh piirmäärata vahendid	503 000	544 000	625 000	645 000
Investeeringud	460 833	10 833	10 833	10 833
sh piirmääraga vahendid	460 833	10 833	10 833	10 833
Riigikontroll	5 200 274	5 206 566	5 188 809	5 242 833
Kulud	5 191 974	5 198 266	5 180 509	5 234 533
sh piirmääraga vahendid	5 041 936	5 041 936	5 041 936	5 041 936
sh piirmäärata vahendid	150 038	156 330	138 573	192 597
Investeeringud	8 300	8 300	8 300	8 300
sh piirmääraga vahendid	8 300	8 300	8 300	8 300
Õiguskantsleri Kantselei	2 729 540	2 836 540	2 840 540	2 845 540
Kulud	2 729 540	2 836 540	2 840 540	2 845 540
sh piirmääraga vahendid	2 617 540	2 717 540	2 717 540	2 717 540
sh piirmäärata vahendid	112 000	119 000	123 000	128 000
Riigikohus	6 203 288	5 453 198	5 536 456	5 620 944
Kulud	5 366 288	5 453 198	5 536 456	5 620 944
sh piirmääraga vahendid	3 493 728	3 469 328	3 469 328	3 469 328
sh piirmäärata vahendid	1 872 560	1 983 870	2 067 128	2 151 616
Investeeringud	837 000	0	0	0
sh piirmääraga vahendid	837 000	0	0	0
Vabariigi Valitsus	2 296 155 347	2 381 387 996	2 455 772 138	2 510 709 441
Kulud	2 296 155 347	2 381 387 996	2 455 772 138	2 510 709 441
sh piirmääraga vahendid	640 187 347	613 974 996	622 442 138	591 365 441
sh piirmäärata vahendid	1 655 968 000	1 767 413 000	1 833 330 000	1 919 344 000
Riigikantselei haldusala	10 647 589	8 868 378	8 338 512	8 323 467
RIIGIVALITSEMINE	10 647 589	8 868 378	8 338 512	8 323 467
Kulud	10 002 389	8 851 711	8 321 845	8 306 800
sh piirmääraga vahendid	8 868 241	7 980 770	7 982 617	7 982 212
sh piirmäärata vahendid	1 134 148	870 941	339 228	324 588
Investeeringud	645 200	16 667	16 667	16 667

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
sh piirmääraga vahendid	620 200	0	0	0
sh piirmäärata vahendid	25 000	16 667	16 667	16 667
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	754 895 331	748 553 000	701 795 000	655 618 000
HARIDUS	565 358 600	548 919 600	502 548 600	475 507 600
Digipöörde programm	15 022 000	13 277 000	9 303 000	4 990 000
Kulud	14 064 000	11 710 000	7 728 000	3 753 000
sh piirmääraga vahendid	2 636 000	2 646 000	2 646 000	2 646 000
sh piirmäärata vahendid	11 428 000	9 064 000	5 082 000	1 107 000
Investeeringud	958 000	1 567 000	1 575 000	1 237 000
sh piirmääraga vahendid	958 000	1 567 000	1 575 000	1 237 000
Koolivõrgu programm	78 539 600	88 240 600	53 229 600	35 081 600
Kulud	73 619 600	88 240 600	53 229 600	35 081 600
sh piirmääraga vahendid	13 542 600	36 462 600	27 462 600	27 462 600
sh piirmäärata vahendid	60 077 000	51 778 000	25 767 000	7 619 000
Investeeringud	4 920 000	0	0	0
sh piirmääraga vahendid	4 920 000	0	0	0
Kutseharidusprogramm	98 890 000	97 787 000	97 702 000	97 760 000
Kulud	98 357 000	97 318 000	97 233 000	97 269 000
sh piirmääraga vahendid	77 820 000	77 823 000	77 823 000	77 823 000
sh piirmäärata vahendid	20 537 000	19 495 000	19 410 000	19 446 000
Investeeringud	533 000	469 000	469 000	491 000
sh piirmääraga vahendid	129 000	129 000	129 000	129 000
sh piirmäärata vahendid	404 000	340 000	340 000	362 000
Kõrgharidusprogramm	199 957 000	195 009 000	194 042 000	194 051 000
Kulud	198 827 000	193 693 000	192 726 000	192 735 000
sh piirmääraga vahendid	189 294 000	183 974 000	183 973 000	183 973 000
sh piirmäärata vahendid	9 533 000	9 719 000	8 753 000	8 762 000
Investeeringud	1 130 000	1 316 000	1 316 000	1 316 000
sh piirmääraga vahendid	865 000	1 201 000	1 201 000	1 201 000
sh piirmäärata vahendid	265 000	115 000	115 000	115 000
Noortevaldkonna programm	11 540 000	9 733 000	9 030 000	8 712 000
Kulud	11 540 000	9 733 000	9 030 000	8 712 000
sh piirmääraga vahendid	4 839 000	4 839 000	4 839 000	4 839 000
sh piirmäärata vahendid	6 701 000	4 894 000	4 191 000	3 873 000
Täiskasvanuhariduse programm	10 686 000	8 540 000	5 640 000	4 913 000
Kulud	10 686 000	8 540 000	5 640 000	4 913 000
sh piirmääraga vahendid	2 010 000	2 010 000	2 010 000	2 010 000
sh piirmäärata vahendid	8 676 000	6 530 000	3 630 000	2 903 000
Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm	10 146 000	6 716 000	4 443 000	3 507 000
Kulud	10 146 000	6 716 000	4 443 000	3 507 000
sh piirmääraga vahendid	1 164 000	1 164 000	1 164 000	1 164 000
sh piirmäärata vahendid	8 982 000	5 552 000	3 279 000	2 343 000
Üldharidusprogramm	140 578 000	129 617 000	129 159 000	126 493 000

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
Kulud	140 514 000	129 553 000	129 095 000	126 429 000
sh piirmääraga vahendid	126 125 000	119 172 000	119 372 000	119 572 000
sh piirmäärata vahendid	14 389 000	10 381 000	9 723 000	6 857 000
Investeeringud	64 000	64 000	64 000	64 000
sh piirmääraga vahendid	64 000	64 000	64 000	64 000
TEADUS	175 694 000	186 013 000	185 616 000	166 480 000
Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni strateegia	175 694 000	186 013 000	185 616 000	166 480 000
Kulud	175 694 000	186 013 000	185 616 000	166 480 000
sh piirmääraga vahendid	103 522 000	121 553 000	139 253 000	152 252 000
sh piirmäärata vahendid	72 172 000	64 460 000	46 363 000	14 228 000
EESTI KEEL JA EESTLUS	5 592 400	5 611 400	5 621 400	5 621 400
Keeleprogramm	5 592 400	5 611 400	5 621 400	5 621 400
Kulud	5 592 400	5 611 400	5 621 400	5 621 400
sh piirmääraga vahendid	4 977 400	4 976 400	4 976 400	4 976 400
sh piirmäärata vahendid	615 000	635 000	645 000	645 000
RIIGIVALITSEMINE	8 250 331	8 009 000	8 009 000	8 009 000
Arhiivinduse programm	8 250 331	8 009 000	8 009 000	8 009 000
Kulud	8 250 331	8 009 000	8 009 000	8 009 000
sh piirmääraga vahendid	7 696 000	7 696 000	7 696 000	7 696 000
sh piirmäärata vahendid	554 331	313 000	313 000	313 000
Justiitsministeeriumi valitsemisala	169 050 595	169 756 548	170 637 190	169 989 419
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	169 050 595	169 756 548	170 637 190	169 989 419
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	169 050 595	169 756 548	170 637 190	169 989 419
Kulud	168 755 306	169 461 259	170 341 901	169 694 130
sh piirmääraga vahendid	130 032 679	130 099 684	130 091 351	130 084 282
sh piirmäärata vahendid	38 722 627	39 361 575	40 250 550	39 609 848
Investeeringud	295 289	295 289	295 289	295 289
sh piirmääraga vahendid	191 289	191 289	191 289	191 289
sh piirmäärata vahendid	104 000	104 000	104 000	104 000
Kaitseministeeriumi valitsemisala	637 465 210	659 111 612	684 795 857	717 495 964
Julgeolek ja riigikaitse	637 465 210	659 111 612	684 795 857	717 495 964
Iseseisev sõjaline kaitsevõime	471 760 388	508 750 746	539 705 601	566 983 573
Kulud	367 843 013	403 580 705	384 314 096	401 286 635
sh piirmääraga vahendid	299 311 664	333 502 474	310 271 042	319 774 394
sh piirmäärata vahendid	68 531 348	70 078 231	74 043 054	81 512 241
Investeeringud	103 917 375	105 170 041	155 391 505	165 696 938
sh piirmääraga vahendid	97 466 123	98 690 326	149 692 272	160 081 875
sh piirmäärata vahendid	6 451 252	6 479 715	5 699 233	5 615 063
Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	51 037 897	47 605 897	51 003 186	52 399 521
Kulud	49 867 113	46 600 850	49 776 710	51 498 149
sh piirmääraga vahendid	46 505 366	43 092 413	46 282 260	48 637 469
sh piirmäärata vahendid	3 361 747	3 508 437	3 494 450	2 860 680
Investeeringud	1 170 784	1 005 047	1 226 476	901 372

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
sh piirmääraga vahendid	1 170 784	1 005 047	1 226 476	901 372
Kollektiivkaitses osalemine	61 260 135	50 940 908	40 401 246	42 637 655
Kulud	46 308 366	44 659 647	38 460 539	38 565 866
sh piirmääraga vahendid	45 959 368	44 362 388	38 187 040	38 346 570
sh piirmäärata vahendid	348 998	297 259	273 499	219 296
Investeeringud	14 951 769	6 281 261	1 940 707	4 071 789
sh piirmääraga vahendid	3 586 138	1 037 185	1 934 002	4 071 789
sh piirmäärata vahendid	11 365 631	5 244 076	6 705	0
Luu ja eelhoiatuse	53 406 790	51 814 061	53 685 824	55 475 214
Kulud	53 406 790	51 814 061	53 685 824	55 475 214
sh piirmääraga vahendid	53 406 790	51 814 061	53 685 824	55 475 214
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	175 209 765	212 773 241	187 376 565	142 722 014
KESKKOND	169 952 314	207 270 127	182 410 613	137 968 607
KESKKONNAKAITSE JA -KASUTUSE PROGRAMM	169 952 314	207 270 127	182 410 613	137 968 607
Kulud	167 859 682	203 887 003	180 084 364	135 642 357
sh piirmääraga vahendid	72 690 760	73 327 877	73 160 585	73 362 705
sh piirmäärata vahendid	95 168 922	130 559 126	106 923 779	62 279 652
Investeeringud	2 092 632	3 383 124	2 326 249	2 326 250
sh piirmääraga vahendid	1 254 166	3 383 124	2 326 249	2 326 250
sh piirmäärata vahendid	838 466	0	0	0
Põllumajandus ja kalandus	5 257 451	5 503 114	4 965 952	4 753 407
Kalandus	5 257 451	5 503 114	4 965 952	4 753 407
Kulud	5 257 451	5 411 239	4 904 702	4 692 157
sh piirmääraga vahendid	4 283 361	4 354 328	4 355 517	4 358 110
sh piirmäärata vahendid	974 090	1 056 912	549 186	334 047
Investeeringud	0	91 875	61 250	61 250
sh piirmääraga vahendid	0	91 875	61 250	61 250
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	253 544 969	241 302 848	235 681 389	236 481 549
Kultuur	200 342 375	198 424 527	197 021 902	195 852 199
Kultuur	200 342 375	198 424 527	197 021 902	195 852 199
Kulud	200 102 435	198 401 527	196 998 902	195 829 199
sh piirmääraga vahendid	164 809 208	163 085 615	162 779 964	162 779 553
sh piirmäärata vahendid	35 293 227	35 315 912	34 218 938	33 049 646
Investeeringud	239 940	23 000	23 000	23 000
sh piirmääraga vahendid	23 000	23 000	23 000	23 000
sh piirmäärata vahendid	216 940	0	0	0
Sport	44 212 379	36 054 184	32 565 089	32 714 981
Sport	44 212 379	36 054 184	32 565 089	32 714 981
Kulud	44 212 379	36 054 184	32 565 089	32 714 981
sh piirmääraga vahendid	37 361 841	29 056 046	25 406 251	25 406 193
sh piirmäärata vahendid	6 850 538	6 998 138	7 158 838	7 308 788
Lõimumine	8 990 215	6 824 137	6 094 398	7 914 369
Lõimumine	8 990 215	6 824 137	6 094 398	7 914 369

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
Kulud	8 990 215	6 824 137	6 094 398	7 914 369
sh piirmääraga vahendid	6 829 748	5 319 351	5 839 454	7 839 425
sh piirmäärata vahendid	2 160 467	1 504 786	254 944	74 944
Maaeluministeeriumi valitsemisalai	420 038 925	455 975 071	437 894 088	405 536 754
Põllumajandus ja kalandus	420 038 925	455 975 071	437 894 088	405 536 754
Põllumajandus, toit ja maaelu	396 237 461	423 159 399	406 968 519	379 761 632
Kulud	394 260 809	420 882 747	404 841 867	377 784 980
sh piirmääraga vahendid	51 247 822	46 947 745	47 308 771	47 309 911
sh piirmäärata vahendid	343 012 987	373 935 002	357 533 096	330 475 069
Investeeringud	1 976 652	2 276 652	2 126 652	1 976 652
sh piirmääraga vahendid	1 748 319	2 048 319	1 898 319	1 748 319
sh piirmäärata vahendid	228 333	228 333	228 333	228 333
Kalandus	23 801 464	32 815 672	30 925 569	25 775 122
Kulud	23 793 117	32 807 325	30 917 222	25 766 775
sh piirmääraga vahendid	2 195 006	2 205 260	2 205 617	2 162 439
sh piirmäärata vahendid	21 598 111	30 602 065	28 711 605	23 604 336
Investeeringud	8 347	8 347	8 347	8 347
sh piirmääraga vahendid	8 347	8 347	8 347	8 347
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	868 310 164	851 052 980	778 308 810	630 118 911
Transport	615 918 854	612 917 506	590 989 768	516 804 821
Transport	615 918 854	612 917 506	590 989 768	516 804 821
Kulud	432 894 574	449 586 339	448 339 187	403 687 821
sh piirmääraga vahendid	219 136 801	224 238 356	207 875 075	207 880 407
sh piirmäärata vahendid	213 757 773	225 347 983	240 464 112	195 807 414
Investeeringud	183 024 280	163 331 167	142 650 581	113 117 000
sh piirmääraga vahendid	153 283 333	144 645 000	133 311 667	112 561 667
sh piirmäärata vahendid	29 740 947	18 686 167	9 338 914	555 333
Ettevõtlus ja innovatsioon	157 696 308	156 534 460	120 699 142	66 579 154
Ehitus	22 988 361	21 355 379	10 422 014	10 432 513
Kulud	22 988 361	21 355 379	10 422 014	10 432 513
sh piirmääraga vahendid	12 638 046	19 223 940	10 166 729	10 177 228
sh piirmäärata vahendid	10 350 315	2 131 439	255 285	255 285
Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	134 707 947	135 179 081	110 277 128	56 146 641
Kulud	134 208 485	134 720 747	109 797 961	55 667 474
sh piirmääraga vahendid	39 890 948	48 529 813	47 009 285	27 025 380
sh piirmäärata vahendid	94 317 537	86 190 934	62 788 676	28 642 094
Investeeringud	499 462	458 334	479 167	479 167
sh piirmääraga vahendid	375 000	375 000	375 000	375 000
sh piirmäärata vahendid	124 462	83 334	104 167	104 167
Infoühiskond	55 982 086	54 624 063	47 180 291	41 749 993
E-riigi ja sideturu arendamise programm	51 986 080	51 019 224	43 583 156	38 152 266
Kulud	48 690 540	48 985 891	41 549 823	36 118 933
sh piirmääraga vahendid	20 132 616	18 683 770	18 677 754	19 586 650

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
sh piirmäärata vahendid	28 557 924	30 302 121	22 872 069	16 532 283
Investeeringud	3 295 540	2 033 333	2 033 333	2 033 333
sh piirmääraga vahendid	2 867 501	1 869 166	1 869 166	1 869 166
sh piirmäärata vahendid	428 039	164 167	164 167	164 167
Küberturvalisuse programm	3 996 006	3 604 839	3 597 135	3 597 727
Kulud	3 862 673	3 604 839	3 597 135	3 597 727
sh piirmääraga vahendid	3 604 431	3 383 112	3 382 711	3 383 303
sh piirmäärata vahendid	258 242	221 727	214 424	214 424
Investeeringud	133 333	0	0	0
sh piirmääraga vahendid	133 333	0	0	0
Energeetika	38 712 916	26 976 951	19 439 609	4 984 943
Energeetika	38 712 916	26 976 951	19 439 609	4 984 943
Kulud	38 712 916	26 976 951	19 439 609	4 984 943
sh piirmääraga vahendid	2 518 738	2 368 151	2 362 943	2 370 830
sh piirmäärata vahendid	36 194 178	24 608 800	17 076 666	2 614 113
Rahandusministeeriumi valitsemisala	248 606 380	199 467 867	176 725 832	162 816 664
RIIGIVALITSEMINE	248 606 380	199 467 867	176 725 832	162 816 664
FINANTSPOLIITIKA	1 312 114	1 343 494	1 367 308	1 368 246
Kulud	1 312 114	1 343 494	1 367 308	1 368 246
sh piirmääraga vahendid	1 307 307	1 338 560	1 362 256	1 363 076
sh piirmäärata vahendid	4 807	4 934	5 052	5 170
HALDUSPOLIITIKA	60 588 173	60 092 199	56 307 410	54 351 853
Kulud	56 403 906	55 395 741	52 547 618	50 592 061
sh piirmääraga vahendid	39 206 896	40 210 995	38 821 337	37 931 808
sh piirmäärata vahendid	17 197 010	15 184 746	13 726 281	12 660 253
Investeeringud	4 184 267	4 696 458	3 759 792	3 759 792
sh piirmääraga vahendid	3 174 167	3 778 333	2 841 667	2 841 667
sh piirmäärata vahendid	1 010 100	918 125	918 125	918 125
REGIONAALPOLIITIKA	110 326 887	59 471 436	41 259 581	30 807 998
Kulud	110 326 887	59 471 436	41 259 581	30 807 998
sh piirmääraga vahendid	17 949 313	16 852 460	16 878 849	16 883 251
sh piirmäärata vahendid	92 377 574	42 618 976	24 380 732	13 924 747
RIIGI RAHANDUS	76 379 206	78 560 738	77 791 533	76 288 567
Kulud	74 931 442	78 229 738	77 460 533	75 957 567
sh piirmääraga vahendid	54 365 039	54 405 282	54 433 939	54 438 709
sh piirmäärata vahendid	20 566 403	23 824 456	23 026 594	21 518 858
Investeeringud	1 447 764	331 000	331 000	331 000
sh piirmääraga vahendid	331 000	331 000	331 000	331 000
sh piirmäärata vahendid	1 116 764	0	0	0
Siseministeeriumi valitsemisala	404 058 574	403 643 524	405 721 235	395 271 645
Siseturvalisus ja õigusruum	394 752 007	394 527 492	396 591 751	386 154 746
Siseturvalisus	394 752 007	394 527 492	396 591 751	386 154 746
Kulud	374 291 465	379 878 922	381 787 267	372 036 917

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
sh piirmääraga vahendid	334 892 861	341 215 832	340 355 780	339 080 179
sh piirmäärata vahendid	39 398 604	38 663 090	41 431 487	32 956 738
Investeeringud	20 460 542	14 648 570	14 804 484	14 117 829
sh piirmääraga vahendid	11 987 633	13 352 452	14 673 717	14 117 829
sh piirmäärata vahendid	8 472 909	1 296 119	130 767	0
RIIGIVALITSEMINE	8 511 720	8 521 185	8 534 637	8 522 052
Kodanikuühiskond	8 511 720	8 521 185	8 534 637	8 522 052
Kulud	8 443 235	8 447 523	8 443 490	8 431 216
sh piirmääraga vahendid	8 427 897	8 433 350	8 430 931	8 418 791
sh piirmäärata vahendid	15 338	14 173	12 559	12 425
Investeeringud	68 485	73 662	91 147	90 836
sh piirmääraga vahendid	68 485	73 662	91 147	90 836
Perepoliitika	794 847	594 847	594 847	594 847
Laste ja perede programm	794 847	594 847	594 847	594 847
Kulud	794 847	594 847	594 847	594 847
sh piirmääraga vahendid	794 847	594 847	594 847	594 847
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	5 869 684 984	6 210 184 585	6 429 027 185	6 649 666 951
Sotsiaalne kaitse	2 738 729 014	2 902 457 372	3 027 654 815	3 169 747 029
Hoolekandeprogramm	88 647 565	77 995 226	75 116 390	73 966 172
Kulud	88 647 565	77 995 226	75 116 390	73 966 172
sh piirmääraga vahendid	49 833 444	58 211 904	58 738 186	62 846 398
sh piirmäärata vahendid	38 814 121	19 783 323	16 378 204	11 119 774
Soolise võrdõiguslikkuse programm	1 849 375	1 589 374	1 397 332	1 336 847
Kulud	1 849 375	1 589 374	1 397 332	1 336 847
sh piirmääraga vahendid	1 301 037	1 281 416	1 214 914	1 214 784
sh piirmäärata vahendid	548 338	307 958	182 418	122 064
Sotsiaalkindlustuse programm	2 648 232 074	2 822 872 772	2 951 141 093	3 094 444 010
Kulud	2 648 232 074	2 822 872 772	2 951 141 093	3 094 444 010
sh piirmääraga vahendid	4 875 094	4 878 045	4 832 235	4 848 284
sh piirmäärata vahendid	2 643 356 980	2 817 994 727	2 946 308 858	3 089 595 726
Perepoliitika	774 212 558	789 201 114	827 657 238	855 079 945
Laste ja perede programm	774 212 558	789 201 114	827 657 238	855 079 945
Kulud	774 212 558	789 201 114	827 657 238	855 079 945
sh piirmääraga vahendid	18 052 768	19 056 510	18 901 417	21 037 572
sh piirmäärata vahendid	756 159 790	770 144 604	808 755 820	834 042 373
Tervis	1 680 836 123	1 782 871 142	1 832 436 587	1 880 496 607
Keskkonnatervise programm	8 094 966	8 089 572	8 117 032	8 097 203
Kulud	8 094 966	8 089 572	8 117 032	8 097 203
sh piirmääraga vahendid	5 725 836	5 732 707	5 766 618	5 766 690
sh piirmäärata vahendid	2 369 130	2 356 865	2 350 414	2 330 513
Terviseriskide programm	17 758 274	15 806 567	15 811 914	15 634 102
Kulud	17 758 274	15 806 567	15 811 914	15 634 102
sh piirmääraga vahendid	14 568 873	14 660 826	14 664 433	14 664 505

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
sh piirmäärata vahendid	3 189 401	1 145 741	1 147 482	969 597
Tervishoiusüsteemi programm	1 654 982 883	1 758 975 003	1 808 507 640	1 856 765 302
Kulud	1 653 655 978	1 757 448 383	1 806 946 190	1 855 221 852
sh piirmääraga vahendid	19 600 651	20 059 811	20 124 362	20 124 339
sh piirmäärata vahendid	1 634 055 326	1 737 388 573	1 786 821 828	1 835 097 513
Investeeringud	1 326 905	1 526 619	1 561 450	1 543 450
sh piirmääraga vahendid	916 116	1 350 741	1 511 450	1 511 450
sh piirmäärata vahendid	410 789	175 878	50 000	32 000
Tööturg	675 907 289	735 654 958	741 278 546	744 343 370
Tööturuprogramm	675 907 289	735 654 958	741 278 546	744 343 370
Kulud	675 085 155	735 583 866	741 198 996	744 263 820
sh piirmääraga vahendid	8 519 535	8 664 342	8 702 041	8 700 479
sh piirmäärata vahendid	666 565 621	726 919 524	732 496 955	735 563 341
Investeeringud	822 134	71 092	79 550	79 550
sh piirmääraga vahendid	48 217	71 092	79 550	79 550
sh piirmäärata vahendid	773 917	0	0	0
Välisministeerium	83 322 548	89 074 986	84 355 250	84 592 891
Välispoliitika	83 322 548	89 074 986	84 355 250	84 592 891
Välispoliitika	69 371 032	74 607 158	70 137 530	70 378 740
Kulud	64 136 032	68 253 158	67 083 530	67 324 740
sh piirmääraga vahendid	60 919 327	65 078 268	63 908 640	64 149 850
sh piirmäärata vahendid	3 216 705	3 174 890	3 174 890	3 174 890
Investeeringud	5 235 000	6 354 000	3 054 000	3 054 000
sh piirmääraga vahendid	5 235 000	6 354 000	3 054 000	3 054 000
Arengukoostöö ja humanitaarabi	13 951 516	14 467 828	14 217 720	14 214 151
Kulud	13 951 516	14 467 828	14 217 720	14 214 151
sh piirmääraga vahendid	13 830 211	14 349 709	14 099 601	14 096 032
sh piirmäärata vahendid	121 305	118 119	118 119	118 119

**LISA 2 VALITSEMISALADE JA PÕHISEADUSLIKE
INSTITUTSIOONIDE KULUTUSED ADMINISTRATIIVSELT
MAJANDUSLIKU SISU JÄRGI (EUROT)**

	RE 2019	RE 2020
Riigikogu	26 682 000	21 554 996
Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon	131 000	121 300
sh tööjõukulud	53 000	53 000
sh majandamiskulud	50 000	43 300
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	28 000	25 000
Riigikogu	26 551 000	21 433 696
sh sotsiaaltoetused	3 000	3 000
sh antud toetused	3 667 000	137 000

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh tööjõukulud	16 016 078	15 193 000
sh majandamiskulud	5 916 922	5 118 696
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	948 000	982 000
Vabariigi Presidendi Kantslei	4 558 000	4 343 972
sh antud toetused	296 000	286 000
sh tööjõukulud	2 183 000	2 180 000
sh majandamiskulud	1 942 000	1 740 972
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	137 000	137 000
Riigikontroll	5 962 731	5 191 974
sh antud toetused	2 000	0
sh tööjõukulud	4 314 891	3 796 700
sh majandamiskulud	1 604 109	1 347 274
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	41 731	48 000
Õiguskantsleri Kantslei	2 814 000	2 729 540
sh antud toetused	4 000	4 000
sh tööjõukulud	2 100 000	2 027 000
sh majandamiskulud	701 000	689 540
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	9 000	9 000
Riigikohus	6 172 000	5 366 288
sh antud toetused	10 000	11 675
sh tööjõukulud	5 322 000	4 578 613
sh majandamiskulud	800 000	660 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	40 000	116 000
Vabariigi Valitsus	621 451 293	2 296 155 347
sh antud toetused	546 190 000	806 078 852
sh muud kulud	75 261 293	1 490 076 495
Riigikantslei haldusala	13 066 894	10 002 389
sh antud toetused	2 174 265	252 000
sh tööjõukulud	6 118 754	4 991 303
sh majandamiskulud	4 591 118	4 572 786
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	182 757	186 300
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	672 453 491	747 290 331
Eesti Noorsootöö Keskus	2 124 000	3 180 000
sh antud toetused	889 000	1 709 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 182 000	1 418 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	53 000	53 000
Haridus- ja Teadusministeerium	499 998 375	575 749 600
sh sotsiaaltoetused	19 802 000	22 126 000
sh antud toetused	412 367 775	468 384 000
sh investeringutoetused	40 880 000	59 816 000
sh finantskulu	5 000	5 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	25 979 600	24 454 600
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	964 000	964 000

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
Keeleinspeksioon	386 000	415 400
sh tööjõu- ja majandamiskulud	386 000	415 400
Kutseõppeasutused (grupp)	92 351 000	89 846 000
sh sotsiaaltoetused	10 198 000	10 083 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	71 101 000	68 711 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	11 052 000	11 052 000
Rahvusarhiiv	8 420 000	8 250 331
sh antud toetused	16 000	15 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	8 201 000	8 032 331
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	203 000	203 000
Rakenduskõrgkoolid (grupp)	24 356 116	22 778 000
sh sotsiaaltoetused	37 000	35 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	21 860 116	20 284 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 459 000	2 459 000
Riigi teadus- ja arendusasutused (grupp)	3 001 000	2 024 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 640 000	1 631 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 361 000	393 000
Riigi üldhariduskoolid(grupp)	41 817 000	45 047 000
sh antud toetused	0	1 750 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	39 101 000	40 581 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 716 000	2 716 000
Justiitsministeeriumi valitsemisala	176 473 372	168 755 306
Andmekaitse Inspeksioon	750 331	733 188
sh tööjõukulud	620 247	620 247
sh majandamiskulud	130 084	112 941
Eesti Kohtuekspertiisi Instituut	7 320 392	7 053 511
sh antud toetused	3 804	3 804
sh tööjõukulud	3 578 041	3 686 305
sh majandamiskulud	3 540 947	3 105 580
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	197 600	257 822
Justiitsministeerium	19 985 806	19 118 809
sh sotsiaaltoetused	5 000	5 000
sh antud toetused	9 589 596	7 831 596
Sh investeeringutoetused	100 000	0
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 554 377	0
sh tööjõukulud	6 397 098	6 806 780
sh majandamiskulud	2 336 335	4 472 032
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	3 400	3 401
Konkurentsiamet	4 170 291	3 129 767
sh antud toetused	2 214 500	1 214 700
sh tööjõukulud	1 572 380	1 572 380
sh majandamiskulud	383 411	342 687
Patendiamet	2 796 968	3 050 974

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh tööjõu- ja majandamiskulud	240 000	0
sh tööjõukulud	1 182 050	1 541 908
sh majandamiskulud	373 018	457 166
sh muud kulud	1 000 000	1 050 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 900	1 900
Prokuratuur	14 395 969	15 159 770
sh antud toetused	6 800	7 300
sh tööjõukulud	11 573 029	12 435 126
sh majandamiskulud	2 779 340	2 680 544
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	36 800	36 800
Registrite ja Infosüsteemide Keskus	17 464 590	15 869 896
sh antud toetused	12 300	12 300
sh tööjõu- ja majandamiskulud	204 929	0
sh tööjõukulud	8 283 181	7 778 408
sh majandamiskulud	5 813 780	4 928 789
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	3 150 400	3 150 399
Vanglad (grupp)	64 821 343	62 330 367
sh sotsiaaltoetused	23 000	8 000
sh tööjõukulud	33 801 386	34 983 952
sh majandamiskulud	30 804 657	27 216 415
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	192 300	122 000
Kohtud (grupp)	44 767 682	42 309 024
sh tööjõu- ja majandamiskulud	570 000	0
sh tööjõukulud	34 731 305	33 699 840
sh majandamiskulud	9 410 777	8 571 684
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	55 600	37 500
Kaitseministeeriumi valitsemisala	563 848 000	517 425 282
Eesti Sõjamuuseum - kindral Laidoneri Muuseum	1 529 000	1 439 258
sh sotsiaaltoetused	3 000	3 000
sh antud toetused	191 000	173 636
Sh investeeringutoetused	302 000	37 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	21 000	0
sh tööjõukulud	439 000	456 915
sh majandamiskulud	573 000	451 186
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	317 521
Kaitseministeerium	129 660 490	67 510 587
sh sotsiaaltoetused	216 000	83 800
sh antud toetused	43 899 179	52 973 592
sh tööjõukulud	15 026 811	7 023 745
sh majandamiskulud	7 332 500	7 243 402
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	63 186 000	186 048
Kaitseressursside Amet	5 385 000	5 592 012
sh sotsiaaltoetused	714 000	744 783

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh antud toetused	574 000	558 000
sh tööjõukulud	2 772 000	2 887 481
sh majandamiskulud	1 325 000	1 309 357
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	92 391
Kaitsevägi	260 461 277	303 643 073
sh sotsiaaltoetused	8 656 000	10 193 163
sh antud toetused	1 442 821	1 713 106
sh tööjõukulud	110 618 456	118 506 898
sh majandamiskulud	119 061 000	107 215 533
sh muud kulud	20 683 000	27 120 159
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon		38 894 214
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus	142 164 733	112 953 721
Sh investeeringutoetused	350 000	1 000 000
sh tööjõukulud	3 976 733	5 183 110
sh majandamiskulud	137 838 000	86 391 970
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	0	20 378 641
Seli Tervisekeskus	657 500	0
sh tööjõukulud	384 500	0
sh majandamiskulud	273 000	0
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	204 919 392	173 117 133
Eesti Loodusmuuseum	843 420	849 407
sh tööjõukulud	463 906	466 310
sh majandamiskulud	362 741	373 174
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	16 773	9 923
Keskkonnaagentuur	10 636 512	10 601 793
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 300 135	0
sh tööjõukulud	4 958 795	5 204 550
sh majandamiskulud	3 741 700	4 796 786
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	635 882	600 457
Keskkonnaamet	31 389 182	13 694 615
sh antud toetused	1 459 925	1 450 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	649 730	0
sh tööjõukulud	7 645 342	7 817 735
sh majandamiskulud	3 877 485	4 345 270
sh muud kulud	17 627 000	1 205
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	129 700	80 405
Keskkonnainspeksioon	7 083 580	7 016 447
sh tööjõukulud	4 970 176	4 984 824
sh majandamiskulud	1 663 404	1 579 001
sh muud kulud	0	2 621
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	450 000	450 001
Keskkonnaministeerium	137 707 469	123 275 816
sh sotsiaaltoetused	10 000	10 000

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh antud toetused	87 249 585	40 218 872
Sh investeeringutoetused	30 451 854	63 122 316
sh tööjõu- ja majandamiskulud	7 468 273	0
sh tööjõukulud	6 314 749	8 767 084
sh majandamiskulud	6 199 008	11 150 745
sh muud kulud	0	0
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	14 000	6 799
Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus	6 722 098	6 774 151
sh tööjõu- ja majandamiskulud	200 000	0
sh tööjõukulud	2 471 778	2 562 951
sh majandamiskulud	3 066 719	2 985 363
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	983 601	1 225 837
Maa-amet	10 537 131	10 904 905
sh antud toetused	48 000	48 000
sh tööjõukulud	6 021 976	6 277 576
sh majandamiskulud	3 393 549	3 860 087
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 073 606	719 242
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	250 568 039	253 305 029
Eesti Hoiuraamatukogu	1 115 106	1 040 638
sh tööjõukulud	437 851	437 851
sh majandamiskulud	660 611	586 143
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	16 644	16 644
Eesti Lastekirjanduse Keskus	757 489	758 719
sh tööjõukulud	395 688	396 188
sh majandamiskulud	361 801	362 531
Kultuuriministeerium	222 191 811	233 421 827
sh sotsiaaltoetused	637 500	638 500
sh antud toetused	169 627 556	183 772 349
Sh investeeringutoetused	16 225 073	12 716 333
sh tööjõukulud	3 950 829	3 920 203
sh majandamiskulud	2 066 411	1 968 001
sh muud kulud	29 395 000	30 117 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	289 442	289 441
Muinsuskaitseamet	7 197 341	6 412 379
sh sotsiaaltoetused	3 500	203 500
sh antud toetused	745 700	287 220
Sh investeeringutoetused	3 479 000	2 864 000
sh tööjõukulud	1 906 736	1 872 248
sh majandamiskulud	1 059 956	1 182 427
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 449	2 984
Muuseumid (grupp)	15 823 053	8 177 831
sh tööjõukulud	6 442 382	3 054 122
sh majandamiskulud	7 348 728	3 885 272

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 031 943	1 238 437
Rahvakultuuri Keskus	2 545 230	2 586 436
sh antud toetused	1 661 492	1 680 992
sh tööjõukulud	614 129	684 785
sh majandamiskulud	269 609	220 659
Võru Instituut	938 009	907 199
sh tööjõukulud	641 093	639 216
sh majandamiskulud	286 457	255 783
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	10 459	12 200
Maaeluministeeriumi valitsemisalal	401 581 867	418 053 926
Eesti Taimekasvatuse Instituut	3 444 594	3 597 420
sh tööjõukulud	2 310 828	2 335 718
sh majandamiskulud	934 766	1 012 528
sh muud kulud	0	4 885
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	199 000	244 289
Maaeluministeerium	16 531 425	15 539 209
sh antud toetused	4 658 973	3 642 831
Sh investeeringutoetused	11 000	0
sh tööjõukulud	6 632 359	7 005 430
sh majandamiskulud	3 829 093	3 283 663
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 400 000	1 607 285
Põllumajandusamet	6 369 341	5 898 135
sh antud toetused	41 260	40 560
sh tööjõukulud	4 101 481	4 101 481
sh majandamiskulud	2 219 600	1 749 093
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	7 000	7 001
Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet	353 768 412	372 052 428
sh antud toetused	274 274 041	292 121 022
Sh investeeringutoetused	70 060 874	70 269 483
sh tööjõukulud	5 571 546	6 146 546
sh majandamiskulud	1 954 345	1 607 771
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 907 606	1 907 606
Põllumajandusuuringute Keskus	3 790 880	3 890 531
sh antud toetused	6 850	6 851
sh tööjõukulud	2 702 735	2 772 734
sh majandamiskulud	921 295	950 247
sh muud kulud	0	700
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	160 000	159 999
Veterinaar- ja Toiduamet	13 151 457	12 755 903
sh antud toetused	46 002	45 563
sh tööjõukulud	7 670 600	7 710 561
sh majandamiskulud	5 412 855	4 999 778
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	22 000	0

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
Veterinaar- ja Toidulaboratoorium	4 525 758	4 320 301
sh tööjõukulud	2 276 661	2 323 809
sh majandamiskulud	1 908 836	1 656 231
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	340 261	340 261
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	705 267 068	681 357 549
Eesti Geoloogiateenistus	2 869 000	2 670 783
sh tööjõukulud	1 400 000	1 406 824
sh majandamiskulud	1 456 000	1 167 510
sh muud kulud	0	2 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	13 000	94 449
Lennuamet	1 574 580	1 536 535
sh tööjõukulud	1 227 150	1 227 150
sh majandamiskulud	347 430	309 385
Maanteeamet	240 372 000	256 985 905
sh antud toetused	69 943 000	78 803 000
sh tööjõukulud	16 194 000	17 485 000
sh majandamiskulud	54 374 000	46 781 339
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	99 861 000	113 916 566
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	317 941 027	378 627 249
sh antud toetused	187 835 520	243 284 364
Sh investeeringutoetused	111 497 208	118 028 830
sh tööjõukulud	9 094 196	9 639 570
sh majandamiskulud	3 839 103	6 599 487
sh muud kulud	4 900 000	415 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	775 000	659 998
Riigi Infosüsteemi Amet	43 406 605	12 548 301
sh antud toetused	14 225 107	0
Sh investeeringutoetused	16 017 004	0
sh tööjõukulud	6 162 111	6 213 311
sh majandamiskulud	5 534 492	4 996 343
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 467 891	1 338 647
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	80 345 785	9 405 705
sh antud toetused	20 000	20 000
Sh investeeringutoetused	74 773 011	4 100 000
sh tööjõukulud	4 290 348	4 331 008
sh majandamiskulud	1 161 426	934 839
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	101 000	19 858
Veeteede Amet	18 758 071	19 583 071
sh tööjõukulud	7 693 474	8 493 474
sh majandamiskulud	8 091 000	8 516 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 973 597	2 573 597
Rahandusministeeriumi valitsemisala	6 137 928 938	242 974 349
Maksu- ja Tolliamet	5 001 280 726	53 306 941

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh antud toetused	59 000	59 000
sh finantskulu	441 600	437 800
sh tööjõukulud	36 367 796	37 449 896
sh majandamiskulud	13 209 330	11 523 245
sh muud kulud	4 948 293 000	209 000
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 910 000	3 628 000
Rahandusministeerium	1 091 744 944	144 727 176
sh sotsiaaltoetused	1 260 000	1 250 000
sh antud toetused	953 128 377	33 504 024
sh investeringutoetused	109 272 000	80 053 000
sh finantskulu	1 544 000	4 572 700
sh tööjõukulud	15 471 968	15 246 127
sh majandamiskulud	10 897 599	9 379 612
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	171 000	721 713
Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus	19 343 006	18 152 404
sh tööjõukulud	5 930 196	6 369 026
sh majandamiskulud	6 047 810	5 243 884
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	7 365 000	6 539 494
Riigi Tugiteenuste Keskus	14 447 561	14 451 866
sh tööjõukulud	10 779 345	10 725 868
sh majandamiskulud	3 625 216	3 725 851
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	43 000	147
Statistikaamet	11 112 701	12 335 962
sh finantskulu	11 000	5 583
sh tööjõukulud	7 578 506	10 094 296
sh majandamiskulud	2 218 195	1 891 083
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 305 000	345 000
Siseministeeriumi valitsemisala	391 048 084	383 529 547
Häirekeskus	7 122 689	6 998 696
sh tööjõukulud	6 023 000	5 917 212
sh majandamiskulud	1 099 689	1 081 484
Politsei- ja Piirivalveamet	217 417 441	203 189 241
sh sotsiaaltoetused	14 000	14 001
sh antud toetused	508 500	456 502
sh tööjõukulud	151 270 477	133 180 612
sh majandamiskulud	52 186 464	51 775 126
sh muud kulud	6 554 000	6 609 001
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	6 884 000	11 154 000
Päästeamet	67 583 757	68 365 013
sh antud toetused	256 000	1 175 000
Sh investeringutoetused	20 000	0
sh tööjõukulud	47 370 467	47 765 088
sh majandamiskulud	18 323 290	17 810 925

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	1 614 000	1 614 000
Sisekaitseakadeemia	12 233 430	12 445 196
sh sotsiaaltoetused	1 391 000	1 357 000
sh antud toetused	39 000	39 000
sh tööjõukulud	6 905 000	6 791 000
sh majandamiskulud	2 931 430	3 299 196
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	967 000	959 000
Siseministeerium	55 458 967	61 009 057
sh sotsiaaltoetused	2 000	2 000
sh antud toetused	44 436 609	43 198 729
Sh investeringutoetused	1 150 000	0
sh tööjõukulud	7 597 189	14 429 511
sh majandamiskulud	2 265 169	3 344 932
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	8 000	33 885
Siseministeeriumi Infotehnoloogia- ja Arenduskeskus	31 231 800	31 522 344
sh antud toetused	2 000	2 000
sh tööjõukulud	12 586 099	13 057 254
sh majandamiskulud	13 326 701	13 053 266
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	5 317 000	5 409 824
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	4 847 834 228	5 867 535 945
Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus	3 002 000	2 991 743
sh antud toetused	6 000	6 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	2 992 000	0
sh tööjõukulud	0	1 881 725
sh majandamiskulud	0	1 104 018
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	4 000	0
Ravimiamet	3 857 000	4 067 576
sh antud toetused	23 000	8 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	3 721 000	0
sh tööjõukulud	0	3 288 023
sh majandamiskulud	0	721 111
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	113 000	50 442
Riikliku Lepitaja Kantselei	126 000	130 356
sh tööjõu- ja majandamiskulud	126 000	0
sh tööjõukulud	0	111 956
sh majandamiskulud	0	18 400
Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kants	879 000	787 735
sh antud toetused	95 000	183 433
sh tööjõu- ja majandamiskulud	784 000	0
sh tööjõukulud	0	518 889
sh majandamiskulud	0	85 413
Sotsiaalkindlustusamet	2 816 452 000	3 132 990 791
sh sotsiaaltoetused	2 578 390 000	2 819 510 000

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	RE 2019	RE 2020
sh antud toetused	140 017 000	164 817 500
sh tööjõu- ja majandamiskulud	83 532 000	0
sh tööjõukulud	11 675 000	66 763 843
sh majandamiskulud	2 831 000	81 862 449
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	7 000	37 000
Sotsiaalministeerium	1 978 614 728	2 682 259 420
sh sotsiaaltoetused	180 000	199 200
sh antud toetused	390 099 000	447 458 144
Sh investeeringutoetused	54 703 000	47 343 728
sh tööjõu- ja majandamiskulud	20 850 728	0
sh tööjõukulud	0	8 401 866
sh majandamiskulud	868 000	11 188 597
sh muud kulud	1 511 914 000	2 167 667 885
Tervise Arengu Instituut	20 234 500	19 767 667
sh antud toetused	528 000	1 350 054
sh tööjõu- ja majandamiskulud	17 913 500	0
sh tööjõukulud	211 000	4 097 082
sh majandamiskulud	1 564 000	14 302 531
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	18 000	18 000
Tervise ja Healu Infosüsteemide Keskus	11 278 000	11 118 747
sh antud toetused	4 000	2 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	9 188 000	0
sh tööjõukulud	0	5 582 681
sh majandamiskulud	0	3 185 064
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	2 086 000	2 349 002
Terviseamet	9 720 000	9 759 759
sh antud toetused	7 000	7 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	1 640 000	0
sh tööjõukulud	5 823 000	6 197 241
sh majandamiskulud	1 751 000	3 056 518
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	499 000	499 000
Tööinspeksioon	3 671 000	3 662 150
sh antud toetused	1 000	1 000
sh tööjõu- ja majandamiskulud	3 641 000	0
sh tööjõukulud	0	2 993 431
sh majandamiskulud	0	625 719
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	29 000	42 000
Välisministeerium	67 307 865	78 087 548
Välisministeerium	67 307 865	78 087 548
sh antud toetused	16 097 000	16 837 001
sh tööjõu- ja majandamiskulud	96 000	0
sh tööjõukulud	24 514 911	28 495 197
sh majandamiskulud	23 371 089	29 558 341

	RE 2019	RE 2020
sh mitterahalised kulud, amortisatsioon	3 228 865	3 197 009

LISA 3 ÜLEVAADE TÄIENDAVATEST VAHENDITEST VALITSEMISALADE LÕIKES

Ülevaade täiendavatest vahenditest valitsemisalade lõikes (tuhandetes eurodes)

Tabel 342

	2020	2021	2022	2023
Kokku	125 189	103 029	102 366	135 616
Riigikogu	282	195	0	2 010
Remondifond	282	0	0	0
2021.aasta KOV ja Presidendi valimised ning 2023.aasta Riigikogu valimised	0	195	0	2 010
Vabariigi Presidendi Kantselei	336	0	0	0
Remondifond	336	0	0	0
Vabariigi Valitsus	243	243	243	243
Sotsiaalhoolekande töötajate palgafondi kasv 2,5%	243	243	243	243
Õiguskantsleri Valitsemisala	100	200	200	200
Inimõiguste edendus ja teavitustegevus	100	200	200	200
Riigikohus	837	0	0	0
Remondifond Riigikohtu hoonete renoveerimise kallinemiseks	194	0	0	0
Riigikohtu hoonete rekonstrueerimise ehitusetapp ning investeringuga seotud vallasvara soetused	643	0	0	0
Haridus- ja Teadusministeerium	37 255	19 895	20 094	20 275
Baasrahastuse tagamine tulenevalt õpilaste arvu kasvust	7 300	5 100	5 200	5 200
Tõhustatud ja eritoe (HEV) laste tegevuskulude katmine	2 500	2 000	2 100	2 200
Lähtetoetuse andmine tuigspetsialistidele/õpetajatele	2 300	1 700	1 700	1 700
Uute riigigümnaasiumite haridustoetuse/elarve tagamine	1 200	1 200	1 200	1 200
Hasartmängumaks	51	41	30	111
Eesti keele tasemeeksamite korraldamine ja arendamine; keeleõppekulude hvütiamine, prognoosi muutus	270	290	300	300
Õpetajate palgakasv 2,5%	9 463	9 463	9 463	9 463
Kultuuritöötajate palgakasv 2,5%	101	101	101	101
Venekeelsetesse lasteaiarühmadesse eesti keele õpetajate tagamise kulud	2 200	0	0	0
Venekeelsete koolide I kooliastmesse eesti keele õpetajate tagamise kulud	1 000	0	0	0
Keelekümblus	500	0	0	0
Kõrgkoolide tegevustoetus	5 000	0	0	0
Antarktika ekspeditsioon	70	0	0	0
Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon	5 300	0	0	0
Justiitsministeerium	2 370	2 472	2 518	2 525
Kohtueelse kriminaalmenetluse võimekuse kasv (rahapesuvastase võitluse võimekuse tõstmine)	271	314	360	367
Elektrooniline järelevalve	735	735	735	735
Tervishoiutöötajate palgakokkuleppe mõju	539	598	598	598
Palgafondi kasv siseturvalisus 2,5%	825	825	825	825
Kaitseministeerium	10 434	10 059	10 287	28 738

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2020	2021	2022	2023
SKP prognoos	10 254	9 872	10 287	8 738
Kaitseinvesteeringute programm	0	0	0	20 000
ÜRO julgeolekunõukogu mittealaline liikmelisus	180	187	0	0
Keskkonnaministeerium	1 134	1 134	1 134	1 134
Palgakasv KEM valitsemisalale	1 125	1 125	1 125	1 125
Palgakasv kultuuritöötajad 2,5%	9	9	9	9
Kultuuriministeerium	14 575	4 171	3 335	5 335
Loovisikute ja loomeliitude seaduse rakendamine	130	130	130	130
Rahvakultuurikeskus väljaviimine Tallinnast	44	44	44	44
SD-paralleleedastuse üleminek HD-vabalevile	300	0	0	0
Kultuuripealinna kulud	500	500	1 000	3 000
Palgakasv KUM valitsemisalale, v.a ministeerium	500	500	500	500
Palgakasv kultuuritöötajad 2,5%	1 661	1 661	1 661	1 661
Eesti keele majad	2 000	0	0	0
Rally Estonia toetus	1 000	0	0	0
Spordirajatised (omavalitsusi multifunktsionaalsete aastaringset kasutatavate spordiväljakute sh jalgpalli sisehallide rajamiseks)	4 500	0	0	0
TEAM Estonia toetus	2 000	0	0	0
KUM võrkpalliturniir EM etapp	500	1 000	0	0
Rahvusraamatukogu projekteerimine	1 440	336	0	0
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	12 600	11 600	11 600	11 600
Ühistranspordi toetused	11 600	11 600	11 600	11 600
Dubai EXPO maailmanäitusel osalemine	1 000	0	0	0
Maaeluministeerium	5 511	511	511	511
Üleminekutoetused	5 000	0	0	0
Palgakasv valitsemisalale (v.a ministeerium)	500	500	500	500
Palgakasv kultuuritöötajad, 2,5%	11	11	11	11
Rahandusministeerium	3 500	2 500	0	0
Rahvaloendus	2 500	2 500	0	0
Investeeringutoetused	1 000	0	0	0
Palgafondi kasv, sisejulgeolek	889	0	0	0
Riigikantselei	1 280	0	0	0
Rahukohtu 1 remondivahendid	980	0	0	0
Ühiskonnasidusus	300	0	0	0
Siseministeerium	9 005	8 865	8 748	8 752
Rahvastikuminiستی ülesannete täitmiseks	600	600	600	600
Siseturvalisuse palgakasv 2,5%	5 245	5 245	5 245	5 245
Globaalne eestlus	100			
Toetus MTÜ Lasterikkad pered	100			
Rahapesu tõkestamiseks	1 611	1 678	1 559	1 561
Sisekaitseakadeemia Narva õppekeskuse ülalpidamiskuludeks	349	342	344	346
Eesti keele keeleõppe korraldamine välismaalastele	1 000	1 000	1 000	1 000
Sotsiaalministeerium	26 616	38 773	42 868	51 678
Erivajadustega laste rehabilitatsiooniteenus	0	0	0	2 092
Sotsiaalse rehabilitatsiooniteenus	0	0	0	1 934
Abivahenditeenus (lapsed)	0	1 285	1 334	1 383
Abivahenditeenus (täisalised)	0	3 166	3 475	5 860
Tervishoiutöötajate palgakokkulepe	1 735	2 169	2 169	2 169
Pensionikulude erakorraline kasv	20 821	28 211	31 393	33 534
Haigekassa eraldisse (mittetöötavate pensionäride eest)	1 677	2 559	3 114	3 324

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2020	2021	2022	2023
Vähisõeluuringute täiendav rahastamine	1 000	0	0	0
Palgafondi kasv valitsemisala asutustele, lisaks 2,5% sotsiaalhoolekande töötajatele	1 374	1 374	1 374	1 374
Õpetajate palgafondi kasv 2,5 %	9	9	9	9
Välisministeerium	9 365	12 283	11 115	11 353
ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamaline liikmelisus	3 770	3 763	600	0
Tõestamisseadusega seotud kulud	15	30	75	113
Äridiplomaatia kulu	3 130	5 190	7 140	7 940
Lisavahendid palgafondi	800	0	0	0
Välis teenistuse seaduse kulu	1 650	3 300	3 300	3 300

LISA 4 VÄLISTOETUSED FONDIDE LÖIKES JA CO2 KVOOT

Allikas	Välis toetus (mln eurot)	Riiklik kaasfinantseering (mln eurot)	Toetus kokku (mln eurot)
KOKKU	1 046,1	78,1	1 124,2
Euroopa Regionaalarengu Fond	351,6	20,7	372,2
Euroopa Sotsiaalfond	99,2	11,8	111,0
Struktuurifondide tehniline abi	15,9	2,8	18,7
Euroopa abifond enim puudustkannatavate isikute jaoks	1,3	0,2	1,6
Ühtekuuluvusfond	140,3	2,0	142,2
CO2	7,1	0,0	7,1
Euroopa Merendus- ja Kalandusfond	16,4	4,7	21,0
Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond	173,3	1,8	175,0
Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond	131,9	26,2	158,0
Norra ja EMP finantsinstrument	11,8	2,3	14,1
Euroopa naabrusinstrumendi programm	0,05	0,02	0,1
Euroopa territoriaalse koostöö programm	14,3	2,6	16,9
Muud (otsetoetused asutustele)	70,2	0,8	71,0
Siseturvalisuse valdkonna fondid	13,1	2,2	15,3

LISA 5 RIIGIEELARVES PLANEERITUD INVESTEERINGUTE, INVESTEERINGUTOETUSTE JA RIIGI KINNISVARA AS-I KAUDU TEHTAVATE KINNISVARA INVESTEERINGUTE NELJA-AASTANE KAVA

	2 020	2 021	2 022	2 023
Riigieelarves ja Riigi Kinnisvara AS planeeritud investeeringud kontode lõikes kokku:	-923 977	-885 931	-815 302	-607 032
Investeeringud riigieelarves	-332 229	-302 846	-349 173	-341 351
Investeeringutoetused	-533 519	-537 399	-429 531	-229 083
Hoonestatud kinnisvara investeeringud Riigi Kinnisvara AS eelarvest*	-58 229	-45 685	-36 598	-36 598

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
Riigieelarves ja Riigi Kinnisvara AS planeeritud investeeringud ja investeeringutoetused grupiti:	-923 977	-885 931	-815 302	-607 032
Kinnisvara	-336 271	-311 130	-240 491	-164 369
Teed ja rajatised	-305 676	-300 523	-311 140	-219 797
Muud investeeringud	-158 647	-149 755	-101 582	-41 200
Kaitseotstarbeline erivarustus	-59 311	-77 880	-120 439	-149 851
IT investeeringud	-26 238	-24 641	-23 469	-22 287
Masinad ja seadmed	-30 480	-16 801	-12 781	-3 941
Transpordivahendid	-5 768	-3 779	-3 983	-3 983
Inventar	-1 586	-1 422	-1 417	-1 605
Riigieelarves planeeritud investeeringud ja investeeringutoetused allikate lõikes:	-923 977	-885 931	-815 302	-607 032
Välisvahenditest	-498 933	-454 149	-378 297	-197 056
Riigituludest	-423 431	-430 389	-435 592	-408 571
Omatuludest	-1 613	-1 392	-1 413	-1 404
Valitsemisalade investeeringud liikide ja objektide lõikes:				
Riigikogu	-635	-436	-332	-332
Inventar	-39	-9	-9	-9
IT investeeringud	-324	-320	-211	-211
Masinad ja seadmed	-82	0	0	0
Riigikogu hoonete renoveerimine	-191	-107	-112	-112
Vabariigi Presidendi Kantselei	-461	-11	-11	-11
Inventar	-11	-11	-11	-11
Vabariigi Presidendi Kantselei peahoone	-450	0	0	0
Riigikohus	-837	0	0	0
Lossi 17 renoveerimine	-837	0	0	0
Riigikontroll	-8	-8	-8	-8
IT investeeringud	-8	-8	-8	-8
Riigikantselei haldusala	-645	-17	-17	-17
IT investeeringud	-50	-17	-17	-17
Rahukohtu hoonete renoveerimine	-595	0	0	0
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	-62 501	-56 739	-32 360	-10 633
Gümnaasiumivõrgu korrastamine	-25 429	-24 487	-18 091	-3 807
HEV koolivõrgu korrastamine	-9 200	-3 500	0	0
HTM valitsemisala investeeringud	-129	-129	-129	-129
Inventar	-200	-100	-100	-100
IT investeeringud	-1 052	-1 631	-1 639	-1 301
Masinad ja seadmed	-404	-769	-769	-791
Põhikoolivõrgu korrastamine	-20 846	-20 846	-6 194	-3 718
Rakenduskõrgkoolide investeeringud	0	-772	-772	-772
Riikliku tähtsusega teadusinfra	-4 341	-4 490	-4 651	0
Tallinna Tehnikakõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-750	0	0	0
Tartu Tervishoiu Kõrgkooli kinnisvarainvesteeringud	-150	-15	-15	-15
Justiitsministeeriumi valitsemisala	-295	-295	-295	-295

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
IT investeeringud	-217	-217	-217	-217
Masinad ja seadmed	-78	-78	-78	-78
Kaitseministeeriumi valitsemisala	-103 260	-102 100	-153 690	-165 092
Garnisonide kalmistute renoveerimine	-37	-37	-37	-37
Hoonete ja rajatiste soetus ning renoveerimine	-34 390	-17 833	-27 324	-7 093
Inventar	-86	-53	-48	-236
IT investeeringud	-1 924	-1 631	-2 092	-2 453
Kaitseotstarbeline erivarustus	-59 311	-77 880	-120 439	-149 851
Kaitseväe juurdepääsuteede renoveerimine	-1 000	-1 330	-800	0
Litlaste taristu	-3 311	-867	-1 667	-3 750
Maa soetused	-650	-1 306	-446	-415
Masinad ja seadmed	-2 359	-1 125	-782	-1 182
Muud investeeringud	-192	-39	-56	-75
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	-72 115	-102 817	-86 235	-50 084
Ex-situ liigikaitse	-100	-100	-156	0
IT investeeringud	-1 088	-2 046	-1 546	-1 046
Jäätmete ringmajandus	-3 000	-4 868	-1 656	0
Kaitsealade külastuskorralduse taristu	-984	-480	0	0
Kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt rahastatavad projektid	-7 067	-48 995	-48 318	-46 863
Masinad ja seadmed	-728	0	0	0
Muud investeeringud	-110	0	0	0
Pool-looduslike koosluste säilitamine	-2 000	-2 200	-1 158	0
Ressursitootlikkuse tõstmine	-22 038	-12 640	-9 112	0
Transpordivahendid	0	-263	-175	-175
Veemajandustaristute arendamine	-35 000	-31 225	-24 115	-2 000
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	-23 084	-12 099	-9 163	-9 163
Eesti Ajaloomuuseum SA	-70	0	0	0
Eesti Draamateater SA	-202	0	0	0
Eesti Kontsert SA	-400	-600	-500	-500
Eesti Lastekirjanduse Keskus põhivara soetus	-23	-23	-23	-23
Eesti Rahvusraamatukogu hoone	-1 517	-413	-77	-77
Eesti Vabaõhumuuseum SA	-65	0	0	0
IT investeeringud	-249	-32	-32	-32
Jõulumäe Tervisespordikeskus SA	-100	-200	-150	-150
Kalevi Keskstaadioni rekonstrueerimine	-400	0	0	0
Linnateater (sihtotstarbeline reserv)	-7 264	0	0	0
Masinad ja seadmed	-150	0	0	0
Muinsuskaitseamet	-2 864	-2 864	-2 864	-2 864
Muud investeeringud	-1 489	-1 513	-1 663	-1 663
Narva Muuseum SA	-154	0	0	0
Rahvusringhääling	-2 017	-2 017	-2 017	-2 017
Rääma Sõudebaas	-160	0	0	0

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
SA Rakvere Teatrimaja	-60	0	0	0
Teater Vanemuine SA	-64	0	0	0
Tehvandi Spordikeskus SA	-5 737	-4 437	-1 837	-1 837
Virumaa Muuseumid SA	-100	0	0	0
Maaeluministeeriumi valitsemisala	-72 254	-77 231	-58 107	-16 680
IT investeeringud	-1 757	-1 757	-1 757	-1 757
Kalanduse rakenduskava investeeringud	-9 044	-13 643	-7 810	-4 822
Maaelu arengukava investeeringud	-61 226	-61 303	-48 162	-9 872
Masinad ja seadmed	-200	-500	-350	-200
Transpordivahendid	-28	-28	-28	-28
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	-345 634	-361 837	-328 745	-234 406
Aaspere-Haljala mnt 2+2 lõigu ehitamine	-9 167	0	0	0
Amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renov.	-5 000	-5 000	-1 228	-161
Arbavere puursüdame hoidlad	-375	-375	-375	-375
Avaliku liiniveo teenindamiseks sadamate rekonstrueerimine	-1 298	-724	-60	0
Biometaani tootmise ja transpordisektoris tarbimise toet.	-3 000	-2 500	-2 513	0
E20 Tallinn - Narva maantee liiklussõlmede ehitamine	-8 500	-5 100	0	0
E265 Tallinna ringtee ehituse II etapp	-6 417	-8 500	-7 508	0
E67 Tallinn- Pärnu - Ikla maantee ehitamine	-5 950	0	0	0
Elamute elektripaigaldiste ajakohastamine	-291	0	0	0
Haapsalu raudtee II etapp	-2 000	0	0	0
Hundipea sadama rekonstrueerimise II etapp	-2 281	0	0	0
Inventar	-1 250	-1 250	-1 250	-1 250
IT investeeringud	-5 879	-4 372	-4 372	-4 372
Kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt rahastatavad projektid	-37 902	-17 221	0	0
Kaugküttekatelde renov. ja/või rajamine ning kütuse vahetus	-5 000	-5 000	-2 228	-484
Kodutoetus lasterikaste perede eluasemeting. parandamiseks	-3 040	-3 040	-3 040	-3 040
Kohalike omavalitsuste elamufondi investeeringute toetamine	-3 647	-9 389	-1 266	-1 266
Korterelamute rekonstrueerimine	-5 625	-1 875	0	0
Kose-Mäo maanteelõigu neljarealiseks ehitamine	-15 750	-31 250	-20 417	0
Lairiba jaotusvõrgu väljaehitamine	-4 100	-4 200	-4 200	-5 100
Lokaalsete kütelahenduste ehit. kaugkütelahenduse asemel	-250	0	0	0
Maanteeameti hoonete renoveerimine	-417	-417	-417	-417
Maanteeameti maa ost	-2 000	-1 500	-1 500	-1 500
Muud investeeringud	-755	-767	-546	-546
Olemasolevate ja uute infosüsteemide nutikas arendamine	-60	-19	-19	-19
Pärnu lennujaama rekonstrueerimine	0	-17 300	0	0
Rail Baltic arendus	-40 775	-69 522	-133 573	-99 683
Regionaalsete ettev. toetamine elektriühenduste loomiseks	-600	-700	-800	-815
Riigimaanteede remondi koondprojekt	-121 608	-94 963	-94 963	-106 599
Suurinvestori toetus	-2 000	-1 500	-2 500	-3 996
Taastuenergia kasutuselevõtt	-40	-1 970	-970	-970

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
Tallinna lennujaama lennuliiklusala keskkonnaseisundi paren	-8 494	0	0	0
Tallinna Linnahalli renoveerimine	0	-20 000	-20 000	0
Tallinn-Keila-Paldiski liiklusjuhtimissüsteemi rekonstr.	-10 814	-10 814	0	0
Tallinn-Keila-Paldiski; Keila-Riisipere raudtee remont II	-3 225	-3 225	0	0
Tallinn-Pärnu mnt Via Baltica ehitus	0	-12 500	-11 667	0
Tapa - Narva raudtee rekonstrueerimine	-3 766	-3 766	0	0
Tapa-Narva raudteel kiiruse tõstmise (135 km/h)	-3 900	0	0	0
TEN-T transiitteede rekonstrueerimistööd Narvas	-4 488	-4 488	0	0
Transpordivahendid	0	0	-75	-75
Tuletornid	-300	-300	-300	-300
Tänavavalgustuse taristu renoveerimine	-9 000	-12 000	-11 000	-1 813
Vanasadama ja kesklinna vahelise liikuvuskeskkonna arend.	-4 300	-4 354	0	0
Veeteede Ameti hoonete renoveerimine	-100	-100	-100	-100
Veeteede Ameti Rohuküla tootmisbaasi renoveerimine	0	0	-167	-167
Veeteede süvendamine	-333	0	-333	0
Väikeelamute energiatõhususe suurendamine	-1 358	-1 358	-1 358	-1 358
Ühendusvõimaluste parandamine ühistranspordipeatustes	-577	-478	0	0
Rahandusministeeriumi valitsemisala	-85 685	-44 453	-26 704	-20 555
IT investeeringud	-5 301	-4 696	-3 760	-3 760
Kasvuhoonegaaside kvootide müügi arvelt rahastatavad projektid	-24 060	0	0	0
Masinad ja seadmed	-331	-331	-331	-331
Muud investeeringud	-55 993	-39 425	-22 613	-16 464
Siseministeeriumi valitsemisala	-43 604	-38 308	-24 616	-14 209
Idapiiri väljaehitamine - taristu (sihtotstarbeline reserv)	-15 475	-23 586	-9 720	0
Isikut tõendavate dokumentide väljaandmine	-1 125	-1 125	-1 125	-1 125
IT investeeringud	-5 780	-6 297	-6 158	-5 471
Masinad ja seadmed	-2 576	-50	-50	-50
Muud investeeringud	-2 130	-1 954	-2 050	-2 050
Päästeameti Erika kinnistu	-1 353	0	0	0
Päästeameti Kose kinnistu	-65	0	0	0
Päästeameti Männiku kinnistu	-56	0	0	0
Sisekaitseakadeemia Kase tänava kompleks	-500	-500	-500	-500
SKA Narva Kolledž (sihtotstarbeline reserv)	-7 600	0	0	0
Transpordivahendid	-5 410	-3 488	-3 705	-3 705
Õhusõidukite hooldus ja varuosad	-1 533	-1 308	-1 308	-1 308
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	-49 493	-37 542	-35 647	-14 996
Hoolekandetaristu ja kodude kohandamine	-15 088	-6 390	-4 931	-2 023
Haiglavõrgu pädevuskeskuste kaasajastamine	-10 700	-13 020	-15 240	-2 070
Ida-Viru Kesksaigla aktiivravikorpus	-5 025	-5 025	-3 606	-844
IT investeeringud	-2 149	-1 598	-1 641	-1 623
SA Agrenska Fondi investeering	-700	0	0	0
Tervisekeskuse kaasajastamine	-15 831	-11 509	-10 229	-8 436

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	2 020	2 021	2 022	2 023
Välisministeerium	-5 235	-6 354	-3 054	-3 054
IT investeeringud	-400	0	0	0
Muud investeeringud	-351	-900	-900	-900
Transpordivahendid	-330	0	0	0
Välisministeeriumi ja välisesinduste ehitusinvesteeringud	-4 154	-5 454	-2 154	-2 154
Hoonestatud kinnisvara investeeringud Riigi Kinnisvara AS eelarvest	-58 229	-45 685	-36 598	-36 598
Kaunite kunstide kool	-15 222	-15 949	0	0
Optimeerimisreserv	-21 598	-21 598	-21 598	-21 598
Optimeerimisreserv (Siseministeerium)	-1 600	-7 400	-15 000	-15 000
Pärnu politsei ja päästeameti ühishoone (kogu arendus)	-14 255	0	0	0
Rahukohtu 1 projekteerimine ja ehitus	-3 029	-6	0	0
Rüütelkonna hoone	-126	-732	0	0
Sillamäe ühishoone (ehitus)	-2 399	0	0	0

*Sisaldab ainult Vabariigi Valitsuse poolt objektiti otsustatud investeeringuid

LISA 6 RIIGIEELARVELISTE ASUTUSTE LIIKMELISUS JA LIIKMEMAKSUD

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Liikmemaksud kokku		21 214 973	21 552 265	2%
Organisatsioonide kokku		316	315	
Riigikogu Kantslei		137 000	137 000	0%
Organisatsioonide arv		11	11	
Balti Assamblee (BA)		91 380	91 380	
Parlamentidevaheline Liit (IPU)		15 750	15 750	
IPU+I2+grupp		600	600	
Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)		5 700	5 700	
NATO Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)		4 600	4 600	
Parlamentide Peasekretäride Assotsiatsioon (ASGP)		480	480	
Euroopa Liidu Liikmesriikide Euroopa Liidu Kõrgeimastega Tegelevate Komisjonide ja Euroopa Parlamendi Esindajate Konverents (COSAC)		2 300	2 300	
Parlamentaarne Euroopa Liidu Infovahetus (IPEX)		2 550	2 550	
Läänemeremaade Parlamentaarne Konverents (LMMPK)		6 000	6 000	
Vahemere Liidu Parlamentaarne Assamblee - (EMPA)		7 440	7 440	
Rahvusvaheline Arhiivinõukogu (ICA)		200	200	
Riigikontroll		1 081	1 081	0%
Organisatsioonide arv		3	3	
Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon (INTOSAI)		468	468	
INTOSAI regionaalne töörühm Euroopa Kõrgeimate Kontrolliasutuste Organisatsioon (EUROSAI)		459	459	
Eesti Infosüsteemide Audiitorite Ühing		154	154	
Õiguskantsler		3 850	3 850	0%
Organisatsioonide arv		3	3	
Rahvusvaheline Ombudsmanide Instituut (IOI)		750	750	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Euroopa lasteombudsmanide võrgustik (ENOC)		1 100	1 100	
Riiklike inimõiguste institutsioonide Euroopa võrgustik (ENNHRI)		2 000	2 000	
Riigikohus		9 250	11 675	26%
Organisatsioonide arv		5	5	
EL Riiginõukogude ja Kõrgemate Halduskohtute Ühenduse liikmemaks (ACA Europe)		2 750	2 750	
Euroopa Konstitutsioonikohtute Konverents (CECC)			3 200	
EL Kõrgemate Kohtute Presidentide Ühendus (NPSJC)		2 000	2 000	
Euroopa Kohtunike Koolituse Võrgustik (ETJN)		2 600	2 725	
Maaailma Konstitutsioonikohtute Konverents (WCCJ)		1 000	1 000	
Rahvusvaheline Kohtunike Koolituse Organisatsioon (IOJT)		900	0	
Keskonnaõigusega teglev Euroopa Liidu Kohtunike Foorum (EUFJE)		0	0	
Euroopa Nõukogu Veneetsia Komisjon (VCCE)		0	0	
Lissaboni Võrgustik (LNCE)		0	0	
Vabariigi Valitsus		5 290 000	5 290 000	0%
Organisatsioonide arv		2	2	
Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon (IDA)		1 260 000	1 260 000	
Euroopa Arengufond (EDF)		4 030 000	4 030 000	
Riigikantslei		25 000	25 000	0%
Organisatsioonide arv		1	1	
NATO strateegilise Kommunikatsiooni Oivakeskus Lätis		25 000	25 000	
HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMI valitsemisala		596 896	596 925	0%
Organisatsioonide arv		26	26	
Euroopa Nüüdiskeelte Keskus (ECML)	Keeleprogramm	13 670	13 670	
Euroopa Rahvuskeelte Assotsiatsioonide Ühendus (EFNIL)	Keeleprogramm	1 500	1 500	
Euroopa Nõukogu noortepoliitika struktuuri ja Euroopa Nõukogu Noortefond (EYF)	Noortevaldkonna programm	8 386	8 386	
Haridusalaste saavutuste hindamise rahvusvaheline ühing (IEA; ICCS)	Üldharidusprogramm	10 500	10 500	
Euroopa Hariduslike Erivajadustega Pedagoogika Arendamise Agentuur (OECD PISA)	Üldharidusprogramm	17 149	17 149	
Majanduskoostöö ja Arengu organisatsioon (OECD; PISA)	Üldharidusprogramm	60 000	60 000	
Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur (EU-HOPE)	Üldharidusprogramm	0	0	
Haridusalaste saavutuste hindamise rahvusvaheline ühing (IEA)	Üldharidusprogramm	60 000	60 000	
Rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide liikmemaksud	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	43 400	43 400	
ITERi ja termotuumasünteesi arendamise Euroopa ühissettevõtte (ITER)	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	13 900	13 900	
Euroopa Molekulaarbioloogia Konverents (EMBEC)	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	25 104	25 104	
Euroopa võrguinfrastruktuur (EGI)	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	10 000	10 000	
Euroopa Kvaliteediagentuuride Register (EQAR)	Kõrgharidusprogramm	5 410	5 410	
Majanduskoostöö ja Arengu organisatsioon (OECD; programmid PIAAC, TALIS, INES)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	80 000	80 000	
Aasia-Euroopa Fond (ASEF)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	5 000	5 000	
Põhjamaade Ministrite Nõukogu (NORDPLUS)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	191 666	192 000	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
ÜRO Euroopa Majanduskomisjon (UNECE)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	2 000	2 000	
Euroopa Haridusinspektorite Koostöö Organisatsioon (SICI)	Üldharidusprogramm	3 000	3 000	
Majanduskoostöö ja Arengu organisatsioon (OECD; CERI)	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	5 800	5 800	
Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon	Valitsemisala ülesed, mis jaotatakse proportsionaalselt kõikidele programmidele.	15 000	15 000	
Ülemaailmne kutsemeistrivõistlus WorldSkills	Kuteharidusprogramm	7 977	7 977	
Üleeuroopaline kutsemeistrivõistlus EuroSkills	Kuteharidusprogramm	6 909	6 909	
Rahvusvaheline Arhiivinäitluse Kogu (ICA)	Arhiivinduse programm	1 950	1 950	
Rahvusvaheline Heliarhiivide ühendus (IASA)	Arhiivinduse programm	55	55	
Dokumendi Elutsükli Foorum (DLM Forum)	Arhiivinduse programm	950	950	
Rahvusvaheline Filmiarhiivide Föderatsioon (FIAF)	Arhiivinduse programm	1 850	1 850	
Rahvusvaheline kõite- ja paberikonservaatorite assotsiatsioon (IADA)	Arhiivinduse programm	165	165	
Pikaajalise digitaalse säilitamise avatud sihtasutus (OPF)	Arhiivinduse programm	3 305	2 900	
Balti Audiovisuaalsete Arhiivide Kolleegium (BAAC)	Arhiivinduse programm	150	150	
Euroopa Filmiarhiivide Ühendus (ACE)	Arhiivinduse programm	700	700	
APEF (Archives Portal Europe Foundation)	Arhiivinduse programm	1 000	1 000	
Rahvusvaheline Arhiiviuuringute Keskus (ICARUS)	Arhiivinduse programm	400	500	
Euroopa riigiarhiivide Ühendus	Arhiivinduse programm	0	0	
JUSTIITSMINISTEERIUMI valitsemisala		182 000	182 700	0%
Organisatsioonide arv		18	18	
Rahvusvaheline Alaline Vahekohus (PCA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	1 178	1 178	
Rahvusvaheline Eraõiguse Ühtlustamise Instituut (UNIDROIT)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	12 650	12 650	
Haagi Rahvusvahelise Eraõiguse Konverents (HCCH)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	7 825	7 825	
Rahvusvaheline Kriminaalkohus (ICC)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	97 330	97 330	
Riikide Korruptsioonivastane Ühendus (GRECO)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	7 800	7 800	
Rahvusvaheline Euroopa Kriminaalhoolduse Organisatsioonide Ühendus (CEP)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	3 008	3 008	
Euroopa Justiitskoolitusvõrgustik (EJTN)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	2 600	2 600	
Rahvusvaheline Prokuröride Assotsiatsioon (IAP)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	1 500	2 000	
Euroopa Äriregister(EBR)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	12 000	12 000	
Euroopa Kohtuekspertiisi Instituutide Koostöövõrgustik (ENFSI)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	3 804	3 804	
Euroopa Äriregistri Foorum (ECRF)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	3 000	3 000	
Euroopa Kinnistusregistrite Assotsiatsioon (ELRA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	1 000	1 000	
Pärimisregister (ENWRA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	300	300	
Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	9 355	9 355	
Euroopa Liidu liikmesriikide justiitsministeeriumite õigusloomealase koostöö võrgustik (LEGICOOP)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	650	650	
Euroopa vanglate ja korrektsiooniasutuste organisatsioon (EUROPRIS)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	3 500	3 500	
Euroopa Ametlike Väljaannete Foorum	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	0	0	
Euroopa ohvrite õiguste võrgustik (ENVR)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	0	0	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Euroopa Energiatureregulaatorite Ühendus (CEER)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	11 000	11 200	
Euroopa Regionaalsete Energiaturu-regulaatorite Ühendus (ERRA)	Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	3 500	3 500	
KAITSEMINISTEERIUMI valitsemisala		7 487 000	7 432 486	-1%
Organisatsioonide arv		19	19	
NATO Hooldus- ja Varustusagentuur (NSPA)	Kollektiivkaitses osalemine	9 635	6 000	
Põhja- Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO)-julgeolekuinvesteeringud (NSIP)	Kollektiivkaitses osalemine	432 287	648 000	
Põhja- Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO)-sõjaline eelarve	Kollektiivkaitses osalemine	1 273 024	1 409 000	
Rahvusvaheline Sõjeväemeditiini Komitee (ICMM)	Kollektiivkaitses osalemine	2 000	2 055	
Ülemaailmse Sõjeväesporti Nõukogu (CISM)	Kollektiivkaitses osalemine	8 400	8 400	
NATO ühtne seiresüsteem (AGS)	Kollektiivkaitses osalemine	9 500	13 000	
ÜRO (rahuvalveoperatsioonide) liikmemaks	Kollektiivkaitses osalemine	2 323 202	2 003 286	
Euroopa Kaitseagentuur (EDA)	Kollektiivkaitses osalemine	44 000	46 389	
Euroopa Liidu Sõjalise Operatsioonide Ühiskulude Rahastamise Mehhanism (ATHENA)	Kollektiivkaitses osalemine	131 634	169 609	
Euroopa Liidu Sateliidikeskus (EUSC)	Kollektiivkaitses osalemine	22 838	20 676	
Avatud Taeva lepingu Konsultatiivkomisjon (OSCC)	Kollektiivkaitses osalemine	2 800	2 800	
Balti Kaitsekolledž (BALTDEFCOL)	Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	1 069 662	1 033 846	
Kaitsealane arenguabi	Kollektiivkaitses osalemine	240 000	240 000	
Strateegiline õhutransport (SAC)	Kollektiivkaitses osalemine	1 418 727	1 394 275	
Juhtimise ja teavituskeskus (CRC)	Kollektiivkaitses osalemine	65 000	0	
NATO Küberkaitsekeskus (CCDCOE)	Kollektiivkaitses osalemine	396 000	396 000	
Euroopa Transpordi Koordineerimise Keskus (MCCE)	Kollektiivkaitses osalemine	18 156	19 015	
C2 oivakeskus Hollandis	Kollektiivkaitses osalemine	20 000	20 000	
International Humanitarian Fact-Finding Commission (IHFFC)	Kollektiivkaitses osalemine	135	135	
KESKKONNAMINISTEERIUMI valitsemisala		1 309 946	1 278 136	-2%
Organisatsioonide arv		56	56	
Ramsari 1971. a konventsioon rahvusvahelistest märgaladest (RAMSAR)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	1 716	1 800	
Rio de Janeiro 1992. a bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (CBD)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	5 130	6 150	
Washingtoni 1973. a konventsioon ohustatud metsiku looduse taime- ja loomaliikidega rahvusvahelisest kaubandusest (CITES)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	1 995	2 200	
New Yorki 1992. a ÜRO Kliimamuutuse raamkonventsioon (UNFCCC)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	8 866	11 531	
ÜRO Genfi 1979. a piiriülese õhusaaste kauglevi konventsioon ja selle neli protokoll (EMEP)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 081	2 200	
Helsingi 1992. a Läänemere merekeskkonna kaitse konventsioon (HELCOM)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	184 577	192 000	
Mereuurimise Nõukogu (ICES)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	56 714	58 000	
Viini 1985. a osoonikihi kaitse konventsiooni Montreali 1987. a protokoll Londoni (1990) ja Kopenhageni (1992) parandused	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	88 795	88 795	
Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuur (IAEA)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	300	25 000	
Maaailma Meteoroloogiaorganisatsioon (WMO)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	22 925	25 000	
EuroGeographics	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	7 109	7 109	
Läänemeremaade Nõukogu Baltic21 sekretariaadi kaasfinantseerimine	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	0	0	
Pan-Euroopa metsakaitse protsess (MPCFE)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	1 000	1 000	
Rahvusvaheline koostöö programm õhu kaudu leviva saaste mõju hindamiseks ja jälgimiseks (ICP FORESTS)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	250	300	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Euroopa metsade geneetilise varu programm (EUFORGEN)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	5 615	5 000	
ÜRO Keskkonnaprogramm (UNEP)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	20 000	5 000	
Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus (ECMWF)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	42 167	73 000	
Veelindude ja märgalade büroo	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 017	2 200	
Globaalne Bioloogilise Mitmekesisuse Informatsiooni Koda (GBIF)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	3 555	3 555	
Cartagena bioloogilise ohutuse protokoll	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	1 191	1 550	
Baseli konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 003	2 100	
Kyoto protokoll	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 079	1 703	
Euroopa nahkhiirte kaitse leping (EUROBATS)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	1 000	1 000	
Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioon (EUMETSAT)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	729 399	655 996	
HIRLAM	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	9 400	9 000	
Euroopa meteoroloogiateenistuste ühendus (EUMETNET)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	8 890	9 500	
Aarhusi konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	500	500	
Kõrbe konventsioon (UNCCD)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 809	3 400	
Bonni konventsioon rändliikide kaitsest ja sellega seotud lepped	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 091	2 500	
Maailma Looduskaitseliit (IUCN)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	13 720	14 500	
Aafrika ja Euraasia rändavate veelindude kaitse lepe (AEWA)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 000	2 000	
Stocholmi konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 152	2 300	
Läänemere kalanduse nõukogu (BSAC)	Kalandus	3 500	3 500	
Kaugpüügi Nõukogu (LDAC)	Kalandus	2 021	2 021	
Rahvusvaheline vaalakaitse komisjon (IWC)	Kalandus	18 919	28 000	
Saasteainete heite- ja ülekanderegistrite protokoll (PRTR)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	500	500	
IMPEL-i võrgustik (IMPEL)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	5 000	5 000	
Kliimamuutuste konventsiooni tehingute register (ITL)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	0	400	
ARGOS Konsortsium	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	6 365	6 500	
Euroopa kaitsealade liit (EUROPARC)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	2 630	2 630	
Euroopa rõngastuskeskusi koondav katusorganisatsioon (EURING)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	110	110	
Rahvusvaheline Muuseumiorganisatsioon (ICOM)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	416	416	
Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon (EUROCONTROL)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	420	420	
UNECE säästva arengu alane hariduse strateegia (ESD)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	500	500	
Espoo konventsioon keskkonnamõtjude hindamisest piiriüleses kontekstis	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	500	500	
Vee ja tervise protokoll (PWH)	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	750	750	
Minamata konventsioon	Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm	1 492	1 800	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Puhta ning produktiivse mere ja ookeani ühisinitsiatiiv (JPI Oceans)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	2 777	3 000	
Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressursidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya Protokoll (NP)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	2 000	2 200	
Elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste koostöökoogu (IPBES)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	2 500	0	
Euroopa Ruumiandmete Rakendusuringute Ühing (EuroSDR)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	4 000	4 000	
Euroopa maastikukonventsioon (ELC)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	5 000	0	
Piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsioon (ELC)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	6 500	0	
OECD: Ressursitõhususe ja ringmajanduse suunas liikumise tööprogramm	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	4 000	0	
OECD: Mitmekesisuse, vee ja ökosüsteemide töögrupp (WPBWE)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	4 000	0	
OECD: Kliima, investeeringute ja arengu töögrupp (WPCID)	Keskonnakaitse ja -kasutuse programm	4 000	0	
KULTUURIMINISTEERIUMI valitsemisala		365 300	365 300	0%
Organisatsioonide arv		19	19	
Ühinenud Rahvaste hariduse-, teaduse- ja kultuuriorganisatsioon (UNESCO) suurliikmemaks	Kultuur	110 000	110 000	
UNESCO maailmapärandi fond (WHC)	Kultuur	1 200	1 200	
UNESCO maailmapärandi fondi vabatahtlik sissemakse (WHC)	Kultuur	0	0	
UNESCO vaimse pärandi kaitse fond (ICH)	Kultuur	1 200	1 200	
Euroopa Arhitektuuripoliitikate Foorum (EFAP)	Kultuur	1 000	1 000	
European Audiovisual Observatory (EAO)	Kultuur	3 000	3 000	
Rahvusvaheline Kultuuripärandi Säilitamise ja Restaureerimise õppekeskus (ICCROM)	Kultuur	1 600	1 600	
Maaailma Anti-dopingu Agentuur (WADA)	Kultuur	9 000	9 000	
Filmi- ja audiovisuaalloomingu koostootmise ja levi toetuse Euroopa Fondi osalisleping "Eurimages"	Kultuur	125 000	125 000	
Soome-ugri Rahvaste Konsultatiivkomitee	Kultuur	6 000	6 000	
Euroopa Nõukogu laiendatud Spordi osalisleping (EPAS)	Kultuur	8 000	8 000	
ARS Baltika	Kultuur	0	0	
UNESCO mitmekesisuse fondi vabatahtlik sissemakse (IFCD)	Kultuur	1 200	1 200	
Osalemine Euroopa Liidu Noorteorkestri töös (EUYO)	Kultuur	6 500	6 500	
EL Põhjamõõtmelise kultuuripartnerlus (NDPC)	Kultuur	6 000	6 000	
Kremerata Baltika	Kultuur	25 000	25 000	
Põhja-Balti mobiilsus- ja residentuuriprogramm	Kultuur	25 000	25 000	
Europeana ehk Euroopa Digitaalraamatukogu (EDL)	Kultuur	15 000	15 000	
Council of the Baltic States, läänemere maade kultuuripärandi monotooringugrupp	Kultuur	0	0	
UNESCO Haagi konventsioon (vabatahtlik sissemakse) II protokoll komiteesse kandideerimine/osalemine	Kultuur	15 000	15 000	
European Film Academy	Kultuur	0	0	
IFACCA	Kultuur	600	600	
EUNIC klaster liikmemaks	Kultuur	5 000	5 000	
MAJANDUS - JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI valitsemisala		6 796 000	6 208 000	-9%
Organisatsioonide arv		57	57	
Rahvusvaheline Transpordi Foorum (ITF) (arve esitaja OECD)	Transport	9 968	14 663	
Balti Teedeliit MTÜ (BRA)	Transport	20 000	20 000	
Business and Industry Programm Nordic Council of Ministers (BI)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	0	0	
Euroopa Posti ja Telekommunikatsioonide Konverents (CEPT) (arve esitaja ECO)	E-riik ja sideturu arendamine	166	166	
Rahvusvaheline Vihtide ja Mõõtude Peakonverents (CGPM/BIPM)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	42 936	51 500	
Euroopa Tsiivilnenduse Konverents (ECAC)	Transport	38 047	39 000	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Euroopa Kommunikatsioonibüroo (ECO)	E-riik ja sideturu arendamine	8 711	8 711	
Euroopa Telekommunikatsiooni Standartite Instituut (ETSI)	E-riik ja sideturu arendamine	9 459	9 459	
Euroopa Energia Harta	Energeetika	3 517	3 517	
Rahvusvaheline Tuletornide Assotsiatsioon (IALA)	Transport	16 300	16 800	
Rahvusvaheline Administratiivinfosüsteemide Nõukogu (ICA)	E-riik ja sideturu arendamine	4 047	4 047	
Rahvusvaheline Tsiivilennunduse Organisatsioon (ICAO)	Transport	48 793	50 993	
Rahvusvaheline Hüdrograafia Organisatsioon (IHO)	Transport	17 200	17 600	
Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO)	Transport	18 450	19 200	
Rahvusvaheline Sideregulaatorite Grupp (IRG)	E-riik ja sideturu arendamine	13 000	13 000	
Rahvusvaheline Elektriside Liit (ITU)	E-riik ja sideturu arendamine	76 000	76 000	
Raudtee Koostöö Organisatsioon (OSShD)	Transport	100 000	100 000	
Rahvusvaheliste Raudteevadude Valitsustevaheline Organisatsioon (OTIF)	Transport	8 400	8 400	
Euroopa riikide laevakontrolli organisatsioon (Paris MOU)	Transport	42 100	43 300	
Rahvusvaheline Navigatsiooniliit (PIANC)	Transport	2 200	2 300	
Maailma Teede Liit (PIARC)	Transport	3 000	3 100	
Ülemaailmne Postiliit (UPU)	E-riik ja sideturu arendamine	41 000	41 000	
Maailma Energeetika Nõukogu Eesti Rahvuskomitee MTÜ (WEC-estonia)	Energeetika	9 300	9 450	
Rahvusvahelise Süvamerepõhja Organisatsioon (ISA)	Transport	3 200	3 300	
Euroopa Autoregistrite Assotsiatsioon (EREG)	Transport	5 000	5 000	
Rahvusvahelise Mootorsõidukite Tehnilise Kontrolli Komitee (CITA)	Transport	4 900	4 900	
Rahvusvaheline Juhieksamite Komisjon (CIECA)	Transport	8 600	8 700	
Euroopa Maanteeametite direktorite Konverents (CEDR)	Transport	22 000	22 000	
Euroopa Legaalmetroloogia koostööorgan (WELMEC)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	820	820	
Rahvusvaheline Legaalmetroloogia Organisatsioon (OIML)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	1 450	1 450	
Euroopa Ehituskontrolli Konsortsium (CEBC)	Ehitus	1 320	1 320	
Rahvusvaheline Taastuvenergia Agentuur (IRENA)	Energeetika	10 000	10 000	
Euroopa Kosmoseagentuur (ESA)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	2 282 541	2 456 306	
Põhjadirimensiooni transpordi ja logistika partnerlus (ND Translog Mou) NDPTL	Transport	22 540	22 540	
Document Lifecycle Management Forum (DLMF)	E-riik ja sideturu arendamine	350	350	
Rahvusvaheline Energia Agentuur (IEA) (arve esitaja OECD)	Energeetika	25 100	28 884	
Rahvusvaheline mereõnnetuste uurimise foorum (MAIIF)	Transport	1 419	1 419	
NATO Energiajulgeoleku keskus (ENSEC COE)	Energeetika	0	0	
Intsidendikäsitajate ja turvameeskondade foorum (FIRST)	Küberturvalisus	1 800	1 800	
Euroopa küberjulgeoleku organisatsioon (ECISO ASBL)	Küberturvalisus	1 000	1 000	
Euroopa Meediaregulaatorite Ühendus (EPRA)	E-riik ja sideturu arendamine	2 800	2 800	
Eesti Standardikeskus MTÜ	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	800	800	
OECD turismikomitee	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	5 000	0	
NORDICAO	Transport	4 600	4 600	
Põhjamaade Koosvõimelahenduste Instituut MTÜ	E-riik ja sideturu arendamine	1 570 943	920 500	
Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon EUROCONTROL	Transport	974 513	841 593	
Rahvusvaheliste Näituste Büroo (BIE)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	9 000	12 000	
Euroopa Geoloogiateenistuste Ühendus (EGS)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	4 500	4 500	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Euroopa Tuumauuringute Keskuse (CERN)	Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	1 290 000	1 290 000	
Järvamaa Ühistranspordi Keskus MTÜ	Transport	510	512	
Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus MTÜ	Transport	8 700	8 700	
Ühistranspordikeskused (7 MTÜ-d)	Transport	0	0	
MAAELUMINISTEERIUMI valitsemisala		348 000	352 000	1%
Organisatsioonide arv		19	19	
ÜRO Toidu ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO)	Põllumajanduse, toidu ja maaelu programm. Kalanduse programm (2programmi)	159 938	164 077	
Ida- ja Kesk-Euroopa Kalanduse Arendamise Organisatsioon (EUROFISH)	Kalandus	36 900	36 900	
Euroopa Põllumajandusliku Uuringu Algatus (EURAGRI)	Põllumajandus, toit ja maaelu	4 000	2 000	
Rahvusvaheline Põllumajandusarengu Fond (IFAD)	Põllumajandus, toit ja maaelu	45 000	45 000	
Euroopa Liidu põllumajandusfondide makseagentuuride IT juhtide organisatsioon (Panta Rhei)	Põllumajanduse, toidu ja maaelu programm. Kalanduse programm (2programmi)	3 000	3 000	
OECD säästvate põllumajandussüsteemide bioloogiliste ressursside juhtimise ühine teadusprogramm (CRP BIO)	Põllumajandus, toit ja maaelu	750	750	
Taimetervise alaste teadusuuringute koordineerijate ja rahastajate võrgustik (EUPHRESKO)	Põllumajandus, toit ja maaelu			
Rahvusvahelisele Taimede Geneetiliste Ressursside Instituut (ECPGR)	Põllumajandus, toit ja maaelu	3 500	4 000	
Vihmutite ja Drenaaži Rahvusvaheline Komisjon (ICID)	Põllumajandus, toit ja maaelu	2 100	2 000	
Toidus ja Põllumajanduses Kasutatavate Taimsete Geneetiliste Ressursside Leping (ITPGRFA)	Põllumajandus, toit ja maaelu	0	2 500	
Rahvusvaheline Epizootoloogia Büroo (OIE)	Põllumajandus, toit ja maaelu	37 802	37 802	
Euroopa Loomakasvatuse Assotsatsioon (EAAP)	Põllumajandus, toit ja maaelu	3 700	3 661	
Loomsete geneetiliste ressursside Euroopa piirkondlik teabekeskus (ERFP)	Põllumajandus, toit ja maaelu	800	800	
Euroopa Suu- ja Sõrataudi Komisjon (EUFMD Commission)	Põllumajandus, toit ja maaelu	4 500	4 100	
Euroopa ja Vahemeremaade Taimekaitseorganisatsioon (EPPO)	Põllumajandus, toit ja maaelu	25 460	25 460	
OECD Seemneskeemide Ühing	Põllumajandus, toit ja maaelu	3 200	3 100	
Uute Taimesortide Kaitse Liit (UPOV)	Põllumajandus, toit ja maaelu	10 500	10 000	
Rahvusvaheline Teravilja Teaduse ja Tehnoloogia Assotsioon (ICC)	Põllumajandus, toit ja maaelu	0	0	
Rahvusvaheline Seemnekontrolli Assotsatsioon (ISTA)	Põllumajandus, toit ja maaelu	6 000	6 000	
Teravilja ja söödakaubanduse assotsiatsioon (GAFTA)	Põllumajandus, toit ja maaelu	700	700	
Analüüsikeemikute Ametlik Assotsiatsioon (AOAC INTERNATIONAL)	Põllumajandus, toit ja maaelu	150	150	
Eesti Aiandusliit	Põllumajandus, toit ja maaelu	0	0	
RAHANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala		98 000	99 000	1%
Organisatsioonide arv		10	9	
Rahvusvaheline Maksuadministratsioonide Organisatsioon (IOTA)	Riigi rahandus	12 100	13 200	
Rahvusvaheline Tolliorganisatsioon (WCO)	Riigi rahandus	26 900	27 800	
Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon (IDA)				

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
Euroopa Nõukogu Arengupank (CEB)	Jaotatakse proportsionaalselt kõikidele Rahanduministeeriumi programmidele	3 500	3 500	
Euroopa Arengufond (EDF)				
Põhjamaade Ministrite Nõukogu stipendiumiprogramm (NCM)	Halduspoliitika	5 000	6 000	
Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon: Osalemine liikmena OECD konventsioonis „maksuasjades vastastikuse haldusabi konventsioon“	Riigi rahandus	7 000	7 000	
OECD CTS (Common Transmission System) osalustasu	Riigi rahandus	10 000	8 000	
Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon: Osalemine OECD programmis "Global Forum on Tax Transparency"	Riigi rahandus	17 500	17 500	
Läänemeremaade Ruumilise Arengu Komitee (VASAB)	Regionaalpoliitika	10 000	10 000	
OECD INFE (rahvusvaheline finantshariduse võrgustik)	Finantspoliitika	6 000	6 000	
SISEMINISTEERIUMI valitsemisala		54 850	56 812	4%
Organisatsioonide arv		22	22	
Ülemaailmne Tuletõrje Föderatsioon (CTIF)	Siseturvalisus	800	800	
Euroopa Politsei Spordiliit (USPE)	Siseturvalisus	1 100	1 100	
Rahvusvaheline Politseiorganisatsioon - Interpol (ICPO)	Siseturvalisus	20 300	20 300	
Rahapesu töögrupp	Siseturvalisus	5 262	5 262	
Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM)	Siseturvalisus/Kodanikuühiskond	20 788	20 788	
Ülemaailmne Migratsiooni ameti juhtide Konverents (GDISC)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa Liidu Varjupaiga Tugiamet (EASO)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa tuletõrje- ja päästekoolide Assotsiatsioon (EFSCA)	Siseturvalisus	550	550	
TETRA and Critical Communications Association (TCCA)	Siseturvalisus	630	630	
Läänemere piirkonna organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise operatiivkomitee (TF-OC)	Siseturvalisus	0	0	
Läänemereregiooni piirikontrolli koostööorganisatsioon (BSRBCC)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa Piiri- ja Rannikuvalveamet (FRONTEX)	Siseturvalisus	0	0	
Põhja-Atlandi Rannavalve Foorum (NACGF)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa Politsei amet (EUROPOL)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa Meresõiduohutuse Agentuur (EMSA)	Siseturvalisus	0	0	
Põhja ja Baltimaade Naispolitseinike Võrgustik (NBNP)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa Naispolitseinike Võrgustik (ENP)	Siseturvalisus	0	0	
Rahvusvaheline Merepääste Föderatsioon (IMRF)	Siseturvalisus	420	420	
Euroopa Liikluspolitsei võrgustik (TISPOL)	Siseturvalisus	5 000	5 000	
Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL)	Siseturvalisus	0	0	
Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon ehk (OSCE)	Siseturvalisus	0	0	
Biomeetria Instituut	Siseturvalisus/Kodanikuühiskond	1 962	1 962	
SOTSIAALMINISTEERIUM valitsemisala		430 800	432 300	0%
Organisatsioonide arv		27	27	
Rahvusvaheline Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsioon (ISSA)	Sotsiaalkindlustuse programm	13 000	14 500	
Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO)	Tööturuprogramm	146 000	146 000	
Läänemeremaade Nõukogu riskilaste ekspertgrupp (EGCC)	Laste ja perede programm	10 000	10 000	
Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	176 150	176 150	
Uimastite kuritarvitamise ning ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemise koostöögrupp (Pompidou Group)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	3 500	3 500	
Põhjamõõtmeline rahvatervise ja sotsiaalse heaolu partnerlus (NDPHS)	Keskkonnatervise programm, Terviseriskide	15 800	15 800	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
	programm, Tervishoiusüsteemi programm			
WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonverents (FCTC)	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	4 500	4 500	
Rotterdami Konventsiooni Fond (RC)	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	1 200	1 200	
OECD keskkonnatervise- ja ohutuse programm (EHS Programme)	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	2 000	2 000	
Euroopa Rehabilitatsiooni Platvorm (EPR)	Tööturuprogramm	6 000	6 000	
Euroopa Liidu riiklike ravimiregulatsioonide ja müügilubade andmebaas (CTS)	Tervishoiusüsteemi programm	16 000	16 000	
Ravimijärelevalve asutuste rahvusvaheline koostööorganisatsioon (PIC/S)	Tervishoiusüsteemi programm	7 000	7 000	
Ülemaailmne Tööinspeksioonide Assotsiatsioon (IALI)	Tööturuprogramm	1 000	1 000	
Euroopa võrdõiguslikkuse organite võrgustik (EQUINET)	Soolise võrdõiguslikkuse programm	1 000	1 000	
WHO ja ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) vee ja tervise protokollide rakendamise toetus	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	750	750	
OECD tervisevaldkonna vabamakse	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	2 000	2 000	
Rahvusvaheline Vähiregistrite Assotsiatsioon (IACR)	Terviseriskide programm	150	150	
Rahvusvaheline Rahvatervise instituutide Assotsiatsioon (IANPHI)	Terviseriskide programm	7 800	7 800	
Euroopa partnerlus tervishoiu- ja sotsiaalteenuste järelevalve valdkonnas (EPSO)	Tervishoiusüsteemi programm	6 500	6 500	
Euroopa ToiduinfoVõrgustik (EuroFIR)	Terviseriskide programm	1 650	1 650	
Euroopa Mürgistusteabekeskuste ja Kliiniliste Toksikoloogide Ühing (EAPCCT)	Keskonnatervise programm	400	400	
ÜRO vananemise töögrupp	Hoolekandeprogramm	3 000	3 000	
Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon ANDRAS	Terviseriskide programm	100	100	
University of St Andrews-liikmemaks HBSC uuringu koordineerimiskeskusele (Contributions HBSC)	Terviseriskide programm	3 300	3 300	
OECD vabamakse olla keskkonna, tervise ja ohutuse programmi osas	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	2 000	2 000	
EUROPID (Üle Euroopaline ravimite hinna andmebaas (EUROPID))	Keskonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm	0	0	
Euroopa sotsiaaluuringu ERIC liikmemaks (ESS ERIC)	Sotsiaalkindlustuse programm, Hoolekandeprogramm, Soolise võrdõiguslikkuse programm, Laste ja perede programm,	0	0	

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

	Programm	2019 EA	2020 EA	Muutus %
	Tööturuprogramm, Keskkonnatervise programm, Terviseriskide programm, Tervishoiusüsteemi programm			
VÄLISMINISTEERIUM		3 370 000	4 370 000	30%
Organisatsioonide arv		20	20	
Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon (NATO)	Välispoliitika	350 000	370 000	
Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Organisatsioon (OSCE)	Välispoliitika	155 000	161 000	
Euroopa Nõukogu (CE)	Välispoliitika	339 000	350 000	
Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO)	Välispoliitika	156 000	168 000	
Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD)	Välispoliitika	1 030 000	1 810 000	
Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuur (IAEA)	Välispoliitika	156 000	165 000	
Üldine tuumakatsetuste keelustamise lepingu Organisatsioon (CTBTO)	Välispoliitika	43 900	49 000	
Keemiarelva keelustamise Organisatsioon (OPCW)	Välispoliitika	32 000	32 000	
Rahvusvaheline Frankofoonia Organisatsioon (OIF)	Välispoliitika	11 500	11 500	
ÜRO erikohtud (ICTY,ICTR, IRMCT)	Välispoliitika	28 500	12 000	
Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (UN)	Välispoliitika	850 000	1 020 000	
Läänemeremaade Nõukogu sekretariaat (CBSS)	Välispoliitika	87 100	89 900	
Holokausti mälestamise Rahvusvaheline Ühendus (IHRA)	Välispoliitika	30 000	30 000	
Wassenaari Kokkulepe (WA)	Välispoliitika	4 000	4 300	
Aasia-Euroopa Fond (ASEF)	Välispoliitika	5 000	5 300	
Rahvusvahelise Mereõiguse Kohus (ITLOS)	Välispoliitika	5 500	5 500	
EL välisteenistuse toetusorganisatsioon (EUFASA)	Välispoliitika	200	200	
Euroopa Liidu Julgeoleku-uuringute Intsiituut (EUISS)	Välispoliitika	6 300	6 300	
Hübriidohtudega võitlemise oivakeskus (Hybrid Coe)	Välispoliitika	60 000	60 000	
NATO Energiajulgeoleku keskus (ENSEC Coe)	Välispoliitika	20 000	20 000	

*Liikmelisus on lõpetatud

LISA 7 TEGEVUSTOETUSTE SAAJAD VALITSEMISALADE KAUPA

	2020, tuhat eurot
Vabariigi Presidendi Kantselei	286
SA Eesti Koostöö Kogu	230
Sihtasutus Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu	13
Eesti Kodukaunistamise Ühendus	18
MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum	13
MTÜ 20. Augusti Klubi	12
Riigikantselei haldusala	77
Riigivalitsemine	77
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamise programm	77
Eesti Rahvusraamatukogu, Euroopa Liidu Infokeskus	77
Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala	156 322
Haridus*	151 322
Digipöörde programm	1 634
SA HITSA	N/A
Kutseharidusprogramm	795
SA Innove	N/A
Kõrgharidusprogramm	148 000
Tartu Ülikool	N/A
Tallinna Tehnikaülikool	N/A
Tallinna Ülikool	N/A

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Eesti Maaülikool	N/A
Eesti Kunstiakadeemia	N/A
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	N/A
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	N/A
SA Archimedes	N/A
SA HITSA	N/A
Täiskasvanuhariduse programm	568
Kutsekoda SA	N/A
Üldharidusprogramm	325
SA Archimedes	N/A
SA Kiusamisvaba Kool	N/A
SA Kultuurileht	N/A
Teadus*	5 000
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	N/A
SA Teaduskeskus Ahhaa	N/A
Eesti Teaduste Akadeemia	N/A
SA Eesti Teadusagentuur	N/A
SA HITSA	N/A
Justiitsministeeriumi valitsemisala	3 277
Õiguskord	3 277
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	3 277
SA Iuridicum	15
SA Eesti Mälu Instituut	1 129
MTÜ Inimõiguste Instituut	250
SA Eesti Represseeritute Abistamise Fond	256
Eesti Õigusbüroo	767
MTÜ Eesti Puuetega Inimeste Koda	50
Eesti Naiste Varjupaikade Liit	10
Tartu Ülikool	500
Eesti Teaduste Akadeemia	300
Kaitseministeeriumi valitsemisala	45 435
Julgeolek ja riigikaitse	45 435
Iseseisev sõjaline kaitsevõime	22 387
Kaitseliit	22 387
Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	22 678
Kaitseliit	20 013
Toetused riigikaitseõpetuse läbiviimiseks erinevatele koolidele	558
Arendustoetused kaitsetööstusele	725
Toetused veteraniühenduste MTÜ-dele	125
Eesti Kaitsetöötuse Liidu toetamine	75
MTÜ Eesti NATO Ühing tegevustoetus	55
MTÜ Ida-Viru Noortekadeemia tegevustoetus	42
Toetus Rahvusvahelisele Kaitseuringute Keskusele	1 085
Kollektiivkaitses osalemine	370
Kaitseliit	370
Keskkonnaministeeriumi valitsemisala	22 297
Keskkonnakaitse ja - kasutuse programm	22 297
Eluslooduse kaitse ja kasutus	22 297
Erametsakeskus (investeeringutoetus)	242

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Erametsakeskus (tegevuskuludeks)	4 059
Eesti Keskkonnauuringute Keskus (investeeringutoetus)	300
Eesti Keskkonnauuringute Keskus (tegevuskuludeks)	1 784
Eesti Keskkonnaühenduste Koda	64
Eesti Looduskaitse Selts	32
Riigimetsa Majandamiskeskusele Põlula tegevuskuludeks	183
Eesti Jahimeeste Selts	100
Keskkonnainvesteeringute Keskus (keskkonnaprogramm)	15 534
Kultuuriministeeriumi valitsemisala	107 204
Kultuuriprogramm	102 147
Eesti Draamateater SA	2 418
Vene Teater SA	2 236
Rakvere Teatrimaja SA	1 599
Ugala Teater SA	1 611
Endla Teater SA	1 584
Teater Vanemuine SA	7 498
NUKU SA	1 425
Kuressaare Teater SA	39
Virumaa Muuseumid SA	958
A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel SA	92
Eesti Vabaõhumuuseum SA	1 859
Eesti Tervishoiu Muuseum SA	377
Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid SA	372
Rannarootsi Muuseum SA	182
Hiiumaa Muuseumid SA	258
Narva Muuseum SA	381
Pärnu Muuseum SA	373
Saaremaa Muuseum SA	590
Eesti Kunstimuuseum SA	3 552
Eesti Meremuuseum SA	1 653
Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum SA	483
Eesti Ajaloomuuseum SA	1 642
Eesti Kontsert SA	6 083
ERSO SA	3 192
Eesti Filharmoonia Kammerkoor SA	1 000
Eesti Filmi Instituut SA	5 353
Kultuurileht SA	2 662
Vanalinna Teatrimaja SA	16
Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	1 669
Kunstihoone SA	628
UNESCO Rahvuslik Komisjon SA	118
Rahvusoper Estonia	9 321
Eesti Rahvusringhääling	34 043
Eesti Rahvusraamatukogu	6 884
Lõimumisprogramm	3 474
Integratsiooni SA	3 474
Spordiprogramm	1 583
Jõulumäe Tervisespordikeskus SA	604
Tehvandi Spordikeskus SA	979
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala	94 827

2020. aasta riigieelarve seaduse seletuskiri

Energeetika	40
Energeetika	40
KredEx	40
Ettevõtlus ja innovatsioon	44 605
Ehitus	8 336
KredEx	8 336
Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	36 268
KredEx	9 704
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	25 527
AS ALARA	468
AS Metrosert	179
SA Akrediteerimiskeskus	40
MTÜ Eesti Standardikeskus	350
Infoühiskond	4 084
E-riigi ja sideturu arendamise programm	4 084
AS Eesti Post	1 778
Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus	2 306
Transport	46 098
Transport	46 098
Eesti Liinirongid AS	30 578
AS Tallinna Lennujaam	9 620
AS Eesti Raudtee (investeeringud)	5 900
Maaeluministeeriumi valitsemisala	1 552
Põllumajandus ja kalandus	1 552
Põllumajanduse, toidu ja maaelu programm	1 552
Eesti Püüandusmuuseum SA	175
SA Eesti Maaelumuuseumid	1 026
Eesti Maaülikool	351
Rahandusministeeriumi valitsemisala	145
Riigivalitsemine	145
Riigi rahanduse programm	145
Audiitorkogu	145
Siseministeeriumi valitsemisala	4 741
Riigivalitsemine	2 621
Kodanikuühiskond	2 621
Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile	1 765
Usuliste ühenduste tegevuste toetamine	710
Kodanikuühiskonna arengukava meetmete elluviimiseks	146
Siseturvalisus	1 920
Siseturvalisus	1 920
Tallinna linnale	96
Kogukondliku turvalisuse toetusvoor	200
Vabatahtlike merepääste seltsid	242
Eesti Naabrivalve	60
Eesti Politsei Spordiliidule	57
Eesti Abipolitseinike Kogu	37
MTÜ "Eesti Vabatahtliku Mere- ja Järvepääste"	17
Vabatahtlike päästjate MTÜd	50
Vabatahtlike ennetustegevuste MTÜ-d	41

Eesti Tuletõrjespordi Liit	40
Päästeliidu tegevustoetus	7
Vabatahtlikele päästeseltsidele	35
Toetus "Küttekolded korda"	1 000
Sihtasutuse Valga Isamaalise kasvatuse püsiekspositsioon	29
Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutusele	9
Perepoliitika	200
Laste ja perede programm	200
Globaalne eestlus	100
MTÜ Lasterikkad pered	100
Sotsiaalministeeriumi valitsemisala	3 515
Tervis	3 515
Terviseriskide programm	475
Eesti Infektsioonhaiguste Selts MTÜ	15
Viru Vangla	7
Haiglad (kus on HIV pos sünnitajad)	72
Omavalitsuste liidud	381
Tervishoiusüsteemi programm	3 040
Eesti Arsti Osühing	20
Tartu Ülikool	2 953
Sihtasutus Põhja-Eesti Regionaalhaigla	17
TÜ Kliinikum, Mammograaf AS	38
MTÜ Eesti Vähiliit	12
Välisministeerium	761
Välispoliitika	761
Arengukoostöö ja humanitaarabi	357
Sihtasutus Eesti Idapartnerluse Keskus	274
Sihtasutus E-Riigi Akadeemia	36
MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud	47
Välispoliitika	404
Tallinna Inglise Kolledž	96
Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus	298
Mittetulundusühing Eesti NATO Ühing	10

*Tegevustoetused programmides on asutuste vahel jaotamata ning on indikatiivne, tuginedes riigieelarve infosüsteemi andmetele.

LISA 8 PALGAPOSITSIOONIDE JA VABATAHTLIKU PERSONALIVOOALAVUSE ÜLEVAADE MINISTEERIUMIDE HALDUSALADE KAUPA 2019. AASTAL

Palgapositsioonide analüüs tugineb riigi ameti- ja hallatavate asutuste, riigi asutatud sihtasutuste ning avalik-õiguslike asutuste 2019. aasta palgauuringu andmetele. Hallatavate asutuste osalemine palgauuringus on vabatahtlik, mistõttu ei ole kõikides haldusalades hallatavate asutuste esindatus 100%-line. Valimis on kõik töötajad, kes olid **01.05.2018** ja **01.05.2019** seisuga tööl, v.a kohtunikud, kohtujuristid, prokurörid, abiprokurörid, töövaidluskomisjoni juhatajad, riigihangete vaidlustuskomisjoni juhataja ja liikmed, ministeeriumide kantslerid ning kõrgemate riigiteenijate seaduses § 3 nimetatud isikud, tunnipalkade alusel tasustatud töötajad ning juhul kui peale katseaja lõppu töötaja palk muutub,

siis katseajal töötaja jääb samuti valimist välja.

Palgapositsioonid on kirjeldatud tuginedes **aasta kogupalga** andmetele, kus kuu põhipalk on 01.05.2019 seisuga ning lisatasud, tulemustasud ja preemiad perioodil 01.05.2018–30.04.2019. Palgapositsiooni arvutamise aluseks on ametikohtadele teenistusgruppidesse paigutamisel antud punktväärtused. Välja on arvatud sarnaste asutuste grupi keskmise punkti väärtus ning iga asutuse töötaja teenistukoht suhestatud võrreldava asutuste grupi punktväärtusesse. Seejärel on leitud asutuse keskmine positsioon võrreldava asutuste grupi (s.o ministeeriumid, ametid ja inspeksioonid, õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutused, IT-asutused, muuseumid, teadus- ja arendusasutused, muud hallatavad asutused, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutused) suhtes.

Asutuste palgapositsioonid on kõrvutatud **2018. aasta vabatahtliku personalivoolavuse** näitajaga. Vabatahtliku personalivoolavuse arvutamise aluseks on vaadeldaval perioodil omal soovil lahkunud töötajate osakaal aasta keskmisest töötajate arvust (sh pikaajased peatumised, tähtajalised teenistujad). Taustana tuleks jälgida asutuse vabatahtlikku personalivoolavuse pikemat trendi, et selle põhjal oleks võimalik teha juhtimisotsusteks vajalikke järeldusi.

Lisaks palgapositsioonile ja vabatahtlikule personalivoolavusele on iga asutuse kohta toodud välja 2019. aasta 1. mai seisuga asutuse **kuu põhipalga ülemine (90%) ja alumine (10%) detšiil, ülemine (25%) ja alumine (75%) kvartiil, mediaan ja keskmine näitaja** ning nende **tõusuprotsent** võrreldes 2018. aasta 1. mai seisuga.

Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala

Haridus- ja Teadusministeeriumi palgapositsioon on veidi langenud, kuid asutus asub ministeeriumide võrdlusgrupis sisemise õigluse tasakaalupunktis. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 2153 eurot ja see kasvas aastaga 5,7%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus ministeeriumite võrdlusgrupis suurim (13,2%) ning eelmise aastaga võrreldes on see veidi vähenenud.

Rahvusarhiivi palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis oluliselt tõusnud ning asutuses teenitakse 1% madalamat palka kui võrdlusgrupis keskmiselt. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1517 eurot ja see kasvas aastaga 12,4%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest kõrgharidusega kultuuritöötajate sihtgrupile eraldatud lisaraha. Asutuse vabatahtlik personalivoolavus oli 2018. a 2,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes kerges tõusutrendis.

Keeleinspeksiooni palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis oluliselt langenud ning sellega seoses teenitakse asutustes 3% madalamat palka kui grupis keskmiselt. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1393 eurot ja see kasvas aastaga 10,7%. 2018. aastal asutuse vabatahtlik personalivoolavus puudus, mis on eelmise aastaga võrreldes langenud.

Eesti Keele Instituudi palgapositsioon on teadus- ja arendusasutuste võrdlusgrupis jäänud samale tasemele ning on 8% madalam kui grupis keskmiselt. 2019. aastal on keskmine põhipalk asutuses 1516 eurot ja see kasvas aastaga 9,5%. 2018. aastal asutuse vabatahtlik personalivoolavus puudus, mis on eelmise aastaga võrreldes jäänud samaks.

Eesti Noorsootöö Keskuse palgapositsioon on muude hallatavate asutuste võrdlusgrupis vähenenud, kuid asutuses saadakse 1% kõrgemat palka kui grupis keskmiselt. 2019. aastal on

keskmine põhipalk asutuses 1850 eurot ja see kasvas aastaga 2,1%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 17,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes oluliselt kasvanud.

Üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste palgapositsioon on koolide võrdlusgrupis 8% madalam kui grupis keskmiselt. **Rakenduskõrgkoolides** saadakse aga 11% kõrgemat palka kui võrdlusgrupis keskmiselt. 2019. aastal on keskmine põhipalk üldhariduskoolides 1313 eurot, kutseõppeasutustes on 1312 eurot ja rakenduskõrgkoolides 1630 eurot. 2018. aastal oli riigi üldhariduskoolides vabatahtlik personalivoolavus 4,4%, kutseõppeasutustes 4,5% ja rakenduskõrgkoolides 3,0%, mis on aastaga üldhariduskoolides ja rakenduskõrgkoolides kasvanud veidi ning kutseõppeasutustes vähenenud.

Justiitsministeeriumi haldusala

Justiitsministeerium on ministeeriumide võrdlusgrupis oma palgapositsiooni tõstnud ning asutuse palgapositsioon on grupis kõrgeim ehk seal teenitakse 10% kõrgemat tasu kui teistes ministeeriumides keskmiselt. 2019. a on keskmine põhipalk asutuses 2341 eurot ja see kasvas aastaga 7,2%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 13,2%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Kohtutel (v.a kohtuniku ja kohtujuristide ametikohad) on õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutuste võrdlusgrupis palgapositsioon 16% madalam kui grupis keskmiselt. 2019. a on keskmine põhipalk 1190 eurot ja see kasvas aastaga 16,9%. 2018. aastal oli kohtutes vabatahtlik personalivoolavus 7,8%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi kasvanud.

Konkurentsiametis teenitakse võrreldes teiste ametite ja inspeksioonidega 32% kõrgemat tasu. 2019. a on keskmine põhipalk asutuses 2232 eurot ja see kasvas aastaga 9,8%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,2%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Patendiameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis keskmisest 7% madalam. 2019. a keskmine põhipalk asutuses on 1613 eurot ja see kasvas aastaga 12,2%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,3%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Vanglates on võrreldes teiste õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega 1% madalam palgapositsioon. 2019. a on keskmine põhipalk vanglates 1543 eurot ja see tõusis aastaga 7,8%. Palkade tõstmist võimaldas osaliselt siseturvalisuse sihtgrupile riigieelarvest täiendavalt eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli vanglates vabatahtlik personalivoolavus siseturvalisuse võrdlusgrupis endiselt kõrgem ehk 19,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes kerges tõusutrendis.

Prokuratuuris (v.a prokurörid ja abiprokurörid) on õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutuste võrdlusgrupis keskmisest 18% madalam palgapositsioon. 2019. a on keskmine põhipalk asutuses 1270 eurot ja see on kasvas aastaga 2,1%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi langenud.

Andmekaitse Inspeksioonis on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis keskmisest 23% kõrgem palgapositsioon. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1825 eurot ja see vähenes aastaga 4,9%. 2018. aastal vabatahtlik personalivoolavust asutuses 44,2%, mis tähendab, et pea pool töötajaskonnast on möödunud aastal vahetunud. Tegemist on väikesearvulise töötajaskonnaga asutusega (2018. a oli keskmine töötajate arv asutuses 18).

Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis teenitakse muude hallatavate riigiasutuste võrdlusgrupi

keskmisest 4% madalamat tasu. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1565 eurot ja see kasvas aastaga 3,9%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 4,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes tõusutrendis.

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) palgapositsioon on IT-asutuste võrdlusgrupis 4% madalam kui grupis keskmiselt. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 2089 eurot ja see kasvas aastaga 10,4%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest IT-asutustele eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus IT-asutuste võrdlusgrupis üks kõrgemaid ehk 18,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes oluliselt kasvanud ja kõrgem kui riigi IT-asutuste keskmine personalivoolavus. Arvestades tugevat tööjõu survet, on riigi IT-asutustes keskmisest kõrgem vabatahtlik personalivoolavus (15,2%).

Kaitseministeeriumi haldusala

Kaitseministeerium on ministeeriumide võrdlusgrupis palgapositsioonilt paremuselt teine ning seal teenitakse 7% kõrgemat tasu kui teistes ministeeriumides keskmiselt. Kaitseministeeriumis oli 2019. a keskmine põhipalk 2222 eurot ja see kasvas aastaga 3,9%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Kaitseväes teenitakse õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega võrreldes 4% kõrgemat tasu. Kaitseväes oli 2019. a keskmine põhipalk 1570 eurot ja see kasvas aastaga 8,4%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi kasvanud.

Kaitseressursside Ameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupi keskmisest 13% kõrgem. Kaitseressursside Ametis oli 2019. a keskmine põhipalk 1726 eurot ja see kasvas aastaga 4,8%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 3,4%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Eesti Sõjamuuseumi palgapositsioon on muuseumide võrdlusgrupis keskmisest 6% madalam. Eesti Sõjamuuseumis oli 2019. a keskmine põhipalk 1449 eurot ja see kasvas aastaga 3,7%. 2018. aastal asutuse vabatahtlik personalivoolavus puudus, ka eelneval aastal ei lahkunud omal soovil üksi töötaja.

Seli Tervisekeskuse palgapositsioon tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutuste võrdlusgrupis on 9% grupi keskmisest kõrgem. Seli Tervisekeskuses oli 2019. a keskmine põhipalk 1061 eurot ja see kasvas aastaga 5,2%. 2018. aastal asutuse vabatahtlik personalivoolavus puudus, 2017. a oli vabatahtlik personalivoolavus 4,0%.

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse palgapositsioon muude hallatavate asutuste grupis on 11% grupi keskmisest kõrgem. Asutuses oli 2019. a keskmine põhipalk 1739 eurot ja see kasvas aastaga 7,0%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 11,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

Keskkonnaministeeriumi haldusala

Keskkonnaministeeriumi palgapositsioon on ministeeriumide võrdlusgrupis kõige madalamal positsioonil – seal on palgad keskmiselt 7% madalamad kui teistes ministeeriumides. 2019. a on keskmine põhipalk asutuses 2100 eurot ja see kasvas aastaga 8,7%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,6%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Keskkonnainspeksioonil on võrdluses teiste õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega palgapositsioon 7% madalam. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1627 eurot ja see kasvas aastaga 9,2%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 8,4%, mis on eelmise aastaga võrreldes kerges kasvutrendis.

Keskkonnaameti palgapositsioon ei ole muutunud, seal teenitakse võrdluses teiste ametite ja inspeksioonidega 12% madalamat palka. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1403 eurot ja see kasvas aastaga 8,4%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Maa-ameti palgapositsioon on võrdluses teiste ametite ja inspeksioonidega 5% madalam kui grupis keskmiselt. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1526 eurot ja see kasvas aastaga 8,2%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Keskkonnaagentuuri palgapositsiooni on muude hallatavate asutuste grupis 2% kõrgem kui grupis keskmiselt. Keskkonnaagentuuri 2019. a keskmine põhipalk oli 1614 eurot ja see kasvas aastaga 10,9%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 4,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (KEMIT) palgapositsioon on IT-asutuste võrdlusgrupis oluliselt tõusnud, kuid seal teenitakse 1% madalamat tasu kui teistes IT-asutustes keskmiselt. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 2442 eurot ja see kasvas aastaga 9,9%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest IT-asutustele eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 12,2%, mis on võrreldes eelmise aastaga langustrendis.

Eesti Loodusmuuseumi palgapositsioon on muuseumide võrdlusgrupis halvenenud ning seal teenitakse 9% madalamat tasu kui palgauuringus osalenud muuseumides keskmiselt. Muuseumi 2019. a keskmine põhipalk oli 1359 eurot ja see kasvas aastaga 4,9%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest kõrgharidusega kultuuritöötajate sihtgrupile eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 4,2%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Kultuuriministeeriumi haldusala

Kultuuriministeeriumis on palgapositsioon ministeeriumite võrdlusgrupis veidi halvenenud, kuid seal teenitakse 1% kõrgemat tasu kui teistes ministeeriumides keskmiselt. 2019. a keskmine põhipalk asutuses oli 2376 eurot ja see kasvas aastaga 5,3%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi kasvanud, kuid endiselt ministeeriumite võrdlusgrupis üks madalamaid.

Muinsuskaitseameti palgapositsioon on paranenud, kuid seal teenitakse võrreldes teiste ametite ja inspeksioonidega siiski 1% madalamat tasu. 2019. a keskmine põhipalk oli asutuses 1740 eurot ja see kasvas aastaga 12,4%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest kõrgharidusega kultuuritöötajate sihtgrupile eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,8%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

Eesti Rahva Muuseumi palgapositsioon on veidi paranenud ning seal teenitakse 3% kõrgemat tasu kui teistes muuseumites. 2019. a keskmine põhipalk oli asutuses 1341 eurot ja see kasvas aastaga 11,3%, Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest kõrgharidusega kultuuritöötajate sihtgrupile eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli Eesti Rahva Muuseumi vabatahtlik

personalivoolavus 7,7%.

Rahvakultuuri Keskuse palgapositsioon on muude hallatavate riigiasutuste grupis madalaim – seal teenitakse 14% madalamat tasu kui grupis keskmiselt. Samas on grupis olevad asutused oma funktsioonidelt nii erinevad, et selle põhjal järelduste tegemine ei ole mõistlik. Keskmise põhipalk oli asutuses 2019. aastal 1359 eurot ning see kasvas aastaga 26,5%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest kõrgharidusega kultuuritöötajate sihtgrupile eraldatud lisaraha. 2018. aastal asutuse vabatahtlik personalivoolavus puudus, ka eelneval aastal ei lahkunud omal soovil üksi töötaja.

Maaeluministeeriumi haldusala

Maaeluministeeriumi palgapositsioon on ministeeriumide võrdlusgrupis paranenud, kuid on keskmisest 1% madalam. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 2021 eurot ja see kasvas aastaga 7,0%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,4%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi langenud.

Põllumajandusameti palgapositsioon on võrdluses teiste ametite ja inspeksioonidega paranenud, kuid on 11% madalam kui grupis keskmiselt. 2019. aasta keskmine põhipalk asutuses oli 1471 eurot ning kasvas aastaga 8,6%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,2%, mis on eelmise aastaga võrreldes samale tasemele jäänud.

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis halvenenud ning võrreldes sama grupi asutustega teenitakse seal 12% madalamat palka. 2019. aasta keskmine põhipalk asutuses oli 1450 eurot ja see kasvas aastaga 8,3%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 11,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

Veterinaar- ja Toiduameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis oluliselt paranenud ning seal teenitakse 5% madalamat tasu kui teistes ametites ja inspeksioonides. 2019. aasta keskmine põhipalk asutuses oli 1480 eurot, mis tõusis aastaga 19,5%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest veterinaararstidele (järelevalve suunal) eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi kasvanud. Veterinaararsti kvalifikatsiooniga järelevalveametnike värbamine on väljakutseks, kuna veterinaaridele makstav palk erasektoris on oluliselt kõrgem kui Veterinaar- ja Toiduametis.

Eesti Taimekasvatuse Instituudi palgapositsioon on teadus- ja arendusasutuste võrdlusgrupis oluliselt paranenud – seal teenitakse keskmiselt 17% madalamat tasu kui teistes teadus- ja arendusasutustes. 2019. aasta keskmine põhipalk oli asutuses 1221 eurot ja see tõusis aastaga 23,8%. Eelisjärjekorras tõsteti sordiaretusega tegelevate töötajate palkasid (sh teadurid, vanemteadurid, juhid). Palgakasvuks saadi lisavahendeid ka muudest allikatest (sh omatulu). 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 4,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Põllumajandusuuringute Keskuse palgapositsioon on muude hallatavate riigiasutuste võrdlusgrupis paranenud – seal teenitakse keskmiselt 3% madalamat tasu kui võrdlusgrupis keskmiselt. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1259 eurot ja see kasvas aastaga 8,9%.

2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 0,6%²²⁸, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi palgapositsioon on muude hallatavate asutuste võrdlusgrupis üks madalamaid – seal teenitakse 5% madalamat palka kui teistes sama võrdlusgrupi asutustes. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1164 eurot, mis kasvas aastaga 8,3%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 4,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusala

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi palgapositsioon on aastaga paranenud ning seal teenitakse 5% kõrgemat tasu kui teistes ministeeriumides keskmiselt. 2019. a keskmine põhipalk asutuses oli 2236 eurot, mis kasvas aastaga 5,6%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Eesti Geoloogiateenistuse palgapositsioon on teadus- ja arendusasutuste keskmisest 16% kõrgem. 2019. a keskmine põhipalk asutuses on 1849 eurot, mis kasvas aastaga 5,0%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,2%.

Lennuameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis oluliselt paranenud ning seal teenitakse grupi keskmisest 44% kõrgemat tasu. Palkade kujunemisele avaldab mõju lennunduse valdkonna ametikohtade kõrgem palgatase turul, keskmiselt on palgavahe sektoriga 2-kordne. 2019. a oli Lennuameti keskmine põhipalk 2327 eurot ja see kasvas aastaga 17,8%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest Lennuametile eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 10,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Maanteeametis teenitakse ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis 18% kõrgemat palka, kuid võrreldes eelmise aastaga on asutuse palgapositsioon võrdlusgrupis halvenenud. 2019. a oli Maanteeametis keskmine põhipalk 1804 eurot ja see kasvas aastaga 1,8%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) palgapositsioon on IT-asutuste võrdlusgrupis veidi halvenenud, kuid on grupi keskmisest 6% kõrgem. 2019. a on keskmine põhipalk asutuses 2500 eurot ja see suurenes aastaga 6,5%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest IT-asutustele eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus riigi IT-asutuste grupis suurim ehk 22,1%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Ameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupi keskmisest 13% kõrgem. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1865 eurot ja see kasvas aastaga 6,7%. 2019. aastast ühendati Tarbijakaitseamet Tehnilise Järelevalve Ametiga. Tarbijakaitseameti vabatahtlik personalivoolavus oli 2018. aastal 15,8%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud. Tehnilise Järelevalve Ameti vabatahtlik personalivoolavus oli 2018. aastal 10,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes langustrendis.

Veeteede Ameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupi keskmisest üks

²²⁸ 2018. aasta vabatahtliku personalivoolavuse arvestusse ei ole Põllumajandusuuringute Keskusel läinud sisse need juhtumid, mis sinna alla sisuliselt oleksid pidanud kuuluma, kuna töölepingu lõpetamisel on kasutatud varasemalt lõpetamise alusena TLS § 79 (poolte kokkuleppel) ka siis, kui tegemist on olnud olemuselt korralise ülesütlemisega töötaja poolt (TLS § 85 lg1).

kõrgemaid – seal teenitakse 25% kõrgemat tasu kui asutuste grupis keskmiselt. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1725 eurot ja see kasvas aastaga 7,5%. Palgasurve on asutuses suur, kuna valdkonna palgatase tööturul on väga kõrge, ametist on paljud töötajad lahkumas lähiaastatel vanaduspensionile ning juurde tuleb värvata uusi kvalifitseeritud spetsialiste. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 6,3%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi kasvanud.

Rahandusministeeriumi haldusala

Rahandusministeeriumi palgapositsioon on ministeeriumide võrdlusgrupi langenud ning seal teenitakse 2% madalamat palka kui võrdlusgrupis keskmisest. Osaliselt on palgapositsiooni langus seotud Rahandusministeeriumi koosseisu loodud kõiki ühishoone ministeeriumeid teenindava üldosakonnaga, mis pakub valdavalt tugiteenuseid ja kuhu liikusid teistest ministeeriumitest madalama palgatasemega tööd. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 2172 eurot ja kasvas aastaga 5,5%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,8%, mis on eelmise aastaga võrreldes tõusutrendis.

Maksu- ja Tolliameti palgapositsioon on võrdluses teiste õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega 8% keskmisest madalam. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1594 eurot ja see kasvas aastaga 7,7%. Palkade tõstmist võimaldas osaliselt siseturvalisuse sihtgrupile riigieelarvest täiendavalt eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes tõusutrendis, kuid siseturvalisuse asutustes üks madalamaid.

Statistikaameti palgapositsioon on aastaga mõnevõrra tõusnud, kuid võrreldes teiste ametite ja inspeksioonidega teenitakse seal 8% madalamat tasu. 2019. a keskmine põhipalk asutuses oli 1525 eurot ja see kasvas aastaga 9,9%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse (RMIT) palgapositsioon on IT-asutuste võrdlusgrupis paranenud ning seal teenitakse 3% kõrgemat palka kui võrdlusgrupis keskmiselt. Keskmine põhipalk asutuses oli 2019. aastal 2105 eurot ja see kasvas aastaga 9,6%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest IT-asutustele eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,4%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Riigi Tugiteenuste Keskuses (RTK) on võrreldes teiste ametite ja inspeksioonidega 13% kõrgem palgapositsioon. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1720 eurot ja see kasvas aastaga 15,8%. Keskmisest kõrgem palgakasv on tingitud ühtse rakendusteenuse konsolideerimisest Riigi Tugiteenuste Keskusesse alates 01.09.2018. Kuna üle toodi kõrgema palgatasemega ametikohad, tõstis see RTK keskmist palka. RTK ise on prognoosinud käesoleva aasta reaalseks keskmiseks palgakasvuks 5%. Asutuse vabatahtlik personalivoolavus 2018. a oli 4,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi tõusnud.

Siseministeeriumi haldusala

Siseministeeriumi palgapositsioon on ministeeriumite võrdlusgrupis veidi halvenenud ning seal teenitakse 1% madalamat tasu kui grupis keskmiselt. 2019. a oli keskmine põhipalk Siseministeeriumis 2190 eurot ja see kasvas aastaga 7,8%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 12,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Politsei- ja Piirivalveametis on võrreldes teiste õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega

6% kõrgem palgapositsioon. 2019. a oli asutuse keskmine põhipalk 1531 eurot ja see tõusis aastaga 12,5%. Palkade tõstmist võimaldas osaliselt siseturvalisuse sihtgrupile riigieelarvest täiendavalt eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 6,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes veidi kasvanud.

Päästeameti palgapositsioon on õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega võrreldes oluliselt tõusnud ning seal teenitakse 9% madalamat tasu kui teistes võrreldavates asutustes. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1235 eurot ja see tõusis aastaga 21,9%. Palkade tõstmist võimaldas siseturvalisuse sihtgrupile riigieelarvest täiendavalt eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus siseturvalisuse valdkonna asutuste grupis madalaim ehk 3,8%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Häirekeskuses teenitakse võrreldes teiste õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutustega 11% madalamat tasu. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1416 eurot ja see tõusis aastaga 10,9% (erinevalt enamusest teistest sisaldab päästeteenistuja põhipalk Häirekeskuses ka tasu öösel töötamise eest). Palkade tõstmist võimaldas osaliselt siseturvalisuse sihtgrupile riigieelarvest täiendavalt eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 8,3%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse palgapositsioon on IT-asutuste võrdlusgrupis veidi halvenenud, kuid seal teenitakse 3% kõrgemat tasu kui teistes IT-asutustes. 2019. a oli asutuse keskmine põhipalk 2342 eurot ja see kasvas aastaga 7,6%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 13,2%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Sisekaitseakadeemias teenitakse koolide võrdlusgrupis 8% kõrgemat palka kui grupis keskmiselt. 2019. a oli asutuse keskmine põhipalk 1643 eurot ja see kasvas aastaga 3,1%. Palkade tõstmist võimaldas osaliselt siseturvalisuse sihtgrupile riigieelarvest täiendavalt eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Sotsiaalministeeriumi haldusala

Sotsiaalministeeriumi palgapositsioon on ministeeriumide võrdlusgrupis veidi tõusnud, kuid seal teenitakse 4% madalamat tasu kui teistes ministeeriumides. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 2304 eurot ja see kasvas aastaga 7,3%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,1%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Sotsiaalkindlustusameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis halvenenud ning on grupi keskmisest 7% madalam. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1383 eurot ja see kasvas aastaga 9,5%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 12,4%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Terviseameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis samaks jäänud ning seal teenitakse 8% madalamat palka kui grupis keskmiselt. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1378 eurot ja see kasvas aastaga 11,7%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,1%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Ravimiameti palgapositsioon on ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupi halvenenud ning seal teenitakse keskmisest 1% madalamat tasu. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1699 eurot ja see kasvas aastaga 1,7%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,6%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Tööinspektsiooni palgapositsioon on samaks jäänud ning seal teenitakse ametite ja inspektsioonide võrdlusgrupi keskmisest 8% madalamat palka. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1366 eurot ja see kasvas aastaga 5,2%. Keskmine põhipalk ei sisalda töövaidluskomisjonide juhatajate palku, kes seoti kõrgemate riigiteenijate seadusega. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,2%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Tervise Arengu Instituudi palgapositsioon on teadus- ja arendusasutuste võrdlusgrupis keskmisest 3% kõrgem. 2019. a oli keskmine põhipalk asutuses 1630 eurot ning kasvas aastaga 9,7%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 7,1%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse palgapositsioon on tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutuste võrdlusgrupi keskmisest 1% madalam. 2019. a keskmine põhipalk asutuses oli 1347 eurot, mis kasvas aastaga 5,9%. Palgakasvu võimaldas õpetajate ja sotsiaalhoolekande sihtgrupile täiendava tööjõukulu eraldamine riigieelarvest. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 11,5%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Tervise- ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse (TEHIK) palgapositsioon on IT-asutuste võrdlusgrupis 8% madalam kui grupis keskmiselt. Keskmine põhipalk asutuses oli 2019. aastal 2406 eurot, mis kasvas aastaga 6,4%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest IT-asutustele eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 16,1%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud.

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei palgapositsioon on ametite ja inspektsioonide võrdlusgrupis 3% madalam kui grupis keskmiselt. Keskmine põhipalk asutuses oli 2019. aastal 1927 eurot. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 26,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud. Tegemist on väikesearvulise töötajaskonnaga asutusega (2018. a oli keskmine töötajate arv asutuses 7,5).

Välisministeeriumi haldusala

Välisministeeriumi palgapositsioon on ministeeriumide võrdlusgrupis veidi paranenud ning seal teenitakse 1% keskmisest madalamat palka. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1918 eurot ja see kasvas aastaga 8,8%. Palgakasvule avaldas mõju riigieelarvest Välisministeeriumile eraldatud lisaraha. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvanud, kuid ministeeriumide grupis madalaim.

Riigikantselei ja põhiseaduslikud institutsioonid

Vabariigi Presidendi Kantselei palgapositsioon on Riigikantselei ja põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupi keskmisest kõrgem – aastaga on see paranenud 5 protsendipunkti võrra ning seal teenitakse 9% kõrgemat tasu kui teistes sama võrdlusgrupi asutustes. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1939 eurot ja see kasvas aastaga 3,2%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 5,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

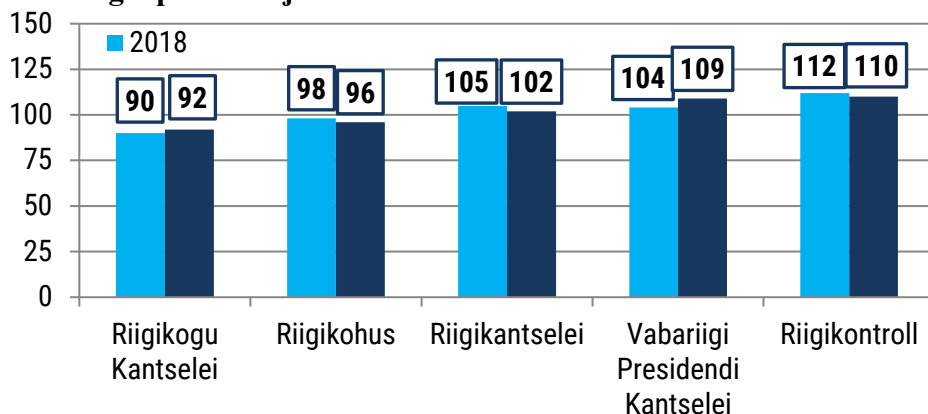
Riigikogu Kantselei palgapositsioon on Riigikantselei ja põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis veidi paranenud, kuid jätkuvalt madalaim, seal teenitakse 8% madalamat tasu kui teistes põhiseaduslikes institutsioonides ja Riigikantseleis. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 1825 eurot, mis kasvas aastaga 2,4%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 4,9%, mis on eelmise aastaga võrreldes vähenenud.

Riigikohtu palgapositsioon on Riigikantselei ja põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis langenud ning seal teenitakse keskmiselt 4% vähem kui teistes võrdlusgrupi asutustes (palgauuringus ei ole kajastatud riigikohtunike ning palgaandmed). 2019. aastal oli keskmine põhipalk Riigikohtus 2087 eurot ja see kasvas aastaga 4,2%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 8,7%, mis on eelmise aastaga võrreldes suurenenud. Riigikohtu vabatahtlikku personalivoolavust mõjutas 2018. aastal 2 ametniku teisele ametikohale määramine muus organisatsioonis.

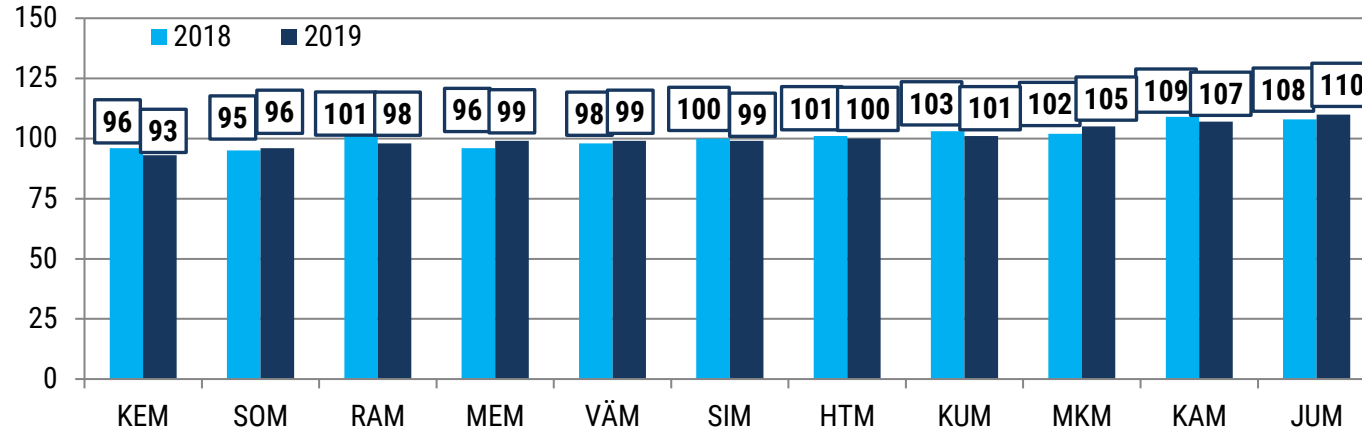
Riigikantselei palgapositsioon on põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis 3 protsendipunkti langenud, kuid seal teenitakse keskmiselt 2% rohkem kui teistes võrdlusgrupi asutustes. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 2344 eurot ja see kasvas aastaga 2,5%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis suurim ehk 13,0%, mis on eelmise aastaga võrreldes suurenenud.

Riigikontrolli palgapositsioon on Riigikantselei ja põhiseaduslike institutsioonide võrdlusgrupis veidi langenud, kuid jätkuvalt kõrgeim – seal teenitakse 10% kõrgemat tasu kui teistes põhiseaduslikes institutsioonides ja Riigikantseleis. 2019. aastal oli keskmine põhipalk asutuses 2513 eurot ja see kasvas aastaga 6,8%. 2018. aastal oli asutuse vabatahtlik personalivoolavus 9,6%, mis on eelmise aastaga võrreldes kasvutrendis.

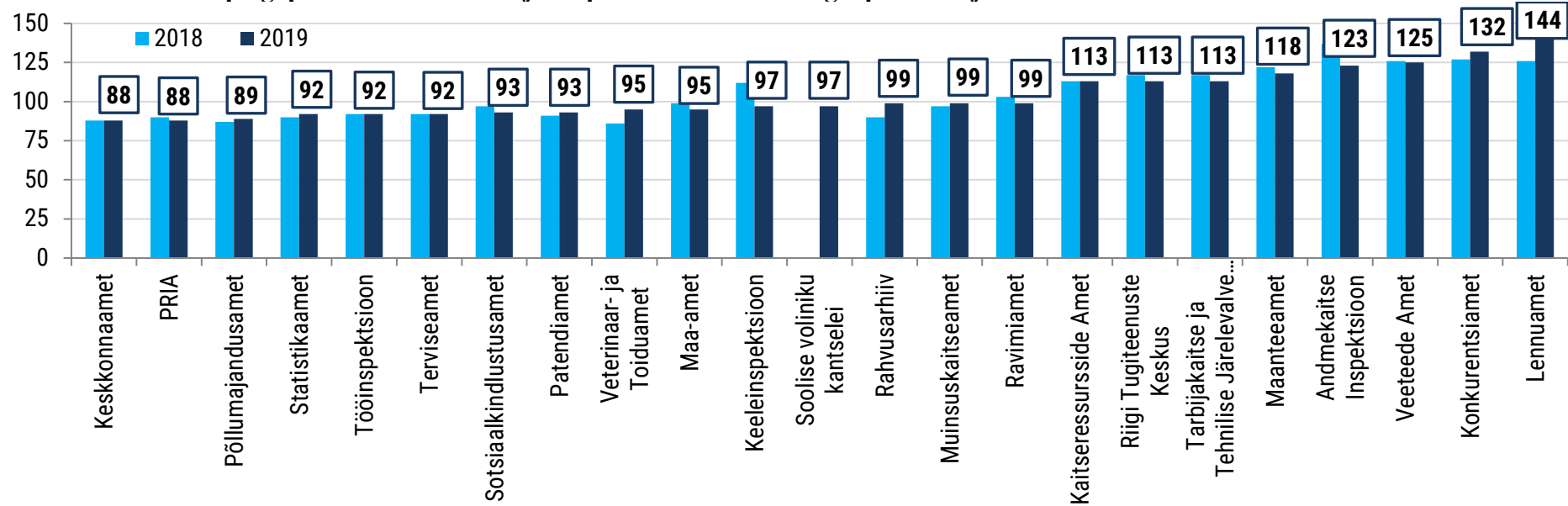
Joonis 63. Asutuste palgapositsioonid põhiseaduslike institutsioonide ja Riigikantselei võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

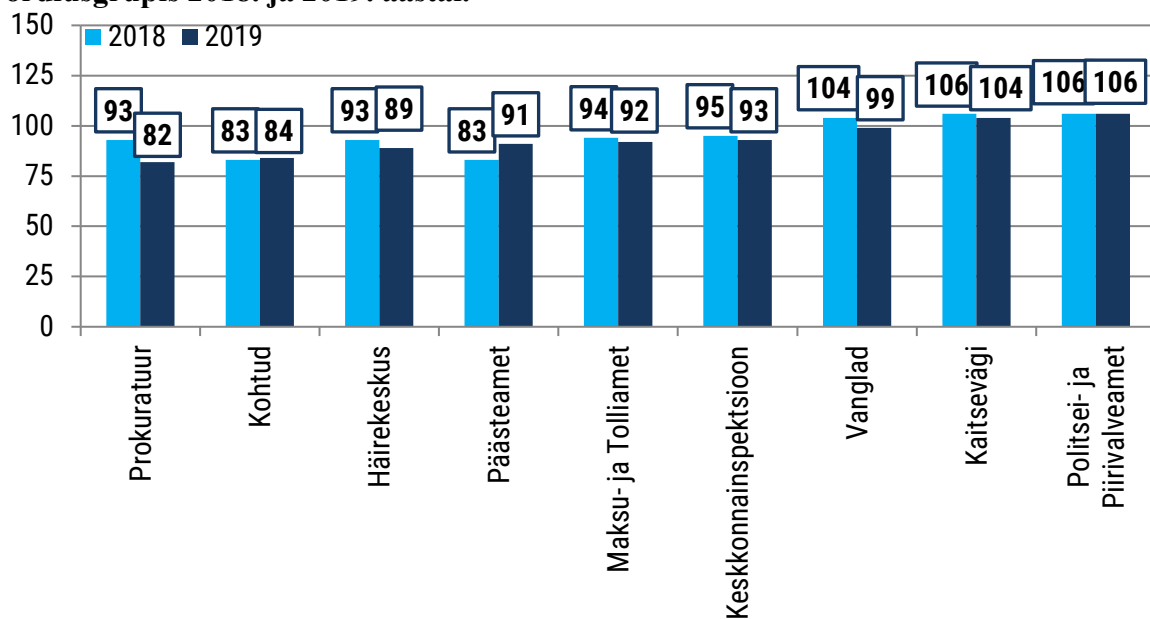
Joonis 64. Asutuste palgapositsioonid ministeriumide võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

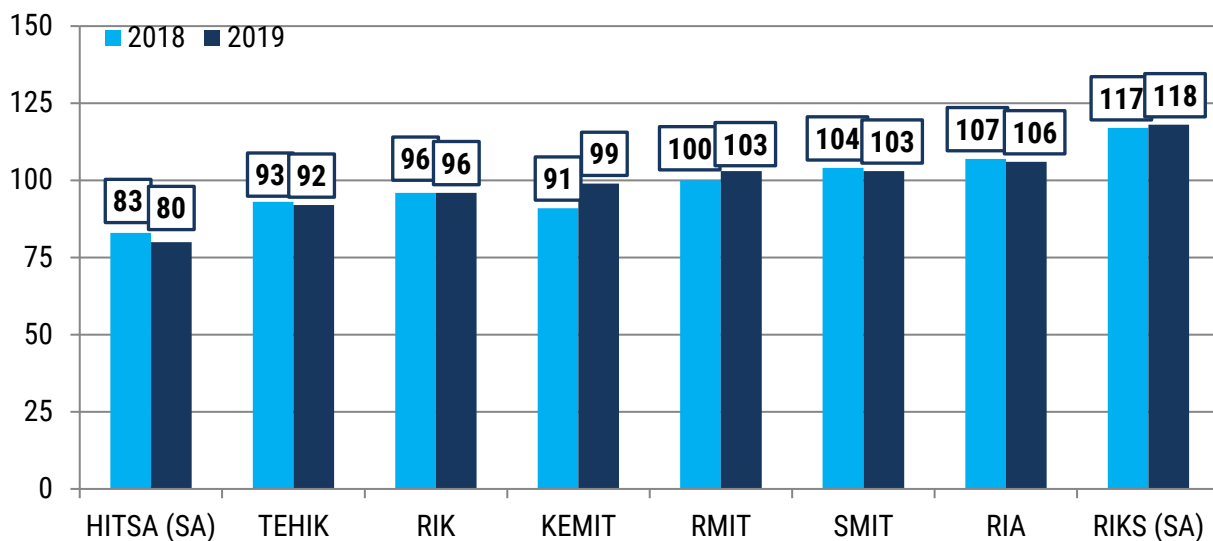
Joonis 65. Asutuste palgapositsioonid ametite ja inspeksioonide võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

Joonis 66. Asutuste palgapositsioonid õigus- ja siseturvalisuse valdkonna asutuste võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

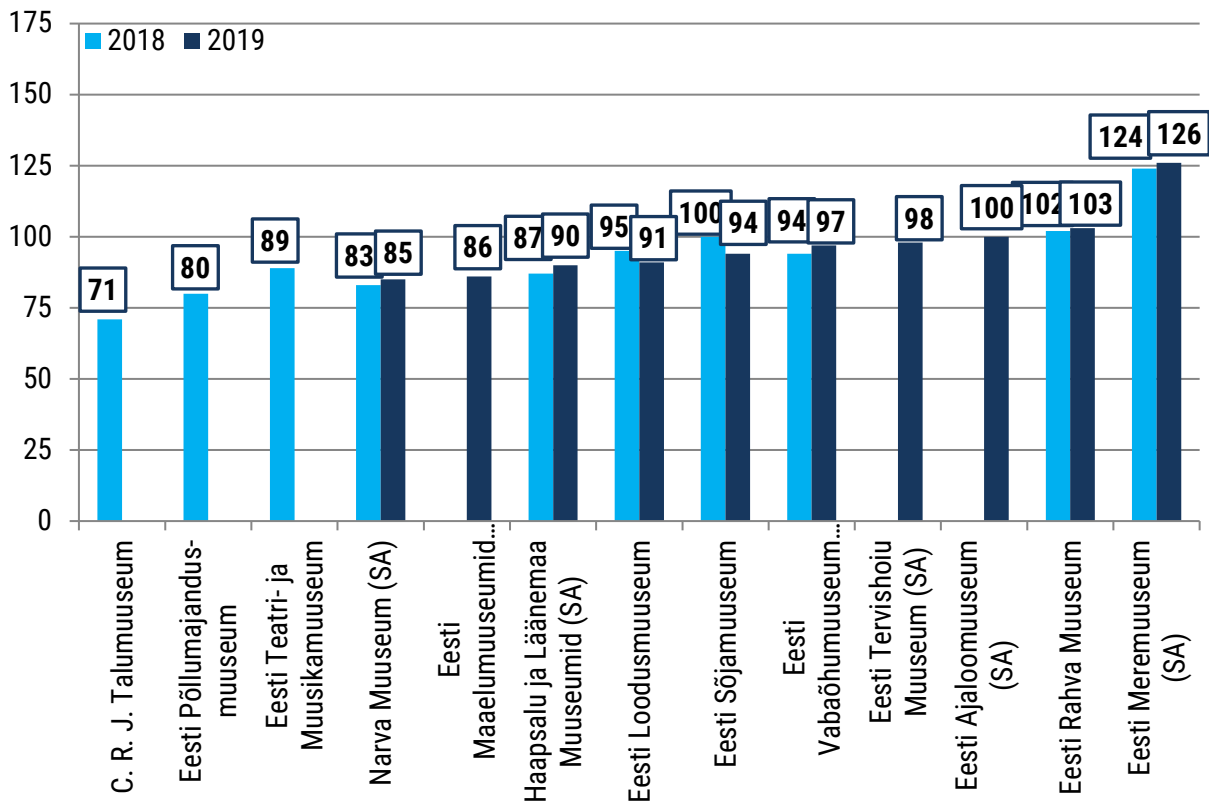

Joonis 67. Asutuste palgapositsioonid IT-asutuste²²⁹ võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aasta

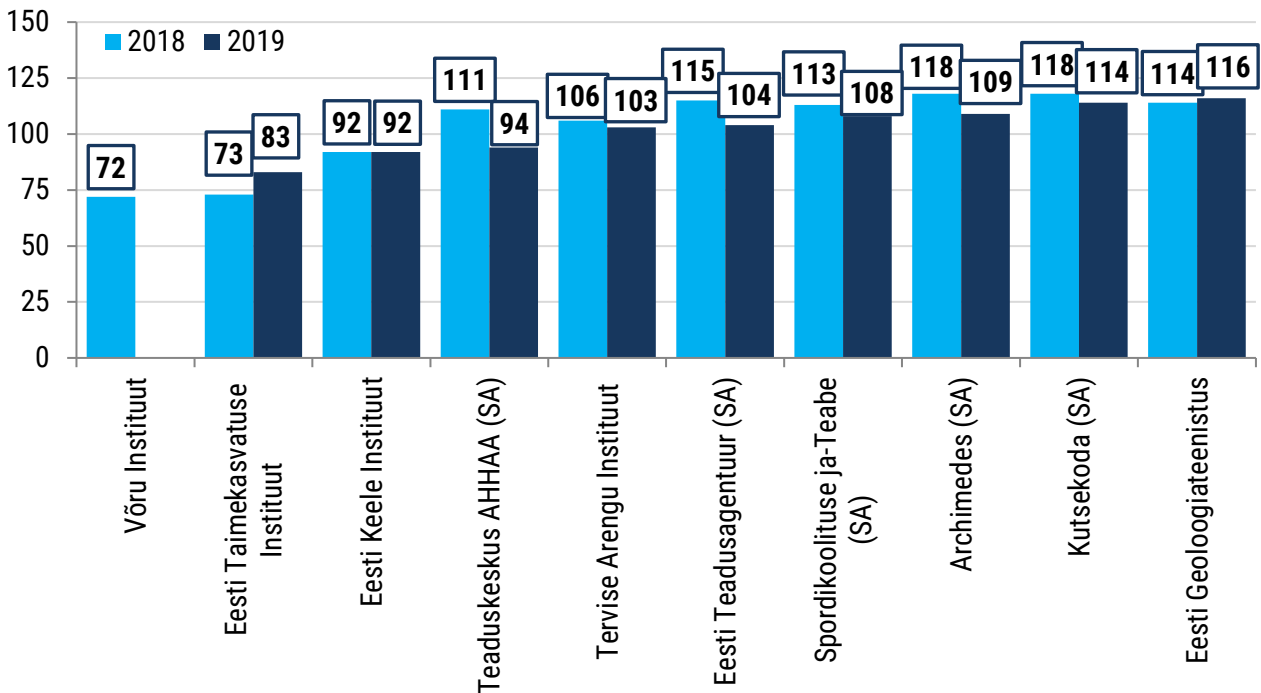

²²⁹ SMITi teenistusgrupid on ümber teisendatud Fontese meetoodika alusel riigi ameti- ja hallatavate asutuste, riigi asutatud sihtasutuste ning avalik-õiguslike asutuste palgaümbritse sobivaks.

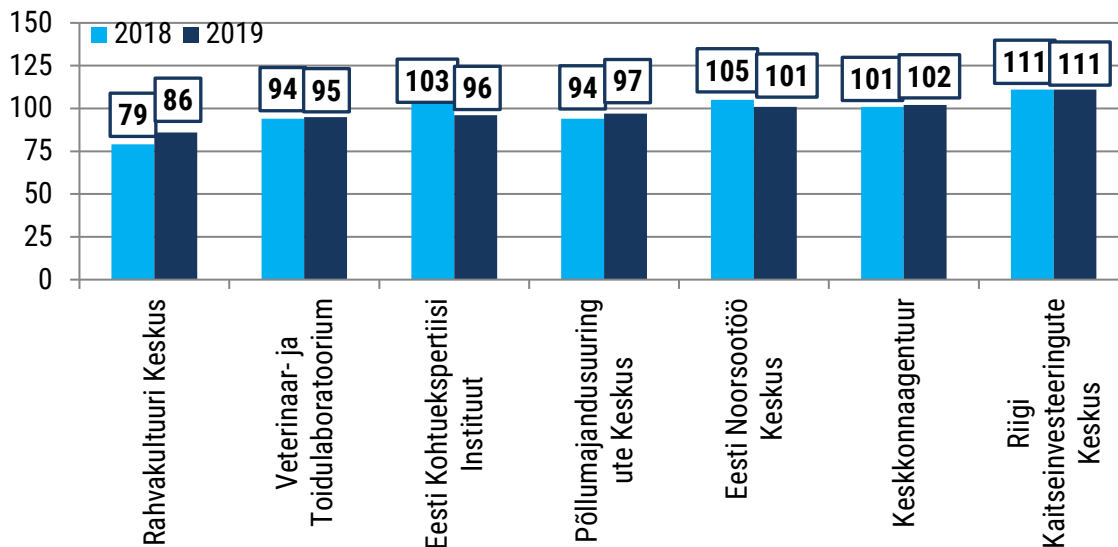
Joonis 68. Asutuste palgapositsioonid muuseumite võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

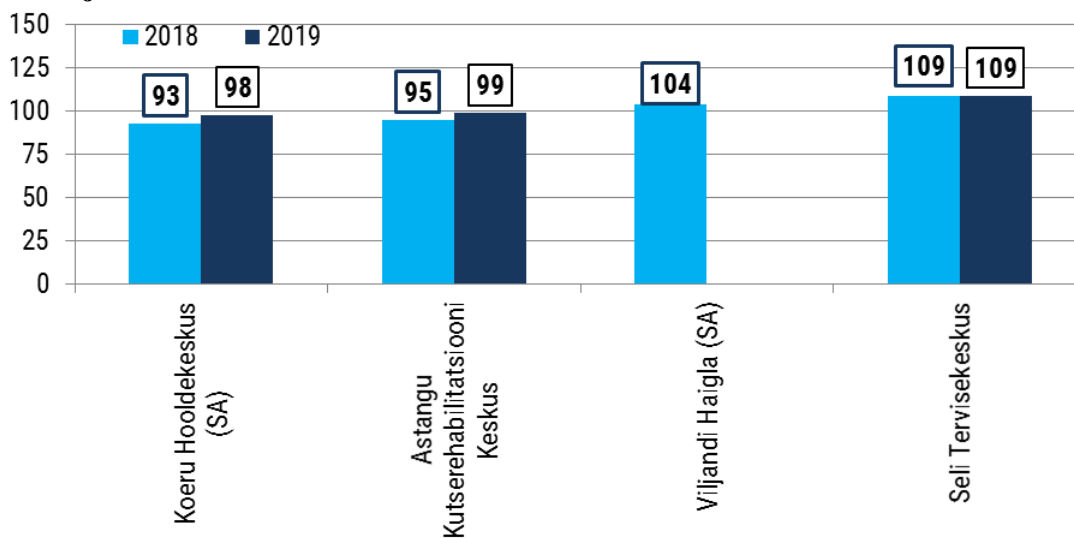
Joonis 69. Asutuste palgapositsioonid teadus- ja arendusasutuste võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

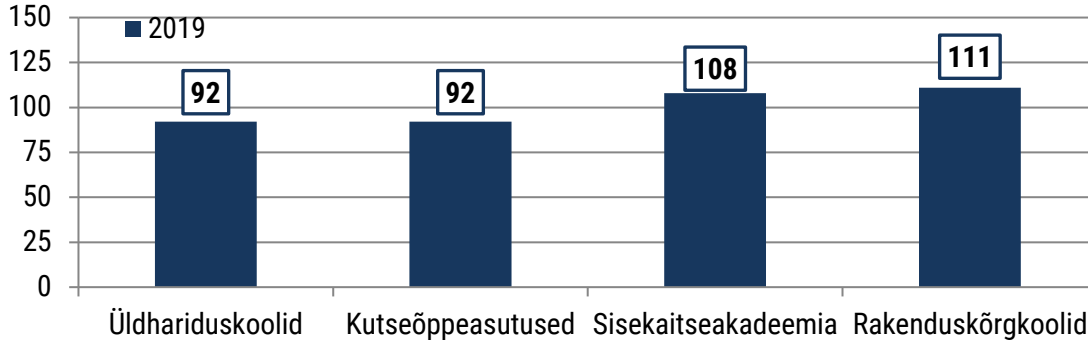
Joonis 70. Asutuste palgapositsioonid muude hallatavate asutuste võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

Joonis 71. Asutuste palgapositsioonid tervishoiu ja sotsiaalhoolekande asutuste võrdlusgrupis 2018. ja 2019. aastal.

Joonis 72. Asutuste palgapositsioonid koolide võrdlusgrupis 2019. aastal.

Tabel 343. Kuu põhipalga detiilid, kvartiilid²³⁰, mediaan ja keskmine ning nende muutuste, vabatahtliku personalivoolavuse ja selle muutuse ülevaade ministeeriumide haldusalade kaupa 2019. aastal.

Asutus	10% ja muutus (%)	25% ja muutus (%)	Mediaan ja muutus (%)	Keskmine ja muutus (%)	75% ja muutus (%)	90% ja muutus (%)	Vabatahtlik voolavus 2018 ja muutus (pp)
Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusala							
Haridus- ja Teadusministeerium	1693 (7,5%)	1850 (5,7%)	2000 (5,3%)	2153 (5,7%)	2321 (3,2%)	2921 (1,4%)	13,2% (-0,4 pp)
Archimedes SA	1500 (7,1%)	1550 (6,9%)	1650 (10%)	1837 (7%)	1913 (6,3%)	2470 (3,3%)	
Eesti Teadusagentuur SA	1500 (7,1%)	1595 (7,9%)	1660 (5,5%)	1835 (5,7%)	1920 (5,9%)	2200 (-2,1%)	
Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA)	1326 (5,2%)	1600 (9,4%)	2000 (5,3%)	2040 (2,7%)	2350 (-2,1%)	2970 (2,4%)	
Innove SA	1450 (20,8%)	1550 (14,8%)	1650 (10%)	1732 (10,3%)	1780 (7,9%)	2300 (17,9%)	
Kutsekoda SA	1690 (12,7%)	1700 (4,6%)	1938 (7,6%)	1975 (7%)	2075 (6,4%)	2310 (10%)	
Rahvusarhiiv	925 (17,8%)	1173 (17,3%)	1330 (12,7%)	1517 (12,4%)	1800 (12,5%)	2400 (6,7%)	2,5% (1,1 pp)
Spordikoolituse ja-Teabe SA	1200 (3%)	1400 (8,7%)	1800 (12,5%)	1820 (9,8%)	2050 (14,7%)	2520 (0,2%)	
Teaduskeskus AHHA SA	1015 (1,5%)	1113 (1,1%)	1400 (7,7%)	1510 (9,1%)	1494 (-6,5%)	2000 (7,8%)	
Keeleinspektsioon	1044 (11,7%)	1100 (14,9%)	1120 (7,7%)	1393 (10,7%)	1435 (13,7%)	1762 (9,1%)	0,0% (-6,5 pp)
Eesti Keele Instituut	1100 (4,6%)	1244 (4,7%)	1400 (14%)	1516 (9,5%)	1768 (15,9%)	2215 (14,2%)	0,0% (0,0 pp)
Eesti Noorsootöö Keskus	1500 (-2,7%)	1576 (-6,5%)	1769 (5%)	1850 (2,1%)	1890 (6,1%)	2407 (2,8%)	17,9% (13,7 pp)

²³⁰ Selgitus: 90% detiil – 90% palkadest on väiksemad kui esitatud väärtus. 75% kvartiil – 75% palkadest on väiksemad kui esitatud väärtus. 25% kvartiil – 25% palkadest on väiksemad kui esitatud väärtus. 10% detiil – 10% palkadest on väiksemad kui esitatud väärtus.

2019. aasta riigelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Asutus	10% ja muutus (%)	25% ja muutus (%)	Mediaan ja muutus (%)	Keskmine ja muutus (%)	75% ja muutus (%)	90% ja muutus (%)	Vabatahtlik voolavus 2018 ja muutus (pp)
Kutseõppeasutused	800	1219	1281	1312	1478	1702	4,5% (-1,3 pp)
Rakenduskõrgkoolid	1200	1400	1540	1630	1730	2100	3% (0,1 pp)
Üldhariduskoolid	900	1250	1300	1313	1375	1625	4,4% (0,2 pp)
Justiitsministeeriumi haldusala							
Justiitsministeerium	1607 (5,8%)	1948 (3,6%)	2305 (9,8%)	2341 (7,2%)	2467 (6,8%)	3240 (8,2%)	13,2% (2,2 pp)
Kohtud	850 (25%)	940 (20,5%)	1100 (29,4%)	1190 (16,9%)	1200 (14,3%)	2001 (7%)	7,8% (0,1 pp)
Konkurentsiamet	1700 (6,3%)	1800 (9,1%)	2100 (16,7%)	2232 (9,8%)	2500 (8,7%)	2600 (4%)	9,2% (7,1 pp)
Patendiamet	1226 (12,2%)	1413 (10%)	1483 (11,4%)	1613 (12,2%)	1671 (10,8%)	2113 (11,1%)	5,3% (-3,2 pp)
Vanglad	969 (4,2%)	1200 (4,3%)	1428 (5,2%)	1543 (7,8%)	1745 (8,6%)	2087 (6,7%)	19,5% (2,1 pp)
Prokuratuur	900 (1,7%)	1025 (3%)	1170 (2%)	1270 (2,1%)	1350 (3,8%)	1768 (3,6%)	7,9% (-0,1 pp)
Andmekaitse Inspeksioon	1316 (-11,5%)	1681 (9,3%)	1681 (5,8%)	1825 (-4,9%)	1996 (-12,8%)	2532 (-1,2%)	44,2% (44,2 pp)
Eesti Kohtuekspertiisi Instituut	1013 (0%)	1120 (1,8%)	1550 (6,9%)	1565 (3,9%)	1860 (8%)	2164 (7,1%)	4,7% (0,7 pp)
Registrite ja Infosüsteemide Keskus	1300 (13%)	1550 (10,7%)	1905 (12,1%)	2089 (10,4%)	2400 (9,1%)	3200 (12,7%)	18,5% (9,7 pp)
Kaitseministeeriumi haldusala							
Kaitseministeerium	1679 (9,3%)	1908 (5,8%)	2102 (5,1%)	2222 (3,9%)	2400 (-0,9%)	3080 (2,1%)	9,9% (2,0 pp)
Kaitseliit (avalik-õiguslik)	1030 (6,4%)	1151 (7,9%)	1550 (13,1%)	1601 (9,8%)	1850 (5,7%)	2400 (9,5%)	
Kaitsevägi	950 (4,4%)	1150 (9,5%)	1500 (7,1%)	1570 (8,4%)	1800 (9,1%)	2300 (5,9%)	5,9% (0,5 pp)
Kaitseressursside Amet	1400 (7,7%)	1500 (7,1%)	1550 (6,9%)	1726 (4,8%)	1890 (5%)	2458 (6,9%)	3,4% (-3,0 pp)
Eesti Sõjамuseum	1000 (0%)	1163 (10,7%)	1350 (3,8%)	1449 (3,7%)	1553 (1,8%)	1807 (0,9%)	0,0% (0,0 pp)
Seli Tervisekeskus	705 (4,4%)	705 (4,4%)	945 (6,8%)	1061 (5,2%)	1250 (10,6%)	1372 (4,3%)	0,0% (-4,0 pp)
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus	1056 (14,9%)	1250 (8,7%)	1740 (8,7%)	1739 (7%)	2020 (2,8%)	2530 (5,2%)	11,7% (4,9 pp)
Keskonnaministeeriumi haldusala							
Keskonnaministeerium	1700 (16,3%)	1820 (10,1%)	2000 (12,4%)	2100 (8,7%)	2200 (8,6%)	2950 (9,3%)	9,6% (3,8 pp)
Keskonnainspeksioon	1350 (20,6%)	1413 (20,2%)	1550 (10,7%)	1627 (9,2%)	1700 (6,3%)	1890 (0%)	8,4% (1,5 pp)

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Asutus	10% ja muutus (%)	25% ja muutus (%)	Mediaan ja muutus (%)	Keskmine ja muutus (%)	75% ja muutus (%)	90% ja muutus (%)	Vabatahtlik volavus 2018 ja muutus (pp)
Keskkonnaamet	1100 (11,1%)	1113 (5,7%)	1300 (11,6%)	1403 (8,4%)	1488 (9,9%)	1897 (2,1%)	9,5% (-2,3 pp)
Maa-amet	1100 (4,8%)	1279 (6,8%)	1400 (14,3%)	1526 (8,2%)	1690 (11,7%)	2143 (7,1%)	5,5% (2,2 pp)
Keskkonnaagentuur	1100 (21%)	1300 (8,3%)	1550 (13,1%)	1614 (10,9%)	1868 (13,2%)	2240 (4,2%)	4,9% (-1,3 pp)
KEMIT	1650 (10,7%)	2000 (12,7%)	2500 (11,1%)	2442 (9,9%)	2700 (6,9%)	3200 (12,7%)	12,2% (-5,0 pp)
Eesti Loodusmuuseum	1050 (16,7%)	1138 (10,4%)	1325 (1,9%)	1359 (4,9%)	1425 (1,1%)	1635 (1,9%)	4,2% (-15,2 pp)
Kultuuriministeeriumi haldusala							
Kultuuriministeerium	1650 (-1,8%)	2150 (6,2%)	2300 (7%)	2376 (5,3%)	2500 (4,2%)	3540 (16,4%)	5,7% (0,2 pp)
Muinsuskaitseamet	1400 (21,7%)	1450 (16%)	1600 (20,8%)	1740 (12,4%)	1839 (8,2%)	2160 (0,7%)	9,8% (6,2 pp)
Eesti Kontsert SA	608 (8,6%)	770 (11,1%)	1300 (13%)	1292 (11,1%)	1500 (13,2%)	1960 (14,4%)	
Eesti Meremuuseum SA	670 (11,7%)	1150 (7%)	1300 (8,3%)	1440 (12,1%)	1700 (11,5%)	2000 (11,1%)	
Eesti Rahva Muuseum	950 (15,2%)	1200 (9,1%)	1300 (13%)	1341 (11,3%)	1350 (10,7%)	1795 (7,7%)	7,7% (-4,5 pp)
Eesti Rahvusraamatukogu (avalik-õiguslik)	945 (5%)	1300 (13%)	1300 (13%)	1345 (10%)	1370 (9,6%)	1660 (7,8%)	
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester	1300 (12%)	1478 (9,1%)	1656 (7%)	1674 (7,2%)	1679 (8,5%)	1783 (7%)	
Eesti Vabaõhumuuseum SA	723 (7,6%)	972 (5,7%)	1300 (13%)	1253 (13,6%)	1450 (21,3%)	1600 (25,1%)	
Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid SA	560 (7,3%)	662 (1,8%)	1300 (13%)	1107 (8,6%)	1380 (15%)	1450 (3,6%)	
Narva Muuseum SA	540 (8%)	540 (8%)	1044 (15,9%)	1039 (11,2%)	1300 (13%)	1550 (-2,2%)	
NUKU SA	880 (7,3%)	1300 (23,8%)	1300 (13%)	1313 (10,7%)	1375 (10%)	1700 (9,7%)	
Rahvakultuuri Keskus	1300 (136,4%)	1300 (13%)	1300 (13%)	1359 (26,5%)	1300 (13%)	1440 (15,5%)	0,0% (0,0 pp)
Eesti Rahvusringhääling	1300	1300	1300	1564	1619	2400	
Eesti Ajaloomuuseum SA	800	1000	1300	1260	1348	1710	
Eesti Tervishoiu Muuseum SA	1150	1295	1300	1462	1528	1850	
Endla Teater SA	592	900	1300	1197	1350	1424	
Teater Vanemuine SA	642	1230	1300	1230	1300	1450	
Ugala Teater SA	710	1250	1300	1255	1400	1500	

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Asutus	10% ja muutus (%)	25% ja muutus (%)	Mediaan ja muutus (%)	Keskmine ja muutus (%)	75% ja muutus (%)	90% ja muutus (%)	Vabatahtlik voolavus 2018 ja muutus (pp)
Maaeluministeeriumi haldusala							
Maaeluministeerium	1639 (8,4%)	1659 (5,3%)	1845 (7,9%)	2021 (7%)	2200 (9,5%)	2873 (11,1%)	7,4% (-0,5 pp)
Põllumajandusamet	1190 (13,9%)	1259 (10%)	1330 (7,6%)	1471 (8,6%)	1570 (7,3%)	1836 (5,5%)	5,2% (0,0 pp)
PRIA	1000 (6,3%)	1070 (9,4%)	1285 (11,7%)	1450 (8,3%)	1700 (3%)	2060 (3%)	11,0% (4,7 pp)
Veterinaar- ja Toiduamet	1088 (9,2%)	1300 (20,7%)	1420 (22%)	1480 (19,5%)	1600 (19,9%)	1850 (10,2%)	7,0% (0,8 pp)
Eesti Taimakasvatuse Instituut	790 (21,5%)	850 (24,5%)	1050 (33,4%)	1221 (23,8%)	1575 (25,6%)	1995 (33,4%)	4,0% (-0,1 pp)
Põllumajandusuuringute Keskus	893 (5,1%)	1050 (5%)	1170 (5,7%)	1259 (8,9%)	1400 (7,7%)	1600 (13,1%)	0,6% (0,6 pp)
Veterinaar- ja Toidulaboratoorium	663 (11,6%)	844 (5,1%)	1103 (9,7%)	1164 (8,3%)	1425 (8,6%)	1700 (7,7%)	4,0% (-5,5 pp)
Eesti Maaelumuuseumid SA	685	780	1000	1042	1250	1280	
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusala							
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	1608 (0,5%)	1864 (6,5%)	2095 (7,4%)	2236 (5,6%)	2400 (4,3%)	3170 (6,2%)	7,5% (-4,8 pp)
Eesti Geoloogiateenistus	1281 (16,4%)	1450 (3,6%)	1625 (1,6%)	1849 (5%)	2000 (5,3%)	2850 (-5,6%)	0,052
Lennuamet	1783 (13,2%)	1900 (14,7%)	2038 (14%)	2327 (17,8%)	3000 (29%)	3100 (21,6%)	10,9% (-10,6 pp)
Maanteeamet	1100 (6,8%)	1350 (3,8%)	1730 (1,8%)	1804 (1,8%)	2100 (2,4%)	2500 (0%)	9,0% (3,8 pp)
Riigi Infosüsteemi Amet	1598 (6,5%)	1900 (5,6%)	2375 (8%)	2500 (6,5%)	2884 (3%)	3800 (15,2%)	22,1% (6,4 pp)
Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus (RIKS)	1603 (-0,8%)	1965 (1,8%)	2265 (4,6%)	2342 (6,6%)	2743 (5,5%)	3146 (8,5%)	
Veeteede Amet	1000 (6,4%)	1370 (9,6%)	1615 (8,6%)	1725 (7,5%)	2110 (7%)	2480 (8%)	6,3% (0,2 pp)
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	1500 (15,4%)	1600 (12%)	1720 (7,5%)	1865 (6,7%)	1900 (4,8%)	2351 (0%)	
Ettevõtluse Arendamise SA	1400	1400	1800	1856	2000	2320	
Rahandusministeeriumi haldusala							
Rahandusministeerium	1288 (-0,2%)	1700 (1,6%)	2200 (7,3%)	2172 (5,5%)	2550 (8,5%)	3000 (7,1%)	9,8% (1,3 pp)
Maksu- ja Tolliamet	1100 (8,9%)	1200 (9,1%)	1440 (6,7%)	1594 (7,7%)	1800 (5,9%)	2247 (7%)	5,0% (1,1 pp)
Statistikaamet	750 (7,1%)	1150 (4,5%)	1383 (6,4%)	1525 (9,9%)	1700 (6,3%)	2400 (25%)	7,0% (-1,9 pp)
RMIT	1300 (13%)	1575 (21,2%)	2050 (13,9%)	2105 (9,6%)	2400 (4,3%)	3050 (8,7%)	7,4% (-7,6 pp)

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

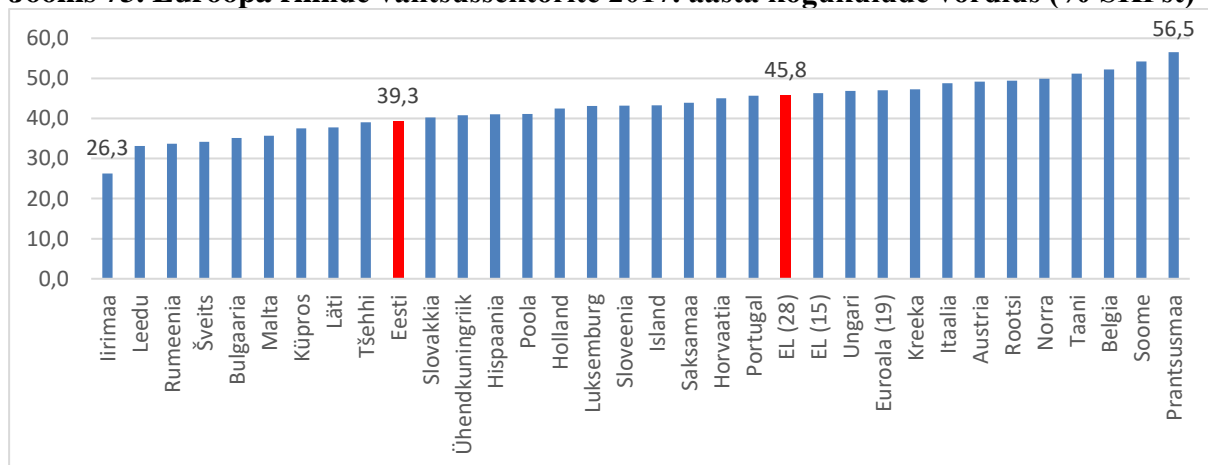
Asutus	10% ja muutus (%)	25% ja muutus (%)	Mediaan ja muutus (%)	Keskmine ja muutus (%)	75% ja muutus (%)	90% ja muutus (%)	Vabatahtlik voolavus 2018 ja muutus (pp)
Riigi Tugiteenuste Keskus	1284 (32,4%)	1390 (10,3%)	1500 (7,1%)	1720 (15,8%)	1950 (25,1%)	2400 (10,3%)	4,7% (0,5 pp)
Keskkonnainvesteeringute Keskus	1800	2115	2115	2279	2275	2725	
Siseministeeriumi haldusala							
Siseministeerium	1330 (3,9%)	1750 (9,4%)	2300 (9,5%)	2190 (7,8%)	2445 (5,2%)	3110 (6,1%)	12,5% (7,0 pp)
Politsei- ja Piirivalveamet	1150 (15%)	1280 (15,3%)	1480 (12,3%)	1531 (12,5%)	1650 (10%)	2000 (11,1%)	6,7% (0,4 pp)
Päästeamet	907 (23,1%)	988 (23,2%)	1103 (23,1%)	1235 (21,9%)	1296 (21,1%)	1710 (23,9%)	3,8% (-0,3 pp)
Häirekeskus	1080 (8%)	1130 (7,6%)	1200 (9,1%)	1416 (10,9%)	1500 (13,9%)	2000 (11,1%)	8,3% (-5,3 pp)
SMIT	1350 (3,8%)	1600 (10,3%)	2200 (10%)	2342 (7,6%)	2838 (5,1%)	3500 (6,1%)	13,2% (-5,1 pp)
Sisekaitseakadeemia	857 (22,4%)	1300 (5,2%)	1663 (0,9%)	1643 (3,1%)	1832 (-1,1%)	2357 (-2,2%)	7,5% (-4,9 pp)
Sotsiaalministeeriumi haldusala							
Sotsiaalministeerium	1800 (4,8%)	2000 (7,7%)	2100 (4,7%)	2304 (7,3%)	2500 (6,5%)	3100 (10,5%)	9,1% (-5,3 pp)
Koeru Hooldekeskus SA	609 (7,2%)	730 (25,9%)	780 (29,1%)	897 (15,6%)	915 (19,6%)	1252 (8,4%)	
Sotsiaalkindlustusamet	1010 (8,6%)	1075 (9,1%)	1280 (15,3%)	1383 (9,5%)	1540 (10%)	1900 (11,8%)	12,4% (2,6 pp)
Terviseamet	950 (8,4%)	1200 (20%)	1300 (15,6%)	1378 (11,7%)	1500 (7,1%)	1850 (5,7%)	5,1% (-3,0 pp)
Ravimiamet	1052 (-2,3%)	1385 (5,3%)	1575 (6,1%)	1699 (1,7%)	1930 (4,2%)	2500 (-4,7%)	5,6% (-2,2 pp)
Tööinspeksioon	1050 (0%)	1200 (4,3%)	1240 (0,8%)	1366 (5,2%)	1450 (12%)	1600 (4%)	7,2% (-1,3 pp)
Tervise Arengu Instituut	1127 (11,6%)	1400 (10,1%)	1600 (11%)	1630 (9,7%)	1750 (8,5%)	2200 (8,1%)	7,1% (3,2 pp)
Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskus	748 (4,6%)	1080 (2,2%)	1379 (6,1%)	1347 (5,9%)	1535 (3%)	1788 (3,1%)	11,5% (-1,1 pp)
TEHIK	1460 (4,3%)	1938 (7,6%)	2300 (6,5%)	2406 (6,4%)	2600 (1,5%)	3520 (10%)	16,1% (9,9 pp)
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei	1710	1800	1800	1927	2170	2204	26,7% (18,0 pp)
Välisministeeriumi haldusala							
Välisministeerium	1330 (6,4%)	1534 (9,5%)	1719 (6%)	1918 (8,8%)	2246 (7%)	2800 (11,8%)	5,0% (1,6 pp)
Põhiseaduslikud institutsioonid ja Riigikantselei							
Vabariigi Presidendi Kantselei	1030 (3%)	1260 (3,9%)	1750 (2,9%)	1939 (3,2%)	2720 (5,6%)	2996 (1,9%)	5,7% (-3,3 pp)

Asutus	10% ja muutus (%)	25% ja muutus (%)	Mediaan ja muutus (%)	Keskmine ja muutus (%)	75% ja muutus (%)	90% ja muutus (%)	Vabatahtlik voolavus 2018 ja muutus (pp)
Riigikogu Kantselei	1050 (8,8%)	1400 (3,7%)	1800 (5,9%)	1825 (2,4%)	2160 (-1,8%)	2600 (0%)	4,9% (-0,3 pp)
Riigikohus	1350 (8%)	1600 (0%)	2200 (2,3%)	2087 (4,2%)	2600 (2%)	2800 (5,9%)	8,7% (3,7 pp)
Riigikantselei	1400 (-0,8%)	1900 (5,6%)	2300 (1,1%)	2344 (2,5%)	2700 (0%)	3184 (0,1%)	13,0% (1,7 pp)
Riigikontroll	1830 (1,1%)	2150 (8,9%)	2325 (5,7%)	2513 (6,8%)	2825 (8,7%)	3500 (11,1%)	9,6% (6,6 pp)

LISA 9 VALITSUSSEKTORI KULUDE VÕRDLUS VALITSEMISFUNKTSIOONIDE LÕIKES

Käesolevas lisas antakse ülevaade Eurostati andmebaasi²³¹ alusel valitsussektori kulude jaotuses tegevusalade (COFOG) järgi 2017. aasta kohta, mis on hilisem avaldatud info.

Joonis 73. Euroopa riikide valitsussektorite 2017. aasta kogukulude võrdlus (% SKPst)

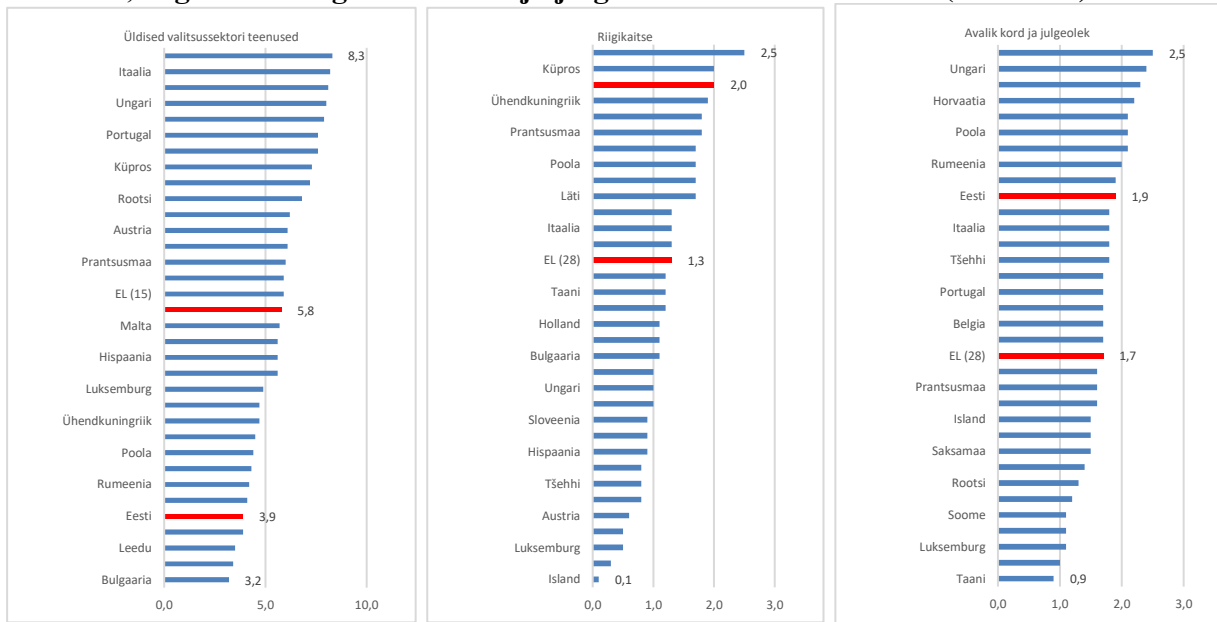

Allikas: Eurostat

Eesti valitsussektori kulud jäävad teiste EL ja euroala riikide keskmistest kuludest alla küündides 2017. aastal 39,3%ni SKPst (ELi keskmine 45,8%). Samas jäävad Eesti valitsussektori kulutused teiste baltiriikidega võrreldes suuremaks. Kui EL keskmine näitaja on alates 2013. aastast vähenenud (48,6% 2013. a), siis Eesti valitsussektori kulude osakaal SKPst on samal perioodil mõnevõrra kasvanud (38,5% 2013. a).

²³¹ Andmed võetud 20.09.2019 Eurostat andmebaasist päringust (uuendatud 16.05.2019) Economy and finance > Government statistics > Government finance statistics (EDP and ESA 2010) > Annual government finance statistics > General government expenditure by function (COFOG)

Joonis 74. Euroopa riikide valitsussektorite kulud tegevusalade üldised valitsussektori teenused, riigikaitse ning avalik kord ja julgeolek 2017. aastal (% SKPst)

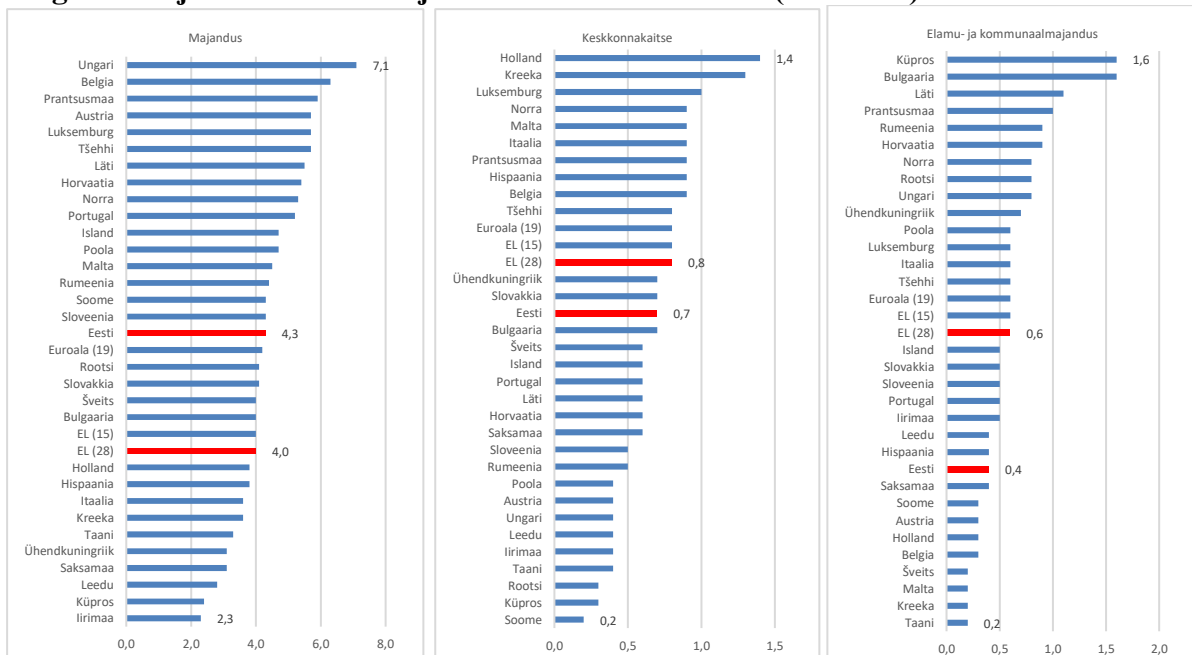
Allikas: Eurostat

EL keskmiselt panustati üldistele valitsussektori teenustele 2017. aastal 5,8% SKPst. Samal ajal oli Eesti vastav näitaja üks madalaim ehk 4,3%.

2017. aastal olid Eesti kulutused riigikaitsele 2,0% olles sellega üks suurimaid panustajaid Kreeka ja Küprose järel. Ka Läti ja Leedu on võrreldes varasemate aastatega oma panust riigikaitsele suurendanud.

Eesti kulud avalikku korda ja julgeolekusse on Eurostati andmetel stabiilselt 1,9% juures olnud, mis võrreldes EL keskmisega on 0,2 protsendipunkti kõrgem.

Joonis 75. Euroopa riikide valitsussektorite kulud tegevusalade majandus, keskkonnakaitse ning elamu- ja kommunaalmajandus lõikes 2017. aastal (% SKPst)

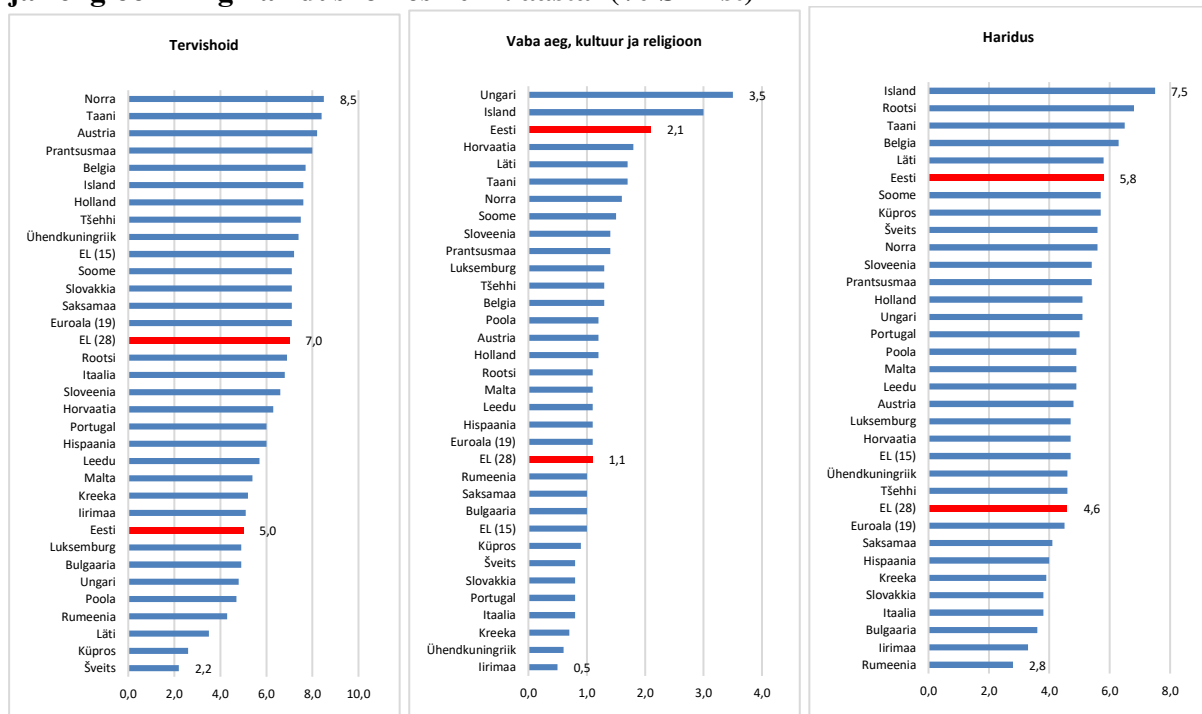
Allikas: Eurostat

EL keskmisega võrreldes panustab Eesti majanduse valdkonda keskmisest veidi rohkem ehk 4,3%. Samas on see madalam kui varasematel aastatel keskmiselt, mil Eesti on panustanud 4,7% (2012-2015). Langenud on ka EL keskmine, mis aastatel 2012-2015 oli 4,4%. Langustrendis on lähinaabritest ka Leedu, Rootsi ja Soome.

EL riigid panustasid 2017. aastal keskmiselt keskkonnakaitsele 0,8% SKPst, mis on samal tasemel olnud aastast 2011. Eestil oli vastav näitaja 2017. aastal 0,7%, mis on viimaste aastate keskmisega samas suurusjärgus. Saastekvoodi müügitulude mõju tõttu pärineb viimane ainult kulusid arvestav näitaja Eesti kohta aastast 2009, mil Eesti panustas keskkonnakaitsele 1,1% SKPst ja Euroopa Liidu keskmiseks oli 0,9%.

Elamu- ja kommunaalmajanduse valdkonnas jääb Eesti panus 0,4% SKP-st EL keskmisele alla. Mõlema näitajad on 2010. aastast langustrendis ning jäänud stabiilselt püsima sama suurusjärgu juurde 2014. aastast. Sarnane trend on ka Lätil ja Soomel.

Joonis 76. Euroopa riikide valitsussektorite kulud tegevusalade tervishoid, vaba aeg, kultuur ja religioon ning haridus lõikes 2017. aastal (% SKPst)

Allikas: Eurostat

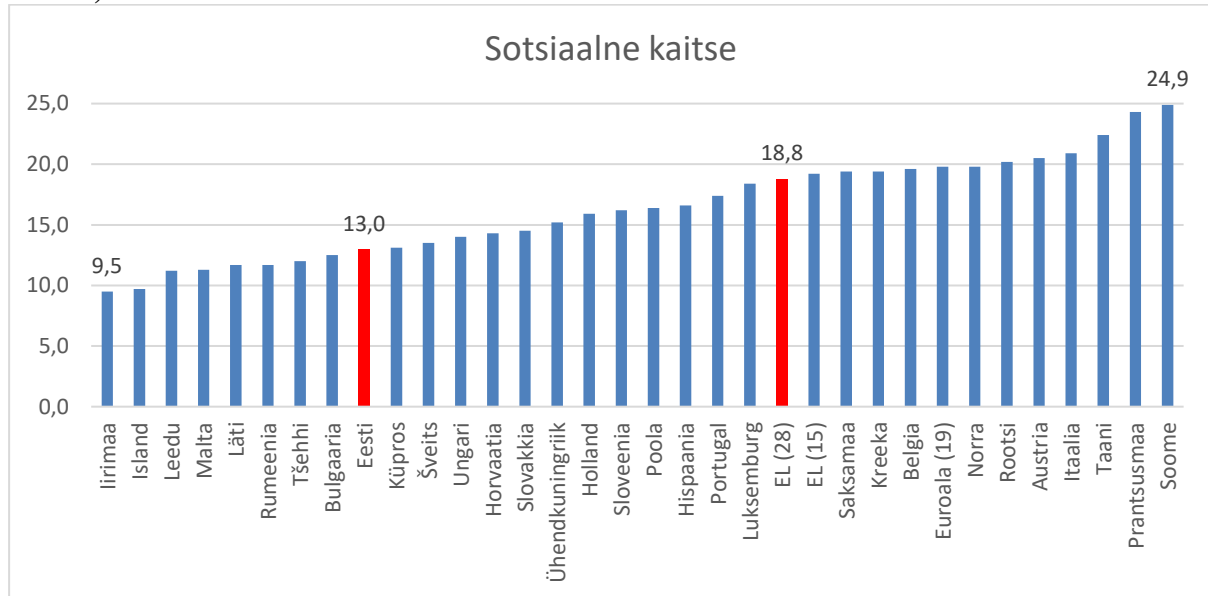
Eesti panustab tervishoidu 5,0% SKP-st, mis on EL keskmisega 7,0% võrreldes väiksem (Lätil 3,5% ja Leedul 5,7%). Eesti näitaja on 2012. aastast tõusnud ulatudes 2015. aastal 5,4%, alates 2016. aastast on meie näitajad langenud. Sarnast trendi näitab ka lähinaaber Soome, kelle 2014. aasta tase 8,3% on langenud 2017. aastal 7,1%-ni. EL keskmine on samal ajal püsinud stabiilselt 7,1-7,2 % vahel, langedes 2017. aastal 7,0%-ni. Sarnaselt EL keskmisega on lähinaaber Rootsi hoidnud oma kulutusi tasemel 6,9-7,0%.

Võrreldes EL keskmise panusega vaba aja, kultuuri ja religiooni valdkonda, olid Eesti kulud SKPst 2017. aastal kaks korda suuremad. EL riikidega võrreldes oleme Islandi ja Ungari järel kolmandal kohal. Eesti tase on olnud sarnane 2011. aastast ning viimastel aastatel on näha tõusutrendi (2015. aasta 1,9% vs 2017. aasta 2,1%). Samal ajal on EL keskmine olnud stabiilselt 1,1%. Lähinaabrid Rootsi 1,1%, Soome 1,5% ja Läti 1,7% on sarnaselt EL keskmisele olnud stabiilsed. Leedu 1,1% panus on sarnaselt Eestile viimastel aastatel tõusnud (võrdluseks 2015. aasta tase 0,9%), olles EL

keskmisega samas suurusjärgus.

Eesti hariduskulud SKPst 5,8% on suuremad kui EL keskmine 4,6%, mis asetab meid koos Lätiga EL riikide võrdluses 5. ja 6. kohale. Võrdluses 2012. aastaga (6,3%) on Eesti näitaja langenud 0,5 protsendipunkti. Langustrendis on olnud ka Soome 5,7% (2012. aastal 6,4%) ja Leedu 4,9% (2012. aastal 5,8%). Kasvavas tempos on liikunud Rootsi 6,8% (2012. aastal 6,5%), Läti on stabiilselt hoidnud taset 5,8%.

Joonis 77. Euroopa riikide valitsussektorite kulud tegevusala sotsiaalne kaitse 2017. aastal (% SKPst)

Allikas: Eurostat

Eesti sotsiaalse kaitse kulutused olid 2017. aastal 13,0% SKPst, samal ajal EL keskmine oli 18,8%. Kui 2010. aastal olid Eesti, Läti ja Leedu osakaal sotsiaalse kaitse valdkonda samal tasemel (14,1-14,2%), siis 2017. aastal on Läti 11,7% ja Leedu 11,2% endiselt languses. Samas Eesti osakaal on viimastel aastatel tõusnud (võrdluseks 2012. aasta osakaal oli 12,3%). Sarnaselt Lätile ja Leedule on ka EL keskmine olnud viimastel aastatel langustrendis (võrdluseks 2014. aasta osakaal 19,3%). EL riikide omavahelisel võrdlemisel on oluline arvestada ka riikide sotsiaalse kaitse süsteemi ülesehitust.

LISA 10 TULEMUSVALDKONDADE, PROGRAMMIDE JA MEETMETE EESMÄRGID JA EELARVED

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
ETTEVÕTLUS JA INNOVATSIOON	Toetada Eestis arengule ja ekspordile orienteeritud, rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist ja usaldusväärset majanduskeskkonda, kus ettevõtjatel on võimalus teenida rohkem tulu suure lisandväärtusega toodete ja teenuste eest ning sellega luua majanduskasv, mis jõuab kõigi Eesti elanikeni.	157 196	0,54%

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond	Eesti ettevõtluskeskkond on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ja usaldusväärne ehk kõigi turuosalistega arvestav koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning toodete ja teenuste pakkumiseks. Siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on rahvusvaheliselt atraktiivne turismisihtkoht.	134 208	0,46%
Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine	Eesti on ambitsioonikate äriideede kasvulava ning siinsed ettevõtted toodavad kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid	91 647	0,31%
Konkurentsivõimelise ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna tagamine	Eesti on hinnatud koht ettevõtluseks ja sellesse investeerimiseks ning sinne tarbimiskeskond on konkurentsivõimeline.	26 780	0,09%
Konkurentsivõimelise turismikeskonna kujundamine	Eesti on rahvusvaheliselt atraktiivne turismisihtkoht, kus turismiettevõtjatel on hea tegutseda	15 781	0,05%
Ehitus	Kujundada parimad tingimused ehitatud keskkonna eluterveks arenguks. Programmiga luuakse keskkond ja eeldused ehitussektori ettevõtete ning ehitatud keskkonna rahvusvahelise konkurentsivõime kasvuks, sealhulgas sektori tootlikkuse kasvuks. Soodustame arengut seal, kus esinevad ehitatud keskkonna turutõrked, et inimesed tahaksid Eestis elada ja töötada. Tänu paremale ja kulutõhusamale elukeskkonnale paraneb Eesti inimeste tarbimisvõime. Pannakse alus järjepidevale majanduskasvule mis jõuab kõigi Eesti elanikeni.	22 988	0,08%
Jätkusuutlik ehitus ja planeerimine	Saavutada meie ehitussektoriga seotud ettevõtete kõrge rahvusvaheline konkurentsivõime ja parim ehitatud keskkond. Nii uute kui ka olemasolevate ehitiste osas tagatakse võimalikult keskkonnasäästlikud, energiatõhusad, ligipääsetavad, turvalised, tervist säästvad ja muul moel kvaliteetsed lahendused. Ehitatud keskkonda luuakse efektiivselt ja majanduse ühtlast arengut soodustavalt. Ehituse tootlikkuse tõstmiseks arendatakse välja vastav digitaaltaristu. Tagatakse vastav õiguslik keskkond ja selle tõhus rakendamine, riiklik visioon ning teavitustegevus.	3 235	0,01%
Jätkusuutlik ja kättesaadav elamufond	Meetme tulemusena on Eesti elamufond kvaliteetne, jätkusuutlik ja kättesaadav. Tänu madalamatele kulutustele eluruumile ja selle kasutamisele kasvab ligi poolte Eesti inimeste tarbimisvõime. Pannakse alus majanduskasvule kõigis Eesti piirkondades.	19 753	0,07%
TRANSPORT	Eesti transpordipoliitika eesmärk on tagada elanikele ja ettevõtetele mugavad, ohutud, kiired ja kestlikud liikumisvõimalused.	432 894	1,48%
Transport	Tagada jätkusuutlik, ohutu, turvaline, juurdepääsetav, kaasav, kiire ja tehnoloogiliselt uuenduslik transpordisektor ja taristu, mis suurendab Eesti kodanike heaolu ning edendab nende liikumisvõimalusi, toetab konkurentsivõimelist ja tõhusat logistikat ning aitab kaasa Eesti majanduse konkurentsivõime suurendamisele.	432 894	1,48%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Liikuvuse korraldamine	Liikuvuskorralduse parem organiseerimine, s.h tagades teenuste ja sihtkohtade kättesaadavuse läbi liikumiste asendamise, targema maa-, õhuruumi ja veeteede kasutuse ning planeerimise, efektiivsema ja ohutuma liikuvuse, transpordisüsteemi omavahelise ühilduvuse ja nutikate lahenduste kasutamise.	131 730	0,45%
Kvaliteetne ja ohutu taristu	Kvaliteetse, ohutu ja kestliku taristu arendamine ja korrashoid, et tagada mugavad ja kulutõhusad ühendused nii Eesti siseselt kui ka rahvusvahelistelt.	301 164	1,03%
INFOÜHISKOND	Eestis on loodud hästi toimiv keskkond IKT laialdaseks kasutamiseks ja nutikate lahenduste loomiseks, mis on seeläbi tõstnud majanduse konkurentsivõimet, inimeste heaolu ja riigivalitsemise tõhusust.	52 554	0,18%
E-riigi ja sideturu arendamise programm	Tehnoloogiatrende ja elanike vajadusi arvestav taristu, mis täidab nii avaliku kui ka erasektori huve, võimaldades tootlikkuse kasvu mõlemas sektoris ning kõigil isikutel Eestis kasutada mis tahes ajal kiiret internetti	48 691	0,17%
Sideturu ja ühenduste areng	On loodud õiguslik raamistik sideturu ja ühenduste arenguks, mis on ajakohastatud ja üheselt mõistetav ning toetab sideturu arengut ja konkurentsi.	11 708	0,04%
Riigi IS arendamine	Teenuste baastaristu toetab Eesti elanike ja ettevõtjate tegevusi nii kodus kui ka piiriülelset	8 368	0,03%
Paremad avalikud teenused IKT abil	Proaktiivsed taustal toimivad avalikud teenused IKT abil.	26 932	0,09%
IKT oskuste arendamine	Rohkem kõrgema lisandväärtusega töökohti, suurem rahvusvaheline konkurentsivõime ja kõrgem elukvaliteet inimeste IKT-oskuste tõusu kaudu	1 683	0,01%
Küberturvalisuse programm	Eesti on kõige küberturvalisem digitaalne riik.	3 863	0,01%
Jätkusuutlik digitaalne ühiskond	Eesti on jätkusuutlik ja turvaline digitaalne ühiskond	3 582	0,01%
Ettevõtlus ja T&A	Eestis on teaduspõhine, innovaatiline ja globaalselt konkurentsivõimeline küberturbe sektori ettevõtlus, mis katab riigi jaoks olulised võtmekompetentsid	125	0,00%
Küberoskuslik ühiskond	Eesti on ühiskonnana küberteadlik ning tagatud on valdkonna spetsialistide piisav järeelkasv	156	0,00%
ENERGEETIKA	Eestis on tagatud pidev energiavarustus; Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum	38 713	0,13%
Energeetika	Eestis on tagatud pidev energiavarustus; Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum	38 713	0,13%
Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus	Energiamajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbija elektrihindade ja keskkonnanahoidlike lahenduste kasutamise.	705	0,00%
Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises	Primaarenergia tarbimine muutub oluliselt tõhusamaks.	38 008	0,13%
PEREPOLIITIKA	Eesti rahvas on kasvav rahvas ning laste ja perede heaolu ja elukvaliteet on tõusnud	775 008	2,65%
Laste ja perede programm	Laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi parandamine, soodustades seeläbi laste sünde	775 008	2,65%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitseüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu	Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitseüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu	3 041	0,01%
Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele	Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele	26 715	0,09%
Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut ning töö ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitseüsteem	Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut ning töö ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitseüsteem	744 457	2,55%
Jätkusuutlik rahvastiku- ja perepoliitika		795	0,00%
RIIGIVALITSEMINE	Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine	261 226	0,89%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid on ellu viidud	10 002	0,03%
Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid on ellu viidud	10 002	0,03%
Riigi rahandus	Kestlik ja majandustsüklit tasakaalustav riigi rahandus	74 931	0,26%
Eelarvepoliitika	Paindlik ja mõjus eelarvepoliitika	20 265	0,07%
Maksu- ja tollipoliitika kujundamine ja korraldamine	Stabiilne, fiskaalselt kestlik ja tõhus maksusüsteem	54 666	0,19%
Halduspoliitika	Riigi haldusvõimekuse tõstmine - piiratud eelarvelistes tingimustes riigihalduse kvaliteedi parandamine koos ressursside kasutamise tõhususe suurendamisega.	56 404	0,19%
Avaliku sektori organisatsiooni ja ressursside korraldamine	Tõhus haldusorganisatsioon ning ressursside korraldamine	4 418	0,02%
Keskne tugiteenus	Pakutavad tugiteenused on kvaliteetsed ja kulutõhusad	39 600	0,14%
Statistika tagamine	Usaldusväärne ja tarbijasõbralik statistika ja andmed	12 386	0,04%
Regionaalpoliitika	Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgeid tegevusi võimaldav meeldiv elukeskkond	110 327	0,38%
Regionaalareng	Toimepiirkondade arengueelduste parem kasutus majanduskasvuks ja elukvaliteedi tõusuks vajalike hüvede kättesaadavus	105 680	0,36%
Kohalik valitsemine	Tõhus kohalike omavalitsuste haldus ning toimiv kohanime korraldus	2 989	0,01%
Ruumiline planeerimine	Ruumiline planeerimine loob kõigil planeerimistasanditel eeldused erinevaid arenguvajadusi tasakaalustava, kvaliteetse ja säästliku ruumikasutuse tekkeks läbi avaliku protsessi	1 658	0,01%
Finantspoliitika	Konkurentsivõimeline ja usaldusväärne ettevõtlus- ja finantskeskkond	1 312	0,00%
Finantskeskkonna arendamine	Konkurentsivõimeline ja usaldusväärne ettevõtlus- ja finantskeskkond	1 312	0,00%
Kodanikuühiskond	Tegutsemisvõimekad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud	8 443	0,03%

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Kodanikuühiskonna mõju ja arengut toetavate tugiteenuste ning arenguprogrammide tagamine	Tegutsemisvõimekad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud	5 413	0,02%
Erakondade rahastamine	Eesti erakonnad on tegutsemisvõimekad	3 030	0,01%
Arhiivindusprogramm	ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine.	8 250	0,03%
Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine	Arhiiviväärtusega (püsiva väärtusega) teabe väljaselgitamine, selle riiklikule säilitamisele vastuvõtmine, nõuetekohane säilitamine ning dokumentaalse kultuuripärandi kasutamise võimaldamine.	8 250	0,03%
JULGEOLEK JA RIIGIKAITSE	Usutav heidutus sõjalise agressori vastu. Võime seista rünnaku vastu kogu ühiskonna tegevusega. Vajadusel kollektiivkaitse ja rahvusvahelise kriisiohje kiire ja tulemuslik rakendumine	517 425	1,77%
* TUV põhjal arvestatud julgeoleku ja riigikaitse tulemusvaldkonna programmide kulude kogumaht ja osakaal SKPst erineb			
NATO meetodika kohaselt arvatud kaitsekulude mahust ja osakaalust. NATO meetodi järgi arvatud kaitsekulu osakaal SKPst on 2020. a 2,11%.			
Iseseisev sõjaline kaitsevõime	Hoida ära Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude vastu kaitsta	367 843	1,26%
Kaitseväe juhtimine ja jätkusuutlikkuse tagamine	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	9 589	0,03%
Kübertähejuhatuse	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	18 429	0,06%
Sõjaväepolitsei	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	6 973	0,02%
1. Jalaväebrigad	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	108 019	0,37%
2. Jalaväebrigad	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	40 340	0,14%
Merevägi	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	20 888	0,07%
Õhuvägi	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	34 241	0,12%
Toetuse väejuhatuse	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	102 445	0,35%
Maakaitse	Struktuuriüksus suudab täita sellele määratud ülesandeid	26 919	0,09%
Kollektiivkaitses osalemine	NATO kollektiivkaitse on tõhus ja kindel. Tagatud on kollektiivkaitse toimimine, sh läbi Eesti osaluse rahvusvahelise julgeoleku tagamisel ning liitlaste panuse Eesti kaitseks	46 308	0,16%
Rahvusvaheline koostöö	Eesti mõju ning tegus NATO-s ja Euroopa Liidus on suuremad kui Eesti suurus seda eeldaks. Eesti kaitsepoliitika toetab lähedasi kahe- ja mitmepoolseid suhteid Eesti peamiste liitlas- ja partnerriikidega. Operatsioonid toetavad Eesti julgeolekupoliitika eesmarke	40 757	0,14%
Liitlaste kohalolek Eestis	Tugevdada Eesti kaitsevõimet ja NATO heidutus- ning kaitsehoiakut, võõrustades liitlaste lahingupataljoni (NATO enhanced Forward Presence - eFP), NATO Balti õhutorbe missiooni (NATO's Baltic Air Policing - BAP), NATO staabeelementi (NATO Force Integration Unit – NFIU) ja rahvusvahelisi sõjalisi õppusi	5 551	0,02%
Luure ja eelhoiatus		53 407	0,18%
Luure ja eelhoiatus	Luure ja eelhoiatusprogrammi eesmärk, mõõdikud ja sihttasemed ning olulised tegevused on juurdepääsupiiranguga.	53 407	0,18%
Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	Valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele. Tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks	49 867	0,17%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Kaitsepoliitika kujundamine ja toetav tegevus	Valitsemisala poliitikad on suunatud sõjalise riigikaitse toetamiseks, sh tagatud on tsiviilsektori toetus sõjalisele kaitsele. Tagatud on ressursid sõjaliste võimete loomiseks ja ülalpidamiseks	49 867	0,17%
VÄLISPOLIITIKA	Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes; heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil; Eesti kasvav panus üleilmsele kestlikku arengusse	78 088	0,27%
Välispoliitika	Eesti inimeste ja riigi julgeolek ja heaolu kasvab	64 136	0,22%
Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek	Julgeoleku kindlustatus ja jagamatus, rahvusvaheliste suhete stabiilsuse toetamine	37 493	0,13%
Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine	Eesti on konkurentsivõimeline koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on tuntud reisisihtkoht	19 458	0,07%
Eestlaskond võõrsil	Teenused on klientidele senisest lihtsamini kättesaadavad. Eesti inimesed on teadlikumad reisijad. Eesti side võõrsil elava eestlaskonnaga on tugev ja rahvuskaaslaste panus ühiskonna arengusse kasvab ning tagasipöördumine on soovitud ja sujuv	7 185	0,02%
Arengukoostöö ja humanitaarabi	Eesti panus globaalsesse julgeolekusse ja kestlikku arengusse on kasvanud, sh arengukoostöö ja humanitaarabi mõju ning tõhusus on laienenud	13 952	0,05%
Arengukoostöö ja humanitaarabi	Arengukoostöö ning humanitaarabi mõju ja ulatuse kasv	13 952	0,05%
TÖÖTURG	Tööhõive kõrge tase ning pikk ja kvaliteetne tööelu	675 085	2,31%
Tööturuprogramm	Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist	675 085	2,31%
Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine	Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine	675 085	2,31%
SOTSIAALNE KAITSE	Sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähenemine, sooline võrdsus ning suurem sotsiaalne kaasatus	2 738 729	9,37%
Sotsiaalkindlustuse programm	Inimeste majanduslik toimetulek on aktiveeriva, adekvaatse ja jätkusuutliku sotsiaalkaitse toel paranenud	2 648 232	9,06%
Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiritlest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamine	Hüvitiste, toetuste ja muu abi kaudu inimeste sotsiaalse kaitse tagamine, sotsiaalkindlustuse jätkusuutlikkuse kindlustamine	2 648 232	9,06%
Hoolekande programm	In. võimalused iseseisvalt toime tulla, koguk. elada ning ühiskonnas osaleda on tänu efekt. õiguskaitsele ja kõrvalabile paranenud	88 648	0,30%
Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamine	Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamine	83 761	0,29%
Ohvritele ja vägivaldsetele suunatud teenuste osutamine ja ohvritele hüvitise tagamine	Ohvritele ja vägivaldsetele suunatud teenuste osutamine ja ohvritele hüvitise tagamine	4 437	0,02%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Võrdse kohtlemise edendamine, võrdsete võimaluste tagamine ja ligipääsetavuse suurendamine	Võrdse kohtlemise edendamine, võrdsete võimaluste tagamine ja ligipääsetavuse suurendamine	450	0,00%
Soolise võrdõiguslikkuse programm	Naistel ja meestel on kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus	1 849	0,01%
Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	1 849	0,01%
TERVIS	Eesti inimeste tervena elatud eluiga on kasvanud	1 679 509	5,75%
Keskonnatervise programm	Elukeskkonnast tulenevad terviseriskid on vähenenud	8 095	0,03%
Tervist toetava elukeskkonna arendamine ja elukeskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamine	Elu-, töö- ja õpikeskkonnast tulenevad terviseriskid on vähenenud	6 005	0,02%
Nakkushaiguste seire, ennetamise ja tõrje korraldamine	Ennetada nakkushaiguste levikut ja tagada nende tõrje korraldamine	2 090	0,01%
Terviseriskide programm	Ebasoovitav tervisemõju ja riskikäitumine on vähenenud ning tervisenäitajad on paranenud	17 758	0,06%
Terviseriskide vähendamine ning kogukondade ja paikkondade võimestamine tervise edendamisel	Vähendada terviseriske ja võimendada kogukondi tervislike eluviiside propageerimiseks	17 758	0,06%
Tervishoiusüsteemi programm	Kõigile inimestele on tagatud kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavus ressursside optimaalse kasutuse kaudu	1 653 656	5,66%
Kvaliteetse tervishoiuteenuse kättesaadavuse tagamine	Kvaliteetse tervishoiuteenuse kättesaadavuse tagamine	1 647 969	5,64%
Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe, kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine	Ravimite ja meditsiiniseadmete ohutuse, tõhususe, kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine	5 687	0,02%
ÕIGUSKORD	Õiguskindel, hästi toimiv, vähese kuritegevuse ning kvaliteetse justiitsüsteemiga riik	168 755	0,58%
Usaldusväärne ja tulemuslik õigusruum	Luaa tingimused ühiskonna tulemuslikuks toimimiseks ja põhiõiguste tasakaalustatud kaitse tagamiseks ning vähendada õigusrikkumisi ja nende läbi tekitatud kahju	168 755	0,58%
Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine	Õiguspoliitika kujundamine ja elluviimine väärtustab põhiõigusi, riigisisese õiguskorra süsteemsust, õigusloome kvaliteeti ning konkurentsivõimelist majanduskeskkonda	9 102	0,03%
Kriminaalpoliitika kujundamine ja elluviimine	Kriminaalpoliitika eesmärk on ennetada kuritegevust, tagada menetlusosaliste (kannatanute, kahtlustatavate ja kolmandate isikute) põhiõiguste kaitse ning kaitsta kriminaaljustiitsüsteemi sõltumatust	28 783	0,10%
Karistuste täideviimise korraldamine	Karistuste täideviimine vastab tänapäevastele nõuetele ning väheneb korduvkuritegevus ja kinnipeatavate arv	66 793	0,23%
Õiguste jõustamine	Inimesed ja ettevõtjad saavad oma õigusküsimused tõhusalt lahendatud	62 406	0,21%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Toetavad teenused	Sisuprogrammide tegevused on toetatud	1 671	0,01%
SISETURVALISUS	Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igäihe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Koostöös parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.	374 291	1,28%
Siseturvalisus	Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igäihe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Nutikate, optimaalsete ja mõjusate lahendustega parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.	374 291	1,28%
Ennetav ja turvaline elukeskkond	Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, kus elanikud oskavad turvalisusriske märgata, neid vältida ja vajadusel neile adekvaatselt reageerida. Toimub mitmekesine ennetustöö, mida iseloomustab valdkondade ülesus, kogukonnakesksus ja erinevate partnerite koostöö. Igäihe kaasatus ja panus iseenda ning kogukonna turvalisusesse vähendab ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale	49 651	0,17%
Kiire ja asjatundlik abi	Inimesed tunnevad ennast kaitstult ning avalikus kohas turvaliselt. Ohtu sattumisel on abi saamine ja osutamine kiire ning asjatundlik. Suurendatud on võimekust paljude kaasabil ohule reageerida ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Järelevalvet avaliku ruumi üle ja sündmuste lahendamist toetavad vähem bürokraatlik õiguskeskkond ning jätkusuutlikud innovaatilised infotehnoloogia – ja sidelahendused.	153 690	0,53%
Kindel sisejulgeolek	Eesti sisejulgeolek on kindel ning seda ohustavad tegurid on hästi teadvustatud ja maandatud erinevate riigisiseste tegevuste ja rahvusvahelise koostöö kaudu. Eesti elanikkond ning avalik, era- ja kolmas sektor on valmis tulema toime erinevate Eestit ohustavate kriisidega.	123 755	0,42%
Tõhus rahvastikuhaldus	Eesti kodakondsus, rände- ja identiteedihaldus ning rahvastikutoimingud on usaldusväärsed, innovaatilised ja inimesekesksed, toetades Eesti arengut, ühiskonna sidusust ja toimimist ning tagades siseturvalisust.	33 543	0,11%
Tark ja innovaatiline siseturvalisus	Siseturvalisuse asutused on atraktiivsed tööandjad ja inimesed teevad tähendusrikast tööd. Siseturvalisuse valdkonnas tegutsevad asjatundlikud, võimekad ja pühendunud inimesed. Siseturvalisuse tagamisel ollakse uuendusmeelsed, kasutatakse tarku ja innovaatilisi lahendusi.	13 652	0,05%
TEADUS	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise üldeesmärk on luua soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks.	175 694	0,60%
Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise üldeesmärk on luua soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks.	175 694	0,60%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Teaduse kõrge taseme ja mitmekesisuse kindlustamine	Eesti teadus on kõrgetasemeline ja mitmekesine. See on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ja nähtav ning katab põhilisi kõrgharidus- ja kultuurivaldkondi. Teadusasutuste võrk tegutseb tõhusalt. Taristu on nüüdisaegne. Teadlaste ja innovaatorite järelkasv on kindlustatud. Eesti on atraktiivne koht teadus- ja arendustöök ning teadlaskarjäär on populaarne.	132 575	0,45%
TAI ühiskondliku ja majandusliku kasu suurendamine	Teadus- ja arendustegevus toimib Eesti ühiskonna ja majanduse huvides. See lähtub ühiskonna ja majanduse vajadustest ning tähtsustab rakendusi. Teadusasutused on motiveeritud rakendusuringuteks ja tulemuslikuks koostöök ettevõtjate ning valitsusasutustega. Riik on rakenduslike uuringute ja arendustööde tark tellija. Sotsiaalmajanduslikel eesmärkidel tehtavate uuringute korraldus on tõhus.	10 707	0,04%
Majandusstruktuuri muutev TAI lähtub nutikast spetsialiseerumisest	TA muudab majandusstruktuuri teadmistemahukamaks. Nutika spetsialiseerumise meetodil valitud ja juhitud TAI investeeringud soodustavad kasvualdkondade arengut ennaktempos. Teadmismahuka ettevõtluse osakaal majanduses ja ekspordi lisandväärtus kasvavad märgatavalt.	15 250	0,05%
Eesti osaluse ja nähtavuse suurendamine rahvusvahelises TAI alases koostöök	Eesti on rahvusvahelises TAI alases koostöök aktiivne ja nähtav. Riikideülene koostöök aitab lahendada Eesti ja maailma ees seisvaid ülesandeid. Eesti osaleb partnerina Euroopa teadusruumi algatustes (sh teadustegevuse ühiskavandamises), Euroopa innovatsioonipartnerluses, Balti ja Põhjala ühisruumi algatustes, rahvusvahelistes teadustaristutes. Ettevõtjatele on kättesaadavad maailma uusimad TAI tulemused, avatud koostöövõimalused ja taristu.	14 034	0,05%
<i>Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm (kaudsed kulud)</i>		3 128	
HARIDUS	Kõigile Eesti inimestele on loodud nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väärrika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus	557 754	1,91%
Digipöörde programm	Rakendada õppimisel ja õpetamisel kaasaegset digitehnoloogiat otstarbekamalt ja tulemuslikumalt, parandada kogu elanikkonna digioskusi ning tagada ligipääs uue põlvkonna digitaristule.	14 064	0,05%
Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi	Õppijate ja õpetajate digipädevuse arendamine.	1 987	0,01%
Eelduste loomine digikultuuri integreerimiseks õppetöökse	Kvaliteetse digitaalse õppevara oskuslik kasutamine muudab õppimise ja õpetamise efektiivsemaks ja õppija vajadusi enim arvestavamaks.	11 097	0,04%
<i>Digipöörde programm (kaudsed kulud)</i>		980	0,00%
Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm	Viia õppimisvõimalused suuremasse vastavusse tööturu arenguvajadustega	10 146	0,03%
Õppe seostamine tööturu vajadustega	Õpe kutse- ja kõrghariduses vastab suuremal määral tööturu arenguvajadustele	8 776	0,03%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm (kaudsed kulud)		1 370	
Koolivõrgu programm	Õpilaste arvu muutusi arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades.	73 620	0,25%
Koolivõrgu korrastamine	Demograafiliste muutustega arvestav ja kaasava hariduse põhimõtetest lähtuv koolivõrk, mis tagab võrdse ligipääsu kvaliteetsele haridusele kõigis Eesti piirkondades	73 031	0,25%
<i>Koolivõrgu programm (kaudsed kulud)</i>		589	
Üldharidusprogramm	Tagada kõigile õpilastele võrdne ligipääs kvaliteetsele üldharidusele (alusharidus, põhiharidus ja üldkeskharidus) ja valmisolek edasisteks haridusvalikuteks.	140 514	0,48%
Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine	Tagada kõigile õpilastele võrdne ligipääs kvaliteetsele ja võimete kohasele üldharidusele ning rakendada õppija vajadusi arvestavat, loovust ning innovaatilisust arendavat õpikäsitust. Õpetajate ja haridusasutuse juhtide professionaalsuse arendamise kaudu toetada õppija valmisolekut edasisteks haridusvalikuteks ning võimekust ise kiiresti muutavas maailmas oma haridusteed kujundada. Viia üldharidusõppe sisu ja maht vastavusse riiklike õppekavade eesmärkide, õpitulemuste ja võtmepädevustega ning vastavalt muuta ka hindamis põhimõtted.	10 629	0,04%
Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses	Õppekorralduses arvestatakse õpilaste individuaalseid arenguvajadusi. Hariduspoliitiliste otsuste tegemisel tagatakse piisav paindlikkus, et kaasata ja lõimida õpilasi, kes haridussüsteemi sisenevad või lahkuvad sellest eri astmetel või kelle puhul on formaalharidusele juurdepääs raskendatud. Asjakohased osapooled jagavad vastastikku andmeid õpilaste kohta, et tagada õppimise järjepidevus ja edenemine ning et oleks tugimeetmete osutamise pädevuse arendamise saaks jätkuvalt toetatud.	15 336	0,05%
Ligipääsu tagamine üldharidusele	Luu tingimused koolikohustuse täitmiseks, tagada ligipääs üldharidusele ja vähendada väljalangevust ja õppetöö katkestamist.	112 150	0,38%
<i>Üldharidusprogramm (kaudsed kulud)</i>		2 399	0,01%
Kutseharidusprogramm	Luu Eesti elanikkonnale nende vajadustele ja võimetele vastavad kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega kutseõppe võimalused, mis vastavad tööturu arenguvajadustele	98 357	0,34%
Õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele	Õppes osaluse kasv ning lõpetajate parem vastavus tööturu vajadustele	97 622	0,33%
<i>Kutseharidusprogramm (kaudsed kulud)</i>		735	0,00%
Kõrgharidusprogramm	Tagada igale motiveeritud ja võimekale üliõpilaskandidaadile ligipääs kvaliteetsele, paindlikule ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavale kõrgharidusõppele.	198 827	0,68%
Võrdsed võimalused kõrgharidusõppeks ja	Kõrgharidusõppeks on tagatud võrdsed võimalused kõigile ja muutunud õpikäsituse põhimõtted on juurutatud.	189 936	0,65%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
muutunud õpikäsituse põhimõtete juurutamine			
Kõrgharidusõppe vastavusse viimine nüüdisaegse tööturu vajadustega	Kõrgharidus on vastavuses nüüdisaegse tööturu vajadustega	4 031	0,01%
Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	Eestis antav kõrgharidus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline	3 784	0,01%
<i>Kõrgharidusprogramm (kaudsed kulud)</i>		1 076	0,00%
Täiskasvanuhariduse programm	Motiveerida täiskasvanuid õppima ning luua kvaliteetsed ja paindlikud ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused	10 686	0,04%
Haridustee katkestanud täiskasvanute tagasitoomine formaalharidusse ja eelduste loomine nende õppes püsimiseks ja tasemehariduse omandamiseks	Tasemeõppe paindlikkuse suurendamise (sh VÕTA rakendamise) ja toetavate tegevuste tulemusena on tõusnud tasemeõppes õppivate täiskasvanute arv	908	0,00%
Mitteformaalsele koolitusele ligipääsu suurendamine ja koolituse kvaliteedi tõstmine	Paranenud on täiskasvanute ligipääs õppija huvidest ja võimetest lähtuvale, tema arengut toetavale ja tööturu vajadustega arvestavale kvaliteetsele mitteformaalsele õppele	7 094	0,02%
Kutsesüsteemi arendamine ning elukestva õppe visiooni ellu viivate koostöövormide loomine ja toetamine täiskasvanuhariduses rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	Kutsesüsteemi kaudu on haridussüsteem ja tööturg paremini seostatud ning toimivad koostöövormid on parandanud täiskasvanute teadlikkust elukestvast õppest ja õppimisvõimalustest	1 705	0,01%
<i>Täiskasvanuhariduse programm (kaudsed kulud)</i>		979	0,00%
Noortevaldkonna programm	Tagada noortele avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks ning selle kaudu toetada sidusa ja loova ühiskonna kujunemist	11 540	0,04%
Võimaluste suurendamine noorte loovuse arendamiseks, omalgatuseks ja ühistegevuseks	Noorel on rohkem valikuid oma loome- ja arengupotentsiaali avamiseks	4 247	0,01%
Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine	Noorel on väiksem risk olla tõrjutud	3 808	0,01%
Noorte aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja otsustes	Noorte osalus otsuste tegemises on rohkem toetatud	862	0,00%
Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine	Noortevaldkonna toimimine on mõjusam	1 223	0,00%

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Noortevaldkonna programm		1 400	0,00%
KULTUUR	Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks	200 102	0,68%
Kultuur	Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ning luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ja mitmekesise kultuuriruumi arenguks ning kultuuris osalemiseks	200 102	0,68%
Mitmekülgse ja kättesaadava kultuurielu toetamine ja arendamine	Eesti kultuurielu on mitmekülgne ja kõrgetasemeline, pakkudes võimalusi loominguliseks tegevuseks ja kultuurist osasaamiseks	114 412	0,39%
Kultuuripärandi säilitamise ja kättesaadavaks tegemise toetamine ja arendamine	Tagatud on Eesti rikkaliku vaimse ja materiaalse kultuuripärandi, sh kultuuriväärtusliku keskkonna ning eriilmeliste piirkondlike kultuuriruumide elujõulisus ja säilimine järeltulevatele põlvedele	64 821	0,22%
Kultuuri valdkondadeülene arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine	Kultuuri toetamise ja loomepotentsiaali rakendamise kaudu on loodud eeldused Eesti konkurentsivõime kasvuks ja tutvustamiseks maailmas	20 869	0,07%
SPORT	Liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel	44 213	0,15%
Sport	Tagatud on toimiv spordikorralduse süsteem lähtuvalt Euroopa spordi mudelist	44 213	0,15%
Saavutusspordi edendamine	Eesti on rahvusvahelisel tasandil tulemuslikult ja väärikalt esindatud	35 891	0,12%
Organiseeritud liikumisharrastuse edendamine	Liikumisharrastust edendav võrgustik ja liikumist soodustav keskkond on loodud	8 322	0,03%
LÕIMUMINE	Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi	8 990	0,03%
Lõimumine	Eesti ühiskond on lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ja jagavad demokraatlikke väärtusi	8 990	0,03%
Lõimumispoliitika kujundamine, toetamine ja arendamine	Tagada õiguslik ja toetav lõimumist soodustav keskkond	8 990	0,03%
EEESTI KEEL JA EESTLUS	Tagada eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamine, uurimine, arendamine ja kaitse ning sellega eesti keele säilimine läbi aegade.	5 592	0,02%
Keeleprogramm	Eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.	5 592	0,02%
Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine	Toetada eesti keele jätkusuutlikku arengut eesti keelt emakeelena kasutajate seas.	2 385	0,01%
Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti	Eesti keele õppimise võimalused välismaal on paranenud, eestlaste huvi eesti keele õppimise vastu püsib.	937	0,00%

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
kogukondades ja välismaa kõrgkoolides			
Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine	Parandada ja laiendada Eesti muukeelse elanikkonna eesti keele oskust.	510	0,00%
Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine	Tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õpiviise, õpikohti ja keelte valikut. Parandada keeleõppe kvaliteeti (sh keeleoskuse hindamise kvaliteeti) nii formaalses kui ka mitteformaalses õppes.	146	0,00%
<i>Keeleprogramm (kaudsed kulud)</i>		<i>1 614</i>	
KESKKOND	Eesti inimestele on tagatud puhas ja mitmekesine elukeskkond ning suhtumine loodusesse on vastutustundlik	167 860	0,57%
KESKKONNAKAITSE JA -KASUTUSE PROGRAMM	Keskkonna ja elurikkuse kaitse ning jätkusuutlik ja tõhus keskkonnakasutus on tagatud	167 860	0,57%
Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus	Kliimamuutuste mõjuga kohanemise võimekus on paranenud ning kliimamuutuste mõju on leevendatud, välisõhk on puhas ning kiirguskaitse areng on tagatud.	17 527	0,06%
Ringmajanduse korraldamine	Kestliku ressursside kasutamise, tarbimise ja tootmise edendamine ning ressursside suurendamine ning terviklik keskkonnamõju vähendamine.	34 694	0,12%
Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus	Saavutatud ja säilitatud on merekeskkonna, pinnavee ja põhjavee hea seisund ning inimestele on tagatud taskukohane ja kvaliteetne veeteenus.	62 145	0,21%
Eluslooduse kaitse ja kasutus	Liigid ja elupaigad on soodsas seisundis, maastikud on mitmekesised ning metsa majandatakse jätkusuutlikult.	29 764	0,10%
Ruumiandmete ja ilmainfo tagamine ning maatoimingud	Kvaliteetsete ruumiandmete ja ilmainfo kättesaadavus on tagatud ning maatoimingud on otstarbekalt läbiviidud	16 428	0,06%
Keskkonnateadlikkuse (sh keskkonnahariduse) edendamine ja korraldamine	Keskkonnateadlik mõtteviis ja igapäevane käitumine on saanud normiks Eesti elanike igapäevaelus.	7 302	0,02%
PÕLLUMAJANDUS JA KALANDUS	Eesti toit on tarbijate poolt eelistatud, elukeskkond on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukondade elujõud kasvab	423 311	1,45%
Põllumajandus, toit ja maaelu	Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond	394 260	1,35%
Põllumajanduskeskkond	Põllumajandustootmisega seotud väetiste, taimekaitsevahendite ning gaaside emissiooni negatiivne keskkonnamõju väheneb ja ökosüsteemi teenuste toimimine paraneb koosmõjus põllumajandusmaa elurikkuse ning maastike mitmekesisuse säilimisega	94 396	0,32%
Taimetervis, loomade tervis ja heaolu	Eesti on vaba ohtlikest taimekahjustajatest ning loomataudidest ja loomade tervise tase ning loomade heaolu paraneb	19 740	0,07%
Toiduohutus	Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu ning tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad	9 783	0,03%
Kvaliteetsed sisendid põllumajanduses	Põllumajandusmaa võimaldab mitmekesist põllumajandustootmist	31 249	0,11%

Nimetus	Eesmärk	2 020 (tuhat eurot)	Osakaal SKP-st
Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine	Eesti põllumajandus- ja toiduainesektor on jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline nii sise- kui ka välisurul, toidutarneahel on tasakaalus ja tootjate positsioon tarneahelas on kaitstud, mahepõllumajanduse osakaal kasvab ja tarbijad eelistavad eestimaist toitu	205 302	0,70%
Maa- ja rannapiirkonna areng	Maapiirkonnas on elanikkonda toetav kasvava lisandväärtusega mitmekesine ettevõtlus ning maapiirkonna elanikkond on aktiivne ja elujõuline	33 790	0,12%
Kalandus	Kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ning kalavarude jätkusuutliku majandamise	29 051	0,10%
Kestlik kalandus	Kalandusvaldkonna konkurentsivõime tagamine ning kalavarude jätkusuutliku majandamine	29 051	0,10%

LISA 11 SOTSIAALTOETUSED

Sotsiaalkindlustustoetused kokku 2 361,6 mln eurot

Riiklik pensionikindlustus 1 937,8 mln eurot, kasv 196 mln eurot.

Selle kululiigi alla kuuluvad kõik pensionid, mida makstakse Riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel (vanaduspensionid sh ennetähtaegne vanaduspension, väljateenitud aastate pension, töövõimetuspension, toitjakaotuspension).

Riikliku pensionikindlustuse eelarve kulud suurenevad peamiselt töötatud aja lisandumisest ja pensioniindeksi tõusu tõttu (pensionindeksid: 2020.a 1,080; 2019.a 1,084).

Rahvapensionid, pensionilisad ja pensionisuurendused 55,1 mln eurot, kasv 0,6 mln eurot.

Kulud suurenevad peamiselt pensioniindeksi tõusu ja isikute arvu suurenemise tõttu. Rahvapensionile on õigus, kui inimene on jõudnud vanaduspensioniiikka, kuid tal ei ole vanaduspensioni taotlemiseks vajalikku pensionistaaži. Pensionisuurendust makstakse nendele inimestele, kellel oli enne seaduse muudatust õigus tekkinud. Alates 2018.a makstakse täiendavat pensionilisa laste kasvatamise eest.

Toitjakaotuspension presidendi surma korral presidendi igale töövõimetule pereliikmele ning lesele 28 000 eurot.

Vabariigi Presidendi ametihüve seaduse § 10 kohaselt makstakse presidendi surma korral igale presidendi töövõimetule pereliikmele toitjakaotuspension, mille suurus on pool presidendi ametipensionist.

Riigipoolne toetus kohustusliku kogumispensioni fondidesse 368,7 mln eurot, kasv 55 mln eurot.

Sotsiaalabitoetused ja muud toetused füüsilistele isikutele 1 294 mln eurot

Peretoetused 304,8 mln eurot, kasv 5,8 mln eurot.

Toetuste maksmise aluseks on alates 01.01.2017. aastal jõustunud perehüvitiste seadus (kuni 2016.a lõpuni riiklike peretoetuste seadus), kus on toodud kõik hüvitise määrad. „Ajateenijate lapsetoetusteks on arvestatud 94 000 eurot. Alates 2020. aastast kajastatakse ajateenija lapsetoetus Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarves, kuid kulud arvestatakse kaitsekulude hulka.“

Vanemahüvitis 285,4 mln eurot, kasv 39,9 mln eurot keskmise hüvitise tõusu arvelt.

Vanemahüvitise maksmise aluseks on alates 01.01.2017. aastast perehüvitiste seadus (kuni 2016. a lõpuni vanemahüvitise seadus).

Toimetulekutoetus 16,4 mln eurot, vähenemine 1,6 mln eurot.

Toetus eraldatakse riigieelarvest Sotsiaalhoolekande seaduse § 156 lõike 1 alusel kohalike omavalitsuse üksustele ja on mõeldud peredele, kelle eelmise kuu netosissetulek pärast eluruumi

jooksva kuu alaliste kulude maha arvamist jääb alla kehtestatud toimetulekupiiri Alates 01.jaanuarist 2019. aastast tõsteti toimetulekupiir 140 eurolt 150 eurole.

Matusetoetus 3,6 mln eurot.

Alates 01.01.2018. aastast jõustus sotsiaalhoolekande muudatus ning kaotab kehtivuse matusetoetuse seadus ning matusetoetust hakkavad maksma kohalikud omavalitsused, mitte enam sotsiaalkindlustusamet.

Elatisabi 4,6 mln eurot

Õigus elatisabile on alaealisel lapsel, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust või ei tee seda nõutavas ulatuses (täitemenetluse aegne elatisabi).

Üksi elava pensionäri toetus 9,2 mln eurot, vähenemine 0,8 mln eurot.

Eestis üksi elavale vanaduspensioniealisele isikule tema majandusliku iseseisvuse parandamiseks ja vaesuse vähendamiseks üks kord kalendriaastas makstav toetus.

Töötutoetus 12,5 mln eurot, suurenemine 1,4 mln eurot.

Töötutoetust makstakse kooskõlas Tööturuteenuste ja -toetuste seadusega Eesti Töötukassale vastavalt tegelikele kuludele.

Töötutoetuse päevamäär 2020. aastal on 6,10 eurot (2019. a päevamäär 5,65 eurot).

Töövõimetoetus 310,8 mln eurot, kasv 68,6 mln eurot.

Töötukassa on oma prognoosides lähtunud eeldusest, et kehtiva süsteemi järgi suurema töövõimekaoga inimesed (90-100% ning osa 80%lise töövõime kaotusega inimestest) hinnatakse uues süsteemis puuduva töövõimega isikuteks ning väiksema töövõime kaotusega (10-30%) inimestel ei ole uue hindamissüsteemi kohaselt töövõime vähenenud. Töövõimetoetuse suurus ühe kalendripäeva eest on osalise töövõimega inimesele 57% ja puuduva töövõimega inimesele 100% päevamäärast, mis tulenevalt töövõimetoetuse seadus § 14 on 14,81 eurot (2019.a 13,71 eurot).

Toetused puuetega inimestele ja nende hooldajatele

- Puuetega inimeste igakuulised toetused 82,3 mln eurot, kasv 6,5 mln eurot seoses saajate arvu suurenemisega.

Toetuse maksmise aluseks on puuetega inimeste sotsiaaltoetusete seadus. Toetused jagunevad vastavalt seaduse § 4: puudega lapse toetus, puudega tööealise inimese toetus, puudega vanaduspensioniealise inimese toetus, puudega vanema toetus, õppetoetus ja täienduskoolitustoetus.

Õppetoetused ja stipendiumid

- Riigikogu Kantselei valitsemisala eelarves planeeritud 2600 eurot on mõeldud parlamentaarseteks teadustöödeks.
- Haridusministeeriumi valitsemisala 23,7 mln eurot
 - 0,4 mln eurot riiklikeks preemiateks;
 - 32 000 eurot F. J. Wiedemanni keeleauhinnaks;
 - 23,3 mln eurot õppetoetusteks ja stipendiumiteks:

Õppetoetused ja stipendiumid sisaldavad kõrghariduse vajaduspõhiseid õppetoetuseid ja stipendiumeid, kutsehariduse põhitoetusi ja riigi üldhariduskoolide õppetoetusi. Õppetoetuste määrad kehtestatakse iga-aastase riigieelarve seadusega. Lähtudes üliõpilase majanduslikust olukorrast makstakse talle vajaduspõhist õppetoetust kuni 220 eurot õppekuus ja vajaduspõhist eritoetust 135 eurot õppekuus. Põhitoetuse määr kutsehariduses on 60 eurot õppekuus. Õppetoetuste kuludes sisalduvad ka kutseõppe õpilaste koolilõuna toetuse vahendid. Õpilaste sõidusoodustuste hüvitamise korda ning ulatust reguleerib alates 1. oktoobrist 2015 haridus- ja teadusministri määrus „Riigikoolide õpilaste sõidukulu hüvitamise kord ja ulatus“. Alates 2016. aastast on õppetoetuste reale planeeritud kooskõlas meresõiduohutuse seadusega ka Eesti Merekooli kutseõppe õpilaste toitlustamiskulud, mis enne kajastusid majandamiskuludes.

- Justiitsministeeriumi valitsemisala viis tuhat eurot, millest kaks tuhat eurot eraldatakse parimale Justiitskolledži stipendiaadile Sisekaitseakadeemias ning kolm tuhat eurot üliõpilastööde konkursi toetuseks.
- Kaitseministeeriumi valitsemisala 86 800 eurot, suurenemine 17 800 eurot:
 - 50 800 eurot eraldatakse magistriõppe stipendiumide väljamakseteks kehtivate lepingute alusel, suurenemine 16 800 eurot, mis on seotud doktoriõppe stipendiumide lepingujärgsete väljamaksete nihkumisega õppeaja pikenemise tõttu 2020 ja 2022 aastasse.
 - 25 000 eurot eraldatakse riigikaitseõpetajate stipendiumideks, mis on toetuseks enesetäiendamisel 1 kord aastas 150-200 eurot õpetaja kohta.
 - 6000 eurot eraldatakse Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuse ja Balti Kaitsekolledži parimate lõputööde preemiadeks.
 - 5000 eurot makstakse tervisekahjustuse tõttu tegevteenistusest vabastatud isikutele õppekulude hüvitamiseks (alus KVTS § 200) ja sõjaajaloo-alase publikatsiooni preemiaks.
- Siseministeeriumi valitsemisala 1,4 mln eurot.
 - 1,2 mln eurot Sisekaitseakadeemia kõrghariduse stipendiumiõiguslikele õppuritele,
 - 86 000 eurot Sisekaitseakadeemia kutsehariduse stipendiumiõiguslikele õppuritele,
 - 43 000 eurot õppetoetusteks Justiitskolledži korrektsiooni eriala õppuritele,
 - 13 000 eurot Politsei ja Piirivalveameti õppetoetused;
 - 2000 eurot Kaarel Eenpalu stipendium Sisekaitseakadeemia parimale lõpetajale,
 - 2000 eurot Maksu- ja Tolliameti stipendium parimatele finantskolledži õppuritele.

Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks

Sotsiaalmaksu maksmise aluseks olev kuumäär kehtestatakse Sotsiaalmaksu seaduse § 2¹ kohaselt eelarveaastaks riigieelarvega ning on 2020. aastal 540 eurot.

- Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks sotsiaaltoetuste saajate eest 88,4 mln eurot, kasv 6,8 mln eurot.

Eelarve on kavandatud kooskõlas Sotsiaalmaksu seaduse paragrahvi 6. Kulud kasvavad sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva kuumäära tõusu tõttu.

- Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks töötute eest 20,9 mln eurot, vähenemine 3,1 mln eurot.

Kooskõlas tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 6 ja sotsiaalmaksuseaduse § 6 maksab riik erijuhtudel sotsiaalmaksu Eesti Töötukassas end töötuna arvele võtnud isikute eest, kes saavad töötutoetust, on tööturukoolitusel, tööharijutusel või tööpraktikal või on arvel kui pikaajalised töötud. Kulu väheneb erijuhtudelt riigi poolt makstava sotsiaalmaksu kuumäära tõusu ja saajate arvu vähenemise tõttu.

- Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks töövõimetuspensionäride ja osalise või puuduva töövõimega töötavate isikute eest 57,6 mln eurot, kasv 9,3 mln eurot.

Alates 01.07.2016. aastast võttis Töötukassa seoses töövõimereformiga Sotsiaalkindlustusametilt üle kohustuse hüvitada kehtestatud kuumääralt sotsiaalmaks äriühingule, mittetulundusühingule, sihtasutusele või füüsilisest isikust ettevõtjale töötaja eest, kes saab töövõimetuspension (sotsiaalmaksuseadus § 6 lg 1 p 5 ja lg).

- Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks ajateenijate ja asendusteenistuses olijate eest 6,3 mln eurot, kasv 0,9 mln eurot.

Kulud kasvavad sotsiaalmaksu maksmise aluseks oleva töötasu alammäära tõusu tõttu ning ajateenistusse asunute ravikindlustuse pikenemisega kahe kuu võrra peale teenistuse lõppemist tulenevalt 01.01.2018 jõustunud Sotsiaalmaksuseaduse § 6 lg 1 p 3³ muudatusest. Kulude planeerimise aluseks on ajateenistusse kutsutavate isikute arv. Ajateenijate eest makstakse sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksuseaduse § 6 „Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud“ alusel. Arvestatud on

3500 teenistusse kutsutava ajateenijaga (määrusega kehtestatud arvu on lubatud ületada kuni viis protsenti). Asendusteenistujate eest makstakse sotsiaalmaksu Sotsiaalmaksuseaduse § 6 „Sotsiaalmaksu maksmise erijuhud“ alusel. Lähtuvalt teenistuskohdade arvust plaanib Kaitseressursside Amet 2020. aastal teenistusse kutsuda kuus keskmiselt 63 asendusteenistujat.

- Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks doktorantide eest 4,6 mln eurot. Erijuhtudel riigi poolt makstav sotsiaalmaks doktorantide eest rakendus alates septembrist 2015.

Muud sotsiaaltoetused ja toetused füüsilistele isikutele valitsemisalade lõikes jagunevad järgmiselt:

- Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala 3,5 mln eurot õpetaja lähtetoetuseks;
- Justiitsministeeriumi valitsemisala eelarves planeeritud 8 000 eurot on kavandatud vanglast vabanenutele. Vangistuseseaduse § 75 lõike 4 alusel tuleb kinnipeetava vabastamisel maksta kinnipeetavale välja tema isikuarvel olevatest summadest hoiustatud vabanemistoetus ja vanglasiseseks kasutamiseks jäetud raha.
- Kaitseministeeriumi valitsemisala 4,3 mln eurot
 - 3,47 mln eurot on mõeldud ajateenijate toetuse maksmiseks KVTS § 54 lg 1 ja 2 ning Vabariigi Valitsuse määruse „Ajateenija ja asendusteenistuja toetuse ning reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse ulatus ja maksmise kord“ alusel suuruses 75 kuni 200 eurot kuus (vastavalt tema aastamele ja teenistuses viibimise ajale) 3500 ajateenijale.
 - 0,6 mln eurot on mõeldud asendusteenistuslaste toetuseks ja kutsealuste sõidukuludeks, suurenemine 25 000 eurot. Asendusteenistujate toetust makstakse KVTS § 64 lg 1 ja 2 ning Vabariigi Valitsuse määruse „Ajateenija ja asendusteenistuja toetuse ning reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse ulatus ja maksmise kord“ alusel arvestuslikult 63 isikule vastavalt Töölepingu seaduse § 29 lg 5 alusel kehtestatud kuu töötasu alammääradele, milleks 2019. aastal on 540 eurot kuus.
 - 0,3 mln eurot eraldatakse hüvitisteks kaitsevälase ja asendusteenistuja hukkamise või tövõimetuse korral.
- Keskkonnaministeeriumi valitsemisala eelarves planeeritud 10 000 eurot suunatakse konkursi "Keskkonnategu" ja Eerik Kumari nimelise preemia väljamaksmiseks, mille eesmärk on tunnustada pikaajalist silmapaistvat tööd looduse kaitsel.
- Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves kavandatud 0,6 mln eurot on mõeldud riiklikeks kultuuri- ja spordipreemiadeks ning –stipendiumideks.
- Rahandusministeeriumi valitsemisala eelarves planeeritud 1,2 mln eurot on kavandatud õigusabiks ja alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahjude hüvitisteks ning õppelaenu riigitagatiseks.
- Siseministeeriumi valitsemisala 0,3 mln eurot:
 - 0,3 mln eurot on kavandatud ühekordse iseloomuga hüvitisteks, mis eraldatakse politseiametniku või päästeteenistuja hukkamise, püsivalt tövõimetuks tunnistamise, haigestumise või talle kehavigastuse tekitamise korral.
 - 1000 eurot väljasaadetavatele toetus. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus § 26¹⁸ alusel võib erandlikel asjaoludel maksta väljasaadetavale väljasaatmiskeskusest vabastamisel ühekordset rahalist toetust summas, mis ei ületa kehtivat toimetulekupiiri.
- Sotsiaalministeeriumi valitsemisala toetused 51,09 mln eurot on planeeritud järgmiselt:
 - 23,3 mln eurot toetusteks kohustusliku kogumispensioni fondi, kasv 3,9 mln eurot. Toetusi tehakse alla 3-aastast last kasvatava ühe vanema eest, kes on liitunud kohustusliku kogumispensioniga. Eelarve kasvab tulenevalt eesti keskmise sotsiaalmaksuga maksustatava tulu suurenemisest ja II sambaga liitunud vanemate arvu kasvust, kes kasvatavad alla 3-aastast last;
 - 13,9 mln eurot lapsepuhkuse päevade, pikendatud põhipuhkuse, puudega lapse vanema

- igakuulise puhkepäeva ja lapsetoitmise vaheaja tasudeks, kasv 3,6 mln eurot. Kulu kasvab seoses saajate arvu ja töötasu alammäära suurenemise tõttu;
- 6,8 mln eurot kahjuhüvitisteks seoses tööõnnetusega, kasv 0,7 mln eurot. Kulu suurenemine on tingitud hüvitise indekseerimisest;
 - 3,0 mln eurot isapuhkuseks, vähenemine 2,8 mln eurot. Kulu suurenemine on seotud keskmise palga kasvuga;
 - 2,2 mln eurot ravitoetuseks represseeritutele, vähenemine 0,1 mln eurot;
 - 0,3 mln eurot õppelaenu kustutamiseks puuduva töövõimega isiku ja puudega lapse vanema eest, vähenemine 3000 eurot;
 - 0,1 mln eurot kuriteoohvrite hüvitisteks ja abiks, vähenemine 74 000 eurot;
 - 12 000 eurot õppelaenu kustutamiseks lapse sünni korral, vähenemine 18 000 eurot.
 - 0,2 mln eurot lähtetoetuseks arstidele residentuurijärgsel tööle asumisel kohalikus või üldhaiglas;
 - 45 000 eurot apteekri lähtetoetuseks, kasv 15 000 eurot. Lähtetoetust makstakse apteekritele, kes asuvad tööle või tegutsema üldapteegis või haruapteegis, mis asub linnas või vallasiseses linnas, kus ei ole teist üldapteeki või haruapteeki, või asub muus asustusüksuses linnast või vallasisesest linnast 10 kilomeetri kaugusel ja olemasolevast üldapteegist või haruapteegist vähemalt viie kilomeetri kaugusel;
 - 96 000 eurot sotsiaaltoetuseks vanaduspensionieas välisriigist Eestisse asunutele; suurenemine 3000 eurot;
 - 65 000 mln eurot välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seadus § 36 alusel makstakse varjupaigataotlejatele rahalist toetust, mis on võrdne kehtiva minimaalsetest tarbimiskulutustest lähtuva toimetulekupiiriga. Kulu vähenemine 35 000 eurot;
 - 0,2 mln eurot toetusteks olümpiavõitjatele, kasv 8000 eurot;
 - 0,6 mln eurot psühholoogiline abi süüteoohvritele, kasv 0,2 mln eurot;
 - 0,2 mln eurot elatisabi. Õigus elatisabile on alaealisel lapsel, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust või ei tee seda nõutavas ulatuses (kohtumenetluse aegne elatisabi);
 - 91 000 eurot viis tasustatud lisapuhkepäeva sügava puudega isiku töötavale pereliikmele.

Sotsiaaltoetused avaliku sektori töövõtjatele 66 mln eurot.

- Riigikogu parlamendi pensionid 6,5 mln eurot, suurenemine 0,9 mln eurot.
- Presidendi ametipension 0,1 mln eurot.

Vastavalt Vabariigi Presidendi ametihüvede seaduse §-le 9 makstakse pärast ametivolituste lõppemist presidendile ametipensioni, mille määr on 75% presidendi ametipalgast.

- Riigikontrolli töötajate eripensionid 0,7 mln eurot.

Makstakse vastavalt "Riigikontrolli seadusele".

- Õiguskantsleri ametipension 36 110 eurot.

Vastavalt "Õiguskantsleri seadusele" makstakse endise õiguskantsleri eripension 70% tema ametipalgast ning õiguskantsleri asetäitja-nõuniku pension on 65% tema ametipalgast.

- Riigikohtunike pensionid 1,4 mln eurot.

Kohtunikupensioni makstakse vastavalt "Kohtute seadusele".

- I ja II astme kohtunike pensionid 4,7 mln eurot.

Maksmise aluseks on „Kohtute seadus“ ja pensioni suuruseks on 75% tema viimasest ametipalgast.

- Prokuröride pensionid 1 mln eurot.

Maksmise aluseks on „Prokuratuuriseadus“ ja pensioni suuruseks on 65% tema viimasest ametipalgast.

- Kaitseväelaste pensionid 11,5 mln eurot, suurenemine 3,1 mln eurot.

Maksmise aluseks on KVTS 12. peatükk § 205. 2019. aasta II poolaasta seisuga oli pensione saavaid isikuid 971 ning keskmine pension oli 877 eurot (toitjakaotus- ja töövõimetuspensione saavaid

isikuid oli 86 ning keskmine pension 926 eurot). Pensione indekseeritakse pensioniindeksiga alates 01.04.2013. aastast. Alates 01.01.2019 jõustus kaitseväeteenistuse seaduse muudatus, mille kohaselt muutus osaliselt tegevteenistuspensionite finantseerimine. Muudatuse kohaselt hakati alates 2019. aastast vanaduspensionieas olevate isikute tegevteenistuspensionide finantseerima kahest allikast: riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel arvutatav pensioniosa sotsiaalmaksust ning seda ületav osa Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest, 2020 aastal on sotsiaalmaksust finantseeritava pensioni osa 2,5 mln. Alates 01.01.2020 jõustub kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduse muudatus, mille kohaselt indekseeritakse 01.01.2020 enne 01.04.2013 kehtinud palgasüsteemi alusel määratud pensione erandkorras indeksiga 1.24, muudatuse mõju on 2020. aastal 1,5 mln eurot. Kokku moodustavad KVTS alusel makstavate pensionite kogukulu 2020.aastal 14 mln, mis planeeritakse Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelravesse, millest kaitsekuluna arvestatakse 11,5 mln.

- Politseinike ja piirivalveametnike pensionid 23,2 mln eurot, kasv 2,1 mln eurot.
- Avaliku teenistujate pension 17,0 mln eurot, kasv 2,8 mln eurot.

LISA 12 RAIL BALTICU EHITAMISE TEGEVUSKAVA 2020. AASTAL

Rail Balticu ehitamise tegevuskava 2020. aastal ning sellele järgnevatel aastatel

Käesolev riigi eelarvestrateegia lisa on koostatud vastavalt Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse vahelise Rail Balticu / Rail Baltica raudteeühenduse arendamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse (vastu võetud 19.06.2017) paragrahvi 2 alusel.

2020. aastal jätkub 2019. aastal alustatud RB suuremahuline projekteerimine Eesti territooriumil. 2019. aasta lõpuks on sõlmitud projekteerimislepingud kõigi kolme projekteerimisloigu osas (Rapla-Pärnu, Tallinn-Rapla ning Pärnu-Ikla). Jätkub ka 2019. aastal alustatava Ülemiste ja Pärnu reisiterminali projekteerimine. Nendega paralleelselt viiakse läbi uuringud, mis on sisendiks kas projekteerimisele või ehitusele. 2020. aastal jätkub 2018. aastal alustatud RB ehitamise tarbeks maade omandamine.

Ehitamise tegevuskavas on Saustinõmme viadukti rajamine Tallinna ringtee Saku-Luige lõigul, mille ehitamisega alustati 2019. aasta mais. 2020. a alustatakse viie maanteeviaduktiga liiklussõlme ehitusega ning kõrgepingeliinide ja gaasitorustike ümbertõstmisega. Alustatakse 4 ökodukti ehitamisega.

2020. aastal jätkatakse juba aastatel 2018-2019 alustatud tegevustega:

- Kuni 2022. a jätkub RB raudtee projekteerimine kõigil lõikudel (Rapla-Pärnu, Tallinn-Rapla ning Pärnu-Ikla). Koostatakse põhi- ning tehniline projekt, viiakse läbi keskkonnamõtjude hindamine. Lõikude projekteerimise hinnanguline kogumaksumus ca 32 mln eurot (ei sisalda side- ja turvanguüsteemi ning elektrifitseerimise maksumust, nimetatud tööd teostatakse pärast 2022. aastat).
- Kuni 2021. a viiakse läbi RB keskkonnamõtju strateegilise hindamise (KSH) aruande kohased keskkonnauuringud, mille tulemused on vajalikud sisendina projekteerimis-, ehitus- või opereerimisfaasis (sh RB-d ümbritsevatest aedadest loobumise katseprogramm, veesüsteemi uuringud rabades, täiendav liikide tuvastamine) (maksumus ca 0,7 mln eurot).
- Kuni 2022. aastani jätkub RB ehitus vastavalt valminud ja vastu võetud tehnilisele projektile ning saadud ehituslubadele (RB põhitrass ning terminalid). Ehitustööde eelarve vahemikul 2019-2022 on ca 118 mln eurot.
- Kuni 2021. a jätkatakse 2019. aastal alustatud RB Ülemiste ning Pärnu reisiterminalide projekteerimisega (maksumus ca 2,5 mln eurot).
- Kuni 2021. a jätkatakse 2019. aastal alustatud Muuga multimodaalse terminali detailplaneeringu ning projekteerimistöödega (maksumus ca 1,2 mln eurot).
- Kuni 2021. a jätkatakse 2019. aastal alustatud RB veeremidepoo projekteerimisega Rae vallas (maksumus ca 0,6 mln eurot).
- Kuni 2020. a lõpuni jätkatakse maade omandamisega vastavalt 2018. a kinnisasja avalikes huvides omandamise seadusele.
- 2020. a jooksul valmib Tallinna Vanasadama trammiühenduse eelprojekt (maksumus ca 0,5 mln eurot).

LISA 13 VABARIIGI VALITSUSE RESERVI SIHTOTSTARBELISTE VAHENDITE JAOTUS TEGEVUSTE LÕIKES 2019-2023* (TUHANDETES EURODES)

	2 020	2019-2023
Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeline reserv KOKKU	84 965	322 904
Jagu 1. RIIGIKANTSELEI haldusala	5 202	17 512
IKT - Valitsusportaal	0	20
Rahukohtu 1 renoveerimine	5 202	16 692
Tallinna digivaldkonna tippkohtumise korraldamine	0	800
Jagu 2. HARIDUS-JA TEADUSMINISTEERIUMI valitsemisala	0	6 060
Kaunite Kunstide Kooli vallasvara soetused	0	5 050
Kaunite Kunstide Kooli vallasvara soetuste käibemaks	0	1 010
Jagu 3. JUSTIITSMINISTEERIUMI valitsemisala	377	2 803
IKT - Kogu olemasoleva infrastruktuuri ja teenustasemetega hoidmise tagamisega seotud lisavajadused	328	1 800
IKT - Kõnetuvastussüsteemi arendamine kohtuistungil helisalvestiste automaatseks transkribeerimiseks (I etapp)	15	190
IKT - SF projektide halduskulu	20	105
IKT - Regulatsioonidest ja VV tegevusprogrammist tulenevad lisavajadused	15	370
Rahapesu ja terrorismi tõkestamine	0	175
Tervishoiutöötajate palgakokkuleppe eelnõu mõju	0	163
Jagu 4. KAITSEMINISTEERIUMI valitsemisala	1 000	3 600
Käibemaks USA toetusele	1 000	3 600
Jagu 6. KULTUURIMINISTEERIUMI valitsemisala	13 817	48 660
Finaalturniiridel osalevad meeskonnad	400	3 600
Koalitsioonileping - Linnateater	7 264	8 900
Kultuuri- ja spordi suursündmuste meede	2 000	10 000
IKT - Küberjulgeoleku seaduse nõuete tagamine	1 283	7 970
IKT - SF projektide halduskulu	60	240
IKT - Algsete lisataotluste, uute SF projektide halduskulu	210	1 050
Film Estonia filmide tootmine	2 000	10 000
"Tenet" (Nolan) - Eesti Filmi Instituudile	0	5 000
Leiutasude väljamaksmine Muinsuskaitseametile	100	400
Võrkpalli EM finaaltourniir	500	1 500
Jagu 7. MAJANDUS - JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUMI valitsemisala	1 275	15 234
Talvine navigatsioon ehk jäämurdmine	1 200	1 500
EASi suurinvestori toetus	0	1 000
Veeteede Ameti diplomeerimise osakonna kolimiseks tehtavad tööd	0	400
IKT - SF projektide halduskulu	75	1 389
IKT - jaotamata vahendid	0	7 825
Dubai Expol osalemine	0	1 000
Keri Tuletorni rekonstrueerimine	0	2 120
Jagu 8. MAAELUMINISTEERIUMI valitsemisala	0	0
ETKI ja Jõgeva Aretuskeskuse ehitusega seotud vallasasjade soetus	0	1 200
Jagu 9. RAHANDUSMINISTEERIUMI valitsemisala	1 080	6 849
IKT - Andmeteenuuse võimekuse loomine	579	4 254
Riigimajad	0	160
IKT - SF projektide halduskulu	501	2 435
Jagu 10. SISEMINISTEERIUMI valitsemisala	30 666	96 461
Idapiiri väljaehitamine - taristu	15 475	58 500

2019. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskiri

Idapiiri väljaehitamine - piiri ülalpidamise püsikulud	3 000	12 000
SKA Narva Kolledž	7 600	14 100
Eesti keele õppemahu suurendamine välismaalastele	0	600
Käibemaks	0	800
Digitippkohtumise turvalisus	300	1 200
Rahapesu ja terrorismi tõkestamine	0	325
ABIS (automaatne biomeetriline identifitseerimissüsteem) arendus	4 291	8 936
Jagu 11. SOTSIAALMINISTEERIUMI valitsemisala	3 130	28 302
Tervishoiu hädaolukordadeks ja riigikaitseks valmistumise korraldamine - varud	0	2 310
Tervishoiu hädaolukordadeks ja riigikaitseks valmistumise korraldamine - koolitused	0	1 269
IKT - Sotsiaalkaitse valdkonna arendused ja haldus	2 721	14 364
IKT - Tervisevaldkonna teenuste halduse tagamine	209	5 159
IKT - Baasinfrastruktuuri uuendamine	200	1 500
IKT - SOM andmevaramu	0	1 400
Geenivaramu	0	2 300
Jagu 13. VÄLISMINISTEERIUMI valitsemisala	0	10 007
ÜRO Julgeoleku Nõukogu liikmelisus	0	2 507
Autode ja kinnisvara vahetus	0	7 500
ÜLERIIGILISED	28 247	94 129
Tagasinõuded Euroopa Komisjonile (RM/RTK/MEM)	6 196	17 980
Tekkepõhine eelarve kohandus (RM)	7 500	13 988
Riigikogu poolt eraldatud regionaalsed toetused	4 002	5 158
Ametiasutuste väljaviimisega seotud kulud	0	2 000
Ümberasujatega seotud kulud	0	50
Töötasu alammäära mõju (kõik valitsemisalad)	761	3 075
RKAS rendimaksete arvestuspõhimõtete muudatus	1 000	1 000
Tervishoiutöötajate palgakokkuleppe mõju (SOM/JUM)	2 274	10 575
Struktuurifondide 2014-2021 tulemusreservi riigi poolne kaasrahastus	6 064	36 852
Välis teenistuse seadus (kõik valitsemisalad)	450	3 450

* sisaldab 2019 RE seaduse muudatusi ja 2020 RE protsessis tehtud VV otsuseid